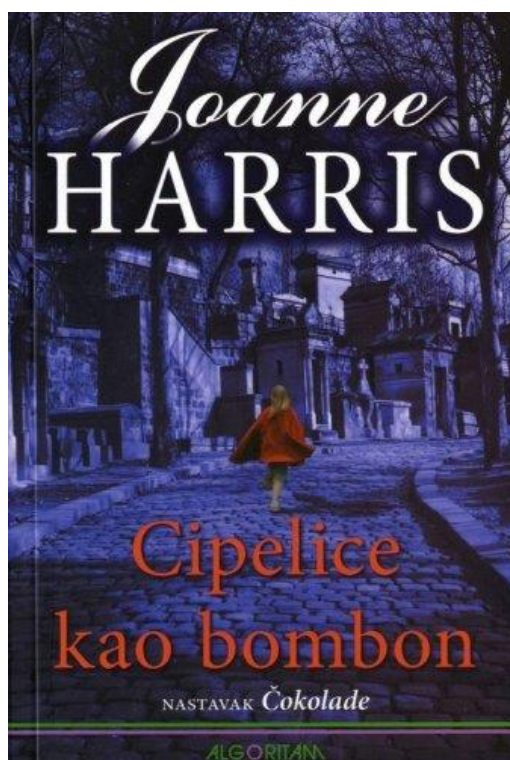

JOANNE HARRIS

CIPELICE KAO BOMBON

The Lollipop Shoes

Cipelice kao bombon nastavak je svjetskog megahita *Čokolada* Joanne Harris.

Pet je godina prošlo otkako je Vianne napustila Lansquenet-sous-Tannes. Majka i kći u međuvremenu su se promijenile, no ne nužno na najbolji način. Vianne je rodila još jednu kćer, Rosette, Anouk je krenula u srednju školu, a mala obitelj smjestila se u unajmljenoj chocolaterie u pariškoj četvrti Montmartre.

Na površini, život se čini savršenim; Anouk ide u školu, a Vianne je napokon našla mjesto gdje bi mogla ostati. Prihvaćena je u društvu. Naučila se prilagoditi, uklopiti. Divlji vjetrovi prestali su puhati - za sada. No, sigurnost ima svoju cijenu, a nje nije bila pošteđena ni Vianne. Odklela se vlastita identiteta i živi pod imenom Yanne Charbonneau. Ono što je, međutim, najgore, jest to što se odrekla čak i istinske ljubavi - Rosettina oca Rouxa - i ozbiljno razmišlja o braku sa svojim stanodavcem Thierryjem, koji joj obećava financijsku sigurnost i dom za njezine dvije djevojčice.

Sve te promjene najmanje će se svidjeti Anouk (koja se sada zove Annie), zahvaćenoj nesigurnim vihorom adolescencije. Neprilagođena u društvu i neprihvaćena u školi, djevojka mrzi Pariz, odbacuje novu Vianne i očajnički teži za nekadašnjom intimnošću koju je dijelila sa svojom majkom. Sigurnost koju će potpuno narušiti Zozie de l'Alba, tajanstvena osoba koja će u Pariz stići s danom Svih svetih.

PRVI DIO

SMRT

Srijeda, 31. Listopada

Dia de los Muertos

Razmjerno je nepoznata činjenica da se u jednoj jedinoj godini otprilike dvadeset milijuna pisama dostavlja mrtvima. Ljudi zaborave opozvati poštu – sve one ucviljene udovice i mogući nasljednici – i tako pretplata na časopise ostaje neotkazana; daleki prijatelji neobaviješteni; globa u knjižnicama neplaćena. To je dvadeset milijuna okružnica, bankovnih izvoda, kreditnih kartica, ljubavnih pisama, reklama, čestitki, novosti iz susjedstva i računa što svakodnevno padaju na otirače pred vratima ili na parket, ili su nehajno ugurani kroz vrtnu ogradu, zataknuti za poštanske sandučice, nagomilani na stubištu, ostavljeni neželjeni na trijemovima i hodnicima, a da nikad ne stignu do primatelja. Mrtvima nije stalo. Što je još važnije, nije ni živima. Živi se naprosto bave svojim sitnim brigama, a da nisu ni svjesni kako se u njihovoj neposrednoj blizini događa čudo. Mrtvaci se vraćaju u život.

Da bi se mrtvac oživio, ne treba mnogo. Dva, tri računa; ime; poštanski broj; ništa što se ne može naći u bilo kojoj vreći sa smećem, razderanoj (možda su je razderale lisice) i ostavljenoj na kućnom pragu kao dar. Mnogo se može naučiti iz ostavljene pošte; imena; bankovni podaci; lozinke; e-mail adrese; šifre. S pravom kombinacijom nekoliko osobnih podataka možete otvoriti račun u banci; unajmiti auto, čak i zatražiti novu putovnicu. Mrtvima takve stvari više nisu potrebne. Poklon, kao što sam rekla, koji samo čeka da ga uzmeš.

Ponekad se Sudbina čak osobno pojavi i, isplati se uvijek biti u stanju pripravnosti. Carpe diem, i tko prvi, njegova djevojka. Zato ja uvijek čitam osmrtnice, i ponekad mi uspije preuzeti identitet čak i prije samoga pogreba. I zato sam, kad sam vidjela onaj znak, a pod njim poštanski sandučić s hrpom pisama, prihvatila taj dar sa zahvalnim smiješkom.

Dakako, nije to bio moj poštanski sandučić. Poštanske usluge ovdje bolje su od većine drugih i pisma se rijetko dostavljaju na pogrešnu adresu. To je još jedan razlog zbog kojega tako volim Pariz: taj, i hrana, vino, kazališta, trgovine i praktički neograničene mogućnosti. Ali Pariz je skup – troškovi života su nevjerovatni – a osim toga, već me neko vrijeme svrbi da se nanovo stvorim. Igrala sam na sigurno gotovo dva mjeseca, poučavala u liceju u Jedanaestom okrugu, ali nakon posljednjih neugodnih događaja, odlučila sam napokon potpuno prekinuti (i pritom uzeti dvadeset i pet tisuća eura iz fonda odsjeka koje je trebalo prebaciti na račun otvoren na ime jedne bivše kolegice i onda u par tjedana diskretno skinuti) i počela sam obilaziti stanove za iznajmljivanje.

Najprije sam pokušala na Lijevoj obali. Stanovi su ondje iznad mojih mogućnosti; ali djevojka u agenciji to nije znala. I tako sam s engleskim akcentom i predstavljajući se kao Emma Windsor, s torbicom od Mulberryja nehajno zataknutom pod ruku i okružena slatkim šapatom Prade oko listova u svilenim čarapama, uspjela provesti vrlo ugodno jutro u

razgledanju. Rekla sam da me zanimaju samo prazni stanovi. Bilo ih je nekoliko na Lijevoj obali; stanovi s velikim sobama s pogledom na rijeku; stanovi na gornjem katu s vrtovima na krovu; luksuzni apartman na vrhu nebodera s podovima od parketa.

Sa stanovitim sam ih žaljenjem sve odbacila, premda nisam mogla odoljeti a da usput ne pokupim nekoliko korisnih predmeta. Jedan časopis, još u omotnici, koji je sadržavao registarski broj pretplatnika; nekoliko okružnica i, najednom mjestu, zlato: bankovna kartica na ime Amelie Deauxville, koju mogu aktivirati običnim telefonskim pozivom.

Ostavila sam djevojci broj svog mobitela. Telefon glasi na Noelle Marcelin, čiji sam identitet preuzela prije nekoliko mjeseci. Svi su njezini računi plaćeni na vrijeme – jadna je žena umrla prošle godine u devedeset i četvrtoj – ali to znači da me onaj koji pokuša ući u trag mojim pozivima neće tako lako naći. I moj internetski račun također glasi na njezino ime i uvijek je uredno plaćen. Noelle mi je previše dragocjena da bih je izgubila. Ali ona nikad neće biti moj glavni identitet. Kao prvo, ne želim imati devedeset i četiri godine. A već mi je i dosadilo dobivati sve one reklame za stubišne liftove-sjedala.

Moj posljednji javni lik bila je Francoise Lavery, nastavnica engleskog na Lycee Rousseau u Jedanaestom okrugu. Trideset i dvije godine; rođena u Nantesu; udana i obudovjela u istoj godini; muž Raoul Lavery poginuo u sudaru automobila uoči naše godišnjice – prilično romantična crta, pomislila sam, koja objašnjava njezin pomalo sjetni izraz. Stroga vegetarijanka; prilično povučena, marljiva, ali ne dovoljno darovita da bi bila prijetnja. Sve u svemu, pristojna djevojka – što samo dokazuje da nikad ne smiješ suditi po vanjštini.

Danas sam međutim neka druga. Dvadeset i pet tisuća eura nije mali iznos i uvijek postoji mogućnost da će netko naslutiti istinu. Većina ljudi neće – većina ne bi primijetila zločin ni da im se događa točno pred nosom – ali ja nisam dospjela ovako daleko izlažući se riziku, i ustanovila sam da je mnogo sigurnije biti stalno u pokretu.

Zato putujem bez mnogo prtljage – pohabani kožni kovčeg i laptop Sony u kojem se krije začetak više od stotine mogućih identiteta – i mogu se spakirati i nestati i ukloniti sve tragove u manje od jednog popodneva.

Tako je iščezla Francoise. Spalila sam njezine papire, korespondenciju, bankovne podatke, bilješke. Zatvorila sam sve račune u njezino ime. Knjige, odjeću, pokućstvo i ostalo dala sam Crvenom križu. Nije dobro ostavljati tragove.

Nakon toga morala sam se nanovo izmisliti. Prijavila sam se u neki jeftini hotel, platila Amelijinom kreditnom karticom, odbacila Emminu odjeću i otišla u kupovinu.

Francoise je spadala u one neugledne; praktične pete i uredni chignons. Moja nova persona, međutim, ima drugačiji stil. Ime joj je Zozie de l'Alba – ona je neodređeno stranog podrijetla, premda bi vam bilo dosta teško pogoditi odakle je. Ona je upadljiva isto onoliko koliko Francoise nije bila – nosi jeftini nakit u kosi; obožava jarke boje i frivolne krojeve; najviše voli sajmišta i trgovine rabljene robe, i ne bi se ni mrtva pojavila u praktičnim cipelama.

Promjena je izvedena vrlo vješto. Ušla sam u trgovinu kao Francoise Lavery, u sivom twinsetu s lažnom bisernom ogrlicom. Deset minuta kasnije izišla sam kao netko drugi.

Preostaje problem: kamo otići? Lijeva obala, iako zavodljiva, ne dolazi u obzir, premda vjerujem da bih na račun Amelie Deauxville mogla izvući još nekoliko tisuća prije nego što je definitivno pokopam. Imam, dakako, i druge izvore, ne uključujući najnoviji – Madame Beauchamp, tajnicu zaduženu za financije odjela na mom nekadašnjem radnom mjestu.

Ali moje potrebe znatno, znatno nadilaze puki izvor prihoda. Užasavam se dosade. Meni treba više. Prostor za moje sposobnosti; pustolovina; izazov; promjena.

Život.

I upravo mi je to Sudbina uručila, kao slučajno, ovoga vjetrovitog kasnog listopadskog jutra na Montmartreu kad sam bacila pogled u izlog i ugledala uredan mali natpis prilijepljen na vrata:

Ferme pour cause de deces.

Prošlo je dosta vremena otkako sam posljednji put bila ovdje. Već sam zaboravila koliko mi se sviđalo. Montmartre je posljednje selo u Parizu, kažu, a ovaj dio Buttea gotovo je parodija ladanjske Francuske sa svojim kavanicama i malim creperies; kućama obojenim u ružičasto ili pistaciju, s lažnim starinskim kopcima na prozorima i geranijama na svakoj prozorskoj dasci; sve vrlo svjesno slikovito, minijatura filmska kulisa lažnoga šarma koji jedva uspijeva prikriti svoje kameno srce.

Možda mi se zato toliko sviđa. To je savršen okvir za Zozie de l'Alba. A i zatekla sam se ondje gotovo slučajno; zaustavila sam se na trgu iza Sacre-Coeur; kupila kroasan u lokalnu koji se zove *Le P'tit Pinson* i sjela za stol na ulici.

Na plavoj limenoj ploči visoko na uglu pisalo je ime trga: Place des Fawc-Monnayeurs. Čvrsti mali trg kao uredno namješten krevet. Kavana, jedna creperie, nekoliko dućana. Ništa više. Čak ni stablo da ublaži te rubove. Ali tada mi je iz nekoga razloga za oko zapela jedna trgovina – neka vrsta cifraste confiserie, pomislila sam, premda je natpis nad vratima bio prazan. Rebrenice su bile napola spuštene, ali s mjesta na kojem sam sjedila mogla sam vidjeti robu u izlogu i jarko modra vrata nalik na komad neba. Tihi je uporni zvuk prelazio trg; svežanj zvončića koji je visio nad vratima i poput signala slao u zrak male nepovezane tonove.

Zašto me to privuklo? Ne znam. Ima toliko tih dućančića u labirintu ulica koje vode uz Butte de Montmartre, stisnutih na kamenom popločanim uglovima poput umornih pokajnika. Uskih fasada i iskrivljene pozadine, često su vlažni na razini ulice, iznajmljuju se po nevjerojatnim cijenama, i zahvaljuju svoje trajanje uglavnom gluposti turista.

Stanovi iznad njih rijetko su kad bolji. Maleni, skromni i neudobni; bučni noću, kad grad pod njima oživi; hladni zimi i vjerojatno nesnosni ljeti, kad sunce pritišće teške kamene zidove i jedini prozor, otvor u krovu širok nekoliko centimetara, ne propušta ništa osim nesnosne vrućine.

A ipak – nešto mi je ondje privuklo pozornost. Možda pisma koja su virila iz metalnih čeljusti poštanskog sandučića poput nekog lukavog jezika. Možda neuhvatljivi miris oraščića i vanilije (ili je to bila samo vlaga?) koji je prodirao ispod nebesko modrih vrata. Možda vjetar, koji je očijukao s rubom moje suknje i zadirkivao zvončiće nad vratima. Ili možda oglas – uredan, rukom ispisan – nabijen nekim neizrečenim, zavodljivim potencijalom.

Zatvoreno zbog smrtnog slučaja.

Već sam bila završila svoju kavu i kroasan. Platila sam, ustala i otišla da pogledam izbliza. Dućan je bila čokolaterija; mali izlog bio je pretrpan kutijama i limenkama, a iza njih u polutama nazirali su se pladnjevi i piramide čokoladnih bombona, svaka pod okruglim staklenim zvonom, poput svadbenih buketa otprije sto godina.

Iza mene, za šankom lokala *Le P'tit Pinson*, dva su starija čovjeka jela kuhana jaja i dugačke kriške kruha s maslacem, dok je patron opasan pregačom prilično glasno obrazlagao nešto o nekome po imenu Paupaul koji mu duguje novac.

Osim njih, trg je još bio gotovo pust, tek je jedna žena mela pločnik, a dvojica slikara sa stalcima pod rukom uputila su se na Place du Tertre.

Jedan od njih, mladi čovjek, uhvatio je moj pogled. – O, zdravo! Pa to si ti!

Lovački poklič slikara portretista. Dobro ga poznajem – i ja sam to nekad radila – i znam taj pogled veselog prepoznavanja koji kao da daje na znanje kako je pronašao svoju muzu; kako je njegova potraga trajala godinama; i dakako, ma koliko mi skupo naplatio rezultat, cijena ni u kom slučaju ne može biti ravna savršenstvu njegova *oeuvre*.

– Ne, nisam, rekla sam mu ledeno. – Napravi nekog drugog besmrtnim.

Slegnuo je ramenima, iskrivio lice, a onda velikim koracima otišao k svom prijatelju. Sad sam bila nasamo s čokolaterijom.

Pogledala sam ona pisma koja su još bestidno izvirivala iz poštanskog sandučića. Nije bilo pravoga razloga da se izložim riziku. Ali taj me mali dućan jednostavno privlačio, poput nečeg blistavog što uočiš između kamenja na cesti, što na kraju možda bude novčić, prsten ili samo komadić staniola koji je zablistao na svjetlu. I čuo se neki šapat obećanja u zraku, a osim toga, bio je dan uoči Svih Svetih, Dia de los Muertos, za mene uvijek sretan dan, dan završetaka i početaka, nepovoljnih vjetrova i prepredenih usluga i krijesova koji gore noću. Vrijeme tajni; vrijeme čudesa – i, dakako, mrtvih.

Brzo sam se osvrnula na sve strane. Nitko nije gledao. Sigurna sam da nitko nije vidio kako sam hitrim pokretom spremila pisma u džep.

Jesenski je vjetar vitlao u snažnim zapusima, tjerao prašinu na ples oko trga. Mirisalo je na dim – ne na pariški dim, već na dim mog djetinjstva kojega sam se rijetko sjećala – miris tamjana, crvenog jasmína i opalog lišća. Nema stabala na Butte de Montmartre. To je samo obična stijena, i ukrasi poput onih na svadbenoj torti jedva prikrivaju bitni nedostatak okusa. Ali nebo je bilo krhke boje kore od jajeta, prošarano složenim uzorkom tragova pare, poput mističnih simbola na toj modrini.

Među njima vidjela sam Klip Kukuruzá, simbol Bičevanoga – ponudu, dar.

Nasmiješila sam se. Može li to biti slučajnost?

Smrt – i dar – sve u jednom danu?

* * *

Nekoć, kad sam još bila mala, majka me odvela u Mexico City da vidimo aztečke ruševine i da proslavimo Dan mrtvih. Svidjela mi se dramatičnost svega; cvijeće i pan de muerto i pjevanje i šećerne lubanje. Ali najdraža mi je bila pifiata, životinjski lik od obojenog papirmašea, sva okićena žabicama i ispunjena bombonima, novčićima i malim umotanim darovima.

Igra se sastojala u tome da se pifiatu objesi iznad vrata i da se na nju baca kamenje i štapovi sve dok se ne raspukne i istrese darove iz nutrine.

Smrt, i dar – sve u jednom.

Nije to mogla biti slučajnost. Ovaj dan, ova trgovina, ovaj natpis na nebu – sve kao da ih je sama Mictēcacihuatl stavila meni na put. Moju osobnu pifiatu.

Okrenula sam se sa smiješkom i primijetila kako me netko promatra. Nekoje dijete stajalo vrlo mirno, otprilike tri metra daleko: djevojčica od jedanaest ili dvanaest godina u jarkocrvenom kaputu, u malo izlizanim smeđim cipelama i glatke crne kose kao na bizantinskoj ikoni. Gledala je bezizražajno u mene, glave malo nakrivljene u stranu.

Na trenutak sam se upitala je li vidjela kako sam uzela pisma. Nikako nisam mogla znati koliko je dugo ondje stajala; zato sam joj se samo nasmiješila što sam dražesnije mogla i gurnula paket pisama dublje u džep kaputa.

– Zdravo, rekla sam. – Kako se zoveš?

– Annie, rekla je djevojčica, ne uzvraćajući mi smiješak. Oči su joj bile čudnovato modro-zeleno-sive, usta tako crvena da su izgledala kao naslikana. Sve je to bilo vrlo uočljivo na svježem jutarnjem svjetlu; a dok sam je promatrala, oči kao da su joj još jače zasjale poprimivši boje jesenskog neba.

– Ti nisi odavde, je li, Annie?

Tu je trepnula očima; možda ju je zbunilo što sam pogodila. Pariška djeca nikad ne razgovaraju s neznancima; sumnjičavost im je čvrsto ugrađena u sustav. Ova je djevojčica bila drugačija – oprezna, možda, ali ne i nepristupačna – i potpuno nepripremljena da se odupre.

– Kako znate? – rekla je napokon.

Prvi pogodak. Nasmiješila sam se. – Poznajem ti po glasu. Odakle? Jug?

– Ne baš, rekla je. Ali sad se već smiješila.

Mnogo možete naučiti iz razgovora s djecom. Imena, zanimanja, male pojedinosti koje glumljenoj ulozi daju onaj neprocjenjivi, autentični štih. Većina lozinki na internetu sastoji se od imena djeteta, bračnoga druga ili družice, čak kućnog ljubimca.

– Annie, ne bi li ti trebala biti u školi?

– Danas ne, blagdan je. Osim toga... – pogledala je u vrata gdje je stajala ona rukom ispisana obavijest.

– Zatvoreno zbog smrtnog slučaja, rekla sam.

Kimnula je glavom.

– Tko je umro? – Onaj jarkocrveni kaput nikako nije bio žalobni, niti je na njezinu licu bilo što upućivalo na tugu.

Annie nije odmah odgovorila, ali nešto joj je bljesnulo u modrosivim očima, i učinilo mi se da u njima sad vidim nekakav pomalo nadut izraz, kao da u sebi raspravlja je li to moje pitanje možda drsko ili iskreno sućutno.

Dopustila sam joj da zuri. Naučila sam da zure u mene. To mi se ponekad događa čak i u Parizu, gdje ima zaista obilje lijepih žena. Kažem lijepa – ali to je tek iluzija, posve jednostavan trik, zapravo ništa čarobno. Nagib glave, promišljen hod, odjeća koja pristaje trenutku, i svatko to može postići.

No dobro, gotovo svatko.

Zagledala sam se u djevojčicu sa svojim najvedrijim smiješkom; slatkim i drskim i pomalo pokajničkim, pretvorivši se na trenutak u raskuštranu stariju sestru koju nikad nije imala, blistavu buntovnicu s Gauloise među prstima, koja nosi tijesne suknje i neonske boje i čije nepraktične cipele izazivaju njezinu prikrivenu zavist.

– Zar mi nećeš reći? – rekla sam.

Promatrala me još trenutak. Starije dijete, bila sam sigurna; sita, tako sita toga što mora biti dobra, i opasno blizu dobu pobune. Njezine su boje bile neobično jasne; u njima sam čitala neku samovolju; neku tugu, tračak gnjeva i svijetlu nit nečega što nisam mogla posve odrediti.

– Hajde Annie, reci mi, tko je umro?

– Moja majka, rekla je. – Vianne Rocher.

2.

Srijeda, 31. Listopada

Vianne Rocher.

Prošlo je mnogo vremena otkako sam nosila to ime. Poput kaputa, omiljenog ali odavno odloženog, gotovo sam zaboravila kako je dobro bilo u njemu, kako toplo i udobno. Toliko sam puta promijenila svoje ime – oba naša imena, mijenjala sam ih od sela do sela dok smo slijedili vjetar – da sam tu želju već davno trebala nadrastiti. Vianne Rocher odavno je mrtva. A ipak.

A ipak sam uživala u tome da budem Vianne Rocher. Sviđao mi se oblik te riječi u njihovim ustima. Vianne, kao smiješak. Kao riječ dobrodošlice.

Sada imam novo ime, dakako, ne toliko različito od staroga. Imam život; možda i bolji život, netko će reći. Ali ništa nije isto. Zbog Rosette. Zbog Anouk. Zbog svega što smo ostavili za sobom u Lansquenet-sous-Tannes onoga Uskrsa kad se vjetar promijenio.

Taj vjetar. Vidim da i sada puše. Skriven ali strog, diktirao je svaki korak koji smo ikad napravile. Moja ga je majka osjećala, a osjećam ga i ja – čak i ovdje, čak i sada – dok nas gura kao lišće u ovaj kut predgrađa i tjera nas da plešemo do besvijesti među kamenjem.

V'la l'bon vent, v'la l'joli vent...

Mislila sam da smo ga zauvijek ušutkali. Ali i najmanja sitnica može probuditi vjetar; jedna riječ, jedan znak; čak i jedna smrt. Ništa nije samo po sebi trivijalno. Sve ima svoju cijenu; sve se zbraja dok se napokon ravnoteža ne promijeni i mi smo opet u pokretu, opet na cesti i govorimo sebi – no, dobro, možda sljedeći put.

E, ovaj put neće biti sljedećeg puta. Ovaj put ne bježim nikamo. Ne želim počinjati iznova kao što smo počinjale toliko puta, prije i poslije Lansqueneta. Ovaj put ostajemo. Ma što morale učiniti. Ma što nas to stajalo, ostajemo.

Zaustavile smo se u prvom selu koje nije imalo crkve. Zadržale smo se šest tjedana i onda krenule dalje. Tri mjeseca, zatim tjedan dana, pa mjesec, pa još jedan tjedan, neprestano mijenjajući imena, sve dok se dijete nije počelo primjećivati.

Anouk je tada imala skoro sedam godina. Uzbudivala ju je pomisao na malu sestricu; ali ja sam bila tako umorna, tako umorna od tih beskrajnih sela s rijekom i kućicama i geranijem na prozorima i pogleda koje su nam ljudi upućivali, posebno njoj – i postavljali pitanja, uvijek ista pitanja.

Jeste li došle izdaleka? Hoćete li ovdje boraviti kod rodbine? Hoće li uskoro doći Monsieur Rocher?

A kad bismo odgovorile, uvijek bi se pojavio onaj pogled, onaj pogled koji odmjerava, koji obuhvaća našu iznošenu odjeću i naš jedan jedini kovčeg i onaj neuhvatljivi izraz koji govori o premnogim kolodvorima i prolazima i hotelskim sobama koje su ostavljene uredne i gole.

I ah – kako sam željela biti napokon slobodna. Slobodna kao što nikad nismo bile; slobodna da se zadržim najednom mjestu; da osjetim vjetar i zanemarim njegov poziv.

Ali ma koliko se mi trudile, glasine su nas slijedile. Nekakav skandal, govorio je taj šapat. Uključen je bio i nekakav pop, tako je netko čuo. A žena? Ciganka; slizala se s ljudima s rijeke, tvrdi da je iscjeliteljica; nešto prčka s ljekovitim biljem. I netko je umro, govorile su te glasine – otrovan, možda, ili naprosto nije imao sreće.

U svakom slučaju to nije bilo važno. Glasine su se širile kao korov ljeti, i podbadale nas, dosađivale nam, režale nam za petama, i malo-pomalo počela sam shvaćati.

Nešto se na tom našem putu dogodilo. Nešto što nas je izmijenilo. Možda smo se zadržale jedan dan – jedan tjedan – previše u nekom od onih sela. Nešto je bilo drugačije. Sjene su se produžile. Bježale smo.

Bježale od čega? Tada to nisam znala, ali već sam vidjela u svom odrazu; u zrcalima hotelskih soba i blistavim izlozima. Nekad sam stalno nosila crvene cipele; široke suknje sa zvončićima na rubu; kapute iz druge ruke s tratinčicama na džepovima, traperice izvezene cvijećem i lišćem. Sada sam se pokušavala uklopiti u masu. Crni kaputi, crne cipele, crna kapa na mojoj crnoj kosi.

Anouk nije razumjela. – Zašto ovaj put nismo mogle ostati?

Trajni refren tih ranih dana. Počela sam strahovati čak i od imena onoga mjesta; od uspomena koje su se prilijepile kao čičak na našu putnu odjeću. Dan za danom kretale smo se s vjetrom. A noću smo ležale jedna pored druge u nekakvoj sobi iznad kavane, ili kuhale vruću čokoladu na rešou, ili palile svijeće i igrale se sjenama na zidu i pripovijedale čudesne priče o

čarolijama i vješticama i kućicama od kolača i crnim muškarcima koji se pretvaraju u vukove, i ponekad to i ostaju.

Ali već su tada to zaista bile samo priče. Prava čarolija – čarolija s kojom smo živjele čitav život, čarolija moje majke s pomoću amuleta i čini, soli kraj ulaznih vrata i crvene svilene vrećice da umilostivi male bogove – to se ljeto nekako okrenula protiv nas, poput pauka koji se od srećonoše pretvara u glasnika zle kobi kad otkuca ponoć, i kad plete mrežu da uhvati naše snove. A za svaku malu magičnu riječ ili amajliju, za svaku bačenu kartu i za svaku upisanu runu i svaki znak ugreben kraj vrata da skrene putanju zle kobi, vjetar je samo još jače puhao i potezao nam odjeću, njušio oko nas poput gladnoga psa, selio nas amo i selio nas tamo.

Ipak smo ga uspijevali prestići; brale smo trešnje i jabuke kad je bila sezona, a u međuvremenu radile u kavanama i restoranima, i pritom mijenjale ime u svakome gradu. Postale smo oprezne, morale smo. Krile smo se kao lještarka u polju. Nismo letjele, nismo pjevale.

I malo-pomalo, karte za tarot bile su odložene, i ljekovito je bilje ostalo neiskorišteno, i posebni su dani prošli nezapaženo, i mladi su mjeseci dolazili i odlazili, i znakovi uneseni na naše dlanove za sreću izbljedjeli su i polako se isprali.

Bilo je to razmjerno mirno doba. Ostale smo u gradu: našla sam nekakav stan; provjerila sam škole i bolnice; kupila jeftini prsten na buvljaku i predstavljala se kao Madame Rocher.

A tada je u prosincu rođena Rosette, u bolnici u predgrađu Rennesa. Našle smo mjesto gdje ćemo neko vrijeme boraviti – Les Laveuses, selo na Loiri. Unajmile smo stan iznad creperie, sviđalo nam se ondje. Mogle smo ostati.

Ali prosinački vjetar nije se s tim slagao.

V'lá l'bon vent, v'lá l'joli vent

V'lá l'bon vent, ma mie m'appelle...

Majka me naučila tu uspavanku. To je stara pjesma; ljubavna pjesma, s čarobnim riječima, i ja sam je tada pjevala da umirim vjetar, da ga natjeram da nas ovaj put ostavi; da uspavam ono malo mijaukavo stvorenje koje sam donijela iz bolnice; tu sitnu stvarcu koja se nije ni hranila ni spavala već plakala kao mačka iz noći u noć dok je vjetar oko nas vrištao i bacao se kao gnjevna žena, i svake sam ga večeri morala uspavljivati pjesmom, i zvati ga dobrim vjetrom, lijepim vjetrom u toj pjesmi, kao što je priprosti puk nekoć imenovao furije, obraćajući im se kao Dobrim gospođama ili Ljubaznima, u nadi da će izbjeći njihovu osvetu.

Proganjaju li Ljubazne mrtvace?

Opet su nas pronašli uz obalu Loire, i opet smo morale bježati. Ovaj put u Pariz – Pariz, grad moje majke i moje mjesto rođenja, upravo ono mjesto kamo sam se zaklela da se nikad neću vratiti. Ali grad pruža stanovitu nevidljivost onima koji je traže. Sada više nismo papige među vrapcima, sad nosimo boje domaćih ptica – preobične, preneugledne za drugi pogled, pa čak i za prvi. Moja je majka pobjegla u New York da umre; ja sam pobjegla u Pariz da se ponovo rodim. Bolestan si ili zdrav? Sretan ili tužan? Bogat ili siromašan? Ovaj grad za to nije briga. Ovaj grad ima drugoga posla. Ne postavljajući pitanja, prolazi kraj tebe; ide svojim putem i ne osvrće se.

Ipak, taje godina bila teška. Bilo je hladno; dijete je plakalo; stanovale smo u maloj sobi na katu kraj Boulevard de la Chapelle, i noću su se neonska svjetla mijenjala iz crvenog u zeleno u jarkim bljeskovima, dovodeći čovjeka na rub ludila. Mogla sam to srediti – znam čarobnu lozinku koja bi to izvela jednostavno kao da okreneš prekidač – ali obećala sam nama i sebi da nema više čarolija, i tako smo spavale u onim malim isječcima između crvenoga i zelenoga, i Rosette je plakala sve do Tri kralja (ili se tako bar činilo), i prvi put u životu naš *galette des rois* nije bio pečen kod kuće već kupljen, a ionako nitko nije osjećao posebnu želju da slavi.

Strašno sam mrzila Pariz te godine. Mrzila sam studen i prljavštinu i vonj; nepristojnost Parižana; buku željeznice; nasilje; neprijateljstvo. Uskoro sam shvatila da Pariz nije grad. On je samo hrpa babuški koje su nagurane jedna u drugu, svaka s vlastitim običajima i predrasudama; svaka sa svojom crkvom; džamijom; sinagogom; sve prepune zadržanih bogomoljaca, brbljavaca, spletkara, žrtvenih jaganjaca, gubitnika, ljubavnika, vođa, i predmeta poruge.

Neki su ljudi bili ljubazni, poput one indijske obitelji koja je čuvala Rosettu dok smo Anouk i ja išle na tržnicu, ili prodavača povrća koji nam je davao voće i povrće sa svoje klupe. Drugi nisu bili. Bradati ljudi koji su odvrćali pogled kad sam prolazila s Anouk pokraj džamije u Rue Mvrrha; žene pred crkvom Svetog Bernarda koje su me gledale kao da sam smeće.

Stvari su se odonda prilično promijenile. Napokon smo pronašle stan za sebe. Ni pola sata udaljen od Boulevarda de la Chapelle, Place des Faux-Monnayeurs je drugi svijet.

Montmartre je selo, tako je bar govorila moja majka; otok koji se izdiže iz pariške magle. Nije ni nalik na Lansquenet, naravno, ali ipak je zgodno mjesto, s malim stanom iznad dućana i kuhinjom sa stražnje strane, i sobom za Rosettu i jednom za Anouk, pod strehom s ptičjim gnijezdima.

Naša je čokolaterija nekoć bila sićušna kavana, a vlasnica je bila gospođa Marie-Louise Poussin, koja je stanovala na prvom katu. Madame je tu stanovala dvadeset godina; preživjela je smrt svog muža i sina i sada je, prešavši šezdesetu i sve lošijeg zdravlja, i dalje tvrdoglavo odbijala da se povuče. Njoj je bila potrebna pomoć; meni je bio potreban posao. Složila sam se da ću joj voditi trgovinu za malu plaću i za korištenje soba na drugome katu i, kako je Madame sve manje mogla raditi, pretvorile smo lokal u čokolateriju.

Ja sam naručivala robu; vodila račune; organizirala dostavu, prodavala. Bavila sam se popravcima i građevinskim radovima. Naš aranžman traje već više od tri godine i navikle smo se na njega. Nemamo vrt niti mnogo prostora, ali s prozora lijepo vidimo Sacre-Coeur kako se izdiže iznad ulica kao avion. Anouk je krenula u gimnaziju – licej Jules Renard, odmah uz Boulevard des Batignolles – i bistra je, i marljivo uči i ponosim se njome.

Rosette ima gotovo četiri godine, premda dakako ne ide u školu. Umjesto toga ostaje sa mnom u lokal, slaže na podu uzorke od dugmadi i bombona, razvrstava ih u redove prema boji i obliku, ili puni stranicu za stranicom svoje crtanke sličicama životinja. Ona uči jezik znakova i brzo svladava rječnik, uključivši i znakove za dobro, više, majmun, patke i najnovije – na veliko Anoukino veselje – sranje.

A kad zatvorimo lokal za ručak, odlazimo u Pare de la Turlure, gdje Rosette voli hraniti ptice, ili malo dalje, do groblja Montmartre, koje Anouk obožava zbog njegove sumorne veličajnosti i brojnih mačaka; ili ja razgovaram s drugim vlasnicima dućana u mojoj četvrti; s Laurentom Pinsonom, koji vodi musavu malu kavanicu na drugoj strani trga; s njegovim mušterijama, uglavnom stalnim, koje dolaze na doručak i ostaju do podneva; s Madame Pinot, koja prodaje razglednice i vjersku bižuteriju na uglu; sa slikarima, koji se zadržavaju na Place de Tertre u nadi da će privući tamošnje turiste.

Ovdje postoji vrlo jasna razlika između stanovnika Butte i ostatka Montmartrea. Butte je nadmoćna u svakom pogledu – u najmanju ruku u očima mojih susjeda na Place des Faux-Monnayeurs – posljednja utvrda pariške autentičnosti u gradu koji je već preplavljen strancima.

Ti ljudi nikad ne kupuju čokoladne bombone. Pravila su stroga, premda ne-pisana. Neka su mjesta samo za autsajdere; poput pekarnice-slastičarnice na Place de la Galette, s art deco zrcalima i šarenim staklom i baroknim hrpama puslica od badema. Domaći idu u Rue des Trois Freres, u jeftiniju, običniju pekarnicu, u kojoj je kruh bolji, a svježi se kroasani peku svakoga dana. Isto tako, domaći jedu plat du jour u Le P'tit Pinson, za polivinilom prekrivenim stolovima, dok autsajderi poput nas potajno radije odlaze u La Boheme, ili, što je još gore, u La Maison Rose, u koju ni jedan pravi sin ili kći Buttea ne bi ušao ni mrtav, jednako kao što ne bi pozirao slikaru na terasi kavane na Place du Tertre, ili otišao na misu u Sacre-Coeur.

Ne, naše su mušterije uglavnom izvana. Imamo nekoliko stalnih kupaca; Madame Luzeron, koja navratu svakog četvrtka na putu za groblje i uvijek kupuje isto – tri čokoladna bombona s rumom, ni manje ni više, u poklon-kutiji sa zavezanom vrpcom. I sićušnu plavu djevojčicu izgrizenih noktiju koja dolazi da iskuša samokontrolu. I Nica iz talijanskog restorana na Rue de Caulaincourt, koji navraća gotovo svakoga dana i čija me bujna strast prema čokoladnim bombonima – i gotovo svemu drugome – podsjeća na nekoga koga sam jednom poznavala.

A tu su onda i slučajni gosti; ljudi koji navrate samo da razgledaju, ili da kupe dar, ili sebi priušte neku sitnicu; štapić od žutog šećera; kutiju ljubičica; ploškicu marcipana ili biskupskog kruha; bombone s ružičastom kremom ili ušećereni ananas, umočen u rum i naboden klinčićima.

Znam sve što oni vole. Znam što hoće, premda to nikad ne bih izgovorila. Bilo bi preopasno. Anouk sada ima jedanaest godina, i ima dana kada ga mogu gotovo osjetiti, to jezivo znanje koje drhti u njoj kao životinja u kavezu. Anouk, moje ljetno dijete koje mi nekad, u stara vremena, ne bi moglo lagati baš kao što ne bi moglo zaboraviti kako se smiješi. Anouk, koja mi je znala polizati lice i zatuliti – volim te! – na javnim mjestima. Anouk, moja mala neznanka, sada još manje znana kad postaje ćudljiva, ili dugo šuti, ili pripovijeda nevjerojatne priče, i kad me ponekad gleda poluzatvorenih očiju kao da pokušava vidjeti nešto zamalo zaboravljeno u zraku iznad moje glave.

Morala sam joj promijeniti ime. Ja sam danas Yanne Char-bonneau, a ona je Annie – premda će za mene uvijek biti Anouk. Ne uznemiruju mene zapravo imena. Toliko smo ih već puta promijenile. Ali izgubilo se nešto drugo. Ne znam što, ali znam da mi nedostaje.

Ona odrasta, kažem sama sebi. Gubi se, nestaje kao dijete primijećeno u dvorani sa zrcalima, Anouk u devetoj godini, još više sunce nego sjena, Anouk u sedmoj godini, Anouk u šestoj, gazi kao patkica u svojim žutim gumenim čizmama, Anouk s Pantoufleom koji nejasno skakuće iza nje, Anouk s perjanicom šećerne vate u ružičastoj šačici – sve je to nestalo, dakako, i otišlo u onaj red iza nizova budućih Anouk. Anouk u trinaestoj otkriva momke, Anouk u četrnaestoj, Anouk, neshvatljivo, u dvadesetj, krećući se sve brže i brže prema novim obzorima.

Pitam se koliko toga ona još pamti. Četiri godine dugo je razdoblje za dijete njezine dobi, i ona više ne spominje Lans-quet, ili čarolije ili, što je još gore, Les Laveuses, premda joj ponekad nešto izleti – neko ime, neka uspomena – koja mi kaže više nego što ona i sluti.

Ali sedam i jedanaest godina razdvojeni su cijelim kontinentima. Nadam se da sam dovoljno dobro obavila svoj posao. Dovoljno, nadam se, da zadržim životinju u kavezu, da utišam vjetar, i da ono selo na Loiri ne bude ništa više od izbljedjele razglednice s nekog otoka snova.

I tako oprezno stražarim nad istinom, i svijet nastavlja živjeti po svome, i u dobru i u zlu, a mi zadržavamo svoje čarolije za sebe i nikad se ne uplećemo, čak ni za prijatelja, čak ni da bismo samo nacrtale neku runu na poklopcu kutije za sreću.

To je malena cijena, znam, za gotovo četiri godine mira. Ali ponekad se pitam koliko smo zapravo već za to platili i koliko nam je još preostalo.

Postoji jedna stara priča koju mi je pričala majka, o mladiću koji je prodao svoju sjenu torbaru na cesti u zamjenu za dar vječnoga života. Zelja mu se ostvarila i on je otišao silno zadovoljan tom dobrom pogodbom – jer kakve koristi od sjene, mislio je mladić, i zašto se je ne riješiti?

Ali kako su prolazili mjeseci, a zatim godine, mladić je počeo shvaćati. Kamo god je hodao, nije bacao sjenu. Ni jedno zrcalo nije mu odražavalo lice; nikakvo jezerce, ma kako mirno, nije mu uzvraćalo ni najmanju sliku. Počeo se pitati je li nevidljiv; ostajao je u kući za sunčanih dana; izbjegavao je noći za mjesecine; dao je razbiti svako zrcalo u kući i opremiti svaki prozor kopcima iznutra – a ipak nije bio zadovoljan. Njegova ga je draga ostavila; prijatelji su mu ostarjeli i umrli. A on je i dalje živio u trajnome mraku, dok jednoga dana nije sav očajan otišao svećeniku i priznao što je učinio.

A svećenik, koji je bio mlad kad je mladić sklopio svoju pogodbu, a sada žut i sasušen kao stare kosti, stresao je glavom i rekao mu: – Nije ono bio nikakav torbar na cesti. Ti si se pogodio s Đavlom, sinko, a pogodba s Đavlom obično završava tako da netko izgubi dušu.

– Ali to je bila samo sjena, bunio se mladić.

Starije svećenik ponovo stresao glavom. – Čovjek koji ne baca sjenu zapravo uopće nije čovjek, rekao je i okrenuo leđa i nije više htio reći ni riječi.

I tako je mladić napokon otišao kući, i sljedećeg su ga dana našli obješenog o stablo dok mu je jutarnje sunce obasjavalo lice, a dugačka tanka sjena pružala mu se po travi do nogu.

To je samo priča. Znam. Ali neprestano mi se vraća kasno noću kad ne mogu spavati i kad zvončići zvone na uzbunu na vjetru, i ja sjedam u krevetu i podižem ruke da provjerim svoju sjenu na zidu.

A sada sve češće hvatam sebe kako provjeravam i Anoukinu.

3.

Srijeda, 31. Listopada

Uh, kvragu. Vianne Rocher. Najgluplje što sam mogla reći. Zašto li ja govorim ovakve gluposti? Ponekad zbilja ne znam. Vjerojatno zato što je slušala i zato što sam bila ljuta. Ovih sam dana često ljuta.

A možda je to bilo i zbog onih cipela. Njezinih senzacionalnih, blistavih cipela s visokom petom, crvenih kao ruž za usne, kao ušecereno voće, kao bombon, što su blistale poput dragulja na goloj kaldrmi ulice. Takve cipele jednostavno ne vidate u Parizu. Ne na normalnim ljudima, u svakom slučaju. A mi jesmo normalni ljudi – barem tako kaže Maman – premda se to koji put ne bi reklo po tome kako se ponaša.

Te cipele.

Tak – tak – tak odjekivali su ti bomboni od cipela i zaustavili se točno ispred čokolaterije dok je njihova vlasnica gledala unutra.

Sleđa mi se isprva učinilo da je poznajem. Jarkocrveni kaput koji se slaže s cipelama. Kosa boje kave zavezana otraga šalom. A je li imala zvončice na šarenoj haljini i zveckavu narukvicu s privjescima oko zapešća? A što je to – onaj jedva primjetni odsjaj na njezinu tragu, poput nečega na titravoj vrućini?

Dućan je bio zatvoren zbog pogreba. Još jedan čas i nje više neće biti. Ali ja sam zaista htjela da ostane i onda sam napravila nešto što ne smijem, nešto što Maman misli da sam zaboravila, nešto što nisam učinila već dugo, dugo. Prekrižila sam prste njoj iza leđa i napravila mali znak u zraku.

Povjetarac, s mirisom vanilije; mlijeko s oraščićem; zrna kakaovca tamno pržena na tihoj vatri.

To nije čarolija. Zbilja nije. To je samo mali trik, jedna moja igra. Prava čarolija ne postoji – a ipak djeluje. Ponekad djeluje.

Čuješ li me? rekla sam. Ne svojim glasom, već glasom-sjenom, vrlo laganim, poput lišća prošaranog sunčevim zrakama.

Tada je to osjetila. Znam da jest. Okrenula se i ukočila; napravila sam da vrata malo zablistaju, jedva zamjetno, bojom neba. Igrala sam se s tim, dražesno, kao zrcalom na suncu, svijetleći joj sad u lice, sad u stranu.

Miris dima od drveta u šalici; kap vrhnja, prstovet šećera. Gorka naranča, tvoja najmilija, sedamdesetpostotna najtamnija čokolada na debelo rezanim narančama iz Seville. Kušaj me. Probaj me. Okusi me.

Okrenula se. Znala sam da hoće. Kao da je bila iznenađena što me vidi, ali ipak se smiješila. Vidjela sam joj lice – modre oči, veliki smiješak, mostić od pjegica preko nosa – i odmah sam je tako zavoljela, onako kako sam zavoljela Rouxa kad smo se prvi put vidjeli.

A onda me upitala tko je umro.

Nisam se mogla suzdržati. Možda je to bilo zbog cipela; možda zato što sam znala da Maman stoji iza vrata. Ovako ili onako, samo mi je izletjelo; poput svjetla na vratima i mirisa dima.

Rekla sam – Vianne Rocher, malo preglasno, i baš kad sam to izgovorila, Maman je izašla. Maman u svom crnom kaputu s Rosettom u naručju i s onim izrazom lica, onim izrazom koji dobije kad se ja loše ponašam ili kad se Rosetti dogodi jedna od njezinih Nezgoda.

– Annie!

Gospođa u crvenim cipelama svrnula je pogled s nje na mene, a onda opet na moju majku.

– Madame – Rocher?

Brzo se pribrala. – To je bilo moje – djevojačko ime, rekla je. – Sada sam Madame Charbonneau. Yanne Charbonneau. – Opet me onako pogledala. – Bojim se da se moja kći voli malo šaliti, rekla je gospođi. – Nadam se da vam nije dodijavala?

Gospođa se nasmijala do dna svojih crvenih cipela. – Ne, uopće, rekla je. – Ja sam se samo divila vašem prekrasnom dućanu.

– Nije moj, rekla je Maman. – Samo radim ovdje.

Gospođa se opet nasmijala. – Da bar ja tu radim! Ja bih trebala tražiti posao, a gle čime se bavim, očijukam s čokoladnim bombonima.

Maman se na to malo opustila i spustila Rosettu da zaključa vrata. Rosette je ozbiljno promatrala gospođu u crvenim cipelama. Gospođa se nasmijala, ali Rosette joj nije uzvratila smiješak. Ona se rijetko smiješi neznancima. Na neki način bilo mi je drago. Ja sam je našla, pomislila sam. Ja sam je ovdje zadržala. Barem na neko vrijeme pripada meni.

– Posao? – rekla je Maman.

Gospođa je kimnula glavom. – Moja sustanarka se iselila prošli mjesec, a ja nikako ne mogu plaćati cijeli stan samo od plaće konobarice. Zovem se Zozie – Zozie de l'Alba – i usput, obožavam čokoladu.

Čovjek je mora voljeti, pomislila sam. Oči su joj tako plave, smiješak kao kriška lubenice. Malo se ugasio kad je pogledala u vrata.

– Žao mi je, rekla je. – Nije dobar trenutak. Nadam se da nije bila rod?

Maman je opet podigla Rosettu u naručaj. – Madame Poussin. Stanovala je ovdje. Ona bi vjerojatno rekla da je vodila dućan, premda, da budemo iskreni, nije baš puno radila.

Pomislila sam na Madame Poussin, s onim bijelim licem kao sljezov kolačić i s plavim kockastim pregačama. Najviše je voljela ružine poljupce, i jela ih je mnogo više nego stoje smjela, premda Maman nikad ništa nije rekla.

Umrla je od kapi, rekla je Maman, što zvuči sasvim lijepo, kao nekakva kap vode, ili kap nečega lijepoga. Ali tada mi je sinulo da nikad više nećemo vidjeti Madame Poussin, nikad više, i osjetila sam nekakvu vrtoglavicu, kao kad pogledaš dolje i iznenada vidiš veliku rupu točno pred nogama.

Rekla sam – Jest, radila je, i počela sam plakati. I prije nego što sam toga bila svjesna, našla sam se u njezinu zagrljaju, i ona je mirisala na lavandu i finu svilu i njezin je glas u mom uhu nešto šaputao – čarobne riječi, pomislila sam s tračkom iznenađenja, čarobne riječi, baš kao u

ono doba u Lansquenetu – a onda sam podigla pogled i to uopće nije bila Maman. Bila je to Zozie i njezina duga kosa dodirivala mi je lice dok je crveni kaput blistao na suncu.

Iza nje, Maman, u svom žalobnom kaputu, očiju tamnih kao ponoć, tako tamnih da nitko nikad, nikad ne može pogoditi što misli. Zakoračila je – još s Rosettom u naručju – i znala sam, ako ostanem stajati, obje će nas zagrliti i ja neću moći prestati plakati, premda joj nikako ne bih mogla reći zašto, ni sada, ni ikada, a posebno ne pred ovom gospodom s cipelama kao bombon.

I zato sam se umjesto toga okrenula i otrčala niz praznu bijelu ulicu tako da sam na trenutak bila jedna od njih, slobodna kao nebo. Dobro je trčati; napreduješ divovskim koracima; možeš postati papirnati zmaj raširenih ruku; možeš okusiti vjetar; možeš osjetiti sunce kako se hitro kreće; i ponekad ih možeš gotovo prestići, i taj vjetar, i to sunce, i svoju sjenu za petama.

Moja sjena ima ime, znate. Zove se Pantoufie. Nekad sam imala zečića koji se zvao Pantoufie, tako barem kaže Maman, premda se ja sad više ne sjećam je li bio stvaran ili samo igračka. Tvoj izmišljeni prijatelj kaže ona ponekad, ali ja sam gotovo sigurna da je zbilja postojao, mekana siva sjena meni za petama, ili noću smotan kraj mojih nogu u krevetu. Još uvijek ponekad rado mislim na njega, mislim kako me čuva dok spavam ili kako trči sa mnom da pobijedi vjetar. Ponekad ga osjećam. Ponekad ga vidim čak i sada, premda Maman kaže da je to samo moja mašta i ne voli da o tome govorim, čak ni u šali.

Ovih se dana Maman gotovo uopće ne šali, niti se smije onako kao nekad. Možda je još zabrinuta za Rosettu. Znam da je zabrinuta za mene. Kaže da ja ne shvaćam život dovoljno ozbiljno. Nemam pravi stav.

Shvaća li Zozie život ozbiljno? Ma nemoj. Glavu dajem da ne shvaća. Netko tko nosi takve cipele? Sigurna sam da mi se zato odmah svidjela. Svidjele su mi se one crvene cipele, i to kako je stala kraj izloga da pogleda, i kako sam bila sigurna da vidi Pantouflea – ne samo sjenu – meni za petama.

4.

Srijeda, 31. Listopada

No, dobro, volim vjerovati da znam s djecom. I s roditeljima; to je dio moga šarma. Ne možete raditi nikakav posao bez stanovitog šarma, znate, a u ovom mom poslu, u kojem je nagrada nešto mnogo više osobno od pukog posjedovanja, bitno je dodirnuti život koji uzimate.

Ne da me posebno zanimao život te žene. Ili barem tada nije – premda moram priznati kako je nešto ipak pobudilo moju znatiželju. Ne toliko ona pokojnica. Pa čak ni sam dućan – zbilja dražestan, ali puno premali, i ograničen za osobu mojih ambicija. Ali zaintrigirala me ta žena, a djevojčica.

Vjerujete li u ljubav na prvi pogled?

To sam i mislila. Ni ja. A ipak.

Provala boja kroz poluotvorena vrata. Onaj primamljivi nagovještaj nečega napola viđenog i napola doživljenog. Zvuk zvončića na vjetru iznad praga. Te su stvari u meni potaknule najprije znatiželju, a zatim želju za posjedovanjem.

Ja nisam kradljivica, razumijete. Prije svega, ja sam skupljačica. I to sam još od svoje osme godine kada sam skupljala privjeske za narukvicu, samo što sada skupljam osobe; njihova imena, tajne, priče, živote. Oh, dakako, nešto od toga je zbog probitka. Ali iznad svega uživam u lovu; u uzbuđenju proganjanja; zavodjenju; borbi. I trenutku kad se pihata raspukne.

To volim iznad svega.

– Djeca – nasmiješila sam se.

Yanne je uzdahnula. – Tako brzo odrastaju. Dok trepneš okom, više ih nema. – Daleko niz uličicu, djevojčica je još trčala. – Nemoj predaleko! – zazvala je Yanne.

– Neće.

Ona izgleda kao pitomija verzija svoje kćeri. Crna, kratko podšišana kosa; ravne obrve; oči kao gorka čokolada. Ista grimizna, tvrdoglava, široka usta, malo izdignuta u kutovima. Isti onaj nejasno strani, egzotični izgled, iako osim onog prvog pogleda na boje kroz poluotvorena vrata nisam vidjela ništa što bi opravdalo taj dojam. U govoru se ne osjeća nikakav naglasak; odjevena je u dosta iznošenu odjeću iz La Redoute; obična smeđa francuska kapa, malo nakrivljena; praktične cipele.

Mnogo se može reći o čovjeku kad mu pogledate cipele. Bile su vrlo brižljivo nenapadne; crne i zaobljene na prstima i neumoljivo jednoobrazne, poput onih koje njezina kći nosi u školu. Cjelokupni dojam pomalo otrcan, za nijansu presumoran; nikakav nakit osim običnog zlatnog prstena; upravo dovoljno šminke da se izbjegne poza.

Djetetu u njezinu naručju može biti najviše tri godine. Iste oprezne oči kao u majke, premda joj je kosa boje svježih bundeve, a sićušno lišće, ne veće od gusjeg jajeta, preliveno pjegicama boje marelice. Posve neupadljiva mala obitelj, barem naizgled; ipak se nisam mogla osloboditi dojma kako tu ima nešto više, nešto što ne vidim posve jasno, neko prigušeno svjetlo ne toliko različito od mojega.

Dakle, to bi, pomislila sam, bilo vrijedno truda.

Pogledala je na sat. – Annie! – zazvala je.

i Na kraju ulice Annie je zalepetala rukama pokazujući ili razigranost, ili možda bunt. Na njezinu tragu, neko leptirnomodro svjetlucanje potvrđuje moj dojam nečega što treba sakriti. I u toj maloj ima više nego nagovještaj sjaja, a što se majke tiče.

– Udani ste? – upitala sam.

– Ja sam udovica, rekla je. – Otprije tri godine. Prije nego što sam se doselila ovamo.

– Zbilja, rekla sam.

Neće biti. Za udovicu treba više od crnog kaputa i vjenčanog prstena, a Yanne Charbonneau (ako se tako zove) meni ne izgleda kao udovica. Drugima možda, ali ja vidim više.

Čemu onda laž? Ovo je Pariz, za boga miloga, ovdje nikoga krivo ne gledaju ako nema vjenčani prsten. Pa kakvu to onda malu tajnu krije? I vrijedi li je otkriti?

– Sigurno je teško voditi dućan. Posebno ovdje, u ovom kvartu... – Montmartre, taj čudnovati kameni otočić, sa svojim turistima i slikarima i otvorenom kanalizacijom i prosjacima i lokalima sa striptizom pod stablima lipe i svakonoćnim zločinima na tim dražesnim ulicama.

Nasmiješila se. – Nije tako loše.

– Zbilja? – rekla sam. – Ali sad, kad više nema Madame Poussin." Odvratila je pogled. – Gazda je naš prijatelj. Neće nas izbaciti. – Učinilo mi se da se malo zacrvenjela.

– Posao dobro ide?

– Moglo bi biti i gore.

Turisti, vječno u potrazi za preskupim suveniriom.

– Znam, nikad se nećemo time obogatiti.

Kao što sam i mislila. Jedva vrijedno truda. Ona se hrabro drži; ali ja jasno vidim jeftinu suknju, otrcani rub na svečanom dječjem kaputu; izbljedjeli nečitak drveni natpis nad vratima čokolaterije.

A ipak, bilo je nešto neobično privlačno u tom pretrpanom izlogu s nagomilanim kutijama i limenkama i likovima vještica od najtamnije čokolade i obojene slame i bucmastim marcipanskim tikvama i lubanjama od bombona od javorova sirupa, jedva vidljivim pod napola spuštenim rebrenicama.

Osjećao se i neki miris – miris dima i jabuka i prepečenog šećera, vanilije i ruma, kardamoma i čokolade. Ja zapravo uopće ne volim čokoladu, a ipak sam osjetila kako mi naviru sline.

Iskušaj me. Probaj me.

Prstima sam napravila znak Zadimljenog Zrcala – poznatog kao Oko Crne Tezcatlipoe – i činilo se da je prozor načas zasjao.

Ispunjena nelagodnom, žena kao da je osjetila taj bljesak, a dijete u njezinu naručju zaskvičalo je kao od smijeha i ispružilo ručicu.

Čudnovato, pomislila sam.

– Radite sve te čokoladne bombone sami?

– Radila sam nekad. Ali više ne.

– Sigurno vam nije lako.

– Snalazim se, rekla je.

Hm. Zanimljivo.

Ali da li se zaista snalazi? Hoće li se i dalje snalaziti sada kad je starica umrla? Nekako sumnjam u to. Naravno, ona izgleda sasvim sposobno, s onim tvrdoglavim ustima i upornim pogledom. Ali u sebi nosi slabost, unatoč svemu. Slabost – a možda i snagu.

Čovjek mora biti snažan da živi poput nje; da podiže dvoje djece sama u Parizu; da od jutra do mraka radi na poslu koji joj, ako ima sreće, donosi upravo dovoljno da pokrije stanarinu. Ali ta slabost – to je nešto drugo. To dijete, na primjer. Ona strahuje za nju. Strahuje za obje, drži se kao da bi ih vjetar mogao otpuhati. Znam što hoćete reći. Zašto bi se mene to trebalo ticati?

No dobro, ako hoćete, možete reći da sam znatiželjna. Napokon, ja se bavim tajnama. Tajnama, malim izdajama, stjecanjem, istragom, krađom, i sitnom i krupnom, lažima, velikim lažima, varkama, mračnim dubinama, tihom vodom, špijunskim bodežima, skrivenim vratima, tajnim sastancima, jazbinama i uglovima, zakulisnim operacijama i oduzimanjem posjeda, informacijama i tako dalje.

Je li to tako loše?

Pa valjda jest.

Ali Yanne Charbonneau (ili Vianne Rocher) nešto skriva pred svijetom. Jasno osjećam miris tajne na njoj, poput prskalica na pinati. Dobro bačeni kamen oslobodit će ih i onda ćemo vidjeti jesu li to tajne koje netko poput mene može iskoristiti.

Znatiželjna sam, ništa drugo – uobičajena odlika onih dovoljno sretnih da budu rođeni u znaku Jednoga Jaguara.

Osim toga, ona laže, je li? A ako postoji nešto što mi Jaguari mrzimo više od slabosti, onda je to lažljivost.

5.

Četvrtak, 1. Studenoga

Svi Sveti

Anouk je danas opet bila nemirna. Možda je to posljedica jučerašnjeg pogreba – ili možda samo vjetra. Ponekad tako utječe na nju, nosi je amo i tamo kao divlji konj i čini je upornom i nepromišljenom i plačljivom i neobičnom. Moja mala neznanka.

Tako sam je zvala, znate, kad je bila malena i kad smo bile samo nas dvije. Mala neznanka, kao da mi je dana na posudbu, pa će jednoga dana doći da je uzmu natrag. Uvijek je to imala, taj izgled drugosti, očiju koje vide predaleko, i misli koje lutaju onkraj ruba svijeta.

Nadareno dijete, kaže njezina nova učiteljica. Izvanredna moć imaginacije, takav rječnik za njezine godine – ali već je tu onaj pogled, pogled koji odvaguje, kao da je takva mašta sama po sebi sumnjiva, znak možda neke mračnije istine.

Ja sam tome kriva. Toga sam sad svjesna. Odgajati je u vjerovanjima moje majke činilo mi se u to doba prirodnim. To nam je dalo temelj; vlastitu tradiciju; čaroban krug u koji svijet ne može ući. Ali odande kamo svijet ne može ući, mi, ne možemo otići. Uhvaćene unutar čahure koju smo same isplele, živimo odvojene od ostalih, vječne strankinje.

Ili smo bar živjele do prije četiri godine.

Otad živimo u udobnoj laži.

Nemojte se toliko čuditi, molim vas. Pokažite mi majku i ja ću vam pokazati lažljivicu. Mi im govorimo kakav bi svijet trebao biti – kako ne postoje nikakvi monstumi ili sablasti; kako će ti, ako činiš dobro, ljudi uzvraćati dobrim; kako će Majka uvijek biti tu da te zaštiti. Dakako da to nikad ne nazivamo lažima – mi imamo najbolju namjeru, sve je to za njihovo dobro – ali one to jesu, unatoč svemu.

Poslije Les Laveuses nisam imala izbora. Svaka bi majka jednako postupila.

– Sto je to bilo? – ponavljala je neprestano. – Jesmo li mi to napravile, Maman?

– Ne, to je bila nezdoga.

– Ali taj vjetar – rekla si.

– Hajde, samo spavaj.

– Ne bismo li to mogle nekako odčarati i bolje začarati?

– Ne, ne možemo. To je samo igra. Čarolije ne postoje, Nanou.

Zagledala se u mene vrlo ozbiljno. – Postoje, rekla je. – Pantoufie kaže da postoje.

– Dušo, ni Pantoufie nije stvaran.

Nije lako biti kći vještice. Još je gore biti joj majka. I poslije onoga što se dogodilo u Les Laveuses, našla sam se suočena s izborom. Reći istinu i osuditi svoju djecu na onakav život kakav sam ja uvijek vodila; neprestanu seobu od mjesta do mjesta; bez postojanosti; bez sigurnosti; život iz kovčega; vječna trka da se prestigne vjetar.

Ili lagati i biti poput svih drugih.

I tako sam lagala. Lagala sam Anouk. Rekla sam joj da ništa od toga nije stvarno. Nema nikakve čarolije osim u pričama; nema sila kojima se možeš uteći i iskušavati ih; nema kućnih bogova, nema vještica, nema runa, nema čarobnih izreka, nema totema, nema krugova u pijesku. Sve što je neobjašnjivo postalo je slučajnost – s velikim početnim slovom – iznenadni sretni dobici, spas u zadnji čas, darovi od bogova. A Pantoufie – degradiran je na položaj – imaginarnog prijatelja – i sada potpuno zanemaren, premda ga ponekad još mogu vidjeti, pa makar samo ispod oka.

Danas odvraćam pogled. Zatvaram oči sve dok boje ne nestanu.

Poslije Les Laveuses, sve sam to odložila, svjesna da će ona osjetiti otpor prema meni – čak me neko vrijeme možda i mrziti – a u nadi da će jednog dana shvatiti.

– Moraš jednom odrasti, Anouk. Moraš naučiti razlikovati ono što jest stvarnost od onoga što nije.

– Zašto?

– Tako je bolje, rekla sam joj. – Te stvari, Anouk – one nas izdvajaju. Čine nas drugačijima. Voliš li biti drugačija? Ne bi li rado bila ista kao drugi, bar jednom? Imala prijatelje.

– Ja sam i imala prijatelje. Paula i Framboise.

- Nismo ondje mogli ostati. Ne nakon onoga.
- I Zezette i Blanche.
- Putnike, Nanou. Ljude s rijeke. Ne možeš zauvijek živjeti na brodu, ne ako želiš ići u školu.
- I Pantouflea.
- Imaginarni prijatelji se ne računaju, Nanou. – I Rouxa, Maman. Roux nam je bio prijatelj.
- Šutnja.
- Zašto nismo mogli ostati s Rouxom, Maman? Zašto mu nisi rekla gdje smo?
- Uzdahnula sam. – To je komplicirano.
- Jako mi fali.
- Znam.

S Rouxom je dakako sve jednostavno. Radi što hoćeš. Uzmi što hoćeš. Putuj kamo god te vjetar nosi. To vrijedi za Rouxa. Čini ga sretnim. Ali ja znam da čovjek ne može imati sve. Putovala sam i ja tom cestom. Znam kamo vodi. I postaje tako teško, Nanou. Tako strašno teško.

Roux bi rekao, previše se brineš. Roux, s onom svojom izazovnom crvenom kosom i nevoljkim smiješkom i svojim ljubljenim brodom pod nestalnim zvijezdama. Previše se brineš. Možda je to istina; unatoč svemu, previše se brinem. Brinem se što Anouk nema prijatelja u svojoj novoj školi. Brinem se što Rosette ima skoro četiri godine, tako bistra, a još ne govori, poput žrtve neke ružne čarolije, poput neke kraljevine kojoj je oduzet dar govora od straha što bi mogla otkriti.

Kako to objasniti Rouxu, koji se ničega ne boji i kojemu ni do koga nije stalo? Biti majka znači živjeti u strahu; strahu od smrti, od bolesti, od gubitka, od nesreća, od neznanaca ili od Crnog čovjeka, ili naprosto od onih malih svakodnevnih sitnica koje nas na neki način najgore pogađaju; nestrpljiv pogled, ljutita riječ, propuštena večernja priča, zaboravljeni poljubac, onaj užasni trenutak kad majka prestaje biti središte kćerina svijeta i postaje tek još jedan satelit koji kruži oko nekog manje važnoga sunca.

To se nije dogodilo – barem još nije. Ali ja to vidim u drugoj djeci, u onim tinejdžericama nabusitih usta, s mobitelima i pogledom prezira prema svijetu u cjelini. Ja sam je razočarala; to znam. Nisam majka kakvu bi ona željela. U jedanaestoj godini, premda bistra, još je premlada da shvati što sam ja žrtvovala i zašto.

Previše se brineš.

Kad bi to bar bilo tako jednostavno. To jest, odgovara njegov glas u mom srcu. Nekoć možda, Roux. Više nije.

Baš me zanima je li se uopće promijenio. Sto se mene tiče – dvojim da bi me prepoznao. Piše mi s vremena na vrijeme – dobio je moju adresu od Blanche i Zezette – kratko, za Božić i za Anoukin rođendan. Ja mu pišem na poštanski ured u Lans-quetu jer znam da onuda ponekad prolazi. Ni u jednom pismu nisam spomenula Rosettu. Niti sam uopće spomenula Thierryja; mog stanodavca Thierryja, koji je tako dobar i tako širokogrudan i čijem se strpljenju divim više nego što mogu riječima iskazati.

Thierry Le Tresset, pedeset i jedna godina; razveden; jedan sin; pobožan; čovjek kao stijena.

Nemojte se smijati. Ja ga jako volim.

Zanima me što on vidi u meni.

Dan-danas, kad pogledam u zrcalo, ne vidim nikakav odraz; tek plošni portret žene tridesetih godina. Ništa posebno; obična žena koja se ne ističe ni ljepotom ni karakterom. Žena kao sve ostale, što je upravo ono što sam naumila biti, a ipak me sada ta misao čini potištenom. Možda zbog pogreba – tužna, loše osvjetljena mrtvačnica, s cvijećem koje je ostalo od prethodnog klijenta; prazna dvorana; apsurdno golemi vijenac od Thierryja; ravnodušni župnik s nosom koji curi; snimljena glazba (Elgarov Nimrod) što pucketa iz zvučnika.

Smrt je banalna, kao što je moja majka znala reći tjednima prije svoje smrti na prometnoj ulici usred New Yorka. Život je izvanredan. Mi smo izvanredni. Prigriliti to izvanredno znači slaviti život.

Eto, majko. Kako se stvari mijenjaju. U stara vremena (ne tako stara, podsjećam samu sebe) noć prije bismo slavile. Noć uoči Svih svetih; čarobno vrijeme; vrijeme tajni i misterija; vrijeme torbica od crvene svile koje treba sašiti i objesiti oko kuće da tjeraju zlo; prosute soli i vina s mirodijama i medenjaka ostavljenih na prozorskoj dasci; žutih tikava, jabuka, prskalica i mirisa borovine i dima od drveta, dok jesen odlazi, a stara Zima stupa na pozornicu. Bilo bi pjesama i plesa oko krijesa; Anouk s kazališnom šminkom na licu i crnim perjem leprša od vrata do vrata s Pantoufleom za petama, a Rosette se sa svojom svjetiljkom i vlastitim totemom – s narančastim krznom u skladu s njezinom kosom – šepiri na njezinu tragu.

Dosta – bolno je misliti o tim danima. I opasno. Moja je majka znala – ona je dvadeset godina bježala od Crnog čovjeka, i premda sam na trenutak pomislila da sam ga ja pobijedila, da sam se izborila za svoje mjesto i dobila bitku, uskoro sam shvatila kako je ta pobjeda tek iluzija. Crni čovjek ima mnoga lica, mnoge sljedbenike, i ne nosi uvijek svećenički ovratnik.

Nekad sam mislila da se bojim njihova Boga. Sada, mnogo godina kasnije, znam da se bojim njihove ljubaznosti. Njihove dobronamjerne zabrinutosti. Njihove sućuti. Osjećam ih na našem tragu ove posljednje četiri godine, osjećam kako njuškaju i šuljaju se našim stopama. A nakon Les Lauveuses ozbiljno su se približili. Oni su tako dobronamjerni, ti Ljubazni; oni žele samo najbolje za moju prekrasnu djecu. I neće popustiti sve dok nas ne razdvoje; dok nas ne rastrgnu na komade.

Možda se zato nisam nikad povjerala Thierryju. Dragom, pouzdanom, čvrstom Thierryju, mom dobrom prijatelju, s onim njegovim sporim smiješkom i vedrim glasom i dirljivom vjerom u ljekovita svojstva novca. On želi pomoći – već nam je toliko pomogao ove godine. Jedna moja riječ i opet će pomoći. Sve bi naše nevolje mogle nestati. Pitam se zašto oklijevam. Pitam se zašto mi je tako teško osloniti se na nekoga; priznati napokon da mi je potrebna pomoć.

Sada, blizu ponoći na ovu tihu večer uoči Svih svetih, osjećam kako mi misli lutaju, što se često događa u takvim trenucima, kako lutaju prema majci, prema kartama i prema Ljubaznima. Anouk i Rosette već spavaju. Vjetar je naglo prestao. Pod nama, Pariz krčka kao magla. Ali iznad ulica, Butte de Montmartre kao da lebdi poput nekog začaranog grada od dima i zvjezdanog svjetla. Anouk misli da sam spalila karte; nisam ih bacala više od tri godine. Ali još ih imam, majčine karte s mirisom čokolade i uglačane od prevrtanja.

Kutija je skrivena pod mojim krevetom. Miriše na izgubljeno vrijeme i na razdoblje magle. Otvaram je, i tu su preda mnom karte, ti drevni likovi, u drvorezu kao što su bili prije mnogo stoljeća u Marseilleu; Smrt; Ljubavnici; Kula; Luda; Vrač; Čovjek na vješalima; Promjena.

To nije pravo čitanje, kažem sama sebi. Uzimam karte nasumce i ne pomišljajući na posljedice. Ipak se ne mogu osloboditi osjećaja kako mi se nešto pokušava otkriti; kako se u kartama krije neka poruka.

Odlazem ih. Nije to bilo pametno. U stara vremena otjerala bih svoje noćne demone nekim magičnim riječima nosi se! – i ljekovitim uvarkom, uz malo tamjana i šačice soli na pragu. Danas sam civilizirana; ne varim ništa jače od kamilice. Pomaže mi da usnem – nakon nekog vremena.

Ali te noći, i prvi put nakon nekoliko mjeseci, sanjam Ljubazne kako njuškaju, šuljaju se i provlače zabitnim ulicama staroga Montmartrea, i u snu poželim da sam ostavila barem prstovet soli na pragu – ili vrećicu s čarolijom iznad vrata – jer bez njih noć može ući neometana, privučena mirisom čokolade.

DRUGI DIO

JAGUAR

1.

Ponedjeljak, 5. Studenoga

Uhvatala sam autobus za školu, kao obično. Nitko ne bi ni pomislio da je tu škola da nema ploče na samom ulazu. Sve ostalo je skriveno iza visokih zidova koji bi mogli pripadati uredima ili nekom privatnom perivoju ili nečemu posve drugačijemu. Licej Jules Renard. Nije baš velik po pariškim normama, ali za mene je praktički grad.

U mojoj školi u Lansquenetu bilo je četrdeset učenika. Ova ima osamsto dječaka i djevojčica; uz školske torbe, iPod, mobitele, tube dezodoransa, školske knjige, balzame za usnice, kompjutorske igrice, tajne, tračeve i laži. Tu imam samo jednu prijateljicu – no, dobrozamalo prijateljicu, Suzanne Prudhomme; ona stanuje na grobljanskoj strani Rue Ganneron i ponekad navrati u čokolateriju.

Suzanne – koja voli da je zovu Suze, kao piće – ima crvenu kosu, koju mrzi, i okruglo ružičasto lice, i neprestano se sprema na dijete. Meni se zapravo dosta sviđa njezina kosa koja me podsjeća na mog prijatelja Rouxa, i mislim da uopće nije debela, ali ona se neprestano žali i na jedno i na drugo. Ona i ja nekad smo bile zbilja dobre prijateljice, ali u posljednje vrijeme nekako često mijenja raspoloženja i ponekad govori ružne stvari bez ikakvog razloga, ili kaže da neće sa mnom više razgovarati ako ne napravim točno ono što ona hoće.

Danas opet nije sa mnom razgovarala. I to zato što nisam htjela sinoć ići u kino. Ali kino je samo po sebi skupo, a onda još treba kupiti kokice i Coca-Colu – a ako to ne kupim, Suzanne odmah primijeti i priča po školi kako ja nikad nemam novca – a osim toga, znala sam da će ondje biti i Chantal, a Suzanne je drugačija kad je Chantal u blizini.

Chantal je Suzannina nova najbolja prijateljica. Ona uvijek ima novca za kino, a kosa joj je uvijek savršeno uredna. Nosi dijamantni križić od Tiffanyja i jednom, u školi, kad joj je učiteljica rekla da ga skine, Chantalin je otac napisao pismo novinama i ustvrdio kako je sramota što se njegovu kćer terorizira zato što nosi simbol svoje katoličke vjere, dok je muslimankama dopušteno da ostave marame na glavi. To je zapravo izazvalo priličnu buru; i kasnije su u školi zabranjeni i križevi i marame. Chantal međutim i dalje nosi svoj. Znam zato što sam ga vidjela na njoj na gimnastici. Učiteljica se pretvara da ne primjećuje. Chantalin otac tako djeluje na ljude.

Ne obaziri se na njih, kaže Maman. Naći ćeš druge prijateljice.

Nemojte misliti da nisam pokušala; ali čini se da kad god uspijem naći nekoga novoga, Suze pronade način da na njih utječe. To se već dogodilo. Nije to nešto za što bi se čovjek mogao uhvatiti, ali ipak postoji, kao miris parfema u zraku. I iznenada te oni za koje si mislio da su ti prijatelji počnu izbjegavati i družiti se s njom; i prije nego što toga postaneš svjestan, oni su njezini prijatelji, a ti si sam.

I tako danas cijeli dan Suze nije htjela razgovarati, i sjedila je sa Chantal na svim satovima i odložila torbu na sjedalo kraj sebe tako da ja ne mogu onamo sjesti, i svaki put kad sam ih pogledala, činilo mi se da mi se smiju.

Nije me briga. Tko bi htio biti takav kao one?

Ali onda vidim kako su se primakle jedna drugoj, i točno znam po tome kako me ne gledaju da mi se opet smiju. Zašto? Što je to tako čudno na meni? U stara vremena sam barem znala po čemu se razlikujem. Ali sada.

Je li to moja kosa? Je li odjeća? Je li to zato što nikad nismo ništa kupili u Galeries Lafayette? Je li to zato što nikad ne idemo na skijanje u Val d'Isere? Ili u Cannes na ljeto? Je li na meni nekakva etiketa, kao na jeftinim teniscama, koja ih upozorava da sam drugorazredna?

Maman se toliko trudi da pomogne. Na meni nema ništa neobično; ništa što bi upućivalo na to da nemamo novca. Ja nosim istu odjeću kao svi drugi. Moja školska torba ista je kao njihova. Ja gledam prave filmove, čitam prave knjige, slušam pravu glazbu. Morala bih se uklopiti. Ali na neki način, ipak ne mogu.

Problem je u meni. Naprosto ne pristajem. Nekako sam pogrešno oblikovana, i pogrešne boje. Volim pogrešne knjige. Potajno gledam pogrešne filmove. Ja sam drugačija, sviđalo se to njima ili ne, i ne vidim zašto bih se morala pretvarati da nisam.

Ali teško je kad svi drugi imaju prijatelje. I teško je kad te ljudi zaista vole samo kad si netko drugi.

Kad sam danas ujutro ušla, svi su se igrali teniskom loptom u razredu. Suze ju je bacala Chantal, koja ju je bacala Luciji, a onda prijeko Sandrini, i onda oko cijelog razreda Sophie. Nitko ništa nije rekao kad sam ja ušla. Samo su se i dalje igrale loptom, ali primijetila sam da je nitko nikad nije poslao k meni, i kad sam viknula – ovamo! – kao da nitko nije razumio. Kao da se na neki način igra promijenila; sada se, a da to zapravo nitko nije rekao, sastojala u tome da se lopta drži podalje od mene, da se više Annie je tropa, tako da sam morala skočiti dok je ona letjela daleko od mene.

Znam da je to glupo. To je samo igra. Ali tako je svakog dana u školi. U razredu koji ima dvadeset i tri učenice, ja sam neparna; ona koja mora sjediti sama; ona koja mora dijeliti kompjutore s još dvije učenice (obično Chantal i Suze) umjesto s jednom; koja provodi veliki odmor sama, u knjižnici ili samo na klupi dok se drugi okupljaju u grupe i smiju i razgovaraju i igraju raznih igara. Ne bih imala ništa protiv da to ponekad bude netko drugi. Ali nikad nije. Uvijek sam to ja.

Ne može se reći da sam sramežljiva. Ja volim ljude. Znam s njima. Volim razgovarati ili se igrati loptom na igralištu; nisam kao Claude, koji je presramežljiv da kaže i riječ bilo kome i koji muca kad mu učiteljica postavi pitanje. Nisam uvredljiva kao Suze, ili snob kao Chantal. Uvijek ću rado saslušati ako je netko neraspoložen – ako se Suze posvađa s Lucie ili Danielom, onda sam ja prva koju će potražiti, ne Chantal – ali baš kad pomislim da smo nešto postigle, ona ode i izmisli nešto novo, na primjer da me slika u graderobi mobitelom i onda svima pokazuje te slike – a kad ja kažem Suze, molim te, nemoj, ona me samo onako pogleda i kaže to je samo šala, i onda se moram smijati čak i kad ne želim, zato što ne želim ispasti osoba bez smisla za šalu. Ali meni to zaista uopće nije smiješno. Poput one igre s teniskom loptom, smiješno je samo kad ti nisi tropa.

Dakle, o tome sam razmišljala kad sam se vraćala autobusom dok su se Suze i Chantal hihotala na sjedalu iza mene. Nisam se osvrtna već sam se pravila da čitam, premda se autobus drmusao i stranica mi se pretvarala u mutež pred očima. Zapravo su mi oči malo suzile – pa sam samo gledala kroz prozor, iako je padala kiša, i bilo je već gotovo posve mračno i sve vrlo pariški sivo kad smo se približili mojoj stanici, neposredno poslije stanice metroa kod Rue Caulaincourt.

Možda ću se od sada nadalje voziti metroom. Nije tako blizu samoj školi, ali meni se više sviđa; onaj keksasti miris liftova; nalet zraka kad vlak ulazi u stanicu; ljudi; gomile. U metrou

možeš vidjeti najneobičnije ljude. Ljude svih rasa; turiste; muslimanke sa žarom; afričke preprodavače džepova punih jeftinih satova i drvoreza na ebanovini i narukvica od školjki i ogrlica. Ima tu muškaraca odjevenih kao žene, ili žena odjevenih kao filmske zvijezde, i ljudi koji jedu čudnovatu hranu iz smeđih papirnatih vrećica, i ljudi s pank frizurama i tetovažom i prstenjem u obrvama, i prosjaka i glazbenika i džepara i pijanaca.

Maman više voli da idem autobusom.

Naravno. Što ste i očekivali.

Suzanne je zahihotala i znala sam da opet govori o meni. Ustala sam, ne obraćajući pozornost na nju, i krenula prema prednjem dijelu autobusa. I tada sam vidjela Zozie kako stoji između redova. Danas nije imala cipele kao bombon, već ljubičaste čizme debelih potplata, s kopčama sve do koljena. Bila je odjevena u kratku crnu haljinu preko pulovera s visokim ovratnikom boje limete; u kosi joj se isticao jedan jarko ružičasti pramen, i izgledala je fenomenalno.

Nisam se mogla suzdržati. Rekla sam joj.

Bila sam sigurna da me dosad već zaboravila, ali nije. – Annie! To si ti! – poljubila me. – Ovo je moja stanica. I ti silaziš?

Osvrnula sam se i uhvatila Suzannu i Chantal kako zure: čak su se zaboravile i smijuckati od silnog iznenađenja. Ne da bi se bilo tko smijuckao Zozie. Ili da bi njoj bilo stalo i da jesu. Vidjela sam Suzannu kako je široko otvorila usta (posve neprikladan izraz za nju); odmah do nje, Chantalino lice bilo je gotovo jednake nijanse kao Zozien pulover.

– Tvoje prijateljice? – rekla je Zozie kad smo sišle s autobusa.

– Da ne bi, rekla sam i prevrnula očima.

Zozie se nasmijala. Ona se često smije, prilično glasno zapravo, i čini se da joj uopće ne smeta ako ljudi bulje u nju. Bila je vrlo visoka u tim čizmama debelih potplata. I ja bih voljela imati baš takve.

– Pa zašto ih onda ne nabaviš? – rekla je Zozie.

Slegnula sam ramenima.

– Moram reći da izgledaš vrlo – konvencionalno. – Strašno mi se sviđa kako izgovara riječ konvencionalno, s nekim značajnim pogledom, posve različitim od običnog zafrkavanja. – Ja sam te međutim doživjela više originalnom, ako razumiješ na što ciljам.

– Maman ne voli da budemo drugačije. – Podigla je obrve. – Zbilja? – Ponovno sam slegnula ramenima.

– Pa, eto. Svak po svome. Čuj, ima jedno fantastično mjestance tu pri dnu ulice gdje rade najbolji Saint-Honore s ove strane raja – hajde, idemo onamo proslaviti.

– Što proslaviti? – rekla sam. – Bit ću vam susjeda!

Pa, dakako da znam da ne smijem nikamo odlaziti s neznancima. Maman mi to dovoljno često ponavlja, a nemoguće je živjeti u Parizu a da se ne naučiš oprezu. Ali ovo je bilo nešto drugo – ovo je bila Zozie – a osim toga, nalazili smo se na javnom mjestu, u engleskoj čajani koju prije nikad nisam vidjela i koja je nudila, kao što je obećala, zbilja fantastične kolače.

Ne bih onamo nikad otišla sama. Na takvim mjestima postajem nervozna – sve sami stakleni stolovi, pa dame u krznu koje piju skupe čajeve iz šalica od finog porculana i konobarice u malim crnim haljinama, koje zure u mene u mojoj školskoj odjeći, s kosom na sve strane, i zure u Zozie i njezine ljubičaste čizme debelih potplata, kao da ne mogu vjerovati svojim očima.

– Strašno mi se sviđa ovdje, rekla je Zozie ispod glasa. – Nevjerojatno je. I shvaćaju sebe tako ozbiljno.

I cijene su shvaćali ozbiljno, očito. Daleko iznad mojih mogućnosti – deset eura za običan čaj, dvanaest za šalicu vruće čokolade.

– Ništa se ne brini, ja častim, rekla je Zozie, i sjeli smo za stol u kutu dok nam je natmurena konobarica, koja je izgledala kao Jeanne Moreau, pružala jelovnik kao da joj i sama kretnja nanosi bol.

– Ti znaš Jeanne Moreau? – rekla je Zozie iznenađeno.

Kimnula sam glavom, još nervozna. – Bila je fantastična u Jules et Jim.

– Ne ovako, s metlom u guzici, rekla je Zozie, kimnuvši u smjeru naše konobarice koja se sada pretvorila u sam smiješak pred dvjema skupocjeno odjevenim damama identične plave kose.

Zagrnula sam se od smijeha. Gospođe su se osvrnule na mene, a onda spustile pogled na Zoziene ljubičaste čizme. Približile su glave i iznenađene su mi pale na pamet Suze i Chantal i osjetila sam kako su mi se usta osušila.

Zozie je vjerojatno nešto primijetila, jer se prestala smijati i zabrinuto me pogledala. – Što se dogodilo?

– Ne znam. Samo mi se učinilo da nam se ovi ljudi smiju. – Chantal sa svojom mamom ide baš u ovakav lokal, pokušala sam objasniti. Gdje vrlo mršave gospođe u pastelnom kašmiru piju čaj s limunom i ignoriraju kolače.

Zozie je prekrizila dugačke noge. – To je zato što nisi klon. Klonovi se prilagođavaju. Čudaci strše. Pitaj me koji su mi miliji.

Slegnula sam ramenima. – Pa, mogu pogoditi.

– Nisi baš uvjerena. – Nestašno me pogledala. – Pazi sad. – I pucnula je prstima prema konobarici koja je izgledala kao Jeanne Moreau, i baš kad je to napravila, točno u istom trenutku, konobarica se spotaknula na visokim petama i cijeli je čajnik s čajem s limunom pao na stol pred njom i namočio stolnjak, i vrući je čaj počeo kapati u torbice onih dama i na njihove skupocjene cipele.

Pogledala sam Zozie.

Zozie mi je uzvratila smiješak. – Dobar štos, ha?

A onda sam se ja nasmijala, jer dakako da je to bila slučajnost i nitko nije mogao predvidjeti što će se dogoditi, ali meni je izgledalo točno kao daje Zozie natjerala taj čajnik da padne, pa da konobarica čisti taj nered, a dame u pastelnim bojama zure u svoje mokre cipele i da nitko uopće ne gleda u nas, niti se smije Zozielim smiješnim čizmama.

I tako smo onda naručile kolače s jelovnika i kavu s posebnog šanka. Zozie je uzela Saint-Honore – za nju ne postoje dijete – a ja sam uzela kremu od badema, i poslije smo obje popile bijelu kavu s vanilijom, i razgovarale mnogo dulje nego što sam mislila, o Suze, i školi, i knjigama, i Maman, i Thierryju, i čokolateriji.

– Mora da je sjajno živjeti u bombonijeri, rekla je Zozie, načevši svoj Saint-Honore.

– Nije tako zgodno kao u Lansquenetu.

Zozie je pokazala zanimanje. – A što je Lansquenet?

– To je mjesto gdje smo prije živjele. Negdje dolje na jugu. Bilo je cool.

– Više cool nego Pariz? – Kao da je bila iznenađena.

I tako sam joj pričala o Lansquenetu i o Les Maraude gdje smo se igrali, Jeannot i ja, uz obalu rijeke, i onda sam joj pripovijedala o Armande, i ljudima s rijeke, i o Rouxovu brodu sa staklenim krovom i malom brodskom kuhinjom s okrhnutim emajliranim loncima, i kako smo pravile čokoladne bombone, Maman i ja, kasno u noć i rano ujutro, tako daje baš sve mirisalo po čokoladi, čak i prašina.

Poslije sam se iznenadila koliko sam pripovijedala. Zapravo ne bih smjela pripovijedati o tome; niti o bilo kojem od mjesta gdje smo prije živjele. Ali sa Zozie je drugačije. S njom je to nekako sigurno.

– I tako, sad kad više nema Madame Poussin, tko će pomagati tvojoj majci? – upitala je Zozie, skupljajući žličicom pjenu iz čaše.

– Snaći ćemo se nekako, rekla sam. – Ide li Rosette u školu?

– Još ne. – Iz nekog razloga nisam joj željela pripovijedati o Rosetti. – Međutim, jako je bistra. Zbilja dobro crta. Zna se potpisati, i čak može prstom pratiti riječi u svojim knjižicama.

– Nije ti baš nalik.

Slegnula sam ramenima.

Zozie me pogledala onako značajno, kao daje htjela još nešto reći, ali nije. Ispila je do kraja svoju kavu i rekla: – Sigurno je teško ne imati oca.

Slegnula sam ramenima. Naravno da imam oca – mi samo ne znamo tko je on – samo to nisam namjeravala reći Zozie.

– Ti i majka ste sigurno jako bliske.

– Mm-hm, kimnula sam glavom.

– Slične ste. – zastala je i napola se nasmiješila, napola namrštila, kao da pokušava samoj sebi nešto razjasniti. – Ima nešto u tebi, znaš, Annie, nešto što ne mogu posve odgonetnuti.

Na to, dakako, nisam ništa rekla. Šutnja je sigurnija, kaže Maman: ono što ne kažeš ne može se iskoristiti protiv tebe.

– No, dobro, klon nisi, o tome nema dvojbe. Sigurna sam da znaš poneki trik.

– Trik? – sjetila sam se konobarice i prolivenog čaja s limunom. Odvratila sam pogled i iznenada sam se opet osjećala nesigurno i nezgodno, i poželjela sam da nam donesu račun tako da se mogu pozdraviti i otrčati kući.

Ali naša nas je konobarica izbjegavala, čavrljala je s muškarcem iza šanka, sada se upravo smijala i zabacivala kosu, kao Suze ponekad kad u blizini stoji Jean-Loup Rimbault (to je dečko koji joj se sviđa). Osim toga, primijetila sam da je to uvijek tako s konobarima i konobaricama. Čak i kad vam naručeno donesu na vrijeme, nikad vam ne žele donijeti račun.

Ali onda je Zozie jedva primjetno prekrizila prste, tako da mi je to skoro promaklo. Sitan znak, kao kad se dodirne prekidač, i konobarica koja je nalikovala na Jeanne Moreau okrenula se kao daju je netko ubo i odmah nam donijela račun na pladnjiću.

Zozie se nasmiješila i izvukla novčanik. Jeanne Moreau je čekala natmurena, s izrazom dosade na licu i napola sam očekivala da će Zozie nešto reći – napokon, netko tko u jednoj engleskoj čajani može reći – guzica – sigurno se ne libi iskazati ono što misli.

Ali nije rekla ništa. – Evo vam pedeset. Možete zadržati ostatak. – I uručila je konobarici novčanicu od pet eura.

Dakle, čak sam i ja mogla vidjeti da je to pet eura. Vidjela sam sasvim jasno kad ih je Zozie stavila na pladnjić i nasmiješila se. Ali iz nekog razloga, konobarica nije vidjela.

Umjesto toga rekla je: – Merci, bonne journee, a Zozie je napravila onaj znak rukom i spremila novčanik kao da se ništa nije dogodilo.

I onda se okrenula i namignula mi.

Na trenutak nisam bila sigurna da sam dobro vidjela. Možda je to naprosto bila obična slučajnost – napokon, u lokalu je bila prilična gužva, konobarica je bila vrlo zaposlena, ljudi ponekad griješe.

Ali nakon onoga što se dogodilo s čajem.

Nasmiješila mi se, baš kao mačka koja te može ogrepsti čak i kad ti prede u krilu.

Trikovi, rekla je.

Nezgoda, pomislila sam.

Izenada sam požalila što sam došla; požalila što sam je zazvala onoga dana pred čokolaterijom. Ovo je samo igra – nije čak ni stvarnost – a ipak, slutim daje opasna, kao nešto uspavano što možeš gurnuti štapom tek nekoliko puta prije nego što zauvijek otvori oči.

Pogledala sam na sat. – Moram ići.

– Annie. Smiri se. Tek je pola pet.

– Maman se brine ako kasnim. – Pet minuta ne znači ništa. – Moram ići.

Mislim da sam očekivala da će me zaustaviti, nekako; da će me natjerati da se okrenem, kao onu konobaricu, ali Zozie se samo nasmiješila i osjećala sam se glupo što sam se tako preplašila. Neki su ljudi jednostavno povodljivi. Konobarica je vjerojatno bila jedna od njih. Ili su možda obje pogriješile – ili sam možda ja pogriješila.

Ali znala sam da nisam. A ona je znala da sam vidjela. Vidjelo se to po njezinim bojama. I po tome kako me gledala – napola sa smiješkom, kao da smo podijelile nešto više od samoga kolača.

Znam daje to opasno. Ali ona mi se sviđa. Zbilja mi se sviđa. Htjela sam joj nešto reći tako da shvati.

Naglo sam se okrenula i vidjela da se još smiješi.

– Hej, Zozie, rekla sam. – Je li to tvoje pravo ime?

– Hej, Annie, narugala se. – A je li tvoje?

– Pa, ja – Bila sam tako zaprepaštena da sam joj na trenutak gotovo rekla. – Moji pravi prijatelji zovu me Nanou.

– A imaš ih mnogo? – rekla je sa smiješkom.

Nasmijala sam se i podigla jedan jedini prst.

2.

Utorak, 6. Studenoga

Kakvo zanimljivo duete. Mlađa od svojih vršnjaka u nekim stvarima, ali mnogo starija u drugim, bez problema razgovara s odraslima, ali s drugom djecom kao da je u neprilici, kao da stalno pokušava procijeniti razinu njihovih sposobnosti. Sa mnom je bila otvorena; duhovita; govornjiva, čežnjiva, svojehlava, ali s nekim instinktivnim oprezom čim sam dotaknula – posve izdaleka – temu njezine neobičnosti.

Dakako, ni jedno dijete ne želi da ga smatraju drugačijim. Ali Annieina rezerviranost je više od toga. Kao da krije nešto od svijeta; neku čudnovatu osobinu koja bi, da je otkriju, mogla biti opasna.

Drugi ljudi to možda ne vide. Ali ja nisam drugi ljudi, i osjećam kako me privlači na način kojemu je nemoguće odoljeti. Zanima li me zna li ona što je zapravo, razumije li – postoji li i slutnja o vlastitom potencijalu u toj mrzovoljastoj glavici.

Danas smo se opet srele kad se vraćala iz škole. Bila je – ne hladna, zapravo, ali svakako manje povjerljiva nego jučer, kao daje svjesna daje prekoračila granicu. Kao što rekoh, zanimljivo dijete, to zanimljivije zbog izazova koji predstavlja. Osjećam da nije imuna na zavođenje; ali oprezna je, vrlo oprezna, i morat ću djelovati polako da je ne preplašim i otjeram.

I tako smo neko vrijeme samo razgovarale – ja nisam uopće spominjala njenu neobičnost, ili ono mjesto koje ona zove Lansquenet, ili onu bombonijeru – a onda smo otišle svaka svojim putem, ali ne prije nego što sam joj rekla gdje stanujem i gdje u posljednje vrijeme radim.

Radim? Svakome treba posao. Meni daje izliku da se igram; da budem s ljudima; da ih promatram i otkrijem njihove male tajne. Nije mi potreban novac, dakako; zato sebi mogu priuštiti da uzmem prvi prikladan posao koji se ponudi. Onaj posao koji svaka djevojka može bez poteškoća naći na mjestu kao što je Montmartre.

Ne, ne to. Posao konobarice, dakako.

Već dugo, dugo nisam radila u kavani. Danas više i ne moram – plaća je bijedna, a radno vrijeme još gore – ali imam dojam da posao konobarice nekako pristaje Zozie de l'Alba, a osim toga, daje mi dobro motrište s kojega mogu pratiti događaje u susjedstvu.

Le P'tit Pinson, uguran u kut Rue des Faux-Monnayeurs, staromodna je kavanica iz bjednijih dana Montmartrea, tamna i zadimljena i obložena slojevima masnoće i nikotina. Vlasnik je

Laurent Pinson, šezdesetpetogodišnji rođeni Parižanin, s agresivnim brkom i bijednim higijenskim navikama. Poput samoga Laurenta, privlačnost je kavane ograničena uglavnom na stariji naraštaj – koji cijeni njezine skromne cijene i njezin platdu jour – i hirovite poput mene koji uživaju u spektakularnoj grubosti njezina vlasnika i ekstremnim političkim stavovima njezinih starijih mušterija.

Turisti se radije odlučuju za Place du Tertre, s onim dražesnim kavanicama i stolovima s kariranim stolnjacima na uličicama popločanim kamenom. Ili za patisserie uređenu u stilu art deco na donjoj Butte, s lijepim izloženim torticama i minjonima. Ili za englesku čajanu na Rue Ramey. Ali mene ne zanimaju turisti. Mene zanima ona čokolaterija koju posve jasno vidim na drugoj strani trga. Odavde mogu gledati tko dolazi i odlazi; mogu prebrojiti mušterije, nadzirati dostavu i općenito se upoznati s ritmom njezina malenog života.

Pisma koja sam ukrala onoga prvoga dana pokazala su se s praktične strane gotovo beskorisnima. Račun sa žigom i datumom 20. listopada, s oznakom PLAĆENO GOTOVINOM, od Sogar Fils, dobavljača za slastičarnice i bombonijere. Ali tko dan-danas plaća gotovinom? Nepraktičan, besmislen način plaćanja – zar ta žena nema račun u banci? – zbog kojega znam isto tako malo kao što sam znala i prije.

U drugoj je omotnici bio izraz sućuti za Madame Poussin, potpisan Thierry, uz poljubac. Žig Londona, s neformalnim dodatkom vidimo se uskoro i molim te ne brini se.

Odloži to za kasniju upotrebu.

Treća poruka, na izbljedjeloj razglednici Rhone, otkrivala je još manje.

Putujem prema sjeveru. Navratit ću ako stignem.

Potpisana sa R, karta je bila naslovljena samo na YiA, premda je rukopis bio tako nemaran da je Y više nalikovao na V.

Četvrto, reklamni listić koji nudi financijske usluge.

Svejedno, rekla sam sama sebi. Ima vremena.

– Ej! To si ti! – Opet onaj slikar. Sad ga poznajem; zove se Jean-Louis, a njegov prijatelj s francuskom kapom je Paupaul. Često ih vidim u Le P'tit Pinson; piju pivo i zapodijevaju razgovor s damama. Pedeset eura cijena je crteža olovkom – recimo da je od toga deset za crtež, a četrdeset za laskanje – i svoj su pristup razradili do savršenstva. Jean-Louis je šarmer – neugledne žene su posebno ranjive – i upravo je upornost, a ne umjetnički dar, tajna njegova uspjeha.

– Neću je kupiti, zato nemojte uopće gubiti vrijeme, rekla sam kad je otvorio svoj blok za crtanje.

– Onda ću je prodati Laurentu, rekao je i namignuo. – Ili ću je možda zadržati za sebe.

Paupaul glumi ravnodušnost. On je stariji od svog prijatelja i manje je razmetljiv. Zapravo, rijetko uopće i govori, već stoji za svojim stalkom u kutu trga, bijesno zuri u papir i povremeno struže po njemu upravo zastrašujućom brzinom. Ima brk koji izaziva strah, tako da njegove mušterije sjede podalje dok se on mršti i struže i bijesno gundđa sebi u bradu prije nego što će proizvesti djelo tako bizarnih razmjera da njegove mušterije plaćaju od pukoga straha.

Jean-Louis me još crtao kad sam krenula između stolova. – Upozoravam vas, ja naplaćujem.

– Promotri ljljane, rekao je Jean-Louis nehajno. – Oni se ne trude, niti naplaćuju za poziranje.

– Ljljani ne moraju plaćati račune.

Danas ujutro navratila sam u banku. Ovog tjedna to radim svaki dan. Podizanje dvadeset i pet tisuća eura u gotovini zacijelo bi pobudilo pogrešnu vrstu pozornosti, ali nekoliko transakcija skromnijih razmjera – tisuću ovdje, dvije stotine ondje – jedva da se i pamte drugoga dana.

Ipak, nikad ne valja zaboraviti na oprez.

I tako sam ušla, ne kao Zozie, već kao kolegica u čije sam ime otvorila račun – Barbara Beauchamp, tajnica s dosad neokaljanom reputacijom. Namjerno sam se napravila ružnjikavom

za tu priliku; premda je prava nevidljivost nemoguća (osim što je previše uočljiva), neuglednost je pristupačna svakome, i ružnjikava žena u vunenoj kapi i rukavicama može svuda proći gotovo nezapažena.

I zato sam to smjesta osjetila. Neki čudnovati dojam da me pažljivo proučavaju dok sam stajala pred pultom; neku dosad neviđenu budnost u njihovoj boji; zahtjev da pričekam dok moja gotovina stigne; miris i zvuk nečega što ne sluti na dobro.

Nisam čekala potvrdu. Otišla sam iz banke čim se blagajnica izgubila iz vida, a onda sam stavila čekovnu knjižicu i karticu u omotnicu i ubacila je u najbliži poštanski sandučić. Adresa je bila fiktivna; inkriminirajući predmeti provest će tri mjeseca šetajući od jedne pošte do druge dok ne završe u odjelu za neuručene pošiljke, gdje ih nikad neće naći. Budem li se ikad morala riješiti leša, učinit ću isto; slat ću zapakirane ruke i stopala i komadiće torza na nejasne adrese po cijeloj Europi i natrag, dok policija ulazud traga za nekim plitkim grobom.

Ne da bi umorstvo bilo po mom ukusu. Ipak, čovjek ne smije nikad posve odbaciti bilo koju mogućnost. Pronašla sam zgodnu trgovinu odjećom u kojoj sam se opet pretvorila iz Madame Beauchamp u Zozie de l'Alba i, dobro motreći ne bih li primijetila bilo što neobično, vratila sam se zaobilaznim putem u svoju unajmljenu sobicu u donjem Mortmartreu i počela razmišljati o budućnosti.

Kvrugu.

Dvadeset i dvije tisuće eura ostale su na lažnom računu Madame Beauchamp – novac koji me stajao šest mjeseci planiranja, istraživanja, predstavljanja i dotjerivanja mog novog identiteta. Nije bilo šanse da dođem do njega; premda nije bilo vjerojatno da bi me prepoznali na nejasnim snimkama bankovne kamere, bilo je više nego vjerojatno da je račun zamrznut u očekivanju policijske istrage. Pogledajmo istini u oči, novac je bio zauvijek izgubljen, i nije mi ostalo gotovo ništa osim dodatnog privjeska na narukvici – mišića, nekim slučajem, posve prikladno za jednu Françoise.

Tužna je istina, rekla sam sama sebi, da u vještini i zanatstvu više nema budućnosti. Šest uludo utrošenih mjeseci, a ja sam opet ondje gdje sam počela. Nemam novca; nemam života.

No, dobro, to se može promijeniti. Treba mi tek malo inspiracije. Počet ćemo s onom prodavaonicom čokolade, je li?

S Vianne Rocher iz Lansqueneta, koja se iz nepoznatih razloga reinkarnirala u Yanne Charbonneau, majku dvoje djece, uglednu udovicu u četvrti Butte.

Naslućujem li tu srodnu dušu? Ne. Ali definitivno prepoznajem izazov. Premda se trenutno od čokolaterije može dobiti vrlo malo, Yannin život nije posve neprivlačan. I dakako, ima ono dijete. Ono vrlo zanimljivo dijete.

Našla sam stan u neposrednoj blizini bulevara de Clichy, deset minuta hoda od Place des Faux-Monnayeurs. Dvije sobe veličine poštanske marke na vrhu četiri niza uskih stuba, ali dovoljno jeftine za moje potrebe i dovoljno diskretne da sačuvaju moju anonimnost. Odande mogu promatrati ulice; smišljati dolaske i odlaske; postati dio krajolika.

Nije to Butte, koja je izvan mojih mogućnosti. Zapravo je to veliki korak naniže od Francoisina zgodnog stančića u Jedanaestom okrugu. Ali Zozie de l'Alba onamo ne pripada; njoj odgovara da živi među nižim slojevima. Ovdje stanuju najrazličitiji ljudi; studenti; trgovci, useljenici; maserke, i registrirane i nerregistrirane. Samo u tom malom području ima pet, šest crkava (razvrat i religija, ti sijamski blizanci); na ulici ima više smeća nego što ga čini otpalo lišće; neprestano se osjeća vonj odvodnih cijevi i psećeg izmeta. S ove strane Butte dražesne su se kavanice povukle pred jeftinim zalogajnicama i trgovinama pićem, oko kojih se skitnice okupljaju noću i piju crno vino iz boca s plastičnim čepovima prije nego što će prenočiti u vežama zatvorenim čeličnim kopcima.

Vjerojatno će mi brzo dojaditi, ali na neko mi vrijeme treba mjesto gdje ću se pritajiti, dok se strka oko Madame Beauchamp – i Françoise Lavery – ne smiri. Oprez nikad nije naodmet, to

dobro znam – a osim toga, kao što je moja majka govorila, uvijek moraš naći vremena da pobereš trešnje.

3.

Četvrtak, 8. Studenoga

Dok sam čekala da moje trešnje sazriju, uspjela sam prikupiti stanovitu količinu lokalnih informacija o stanovnicima Place des Faux-Monnayeurs. Madame Pinot, onaj vrapčić od žene koji vodi mali dućan s novinama i suvenirima i raznoraznim tričarijama, ima usta kao stvorena za ogovaranje, i upoznala me s okolinom kakvom je ona vidi.

Po njoj znam da Laurent Pinson posjećuje barove za samce, da onaj debeli mladić iz talijanskog restorana teži preko sto i trideset kilograma, ali i dalje ide u čokolateriju barem dva puta na tjedan, i da je ženi sa psom koja prolazi svakog četvrtka u deset sati ime Madame Luzeron, da joj je muž prošle godine doživio moždani udar, a sin umro kad mu je bilo četrnaest godina. Svakoga četvrtka ide na groblje, kaže Madame Pinot, s onim glupim psićem za petama. Nikad to ne propušta. Jadnica stara.

– A što je s čokolaterijom? – upitala sam, odabravši Paris-Match (ne podnosim Paris-Match) s male police s časopisima. Iznad i ispod časopisa šarolika je izložba vjerskog kiča; gipsane Djevice Marije, jeftina keramika; staklene kugle u kojima snijeg pada na Sacre-Coeur; medaljoni; raspela; krunice; tamjan za sve prilike. Slutim da bi Madame mogla biti čistunka; pogledala je na naslovnicu mojeg časopisa (koja prikazuje princezu Stephanie od Monaka u bikiniju kako se malo nejasno prešetava negdje po nekoj plaži) i napravila grimasu nalik na pureću zadnjicu.

– Pa, nema se zapravo što reći, rekla je. – Muž je umro negdje dolje na jugu. Ali dočekala se ta na noge. – Brbljava usta opet su se skupila. – Rekla bih da će uskoro vjenčanje.

– Zbilja?

Kimnula je glavom. – Thierry Le Tresset. On je vlasnik lokala. Iznajmljivao ga je Madame Poussin za male novce jer je bila nekakva prijateljica obitelji. I tu je upoznao Madame Charbonneau. Još nisam vidjela tako zaludenog čovjeka – Blagajna je zazvonila kad je otipkala cijenu časopisa. – Ipak, zanima me zna li on u što se upušta. Sigurno je dvadeset godina mlađa od njega – a on je uvijek poslom na putu, i još ima to dvoje djece, jedno posebno.

– Posebno? – rekla sam.

– O, niste čuli? Jadno stvorenjce. To je veliki teret za svakoga – a kao da to nije dovoljno, rekla je, – nećete mi reći da taj dućan dobro zarađuje, kad se uračunaju svi troškovi, i grijanje, i stanarina.

Pustila sam je da neko vrijeme govori. A ogovaranje je hrana za ljude kao Madame, i osjećam da sam joj već dala mnogo materijala za razmišljanje. S ovom mojom kosom s ružičastim pramenovima i jarko crvenim cipelama i ja sam vjerojatno nadobudan izvor trača. Otišla sam iz trgovine uz veseli pozdrav i osjećaj da sam dobro počela, i vratila se na svoje radno mjesto.

To je najbolje motrište kojem sam se mogla nadati. Odatle vidim sve Yannine mušterije; mogu pratiti tko dolazi i odlazi; nadzirati dostavu i budno promatrati djecu.

Ona mala je zahtjevna; nije bučna, ali je zločesta, i unatoč sitnoj građi podosta starija nego što sam isprva mislila. Madame Pinot mi kaže da ima skoro četiri godine i da tek treba izgovoriti svoju prvu riječ, premda se čini da zna nekakav jezik znakova. Posebno dijete, kaže mi Madame, s onim sićušnim prezirnim smiješkom kojim komentira crnce, Židove, putnike i politički korektne.

Posebno dijete? Nedvojbeno. Koliko zapravo posebno tek treba vidjeti.

A dakako, tu je i Annie. Vidim je iz Le P'tit Pinsona – svakoga jutra neposredno prije osam i svake večeri poslije pola pet – i ona mi sasvim veselo pripovijeda – o školi, i o svojim prijateljicama, nastavnicima, ljudima koje vidi u autobusu. To jest nekakav početak, u najmanju ruku; ali osjećam da je još suzdržana. Na neki način, to mi je drago. Mogla bih iskoristiti tu snagu – uz ispravan odgoj, sigurna sam da bi ona daleko dospjela – a osim toga, znate, veći dio bilo kojeg zavodjenja sastoji se od lova.

Ali meni je već dosadio Le P'tit Pinson. Prva tjedna plaća jedva će mi pokriti troškove, a Laurentu uopće nije lako ugoditi. Sto je još gore, počeo me primjećivati; vidim to u njegovim bojama i po tome kako zaglađuje kosu, po novoj, posebnoj brizi koju poklanja svom izgledu.

Dakako, znam da ta opasnost uvijek postoji. On ne bi primijetio Francoise Lavery. Ali Zozie de l'Alba je privlačna na drugačiji način. On je ne razumije; on ne trpi strance, a ova žena ima nešto u sebi, nešto od ciganke, u što on nema povjerenja.

A ipak, prvi put nakon mnogo godina, zatekao je sama sebe kako odabire što će obući; kako odbacuje ovu kravatu (prekričava; preširoka); kako važe prednosti ovoga odijela pred onim; kako promatra onu staru bocu kolonjske vode, posljednji put upotrijebljenu na nečijem vjenčanju, sada već pomalo ukiseljenu od starosti, tako da ostavlja smeđe mrlje na čistoj bijeloj košulji...

U normalnim okolnostima, ja bih to prihvatila; poticala bih starčevu taštinu u nadi da ću bez muke pokupiti nekoliko plodova – kreditnu karticu, po mogućnosti, nešto novca; možda kakvu negdje skrivenu blagajnu, krađu koje Laurent nikad ne bi prijavio.

U normalnim okolnostima, bih. Ali muškarce poput Laurenta lako je naći. Žene poput Yanne, međutim.

Prije nekoliko godina, kad sam bila netko drugi, otišla sam pogledati neki film o starim Rimljanima. Uglavnom me razočarao; previše slika lažne krvi i holivudskog izbavljenja. Ali kao posebno nerealistički dojmili su me se gladijatorski prizori; ona publika kompjutorski stvorenih ljudi u pozadini koja sva više i smije se i maše rukama po jednom urednom uzorku, poput animiranih zidnih tapeta. Tada sam se upitala jesu li ljudi koji su radili film ikad promatrali pravu gomilu. Ja promatram – u načelu mi je gomila uvijek zanimljivija nego sam spektakl – i premda su bili dovoljno uvjerljivi kao animacija, nisu imali nikakvih boja i u njihovu ponašanju nije bilo ničega stvarnog.

Dakle, Yanne Charbonneau me podsjeća na te ljude. Ona je detalj u pozadini, dovoljno realističan za nehajnog promatrača, ali funkcionira prema nizu predvidljivih zapovijedi. Nema nikakvih boja – ili ako ima, izvještala se u tome da ih skriva iza ovoga paravana nevažnosti.

Djeca su, međutim, jarko osvijetljena. Većina djece ima jasnije boje od odraslih, ali Annie se ističe čak i među njima, dok joj trag leptirovo-modre boje izazivački bliješti na pozadini neba.

Postoji još nešto, čini mi se – nekakva sjena na njezinu tragu – opet sam je vidjela dok se igrala s Rosettom na ulici ispred čokolaterije, Annie s onim oblakom bizantinske kose koju je poslijepodneвно sunce raspalilo u zlato, držeći sestru za ručicu, dok Rosette, u gumenim čizmama boje jaglaca, pljuska i topće po šarolikim kamenovima na putu.

Nekakva sjena. Pas, mačka?

No dobro, otkrit ću. Znate da hoću. Daj mi vremena, Nanou. Samo mi daj vremena.

4.

Četvrtak, 8. Studenoga

Thierry se danas vratio iz Londona s hrpom darova za Anouk i Rosettu i tucetom žutih ruža za mene.

Bilo je dvanaest i petnaest i preostalo mi je još deset minuta do pauze za ručak. Upravo sam pakirala kutiju puslica od badema za neku mušteriju i veselila se mirnom satu koji ću provesti s djecom (četvrtak je Anoukino slobodno poslijepodne). Omotala sam ružičastu vrpču oko kutije – pokret koji sam izvela barem tisuću puta – svezala mašnu, zatim povukla vrpču prema oštrici škara da je zakovrčam.

– Yanne!

Škare su mi iskliznule iz ruke i pokvarile kovrču. – Thierry, došao si dan ranije!

On je velik muškarac; visok i krupan. U onom ogrtaču od kašmira više je nego ispunio mala ulazna vrata. Otvoreno lice; modre oči; gusta kosa, još uglavnom smeđa. Ruke bogataša, još navikle na rad; ispućani dlanovi i uglašani nokti. Miris gipsane prašine i kože i znoja i jambon-frites i povremeno, s osjećajem krivnje, debele cigare.

– Bilo mi je ružno bez tebe, rekao je i poljubio me u obraz. – Žao mi je što se nisam mogao vratiti na vrijeme za sprovod. Je li bilo strašno?

– Nije, samo tužno. Nitko nije došao.

– Ti si sjajna, Yanne. Ne znam kako ti to polazi za rukom. Kako posao?

– Dobro. – Zapravo, nije dobro; ova mušterija bila je tek druga tog dana, ako ne računam one koji dolaze samo gledati, ali kad je došla bilo mi je drago što je tu – mlada Kineskinja u žutom ogrtaču koja će nedvojbeno uživati u svojim puslicama, ali koju bi mnogo više veselila kutija jagoda u čokoladi. Ne da je to važno. Nije to moja briga. Više nije, u svakom slučaju.

– Gdje su djevojčice?

– Gore, rekla sam. – Gledaju televiziju. Kakav je London? – Veličanstven. Ti bi morala doći.

Zapravo, vrlo dobro poznajem London. Majka i ja živjele smo ondje gotovo godinu dana. Nisam sigurna zašto mu to nisam rekla, ili zašto sam mu dopustila da vjeruje kako sam rođena i odrasla u Francuskoj. Možda neka čežnja za običnošću: možda strah da bi me, ako spomenem svoju majku, drugačije gledao.

Thierry je solidan građanin. Zidarski pomoćnik koji se obogatio nekretninama i vrlo se rijetko susretao s neobičnim i nesigurnim. Njegov je ukus konvencionalan. Voli dobar odrezak, pije crno vino, obožava djecu, loše viceve i glupave stihove; draže mu je kad žene nose suknju; ide na misu iz navike; nema nikakvih predrasuda prema strancima premda bi mu bilo milije | da ih ne vidi baš tako često oko sebe. Zbilja ga volim – a ipak, pomisao da se povjerim njemu – bilo kome.

Ne da mi je to potrebno. Nikad mi nije bila potrebna pouzdanica. Imam Anouk. Imam Rosettu. Kad mi je uopće bio potreban još tko?

– Izgledaš tužno. – Ona mlada Kineskinja je otišla. – Što kažeš na ručak?

Nasmiješila sam se. U Thierryjevu svijetu ručak je lijek za tugu. Nisam bila gladna; ali bilo je ili to ili ga imati u dućanu cijelo poslijepodne. Tako sam pozvala Anouk; milom i silom ugorala Rosettu u njezin kaputić i prešli smo preko ceste u Le P'tit Pinson, koji se Thierryju sviđa zbog svoga oronulog šarma i masne hrane, a meni se iz istih razloga ne sviđa.

Anouk je bila nemirna i već je bilo vrijeme za Rosettin popodnevni san, ali Thierry je bio pun svog londonskog putovanja; gomile ljudi; zgrade; kazališta; dućani. Njegova tvrtka renovira neke uredske zgrade blizu King's Crossa i on voli sam nadgledati posao tako da odlazi vlakom u ponedjeljak i vraća se za vikend. Njegova bivša žena Sarah još živi u Londonu s njihovim sinom, ali Thierry se svim silama trudi da me uvjeri (kao da je to meni potrebno) kako su on i Sarah već godinama otuđeni.

U to ne sumnjam. Thierry ništa ne krije, nema mračne strane. Njegov je omiljeni slatkiš najobičnija četvrtasta mliječna čokolada koju možete kupiti u bilo kojem supermarketu u zemlji. Trideset posto pravog kakaa; bilo što jače, i on će isplaziti jezik kao malo dijete. Ali silno volim njegov entuzijazam – i zavidim mu na njegovoj običnosti i na bezazlenosti. Možda ta moja zavist nadilazi moju ljubav – ali je li to zaista tako važno?

Upoznale smo ga prošle godine kada je procurio krov. Većina kućevlasnika poslala bi nekog radnika – u najboljem slučaju – ali Thierry je godinama poznavao Madame Poussin (stara prijateljica njegove majke, rekao je) i sam je došao popraviti krov, a onda ostao da popije vruću čokoladu i da se poigra s Rosettom.

Sada smo, nakon dvanaest mjeseci poznanstva, već postali stari par, s omiljenim mjestima na koja navraćamo i uhodanim ugodnim navikama, premda Thierry još nije ovdje prenoćio. On misli da sam udovica i dirljivo mi želi – dati vremena. Ali njegova želja postoji, neobjavljena i neiskušana – a bi li to zaista bilo tako loše?

Samo je jednom potaknuo tu temu. Jedna jedina usputna referenca na njegov vlastiti stan na Rue de la Croix u koji smo bile mnogo puta pozvane i koji, kako on kaže, čezne za ženskom rukom.

Ženska ruka. Tako staromodna fraza. Ali zapravo, Thierry jest staromodan tip. Unatoč svojoj ljubavi prema novim izumima, unatoč mobitelu i hi-fi uređaju, on ostaje lojalan starim idealima; nekom jednostavnijem vremenu.

Jednostavnom. To je to. Život s Thierryjem bio bi vrlo jednostavan. Uvijek bi bilo novca za sve što je potrebno. Najam za čokolateriju uvijek bi bio plaćen. Anouk i Rosette bile bi pažene i sigurne. A ako on voli njih – i mene – nije li to dovoljno?

Je li, Vianne? To je glas moje majke – koja u posljednje vrijeme zvuči veoma nalik na Rouxa. Sjećam se vremena kad si htjela više.

Kao ti, majko? uzvraćam joj bez glasa. Dok si vukla svoje dijete od jednog mjesta do drugog, uvijek i vječno u bijegu, preživljavajući – jedva – od ostataka, krađući, lažući, vraćajući; šest tjedana, tri tjedna, četiri dana najednom mjestu i onda opet pokret, bez doma, bez škole, trgujući snovima, premećući karte da odredimo smjer putovanja, odjevena u otrcane tuđe krpe, poput krojača prezaposlenih da bi pokrpalili vlastitu odjeću?

Mi smo barem znale tko smo, Vianne.

Bio je to jeftin odgovor, odgovor koji bih od nje i očekivala. Osim toga, ja znam tko sam. Je li tako?

Naručili smo rezance za Rosettu i plat du jour za nas ostale. Bilo je daleko od gužve, čak i za radni dan; ali ustajali zrak zaudarao je na pivo i Gitanes. Laurent Pinson je sam sebi najbolja mušterija; da nema toga, zbilja vjerujem da bi zatvorio lokal već prije mnogo godina. Opuštene vilice, neobrijan i loše volje, on na svoje mušterije gleda kao na nekoga tko mu otima slobodno vrijeme i uopće ne krije prezir prema svima osim šaćici redovitih gostiju koji su mu ujedno i prijatelji.

On trpi Thierryja koji za tu priliku igra bučnog Parižanina i provaljuje u kavanu s He, Laurent, ga va, mon pote! i uz tresak polaže veliku novčanicu na šank. Laurent zna da se on

bavi nekretninama – raspitivao se o cijeni koju bi mogao dobiti za svoju kavanu, pregrađenu i dotjeranu – i sada ga zove M'sieur Thienj i odnosi se prema njemu s nekom poslušnošću koja bi mogla biti znak poštovanja, ili možda nada u neki budući dobar posao.

Primijetila sam da danas izgleda nekako pristojnije – odijelo mu sjaji, miriše po kolonjskoj vodi, a ovratnik košulje zakopčao je nad kravatom koja je prvi put ugledala svjetlo dana negdje u kasnim sedamdesetima. Thierryjev utjecaj, pomislila sam; premda sam kasnije morala promijeniti mišljenje.

Ostavila sam ih da razgovaraju i sjela; naručila sam kavu za sebe i Coca-Colu za Anouk. Nekad smo tražile vruću čokoladu s vrhnjem i sljezovim kolačićima, sa sićušnom žličicom kojom smo ih vadile – ali Anouk sada želi samo Coca-Colu. Ona u posljednje vrijeme ne pije vruću čokoladu – nekakva dijeta, pomislila sam isprva, i tako je smiješno i glupo uvrijediti se zbog toga, kao onaj prvi put kad je odbila priču prije spavanja. Još je tako sunčana djevojčica – a ipak, sve više osjećam te sjene u njoj, ta mjesta na koja nisam pozvana. Dobro ih poznajem – ja sam bila ista – i nije li dio moga straha upravo to, ta spoznaja da sam u njezinim godinama i ja htjela pobjeći, izmaknuti svojoj majci na koliko sam god načina mogla?

Konobarica je bila nova i činila mi se nekako poznatom. Duge noge, uska suknja, kosa svezana u konjski rep – napokon sam je prepoznala po cipelama.

– Vi ste Zoe, je li? – rekla sam.

– Zozie. – Široko se nasmiješila. – Lokal i po, je li? – Izvela je smiješnu malu kretnju kao da nas uvodi unutra. – Ipak, spustila je glas na šapat, – mislim da se gazdi sviđam.

Thierry se na to glasno nasmijao, a Anouk se, po običaju, iskosa nasmiješila.

– Ovo radim samo privremeno, rekla je Zozie. – Dok ne nađem nešto bolje.

Na dnevnom meniju bio je choucroute garnie – jelo koje nekako povezujem s našim boravkom u Berlinu. Neočekivano dobro za Le P'tit Pinson, činjenica koju sam pripisala Zozie, a ne nekakvoj obnovljenoj kulinarskoj strasti u Laurenta.

– Uskoro je Božić, neće li vam trebati pomoć u dućanu? – rekla je Zozie, premještajući kobasice s gradela. – Ako treba, ja se nudim kao dobrovoljac. – Pogledala je preko ramena na Laurenta, koji je hinio nezainteresiranost u svom kutu. – Hoću reći, razumljivo da nikako ne bih htjela ostaviti sve ovo.

Laurent je proizveo nekakav oštar zvuk, nešto između kihanja i pokušaja da privuče pozornost – mmweh! – i Zozie je smiješno podigla obrve.

– Samo razmislite o tome, rekla je s veselom grimasom na licu, zatim se okrenula, uzela četiri piva spretnošću stvorenom godinama rada za šankom, i smiješeći se odnijela ih do stola.

Poslije toga nije mnogo govorila – lokal se napunio a ja sam, kao obično, bila zaposlena s Rosettom. Ne da je ona posebno teško dijete – sada mnogo bolje jede, premda slini više od normalne djece i još se najradije služi rukama – ali zna se ponekad čudno ponašati, nepomično se zagleda u stvari kojih nema, trza se na imaginarne zvukove ili iznenada prasne u smijeh bez razloga. Nadam se da će to uskoro prerasti – prošli su tjedni od njezine posljednje Nezgode – i premda se još budi tri ili četiri puta noću, ja mogu izdržati samo s nekoliko sati spavanja, a nadam se da će i ta nesanica proći.

Thierry misli da joj previše popuštam; u posljednje vrijeme počeo je govoriti kako je treba odvesti liječniku.

– Nema potrebe. Progovorit će kad bude spremna, rekla sam gledajući Rosettu kako jede rezance. Drži vilicu u pogrešnoj ruci, premda nema nikakvih drugih znakova da je ljevakinja. Zapravo, ima dosta spretne ruke, i posebno voli crtati; male štapićaste muškarce i žene, majmune – svoje omiljene životinje – kuće, konje, leptire – zasad još nezgrapne ali prepoznatljive – u svim dostupnim bojama.

– Jedi pristojno, Rosette, rekao je Thierry. – Jedi žlicom.

Rosette je i dalje jela kao da ga ne čuje. Neko sam se vrijeme bojala daje gluha; sada znam da jednostavno ignorira ono što joj se čini nevažnim. Šteta što ne obraća više pozornosti

Thierryju; što se rijetko smije ili smiješi u njegovu društvu; što rijetko pokazuje svoju ljupku stranu, ili što znakovima ne kaže ništa više nego što je apsolutno nužno.

Kod kuće se smije i igra s Anouk; satima sjedi uz svoju knjigu; sluša radio i pleše kao derviš po stanu. Kod kuće se, s iznimkom Nezgoda, ponaša pristojno; kad ide spavati, liježem s njom u krevet kao nekad s Anouk. Pjevam joj i pričam joj priče, i oči su joj jasne i budne, svjetlije od Anoukinih, i zelene i pametne kao u mačke. Sa mnom pjeva – na svoj način – uspavanku moje majke. Melodija joj ide sasvim dobro, ali i dalje riječi uglavnom prepušta meni:

V'lá l'bon vent, v'lá l'joli vent,
V'l'á l'bon vent ma mie m'appelle
V'lá l'bon vent, v'lá l'joli vent,
V'l'á l'bon vent, ma mie m'attend.

Thierry kaže za nju daje – malo spora, ili – zakašnjela u razvoju, i predlaže da je dam – pregledati. Nije još spomenuo autizam ali hoće – poput tolikih muškaraca njegovih godina, on čita Le Point i vjeruje da ga to čini stručnjakom za većinu stvari. Ja sam, s druge strane, samo žena, uz to što sam majka, što umanjuje moju sposobnost za objektivnu procjenu.

– Reci žlica, Rosette.

Rosette uzima žlicu u ruku i znatiželjno je promatra. – Hajde, Rosette. Reci žlica.

Rosette hukne kao sova i izvodi žlicom neki drski mali ples na stolnjaku. Čovjek bi mogao pomisliti da se ruga Thierryju. Hitro joj oduzimam žlicu. Anouk steže usnice da se ne bi nasmijala.

Rosette gleda u nju i ceri se.

Prestani, kaže joj Anouk prstima.

Glupost, odgovara Rosette.

Smiješim se Thierryju. – Ona ima samo tri godine.

– Skoro četiri. To je dovoljno odraslo. – Thierryjevo lice poprima onaj bezbojni izraz kao uvijek kad osjeti da ne želim surađivati. Čini ga starijim, manje poznatim, i ja osjećam iznenadan ubod razdraženosti – nepravedno, znam, ali tu sam nemoćna. Ne podnosim miješanje.

Zaprepaštena sam koliko sam blizu tome da to izgovorim naglas – a tada vidim kako me konobarica – Zozie – promatra kao da je to pomalo zabavlja, i ja pregrizem jezik i šutim.

Govorim sama sebi kako moram za mnogošto biti zahvalna Thierryju. Nije riječ samo o dućanu ili pomoći koju nam je pružao protekle godine, pa čak ni o darovima za mene i djecu. Stvar je u tome da je Thierry veći od života. Njegova sjena pokriva nas tri; pod njom smo zaista nevidljive.

Ali danas je izgledao neobično nemirno i nečim se poigravao u džepu. Ispitivački me pogledao preko svoje čaše. – Nešto nije u redu?

– Samo sam umorna.

– Trebaju ti praznici.

– Praznici? – skoro sam se nasmijala. – Praznici postoje za prodaju bombona.

– Ti ćeš, dakle, zadržati posao?

– Naravno da hoću. Zašto ne bih? Ima još manje od dva mjeseca do Božića i.

– Yanne, prekinuo me, – ako ti ja mogu bilo kako pomoći – novčano ili na drugi način. – pružio je ruku i dodirnuo moju.

– Snaći ću se, rekla sam.

– Dakako. Dakako. – Ruka se vratila u džep od sakoa. On ima najbolju namjeru, rekla sam sama sebi; a ipak se u meni nešto buni pri pomisli na nečije upletanje, ma kako bilo dobronamjerno. Snalazila sam se tako dugo sama da mi potreba za pomoći – bilo kah'om pomoći – izgleda kao opasna slabost.

– Nikad nećeš moći voditi taj dućan sama. Što će biti s djecom? – rekao je.
– Snaći ću se, rekla sam. – Ja sam.
– Ne možeš sve sama. – Sada je izgledao pomalo ljut; pogrbljenih ramena, ruku zaturenih u džepove kaputa.

– Znam. Naći ću nekoga.

Još sam jednom pogledala u Zozie, koja je sad nosila dva tanjura hrane u svakoj ruci, šaleći se s kartašima belota u dnu prostorije. Ona izgleda tako smireno, tako nezavisno, tako prisebno dok raspoređuje tanjure, skuplja čaše i odbija zalutale ruke s veselim komentarom i glumljenom pljuskom.

Pa i ja sam bila takva, rekla sam sama sebi. To sam ja prije deset godina.

Ali, zapravo ne, pomislila sam, zato što Zozie vjerojatno nije mnogo mlađa od mene, ali toliko se lakše osjeća u svojoj koži, toliko je više u potpunosti Zozie nego što sam ja ikad bila Vianne.

Tko je zapravo Zozie? pitam se. Te oči vide mnogo dalje od suda koje treba oprati ili novčanice smotane pod rubom tanjura. Modre oči lakše je pročitati, a ipak onaj trik koji mi je služio tako često – ako i ne uvijek dobro – tijekom godina, iz nekog razloga kod nje uopće ne uspijeva. Neki su ljudi takvi, kažem sama sebi. Ali bilo tamne ili svijetle, s mekanom unutrašnjošću ili prhke, od najgorče naranče ili ružičaste kreme ili Manon blanc ili s vanilijom, nemam pojma voli li uopće čokoladne bombone, a još manje koji su joj najdraži.

Dakle, zašto onda ja mislim da ona zna što ja volim?

Opet svraćam pogled na Thierryja, da bih ustanovila kako je i on promatra.

– Ne možeš sebi priuštiti da plaćaš pomoć. I ovako jedva sastavljaš kraj s krajem.

I opet me preplavi val ljutnje. Sto on to sebi umišlja? pomislila sam. Kao da se nikad nisam snalazila sama, kao da sam dijete koje se igra dućana s prijateljicama. Svakako, posao u čokolateriji posljednjih nekoliko mjeseci ne ide dobro. Ali stanarina je plaćena do Nove godine, a sigurna sam da to možemo preokrenuti. Dolazi Božić, i s malo sreće.

– Yanne, možda bismo morali razgovarati. – Smiješka je nestalo i sad sam u njegovu licu jasno vidjela poslovnog čovjeka; čovjeka koji je počeo u četrnaestoj s ocem, kad su renovirali jedan jedini ruševni stan blizu Gare du Nord, i postao jedan od najuspješnijih trgovaca nekretninama u Parizu. – Znam da je teško. Ali zaista ne mora biti. Za sve postoji rješenje. Znam da si bila odana Madame Poussin – mnogo si joj pomogla i to cijenim.

On misli da je to istina. Možda i jest bila; ali ja sam istodobno svjesna kako sam i ja nju iskoristila, kao što sam iskoristila svoje izmišljeno udovištvo kao izliku da odgodim neizbježno; onu užasnu točku s koje nema povratka.

– Ali možda se otvara neka mogućnost pomaka s ove točke.

– Pomaka? – rekla sam.

Nasmiješio mi se. – Ja ovo shvaćam kao priliku za tebe. Mislim, očito nam je svima strašno žao zbog Madame Poussin, ali na neki način ovo te oslobađa. Možeš raditi što god želiš, Yanne – premda mislim da sam našao mjesto koje će ti se svidjeti.

– Ti kažeš da bih se morala odreći čokolaterije? – Na trenutak mi se učinilo kao da govori strani jezik.

– Ma hajde, Yanne. Vidio sam tvoje račune. Znam što je što. Nisi ti tome kriva, zbilja si ozbiljno radila, ali prilike su svuda općenito loše i-.

– Thierry, molim te. Ne želim sada o tome.

– Pa što onda želiš? – rekao je Thierry na granici strpljenja. – Bog mijе svjedok da sam ti dovoljno dugo udovoljavao. Zašto ne shvaćaš da ti pokušavam pomoći? Zašto mi ne dopustiš da učinim što mogu?

– Žao mi je, Thierry. Znam da imaš najbolje namjere. Ali.

I tada sam nešto vidjela u duhu. To se ponekad događa, u neopreznim trenucima; odraz u šalici kave; obris nečega u zrcalu; neka slika koja rasprostire oblake po blistavoj površini svježe otopljene čokolade.

Kutija. Mala nebesko plava kutija.

Što je u njoj? Nisam znala. Ali u meni je narasla nekakva panika; grlo mi se osušilo; jasno sam čula vjetar u uličici i nisam u tom trenutku željela ništa nego uzeti svoju djecu i bježati, bježati.

Saberi se, Vianne.

Pokušavala sam govoriti ravnodušno koliko god mogu. – Ne može li to pričekati dok ja ne stavim stvari na svoje mjesto?

Ali Thierry je kao lovački pas, veseo, odlučan i potpuno imun na argumente. Ruka mu je još u džepu kaputa i nešto u njoj premeće.

– Ja se trudim da ti pomognem da staviš sve na svoje mjesto. Nije ti to jasno? Ne želim da se ubijaš poslom. Nije to vrijedno toga, tih nekoliko jadrnih kutijica čokoladnih bombona. Možda je to odgovaralo Madame Poussin. Ali ti si mlada; pametna si; tvoj život nije završio.

I sad sam znala što sam vidjela. Posve sam je jasno vidjela u duhu. Malu plavu kutiju od draguljara iz Bond Streeta, jedan jedini kamen, brižljivo odabran uz pomoć prodavačice, ne prevelik, ali savršene jasnoće, u baršunastom gnijezdu...

Oh, molim te, Thierry. Ne ovdje. Ne sada.

– Ovaj čas nije mi uopće potrebna pomoć. – Blistavo sam mu se nasmiješila. – Jedi sad svoje kiselo zelje. Strašno je fino.

– Ti si ga jedva okusila, istaknuo je.

Stavila sam punu žlicu u usta. – Vidiš? – rekla sam.

Thierry se nasmiješio. – Zatvori oči.

– Što, ovdje?

– Zatvori oči i ispruži ruku.

– Thierry, molim te. – Pokušala sam se nasmijati. Ali smijeh mi je grubo zazvučao u grlu; zrno graška u tikvi koje štroपोće i želi pobjeći.

– Zatvori oči i broji do deset. Svidat će ti se. Vjeruj mi. To je iznenađenje.

Što sam mogla? Učinila sam što je tražio. Ispružila sam ruku kao djevojčica; osjetila sam kako mi nešto – maleno, veličine umotanog čokoladnog bombona – pada na dlan.

Kad sam otvorila oči, Thierryja više nije bilo. A kutijica iz Bond Streeta bila mi je u ruci, baš kao što sam je čas ranije vidjela, s prstenom – ledenim soliterom – koji je zračio sa svoje tamnomodre podloge.

5.

Petak, 9. Studenoga

Eto, kažem vam. Baš kao što sam i mislila. Promatrala sam ih za cijelog tog malog napetog obroka; Annie s njezinim odsjajem leptirovo modre boje; onu drugu, crveno-zlatnu, još premladu za moju svrhu, ali ništa manje intrigantnu; muškarca – bučnog, ali posve nevažnog – i napokon majku, tihu i opreznu, boja tako prigušenih da gotovo uopće nisu izgledale kao boje, već prije kao odraz ulica i neba u vodi tako nemirnoj da se odupire odrazu.

Tu sasvim sigurno postoji neka slabost. Nešto što bi mi moglo dati prednost. To mi govori lovački instinkt koji sam razvila tijekom godina; sposobnost da osjetim hromu gazelu a da i ne otvorim oko. Ona je sumnjičava, a ipak neki ljudi toliko žele vjerovati – u čaroliju, u ljubav, u poslovne projekte koji će im zajamčeno utrostručiti ulog – da ih to čini ranjivima za osobe poput mene. To su ljudi koji svaki put iznova nasjednu, i što ja tu mogu?

Prvi put sam počela zapažati boje kad mi je bilo jedanaest godina. Isprva samo tračak svjetla; iskricu zlata iz kuta očiju, srebrni odsjaj iza nepostojećeg oblaka, mrlju nečega složenog i šarenog u gomili. Kako je raslo moje zanimanje, rasla je i sposobnost da vidim te boje. Naučila sam da svatko ima svoj potpis, izraz svog unutarnjeg bića vidljiv samo malobrojnima, i to uz malu pomoć prstometa.

Uglavnom se ne može mnogo vidjeti; većina ljudi dosadna je poput njihovih cipela. Ali povremeno je moguće uhvatiti nešto vrijedno. Provalu ljutnje iz posve bezizražajnog lica. Ružičasti barjak koji leprša iznad dvoje ljubavnika. Zeleno-sivi veo tajne. To je korisno kad se baviš ljudima, dakako. I pomaže pri kartanju, ako ponestane novca.

Postoji jedan stari znak prstima koji neki poznaju pod imenom Oko Crne Tezcatlipoce, a drugi kao Zadimljeno Zrcalo; taj mi pomaže da se usredotočim na boje. Naučila sam se njime služiti u Meksiku, i s vježbom i poznavanjem pravog prstometa mogla sam odmah pogoditi tko laže; tko se boji; tko vara ženu; koga muče novčane brige.

A onda sam malo-pomalo naučila manipulirati bojama koje sam vidjela; naučila sam zaodjenuti sebe onim ružičastim sjajem, onim blistavim nagovještajem nečega posebnog – ili – kad se traži stanovita diskrecija – postići suprotno; nabaciti udoban ogrtač nevažnosti, koji mi dopušta da prođem neviđena i ne-upamćena.

Nešto mi je dulje trebalo da prepoznam te stvari kao čaroliju. Poput sve djece odgojene na bajkama, očekivala sam vatromet, čarobne štapiće i let na metli. Prava magija iz knjiga moje majke činila mi se tako dosadnom, tako pljesnivo školskom, s onim smiješnim magičnim riječima i onim pompoznim starcima, da sam je jedva računala u magiju.

Ali zapravo moja majka nije u sebi ni imala nikakve magije. Uza sve njezino proučavanje, sve one čarobne riječi, svijeće, kristalne kugle i karte, nikad nisam vidjela da je izvela i najmanju čaroliju. Ima takvih ljudi; vidjela sam to u njezinim bojama davno prije nego što sam joj to rekla. Neki ljudi naprosto nemaju ono što je potrebno da budu vještice.

Ali moja je majka imala znanje, ako već nije imala vještinu. Vodila je jednu okultnu knjižaru u jednom londonskom predgrađu i svi su mogući ljudi navraćali u taj dućan. Dolazili su deseci visokorangiranih opsjenara, odinista, tradicionalnih čarobnjaka i od vremena do vremena pokoji nazovisotonist (uvijek i bez razlike pun akna, kao da nikad nije do kraja prošao pubertet).

Od nje – od njih – napokon sam naučila ono što mi je bilo potrebno. Moja je majka bila sigurna da ću, ako mi dopusti pristup svim mogućim oblicima okultizma, s vremenom odabrati vlastiti put. Ona je sama bila sljedbenica jedne opskurne sekte koja je vjerovala da su dupini prosvijetljena rasa i koja se bavila nekom vrstom – čarolije majke zemlje, jednako bezazlenom koliko i neuspješnom.

Ali svaka stvar može nečemu poslužiti, ustanovila sam, i tijekom godina, sporošću koja me izluđivala, uspjela sam razdvojiti mrvice praktičnog čaranja od beskorisne, smiješne i očite podvale. Ustanovila sam da se najveći dio čarolije – ako uopće postoji – krije pod teškim nanosom rituala, drame, posta i napornih disciplina kojima je cilj da zaodjenu velom tajne nešto što u biti znači samo otkriti što funkcionira. Moja je majka uživala u ritualu – ja sam htjela samo knjigu s receptima.

I tako sam se malo zabavljala runama, kartama, kristalima i njihalom, i travarstvom. Udubila sam se u I Čing; malo pročešljala Zlatnu Zoru; odbacila Crowleyja (osim njegovih karata za tarot, koje su zbilja lijepe), ozbiljno razmišljala o svojoj Unutarnjoj božici i umirala od smijeha čitajući LiberNull i Necronomicon.

Ali najgorljivije sam proučavala Mesoamerička vjerovanja; vjerovanja Maja, Inka i iznad svega Azteka. Iz nekog su me razloga ona oduvijek posebno privlačila i od njih sam mnogo naučila o žrtvi, i o dvojnosti bogova, i o zlobi svemira, i o jeziku boja, i o užasnom, strahu od smrti, i o tome kako je u svijetu moguće preživjeti samo ako uzvraćaš udarce što prljavije i oštrije možeš.

Rezultat je bio moj Sustav, minuciozno sakupljan godinama učenja na vlastitim pogreškama, a sastojao se od: nekoliko solidnih biljnih lijekova (uključujući nešto korisnih otrova i halucinogenih droga); nekoliko prstometa i magičnih naziva; nekoliko vježbi disanja i opuštanja; nekoliko uvaraka i napitaka koji podižu raspoloženje; nešto astralne projekcije i samohipnoze; šačice uroka (nisam ljubiteljica naglas izgovorenenih uroka, ali neki funkcioniraju), i boljeg razumijevanja boja, uključivši sposobnost da s njima dalje manipuliram, da bih, ako odlučim, postala ono što drugi od mene očekuju, zaodjenula sjajem i sebe i druge; izmijenila svijet prema vlastitoj volji.

Cijelo to vrijeme, i na veliku zabrinutost moje majke, nisam pripadala ni jednoj skupini. Ona se bunila; držala je da je nekako nemoralno izvlačiti ono što mi se sviđa iz tolikih manjih, nesavršenih vjerovanja, i bilo bi joj milije da sam se pridružila simpatičnoj, prijaznoj muško-ženskoj družini – gdje bih imala nekakav društveni život i upoznala bezopasne momke – ili da sam prigrlila njezinu akvatičnu školu razmišljanja i slijedila dupine.

– Ali u što ti zapravo vjeruješ? – znala je reći, premećući svoje staklene kuglice dugačkim, nervoznim prstima. – Hoću reći, gdje ti je u tome duša; gdje je avatar? Slegnula sam ramenima. – Zašto bi tu morala biti duša? Meni je važno što funkcionira; ne koliko anđela može plesati na vršku igle, ili koje boje svijeću zapaliti za ljubavnu čaroliju. – (Zapravo, ja sam već otkrila da su, u kategoriji zavodjenja, svijeće u boji temeljito precijenjene u usporedbi s oralnim seksom.) Moja majka je samo uzdahnula, slatko kao obično, i rekla nešto o tome kako moram slijediti vlastiti put. I poslušala sam je, jesam, i slijedim ga još odonda. Odveo me na mnoga zanimljiva mjesta – ovamo, na primjer – ali nikad nisam naišla na dokaze Po kojima bih mogla zaključiti da nisam jedinstvena.

Sve do sada, možda.

Yanne Charbonneau. Zvuči previše ljupko da bi bilo potpuno uvjerljivo. I ima nešto u njezinim bojama, neki nagovještaj prijevare, premda slutim kako je ona smislila razne načine da se sakrije, tako da istinu mogu zapaziti samo načas kad joj obrana popusti.

Maman ne voli da budemo drugačije. Zanimljivo.

A kako se ono zvalo ono selo? Lansquenet? Moram to malo istražiti, rekla sam sama sebi. Možda ću ondje naći kakav trag, neki ključ, možda neki skandal u prošlosti, trag neke majke i djeteta koji bi mogao malo rasvijetliti ovaj tajnoviti par.

Pretražujući stranice interneta na svom laptopu, otkrila sam kako se to mjesto spominje samo dvaput – i obje su web stranice bile posvećene folkloru i svečanostima na jugozapadu zemlje, u kojima je ime Lansquenet-sous-Tannes bilo vezano s popularnim uskršnjim festivalom, prvi put održan im prije nešto više od četiri godine.

Festival čokolade. Nisam iznenađena.

Dakle. Je li joj dosadio život na selu? Je li stekla kakve neprijatelje? Zašto je otišla?

Njezin je dućan jutros bio posve prazan. Gledala sam ga iz Le P'tit Pinson i nitko nije ušao do pola jedan. Petak, a nitko nije ušao; čak ni onaj odvratno debeli čovjek koji nikad ne prestaje govoriti, čak ni susjed ili neki turist u prolazu.

Što fali tom lokalnu? Trebao bi vrvjeti mušterijama. Umjesto toga, napola je nevidljiv, skriven u uglu bijelo okrećenog trga. To sigurno nije dobro za posao. Ne bi trebalo mnogo da ga se malo podigne; da se sve dotjera, da zablista kao što je blistao neki dan – a ipak, ona ne čini ništa. Zašto, pitam se? Moja je majka provela cijeli život u uzaludnim pokušajima da bude posebna – zašto Yanne ulaže toliko napora u suprotno?

6.

Petak, 9. Studenoga

Thierry je navratio oko dvanaest. Očekivala sam ga, dakako, i provela sam besanu noć, razmišljajući kako ću se ponašati na našem sljedećem sastanku. Da bar nikad nisam izvukla one karte – Smrt; Ljubavnike; Kulu; Promjenu – zato što sad gotovo imam dojam kako je sve to Sudbina, kako je neizbježno, i kako su svi dani i mjeseci moga života poredani kao red domina spremnih da padnu...

Naravno daje to čista besmislica. Ja ne vjerujem u Sudbinu. Vjerujem da imamo mogućnost izbora; da se vjetar može utišati, Crni čovjek zavarati, pa čak i oni Ljubazni umilostiviti.

Ali po koju cijenu? pitam samu sebe – i to mi ne da noću spavati, i to je u meni izazvalo napetost kad su zvončići na ulazu zazvonili da me upozore, i Thierry ušao s onim svojim poznatim izrazom – tvrdoglavim izrazom koji mu se ponekad pojavi na licu i koji govori o nekom nedovršenom poslu.

Pokušala sam odugovlačiti. Ponudila sam mu vruću čokoladu koju je prihvatio bez velikog oduševljenja (on više voli kavu), ali koja mi je dala izgovor da zaposlim ruke. Rosette se igrala sa svojim igračkama na podu i Thierry ju je promatrao kako se igra; kako slaže nizove gumbića iz kutije s gumbima u koncentrične uzorke na pločicama od terakote.

Bilo kojeg drugog dana on bi to komentirao; možda primijetio nešto u vezi s higijenom, ili iskazao zabrinutost da bi se Rosette mogla ugušiti gumbićem. Danas nije rekao ništa. Znak opasnosti koji sam pokušala zanemariti dok sam pripremala čokoladu.

Mlijeko u lončiću; couverture; šećer; oraščić; čili. Uz to, puslica od kokosa. Umirujuće poput svih rituala; pokreti preneseni s moje majke na mene, na Anouk, i možda i na njezinu kćer, jednoga dana u budućnosti, predalekoj da bismo je mogli zamisliti.

– Sjajna čokolada, rekao je u želji da ugodu, držeći malu porculansku šalicu u rukama stvorenima za zidanje.

Pijuckala sam svoju čokoladu; okus je podsjećao na jesen i slatki dim; na krijesove i hramove i tugovanje i bol. Trebala sam dodati i malo vanilije, rekla sam sama sebi. Vanilija, kao sladoled – kao djetinjstvo.

– Samo je mrvicu gorka, rekao je i posegnuo za kockom šećera. – Onda, što kažeš na mali izlazak danas popodne? Šetnju po Champs-Élysées – kava, ručak, kupovanje.

– Thierry – rekla sam. – To je krasno od tebe, ali ne mogu samo tako zatvoriti dućan na cijelo popodne.

– Zbilja? Meni izgleda sasvim mrtvo.

Upravo sam na vrijeme uspjela zaustaviti oštar odgovor. – Nisi još popio svoju čokoladu, rekla sam.

– A ti nisi odgovorila na moje pitanje, Yanne. – Svrnuo je pogled na moju голу ruku. – Primjećujem da ne nosiš prsten. Znači li to da je odgovor ne?

Nasmijala sam se protiv volje. Njegova me izravnost često nasmijava, premda Thierry nema pojma zašto. – Iznenadio si me, ništa drugo.

Pogledao me je preko šalice. Oči su mu bile umorne kao da nije spavao, a oko usta su mu se poput zagrada usjekle bore koje prije nisam primijetila. Taj me nagovještaj ranjivosti uznemirio

i iznenadio; tako sam dugo sebi govorila kako mi nije potreban, da mi uopće nije palo na pamet kako sam ja možda potrebna njemu.

– Dakle, – rekao je, – možeš li odvojiti jedan sat za mene? – Daj mi minutu da se presvučeni. Thierryjeve su oči odmah sinule. – To mi se sviđa! Znao sam da hoćeš.

Opet je bio u staroj formi, i kratki trenutak nesigurnosti je nestao. Ustao je nakon što je ugurao puslicu u usta (primijetila sam da je ostavio čokoladu). Nasmiješio se Rosetti koja se još igrala na podu.

– Onda, jeunefille, što misliš? Možemo ići u park Luxembourg, igrati se s brodićima na jezeru.

Rosette je podigla pogled, blistavih očiju. Ona obožava te brodiće i čovjeka koji ih iznajmljuje; ostala bi ondje cijelo ljeto da može...

Vidjeti brod pokazala je znakovima, nedvosmisleno.

– Sto je rekla? – upitao je Thierry, namršten.

Nasmiješila sam mu se. – Kaže da to zvuči kao jako dobar plan.

Osjetila sam neku iznenadnu nježnost prema Thierryju, njegovu entuzijazmu, njegovoj dobronamjernosti. Znam da mu je teško izlaziti na kraj s Rosettom – s njezinom sablasnom šutnjom, odbijanjem da se nasmiješi – i cijenila sam napor koji je ulagao.

Gore sam odbacila pregaču uprljanu čokoladom i obukla crvenu flanelsku haljinu. To je boja koju godinama nisam nosila; ali trebalo mi je nešto da se suprotstavim jesenskom vjetru, a osim toga, mislila sam, ionako ću imati kaput. Ugurala sam Rosettu u anorak i rukavice (odjevni predmet koji iz nekoga razloga prezire), i tada smo svi sjeli na metro do parka.

Tako je čudnovato biti i dalje turist, ovdje, u mom rodnom gradu. Ali Thierry misli da sam ja ovdje strankinja; i njega toliko veseli što mi može pokazati svoj svijet da ga ne mogu razočarati. Perivoj je danas svjež i blistav, pošljunčan sunčevim svjetlom pod kaleidoskopom jesenskog lišća. Rosette obožava opalo lišće i razbacuje ga nogom u velikim blistavim lukovima boje. I obožava jezerce, i promatra brodiće-igračke sa svečanim užitkom.

– Reci brod, Rosette.

– Bam, kaže ona i zuri u njega onim mačjim pogledom.

– Ne, Rosette, kaže se brod – kaže on. – Ma, hajde, ti znaš reći brod.

– Bam, kaže Rosette, i izvodi rukom znak za majmun.

– Sad je dosta. – Ja joj se smiješim, ali srce mi prebrzo udara. Danas je bila tako dobra; trčala je naokolo u svom anoraku boje limete i crvenoj kapici kao neki animirani božićni ukras, uz povremene povike – Bam-bam-bam! – kao da strijelja nevidljive neprijatelje, i dalje bez smijeha (ona se rijetko smije), ali žestoko usredotočena, isturene usnice, spojenih obrva, kao da bi čak i trčanje moglo biti izazov koji ne treba olako shvatiti.

Ali sada se u zraku osjeća opasnost. Vjetar se promijenio; krajičkom oka hvatam tračak zlata, i počinjem misliti da je vrijeme.

– Samo jedan sladoled, kaže Thierry.

Brodić se vješto okreće u vodi, devedeset stupnjeva nadesno, i ide ravno prema sredini jezera. Rosette me vragolasto promatra.

– Rosette, ne.

Brod opet naglo skreće i sada je usmjeren prema kiosku sa sladoledom.

– Ma dobro, samo jedan.

Poljubili smo se dok je Rosette lizala svoj sladoled uz obalu jezera, i on je bio topao, i blago mirisao na duhan, poput nečijeg oca; rukama u kašmirskom kaputu stegao me u medvjedi zagrljaj preko moje pretanke crvene haljine i mog jesenskog ogrtača.

Bio je to dobar poljubac koji je započeo na mojim hladnim prstima i pronašao vješt, ozbiljan put prema mojem grlu i napokon prema ustima, odmrvavajući ono što je vjetar zamrznuo, malo-pomalo, kao vruća vatra, ponavljajući volim te, volim te (on to često govori) ali ispod glasa, poput Zdravomarija koje žurno izgovara revno dijete odveć željno iskupljenja.

Mora da je vidio nešto u mom licu. – Što se dogodilo? – upitao je, opet ozbiljan.

Kako da mu kažem? Kako da protumačim? Promatrao me je s iznenadnom ozbiljnošću dok su mu modre oči bile vlažne od zime. Izgledao je tako bezazleno, tako obično – posve nesposoban, unatoč svom poslovnom talentu, da shvati našu vrstu prijevera.

Što on vidi u Yanne Charbonneau? Toliko sam se trudila da razumijem. A što bi mogao vidjeti u Vianne Rocher? Bi li ga njezina nekonvencionalnost ispunila nepovjerenjem? Bi li se rugao njezinim vjerovanjima? Osuđivao njezin izbor? Možda se užasn timer zbog veličine njezinih laži?

Polako mi je ljubio vrhove prstiju, stavljajući ih jedan po jedan u usta. Nasmiješio se. – Imaš okus čokolade.

Ali vjetar mi je i dalje puhao u ušima i šum drveća posvuda oko nas činio ga je golemim; poput oceana; poput monsunu; vjetar koji je zasipao nebo konfetima mrtvoga lišća i mirisom one rijeke; one zime; onoga vjetra.

Tada se u meni pojavila čudnovata mala pomisao.

A što ako kažem Thierryju istinu? Sto ako mu kažem sve?

Biti prepoznata; biti ljubljena; biti shvaćena. Dah mi je zastao.

Ah, kad bih se bar usudila.

Vjetar čudnovato djeluje na ljude; okreće ih oko osi; tjera ih da plešu. U tom trenutku pretvorio je Thierryja opet u dječaka razbarušene kose, jasn timer očiju i prepunog nade. Vjetar može biti zavodljiv na taj način; donosi neobuzdane misli i još neobuzdanije snove. Ali cijelo sam vrijeme jasno čula ono upozorenje – i mislim da sam čak i tada znala da se, uza svu svoju toplinu i uza svu svoju ljubav, Thierry Le Tresset nikad ne bi mogao mjeriti s vjetrom.

– Ne želim izgubiti čokolateriju, rekla sam mu (ili sam možda rekla vjetru). – Važno mi je da je zadržim, da bude moja.

Thierry se nasmijao. – To je sve? – rekao je. – Onda se udaj za mene, Yanne. – Veselo mi se smiješio. – Imat ćeš koliko god hoćeš čokolaterija, i koliko god hoćeš čokoladnih bombona. I cijelo ćeš vrijeme imati okus po čokoladi. Čak ćeš i mirisati na nju – a i ja.

Morala sam se nasmijati. A onda me Thierry uhvatio za ruke i zavrtio na suhome šljunku, tako da je Rosette počela štucati od smijeha.

Možda sam zato rekla ono što sam rekla; trenutak plašljive impulzivnosti, s vjetrom u ušima i kosom u licu, i Thierryjem koji me drži kao da me nikad neće ispustiti dok šapće volim te, Yanne u moju kosu, glasom koji zvuči gotovo preplašeno.

On se plaši da će me izgubiti, pomislila sam iznenada, i tada sam to izgovorila, svjesna kako sada više nema povratka, sa suzama u očima, i nosa crvenog i vlažnog od zimske hladnoće.

– U redu, rekla sam. – Ali tiho.

Malo je razrogačio oči kao da je zatečen.

– Sigurna si? – rekao je, gotovo zabezeknut. – Mislio sam da ćeš htjeti – znaš. – Nasmiješio se. – Haljinu. Crkvu. Dječji zbor. Djeveruše, zvona – cijeli cirkus.

Stresla sam glavom. – Bez strke, rekla sam.

Opet me poljubio. – Glavno da je odgovor da.

I na trenutak je bilo tako dobro; taj mali, slatki san cijeli u mojim rukama. Thierry je dobar čovjek, pomislila sam. Čovjek s korijenima; s načelima.

I novcem, Vianne, nemoj to zaboraviti, rekao je onaj drski glasić u mojoj glavi, ali glas je bio slabašan i sve se više gubio dok sam se predavala tom malom, slatkim snu. Prokleta bila, pomislila sam, i proklet bio vjetar. Ovaj put nas neće otpuhati.

7.

Petak, 9. Studenoga

Danas sam se opet posvadila sa Suze. Ne znam zašto se to tako često događa; želim da budemo prijateljice, ali što se više trudim, to teže ide. Ovaj se put radilo o mojoj kosi. O, Bože. Suze misli da bih je trebala izravnati.

Pitala sam je zašto.

Suzanne je slegnula ramenima. Bile smo same u knjižnici pod odmorom – drugi su otišli kupiti bombone u dućan, a ja sam pokušala prepisati neke bilješke iz zemljopisa, ali Suze je htjela razgovarati, a nju tada nitko ne može zaustaviti.

– Izgleda čudno, rekla je. – Kao afro frizura.

Meni to ne smeta, i to sam joj i rekla.

Suze je napravila ono lice s ribljim ustima koje uvijek napravi kad joj netko proturječi. – Dakle, tata ti nije bio crnac, je li? – rekla je.

Stresla sam glavom, a osjećala sam se kao lažljivica. Suzanne misli da je moj otac mrtav. Ali on je i mogao biti crn, koliko je meni poznato. Koliko je meni poznato, mogao je biti gusar, ili serijski ubojica, ili kralj.

– Jer znaš, ljudi bi mogli misliti.

– Ako kad kažeš ljudi misliš Chantal.

– Ne, rekla je Suzanne ljutito, ali ružičasto lice postalo joj je za nijansu ružičastije, i nije me gledala u oči kad je to rekla. – Čuj, nastavila je i prebacila mi ruku oko ramena. – Ti si nova u školi. Za nas si nova. Mi smo svi zajedno išli u osnovnu školu. Naučili smo se prilagoditi.

Naučiti se prilagoditi. Moja učiteljica u Lansquenetu, Madame Drou, isto je to govorila.

– Ali ti si drugačija, rekla je Suze. – Ja ti samo želim pomoći.

– Pomoći mi, kako? – otrsela sam se, misleći pritom na svoje bilješke iz zemljopisa i kako ja nikad, nikad ne uspijem činiti ono što hoću kad je ona u blizini. Uvijek su to njezine igre, njezini problemi i njezino Annie, molim te prestani me neprestano slijediti kad naiđe netko bolji. Znala je da se nisam htjela otresti, ali ipak je izgledala uvrijeđeno, zabacila je svoju (izravnanu) kosu na način koji smatra vrlo odraslim i rekla: – Pa, dobro, ako ne želiš čak ni slušati.

– Hajde onda, rekla sam. – Što dakle sa mnom nije u redu?

Promatrala me časak-dva. Onda je zazvonilo školsko zvonce, a ona mi je poklonila iznenadan blistavi smiješak i dala mi jedan smotani komad papira.

– Napravila sam popis.

Pročitala sam popis na satu zemljopisa. Monsieur Gestin nam je govorio o Budimpešti gdje smo mi nekoć neko vrijeme živjele, premda se danas ne sjećam mnogočega. Samo rijeke, i snijega i stare četvrti koja mi nekako izgleda kao Montmartre, sa zavojitim ulicama i strmim stubištima i starim dvorcem na brežuljku. Popis je bio napisan na polovici papira istrgnutog iz bilježnice Suzinim urednim, bucmastim rukopisom. Bili su tu savjeti o njez' (ravna kosa, isturpijani nokti, obrijane noge, uvijek dezodorans); o odjeći (nikako sokne sa suknjama, nosi ružičasto, ali ne narančasto); o kulturi (chick-lit dobro, knjige za dečke loše); o filmovima i glazbi (samo najnoviji hitovi); što gledati na televiziji, web stranice (kao da ja uopće imam računalo), kako provoditi slobodno vrijeme, i koji tip mobitela nositi.

Isprva sam pomislila daje to još jedna šala; ali poslije škole, kad sam je sreala dok smo čekale u redu za autobus, shvatila sam da ona misli ozbiljno.

– Moraš se potruditi, – rekla je, – inače će ljudi govoriti da si čudna.

– Ja nisam čudna, – rekla sam, – ja sam samo. – Drugačija.

– A zašto je tako loše biti drugačiji?

– Pa, Annie, ako želiš imati prijatelje.

– Pravim prijateljima tako nešto ne bi smjelo smetati.

Suze je pocrvenjela. Ona često pocrveni kad se naljuti i onda joj se lice tuče s kosom. – E pa, meni smeta, prosiktala je i skrenula pogled prema početku reda.

Postoje pravila stajanja u redu za autobus, shvaćate, baš kao što postoje pravila za ulaženje u razred ili odabir ekipe za sportske igre. Suze i ja stojimo otprilike na pola puta; pred nama je A lista, djevojčice koje igraju košarku za školu; one starije koje se šminkaju; koje zadižu suknje u struku i puše Gitanes pred ulazom u školu. A zatim su tu i dječaci; najzgodniji; članovi momčadi; oni koji nose podignute ovratnike i gel na kosi.

I tamo je onaj novi dječak; Jean-Loup Rimbaud. Suzanne je zatreskana u njega. I Chantal se on sviđa – premda se čini da on baš ne primjećuje ni jednu ni drugu i nikad se ne uključuje ni u jednu od njihovih igara. Počinjem shvaćati što se događa u Suzanninoj glavi.

Čudaci i gubitnici stoje na kraju. Najprije crna djeca s druge strane Butte, koja se zadržavaju u svojoj grupi i ne razgovaraju s nama ostalima. Zatim Claude Meunier, koji muca; Mathilde Chagrin, debela cura; i muslimanke, njih desetak, sve na hrpi, koje su izazvale toliku strku kad su nosile marame na glavi na početku semestra. I sad ih nose, primijetila sam kad sam svrnula pogled na završetak reda; stavljaju ih na glavu istog časa kad izađu kroz vrata škole, premda im u školi nisu dopuštene. Suze misli da su glupe što nose te marame i da bi trebale biti poput nas ako namjeravaju živjeti u našoj zemlji – ali ona samo ponavlja ono što govori Chantal. Ne vidim zašto bi marama na glavi bila nešto toliko drugačije od obične majice ili traperica. Valjda je ono što nose njihova stvar.

Suze je još gledala Jean-Loupa. On je dosta visok, zgodan, valjda, s crnom kosom i šiškama koje mu prekrivaju dobar dio lica. Ima dvanaest godina; godinu dana je stariji od nas ostalih. Morao bi biti u višem razredu. Suze kaže daje ponavljao prošlu godinu, ali zbilja je bistar, najbolji u razredu. Većini se djevojčica sviđa; ali danas se samo trudio ponašati cool, naslonio se na zid autobusne postaje i gledao je kroz tražilo male digitalne kamere koju očito uvijek nosi sa sobom.

– O, Bože moj, prošaputala je Suze.

– Pa, dobro, zašto jedanput ne razgovaraš s njim?

Suze me gnjevno ušutkala. Jean-Loup je kratko podigao pogled, a zatim se vratio svojoj kameri. Suze je bila još crvenija nego prije. – Pogledao me je! – zaskvičala je, a onda se skrivena iza kapuljače svoje jakne okrenula prema meni i prevrnula očima. – Idem dati napraviti pramenove. Ondje gdje Chantal ide za svoje. – Stegla me za ruku tako da me je zaboljelo. – Znam, rekla je. – Možemo ići zajedno. Ja ću dati pramenove, a ti možeš dati izravnati.

– Prestani se brinuti za moju kosu, rekla sam.

– Hajde, Annie! To će biti cool.

– Rekla sam, prestani! – Sad me to već počelo ljutiti. – Zašto neprestano guslaš o tome?

– Ah, ti si izgubljen slučaj, rekla je Suze, gubeći strpljenje. – Izgledaš kao strašilo, a nije ti uopće stalo?

I to je tipično za nju, znate. Izgovori rečenicu tako da zvuči kao pitanje, premda nije.

– Zašto bi mi bilo stalo? – Sada je ljutnja postala nešto poput kihanja, i osjećala sam kako nailazi, kako raste i kako će provaliti, sviđalo se to meni ili ne. I tada sam se sjetila što mi je Zozie rekla u onoj engleskoj čajani i poželjela sam da mogu učiniti nešto da izbrišem onaj

samozadovoljni izraz sa Suzannina lica. Ne nešto ružno – nikad to ne bih učinila – tek toliko da nauči lekciju.

Prekrižila sam prste iza leđa i obratila joj se svojim unutarnjim glasom.

Sad ti gledaj kako je to, za promjenu.

I na trenutak mi se učinilo da sam nešto vidjela. Nešto joj je preletjelo licem; nešto što je iščezlo prije nego što sam ga uspjela vidjeti.

– Radije ću biti čudakinja, rekla sam.

Onda sam se okrenula i pošla prema kraju repa dok su svi zurili u mene, a Suze je ostala razrogačenih očiju i ružna, sasvim ružna s onom crvenom kosom i crvenim licem i ustima razjapljenim u nevjerici dok sam ja stajala i čekala da dođe autobus.

Nisam sigurna jesam li očekivala da će poći za mnom ili nisam. Mislila sam da možda hoće, ali nije. I kad je autobus napokon došao, sjela je kraj Sandrine i nije me više ni pogledala.

Pokušala sam o tome razgovarati s Maman kad sam se vratila kući, ali ona je baš pokušavala razgovarati s Nicom i umotati kutiju puslica od ruma i pripremiti Rosetti užinu, sve u isto vrijeme, i nisam mogla naći prave riječi da opišem kako se osjećam.

– Naprosto nemoj obraćati pozornost na njih, rekla je napokon, i pritom ulijevala mlijeko u bakrenu zdjelu. – Molim te. hoćeš li pripaziti na ovo, Nanou? Samo blago miješaj dok ja zamotam ovu kutiju.

Ona drži sve sastojke za vruću čokoladu u ormaru u dnu kuhinje. Sprijeda ima nekoliko bakrenih zdjela, nekoliko blistavih kalupa za razne čokoladne oblike, granitnu ploču za miješenje. Istina, nju više uopće ne koristi; većina je njezinih starih stvari dolje u podrumu, a čak i prije nego što je umrla Madame Poussin, gotovo uopće nije bilo vremena za pripremanje naših specijaliteta.

Ali uvijek ima vremena za vruću čokoladu pripremljenu s mlijekom i ribanim oraščićem i vanilijom, čilijem, smeđim šećerom, kardamomom i sedamdeset posto čokoladne couverture – jedine čokolade koju vrijedi kupiti, kaže ona – i okus joj je bogat i samo malo gorkast na stražnjem dijelu jezika, poput karamele kad se počne topiti. Čili joj daje paprenu nijansu – nikad previše, tek nagovještaj – a mirodije onaj pomalo crkveni miris koji me na neki način podsjeća na Lansquenet i na noći iznad čokolaterije, Maman i ja same, dok Pantoufle sjedi sa strane a svijeće gore na stolu napravljenom od sandučića za voće.

Ovdje nema sandučića za voće, dakako. Prošle godine, Thierry nam je nabavio kompletnu novu kuhinju. Pa i treba, je li? Napokon, on je gazda – ima mnogo novca, a osim toga i dužnost mu je da održava kuću. Ali Maman je inzistirala da od toga napravi veliki cirkus i skuhalo mu je posebnu večeru u novoj kuhinji. Ma nemoj. Kao da nikad do tada nismo imale kuhinju. Tako su sad čak i šalice nove, i na njima je cifrastim slovima ispisano Chocolat. Thierry ih je kupio – jednu za svakoga od nas i jednu za Madame Poussin – premda on zapravo ne voli vruću čokoladu (vidim po tome što dodaje previše šećera).

Nekad sam imala svoju šalicu, debelu crvenu koju mi je dao Roux, sasvim malo okrhnutu, na kojoj je bilo naslikano slovo •4 za Anouk. Više je nemam; čak se i ne sjećam što se s njom dogodilo. Možda se razbila ili smo je negdje ostavili. Uostalom, nije ni važno. Više ne pijem čokoladu.

– Suzanne kaže da sam ja čudna, rekla sam kad se Maman vratila u kuhinju.

– E, nisi, rekla je, stružući unutrašnjost mahune vanilije. Čokolada je već bila skoro gotova i blago je vrela u loncu. – Hoćeš malo? Dobra je.

– Ne, hvala.

– U redu.

Umjesto toga, nalila je malo za Rosettu, i dodala čokoladne mrvice i žlicu vrhnja. Izgledala je dobro, a mirisala još bolje, ali nisam dopustila da se to vidi. Pogledala sam u ormar i pronašla pola kroasana od doručka i nekakav pekmez.

– Ne obraćaj pozornost na Suzannu, rekla je Maman nalijevajući sebi čokoladu u šalicu za espresso. Primijetila sam da se ni ona ni Rosette nikad ne služe onim šalicama za čokoladu. – Znam ja taj tip. Pokušaj se sprijateljiti s nekim drugim.

No lijepo, lako je to reći, pomislila sam. Osim toga, čemu? I tako to ne bih bila ja, ta osoba s kojom su se sprijateljili. Lažna kosa, lažna odjeća, lažna ja.

– S kim na primjer? – rekla sam.

– Ja ne znam. – Glas joj je bio nestrpljiv dok je vraćala začine u ormar. – Valjda postoji netko s kim se možeš složiti.

Nisam ja tome kriva, htjela sam reći. Zašto ona misli da sam ja ta koja je komplicirana? Nezgoda je u tome što Maman zapravo nikad nije išla u školu – naučila je sve na praktičan način, kako kaže – i sve što o tome sada zna jest ono što je pročitala u dječjim knjigama ili vidjela s vanjske strane ograde nekih školskih dvorišta. Ono unutra, vjerujte mi, nije samo vesela igra i zabava.

– Onda? – I dalje to nestrpljenje, onaj ton koji govori moraš biti zahvalna, namučila sam se da te dovedem ovamo, da te pošaljem u pravu školu, da te poštedim života koji sam ja vodila.

– Mogu li te nešto upitati?

– Naravno, Nanou. Nešto te muči?

– Je li moj otac bio crnac?

Lecnula se, ali ne bih ni primijetila da nije promijenila boju. – To kaže Chantal u školi.

– Zbilja? – rekla je Maman i počela rezati kruh za Rosettu. Kruh; nož; namaz od čokolade. Rosette s onim majmunskim prstićima neprestano prevrće krišku. Izraz intenzivne usredotočenosti na licu Maman dok radi. Nisam mogla pogoditi što misli. Oči su joj bile tamne kao Afrika i nije ih bilo moguće odgonetnuti.

– Bi li to bilo važno? – rekla je napokon.

– Pojma nemam. – Slegnula sam ramenima.

Tada se okrenula prema meni i na trenutak je izgledala skoro kao stara Maman, ona koja nikad nije marila što bilo tko misli.

– Znaš, Anouk, rekla je polako. – Dugo sam mislila da ti čak i ne treba otac. Mislila sam da ćemo uvijek biti samo nas dvije, onako kao što je bilo s mojom majkom i sa mnom. Onda je došla Rosette i pomislila sam, pa dobro, možda. – Prekinula se i nasmiješila i promijenila temu tako brzo da na trenutak nisam ni shvatila kako je uopće nije promijenila, kao u onoj cirkuskoj točki s tri šalice i loptom. – Ti voliš Thierryja, je li? – upitala je.

Opet sam slegnula ramenima. – Pa, nije loš.

– I mislila sam da ga voliš. On voli tebe.

Odgrizla sam okrajak kroasana. Sjedeći u svom malom stolcu, Rosette je pravila avion od svog komada kruha.

– Hoću reći, ako ga jedna od vas dvije ne voli.

Zapravo, ja ga baš posebno i ne volim. Prebučan je i zaudara na cigare. I uvijek prekida Maman kad govori, i zove me jeune fille, kao daje to neka šala, i uopće ne kuži Rosettu niti razumije sto mu ona pokazuje znakovima, i uvijek ističe neke duge riječi i govori što znače, kao da ih ja nikad prije nisam čula.

– Nije loš, rekla sam opet.

– Pa – Thierry želi da se udam za njega.

– Otkad to? – rekla sam.

– Prvi put mi je to spomenuo prošle godine. Rekla sam mu da se za sada ne želim vezati ni za koga – morala sam misliti na Rosettu i na Madame Poussin – a on je rekao da će rado čekati. Ali sada smo same.

– Nisi pristala? – rekla sam, preglasno za Rosettu koja je pokrila uši dlanovima.

– To je jako komplicirano. – Zvučala je umorno.

– Uvijek to govoriš.

– Zato što je uvijek komplicirano.

E, ne znam zašto bi bilo. Meni sve to izgleda jednostavno. Do sada nikad nije bila udana, je li? Zašto bi se onda baš sada željela udati?

– Stvari su se izmijenile, rekla je.

– Koje to stvari? – htjela sam znati.

– Pa, za početak, čokolaterija. Najamnina je plaćena do kraja godine. Ali poslije toga. – duboko je uzdahnula. – Neće biti lako izlaziti na kraj. A ja ne mogu samo uzimati novac od Thierryja. On stalno nudi, ali ne bi bilo fer. Zato sam mislila.

Pa, dakako da sam znala da nešto nije u redu. Ali ja sam mislila da je tužna zbog Madame. Sada sam shvatila da je riječ o Thierryju i o njezinoj brizi da se možda neću uklopiti u njihov plan.

I to mi je neki plan. Lijepo nas vidim. Maman, Papa i dvije djevojčice, kao obitelj iz priče Comtesse de Segur. Idemo u crkvu; jedemo steak-frites svaki dan; nosimo oprave iz Gale-ries-Lafayette. Thierry drži našu sliku na svom pisaćem stolu, profesionalni portret s Rosettom i sa mnom u odgovarajućim komplećima.

Nemojte me krivo shvatiti; rekla sam da nije loš, ali.

– Onda? – rekla je. – Maca ti je popapala jezik?

Odgrizla sam komadić kroasana. – Nama on nije potreban, rekla sam napokon.

– E, pa, netko nam jest potreban, o tome nema sumnje. Mislila sam da ćeš ti, ako nitko drugi, to razumjeti. Ti moraš ići u školu, Anouk. Potreban ti je pravi dom – otac.

Nemojte me nasmijavati. Otac? Da ne bi. Čovjek sam bira svoju obitelj, ona to neprestano govori, ali kakvu mi mogućnost izbora uopće daje?

– Anouk, rekla je. – To činim za tebe.

– Kako god ti kažeš. – Slegnula sam ramenima i izišla na ulicu sa svojim kroasanom.

8.

Subota, 10. Studenoga

Jutros sam navratila u čokolateriju i kupila kutiju griotta. Yanne je bila ondje, i ona mala uz nju. Premda je u dućanu bilo mirno, osjetila sam njezinu nervozu, gotovo nelagodu kad me vidjela, a sami bomboni, pokazalo se, nisu bili ništa posebno.

– Ove sam nekad sama radila, rekla je, pružajući mi griotte u papirnatom tuljcu. – Ali s tim bombonima je toliko posla, a nikad dovoljno vremena. Nadam se da će vam se svidjeti.

Ubacila sam jedan usta s dobro odglumljenom pohlepom. – Fantastično, rekla sam kroz kiselu masu konzervirane trešnje. Na podu iza tezge Rosette je pjevušila ispod glasa, ispružena među hrpom bojica i šarenog papira.

– Zar ona ne ide u vrtić?

Yanne je stresla glavom. – Volim je držati na oku.

Pa, dakako, to mi je jasno. Jasne su mi i još neke stvari, sada kad ih svjesno tražim. Ova vrata boje neba kriju štošta što stalne mušterije ne primjećuju. U prvom redu, kuća je stara i u izrazito lošem stanju. Izlog je dosta dražestan s nizovima ljupkih kutijica i limenki, i zidovi su obojeni u vedru žutu boju, ali unatoč tome vlaga vreba, krije se u kutovima i ispod poda i govori o premalo novca i nedovoljno vremena. Nešto je truda uloženo da se to sakrije; šara

paučinastog zlata preko gnijezda pukotina, blistava dobrodošlica na vratima, neka raskošna aroma u zraku koja obećava više od ovih drugorazrednih čokoladnih bombona.

Kušaj me. Probaj me.

Diskretno sam lijevom rukom dočarala Oko Crne Tezcatlipoce. Oko mene, boje su zablistale, potvrdivši moje slutnje od onoga prvoga dana. Netko je ovdje bio na djelu, a mislim da to nije bila Yanne Charbonneau. To blistavilo odiše nekim mladenačkim, naivnim, razigranim aspektom koji govori o još neškolovanom duhu.

Annie? A tko drugi? A majka? No dobro. Ima nešto u njoj što me kopka, nešto što sam uočila samo jednom – onoga prvoga dana kada je otvorila vrata na zvuk svoga imena. Imala je tada jasnije boje, sigurno; i nešto mi govori da ih ima i dalje premda ih je odlučila prikriti.

Na podu je Rosette crtala i neprestano pjevala svoju pjesmicu bez riječi. Bam-bam-bamm... Bam-badda-bamm...

– Hajde, Rosette. Vrijeme za spavanje.

Rosette nije podizala pogled s crteža. Pjesma je postala nešto glasnija, sad popraćena ritmičnim udaranjem sandale o pod. Bam-bam-bamm– Hajde, Rosette, rekla je Yanne blago. – Vrijeme je da odložiš bojice.

I dalje nikakve reakcije od Rosette.

uBam-bam-bamm... Bam-badda-bamm. – U istom trenutku njezine su boje procvjetale iz kao-krizantema-žute u blistavo narančastu pa se potom nasmijala pružajući ruke kao da želi uhvatiti latice u padu. – Bam-bam-bamm... Bam-badda-bamm...

– Psst, Rosette.

I sad sam jasno osjetila napetost u Yanni. Nije to bila tek nelagoda majke čije se dijete ne zna ponašati, već prije nešto nalik osjećaju da se približava opasnost. Podigla je Rosettu na ruke – ona je i dalje nehajno cvrkutala – i pritom me pogledala preko ramena kao da se ispričava.

– Oprostite, rekla je. – Ovakva je kad se previše izmori.

– Nije važno. Slatka je, rekla sam.

Lončić s olovkama srušio se sa šanka. Olovke su se zakotrljale po podu.

– Bam, rekla je Rosette, pokazujući na rasute olovke.

– Moram je sad spremiti u krevet, rekla je Yanne. – Postane previše razdražena ako ne odspava.

Opet sam pogledala Rosettu. Uopće ne izgleda umorno, pomislila sam. Majka je ta koja izgleda umorno; blijeda i isprana, sa svojom preoštrom frizuricom i jeftinim crnim džemperom od kojega joj lice izgleda još bijede.

– Je li vam dobro? – upitala sam.

Kimnula je glavom.

Iznad nje, ona jedina žarulja počela je treptati. Te stare kuće, pomislila sam u sebi, instalacije su uvijek dotrajale.

– Sigurni ste? Čini mi se da ste malo blijedi.

– Samo glavobolja. Proći će.

Poznate riječi. Ali sumnjam da hoće; drži se tog djeteta kao da bih joj ga mogla oteti iz naručja.

Bih li mogla, što mislite? Dvaput udana (premda ni jednom pod vlastitim imenom), a ipak nikad nisam ni pomislila da rodim dijete. Komplikacije su beskrajne, koliko čujem, a osim toga, u mom poslu dodatna je prtljaga posljednje što mi je potrebno.

A ipak.

Nacrtala sam u zraku kaktusov znak Xochpillija, dobro skrivajući ruku. Xochipilli srebrna jezika; bog proročanstava i sna. Ne da mene posebno zanimaju proročanstva. Ali neoprezan razgovor može biti koristan, kako sam ustanovila, a informacije bilo koje vrste čisto su zlato za osobu u mom poslu.

Simbol je svjetlucao i lebdio sekundu ili dvije, a onda se raspršio kao srebrnasti prsten dima u tamnome zraku.

Na trenutak se nije dogodilo ništa.

Zapravo, da budem iskrena, nisam ni očekivala neki spektakularan rezultat. Ali bila sam znatiželjna; a zar mi ona nije dugovala neku zadovoljštinu poslije onolikih napora koje sam uložila u njezinu korist?

I tako sam opet napravila onaj znak. Xochpilli, šaptač, onaj koji otključava tajne, koji izaziva povjerenje. I ovaj put rezultat je nadmašio sva moja očekivanja.

Najprije sam vidjela kako su joj boje planule. Samo kratko, ali vrlo jarko, poput plamena na štednjaku kad naiđe na džepić plina. Gotovo u isto vrijeme, Rosettino vedro raspoloženje naglo se promijenilo. Istegnula se u majčinu naručju, i bacila se unatrag s buntovnim jecajem. Ona žmirkava žarulja razletjela se uz iznenadan prodoran prasak – a istodobno se piramida limenki s keksima prevrnula u izlogu, uz zveket koji bi probudio i mrtve.

Yanne Charbonneau je na trenutak izgubila ravnotežu, zakoračila ustranu i udarila bokom o šank.

Na šanku je stajala vitrinica otvorena s prednje strane, u kojoj je bila poredana zbirka dražesnih staklenih zdjelica ispunjenih ušećerenim bademima ružičaste, zlatne i srebrne boje. Vitrina se zanjihala – Yanne je instinktivno pružila ruku da je zadrži – i jedna je zdjelica pala na pod.

– Rosette. Yanne samo što nije zaplakala.

Čula sam kako se zdjelica smrvila u dodiru s terakota pločicama, a bomboni se razletjeli na sve strane.

Sve sam to čula, ali nisam spustila pogled; umjesto toga promatrala sam Rosettu i Yanne – dijete koje je sada plamtjelo u svojim bojama, dok je majka stajala nepomična kao kamen.

– Dopustite da pomognem, sagnula sam se da pokupim krhotine.

– Ne, molim vas.

– Sve je u redu, rekla sam.

Osjećala sam strahovitu napetost u njoj, nagomilanu i spremnu da eksplodira. Svakako nije bila riječ o gubitku zdjelice – po mom iskustvu, žene poput Yanne Charbonneau ne gube živce zbog komadića razbijenog stakla. Ali eksploziju mogu potaknuti najčudnovatije stvari. Loš dan; glavobolja; ljubaznost neznanaca.

I onda sam ga vidjela ispod oka, zgrbljenog pod tezgom.

Bio je jarko narančasto-zlatan i nespretno nacrtan, ali po dugačkom zavrnutom repu i sjajnim očicama bilo je posve jasno da bi trebao biti nekakav majmun. Naglo sam se okrenula da ga vidim licem u lice, i on mi je iskesio šiljaste zube prije nego što će trepnuti natrag u prazninu.

– Bam, rekla je Rosette.

Nastupila je duga, duga šutnja.

Uzela sam u ruku zdjelicu – bila je od muranskog stakla, nježno valovita na rubovima. Čula sam kako se razbila kao da je eksplodirala petarda; kako se šrapnel raspršio po pločicama. A ipak, sad sam je držala u ruci čitavu. Nije bilo nikakve nezgode.

Bam, pomislila sam.

Pod nogama sam još osjećala rasute bombone kako škripe kao zubi. A sada me Yanne Charbonneau promatrala u užasnoj šutnji koja me obavijala poput svilene kukuljice.

Mogla sam reći, no dobro, imali smo sreću, ili naprosto bez riječi odložiti zdjelicu na mjesto, ali rekla sam sama sebi, sad ili nikad. Navali smjesta dok je otpor slab. Druge prilike možda neće biti.

I tako sam ustala, pogledala Yanne ravno u oči i usmjerila na nju sav šarm kojim sam raspolagala.

– Sve je u redu, rekla sam. – Znam što vam je potrebno.

Na trenutak se ukočila i izdržala moj pogled; lice joj je pokazivalo samo prkos i nekakvo naduto neshvaćanje.

Uzela sam je za ruku i nasmiješila se.

– Vruća čokolada, rekla sam joj blago. – Vruća čokolada po mom specijalnom receptu. Čili i oraščić, s armagnacom i mrvicom crnog papra. Hajde. Nećemo raspravljati. Povedite derište.

Šutke je pošla za mnom u kuhinju.

Bila sam unutra.

TREĆI DIO

DVA ZECA

1.

Srijeda, 14. Studenoga

Nikad nisam željela biti vještica. Nisam o tome čak ni sanjala – premda se moja majka klela da me čuje kako dozivam mjesecima prije nego što sam se pojavila na sceni. Ja se toga ne sjećam, dakako; moje je rano djetinjstvo bilo nejasna mrlja raznih mjesta, mirisa i ljudi koji prolaze brzo kao vlakovi; prelaženja granica bez dokumenata; putovanja pod različitim imenima; odlazaka iz jeftinih hotela usred noći; susreta sa zorom svakoga dana na novome mjestu i bijega, neprestanog bijega, čak i tada, kao da je jedini način da se preživi bio bježati kroz svaku arteriju, venu, kapilaru na zemljovidu i ne ostaviti ništa – čak ni vlastite sjene – za sobom.

Sama odabireš svoju obitelj, govorila je majka. Moj otac očito nije bio odabran.

– A za što bi nam trebao, Vianne? Očevi nisu važni. Samo smo ti i ja.

Da budem iskrena, nije mi ni nedostajao. Pa kako je i mogao? Nisam imala prema čemu mjeriti njegovu odsutnost. Zamišljala sam ga kao tamnoga i pomalo zlokobnoga; rođaka, možda, onoga Crnoga čovjeka pred kojim smo bježale. A ja sam ljubila svoju majku; ljubila sam svijet koji smo stvorile za sebe, svijet koji smo nosile sa sobom kamo god pošle; svijet koji je bio izvan dohvata običnih ljudi.

Zato što smo posebne, govorila je. Mi sve vidimo; mi imamo dar. Čovjek sam odabire svoju obitelj – i to smo i činile, kamo god pošle. Sestru ovdje, baku ondje; poznata lica raspršenog plemena. Ali koliko sam ja mogla vidjeti, u životu moje majke nije bilo muškaraca.

Osim Crnog čovjeka, dakako.

Je li moj otac bio Crni čovjek? Stresla sam se kad sam čula kako je Anouk došla opasno blizu. I meni je to znalo pasti na pamet dok smo bježale zavijorene suknje i u karnevalskim bojama, raščupane vjetrom. Crni čovjek nije bio stvaran, dakako. Počela sam misliti kako mi i nije bio otac.

Ipak, bila sam znatiželjna; i s vremena na vrijeme pomno bih motrila ljude na ulici – u New Yorku ili u Berlinu, u Veneciji ili Pragu – u nadi da ću ga ondje možda vidjeti – muškarca, samoga, s mojim tamnim očima.

U međuvremenu smo bježale, moja majka i ja. Najprije, činilo se, iz puke radosti bijega; zatim je, poput svega ostaloga, to postalo navikom, pa obavezom. Na kraju sam počela misliti kako je bježanje jedino što je održava na životu dok je rak putovao kroz nju, kroz krv, mozak i kosti.

I tada je prvi put spomenula djevojčicu. Nesuvislo trabunjanje, mislila sam u to vrijeme, posljedica sredstava protiv bolova koje uzima. A ona jest trabunjala dok se bližio kraj. Pripovijedala je priče koje uopće nisu imale smisla; govorila o Crnom čovjeku; ozbiljno razgovarala s ljudima kojih nije bilo.

Ona mala djevojčica, čije je ime toliko nalikovalo mome, mogla je biti još jedan proizvod mašte tih nesigurnih vremena – arhetip, anima; izrezak iz novina; neka druga mala izgubljena dušica tamne kose i tamnih očiju, ukradena pred kioskom s cigaretama jednog kišnog dana u Parizu.

Sylviane Caillou. Nestala, kao što toliki nestaju; ukradena iz kolica u dobi od osamnaest mjeseci pred drogerijom u blizini La Villette. Ukradena zajedno s torbom s presvlakom i igračkama, i posljednji put viđena s jeftinom srebrnom dječjom narukvicom s privjeskom za sreću – mačkicom – koja je visjela s kopče.

Nisam to bila ja. Nisam mogla biti. A čak i da jesam, poslije toliko vremena.

Čovjek sam odabire svoju obitelj, govorila je majka. Kao što sam ja odabrala tebe, a ti mene. Ta djevojka – ona te ne bi cijnila. Ona se ne bi znala brinuti za tebe; ne bi znala rezati jabuku po širini da pokaže zvijezdu iznutra, ne bi znala vezati amajliju s ljekovitim travama, ne bi znala otjerati demone lupanjem o limenu zdjelu, ne bi znala uspavati vjetar pjesmom. Ne bi te naučila ništa od toga.

I zar se nismo dobro snašle, Vianne? Nisam li ti obećala da će sve biti dobro?

Još ga imam, onaj mali privjesak-mačkicu. Ne sjećam se dječje narukvice, vjerojatno ju je prodala ili poklonila, ali napola se sjećam igračaka, crvenog plišanog slonica i malog smeđeg medvjeda, silno ljubljenog i bez oka. A privjesak je još u majčinoj kutiji, jeftina stvarčica, nešto što bi dijete moglo kupiti, obješen o komadić crvene vrpce. Tu je, s njezinim kartama i još nekim stvarima; našom fotografijom snimljenom kad mi je bilo šest godina, malom zalihom sandalovine, nekoliko izrezaka iz novina, prstenom. Crtežom koji sam nacrtala u svojoj prvoj školi – mojoj jedinoj školi – u doba kad smo se još namjeravale negdje skrasiti.

Naravno da nikad ne nosim taj privjesak. Sad ga ne volim čak ni doticati; u njemu je zaključano previše tajni, poput mirisa kojemu je potrebna samo ljudska toplina da se oslobodi. U pravilu ne diram ništa u toj kutiji – a ipak, nekako je se ne usuđujem baciti. Previše balasta te usporava – ali bude li ga Premalo, mogla bih odletjeti poput maslačkova sjemena i zauvijek se izgubiti na vjetru.

Zozie je sada sa mnom već četiri dana i njezina je osobnost već počela utjecati na sve što dodirne. Ne znam kako se to dogodilo – prolazni trenutak slabosti, možda. Ja joj nikako nisam namjeravala ponuditi posao. Kao prvo, ne mogu sebi priuštiti da je dobro platim premda je ona voljna pričekati dok budem mogla – i čini se tako prirodnim da bude ovdje, kao da je bila sa mnom cijeli moj život.

Počelo je onoga dana Nezgode – dana kad je skuhala čokoladu i pila je sa mnom u kuhinji, vruću i slatku, sa svježim čilijem i čokoladnim uvojcima. I Rosette je popila malo iz svoje sitne šalice, a zatim se igrala na podu dok sam ja šutke sjedila, a Zozie me promatrala s onim svojim smiješkom, očiju stisnutih kao u mačke.

Okolnosti su bile iznimne. Bilo kojeg drugog dana, u bilo koje drugo doba, bila bih bolje pripremljena. Ali toga dana – još s Thierryjevim prstenom u džepu i s Rosettom u njezinu najgorem izdanju, a Anouk tako šutljivom otkako je čula vijest, i s tim dugim praznim danom koji se pružao preda mnom.

U svako drugo doba, ja bih se oduprla. Ali toga dana.

Sve je u redu. Znam što vam je potrebno. A što, zapravo? Sto to ona zna? Da se zdjelica koja se razbila vratila čitava? To je jednostavno besmisleno; nitko ne bi u to povjerovao, a još manje da je četverogodišnje dijete izvelo taj trik, četverogodišnje dijete koje ne zna čak ni govoriti.

– Izgledaš umorno, Yanne, rekla je Zozie. – Mora daje teško brinuti se za sve ovo.

Šutke sam kimnula glavom.

Uspomena na Rosettinu Nezgodu stajala je među nama kao posljednji komad torte na zabavi.

Nemoj to reći, kazala sam joj nijemo, baš kao što sam pokušala kazati Thierryju. Nemoj to reći, molim te; nemoj to izraziti riječima.

Učnilo mi se da sam osjetila njezinu hitru reakciju. Uzdah; smiješak; pogled na nešto napola viđeno u sjeni. Tiho miješanje karata namirisanih sandalovinom.

Tišina.

– Ne želimo tome razgovarati, rekla sam.

Zozie je slegla ramenima. – Pij onda svoju čokoladu.

– Ali ti si to vidjela.

– Ja svašta vidim.

– Na primjer?

– Vidim da si umorna.

– Ne spavam dobro.

Neko me je vrijeme šutke gledala. Oči su joj bile samo ljeto, istočkane zlatom. Ja bih trebala znati što ti voliš, pomislila sam gotovo sneno. Možda sam jednostavno izgubila sposobnost.

– Znaš što, rekla je napokon. – Daj mi da umjesto tebe malo pazim na dućan. Ja sam rođena u dućanu – znam što treba činiti. Ti uzmi Rosettu i malo lezi. Ako mi budeš trebala, viknut ću. Hajde. Ja ću uživati.

To je bilo prije tek četiri dana. Ni jedna od nas nije odonda spomenula taj dan. Rosette, dakako, ne shvaća da u zbiljskome svijetu razbijena zdjela mora ostati razbijena, ma koliko mi željeli da ne bude. A Zozie nije uopće pokušala ponovo potaknuti tu temu, i na tome sam joj zahvalna. Ona zna da se nešto dogodilo, dakako. Ali kao da nema ništa protiv da to zanemari.

– U kakvom si se to dućanu rodila, Zozie?

– U knjižari. Znaš, onakvoj, tipa New Age.

– Zbilja? – rekla sam.

– Moja majka se na to furala. Čarolije koje se kupuju u dućanu. Karte za tarot. Prodaja tamjana i svijeća izludjelim hipijima bez novca i masne kose.

Nasmiješila sam se premda sam se osjećala malo nelagodno.

– Ali to je bilo vrlo davno, rekla je. – Danas se toga slabo sjećam.

– Ali – još uvijek vjeruješ? – upitala sam.

Nasmiješila se. – Vjerujem da možemo nešto izmijeniti.

Šutnja.

– A ti?

– Nekad jesam, rekla sam. – Ali više ne vjerujem. – Mogu li upitati zašto? – Stresla sam glavom. – Kasnije, možda. – Dobro, rekla je.

Znam, znam. To je opasno. Svaki postupak – čak i najbeznačajniji – ima posljedice. Čarolija se skupo plaća. Dugo mi je trebalo da to shvatim – poslije Lansqueneta, poslije Les Laveuses – ali sad se to čini tako jasnim, kad se posljedice našeg putovanja šire oko nas poput kolutova na jezeru.

Uzmite moju majku, tako širokogrudnu s darovima, koja je razdavala sreću i dobrotu dok je u njoj rak rastao kao kamata na štednom računu za koji nije znala ni da ga posjeduje. Svemir vodi dobro knjigovodstvo. Čak i takva sitnica kao što je mala amajlija, čarobne riječi, krug nacrtan u pijesku – sve to valja platiti. Do kraja. Krvlju.

Postoji simetrija, razumijete. Za svaki trenutak sreće, udarac; za svakoga kome smo pomogli, rana. Crvena svilena vrećica nad našim vratima – i negdje drugdje pada sjena. Svijeća zapaljena da otjera nesreću – i nečija kuća preko puta plane i izgori do temelja. Festival čokolade; smrt prijatelja.

Zla sreća.

Nezgodna.

Zato se ne mogu povjeriti Zozie. Previše mi je draga da bih izgubila njezino povjerenje. Čini se daje i djeca vole. Ima u njoj nečega mladenačkog, nekako. Nečega što je bliže Anoukinim godinama nego mojim, što je čini pristupačnijom.

Možda je stvar u njezinoj kosi; dugoj, raspuštenoj i sprijeda obojenoj u ružičasto – ili njezinoj šarolikoj odjeći s buvljaka, nabacanoj zajedno kao da je istresena iz dječjeg sanduka za maskiranje, ali na neki način čudnovato prikladnoj na njoj. Danas je na sebi imala strukiranu nebesko modru haljinu iz pedesetih s uzorkom jedrilica i žute baletne cipelice, posve pogrešno za studeni – ne da bi nju za to bila briga. Ne da je nju uopće ikad briga.

Sjećam se kad sam bila takva, nekoć. Sjećam se tog prkosa. Ali majčinstvo sve mijenja. Majčinstvo čini kukavice od svih nas. Kukavice, lažljivce, a ponekad i nešto gore.

Les Laveuses. Anouk. I – oh! Taj vjetar.

Četiri dana – a još uvijek me čudi što se sve više oslanjam na Zozie, ne samo da pazi na Rosettu, kao što ju je nekad pazila i Madame Poussin, već i da obavlja sve moguće sitnice u trgovini. I Da umata, vezuje, čisti, naručuje. Kaže da joj se to sviđa – tvrdi I da je oduvijek sanjala o tome da radi u čokolateriji – ali ipak nikad ne uzima ništa od robe, stoje Madame Poussin često činila, [niti iskorištava svoj položaj zahtijevajući uzorke.

Još je nisam spomenula Thierryju. Nisam sigurna zašto; osim što osjećam kako se on neće složiti. Možda zato što se nisam s njim posavjetovala; možda zbog same Zozie, koja se razlikuje od trijezne Madame Poussin koliko je to uopće moguće.

S mušterijama je vedro – ponekad uznemirujuće – neslužbena. Neprestano govori dok umata kutije, važe bombone, pokazuje nove proizvode. I ima dar da natjera ljude da govore o sebi; raspituje se za križbolju Madame Pinot; brblja s poštarom koji obilazi kvart. Zna što najviše voli debeli Nico, drsko očijuka s Jean-Louisom i Paupaulom, nadobudnim slikarima koji tragaju za mušterijama oko Le P'tit Pinson, i brblja s Richardom i Mathurinom, dva starca koje zove – rodoljubi, a koji ponekad dođu u kavanu u osam ujutro i rijetko odlaze prije večeri.

Ona poznaje Anoukine suučenice po imenu; raspituje se o njezinim nastavnicima; raspravlja o njezinoj odjeći. A ipak nikad u meni ne izaziva nikakvu nelagodu; nikad ne postavlja pitanja koja bi svatko na njezinu mjestu postavio.

Isto sam se tako osjećala s Armandom Voizin – ondje u Lansquenetu. Neobuzdanom, nestašnom, zločestom Armandom, čije grimizne podsuknje još vidim iz prikrajka, čiji me glas, dok ga zamišljam u gomili – tako sablasno nalik glasu moje majke – još ponekad nuka da se okrenem i zurim.

Zozie joj uopće nije nalik, naravno. Armande je imala osamdeset godina kad sam je upoznala; bila je sasušena, svadljiva i stara. Ipak je vidim u Zozie – u onom njezinu razigranom stilu, njezinu neobuzdanom apetitu. A ako je Armande imala iskricu onoga što je moja majka zvala magijom.

Ali mi sada ne govorimo o tim stvarima. Naš je pakt nijem, ali unatoč tome strog. Samo mala nepromišljenost – možda čak samo upaljena krijesnica – i još jednom će kućica od karata nestati u plamenu. To se već dogodilo u Lansequenetu, u Les Laveuses i na stotinu mjesta prije toga. Ali više neće. Ne. Ovaj put ostajemo.

Danas je došla rano, baš kad se Anouk spremala u školu. Ostavila sam je samu manje od sat – tek toliko da odvedem Rosettu u šetnju – a kad sam se vratila, cijeli je dućan izgledao nekako svjetliji; manje pretrpan; privlačniji. Ona je preuredila izlog, prostrla je komad plavog baršuna

na piramidu limenki kojima je ispunjen, a na vrh je stavila par blistavo crvenih cipela kratkih bombona umotanih u zlatni i crveni staniol.

Efekt je ekscentričan, ali zaista privlači pozornost. Te cipele – iste one crvene cipele koje je imala na sebi prvoga dana – kao da svijetle u tamnom izlogu, a bomboni se poput zakopanog blaga prosipaju po baršunu u kockicama i fragmentima šarenog svjetla.

– Nadam se da nemaš ništa protiv, rekla je Zozie kad sam ušla. – Činilo mi se da ga treba malo oživiti.

– Sviđa mi se, rekla sam. – Cipele i čokoladni bomboni.

Zozie se se nasmiješila. – Moje dvije strasti.

– Onda – koji su ti najdraži?, upitala sam. Ne da me to zaista zanimalo, već me profesionalna znatiželja natjerala da pitam. Četiri dana, a ja sam isto tako daleko od toga da pogodim koji su joj najdraži kao na početku.

Slegla je ramenima. – Svi mi se sviđaju. Ali ovi kupovni nisu prava stvar, je li? Rekla si da si ih nekad sama radila.

– Jesam. Ali onda sam imala više vremena.

Pogledala me. – Imaš vremena koliko hoćeš. Daj da se ja brinem za prednji dio dućana, a ti se bavi svojom čarolijom otraga.

– Čarolijom?

Ali Zozie je već pravila planove – naizgled kao da nije svjesna dojma te usputne riječi – planove za proizvodnju ručno rađenih trufala; a zatim možda i nešto mendiants – meni najmilijih – posutih bademima, višnjama i debelim žutim groždicama.

Mogla sam ih raditi zatvorenih očiju. I dijete može napraviti mendiants, i Anouk mi je često pomagala u ono doba u Lansquenetu, odabirući najsočnije groždice, najslade brusnice (pritom je uvijek odvajala obilnu porciju za sebe) i slažući ih na ploškice otopljene čokolade, tamne ili svijetle, u urednim uzorcima.

Od tada nisam pravila mendiants. Previše me podsjećaju na ona vremena, na onu malu pekarnicu sa žitnim klasom iznad dovratka, na Armande, na Josephine, na Rouxa.

– Možeš tražiti koliko hoćeš za domaće čokoladne bombone, govorila je Zozie, ne osvrćući se na mene. – I ako staviš ovdje dva stolca i napraviš malo mjesta ovdje, pokazala mi je to mjesto – onda bi ljudi čak mogli ponekad i sjesti, nešto popiti, možda, pojesti kolač. Bilo bi zgodno, je li? Simpatično, mislim. Način da ih dobiješ unutra.

– Hm.

Nisam bila sasvim sigurna. Zvučalo je previše nalik na Lansquenet. Čokolaterija mora ostati mjesto gdje se posluje; oni koji dolaze moraju biti mušterije, a ne prijatelji. Inače se jednoga dana događa neizbježno; i kutija se, jednom otvorena, više ne može zatvoriti. Osim toga, znala sam što bi rekao Thierry.

– Mislim da ne, rekla sam napokon.

Zozie je šutjela i samo me pogledala. Osjetila sam da sam je na neki način razočarala. Besmislen osjećaj – a ipak.

Kad sam to postala tako bojažljiva, pitam se? Kad sam dopustila da nadvladaju brige? Glas mi zvuči suho i pedantno, kao u kakve malogradanke. Pitam se čuje li to i Anouk?

– A, dobro. Samo mi je tako palo na pamet.

A što bi u tome moglo biti zlo? pomislila sam. Pa riječ je samo 0 čokoladi, napokon; desetak hrpica tijesta za trufle, toliko da ostanem u formi. Thierry će misliti da gubim vrijeme; ali zašto bi me to trebalo priječiti? Sto me briga?

– Pa – mislim da bih mogla napraviti nekoliko kutija za Božić.

Još imam svoje zdjele, one bakrene i jednu emajliranu, sve pažljivo umotane i spremljene u kutije u podrumu. Zadržala sam čak i granitnu ploču na kojoj hladim otopljenu čokoladu; toplomjere za šećer; plastične i keramičke kalupe; zaimače i strugalice i rupičaste žlice. Sve je

tu, čisto i pospremljeno i spremno za akciju. Rosette bi mogla u tome uživati, pomislila sam – i Anouk.

– Sjajno! – rekla je Zozie. – Možeš i mene poučavati.

Pa, zašto ne? Kakvog bi zla moglo biti u tome?

– U redu, rekla sam. – Pokušat ću.

I, to je bilo to. Opet natrag u posao, bez problema. A ako mi je u duhu ostala neka ograda.

Pa ne može biti nikakva zla u nekoliko porcija čokoladnih bombona. Ili u pladnju mendiants, ili u torti ili dvije. Ljubazni se ne bave takvim trivijalnostima kao što je čokolada.

Ili se bar nadam – dok se svakoga dana Vianne Rocher, Sylvie Caillou, pa čak i Yanne Charbonneau, povlače sve sigurnije u prošlost i postaju dim, postaju povijest, fusnota, imena na izbljedjelom popisu.

Osjećaj prstena na desnoj ruci neobičan je na prstima koji su već davno navikli da budu goli. To ime Le Tresset još je neobičnije. Probam ga, kao da me zanima pristaje li mi, napola sa smiješkom.

Yanne Le Tresset.

To je samo ime.

Koješta, kaže Roux, taj iskusni stručnjak za promjene imena i oblika, lualica i isticatelj pravih istina. Nije to samo ime. To je osuda.

2.

Četvrtak, 15. Studenoga

Dakle tako. Sad nosi njegov prsten. I kud baš Thierry – od svih ljudi – Thierry koji ne voli njezinu vruću čokoladu, niti zna bilo što o njoj, čak ni njezino pravo ime. Ona kaže da još nema nikakvih planova. Kaže da se tek navikava na to. Nosi to kao par cipela koje treba izgaziti prije nego postanu udobne.

Skromno vjenčanje, kaže Maman. Matični ured; bez svećenika, bez crkve. Ali mi znamo da neće biti tako. Bit će po njegovu. Sve od a do ž, s Rosettom i sa mnom u odgovarajućim opravicama. Bit će grozno.

Rekla sam to Zozie, a ona je napravila grimasu i rekla svak svome, što je zapravo bez veze, jer nitko tko je pri sebi ne može ni zamisliti da bi to dvoje ikad moglo biti zaljubljeno jedno u drugo.

No, dobro, možda on zamišlja. Sto on uopće zna? Sinoć je opet navratio i izveo nas – ovaj put ne u P'tit Pinson, već u jedan skupi restoran na rijeci gdje smo mogli gledati brodove kako prolaze. Obukla sam haljinu i on je rekao da jako lijepo izgledam, ali da sam morala bolje očetkati kosu, a Zozie je ostala čuvati Rosettu u dućanu zato što je Thierry rekao kako to nije prikladno mjesto za malo dijete (premda smo svi znali da to nije pravi razlog).

Maman je nosila onaj prsten koji joj je dao. Veliki, debeli, odvrtni dijamant koji joj se kočeperi na ruci kao nekakav sjajni kukac. Ne nosi ga u dućanu (jer joj svuda zapinje), i sinoć se neprestano s njim igrala, okretala ga oko prsta kao da joj je neugodan.

Jesi li se već navikla? kaže on. Kao da bi se mi ikad mogle naviknuti na to, ili na njega ili na način na koji s nama postupa kao s razmaženom djecom koju treba kupovati i podmićivati. I dao je Maman mobitel, tako da budeš na vezi, rekao je – ne mogu vjerovati da ga još nikad nisi imala – a poslije toga smo dobili šampanjac (koji ne podnosim) i ostrige (koje također ne

podnosim), i sufle od čokolade i sladoled koji je bio dosta dobar, ali ne tako dobar kao onaj koji je nekad pravila Maman, a pritom je bio jako, jako malen.

I Thierry se često smijao (barem u početku) i zvao me jeune fille, i razgovarao o čokolateriji. Čini se da opet ide u London, i ovaj put bi želio da Maman ide s njim, ali ona je prezaposlena, rekla je, pa možda poslije božićne gužve.

– Zbilja? – rekao je. – Činilo mi se da si rekla da nema puno posla.

– Pokušavam nešto novo, rekla je Maman i počela mu pripovijedati o novoj liniji čokoladnih bombona koju je isplanirala i kako joj Zozie privremeno pomaže i kako izvlači svoje stare stvari iz spremišta. Dugo je o tome pripovijedala i lice joj se zažarilo, kao uvijek kada se nečim zanese, i što je više govorila, to je Thierry bio tiši i manje se smijao, tako da je napokon prestala govoriti i očito joj je bilo malo neugodno.

– Oprosti, rekla je. – Tebe sve ovo sigurno ne zanima.

– Ne, ne, u redu je, rekao je Thierry. – A to je Zoziena ideja, je li? – Zvučalo je kao da time nije baš previše oduševljen.

Maman se nasmiješila. – Mi je jako volimo. Je li, Annie?

Potvrdila sam.

– Ali misliš li da je ona menadžerski materijal? Hoću reći, ona je možda sasvim u redu, ali budimo iskreni, na kraju će ti trebati ipak nešto više od nekakve konobarice koju si maznula Laurentu Pinsonu.

– Menadžerski materijal? – rekla je Maman.

– Pa, razmišljao sam, kad se oženimo, možda će ti zaista trebati netko da ti vodi dućan.

Kad se oženimo. Uh, majko moja.

Maman je podigla pogled. Malo se namrštila.

– Pa dobro, znam da ti želiš voditi taj dućan, ali valjda ne moraš biti cijelo vrijeme ondje. Bit će toliko toga što možemo raditi. Bit ćemo slobodni da putujemo, da vidimo svijet.

– Ja sam ga vidjela, rekla je ona malo prebrzo, i Thierry ju je čudnovato pogledao.

– Dobro, nadam se da ne očekuješ da se uselim gore iznad čokolaterije, rekao je smijuckajući se, da pokaže kako se šali. Nije se šalio, međutim; čula sam mu to u glasu.

Maman nije rekla ništa i odvrtila je pogled.

– No onda, što je s tobom, Annie, rekao je. – Glavu dajem da bi ti rado putovala po svijetu. Što kažeš na Ameriku? Što to ne bi bilo cool?

Grozno mi je kad on kaže – cool. Hoću reći, on je star – ima najmanje pedeset godina – i znam da se trudi, ali svejedno je to strašno neugodno, je li?

Kad Zozie kaže – cool, onda to zvuči kao da misli ozbiljno. Zvuči kao da je zapravo izmislila tu riječ. Amerika bi zbilja bila cool kad bi Zozie bila u njoj. Čak i čokolaterija sad izgleda više cool, s ogledalom u pozlaćenom okviru pred starom vitrinom, i s onim njezinim cipelama kao bombon u izlogu, kao da su čarobne papučice ispunjene blagom.

Da je Zozie ovdje, pokazala bi gdje mu je mjesto, pomislila sam, i sjetila se one konobarice slične Jeanne Moreau u onoj engleskoj čajani. A onda mi je odjednom postalo mučno – gotovo kao da sam učinila nešto zlo, kao da i samo razmišljanje o tome može izazvati nesreću.

Zozie se ne bi zbog toga brinula, rekao je sablasni glasić u mojoj glavi. Zozie bi napravila samo ono što želi. A bi li to bilo tako loše? pomislila sam. Pa naravno da bi. Ali ipak.

Danas ujutro kad sam se spremala za školu zatekla sam Suze kako zuri u novi izlog, nosa prilijepljenog uz staklo. Pobjegla je čim me vidjela – sada još uvijek zapravo ne razgovaramo – ali na trenutak mi je bilo tako teško da sam morala sjesti na jedan od starih naslonjača koje je Zozie odnekuda dovukla, i zamisliti Pantouflea kako sjedi preda mnom i sluša, dok mu crne oči blistaju iznad brkova.

Znate, ne može se reći čak ni da Suze toliko volim. Ali bila je tako prijazna kad sam bila nova; znala je navratiti u čokolateriju pa smo razgovarale ili gledale televiziju, ili išle na Place

du Tertre i promatrala slikare, a jednom mi je kupila privjesak od ružičastog emajla s jednog štanda na trgu, malog psa iz crtica na kojem je pisalo Najbolji prijatelj.

Bila je to samo jeftina sitnica, i nikad nisam voljela ružičasto, ali nikad nisam imala ni Najboljeg prijatelja – barem ne stvarnoga. Privjesak je bio zgodan; osjećala sam se dobro samo zato što ga imam iako ga nisam dugo nosila.

A onda se pojavila Chantal.

Savršena, omiljena Chantal, s onom savršenom plavom kosom i savršenom odjećom i onim izrazom kao da sve prezire. Sada Suze želi biti točno kao ona, a ja sam samo zamjena kad Chantal ima nekog pametnijeg posla, a češće sam tek praktičan predmet poruge.

To nije pravedno. Tko odlučuje o tim stvarima? Tko je to od-čio da Chantal zaslužuje da bude ona koja je omiljena, premda nikad prstom nije makla ni za koga, niti joj je stalo do bilo koga osim do njezine sićušne osobe? Zbog čega je Jean-Loup Rimbault popularniji od Claudea Meuniera? A što je s drugima? Sto je s Mathilde Chagrin, ili onim djevojkama s crnim maramama na glavi? Što ih to čini čudakinjama? A što je to na meni?

Govorila sam svojim tajnim glasom, i nisam primijetila Zozie kad je ušla. Ponekad može biti vrlo tiha, znate, tiša čak i od mene, što je čudno jer je danas na sebi imala one klopotave drvene natikače koje nužno proizvode silnu buku. Osim što su ove bile ružičaste kao fuksija i zato nekako čarobne.

– S kim si to razgovarala?

Nisam bila svjesna da sam govorila glasno.

– Ni s kim. Sama sa sobom.

– Pa, u tome nema ništa zla.

– Valjda. – I dalje sam se osjećala nelagodno pred njom; vrlo svjesna kako me promatra Pantoufle, danas zapravo sasvim stvaran, s prugastim nosićem koji titra baš kao u pravoga zeca. Jasnije ga vidim kad sam uzrujana – zato ne bih smjela sama sa sobom razgovarati. Osim toga, Maman uvijek govori kako je važno znati razliku između onoga što jest stvarnost i onoga što nije. Nezgode se događaju kad ne možeš uočiti razliku.

Zozie se nasmiješila i napravila mali znak rukom, nešto kao – sve je u redu, spojivši kažiprst i palac u kružić. Pogledala me kroz taj krug, a onda je opet spustila ruku.

– Znaš, često sam sama sa sobom razgovarala kao dijete, ili, bolje reći, sa svojom nevidljivom prijateljicom. Neprestano sam s njom razgovarala.

Ne znam zašto sam se toliko iznenadila. – Ti?

– Zvala se Mindy, rekla je Zozie. – Moja majka kaže da mi je bila duhovni vođa. Naravno, moja je majka vjerovala u sve te stvari. Zapravo, vjerovala je u gotovo svašta – kristale, čarolije dupina, pridošlice s drugih planeta, jetija – čega god se sjetiš, moja je majka u to vjerovala. – Nasmiješila se širokim smiješkom. – Ipak, nešto od toga djeluje – je li tako, Nanou?

Nisam znala što da na to kažem. Nešto od toga djeluje – što joj to znači? Osjećala sam se nelagodno, ali istodobno i malo uzbuđeno. Jer ovo nije bila samo koincidencija ili Nezgoda, poput one koja se dogodila u engleskoj čajani. Zozie je govorila o stvarnoj čaroliji, govorila posve otvoreno, kao da je to zaista istina, a ne nekakva dječja igra koju moram prerasti.

Zozie je vjerovala.

– Moram ići. – Uzela sam torbu i krenula prema vratima.

– To tako često ponavljaš. A što je to? Mačka? – Zatvorila je jedno oko i još me jednom pogledala kroz krug od palca i kažiprsta.

– Ne znam o čemu govoriš, rekla sam.

– Malo stvorenje, velike uši.

Pogledala sam je. I dalje se smiješila.

Znala sam da o tome ne bih smjela govoriti. Stvari se samo pogoršavaju kad o njima razgovaraš, ali nisam htjela lagati Zozie. Zozie nikad ne laže meni.

Uzdahnula sam. – On je zec. Zove se Pantoufle.

– Cool, rekla je Zozie.
I to je bilo to.

3.

Petak, 16. Studenog

Drugi potez. I opet sam unutra. Potreban je samo dobro usmjereni udarac i pinata počinje slabjeti i pucati. Majka je slaba karika; a s Yanne na mojoj strani, Annie slijedi ljupko kao što ljeto slijedi proljeće.

To dražesno dijete. Tako mlado, tako vedro. Mogla bih izvoditi velike stvari s takvim djetetom – samo kad njezina majka ne bi stajala na putu. Ali idemo točku po točku, je li? Sad bi bilo pogrešno previše iskorištavati svoju prednost. Dijete je još oprezno i moglo bi se i povući ako osjetno pojačam pritisak. I tako ću pričekati i raditi na Yanne. I, da budem iskrena, u tome uživam. Samohrana majka, koja mora voditi posao dok joj se malo dijete neprestano mota pod nogama – budite uvjereni da ću joj postati neophodna, postati njezina pouzdanica, njezina prijateljica. Potrebna sam joj; Rosette, s onom svojom beskrajnom znatiželjom i sposobnošću da se neprestano zavlači kamo ne treba, pobrinut će se da za to uvijek imam ispriku.

Rosette me sve više i više zanima. Tako malena za svoju dob, s onim šiljastim licem i široko razmaknutim očima, mogla bi biti nekakva mačka koja se vuče po podu na rukama i koljenima (tehnika koja joj je milija od uspravnog hoda), gura prste u rupe u oplati na zidovima, neprestano otvara i zatvara kuhinjska vrata ili slaže dugačke i složene aranžmane od malih predmeta na podu. Treba je neprestano držati na oku, jer premda je obično sasvim dobra, čini se da nema nikakvog osjećaja za opasnost, a kad se uznemiri i kad se osjeća frustrirano, prepušta se silovitim (premda često nečujnim) provalama bijesa, i bjesomučno se ljulja amo-tamo, ponekad čak toliko da udara glavom o pod.

– Sto to s njom nije u redu? – pitala sam Annie.

Oprezno me pogledala, kao da ocjenjuje može li mi reći. – Zapravo nitko ne zna, rekla je. – Jednom je bila kod liječnika, znaš, kad je bila sasvim mala. Rekao je da bi to moglo biti nešto što se zove cri-du-chat, ali nije bio siguran i nikad nismo više išli k njemu.

– Cri-du-chat.' Zvuči kao neka srednjovjekovna boljka, nešto izazvano mačjim krikom.

– Tako se glasala. Baš kao mačka. Ja sam je nekad zvala Mačić.

Nasmijala se i brzo odvrtila pogled, gotovo s osjećajem krivnje, kao da bi i sam razgovor o tome mogao biti opasan. – Ona je zapravo u redu, rekla je Annie. – Samo je drukčija, eto.

Drukčija. Opet ta riječ. Poput Nezgode, kao da za Annie sadrži neku posebnu rezonancu, nešto više od svog svakidašnjeg značenja. U svakom slučaju ona jest sklona nezgodama. Ali slutim da to znači nešto više nego nalijevati vodu u čizmice ili stavljati tanko narezani kruh u video ili gurati prste u sir da napraviš rupe za nevidljive miševе.

Nezgode se događaju kad je ona u blizini. Poput one zdjelice iz Murana, za koju se mogu zakleti da se bila razbila, premda sad uopće više nisam sigurna. Ili svjetla koja se gase ili pale čak i kad nikoga nema u blizini. Dakako, to bi mogle biti ekscentrične instalacije jedne vrlo stare kuće. Možda sam sve ostalo umislila. A onda, opet, možda i moglo bi biti da nikad nisu zlo pretvorile u dobro, kao što je moja majka znala reći, a ja nisam sklona izmišljanju.

Protetkih nekoliko dana bile smo vrlo zaposlene. Užurbano čišćenje, reorganizacija i naručivanje zaliha, pri čemu je trebalo iznijeti sve Yanneine bakrene tave i kalupe i keramiku iz skladišta – unatoč njezinu brižljivom pakiranju mnoge su tave potamnjele i prošarale se zelenom hrđom, i dok sam ja preuzela prednji dio lokala, Yanne je provela sate i sate u kuhinji, laštala i čistila sve dok i posljednji komad nije bio dotjeran.

– Ovo je samo za zabavu, neprestano govori, kao da se pomalo stidi svoga užitka, kao da je to neka dječja navika koju je već davno trebala nadrastiti. – Nije to ništa ozbiljno, znaš.

No, dobro, meni s moje strane izgleda sasvim ozbiljno. Nikakva se igra ne bi tako pedantno planirala.

Ona kupuje samo najbolju čokoladnu masu, od nekog dobavljača dolje kraj Marseillea, i sve plaća gotovinom. Dvanaest blokova od svake vrste, za početak kaže, ali ja već znam po njezinoj revnoj reakciji da dvanaest neće biti dovoljno. Nekad je sama izrađivala sve što je prodavala, tako bar kaže, i premda moram priznati da isprva nisam u to vjerovala, sada, kad vidim kako se opet bacila na taj posao nekako mi se čini da nije pretjerivala.

Taj postupak zahtijeva hitrinu i vještinu i na promatrača djeluje upravo terapijski. Najprije se otapa sirova masa; putem toga procesa poprima onaj blistavi, kovki oblik potreban za oblikovanje čokoladne trufle. Ona sve to radi na granitnoj ploči, razvlači otopljenu čokoladu kao svilu i onda je opet skuplja pomoću spatule. Zatim sve vraća u topli bakar i proces se ponavlja, sve dok ona ne objavi da je završen.

Rijetko se služi toplomjerom za šećer. Tako već dugo radi čokoladne bombone, kaže mi, da jednostavno osjeti kad je postignuta prava temperatura. Vjerujem joj. Svakako, u ova protekla tri dana otkako je promatram, sve što je proizvela bilo je savršeno.

Za to vrijeme sam već naučila promatrati taj posao i kritičkim okom; tražiti pruge u gotovom proizvodu; onaj neprivlačni bijeli cvat koji je znak neispravno obrađene čokolade; onaj visoki sjaj i pucketavost koji su znaci dobro obavljena posla.

Trufle je najjednostavnije napraviti, kaže mi. Annie ih je znala raditi kad je imala četiri godine, a sada je red i da se Rosette okuša, da svečano valja loptice trufla po papiru za pečenje posutom prahom od kakaa, uprljana lica, mali rakun blistavih očiju u rastopljenoj čokoladi ...

Prvi put čujem Yanne da se glasno smije.

Oh, Yanne. Ta slabost.

U međuvremenu, vježbam neke svoje trikove. I meni je u interesu da ovaj dućan dobro funkcionira i potrudila sam se da ga učinim što privlačnijim. S obzirom na Yanneinu osjetljivost morala sam biti diskretna; ali simboli Cinteotla, Kukuruznog Klasa, i zrna kakaa Dame Krvavog Mjeseca, ugrebene pod dovratak i ugurani u prednju stubu morali bi se pobrinuti da naš mali posao cvate.

Ja znam što im je najmilije, Vianne. Čitam to u njihovim bojama. I znam da je djevojka u cvjećarnici preplašena; da ona žena sa psićem pati od osjećaja krivnje i da će onaj debeli mladić koji nikad ne prestaje govoriti biti mrtav prije nego što navršši trideset petu, ako se ne potruži da izgubi na težini.

To je dar, znaš. Točno znam što je njima potrebno. Točno znam čega se plaše; znam ih natjerati da plešu.

Da je moja majka tako postupala, nikad se ne bi onoliko mučila; ali ona nije imala povjerenja u moju praktičnu magiju, smatrala ju je – intervencionističkom – i nagoviještala kako je takva zloupotreba moje vještine u najboljem slučaju sebična, a kako će nam u najgorem i jednoj i drugoj donijeti jezivu odmazdu.

– Sjeti se Dupinova Vjeronanja, rekla je. – Ne pleti se, da Puta ne zaboraviš. – Dakako da je Dupinovo Vjeronanje natopljeno tom vrstom osjećaja – ali tada je već moj vlastiti sustav bio napola izgrađen i već sam davno odonda zaključila da sam ne samo odbacila Dupinov Put, već i da sam rođena da se uplećem.

Pitanje je gdje početi? Hoće li to biti s Yanne ili s Annie? S Laurentom Pinsonom ili Madame Pinot? Ovdje ima toliko života međusobno isprepletenih, svaki od njih s vlastitim tajnama, snovima; ambicijama; skrivenim dvojbama; mračnim mislima; zaboravljenim strastima; neizgovorenim željama. Toliko života nadohvat ruci; posebno za osobu poput mene.

Djevojka iz cvjećarnice došla je danas ujutro. – Vidjela sam izlog, šapnula je. – Tako divno izgleda. Morala sam navratiti. – Ti si Alice? – rekla sam.

Kimnula je glavom i s nekim oprezom male životinje ogledavala sve što je bilo izloženo.

Alice je, kao što znamo, upravo bolno stidljiva. Glas joj je tek šapat; kosa mrtvački pokrov. Oči obrubljene crnom olovkom, dosta lijepe, izviruju ispod mase posve izblajhanih šiški, a ruke i noge nezgrapno strše iz plave haljine koju je nekoć mogla nositi neka desetogodišnja curica.

Na nogama ima goleme čizme s debelim potplatom koje izgledaju preteške za njezine tanke koščate nožice. Najviše voli nugat od mliječne čokolade, premda uvijek kupuje obične tamne kocke zato što sadrže samo pola kalorija. Boje su joj pozlaćene tjeskobom.

– Nešto fino miriše, govori njuškajući zrak.

– Yanne radi čokoladne bombone, rekla sam.

– Radi ih? Ona to zna?

Posjela sam je u stari naslonjač koji sam pronašla na otpadu u Rue de Clichv. Otrcan je ali sasvim udoban; i, kao od dućana, namjeravam od njega nešto napraviti u sljedećih nekoliko dana.

– Probaj jednu, rekla sam. – Kuća časti.

Oči su joj zablistale. – Ma ne bih smjela, znate.

– Prerezat čuje napola. Podijelit ćemo je, rekla sam, smjestivši se na rukohvat stolca. Tako je lako noktom urezati zavodljivi znak zrna kaka; tako je lako promatrati je kroz Zadimljeno Zrcalo dok gricka svoju truflu kao ptičica.

Dobro je poznajem. Već sam je viđala. Tjeskobno dijete. Uvijek svjesno kako nije dovoljno dobro, kako nije potpuno nalik drugima. Njezini su roditelji dobri ljudi, ali ambiciozni; zahtjevni; jasno daju do znanja kako neuspjeh ne dolazi u obzir; kako ništa ne može biti predobro za njih i za njihovu djevojčicu. Jednoga dana ona propušta večeru. Zbog toga se osjeća dobro – ispražnjena na neki način, oslobođena svih strahova koji je pritišću. Propušta doručak; hvata je vrtoglavica od tog novog vedrog osjećaja kontrole. Ocjenjuje se i nalazi nedostatke. Nagrađuje se zato što je tako dobra. I evo je sada – tako dobra djevojka, toliko se trudi – ima dvadeset i tri godine, a još izgleda kao da joj je trinaest, još nije baš sasvim dobra, još nije sasvim uspjela.

Dovršila je svoju truflu. – Mmmm, rekla je. Dobro sam pazila da vidi kako sam i ja jednu pojela. – Mora daje ovdje teško raditi. – Teško? – rekla sam.

– Hoću reći, opasno. – Malo je pocrvenjela. – Znam da zvuči glupo, ali ja bih se tako osjećala. Da moram cijeli dan gledati čokoladu – da premećem čokoladu – i uvijek uz taj miris čokolade – Sad je izgubila nešto od svoje stidljivosti. – Kako vi to možete? Kako to da cijeli dan ne jedete čokoladu?

Iskesila sam se. – A zašto misliš da ne jedem?

– Pa mršavi ste, rekla je Alice (zapravo, ja bih joj lako mogla pokloniti dvadeset kilograma).

Nasmijala sam se. – Zabranjeno voće, rekla sam. – Toliko privlačnije od običnoga. Evo, uzmi još jednu.

Stresla je glavom.

– Čokolada, rekla sam. – Theobroma Cacao, hrana bogova. Pripremi je od čistih samljevenih zrna kaka, čilija, cimeta i šećera samo toliko da ukloni gorčinu. Tako su je radili Maje prije

više od dvije tisuće godina. Koristili su je u obredima da steknu hrabrost. Davali su je svojim žrtvama netom prije nego će im istrgnuti srce. I upotrebljavali su je u orgijama koje su trajale satima.

Zurila je u mene širom rastvorenih očiju. – Dakle, kao što vidiš – može biti opasna. – Nasmiješila sam se. – Radije nemoj pojesti previše.

Još sam se smiješila kad je ona izišla iz dućana, noseći kutiju s dvanaest trufla u ruci.

U međuvremenu, iz drugoga života.

Francoise Lavery se pojavila u novinama. Čini se da nisam imala pravo što se tiče snimaka kamere u banci: policija je dobila sasvim pristojan niz slika mojega posljednjeg posjeta i neki je kolega prepoznao Francoise. Dakako, daljnje istraživanje pokazalo je da Francoise ne postoji i da je njezina priča bila lažna od početka do kraja. Rezultati su ponešto predvidljivi. Prilično zrnata fotografija sumnjivice pojavila se u večernjim novinama, i uslijedilo je nekoliko uvodnika u kojima se nagoviještalo kako je za svoju prijevaru možda imala i mračnije motive od novca. Moguće je čak, naslađivao se Paris-Soir, da je bila perverzna ljubiteljica mladih dječaka.

Ma nemoj, kao što bi rekla Annie. Ipak, to je zahvalna tema za novine i očekujem da ću vidjeti tu fotografiju još nekoliko puta prije nego se zanimanje slegne. Ne da me to uopće zabrinjava. Nitko ne bi prepoznao Zozie de l'Alba u tom mišjem stvorenjcu. Zapravo, većina mojih kolega teško bi vidjela i samu Francoise – čarolija se ne prenosi dobro na celuloidnu vrpču, zbog čega nikad nisam ni pokušala napraviti filmsku karijeru, i fotografija manje nalikuje rila Francoise, a više na djevojku koju sam nekoć poznavala, koja je uvijek bila tropa u St. Michael's-on-the-Green.

Danas dosta rijetko mislim o toj djevojci. Jadnica s lošim tenom i onom ludom majkom s perjem u kosi. Kakvu je ta imala šansu?

Zapravo, imala je istu šansu kao i svi drugi; šansu koju dobiješ onog dana kad se rodiš, jedinu šansu – pa neki provode cijeli život izmišljajući isprike, i optužuju karte koje su izvukli i žale se što nemaju bolje, dok neki od nas naprosto igraju s onim što su dobili, i podižu ulog, i služe se svim mogućim trikovima, i varaju gdje mogu.

I dobivaju. I dobivaju. Sto je jedino važno. Ja volim dobivati. Ja sam vrlo dobar igrač.

Pitanje je, gdje započeti? Nedvojbeno bi Annie dobro došla mala pomoć – nešto što će potaknuti njezino samopouzdanje, što će je usmjeriti na pravi put.

Imena i simboli Jednoga Jaguara i Zečjeg Mjeseca ispisani flomasterom na dnu njezine školske torbe trebali bi unaprijediti njezine društvene vještine; ali mislim da joj je potrebno malo više. I zato joj dajem Hurakana, ili Hurricana, Osvetoljubivog, da nadoknadi sve ono vrijeme kad je bila tropa.

Ne da bi Annie tako mislila, dakako. To dijete je, nažalost, nevjerojatno lišeno zlobe i jedino što zaista želi jest da svi međusobno budu prijatelji. Sigurna sam međutim daje mogu od toga izliječiti. Osveta je droga koja izaziva ovisnost i kad se jednom okusi, rijetko se zaboravlja. Napokon, ja bih to najbolje morala znati.

Međutim, moj posao nije da ispunjavam želje. U mojoj se igri svaka vještica bori za sebe. Ali Annie je istinska rijetkost – biljka koja, ako se pažljivo njeguje, može proizvesti spektakularan cvat. Činjenica je da u mom poslu ima zaista malo prilika za kreativnost. Većinu mojih slučajeva lako je riješiti; nikakvo umijeće nije potrebno, kad je i mali urok posve dovoljan.

Osim toga, ovaj put mogu suosjećati. Dobro se sjećam što je to značilo biti tropa svakoga dana. Sjećam se radosti izravnavanja računa.

Ovo će biti čisti užitak.

4.

Subota, 17. Studenoga

Debeli mladić koji ne prestaje govoriti zove se Nico. Rekao mi je to danas poslijepodne kad je ušao da malo izvidi. Yanne je upravo dovršila jedan niz trufla od kokosa i sve je mirisalo po njima; onaj vinski, zemljani miris, tako zasitan. Mislim da sam rekla da ne volim čokoladu – ali ipak taj miris, vrlo nalik na tamjan iz dućana moje majke, sladak i gust, miris koji uznemiruje, djeluje na mene poput droge, čini me bezobzirnou, impulzivnom – tjera me da se u sve pletem.

– Ej, gospođo! Sviđaju mi se vaše cipele. Sjajne cipele. Fantastične cipele. – To je Debeli Nico; muškarac dvadesetih godina, nagađam, ali težak barem sto i četrdeset kilograma, s kovrčavom kosom do ramena i podbuhlim napetim licem kao u nekog gigantskog dojenčeta, neprestano na rubu smijeha ili suza.

– Pa, najljepša hvala, rekla sam. Zapravo, to su mi jedne od omiljenih cipela; salonke visokih peta iz pedesetih od izbljedjelog zelenog baršuna, s vrpcama i kristalnim kopčama na prstima...

Cesto po cipelama možeš pogoditi kakav je tko čovjek. Njegove su bile dvobojne, crne i bijele; dobre cipele, ali izgažene na peti poput papuča, kao da se nije mogao potruditi da ih pošteno navuče. Još stanuje kod kuće, nagađam – mamin dečko, u svom najčistijem obliku – koji se potihoo buni kroz cipele.

– Što to miriše? – Napokon ga je locirao; veliko lice okrenulo se prema izvoru. U kuhinji iza mene, Yanne je pjevala. Jedan ritmičan zvuk, kao da drvena žlica udara o lonac, davao je na znanje da joj se priključila i Rosette. – Miriše kao da netko nešto kuha. Pokaži mi put, Damo od cipela! Što ima za ručak?

– Kokosove trufle, rekla sam sa smiješkom.

Za manje od minute kupio ih je sve.

Oh, ne laskam sebi daje tada to bila moja zasluga. Njegov se tip nevjerovatno lako dade zavesti. I dijete je to moglo napraviti; a platio je s Carte Bleue, što mi je omogućilo da u trenutku zapamtim njegov broj (napokon, moram ostati u formi), premda se njime još ne mislim poslužiti. Tako jasan trag mogao bi dovesti do čokolaterije; a ja za sada previše uživam, a da bih u ovoj fazi ugrozila svoj položaj. Kasnije, možda. Kad budem saznala zašto sam ovdje.

Nico nije jedini koji je primijetio neku razliku u atmosferi. Već toga jutro prodala sam nevjerovatnih osam kutija Yanneinih posebnih trufla – neke redovnim mušterijama, neke neznancima koje je s ulice privukao onaj zemljani, zavodljivi miris.

Poslije podne, to je bio Thierry le Tresset. Kaput od kašmira; tamno odijelo; ružičasta svilena kravata i rukom šivane oksfordice. Mmmm. Obožavam ručno izrađene cipele; sjajne kao bedra dobro timarenog konja, koje šapuću novac iz svakog savršenog boda. Možda sam pogriješila kad sam zanemarila Thierryja; on možda nije ništa posebno s intelektualnog stajališta, ali čovjek s novcem uvijek je vrijedan da ga se još jednom temeljitije pogleda.

Zatekao je Yanne u kuhinji s Rosettom, obje u smijehu do suza. Činilo se da ga malo smeta što ona mora raditi – on se danas vratio iz Londona samo da je vidi – premda je pristao da opet navrati poslije pet.

– Pa zašto zaboga nisi provjerila telefonske poruke? – čula sam ga kako govori s kuhinjskih vrata.

– Oprosti, rekla je Yanne (napola u smijehu, učinilo mi se). – Zapravo se ne razumijem u te stvari. Vjerovatno sam je zaboravila uključiti. Osim toga, Thierry.

– Bože pomozii, rekao je. – Ženim se za špiljsku ženu.

Opet se nasmijala. – Pa, nazovi me tehnofobom.

– Kako te mogu bilo kako nazvati ako se ne javljaš na telefon?

Tada je ostavio Yannu s Rosettom i došao u prednji dio dućana da porazgovori sa mnom. Nema povjerenja u mene, to znam. Nisam njegov tip. Možda me čak smatra lošim utjecajem; i, poput većine muškaraca, vidi samo ono očito; ružičastu kosu; ekscentrične cipele; neodređeno boemski izgled koji s tolikom mukom njeđujem.

– Pomažeš Gianni? Lijepo od tebe, rekao je. Nasmiješio se – on je zapravo vrlo šarmantan, znate – ali osjetila sam neki oprez u njegovim bojama. – A što je s P'tit Pinsonom. – Ah, tamo još uvijek radim navečer, rekla sam. – Laurent me ne treba cijeli dan – a zapravo i nije idealan šef. – A Yanne jest?

Nasmiješila sam mu se. – Recimo da Yanne nema tako nemirne ruke.

Zaprepastio se, što se i očekivalo. – Źao mi je. Mislio sam.

– Znam što ste mislili. Znam da naizgled ne odgovaram toj ulozi. Ali ustvari samo Źelim pomoći Yannei. Ona zasluđuje šansu – slađete se?

Kimnuo je glavom.

– Hajde, Thierry. Znam ja što vama treba. Cafe-creme i pločica mliječne čokolade.

Nasmiješio se. – Vi znate što najviše volim. – Naravno, rekla sam. – Imam taj dar.

Poslije toga došao je Laurent Pinson – prvi put u tri godine, kako kaže Yanne – sav ukočen i svečan i previše revan u svojim jeftinim i blistavim smeđim cipelama. Upravo smiješno dugo nakašljavao se i zamuckivao prije nego što će progovoriti, i od vremena do vremena ljubomorno me pogledavao preko prozirnog šanka, a onda se odlučio za najjeftinije čokoladne bombone koje je mogao naći i zamolio me da ih umotam kao dar.

Dugo sam se bavila škarama i vezicom, gladila blijedoplavi svileni papir vršcima prstiju i sve na kraju vezala dvostrukom mašnom od srebrne vrpce s papirnatom ruđom.

– Nekome je rođendan? – upitala sam.

Laurent je zagunđao kao obično – mweh! – i izbrojio točan iznos. Nije mi još ni jednom spomenuo kako sam ga iznevjerila, premda znam da mi to zamjera, i pretjerano mi je uljudno zahvalio kad sam mu uručila kutiju.

Nemam nikakvih dvojbi u pogledu Laurentova iznenadnog zanimanja za prikladno umotane čokoladne bombone. On to zamišlja kao izazov, kao nagovještaj da se u Laurentu Pinsonu krije nešto više nego što je na prvi pogled vidljivo i kao upozorenje da će se, budem li dovoljno glupa da ignoriram njegovu pažnju, netko drugi okoristiti umjesto mene.

Neka samo izvoli. Otpremila sam ga s vedrim smiješkom i spiralnim znakom Hurikana koji sam zašiljenim vrhom nokta urezala u poklopac njegove bombonijere. Ne mogu reći da osjećam neku posebnu zlobu prema Laurentu – premda priznajem da ne bih Źalila da tu kavanu pogodi grom, ili da se neka mušterija otruje hranom i tuđi restoran sudu. Jednostavno trenutno nemam vremena da se njime bavim na pravi naćin, a osim toga zaista mi u Źivotu nije potreban zaljubljeni šezdesetogodišnjak koji me posvuda slijedi i plete mi se u posao.

Okrenula sam se kad je otišao i vidjela kako nas Yanne promatra.

– Laurent Pinson kupuje čokoladne bombone?

Veselo sam se nacerila. – Rekla sam ti da mu se sviđam.

Ona se na to nasmijala, a onda kao da se malo postidjela. Rosette joj je izvirila iza koljena, s drvenom kuhaćom u jednoj ruci, s nećim otopljenim u drugoj. Napravila je nekakav znak svojim čokoladastim prstim.

Yanne joj je dodala jednu puslicu.

Rekla sam: – Svi su domaći čokoladni bomboni rasprodani.

– Znam. – Nasmijala se. – Oćito ću morati napraviti još.

– Pomoći ću ti, ako hoćeš. Da se malo odmoriš.

Malo je zastala. Kao da je razmatrala moju ponudu, kao da je posrijedi bilo nešto mnogo veće od obićne izrade čokoladnih bombona.

– Uvjeravam te da brzo ućim.

Naravno da brzo učim. Uvijek sam morala brzo učiti. Ako imate majku poput moje, onda ili brzo učite ili nemate šanse da preživite. Škola u gusto naseljenom dijelu Londona, svježi izdanak sistema općeg usmjerenja i prepuna razbijača, useljenika i prokletih. To je bilo moje vježbalište – i brzo sam učila.

Moja me majka pokušala poučavati kod kuće. Do svoje desete godine naučila sam čitati, pisati i izvesti dvostruki lotos. Ali onda se uključila socijalna služba; istaknula majčin nedostatak kvalifikacija i mene su otpremili u školu St. Michael's-on-the-Green, jamu s otprilike dvije tisuće duša, koja me progutala gotovo odmah.

Moj Sustav je tada bio još u povojima. Nisam se znala braniti; nosila sam zelene samtaste tregerice s apliciranim dupinima na džepovima, i tirkiznu vrpcu za kosu koja će mi rasporediti čakre. Majka me dočekivala na školskim vratima; prvoga dana, okupila se mala gomila koja nas je promatrala. Drugoga dana, netko je bacio kamen.

Teško je danas zamisliti nešto slično. A ipak se događa – pa i zbog manjih stvari. Dogodilo se ovdje, u Annienoj školi, i to isključivo zbog jedne ili dvije marame za glavu. Divlje ptice ubijaju egzotične; papige i grlice i žuti kanarinci, koji su pobjegli iz svojih kaveza u nadi da će okusiti nebo, obično završavaju opet na zemlji gdje će ih dogola očerupati njihovi rođaci konformisti.

To se nije moglo izbjeći. Prvih šest mjeseci plakala sam sve dok nisam usnula. Molila sam i preklinjala da me pošalju u neku drugu školu. Pobjegla sam; vratili su me; pobožno sam se molila Isusu, Ozirisu i Cjuetzalcoatl da me spase od demona iz St. Michael's-on-the-Green.

Posve očekivano, ništa nije pomoglo. Pokušala sam se prilagoditi; zamijenila sam tregerice trapericama i majicom, počela pušiti, družila se s gomilom, ali već je bilo prekasno. Ograda je već bila podignuta. Svaka škola treba svoga čudaka; i sljedećih otprilike pet godina ja sam bila taj.

U to doba vrlo bi mi dobro došao netko poput Zozie de l'Alba. Kakve koristi od moje majke, one drugorazredne tobožnje vještice koja miriše na pačuli, sa svim onim njezinim kristalima i travama i nabubanim riječima o karmi? Meni nije bilo stalo do karmičke odmazde. Ja sam željela da moja odmazda bude stvarna; da moji mučitelji budu poraženi, ne kasnije, ne u nekom budućem životu, već da plate punu cijenu, u krvi i u sadašnjosti.

I tako sam učila, i to ozbiljno. Sastavila sam vlastiti nastavni plan iz knjiga i brošura u majčinu dućanu. Rezultat je bio moj sustav, u kojem je svaki komadić bio izbrušen i rafiniran i spremljen i uvježban samo s jednim ciljem na umu.

Osveta.

Vjerojatno se ne sjećate toga slučaja. U to je doba to bila vijest dana, dakako; ali danas već ima toliko sličnih priča. Priče o vječnim gubitnicima naoružanim pištoljima i lukovima i strijelama koji sami sebe raznose u gimnazijsku legendu u jednom jedinom krvavom, samoubilačkom pohodu.

To dakako nisam bila ja. Butch Cassidy i Sundance Kid nisu bili moji junaci. Ja sam bila ona koja preživljava; veteran pun ožiljaka od pet dugih godina nasilništva, rujanja, šakanja, udaranja nogom, izazivanja, štipanja, vandalizma i sitnih krađa, predmet mnogih drskih grafita u svlačionici i trajni cilj za svakoga.

Ukratko, ja sam bila tropa.

Ali čekala sam svoj trenutak. Učila sam i pripremala se. Moj je nastavni plan bio nesvakidašnji, neki bi mogli reći i profan, ali uvijek sam bila najbolja u razredu. Moja majka nije znala gotovo ništa o mojim istraživanjima. Da jest, bila bi zgrožena. Intervencionistička magija, kako je ona to rado nazivala, bila je čista protuteža njezinim vjeronanjima, i ona je pristajala uz niz vrlo čudnovatih teorija što su obećavale kozmičku odmazdu svima koji se usuđuju djelovati u vlastito ime.

No, dobro. Ja sam se usudila. I kad sam napokon bila spremna, prohujala sam kroz St. Michael's-on-the-Green kao prosinački vjetar. Moja majka nikad nije pogodila ni polovicu toga

– što je vjerojatno dobro jer sam sigurna da ne bi odobravalala. Ali ja sam uspjela. Bilo mi je tek šesnaest godina, a položila sam jedini ispit koji je bio važan.

Annie naravno još ima dugačak put pred sobom. Ali nadam se da ću s vremenom od nje napraviti nešto sasvim posebno.

Dakle, Annie. Sto se osvete tiče.

5.

Ponedjeljak, 19. Studenoga

Suze je danas došla u školu glave omotane maramom. Navodno je frizerka, umjesto da joj napravi pramenove, uspjela da joj kosa počne ispadati u čupercima. Nekakva reakcija na peroksid, kaže frizerka – Suze joj je rekla da je to radila i prije, ali lagala je, i sada frizerka tvrdi da to nije njezina krivnja, da je Suzannina kosa već oštećena onim silnim glačanjem i ravnanjem i da bi, da je Suzanne odmah rekla istinu, upotrijebila neku drugu otopinu i ništa se od ovoga ne bi dogodilo.

Suzanne kaže da će njezina majka tužiti salon za duševnu bol i emocionalnu traumu.

Ja mislim da je to za krepati od smijeha. Znam da ne bih smjela tako misliti – Suzanne mi je prijateljica. Premda možda i nije – ne sasvim. Prijateljica se zalaže za tebe kad si u nevolji i nikad ne pristaje uz nekoga tko je gadan prema tebi. Prijatelji se izlažu, tako kaže Zozie. Uz prave prijatelje nikad nisi tropa.

Cesto u posljednje vrijeme razgovaram sa Zozie. Ona zna kako je to biti mojih godina i biti drugačiji. Njezina je majka imala dućan, kaže. Nekim se ljudima baš nije sviđao, a jednom ga je netko čak pokušao zapaliti.

– Slično kao što se dogodilo i nama, rekla sam i onda sam joj morala ispričati i ostatak, kako smo doletjele na vjetru u selo Lansquenet-sous-Tannes točno na početku korizme, i otvorile čokolateriju točno ispred crkve, i o cureu koji je mrzio nas i sve naše prijatelje, i o ljudima s rijeke, i Rouxu, i Armande koja je umrla točno onako kako je živjela, bez žaljenja i bez oprostaja i s okusom čokolade u ustima.

Mislim da joj možda nisam sve to trebala ispričati. Ali teško je bilo što prešutjeti Zozie. I uostalom, ona za nas radi. Ona je na našoj strani. Ona razumije.

– Mrzila sam školu, rekla mi je jučer. – Mrzila sam i djecu i nastavnike. Sve one ljude koji su mislili da sam čudakinja i koji nisu htjeli sjediti sa mnom zbog onoga bilja i svega i svačega što mi je mama stavljala u džepove. Đavolja smola – Bože, to zaudara – i pačuli, zato što je navodno spiritualan, i zmajaska krv koja se svuda zavlači i ostavlja one crvene mrlje – i tako su mi se druga djeca rugala i govorila da imam gnjide i da smrdim. Čak su i nastavnici tome podlegli i jedna žena – zvala se gospođa Fuller – održala mi je malo predavanje o osobnoj higijeni.

– To je grozno!

Veselo se iscerila. – Uzvratila sam im ja. – Kako?

– Možda jedan drugi put. Bitno je, Nanou, da sam dugo mislila kako sam ja sama tome kriva. Kako sam zaista čudakinja, i kako nikad neću biti nizašto.

– Ali ti si tako pametna – a osim toga, fantastično izgledaš.

– Onda se nisam osjećala ni pametnom ni fantastičnom. Nikad se nisam osjećala dovoljno dobrom ili dovoljno čistom ili dovoljno pristojnom za njih. Nikad se nisam ni trudila da učim ili da radim. Jednostavno sam pretpostavila da su svi bolji od mene. Razgovarala sam cijelo vrijeme s Mindy.

– Tvojom nevidljivom prijateljicom.

– I jasno, ljudi su se smijali. Premda je tada već bilo sasvim svejedno što činim. Ionako bi mi se smijali.

Prestala je govoriti i ja sam je pogledala i pokušala zamisliti u ono doba. Pokušala sam je zamisliti bez njezina samopouzdanja, bez ljepote, bez stila.

– Kad je riječ o ljepoti, – rekla je Zozie, – činjenica jest da ona zapravo nema mnogo veze s izgledom. Ne radi se ni o boji kose, ni o visini, ni o figuri. Sve je to tu. – potapkala se po glavi.

– Radi se o tome kako hodaš i govoriš i misliš – hodaš li ovako.

I onda je iznenada napravila nešto što me zaista zaprepastilo. Promijenila je lice. Ne da je napravila grimasu ili nešto slično; ali ramena su joj se objesila, skrenula je pogled i usta su joj se nekako spustila, i kosu je pretvorila u nekakav mlitav zastor, i iznenada je postala netko drugi, netko drugi u Zozienoj odjeći, ne ružan, ne sasvim, ali netko za kime se ne biste okrenuli, netko koga biste zaboravili čim vam nestane iz vida.

– Ili ovako, rekla je, i istresla je kosu, izravnala se i samim time opet postala Zozie, blistava Zozie, s nizom zveckavih narukvica na ruci i crnom i žutom širokom suknjom i ružičasto prošaranom kosom i jarko žutim lakiranim cipelama na visokim potplatima koje bi izgledale naprosto čudački na bilo kome drugom, ali na Zozie su izgledale fantastično, zato što je ona Zozie i što na njoj sve tako izgleda.

– Au, rekla sam. – Možeš li me ovo naučiti?

– Upravo jesam, rekla je kroz smijeh.

– Izgledalo je kao čarolija, rekla sam i pocrvenjela.

– Pa, čarolija većinom i jest tako jednostavna, rekla je Zozie smireno, i da je to rekao bilo tko drugi pomislila bih da me zafrkava, ali ne Zozie. Ona ne.

– Pa čarolije ne postoje, rekla sam.

– Onda to nazovi nekako drugačije. – Slegнула je ramenima. – Nazovi to stavom, ako hoćeš. Nazovi to karizmom, ili chutzpah, ili glamurom, ili šarmom. Zato što je u biti riječ samo o tome da se uspraviš, da pogledaš ljudima u oči, da im dobaciš ubojit smiješak i kažeš jebite se, ja sam fantastična.

Tome sam se morala nasmijati, i to ne samo zato što je Zozie rekla riječ na j. – Da bar ja to mogu, rekla sam.

– Pokušaj, rekla je Zozie. – Možda ćeš se iznenaditi.

Naravno da sam imala sreću. Današnji je dan bio izniman. Čak ni Zozie nije mogla znati. Ali ja sam se zaista osjećala drugačijom, na neki način; življom, kao da se vjetar promijenio.

Najprije je tu bila cijela ta stvar sa Zozienim stavom. Obećala sam joj da ću pokušati, pa i jesam, premda sam osjećala malu tremu danas ujutro, s netom opranom kosom i malo Zoziena ružina parfema na njoj dok sam se gledala u zrcalo u kupaonici i uvježbavala ubojiti smiješak.

Moram reći, nije izgledalo loše. Ne savršeno, dakako, ali zapravo već je silna razlika ako se držiš ravno i ako izgovoriš te riječi (pa makar samo u glavi).

A i jesam izgledala drugačije, više nalik na Zozie; više nalik na neku osobu koja bi mogla psovati u engleskoj čajani a da okom ne trepne.

To nije čarolija, rekla sam samoj sebi svojim glasom iz sjene. Krajičkom oka vidjela sam Pantouflea koji me gledao s blagim negodovanjem, bar mi se tako činilo, i micao nosićem gore-dolje.

– Sve je u redu, Pantoufle, rekla sam tiho. – To nije čarolija. Dopušteno je.

Zatim, tu je još Suze i njezina marama za glavu, dakako. Čujem da će morati nositi maramu sve dok joj kosa ne izraste, a to je za Suzanne katastrofa. Izgleda kao neka ljutita kugla na kuglani. A usto su joj još ljudi počeli govoriti Alah akbar dok prolazi, i Chantal se nasmijala, i Suze se uvrijedila, i sada su se do kraja posvadile.

I onda je Chantal provela cijelo vrijeme ručka s drugim prijateljicama, a Suze je došla k meni da se požali i da mi plače na ramenu, ali valjda u tom trenutku baš nisam bila raspoložena za sućut, a osim toga sam bila s nekim.

Što me dovodi do onoga trećega.

To se dogodilo jutros za vrijeme odmora. Ostali su se igrali teniskom lopticom, osim Jean-Loup Rimbaulta, koji je čitao kao obično, i nekoliko osamljenika, uglavnom onih muslimanki (koje nikad ne sudjeluju ni u jednoj igri).

Chantal je bacala loptu Luciji i kad sam ja naišla rekla je – Annie je tropa! – i onda su se svi počeli smijati i dobacivati jedni drugima loptu sjedne strane sobe na drugu i vikati – Skoči! Skoči!

Bilo kojeg drugog dana možda bih se uključila. To je samo igra, napokon, i bolje je biti tropa nego biti posve odbačen. Ali danas sam odlučila vježbati Zozien stav.

I pomislila sam: što bi ona učinila? I smjesta sam znala da bi Zozie radije umrla nego da bude tropa.

Chantal je još vikala: – Skoči, Annie, skoči! – baš kao da sam pas, i na trenutak sam je samo pogledala kao da je nikad do tada nisam vidjela.

Nekad sam mislila da je zgodna, shvaćate. I trebala bi biti; dovoljno vremena troši na svoj izgled. Ali danas sam vidjela i njezine i Suzannine boje; i prošlo je toliko vremena otkako sam ih posljednji put vidjela da nisam mogla prestati zuriti i misliti kako su i jedna i druga ružne – kako su zaista ružne.

Mora da su i ostali nešto vidjeli, jer je Suze ispustila loptu i nitko je nije podigao. Osim toga, osjetila sam kako formiraju krug kao da će doći do nekakve bitke, ili će vidjeti nešto posebno.

Chantal se uopće nije svidjelo što tako zurim. – Što je to danas s tobom? – rekla je. – Zar ne znaš da je nepristojno zuriti?

Ja sam se samo nasmiješila i dalje sam zurila.

Iza nje vidjela sam kako je Jean-Loup Rimbault podigao pogled s knjige koju je čitao. I Mathilde je gledala, tek malo otvorenih usta; i Farida i Sabine prestale su razgovarati u svom kutu, a Claude se smiješio, samo malo, kao što se čovjek nasmiješi kad pada kiša i kad sunce neočekivano iziđe samo na sekundu.

Chantal me pogledala s najvećim prijezirom. – Neki od nas mogu sebi priuštiti život. Ti sebi valjda moraš sama pronaći zabavu.

Dakle, znala sam što bi Zozie na to rekla. Ali ja nisam Zozie; ja mrzim scene; i dio mene jednostavno je htio sjesti u klupu i sakriti se u knjizi. Ali obećala sam da ću pokušati, zato sam se uspravila, pogledala je u oči i sve ih prostrijelila svojim ubojitim smiješkom.

– Odjebi, rekla sam. – Ja sam fantastična! – Zatim sam podigla tenisku lopticu koja se zaustavila između mojih nogu i bacila je – pok! – Chantal u glavu.

– Ti si tropa, rekla sam.

A onda sam pošla prema stražnjem dijelu razreda i stala pred Jean-Loupovom klupom, gdje se Jean-Loup više nije čak ni pretvarao da čita već me promatrao sa zaprepaštenjem, napola otvorenih usta.

– Jesi za igru? – rekla sam.

Krenula sam prva.

Dosta smo dugo razgovarali. Ispada da volimo mnogo istih stvari; stare crno-bijele filmove, fotografiju, Julesa Vernea, Chagalla, Jeanne Moreau, groblje...

Uvijek mi se činio malo umišljenim – nikad se ne igra s drugima, možda zato što je godinu dana stariji, i uvijek snima neke čudne stvari onom svojom malom kamerom – i obratila sam mu se samo zato što sam znala da će to razljutiti Chantal i Suze.

Ali zapravo je sasvim u redu; smijao se mojoj priči o Suze i njezinu popisu; a kad sam mu kazala gdje stanujem, rekao je: – Živiš u čokolateriji? Ma što to nije sjajno?

Slegnula sam ramenima. – Pa, mislim da nije loše.

– I smiješ jesti čokoladne bombone?

– Kad god želim.

Prevrnuo je očima, što me nasmijalo. A onda.

– Čekaj malo, rekao je i izvukao onaj svoj mali fotoaparata – srebrni i ne veći od kutije šibica – i uperio ga u mene. – Gotovo, rekao je.

– Ej, prestani, rekla sam, okrenuvši se. – Ne volim da me slikaju.

Ali Jean-Loup je gledao na mali ekran fotoaparata. Veselo se smijao. – Pogledaj ovo. – Pokazao mi je.

Ne vidam često svoje slike. Ono malo slika što imam uglavnom su službene, snimljene negdje za putovnicu, sve sama bijela pozadina, bez smiješka. Na ovoj sam se smijala, a on me slikao iz nekog ludog kuta kad sam se upravo okretala prema kameri, kose poput nejasne maglice i osvijetljenog lica.

Jean-Loup se i dalje cerio. – Hajde, priznaj, uopće nije loše.

Slegnula sam ramenima. – Pa, dobro je. Već se dugo time baviš?

– Otkako sam prvi put bio u bolnici. Imam tri kamere; najdraža mi je jedna stara ručna Yashica kojom se služim samo za crno i bijelo; ali digitalna je zapravo dobra, mogu je nositi kamo god hoću.

– A zašto si bio u bolnici?

– Pa, imam tu srčanu manu, rekao je. – Zato sam zaostao jednu godinu. Morao sam ići na dvije operacije i propustio sam četiri mjeseca škole. Bilo je totalno bez veze. – (Bez veze je Jean-Loupov omiljeni izraz.) – To je ozbiljno? – upitala sam.

Jean-Loup je slegao ramenima. – Zapravo sam umro. Na operacijskom stolu. Bio sam službeno mrtav pedeset i devet sekundi.

– Au, rekla sam. – Imaš li ožiljak?

– Imam ih koliko hoćeš, rekao je Jean-Loup. – Ja sam ti praktički nakaza.

I tada smo, prije nego sam postala toga svjesna, već normalno razgovarali; ja sam mu pripovijedala o Maman i Thierryju; a on mi je rekao kako su se njegovi roditelji razveli kad mu je bilo devet godina, i kako se njegov otac ponovo oženio prošle godine, i kako uopće nije važno koliko je ona zlatna zato što.

– Zato što ih onda kad su zlatni najviše mrziš, dovršila sam rečenicu smijući se, i on se nasmijao i iznenada smo postali prijatelji. Mirno, bez mnogo buke; i nekako više nije bilo važno da Suze voli Chantal više od mene; ili da sam ja uvijek tropa kada se igramo teniskom lopticom.

I dok smo čekali školski autobus stajala sam s Jean-Loupom na početku reda, a Chantal i Suze su me bijesno gledale sa svog mjesta, ali nisu rekle ni riječi.

Ali zapravo je sasvim u redu; smijao se mojoj priči o Suze i njezinu popisu; a kad sam mu kazala gdje stanujem, rekao je: – Živiš u čokolateriji? Ma što to nije sjajno?

Slegnula sam ramenima. – Pa, mislim da nije loše.

– I smiješ jesti čokoladne bombone?

– Kad god želim.

Prevrnuo je očima, što me nasmijalo. A onda.

– Čekaj malo, rekao je i izvukao onaj svoj mali fotoaparata – srebrn i ne veći od kutije šibica – i uperio ga u mene. – Gotovo, rekao je.

– Ej, prestani, rekla sam, okrenuvši se. – Ne volim da me slikaju.

Ali Jean-Loup je gledao na mali ekran fotoaparata. Veselo se smijao. – Pogledaj ovo. – Pokazao mi je.

Ne vidam često svoje slike. Ono malo slika što imam uglavnom su službene, snimljene negdje za putovnicu, sve sama bijela pozadina, bez smiješka. Na ovoj sam se smijala, a on me slikao iz nekog ludog kuta kad sam se upravo okretala prema kameri, kose poput nejasne maglice i osvijetljenog lica.

Jean-Loup se i dalje cerio. – Hajde, priznaj, uopće nije loše.

Slegnula sam ramenima. – Pa, dobro je. Već se dugo time baviš?

– Otkako sam prvi put bio u bolnici. Imam tri kamere; najdraža mi je jedna stara ručna Yashica kojom se služim samo za crno i bijelo; ali digitalna je zapravo dobra, mogu je nositi kamo god hoću.

– A zašto si bio u bolnici?

– Pa, imam tu srčanu manu, rekao je. – Zato sam zaostao jednu godinu. Morao sam ići na dvije operacije i propustio sam četiri mjeseca škole. Bilo je totalno bez veze. – (Bez veze je Jean-Loupov omiljeni izraz.) – To je ozbiljno? – upitala sam.

Jean-Loup je slegao ramenima. – Zapravo sam umro. Na operacijskom stolu. Bio sam službeno mrtav pedeset i devet sekundi.

– Au, rekla sam. – Imaš li ožiljak?

– Imam ih koliko hoćeš, rekao je Jean-Loup. – Ja sam ti praktički nakaza.

I tada smo, prije nego sam postala toga svjesna, već normalno razgovarali; ja sam mu pripovijedala o Maman i Thierryju; a on mi je rekao kako su se njegovi roditelji razveli kad mu je bilo devet godina, i kako se njegov otac ponovo oženio prošle godine, i kako uopće nije važno koliko je ona zlatna zato što.

– Zato što ih onda kad su zlatni najviše mrziš, dovršila sam rečenicu smijući se, i on se nasmejao i iznenađa smo postali prijatelji. Mirno, bez mnogo buke; i nekako više nije bilo važno da Suze voli Chantal više od mene; ili da sam ja uvijek tropa kada se igramo teniskom lopticom.

I dok smo čekali školski autobus stajala sam s Jean-Loupom na početku reda, a Chantal i Suze su me bijesno gledale sa svog mjesta, ali nisu rekle ni riječi.

6.

Ponedjeljak, 19. Studenoga

Anouk se danas vratila iz škole nekako neobično laka koraka. Presvukla se u svoju odjeću za igru, živahno me poljubila prvi put poslije nekoliko tjedana i najavila da izlazi s nekim iz škole.

Nisam inzistirala na pojedinostima – Anouk je u posljednje vrijeme tako mrzovoljasta da joj nisam htjela pokvariti raspoloženje – ali ipak sam bila na oprezu. Nije spominjala temu prijatelja otkako se posvađala sa Suzannom Prudhomme, i premda dobro pazim da se ne miješam u nešto što bi mogla biti tek dječja razmirica, žalosti me kad pomislim kako je Anouk izolirana.

Toliko sam se trudila da se prilagodim. Bezbroj sam puta pozivala Suzannu; pekla kolače; dogovarala izlaske u kino. Ali čini se da ništa ne vrijedi; očito postoji crta koja odvaja Anouk od ostalih, crta koja se čini sve izraženijom kako dani prolaze.

Danas je bilo nekako drugačije; i kada je krenula (trkom kao uvijek), pomislila sam da opet vidim onu staru Anouk kako juri trgom u svom crvenom kaputiću, dok joj kosa leprša kao gusarska zastava, a sjena skakuće za petama.

Pitam se tko je ta prijateljica. Suzanne nije, u svakom slučaju. Ali danas se osjeća nešto u zraku, nekakav novi optimizam koji se izruguje mojim brigama. Možda je to zbog sunca koje se opet vratilo poslije cijelog tjedna oblačnog neba. Možda je to činjenica što smo prvi put nakon tri godine doslovce rasprodale poklon-kutije. Možda je to samo miris čokolade i onaj dobri osjećaj kad se opet radi, rukuje zdjelama i keramikom, osjeća kako se granitna ploča ugrijava pod rukama, izrađuje one jednostavne sitnice koje ljudima prčinjaju užitak...

Zašto sam tako dugo oklijevala? Da li možda zato što me sve to još uvijek previše podsjeća na Lansquenet – na Lansquenet i Rouxa, i na Armandu i Josephinu, pa čak i na župnika Francisa Revnauda – na sve one ljude čiji su životi poprimili drugačiji tok samo zato što sam ja slučajno prošla kraj njih?

Sve se vraća kući, govorila je moja majka; svaka izgovorena riječ, svaka bačena sjena, svaki otisak noge u pijesku. To se ne može izbjeći; to je dio onoga što nas čini onime što jesmo. I zašto bih se sada toga plašila? Zašto bih se plašila bilo čega ovdje?

Toliko smo se trudile protekle tri godine. Ustrajale smo. Zaslužujemo uspjeh. Sada mi se napokon čini da osjećam promjenu u vjetru. I sve je to naše. Nikakvi trikovi, nikakve čarolije, tek običan težak rad.

Thierry je ovaj tjedan opet u Londonu i nadzire svoj projekt na King's Crossu. Danas ujutro opet je poslao cvijeće; buket miješanih ruža povezan rafijom, s karticom na kojoj stoji: Mom najdražem tehnofobu – s ljubavlju, Thierry.

To je slatka gesta – staromodna i malo djetinjasta, kao i ona obična mliječna čokolada koju on toliko voli. Osjećam se malo krivom kad pomislim da u ovoj gužvi u protekla dva dana nisam na njega gotovo ni pomislila, i da njegov prsten – tako nezgodan na ruci kad se pravi čokolada – leži u ladici još od subote navečer.

Ali bit će tako zadovoljan kad vidi dućan i taj silni napredak koji smo ostvarile. On ne zna mnogo o čokoladi; i dalje misli da je to nešto samo za žene i djecu, i posve mu je promakla sve veća popularnost vrhunske čokolade u posljednjih nekoliko godina – tako da je njemu teško zamisliti čokolateriju kao nekakav ozbiljan pogon.

Dakako, tek smo na početku. Ali Thierry, kad nas opet vidiš, mislim da ti mogu obećati veliko iznenađenje.

Jučer smo počele preuređivati dućan. Još jedna od Zozienih ideja, ne moja, i ispočetka sam se užasno plašila općeg nereda i prljavštine – ali uz pomoć Zozie, Annie i Rosette, nešto stoje moglo biti naporan posao završilo je na neki način kao čaknuta igra, u kojoj je Zozie stajala na ljestvama i bojila zidove, kose povezane zelenom maramom i sa žutom bojom po cijelom jednom obrazu, a Rosette je svojom dječjom četkicom napadala namještaj, dok je Anouk pomoću šablone crtala plavo cvijeće i spirale i životinjske forme po cijelom zidu, a svi su stolci bili vani na sunčanoj ulici, prekriveni starim plahtama i zamrljani bojom.

– Nije važno, i njih ćemo obojiti, rekla je Zozie kad smo otkrile otiske Rosettina malog dlana najednom starom bijelom kuhinjskom stolcu. I tako su Rosette i Anouk to pretvorile u igru, s pladnjevima gotove boje za plakate, i kad su završile stolac je izgledao tako veselo, sav prekriven raznobojnim otiscima dlana, da smo onda učinili isto i s drugim stolcima i malim stolićem iz druge ruke koji je Zozie donijela za prednji dio dućana.

– Što se događa? Ne zatvarate valjda?

To je bila Alice, plava djevojka koja navrati gotovo svaki tjedan, ali gotovo nikad ništa ne kupi. Gotovo nikad ništa i ne govori, ali to naslagano pokućstvo, pokrivači i raznobojni stolci koji su se sušili na ulici očito su je natjerali da progovori.

Kad sam se nasmijala kao da se preplašila, ali je stala da bi se divila Rosettinu ručnom radu (i prihvatila jednu domaću truflu kao dar kuće, kao dio proslave). Čini se da je u dobrim odnosima sa Zozie, koja je s njom jednom ili dvaput razgovarala u dućanu, a posebno joj je draga Rosette, pa je kleknula kraj nje na pod da uspoređi svoje male ruke s njezinim još manjim dlanovima, zamrljanim bojom.

Zatim su navratili Jean-Louis i Paupaul da vide čemu ta zbrka. Zatim Richard i Mathurin, redovite mušterije iz Le P'tit Pinson. Zatim Madame Pinot iza ugla koja se pretvarala da ide nekim poslom, ali se znatiželjno osvrnula preko ramena na kaos pred čokolaterijom.

Navratio je i debeli Nico, i s uobičajenom veselošću komentirao novi izgled dućana. – Hej, žuto i plavo! Moje najdraže boje! Je li to bila vaša ideja, Gospo od Cipela?

Zozie se nasmiješila. – Svi smo pomalo sudjelovali.

Zapravo je danas bila bosa i njezina dugačka, lijepo oblikovana stopala čvrsto su se hvatala za klimave ljestve. Nešto je kose pobjeglo ispod marame. Gole ruke bile su joj egzotično prekrivene bojom kao rukavica.

– Izgleda baš zabavno, rekao je Nico čežnjivo. – Sve te male dječje ručice. – Raširio je i stegnuo svoje ruke, koje su velike i blijede i punašne, i oči su mu zasjale. – Da bar mogu pokušati, ali valjda ste već sve završile, je li?

– Samo hajde, rekla sam mu i pokazala pladnjeve s plakatnom bojom.

Pružio je dlan prema jednom pladnju. Unutra je bila crvena boja, sada tek malo zaprljana. Trenutak je oklijevao i hitrom kretnjom umočio vrhove prstiju u nju.

Lice mu se razvuklo u smiješak. – Baš dobar osjećaj, rekao je. – Kao da miješaš sos za tjesteninu bez kuhače. – Opet je pružio ruku, i ovaj put boja mu je prekrila i dlan.

– Ovamo, rekla je Anouk i pokazala mu jedno mjesto na jednom stolcu. – Rosette je tu nešto promaklo.

Dakle, ispostavilo se da je Rosetti mnogo štošta promaklo, a poslije toga je Nico ostao još neko vrijeme da pomogne Anouk sa šablonama, pa je čak i Alice ostala gledati, a ja sam za sve pripremila vruću čokoladu i popili smo je kao vagabundi vani na jednoj stubi i smijali se i smijali kad je prošla jedna skupina japanskih turista i fotografirala nas kako ondje sjedimo.

Kao što je Nico rekao, baš dobar osjećaj.

– Znaš, rekla je Zozie kad smo pospremale pribor za bojenje. – Ovome dućanu zapravo treba ime. Gore jest ploča. – pokazala je prstom na izbljedjelu dasku koja je visjela iznad vrata, – ali izgleda da na njoj godinama nije ništa napisano. Onda, što kažeš, Yanne?

Slegla sam ramenima. – Misliš, za slučaj da ljudi ne shvate što je pred njima? – Ustvari, znala sam točno što misli. Ali ime nikad nije samo ime. Dati nečemu ime znači dati i moć, zaodjeti to emocionalnim značenjem koje sve do sada moj tihi mali dućan nije imao.

Zozie nije slušala. – Mislim da bih ja mogla smisliti nešto izvrsno. Hoćeš li mi dopustiti da pokušam?

Opet sam slegnula ramenima, ispunjena nelagodnom. Ali Zozie je bila tako dobra i oči su joj blistale tolikom željom da sam popustila. – U redu., rekla sam. – Ali ništa pretjerano. Samo čokolaterija. Ništa previše cifraste. Ono što sam zapravo mislila, dakako, bilo je ništa nalik na Lansquenet. Nikakva imena, nikakve parole. Bilo je već dovoljno da su se moji diskretni planovi za ličenje na neki način pretvorili u psihodelični rat bojama.

– Dakako, rekla je Zozie.

I tako smo skinule onaj izlizani natpis (pri poblížem ispitivanju otkrio se jedva vidljivi naziv Freres Payen, što je moglo biti ime kavane ili nečega posve drugačijeg). Drvo je izbljedjelo, ali nije oštećeno, izjavila je Zozie; uz malo ribanja i nešto svježije boje vjerovala je da može napraviti nešto relativno trajno.

Tada je svatko pošao svojim putem; Nico u svoj lokal na rue Caulaincourt, Zozie u svoju sićušnu sobu na drugoj strani Butte gdje će, obećala je, raditi na natpisu.

Nadam se samo da neće biti previše kričav, rekla sam sama sebi; Zozienu osjećaj za boje pokazuje tendenciju prema ekstravaganciji, i već sam u duhu vidjela natpis obojen limeta zeleno i crveno i jarko ljubičasto – možda s nekom slikom cvijeća ili jednoroga – koji će onda morati izvjesiti, ili je strašno uvrijediti.

I tako sam je toga jutra pomalo sa strahom slijedila iz dućana – sakrivši oči dlanom – da vidim rezultat.

– Onda? – rekla je. – Što misliš?

Na trenutak nisam mogla progovoriti. Natpis je bio tu; visio je nad vratima kao da je oduvijek tamo, pravokutan žuti natpis na kojem je ime dućana bilo brižljivo ispisano plavim slovima.

– Nije previše cifrasto, je li? – Osjetila sam tračak tjeskobe u Zozienu glasu. – Znam da si rekla da napišem nešto jednostavno, ali ovo mi je naprosto naišlo. Pa – onda – što misliš?

Prošlo je nekoliko sekundi. Na trenutak nisam mogla skinuti pogleda s toga natpisa – s tih urednih plavih slova, s toga imena. Moga imena. Dakako da je to bila čista koincidencija – što bi drugo moglo biti? Nasmiješila sam joj se što sam vedrije mogla. – Divno je, rekla sam.

Uzdahnula je. – Znaš, već sam se bila zabrinula.

I onda mi se nasmiješila i preskočila preko praga – koji je sada nekom varkom sunca ili novog rasporeda boja izgledao gotovo blistav – i ostavila me da iskrivljena vrata čitam natpis na kojem je Zozienu urednim kurzivom pisalo:

*Le Rocher de Montmartre
Chocolat*

ČETVRTI DIO

PROMJENA

1.

Utorak, 20. Studenoga

I tako sam sada službeno najbolja prijateljica Jean-Loupa.

Suzanne danas nije bila u školi pa joj nisam mogla vidjeti lice, ali Chantal je to nadoknadila za obje. Izgledala je zbilja ružno cijeli dan i pretvarala se da me uopće ne gleda, dok su sve njezine prijateljice samo zurile u mene i šaputale.

– Znači, hodaš s njim? – rekla je Sandrine na satu kemije. Nekad mi je Sandrine bila draga – pomalo – dok se nije udružila sa Chantal i ostalima. Oči su joj bile okrugle kao špekule i u njezinim bojama sam jasno vidjela znatiželju dok je neprestano ponavljala: – Jeste se već poljubili?

Da sam zbilja htjela biti faca, valjda bih rekla da jesam. Ali nije mi potrebno da budem faca. Radije ću biti čudakinja nego klon. A Jean-Loup, uza svu svoju silnu popularnost kod djevojčica, gotovo je isto toliko čudak koliko i ja, s onim svojim filmovima i knjigama i kamerama.

– Ne, mi smo samo prijatelji, rekla sam Sandrini.

Uvrijeđeno me pogledala. – Dobro, ne moraš mi reći. – I uvrijeđeno je otišla da se pridruži Chantal, i šaputale su i cerekale se Utorak, 20. studenoga I tako sam sada službeno najbolja prijateljica Jean-Loupa.

Suzanne danas nije bila u školi pa joj nisam mogla vidjeti lice, ali Chantal je to nadoknadila za obje. Izgledala je zbilja ružno cijeli dan i pretvarala se da me uopće ne gleda, dok su sve njezine prijateljice samo zurile u mene i šaputale.

– Znači, hodaš s njim? – rekla je Sandrine na satu kemije. Nekad mije Sandrine bila draga – pomalo – dok se nije udružila sa Chantal i ostalima. Oči su joj bile okrugle kao špekule i u njezinim bojama sam jasno vidjela znatiželju dok je neprestano ponavljala: – Jeste se već poljubili?

Da sam zbilja htjela biti faca, valjda bih rekla da jesam. Ali nije mi potrebno da budem faca. Radije ću biti čudakinja nego klon. A Jean-Loup, uza svu svoju silnu popularnost kod djevojčica, gotovo je isto toliko čudak koliko i ja, s onim svojim filmovima i knjigama i kamerama.

– Ne, mi smo samo prijatelji, rekla sam Sandrini.

Uvrijeđeno me pogledala. – Dobro, ne moraš mi reći. – I uvrijeđeno je otišla da se pridruži Chantal, i šaputale su i cerekale se i promatrale nas cijeli dan dok smo Jean-Loup i ja razgovarali o svemu i svačemu i slikali ih kako zure u nas. Mislim da je prava riječ djetinjast, Sandrine. Mi smo samo prijatelji, kao što sam rekla, a Chantal i Sandrine i Suze i svi ostali neka samo odjebu – mi smo fantastični.

Danas poslije škole išli smo zajedno na groblje. To mi je jedno od najdražih mjesta u Parizu, a Jean-Loup kaže da je i njemu. Groblje Montmartre, sa svim onim kućicama i spomenicima i kapelicama šiljasta krova i mršavim obeliscima i ulicama i trgovima i prolazima i stambenim blokovima za mrtve.

Postoji i riječ za to – nekropola. Grad mrtvih. I to jest grad; mislim da bi ti grobovi zamalo mogli biti kuće; poredane jedna do druge, s uredno zatvorenim vrtnim vratima, lijepo pograbljanim šljunkom, sa sandučićima za cvijeće u gotičkim prozorima. Uredne kućice, sve jednake poput mini predgrađa za mrtve. Od te sam pomisli zadrhtala i nasmijala se u isti čas, i Jean-Loup je podigao pogled s kamere i upitao me zašto se smijem.

– Čovjek bi ovdje zapravo mogao živjeti, rekla sam. – Vreća za spavanje i jastuk – nekakva vatra – malo hrane. Mogao bi se lijepo sakriti u jednom od ovih spomenika. Nitko ne bi znao. Sva vrata zatvorena. Toplije nego spavati pod mostom.

Nasmijao se. – Jesi li kad spavala pod mostom?

Pa naravno da jesam, jednom ili dvaput – ali to mu nisam htjela reći. – Ne, ali imam bujnu maštu i mogu to zamisliti.

– Ne bi se bojala?

– A čega? – rekla sam.

– Duhova.

Slegnula sam ramenima. – Oni su samo duhovi.

Jedna podivljala mačka polako je išetala iz uskog kamenog prolaza. Jean-Loup ju je snimio. Mačka je zašišetala i otrčala dalje među grobove. Vjerojatno je vidjela Pantouflea, pomislila sam; mačke i psi ga se ponekad boje, kao da znaju da ne bi smio biti tu.

– Jednog ću dana vidjeti duha. Zato donosim ovamo kameru.

Pogledala sam ga. Oči su mu blistale. On zaista vjeruje – a i stalo mu je, što mi se na njemu posebno sviđa. Užasno mi je kad ljudima nije stalo; kad se kreću kroz život a da im nije ni do čega i ni u šta ne vjeruju.

– Ti se zbilja ne bojiš duhova, rekao je.

Pa, ako si ih viđao često kao ja onda se uglavnom ne brineš o tim stvarima – ali nisam ni to namjeravala reći Jean-Loupu. Njegova je majka dosta dobra katolikinja. Ona vjeruje u Duha Svetoga. I u egzorcizam. I u pričesno vino koje se pretvara u krv – hoću reći, zar to možda nije gadljivo? I uvijek jede ribu u petak. Svašta. Ponekad mi se čini i da sam ja sama duh. Duh koji hoda, govori i diše.

– Mrtvaci ništa ne čine. Zato su ovdje. Zato ona vratašca na ovim grobljanskim kapelicama nemaju kvake iznutra.

– A umiranje? – rekao je. – Bojiš li se umiranja?

Slegnula sam ramenima. – Pa valjda. Zar se ne boji svatko?

Udario je nogom kamen. – Ne zna svatko kako je to, rekao je.

Bila sam znatiželjna. – Pa kako je, reci?

– Umiranje? – slegnuo je ramenima. – Pa, vidiš najprije taj hodnik pun svjetla. I vidiš sve svoje pokojne prijatelje i rođake kako te čekaju. I svi se smiješe. A na kraju hodnika je jarko svjetlo, zbilja jarko – i sveto, valjda, i ono ti se obraća i kaže da se sad opet moraš vratiti u život, ali da se ništa ne brineš jer ćeš se jednog dana vratiti i poći u svjetlo sa svim svojim prijateljima i – prekinuo se. – Tako misli moja mama, u svakom slučaju. To sam joj rekao da sam vidio.

Pogledala sam ga. – A što si zapravo vidio?

– Ništa, rekao je. – Baš ništa.

Nastupila je šutnja dok je Jean-Loup gledao kroz svoje tražilo na grobljanske aleje sa svim njihovim mrtvima. Ping, javila se kamera kad je pritisnuo prekidač.

– Zar ne bi bilo smiješno, rekao je – daje sve ovo ni za što? – (Ping.) – Što ako zapravo uopće nema neba – Ping. – Što ako svi ovi ljudi naprosto trunu?" Glas mu je tada već bio dosta jak, i nekoliko ptica koje su sjedile na jednom grobu odlepršalo je uz iznenađan lepet krila.

– Govore ti da sve znaju, rekao je. – Ali ne znaju. Lažu. Uvijek lažu.

– Ne uvijek, rekla sam. – Maman ne laže.

Pogledao me nekako čudno, kao da je mnogo stariji od mene, s nekom mudročću rođenom iz godina bola i razočaranja.

– Ali hoće, rekao je. – Na kraju uvijek lažu.

2.

Utorak, 20. Studenoga

Anouk je danas dovela svoga novog prijatelja. Jean-Loup Rimbault; zgodan dečko, malo stariji od nje, s nekom staromodnom uljudnošću koja ga izdvaja od ostalih. Danas je došao ravno iz škole – on stanuje s druge strane Butte – i umjesto da odmah ode, sjedio je u dućanu pola sata i razgovarao s Anouk uz kekse i moku.

Lijepo je vidjeti Anouk s prijateljem, premda bol koju pritom osjećam nije ništa manja zato što je iracionalna. Stranice izgubljene knjige. Anouk u trinaestoj godini, šapuće nijemi glas; Anouk u šesnaestoj godini, poput zmaja na vjetru... Anouk u dvadesetoj, tridesetoj i više.

– Želiš čokoladu, Jean-Loup? Kuća časti.

Jean-Loup. Nije baš uobičajeno ime. Nije baš ni uobičajen dječak, s onim tamnim pogledom kojim kao da odmjerava svijet. Čujem da su mu roditelji rastavljeni; živi s majkom i vida oca triput na godinu. Najmiliji bombon mu je prhka čokolada s gorkim bademima – prilično odrastao ukus, rekla bih; ali on jest neobično odrastao i samopouzdan mladić. Navika da sve promatra kroz tražilo svog fotoaparata pomalo zbunjuje; kao da se pokušava udaljiti od vanjskog svijeta; pronaći u sitnom digitalnom ekranu neku jednostavniju, slađu zbilju.

– Što si to upravo snimio?

Poslušno mi je pokazao. Isprva se sve činilo kao apstrakcija; mješavina jarkih boja i geometrijskih oblika. Tada sam shvatila; Zoziene cipele, snimljene u razini oka, namjerno izvan fokusa, usred kaleidoskopa čokoladnih bombona u staniolu.

– Sviđa mi se, rekla sam. – A stoji to u kutu? – Činilo se kao da je netko izvan okvira bacio sjenu na sliku.

Slegao je ramenima. – Možda je netko stao preblizu. – Usmjério je aparat u Zozi koja je stajala iza šanka s gomilom šarenih vrpca u rukama. – Ovo je zgodno, rekao je.

– Radije ne bih. – Nije podigla pogled, ali glas joj je bio vrlo oštar.

Jean-Loup je zamucao. – Samo sam htio.

– Znam. – Nasmiješila mu se i on se opustio. – Samo što se ne volim fotografirati. Čini mi se da nikad ne izgledam kao ja.

Dakle to, pomislila sam, mogu shvatiti. Ali onaj iznenadni trenutak nesigurnosti – i to baš u Zozi, čiji vedri pristup svemu čini svaku zadaću naizgled laganom – ispunio me blagom nelagodom i počela sam se pitati ne oslanjam li se previše na svoju prijateljicu koja zacijelo ima svojih problema i briga, baš kao i svi drugi.

No, dobro, ako ih ima, vrlo ih dobro krije; brzo uči, s lakoćom koja nas je obje iznenadila. Dolazi u osam svakoga dana, upravo kad Anouk odlazi u školu, i provodi vrijeme prije otvaranja tako da me gleda dok joj ja demonstriram različite tehnike pripreme čokoladnih bombona.

Sada zna izmjesiti pravu čokoladnu masu; odmjeriti različite mješavine; izmjeriti temperaturu i održavati je konstantnom; postići najbolju vrstu sjaja; napraviti ukrase štrcaljkom na nekom obliku ili raditi koverčice od čokolade nožem za guljenje krumpira.

Ima ono nešto, kako bi rekla moja majka. Ali njezina je prava vještina postupak s mušterijama. Dakako, to sam već i prije primijetila. Sposobnost da izlazi na kraj s različitim ljudima; pamćenje za imena; zarazan smiješak i način na koji uspijeva da se svatko osjeća posebnim – ma koliko lokal bio krcat.

Pokušala sam joj zahvaliti, ali ona se samo smije kao da je ovaj posao za nju nekakva igra, nešto što radi za zabavu, ne za novac. Ponudila sam da ću joj normalno plaćati, ali do sada je neprestano odbijala, premda sada zatvaranje Le P'tit Pinsona znači da je ponovo bez posla.

Danas sam to opet spomenula.

– Ti zaslužuješ pravu plaću, rekla sam. – Ovo što sad radiš puno je više od privremenog ispomaganja.

Slegnula je ramenima. – Trenutno ne možeš sebi priuštiti da bilo kome daješ punu plaću.

– Ali ozbiljno.

– Ozbiljno. – Podigla je obrvu. – Vi se, Madame Charbonneau, morate prestati neprestano brinuti za druge ljude i baviti se za promjenu sama sobom.

Nasmijala sam se. – Zozi, ti si pravi anđeo.

– Da, točno. – Veselo se iscerila. – Hoćemo li se sad vratiti onim bombonima?

3.

Srijeda, 21. Studenoga

Nevjerojatno što znači natpis na lokalu. Dakako, moj je više bio nalik na nekakvu baklju; sjao je na pariške ulice.

Iskušaj me. Isprobaj me. Okusi me.

I djeluje; danas su nailazili neznanci jednako kao redovne mušterije, i nitko nije otišao praznih ruku – bez poklon-kutije, ukrašene vrpcom, ili nekog malog slatkog zalogaja. Šećernog mišića; šljive s brendijem; šačice mendiants ili kilograma naših najgorčih trufla lagano osutih kakao prahom, poput čokoladnih bombi spremnih da eksplodiraju.

Dakako, još je prerano govoriti o uspjehu. Posebno će biti teško zavesti mušterije iz susjedstva. Ali ja već osjećam neki zaokret u toj struji. Do Božića će svi biti naši.

A kad samo pomislim kako sam isprva pretpostavila da ovdje nema ničega za mene. Ovo je mjesto pravi dar. Privlači ih. A zamisli samo što sve možemo prikupiti – ne samo novac, već priče, ljude, živote.

Mi? Pa dakako. Ja sam pripravna dijeliti. Nas tri – četiri, ako računamo Rosettu – a svaka obdarena nekom posebnom vještinom. Mogle bi biti izvanredne. Ona je to već radila u Lansquenetu. Zamela je trag, ali ne dovoljno. Ono ime – Vianne Rocher – i sitne pojedinosti koje sam izvukla iz Annie bile su dovoljne da slijedim njezinu putanju. Sve ostalo je bilo lako; nekoliko međumjesnih telefonskih razgovora; nekoliko starih izdanja mjesnih novina od prije četiri godine, od kojih je u jednim zrnata požutjela fotografija Vianne kako se drsko smiješi s ulaza u slastičarnicu dok joj netko kuštrave kose – Annie, dakako – viri ispod ispružene ruke.

La Celeste Praline. Zanimljivo ime. Vianne Rocher je uživala u svojoj fazi otkačenosti; premda to čovjek ne bi pomislio kad je danas gleda. U ono je doba bila bez straha; nosila je crvene cipele i narukvice koje zveckaju na ruci i dugačku neobuzdanu kosu poput ciganke iz stripa. Ne možda prava ljepotica – usta su joj prevelika, oči nisu dovoljno široke – ali svaka vještica koja se razumije u svoj posao mogla je odmah reći da kipi od čarolije. Čarolije kojom može izmijeniti nečiji život; čarolije kojom može osvojiti; izliječiti; prikriti.

Dakle – što se dogodilo?

Vještice ne odustaju samo tako, Vianne. Vještine poput naših upravo zahtijevaju da budu iskorištene.

Gledam je dok radi u pozadini dućana, dok priprema trufla, ili bombone s likerom. Boje su joj oživjele otkako smo se upoznale i sada, kad znam kamo da gledam, vidim čaroliju u svemu što radi. A ipak ona kao da nije toga svjesna, kao da može zatvoriti oči pred onim što jest ako to jednostavno dovoljno dugo ignorira, onako kako ignorira toteme svoje djece. Vianne nije budala – zašto se dakle ponaša kao da jest? I što će biti potrebno da joj se otvore oči?

Današnje je jutro provela u stražnjoj prostoriji; odande se širio miris kolača. U prednjem dijelu – lonac čokolade. U manje od tjedan dana lokal se izmijenio gotovo do neprepoznatljivosti. Naš stol i stolci s otiscima dječjih dlanova svemu daju nekakav praznički izgled. U tim primarnim bojama krije se nešto od školskog dvorišta, i ma kako bile uredno poredane, uvijek ostavljaju neodređen dojam nereda. Sada imamo na zidovima i slike; uokvireni, izvezeni kvadrati sarija žarko ružičaste i limunske boje. Tu su dva stara naslonjača spašena s otpada; federu su im popucali, a noge iskrivljene. Ali ja sam ih napravila udobnima, a nije mi trebalo ništa više od dva metra pliša s uzorkom leopardova krzna u boji fuksije i nešto zlatne tkanine iz Caritasova dućana.

Annie ih jako voli, kao i ja. Da je prostor veći, mogli bismo biti kavanica u nekoj trendovskoj četvrti Pariza – a sve se događa u najboljem trenutku za nas.

Dva dana prije toga zatvoren je Le P'tit Pinson (ne posve neočekivano) nakon jednog nezgodnog incidenta trovanja hranom i posjeta sanitarnog inspektora. Čula sam kako govore da Laurentu predstoji barem mjesec dana čišćenja i preuređenja prije nego što mu dopuste da ponovo otvori kavanu; to znači da će trpjeti njegova božićna klijentela.

I tako je napokon ipak pojeo čokoladne bombone. Jadni Laurent. Tajnoviti su putovi Hurakana. A neki ljudi sami navlače takve nevolje na sebe, kao što gromobrani privlače munje.

Svejedno, to bolje za nas, kažem. Nemamo licencu za točenje alkohola, ali vruća čokolada, torte, kolači, puslice – i dakako, sirenski zov gorke trufle, moke s likerom, obloženih jagoda, prženih oraha, kupa od marelica.

Do sada nam trgovci iz okoline nisu prilazili, pomalo na oprezu zbog izmjena koje smo unijele. Toliko su navikli promatrati čokolateriju kao zamku za turiste, mjesto u koje se lokalno stanovništvo ne usuđuje ni zakoračiti, da će mi trebati sva moja moć uvjeravanja da ih privučem na naša vrata.

Ali zato je dobro da je Laurent viđen unutra. Laurent koji prezire bilo koju promjenu; koji živi u Parizu vlastite mašte u koji je ulaz dopušten samo rođenim Parižanima. Poput svih alkoholičara voli slatko – osim toga, kamo da ide sada kad je njegova kavana zatvorena? Gdje će naći publiku za svoj beskonačni popis pritužbi?

Došao je jučer oko ručka namrgođen, ali vidljivo znatiželjan. Bilo je to prvi put što je navratio nakon što smo preuredili i registrirao je sve promjene s kiselim izrazom lica. Nekom srećom imali smo mušterije, Richarda i Mathurina, koji su navratili putem na svoju uobičajenu partiju petanque. Malo im je bilo neugodno kad su vidjeli Laurenta – i s pravom, budući da su bili dugogodišnji stalni gosti Le P'tit Pinsona.

Laurent im je dobacio pogled pun prezira. – Nekome dobro ide, rekao je. – A što bi ovo trebalo biti – vražja kavana, tako nešto?

Nasmiješila sam se. – Sviđa vam se?

Laurent je proizveo svoj omiljeni zvuk. – Mweh! Danas svak misli da ima vražju kavanu. Svak misli da može raditi isto što ja radim.

– Ja se ne bih ni usudila, rekla sam. – Dan-danas nije lako stvoriti autentičnu atmosferu.

Laurent je frknuo. – Samo nemoj da počnemo o tome. Dolje niz cestu je Cafe des Artistes – a vlasnik je Turčin, razumljivo – a odmah do toga talijanski kafić, onda engleska čajana, pa onda onih Costas i Starbucks koliko ti srce želi – vražji Jenkiji misle da su oni izmislili kavu. – Bijesno je zurio u mene kao da i ja možda u sebi krijem neke američke pretke. – Hoću reći, a gdje je tu lojalnosti – viknuo je. – Gdje je tu dobri, staromodni, francuski patriotizam?

Mathurin je posve gluh i možda ga zaista nije čuo, ali prilično sam sigurna da se Richard pretvarao.

– Bilo je fino, Yanne. Bolje da idemo.

Ostavili su novac na stolu i pobjegli a da se nisu ni osvrnuli, dok je Laurentovo lice postajalo sve crvenije, a oči mu se opasno izbuljile.

– Ova dva stara pedera. – rekao je. – Koliko su samo puta navratili na pivo i partiju karata – a sada, čim nešto malo krene ukrivo.

Suosjećajno sam mu se nasmiješila. – Znam, Laurent. Ali točionice čokolade su sasvim tradicionalne, znaš. Ja vjerujem da povijesno, zapravo, prethode kavanama, što ih čini posve autentičnim i pariškim. – Vodila sam ga, još razgnjevljenog, do stola koji je netom ispražnjen. – Zašto ne sjedneš i nešto kušaš? Kuća časti, dakako.

Dakle, to je bio samo početak. Za cijenu jednog pića i jedne praline, Laurent Pinson je stao na našu stranu. Ne da nam je potreban kao mušterija, dakako; on je parazit koji puni džepove kockama šećera iz zdjelice i satima sjedi uz jednu jedinu šalicu – ali on je slaba karika u ovoj maloj zajednici, i onamo kamo ide Laurent, ostali će slijediti.

Jutros je navratila Madame Pinot – nije zapravo ništa kupila, ali je sve dobro razgledala i otišla nakon šalice čokolade na račun kuće. Isto tako, Jean-Louis i Paupaul; a slučajno znam da

djevojka koja je jutros od mene kupila trufle radi u pekarnici u Rue des Trois Freres i raširit će tu vijest među svojim mušterijama.

Nije stvar samo u okusu, pokušat će im objasniti. Gusta tamna trufla zamirisana rumom; dašak čilija u masi; mekana glatkoća sredine i gorčina obloge od kakaa u prahu – ništa od toga ne može objasniti neobičnu privlačnost čokoladnih trufli Yanne Charbonneau.

Možda je stvar u tome kako djeluju; čine da se osjećaš jači; moćniji; otvoreniji prema zvukovima i mirisima svijeta; svjesniji boja i opipa stvari; svjesniji samoga sebe; onoga što je pod kožom; svjesniji usta; grla; osjetljivosti jezika.

Samo jednu, kažem ja.

Oni kušaju. I kupuju.

Kupuju toliko da je Vianne danas cijeli dan bila zaposlena, prepustivši meni da vodim posao i serviram vruću čokoladu svima koji dolaze. Možemo smjestiti šest osoba, s malo dobre volje – a lokal je čudnovato privlačan; miran i tih, a ipak vedar, mjesto kamo ljudi mogu doći da zaborave svoje brige, da sjednu i popiju čokoladu i razgovaraju.

Razgovaraju? Još kako! S iznimkom Vianne. Ipak, ima vremena. Počni s malim, kažem ja. Ili bolje reći s krupnim, u slučaju debelog Nica.

– Ej, Gospo od Cipela, što ima za ručak?

– A što bi ti želio? rekla sam. – Kremu s raznim uljem, kocke od čilija, kokosove puuslice... – sugestivno sam otegnula tu riječ, znajući za njegovu strast prema kokosovu orahu.

– Uuu! Ne bih smio.

To je sve predstava, dakako. On voli pokazati malo prividnog otpora, a onda se stidljivo smijucka, svjestan da mene nije zavarao.

– Ajde, kušaj jednu, rekla sam.

– Uzet ću samo polovicu.

Razlomljeni bomboni se dakako ne računaju. Niti mala šalica čokolade, s još četiri puslice kao prilog, ili torta od kave koju je Vianne unijela, ili glazura koju struže iz zdjele za miješanje.

– Moja mama je uvijek napravila malo više, rekao je. – Tako da mi ostane više da polizem iz zdjele na kraju. Ponekad bi napravila toliko glazure da čak ni ja nisam mogao sve pojesti. – naglo se prekinuo.

– Tvoja mama?

– Umrla je. – Njegovo se dječje lice objesilo. – Teško ti je bez nje, rekla sam. Kimnuo je glavom. – Valjda. – A kad je umrla?

– Prije tri godine. Pala je niza stube. Valjda je bila malo preteška.

– To je žalosno, rekla sam i trudila se sakriti smiješak. Malo preteška za njega zacijelo znači nešto u okvirima od dvjestotinjak kilograma. Lice mu je odjednom postalo bezizražajno – boje mu se pomiču u spektar prljavo zelenih i srebrnasto sivih, koje ja povezujem s negativnim emocijama.

On okrivljuje sebe, dakako. Znam. Sag na stubištu nije bio pričvršćen, možda. Kasnio je u povratku s posla; zaustavio se kraj boulangerie na kobnih deset minuta predugo, ili sjeo na klupu da promatra djevojke kako prolaze.

– Nisi ti jedini, rekla sam. – Svi osjećaju to isto, znaš. Ja sam sebe okrivljavala kad je moja majka umrla.

Uzela sam ga za ruku. Ispod naslage sala, kosti su mu bile sitne kao u djeteta.

– To se dogodilo kad sam imala šesnaest godina. Odonda neprestano mislim kako sam na neki način ja tome bila kriva. – Pogledala sam ga što sam ozbiljnije mogla i prekrizila prste iza leda da ne prasnem u smijeh. Dakako da sam u to vjerovala – i to s razlogom.

Ali Nicovo je lice smjesta sinulo. – Istina?

Kimnula sam glavom.

Čula sam njegov uzdah kao da se ispuhuje balon vrućega zraka.

Okrenula sam se da sakrijem smiješak i zaposlila se s čokoladama koje su se hladile kraj mene na šanku. Mirisale su nedužno, kao vanilija i djetinjstvo. Nicov tip rijetko nalazi prijatelje. Uvijek debeli dječak koji živi sam s još debljom mamom; koji reda svoje nadomjestke po naslonu kauča, dok ga ona promatra kako jede s gorljivim odobravanjem.

Nisi ti debeo, Nico. Samo imaš velike kosti. Evo, izvoli, Nico. Baš si dobar dečko.

– Možda ne bih smio, rekao je napokon. – Doktor mi kaže da moram paziti.

Podigla sam obrvu. – A što on zna?

Slegao je ramenima. Salo mu se zatalasalo sve do šaka.

– Osjećaš se dobro, je li? – rekla sam.

Opet onaj stidljivi smiješak. – Pa, valjda. Ali u stvari.

– Što?

– Pa, cure. – Pocrvenio je. – Mislim, što one zapravo vide? Vide veliku, debelu masu. Mislio sam, ako izgubim nešto na težini – malo očvrsnem – onda će možda, znaš.

– Nisi ti tako debeo, Nico. Ne moraš se mijenjati. Već ćeš ti nekoga naći. Samo čekaj pa ćeš vidjeti.

Opet je uzdahnuo.

– Onda. Što ćemo?

– Uzet ću kutiju puslica.

Vezivala sam vrpca kad je ušla Alice. Nisam sigurna zašto mu je potrebna ta mašna – oboje znamo da će kutija biti otvorena mnogo prije nego što je donese kući – ali iz nekog razloga, njemu se tako sviđa; povezana žutom vrpcom, potpuno neprimjerena njegovim velikim rukama.

– Ej, Alice, rekla sam. – Samo sjedni. Doći ću za minutu.

Zapravo je bilo pet minuta. Alici treba vremena. Ona sa strahom zuri u Nica. On je div u usporedbi s njom – gladni div – ali Nico je odjednom neočekivano zanijemio. Uspravio se – sa svih svojih dvjesto kila – i rumenilo mu se polako razlijeva širokim licem.

– Nico, ovo je Alice.

Ona šapatom pozdravlja.

To je nešto najlakše što postoji. Noktom urežeš znak na satenu kutije s čokoladnim bombonima. Može se dogoditi bilo što – recimo, nezgoda – ali s druge strane, može biti i početak nečega; novi smjer; put u jedan drugi život.

Svi presjedaju.

Ona opet nešto šapće. Gleda dolje u svoje čizme – i primjećuje kutiju s puslicama.

– Strašno ih volim, kaže Nico. – Hoćeš kušati jednu sa mnom?

Alice isprva odmahuje glavom. Ali on izgleda simpatično, kaže samoj sebi. Ima nešto u njemu, unatoč toj masi; nešto umirujuće djetinjasto, gotovo ranjivo. A ima i nešto u njegovim očima, misli ona; nešto zbog čega osjeća da on možda – samo možda – razumije.

– Samo jednu, kaže on.

I simbol koji je urezan na poklopcu kutije počinje svjetlucati blijedim svjetlom – to je Zečji Mjesec, za ljubav i plodnost – i umjesto svoje uobičajene pločice obične čokolade, Alice stidljivo prihvaća šalicu pjenušave moke s puslicom uz nju, i oni odlaze u isto vrijeme (premda ne posve zajedno), ona sa svojom malom kutijom, on s velikom, u jesensku kišu.

I dok ja gledam, Nico otvara crveni kišobran gigantskih razmjera s natpisom Merde, U pleut! i drži ga nad malom Alicom. Zvuk njezina smijeha dalek je i vedar, poput nečega što smo upamtili, a ne čuli. I gledam ih i pratim ih pogledom niz popločeni put, dok ona skakuće po lokvama u golemim čizmama, a on svečano drži taj idiotski kišobran iznad njih oboje, i izgledaju kao nekakav medo iz crtica i ružno pače iz neke iščašene bajke, na putu u veliku pustolovinu.

4.

Četvrtak, 22. Studenoga

Tri propuštena poziva s Thierryjeva telefona i fotografija Prirodoslovnog muzeja u Londonu s tekstovnom porukom: Špiljska ženo! Uključi taj telefon! Nasmijao me, ali ne baš lagodno; ja ne dijelim Thierryjevu strast prema čudesima tehnike, i poslije neuspjelog pokušaja da mu odgovorim porukom, sakrila sam telefon u kuhinjsku ladicu.

Kasnije je telefonirao. Čini se da se neće moći vratiti ovoga vikenda, premda obećava da će sigurno doći sljedeći tjedan. Na neki način osjećam stanovito olakšanje. To mi daje vremena da napravim reda; da priprelim zalihe; da se naviknem na ovaj svoj novi dućan, njegov ritam i mušterije. Nico i Alice danas su opet navratili. Alice je kupila malu kutiju kocki od čokoladnog nugata – vrlo malu kutiju, ali sve ih je sama pojela – a Nico kilogram puslica.

– Nikad mi nije dosta ovih zločestih dečki, rekao je. – Samo ih i dalje radi, Yanne – može?

Morala sam se nasmiješiti njegovoj razdraganosti. Sjedili su za stolom pred dućanom; ona je pila moku, a on vruću čokoladu s vrhnjem i sljezovim kolačićima, dok smo se Zozie i ja diskretno zadržavale otraga u kuhinji, osim kad bi naišla neka mušterija, a Rosette je izvadila svoj blok i počela slikati majmune, dugih repova i iscerene, u svakoj boji koju je imala u kutiji.

– Ej, ovo je dobro, rekao je Nico kad mu je Rosette predala sliku debelog ružičastog majmuna kako jede kokosov orah. – Ti sigurno voliš majmune?

Napravio je majmunsko lice da razveseli Rosettu koja je prasnula u smijeh i znakovima pokazala – Još! Sada se češće smije. To sam primijetila. Nicu, meni, Anouk, Zozie – možda će se, kad Thierry dođe sljedeći put, i s njim početi malo bolje povezivati.

I Alice se smijala. Rosette nju najviše voli, možda zato stoje tako malena, gotovo i sama dijete, u kratkoj šarenoj haljinici i blijedoplavom kaputu. Možda zato što tako rijetko govori; čak i kad je s Nicom, koji govori dovoljno za njih oboje.

– Taj majmun izgleda kao Nico, rekla je. Kad govori s odraslima, glas joj je lelujav i neodlučan. S Rosettom poprima sasvim drugačiji ton. Glas joj je pun i komičan i Rosette uzvraća blistavim smiješkom.

I tako Rosette crta majmune za sve nas. Zozien majmun ima jarkocrvene rukavice na sva četiri dlana. Alicin majmun je čelično plave boje, sićušna tijela i sa smiješno dugačkim i zavojitim repom. Moj je postiđen i dlanovima skriva dlakavo lice. Ona ima talenta, o tome nema dvojbe; crteži su joj sirovi, ali čudnovato živi; i polazi joj za rukom prikazati izražaj lica samo s dva, tri poteza olovke.

Još smo se smijali kad je došla Madame Luzeron sa svojim čupavim psićem boje breskve. Madame Luzeron se dobro oblači, u sive complete džemperu, koji skrivaju njezin sve širi struk, i dobro krojene balonere u nijansama antracita i crnoga. Stanuje u jednoj od onih velikih kuća sa štukaturom na pročelju iza perivoja; ide na misu svakoga dana, frizeru svakog drugog dana – osim četvrtkom, kad ide na groblje prolazeći kraj našeg dućana. Ona možda ima tek šezdeset i pet godina, ali ruke su joj iskrivljene od artritisa, a mršavo lice kredasto je od pudera.

– Tri trufle s rumom, u kutiji.

Madame Luzeron nikad ne kaže – molim. To bi možda bilo previše malograđanski. Umjesto toga zagledala se u debelog Nica, Alice, prazne šalice i majmune. Jedna se previše iščupana obrva izvila.

– Vidim da ste nešto – preuređivali. – Ta minimalna stanka prije posljednje riječi baca sjenku sumnje na mudrost takvoga poteza.

– Fantastično je, je li? – To je bila Zozie. Ona nije navikla na Madame, i Madame ju je prostrijelila pogledom koji je obuhvatio predugu suknju, kosu pričvršćenu velikom kopčom,

zveckave narukvice i cipele s punom petom i uzorkom trešanja na nogama – koje je danas nosila uz čarape isprugane ružičasto i crno.

– Same smo sredile stolice, rekla je, posegnavši u kutiju u izlogu da odabere čokoladne bombone. – Mislile smo da će biti dobro da malo oživimo lokal.

Madame se nasmiješila onim smiješkom koji vidite na licu balerine kad je tiskaju papučice.

Zozie je i dalje govorila, kao da ništa ne primjećuje. – Evo, dakle. Trufle s rumom. Gotovo. Koje boje vrpca? Ružičasto je lijepo. Ili možda crveno? Što mislite?

Madame nije rekla ništa, premda Zozie nije ni zahtijevala odgovor. Umotala je bombone u kutijicu, dodala vrpca i cvijet od papira i stavila kutiju na šank između njih.

– Ove trufle izgledaju drugačije, rekla je Madame, sumnjičavo ih motreći kroz celofan.

– I jesu, rekla je Zozie. – Yanne ih sama radi.

– Šteta, rekla je Madame. – Meni su se sviđale one prije.

– Ove će vam se još više sviđati, rekla je Zozie. – Samo kušajte. Kuća časti.

Mogla sam joj lijepo reći da gubi vrijeme. Gradski ljudi su često sumnjičavi kad im se nudi besplatan dar. Neki automatski odbijaju, kao da ne žele nikome biti dužni, pa čak i ako je riječ o samo jednom bombonu. Madame je malo frknula nosom – nešto otmjenija verzija Laurentova mweh. Kovanice je stavila na šank.

I tada mi se učinilo da sam vidjela. Gotovo nevidljivo pucketa-nje prstiju kad joj je ruka dodirnula Zozienu. Kratak odsjaj nečega u sivom kasnojesenskom zraku. Mogao je to biti sjaj neonske reklame na drugoj strani trga – osim što je Le P'tit Pinson zatvoren, 1 što treba još barem dva sata prije nego što se ulična svjetla upale. Osim toga, ja bih morala poznavati taj odsjaj. Tu iskru, koja poput elektriciteta preskače s jedne osobe na drugu.

– Hajde, rekla je Zozie. – Prošlo je toliko vremena otkako ste si nešto priuštiti.

Madame je to osjetila baš kao i ja. Načas sam primijetila kako joj se izraz lica promijenio. Ispod profinjenosti pudera i kreme, zbunjenost; čežnja; usamljenost; gubitak – čuvstva koja su putovala poput oblaka preko njezina mršavog blijedog lica.

Žurno sam odvratila pogled. Ne želim znati tvoje tajne, pomislila sam. Ne želim znati tvoje misli. Uzmi tog svog glupog psića i svoje bombone i idi kući prije nego što bude.

Prekasno. Vidjela sam.

Groblje; široku nadgrobnu ploču od blijedosivog mramora, oblikovanu kao oceanski val. Vidjela sam sliku umetnutu u kamen; dječaka od kojih trinaest godina koji se zubato i vedro ceri u kameru. Školska fotografija, možda, posljednja prije njegove smrti, snimljena crnobijelo – ali nijansirana pastelnim tonovima za tu priliku, a pod njom stoje čokoladni bomboni; nizovi kutijica uništenih kišom. Jedna za svaki četvrtak, netaknuta; s vrpcama žutim i ružičastim i zelenim.

Podižem pogled. Ona zuri, ali ne u mene. Preplašene, izmučene blijedoplave oči raširene su i nekako neobično ispunjene nadom.

– Zakasnit ću, govori tihim glasom.

– Imate vremena, kaže Zozie blago. – Sjednite malo. Odmorite noge. Nico i Alice baš odlaze. Hajde, uporna je ona kada se čini da će se Madame pobuniti. – Sjednite i popijte čokoladu. Vani pada kiša, a vaš dečko može čekati.

I, na moje zaprepaštenje, Madame je poslušala.

– Hvala vam, kaže i sjeda na stolac gdje izgleda upravo idiotski neumjesno na pozadini jarko ružičastog uzorka leopardova krzna, i jede svoj čokoladni bombon, zatvorenih očiju, glave oslonjene o čupavo lažno krzno.

I izgleda tako smireno – i da, tako sretno.

A vani vjetar klopoće svježe obojenim natpisom, i kiša sipi po kamenom popločanim ulicama i prosinac je udaljen tek za otkucaj srca, i sve se čini tako sigurnim i tako čvrstim da gotovo zaboravljam da su naši zidovi napravljeni od papira; naši životi od stakla; da nas jedan zapuh vjetra može razbiti; da nas zimska oluja može otpuhati.

5.

Petak, 23. Studenog

Trebala sam znati da im je pomogla. Možda bih i ja to napravila, nekoć, u onim danima u Lansquenetu. Najprije Alice i Nico; tako čudnovato slični; a slučajno znam da ju je on i prije primjećivao, da navraća u cvjećarnicu jedanput tjedno da kupi sunovrate (koji su mu najdraže cvijeće), ali još nikad nije pronašao hrabrosti da progovori s njom ili da je pozove na izlazak.

I sad iznenada, uz čokoladu.

Koincidencija, kažem sama sebi.

A sada Madame Luzeron, nekoć tako krhka i zatvorena; otpušta svoje tajne poput mirisa iz bočice za koji su svi mislili da se davno sasušio.

I onaj sunčani odsjaj oko vrata – čak i kad kiši – izaziva u meni strah da možda netko ipak potiče događaje; da navala mušterija u posljednjih nekoliko dana nije zasluga isključivo naših proizvoda.

Znam što bi moja majka rekla.

Pa u čemu je zlo? Nitko ne strada. Zar oni to ne zaslužuju, Vianne? Zar mi ne zaslužujemo?

Jučer sam pokušala upozoriti Zozie. Objasniti joj zašto se ne smije miješati. Ali nisam mogla. Kutija tajni, jednom otvorena, možda se nikad više neće zatvoriti. A ona smatra da sam nerazumna, to osjećam. Jednako sitničava koliko je ona širokogrudna, poput onog škrtog pekara u bajci koji je zaračunavao i miris kruha iz pećnice.

U čemu je zlo? znam da bi rekla. Sto gubimo ako im pomognemo?

Oh, zamalo sam joj kazala. Ali svaki put sam se uspjela zaustaviti. Osim toga, to bi i mogla biti koincidencija.

Ali danas se dogodilo još nešto. Nešto što je potvrdilo moje dvojbe. Posve nevjerojatan katalizator – Laurent Pinson. Već sam ga nekoliko puta ovog tjedna primijetila u Rocher de Montmartre. To zapravo i nije neka novost; i, osim ako se zbilja ne varam, naša čokolada nije ono što ga dovodi k nama.

Ali jutros je opet došao; ogledavao čokoladne bombone u staklenim pretincima; njuškao oko izvješanih cijena; registrirao svaku pojedinost naših izmjena s kiselim izrazom lica, i povremenim gundanjem iskazivao slabo prikriveno negodovanje.

– Mweh!

Bio je jedan od onih sunčanih dana u studenome, to dragocjenijih što su toliko rijetki. Tiho kao usred ljeta s onim visokim, vedrim nebom i tragovima izmaglice poput ogrebotina na modrome.

– Lijep dan, rekla sam.

– Mweh! – rekao je Laurent.

– Samo razgledate, ili da vam donesem neko piće? – Uz ove cijene? – Kuća časti.

Neki ljudi nisu u stanju odbiti besplatno piće. Laurent je nevoljko sjeo, prihvatio šalicu kave i jednu pralinu i započeo svoju uobičajenu litaniju.

– Zatvoriti me u ovo doba godine – to je čisto maltretiranje, ništa drugo. Netko me je odlučio uništiti.

– A što se dogodilo? – upitala sam.

Ispričao mi je svoje jade. Netko se požalio da on podgrijava ostatke jela u mikrovalnoj; neki se idiot razbolio; poslali su mu okružnog sanitarnog inspektora koji jedva da govori poštenu

francuski i, premda je Laurent bio savršeno pristojan s tim momkom, on se uvrijedio zbog nečega što je rekao i.

– Beng! Zatvoreno! Samo tako! Hoću reći, kamo ide ova zemlja, kad savršeno pristojna kavana – kavana koja ovdje stoji već desetljećima – može biti zatvorena na riječ nekog vražjeg pied-noir.

Pretvarala sam se da slušam, dok sam u duhu popisivala bombone koji se najbolje prodaju i one kojih su se zalihe smanjile. Pretvarala sam se također da ne primjećujem kad je Laurent uzeo još jednu od mojih pralina, a da me nije pitao. Mogla sam to sebi priuštiti. A njemu je bio potreban razgovor.

Poslije nekog vremena, iz kuhinje je došla Zozie gdje mi je pomagala sa čokoladnim panjevima. Laurent je naglo prekinuo svoju tiradu i pocrvenio do nabora u uškama.

– Zozie, dobar dan, rekao je s nekim pretjeranim dostojanstvom.

Nasmiješila mu se. Nije nikakva tajna da joj se on divi – a tko ne bi? – a danas je izgledala prekrasno u baršunastoj haljini do poda i čizmicama u jednakoj nijansi svijetlomodne boje.

Ipak mi ga je bilo žao. Zozie je privlačna žena, a Laurent je došao u godine kad je muškarcu najlakše zavrtjeti glavom. Ali tada sam shvatila kako će nam se motati pod nogama svakoga dana od sada do Božića, muktašiti, dosađivati mušterijama, krasti šećer i žaliti se kako cijeli kvart ide k vragu i.

Zamalo mi je promaklo kad sam se okrenula, a ona prekrizila prste iza leđa. Znak moje majke da otjeraš nevolje. Ck-ck, nestani!

Vidjela sam kako se Laurent pljesnuo po zatiljku kao da ga je ugrizao nekakav kukac. Duboko sam udahnula – prekasno. Već je sve bilo gotovo. Tako prirodno – kao što bih ja i sama bila napravila u Lansquenetu da se protekle četiri godine nikad nisu dogodile.

– Laurent? – rekla sam.

– Moram ići, rekao je Laurent. – Treba svašta obaviti, znate – ne mogu gubiti vrijeme – I, dalje se trljajući po zatiljku, izvukao se iz naslonjača koji je zapremao skoro pola sata i praktički pobjegao iz lokala.

Zozie se nasmiješila. – Napokon, rekla je.

Svom težinom sam se spustila na stolac.

– Je li tebi dobro?

Pogledala sam je. Tako to uvijek počinje; sa sitnicama; s nečim što nije važno. Ali jedna sitnica vodi k drugoj, i drugoj, i prije nego si toga svjestan sve je opet počelo, i vjetar se mijenja, i Ljubazni su nanjušili trag i.

I na jedan trenutak, za to sam okrivljavala Zozie. Napokon, ona je ta koja je pretvorila moju jednostavnu čokolateriju u gusarsku špilju. Prije nego stoje došla, bila sam sasvim zadovoljna time da budem Yanne Charbonneau – da vodim lokal kao svi drugi, da nosim Thierryjev prsten, da dopustim svijetu da ide svojim tokom bez i najmanjeg miješanja.

Ali stvari su se promijenile. Bilo je dovoljno jednom pucnuti prstima, i čitave četiri godine su se preokrenule, i žena koja je davno trebala biti mrtva otvara oči i kao da diše...

– Vianne – rekla je tiho.

– Ne zovem se tako.

– Ali nekad jesi, je li? Vianne Rocher.

Kimnula sam glavom. – U prošlom životu.

– Ne mora biti prošlost.

Ne mora? To je opasno privlačna misao. Opet biti Vianne; trgovati čudesima; ukazati ljudima na čaroliju koja se krije u njima.

Morala sam joj reći. Ovo mora prestati. Nije to njezina krivnja; ali ja ne mogu dopustiti da se nastavi. Ljubazni su nam još na tragu, za sada slijepi, ali jezivo uporni. Osjećam ih kako nailaze kroz magle; kako češljaju zrak dugačkim prstima, budno vrebajući na najsitniji sjaj i čaroliju.

– Znam da želiš pomoći, rekla sam. – Ali mi se možemo i same snaći.

Podigla je obrvu.

– Znaš što mislim. – Nisam to mogla izreći. Umjesto toga, dodirnula sam kutiju s bombonima i prstima pratila mističnu spiralu na poklopcu.

– Aha, razumijem. Tu pomoć. – Znatiželjno je pogledala. – Zašto? Što nije u redu?

– Ti to ne bi razumjela.

– Zašto ne? – rekla je. – Jednake smo, i ti i ja.

– Nismo jednake! – Glas mi je bio preglasan i počela sam se tresti. – Ja se više time ne bavim. Ja sam normalna. Dosadna. Pitaj koga hoćeš.

– Kako hoćeš. – To je trenutno Anoukin najdraži izraz – podvučen onim slijeganjem ramenima koje uključuje cijelo tijelo, i kojim se tinejdžerice služe da pokažu neodobravanje. Bila je namjerno smiješna – ali meni nije bilo do smijeha.

– Žalim, rekla sam. – Znam da imaš najbolje namjere. Ali djeca – ona pokupe te stvari. Počne kao igra, a zatim se izgubi kontrola.

– To se dakle dogodilo? Izgubila si kontrolu?

– Ne želim o tome razgovarati, Zozie.

Sjela je kraj mene. – Hajde, Vianne. Pa ne može biti tako strašno. Meni možeš ispričati.

I sada sam odjednom vidjela Ljubazne; njihova lica; njihove pohlepne ruke. Vidjela sam ih iza Zoziene lica, čula im glasove, zavodljive, razumne i tako ljubazne.

– Snaći ću se ja, rekla sam. – Uvijek se snađem.

Oh, lažljivice jedna.

I opet Rouxov glas, tako jasan da sam ga zamalo potražila pogledom. Previše je duhova u ovoj kući, pomislila sam. Previše nagovještaja drugoga kada, drugoga gdje, i najgore od svega, onoga što je moglo biti.

Odlazi, rekla sam nečujno. Ja sam sada netko drugi. Ostavi me na miru.

– Snaći ću se, ponovila sam sa slabšim smiješkom. – Pa, dobro, ako ti ikad budem potrebna – Kimnula sam glavom. – Zamolit ću te.

6.

Ponedjeljak, 26. Studenoga

Suzanne danas opet nije bila u školi. Navodno ima gripu, ali Chantal kaže da je to zbog kose. Ne da Chantal sa mnom puno razgovara, ali otkad sam se sprijateljila s Jean-Loupom gadnija je nego ikad do sada, ako je to uopće moguće.

Cijelo vrijeme pripovijeda o meni. O mojoj kosi; o mojoj odjeći; mojim navikama. Danas sam imala na sebi nove cipele (jednostavne, sasvim zgodne, ali ne kao Zoziene) i ona nije prestajala govoriti o njima, i pitala me gdje sam ih kupila, i koliko su stajale, i smijuckala se (njezine su negdje sa Champs-Elvsees, a ja ne vjerujem da bi čak i njezina majka toliko platila), i pitala gdje sam se dala šišati, i koliko je to stajalo, i opet se smijuckala.

Hoću reći, u čemu je stvar? Upitala sam Jean-Loupa i on kaže da je ona vjerojatno vrlo nesigurna. Pa, možda je to točno. Ali još od prošlog tjedna gomila se nevolja za nevoljom. Knjige mi nestaju s klupe; školska torba mi se prevrće, a moje stvari su – slučajno – nogom razbacane po podu. Ljudi koji su mi uvijek bili dosta simpatični iznenada ne žele više sjediti

kraj mene. Jučer sam vidjela kako Sophie i Lucie igraju neku glupu igru s mojim stolcem, pretvarajući se da su na njemu neki kukci i trudeći se da sjednu koliko je god moguće dalje od mene kao da je ondje nešto odvratno.

A onda smo igrali košarku i ja sam objesila svu odjeću u garderobi kao obično, a kad smo se poslije vratili, netko je bio odnio moje nove cipele i posvuda sam ih tražila dok ih napokon Farida nije ugledala, izgrebene i prašnjave, iza radijatora, i premda nisam mogla dokazati da je to učinila Chantal, znala sam.

Jednostavno sam znala.

A onda je počela s našim lokalom.

– Čujem da je vrlo zgodan, rekla je. Onaj njezin podrugljivi smiješak, kao da je zgodan neka vrsta tajne šifre, riječ koju mogu razumjeti samo ona i njezini prijatelji. – Kako se zove?

Nisam htjela reći, ali jesam.

– Uuuu – zgodno, rekla je Chantal, i opet su se smijuckale; ta mala grupica prijateljica oko nje; Lucie i Danielle i ostali priljepci, poput Sandrine, koja je nekad zbilja bila draga prema meni, ali sada sa mnom razgovara samo kad Chantal nije u blizini.

Sve sada pomalo izgledaju kao ona; kao da je biti Chantal nešto zarazno, poput neke glamurozne vrste ospica. Sve odreda imaju istu ispeglanu kosu, šišanu na slojeve, s malo uvinutim krajevima. Sve upotrebljavaju isti miris (ovaj tjedan to je Angel) i istu nijansu biserno ružičastog ruža. Umrijet ću ako se pojave u našem lokal. Znam da hoću. Doslovce ću umrijeti. Ako ih vidim kako zure i smijuckaju se – meni, Rosetti, Maman ruku uronjenih u čokoladu s onim pogledom punim nade – to su tvoje prijateljice?

Jučer sam rekla Zozie.

– No, dobro, znaš što ti je činiti. To je jedini način, Nanou; moraš im se suprotstaviti. Moraš uzvratiti udarce.

Znala sam da će to reći. Zozie je borac. Ali ima stvari koje se ne mogu riješiti samo stavom. Dakako, znam da izgledam mnogo bolje otkako smo razgovarale. Većinom je riječ o uspravnom držanju i uvježbavanju onog ubojitog smiješka; ali sada nosim ono što volim, a ne ono što Maman misli da bih morala nositi, i premda se više ističem među ostalima, osjećam se mnogo bolje, mnogo više ja.

– Dobro, to je u redu dok ide. Ali ponekad, Nanou, nije dovoljno. To sam naučila u školi. Moraš im pokazati jednom zauvijek. Ako se oni služe prljavim trikovima, onda – ti jednostavno moraš postupiti isto tako.

Da bar mogu. – Sakriti joj cipele, misliš?

Zozie me pogledala kako samo ona zna. – Ne, ne mislim sakriti joj cipele!

– Što onda?

– Ti dobro znaš, Annie. Već si to radila. – Sjetila sam se onoga dana u repu za autobus i Suze i njezine kose, i što sam bila rekla.

Nisam to bila ja. Nisam to ja učinila.

Ali onda sam se sjetila Lansqueneta, i svih onih igara koje smo igrali. I Rosettinih Nezgoda. I Pantouflea; i onoga što je Zozie napravila u engleskoj čajani; i onih boja; i onoga malog sela uz Loiru, s malom školom, i spomenikom palim borcima, i pješćanim obalama rijeke, i ribarima, i kavanicom s onim simpatičnim starim parom, i – kako se ono zvalo?

Les Laveuses, šapnuo mi je glasić u duhu.

– Les Laveuses, rekla sam.

– Nanou, što se dogodilo?

Iznenada sam osjetila vrtoglavicu, odjednom. Sjela sam na stolac – prekriven otiscima Rosettinih malih ručica i Nicovih velikih.

Zozie me oštro pogledala, poluzatvorenim blistavim modrim očima.

– Čarolije ne postoje, rekla sam. – Ali postoje, Nanou. – Stresla sam glavom.

– Znaš da postoje.

I samo na trenutak – znala sam da postoje. Bilo je to uzbudljivo, ali istodobno nekako zastrašujuće, kao da hodaš po vrlo uskoj vjetrovitoj litici uz klisuru, dok se ocean valja i pjeni duboko pod tobom, a između vas je samo prazan prostor.

Pogledala sam je. – Ne mogu, rekla sam.

– Zašto ne?

Zauralala sam – – Bila je to nezgoda! – Oči su me pekle; srce mi je lupalo kao ludo; i neprestano onaj vjetar, onaj vjetar.

– No dobro, Nanou. Sve će biti u redu. – Zagrlila me i ja sam skrila svoje vruće lice u njezino rame. – Ne moraš činiti ništa što ne želiš. Ja ću se brinuti za tebe. Bit će cool.

I tako je ugodno bilo osloniti se o njezino rame, zatvorenih očiju, dok je miris čokolade lebdio oko nas, da sam joj na trenutak zaista povjerovala – da će sve biti cool, da će me Chantal & Co. ostaviti na miru i da se, dok je Zozie uz mene, ništa zaista loše neće dogoditi.

Vjerojatno sam znala da će se jednoga dana pojaviti. Možda im je Suze rekla gdje će me naći – a možda sam im to rekla i sama, u ono doba kad sam mislila da bi mi to moglo pomoći da steknem prijatelje. Unatoč tome, doživjela sam priličan šok. Vidjeti ih sve ondje u gomili – sigurno su došle podzemnom željeznicom, trčale uz Butte da me preteknu, i.

– Ej, Annie! – bio je to Nico koji je upravo odlazio, s Alice. – Unutra imaš lijepo društvanje – neke prijateljice iz škole, čini mi se.

Primijetila sam daje malo crven u licu. On je krupan, dakako, i od prevelikog napora gubi dah, ali tada sam počela osjećati nelagodu: ono crvenilo u njegovim bojama kao i na njegovu licu nagoviještalo mi je da će se dogoditi neko zlo.

Zamalo sam se okrenula i otišla. Bio je to odvratn dan; Jean-Loup je o ručku morao ići kući – mislim daje imao zakazan posjet liječniku – a da stvari budu gore, Chantal me cijeli dan podbadala, rugala mi se i govorila gdje ti je dečko? i pričala o novcu i o svemu i svačemu što će dobiti za Božić.

Možda je ovaj posjet bio njezina ideja. U svakom slučaju, zatekla sam je kako sjedi i čeka da se vratim kući. Sve su bile tu – Lucie, Danielle, Chantal i Sandrine – sjedile, svaka sa svojom Coca-Colom, i hihotale kao luđakinje.

Morala sam ući. Nisam se imala kamo sakriti, a osim toga, kakav je to čovjek koji bježi? Promrmljala sam ja sam fantastična ispod glasa ali, da vam pravo kažem, nisam se uopće osjećala fantastično; samo umorno, suhih usta i pomalo mučno. Željela sam sjediti pred televizorom, gledati nekakvi glupavi dječji program s Rosettom, možda čitati.

Chantal je govorila kad sam ušla. – Jesi vidjela koliki je? – govorila je visokim glasom. – Kao kamion.

Pretvarala se da se iznenadila kad sam ušla. Ma nemoj.

– Oh, Annie. Je li ovo bio tvoj dečko?

Hihot na sve strane.

– Oooo, zgodno.

Slegnula sam ramenima. – On je naš prijatelj.

Zozie je sjedila za šankom i pretvarala se da ne sluša. Pogledala je u Chantal, a zatim me hitro upitala pogledom – Ovo je ta?

S olakšanjem sam kimnula glavom. Ne znam što sam od nje očekivala – da će ih sve otpremiti, možda, ili ih navesti da proliju piće kao stoje navela onu konobaricu u engleskoj čajani, ili naprosto reći odlazite.

I tako sam se silno iznenadila kad je, umjesto da mi pomogne, jednostavno ustala i rekla: – Sjedni i razgovaraj s prijateljicama. Ja ću biti otraga ako ti zatrebam. Lijepo se zabavi. U redu?

I tim me riječima ostavila – s veselim smiješkom i namignuvši mi, kao da biti bačen vukovima za mene znači lijepo se zabaviti.

7.

Utorak, 27. Studenoga

Čudnovata je ta nevoljkost da prizna svoju vještinu. Čovjek bi pomislio da bi njezino dijete dalo bilo što da bude poput nje. I ta upotreba riječi nezgoda.

I Vianne se njome služi kad spominje neželjene ili neobjašnjive stvari. Kao da nešto takvo uopće i postoji u našem svijetu, gdje je sve povezano sa svim drugim i sve se dodiruje na neke sitne mistične načine, poput niti svile na goblenima. Nikad ništa nije nezgoda; nitko se nikad ne izgubi. A mi posebni – mi posebni koji vidimo – prolazimo kroz život skupljajući konce, povezujući ih, uplećući naše vlastite male namjerne uzorke u rubove velike slike.

Zar to nije fantastično, Nanou? Zar nije fantastično, i subverzivno, i prekrasno, i veličanstveno? Zar ne želiš biti dio toga? Naći vlastitu sudbinu u tom spletu niti – i oblikovati je – ne slučajno, već prema nacrtu?

Našla me u kuhinji pet minuta poslije. Tada je već bila blijeda od potisnutog gnjeva. Točno znam kako joj je; mučnina u želucu, mučnina u duši, taj pritajeni osjećaj bespomoćnosti.

– Moraš ih natjerati da odu, rekla je. – Ne želim da budu ovdje kad se Maman vrati.

Zapravo je mislila: ne želim im dati još streljiva.

Napravila sam sućutno lice. – To su mušterije. Sto ja tu mogu?

Pogledala me.

– Ozbiljno mislim, rekla sam. – To su ti prijateljice.

– Nisu!

– Aha.. Onda? – Pretvarala sam se da oklijevam. – Onda ne bi zapravo bila Nezgoda kad bismo se ti i ja – malo umiješale.

Boje su joj proplamsale na samu pomisao. – Maman kaže daje opasno.

– Maman možda ima svoje razloge.

– Kakve razloge?

Slegla sam ramenima. – Pa, Nanou, odrasli nekad kriju ono što znaju od djece jer ih žele zaštititi. A ponekad ne štite toliko dijete, koliko štite sebe od posljedica toga znanja...

Bila je malo zbunjena. – Misliš da mi je lagala?

Bio je to rizik, znam. Ali do sada sam se često izlagala riziku – a osim toga, ona. želi biti zavedena. To je onaj buntovnik u duši svakog dobrog djeteta; želja da se suprotstavi autoritetu; da svrgne one male bogove koji sebe nazivaju našim roditeljima.

Annie je uzdahnula. – Ti ne razumiješ.

– O, razumijem ja, itekako. Bojiš se, rekla sam. – Bojiš se biti drugačija. Misliš da ćeš se previše isticati.

Neko vrijeme je o tome razmišljala.

– Nije u tome stvar, rekla je napokon.

– U čemu onda? – upitala sam.

Pogledala me. Iza vrata dućana jasno sam čula prodorne, skvičave glasove zlobnih tinejdžerica.

Sućutno sam joj se nasmiješila. – Znaš da te nikad neće ostaviti na miru. Sad znaju gdje živiš. Mogu se bilo kad vratiti. Već su se okomile na Nica.

Vidjela sam kako se trgnula. Znam koliko ga voli.

– Želiš da se ovamo vraćaju svake večeri? Da tu sjede, smiju ti se.

– Maman bi ih nekako natjerala da odu, rekla je, premda nije zvučala baš sigurno.

– A onda što?, rekla sam. – Znam kako to ide. To se dogodilo mojoj majci i meni. Najprije sitnice, sitnice s kojima smo mogle izaći na kraj – grube šale, sitne krade u dućanu, grafiti na kopcima noću. Sa svim se tim može živjeti ako se mora, znaš. Nije ugodno, ali s tim možeš živjeti. Ali nikad ne završava na tome. Oni nikad ne odustaju. Pseći izmet na pragu; povremeni telefonski pozivi usred noći; kamenje kroz prozor; a onda, jednoga dana, benzin kroz poštanski sandučić i sve nestane u dimu...

Ja bih to trebala znati. To se zamalo dogodilo. Okultna knjižara privlači pozornost, posebno ako nije u središtu grada. Pisma lokalnim novinama; leci koji osuđuju proslavu Noći vještica; čak i mala demonstracija pred dućanom, s rukom ispisanim parolama i pet, šest pravovjernih članova župe u bjesomučnoj kampanji da nas zatvore.

– Nije li se to dogodilo u Lansquenetu?

– Lansquenet je bio nešto drugo.

Hitro je svrnula pogled prema vratima. Jasno sam osjećala kako to analizira u sebi. Bila je blizu, osjećala sam to, poput statičkog elektriciteta u zraku.

– Hajde, odvaži se, rekla sam.

Pogledala me.

– Učini to. Uvjeravam te da se nemaš čega bojati.

Oči su joj blistale. – Maman kaže.

– Roditelji ne znaju baš sve. A prije ili kasnije morat ćeš se naučiti brinuti sama za sebe. Hajde. Nemoj biti žrtva, Nanou. Nemoj im dopustiti da te natjeraju u bijeg.

Razmišljala je o tome, ali vidjela sam da je moje riječi nisu do kraja pokolebale.

– Ima i gorih stvari od bježanja, rekla je.

– To ti govori majka? Zbog toga je promijenila ime? Zbog toga ti je utjerala takav strah u kosti? Zašto mi ne želiš reći što se dogodilo u Les Laveuses?

Sad sam već bila bliže cilju, ali ne dovoljno blizu. Lice joj je poprimilo onaj tvrdoglavi zatvoreni izraz koji toliko odgovara djevojkama u pubertetu; izraz koji kaže: možeš ti pričati i pričati.

I tako sam je malo pogurnula. Sasvim malo. Napravila sam da moje boje postanu prozračne; posegnula sam za tajnom, ma što ona bila.

I tada sam vidjela – ali samo u trenu – vidjela sam niz slika poput dima nad vodom.

Voda. Tako je. Rijeka, pomislila sam. / srebrna mačka, mali privjesak s mačkom – i jedno i drugo osvijetljeno svjetlom Noći vještica. Opet sam posegla, sad sam već zamalo dodirnula – a onda.

BAM!

Bio je to osjećaj kao da sam se oslonila na elektrificiranu žičanu ogradu. Udarac je prošao kroz mene i zamalo me oborio. Dim se razišao; slika se razbila; svaki živac u mom tijelu kao da je treperio od elektriciteta. Osjetila sam da je to bilo posve neplanirano – otpuštanje nagomilane energije, kao u djeteta koje udara nogom – ali da sam ja imala bar polovicu te snage kad sam bila u njezinim godinama.

Annie me gledala stisnutih šaka.

Nasmiješila sam joj se. – Dobra si, rekla sam.

Stresla je glavom.

– O, da, jesi. Vrlo si dobra. Možda bolja od mene. Dar.

– Ma daj. – Govorila je tihim napetim glasom. – I to mi je neki dar. Bilo bi mi draže da imam dara za ples ili akvarel. – Nešto joj je palo na pamet i trgnula se. – Nećeš reći Maman?

– A zašto bih rekla? – rekla sam. – Što je? Misliš da samo ti znaš čuvati tajnu?

Dugo je promatrala moje lice.

Izvana se čulo kako su zazvonila zvonca na ulazu.

– Otišle su, rekla je Annie.

Imala je pravo; kad sam pogledala unutra vidjela sam da su djevojke otišle i da su ostavile samo razbacane stolce, napola pune limenke Coca-Cole i slabašnu aromu gume za žvakanje, laka za kosu i keksasti miris djevojačkog znoja.

– Vratit će se, rekla sam tiho.

– Možda neće, rekla je Annie.

– Dobro, ako ti je potrebna pomoć.

– Zatražit ću je, rekla je.

Zatražiti, zatražiti. Što sam ja, dobra vila?

Krenula sam u potragu za Les Laveuses, počevši dakako s internetom, i nisam našla ništa, čak ni stranicu s turističkim informacijama, ni jedan jedini spomen nekakvog festivala ili čokolaterije. Tražeći dalje, našla sam jednu bilješku o mjesnoj creperie, citiranu u nekom gastronomskom časopisu. Vlasnica, udovica; Françoise Simon.

Je li ona mogla biti Vianne pod drugim imenom? Moguće je; premda se sama žena u tekstu nigdje ne spominje. Ali poslije samo jednog telefonskog poziva, trag se izgubio. Sama se Françoise javila na telefon. Njezin je glas na telefonu suh i sumnjičav, glas žene koja je prešla sedamdesetu. Kažem joj da sam novinarka. Ona mi kaže da nikad nije čula za Vianne Rocher. A Yanne Charbonneau? Također. Zbogom.

Les Laveuses je malo mjestance, jedva selo, koliko sam uspjela shvatiti. Ima crkvu; dva dućana; creperie; kavanu; spomenik palim borcima. Oko sela je uglavnom poljoprivredno zemljište; suncokret, kukuruzi i voćke. Rijeka se vuče uz selo poput dugačkog smeđeg psa. Nikakvo mjesto, ili se bar tako čini – ali ipak zbog nečega zvuči poznato. Nekakav tračak sjećanja – neka senzacionalistička vijest u novinama.

Otišla sam u knjižnicu; tražila da vidim arhivu. Imaju sve brojeve Ouest-France, spremljene na disketi i mikrofilmu. Počela sam sinoć u šest sati. Tražila sam dva sata, zatim otišla na posao. Sutra ću učiniti isto – i opet isto – sve dok ne otkrijem što god to bilo. To je mjesto ključ. Les Laveuses na Loiri. A kad ga jednom nađem, tko zna kakve će tajne taj ključ otključati?

U duhu se neprestano vraćam Annie. Zatražit ću, obećala mi je sinoć. Ali da zatražiš pomoć, mora postojati potreba – istinska potreba, daleko važnija od sitnih dodijavanja u liceju Jules Renard. Nešto što će ih prisiliti da zaborave oprez i obje ih natjerati u naručje njihove dobre prijateljice Zozie.

Znam čega se plaše.

Ali što im je potrebno?

Danas poslijepodne, kad sam ostala sama u dućanu dok je Vianne vodila Rosettu u šetnju, otišla sam na kat istraživati Viannine stvari. Obzirno, razumijete. Moj cilj nije obična krađa već nešto mnogo, mnogo dalekosežnije. Kao što sam odmah ustanovila, ona nema mnogo; garderobu još elementarniju od moje; uokvirenu sliku na zidu (vjerojatno kupljenu na sajmu starina); prekrivač za krevet u pačvorku (rekla bih da je kućne izrade); tri para cipela – sve crne, zar to nije dosadno? – i napokon, pod krevetom, pravo blago – drvenu kutiju veličine kutije za cipele ispunjenu raznoraznom starudijom.

Ne da bi se Vianne Rocher sa mnom u tome složila. Ja sam navikla živjeti iz sanduka i vreća; i znam da takvi ljudi ne skupljaju uspomene. Stvari u drvenoj kutiji dijelovi su slagalice njezina života; stvari koje ona nikad ne bi mogla ostaviti; njezina prošlost; njezin život; njezino skriveno srce.

Otvorila sam je što sam opreznije mogla. Vianne je tajnovita, stoji čini sumnjičavom. Ona sigurno zna točan raspored svakoga komadića papira, svakog predmeta, svakog končića, svake krpice, svakog zrnca prašine. Znat će ako je nešto poremećeno; ali ja imam izvanredno vizualno pamćenje i ne namjeravam ništa poremetiti.

I tako sve izlazi na vidjelo, jedno po jedno. Vianne Rocher u skraćenoj verziji. Najprije, špil karata za tarot, ništa posebno, obični marsejski špil, ali očito često korišten i požutio od starosti.

Ispod toga su isprave – putovnice na ime Vianne Rocher i rodni list za Anouk, istoga prezimena. Dakle, Anouk je postala Annie, pomislila sam; kao stoje Vianne postala Yanne. Nikakvih dokumenata za Rosettu, što je čudno, ali ima jedna putovnica kojoj je istekao datum na ime Jeanne Rocher i koja je možda, nagađam, pripadala Vianninoj majci. Po njezinoj fotografiji mogu zaključiti da nije baš nalik Vianni – ali zapravo, ni Anouk ne izgleda baš nalik Rosetti. Komadić izbljedjele vrpce na kojoj visi privjesak za sreću u obliku mačke. Zatim nekoliko fotografija, sve zajedno jedva desetak. Na njima prepoznajem mlađu Anouk, mlađu Viannu; mlađu Jeannu u crno-bijelom. Sve brižljivo složeno i vezano vrpcom, zajedno s nekoliko dosta starih pisama i tankim omotom izrezaka iz novina. Pažljivo listajući, pri čemu dobro pazim na požutjele rubove i krhke pregibe, prepoznajem izvještaj o svečanosti čokolade u Lansquenet-sous-Tannes, izrezan iz mjesnih novina. Otprilike jednak kao što sam već vidjela, ali fotografija je veća i pokazuje Viannu s još dvoje ljudi – muškarcem i ženom, ona je dugokosa i ima na sebi nekakav kaput od tartana, on se nelagodno smiješi u oko kamere. Možda prijatelji? U članku se ne spominju nikakva imena. Zatim, izrezak iz nekih pariških novina, suh i smeđ kao uveli list. Bojim ga se otvoriti, ali već vidim da se odnosi na nestanak malog djeteta, neke Sylviane Caillou, koja je oteta iz svojih kolica prije više od trideset godina. Do toga novi izrezak, izvještaj o neobičnom tornadu u Les Laveuses na Loiri. Čudnovato trivijalne stvari, čovjek bi pomislio, ali dovoljno važne za Viannu Rocher da ih nosi cijelim putem, svih ovih godina, i da ih krije u toj maloj kutiji – već dulje vremena netaknutoj, što mogu naslutiti po sloju prašine.

To su dakle tvoji duhovi, Vianne Rocher. Čudnovato koliko su naizgled skromni. Moji su duhovi dojmljiviji; ali s druge strane, po mom mišljenju, skromnost je posve drugorazredna vrlina. Mogla si proći toliko bolje, Vianne. Uz moju pomoć možda još i možeš.

Satima sam sinoć sjedila za svojim laptopom, pila kavu, gledala neonska svjetla izvana i neprestano se vraćala na to isto pitanje. Ništa više o Les Laveuses, ništa više o Lansquenetu. Počela sam vjerovati kako je Vianne Rocher jednako neuhvatljiva kao i ja, brodolomac na hridi Montmartrea; bez prošlosti; neosvojiva.

Glupost, dakako. Ništa nije neosvojivo. Ali nakon što sam iscrpila sve izravne mogućnosti ispitivanja, preostao mi je samo jedan put, i zbog toga sam tako dugo ostala budna.

Ne da sam se bojala, dakako. Ali te stvari mogu biti vrlo nepouzdana, i češće potiču pitanja umjesto da nalaze odgovore – a još ako Vianne posumnja što sam učinila, onda je svaka prilika koja mi se pružala da joj se približim izgubljena.

Ipak, preuzeti rizik dio je igre. Već odavno nisam se bavila činima – moj se Sustav više oslanja na praktične metode nego na zvono, knjigu i svijeću, a devet puta od deset brže rezultate dobivaš s interneta. Ali ovo je vrijeme za kreativnost.

Doza kaktusova korijena, sasušenog i samljevenog u prah i rastopljenog u vrućoj vodi pomaže da se postigne potrebno stanje duha. To je epulque, božanski opojni napitak Azteka, malo preinačen za moju svrhu. Zatim dolazi znak Zadimljenog Zrcala, ucrtan na prašnjavom podu do mojih nogu. Sjedam prekrivenih nogu s laptopom pred sobom, namještam screensaver na prikladno apstraktnu temu i čekam prosvjetljenje.

Moja majka to svakako ne bi odobrila. Uvijek se najradije služila tradicionalnom kristalnom kuglom za gatanje, premda bi, stjerana u tjesnac, prihvatila i jeftinije alternative – magična zrcala ili karte za tarot. Sto je s druge strane i razumljivo – napokon, te je stvari imala u dućanu – ali ako je ikad doživjela neko istinsko otkrivenje pomoću bilo koje od njih, ja za to svakako nisam čula.

Postoji niz popularnih mitova u vezi sa činima. Jedan kaže da ti je potreban poseban pribor. Međutim, nije. Može biti dovoljno samo zatvoriti oči; premda se meni dosta sviđaju slike koje

se pojavljuju kad gledaš televiziju između postaja, ili fraktalni uzorci screensavera na mom računalu. To je naprosto sustav kao bilo koji drugi; sredstvo da se analitička lijeva strana mozga zaokupi trivijalnostima, dok kreativna desna traži ključeve.

A onda.

Samo se prepusti i lebdi.

To je dosta ugodan osjećaj; sve jači kako droga počinje djelovati. Započinje kao neodređen osjećaj izmještenosti; zrak zijeva oko mene i premda ne skidam pogleda s ekrana, svjesna sam kako se soba čini mnogo većom nego obično i kako se zidovi povlače dalje i odjekuju, napuhuju se.

Duboko dišući mislim na Viannu.

Njezino lice na ekranu preda mnom; sepija, poput novinskog tiska. Oko mene krug svjetala koja vidim krajičkom oka. Privlače me k sebi poput krijesnica.

Što je tvoja tajna, Vianne?

Što je tvoja tajna, Anouk?

Što ti je potrebno?

Čini se da Zadimljeno Zrcalo svjetluca. Možda je to učinak droge; vizualna metafora koja se ostvaruje. Na ekranu preda mnom pojavljuje se lice. Anouk, jasna kao fotografija. Zatim Rosette, s kistom u ruci. Izbljedjela razglednica Rhone. Srebrna narukvica premalena za odraslu osobu, s privjeskom u obliku mačke.

Sada odjednom nalet zraka; prasak aplauza; spuštanje nevidljivih krila. Osjećam da sam se približila nečemu važnom. I sada ga vidim – korito broda. Dugačkog, niskog broda, sporoga koliko god može biti. I neka slova, nemarno urezana.

Tko? Pitam. Tko, dovraga?

Blistavi ekran ne daje odgovor. Samo šum vode, hiššššš, i brundanje motora pod površinom vode koje se polako pretvara opet u nejasni cvilež laptopa, sliku na screensaveru, nadolazeću glavobolju.

Ringe-ringe-raja...

Kao što sam rekla, kao metoda, nije uvijek pouzdana.

A ipak, nešto sam saznala, čini mi se. Netko dolazi. Netko se približava. Netko iz prošlosti. Netko tko donosi nevolje.

Još jedan potez morao bi biti dovoljan, Vianne. Još jedna slabost koju treba identificirati. Tada će pinata otpustiti svoj sadržaj, i njezine dragocjenosti i tajne, život Vianne Rocher – a da ono vrlo nadareno dijete i ne spominjemo – napokon će pripasti meni.

8.

Srijeda, 28. Studenoga

Prvi život koji sam ukrala bio je život moje majke. Uvijek pamtiš prvi pothvat, znate; ma kako nezgrapna bila krađa. Ne da sam u to doba to smatrala kradom; ali morala sam pobjeći, a majčina putovnica ležala je beskorisno, i njezina je ušteđevina kopnjela u banci, a osim toga, ona je bila isto što i mrtva.

Imala sam jedva sedamnaest godina. Mogla sam izgledati starija – a često i jesam – ili mlađa, ako je bilo potrebno. Ljudi rijetko vide ono što misle da vide. Vide samo ono što mi

želimo da vide – ljepotu; starost; mladost; pamet; čak i neuglednost, kad se za to ukaže potreba – a ja sam tu vještinu uvježbala gotovo do savršenstva.

Prešla sam hidrogliserom u Francusku. Jedva su i pogledali moju ukradenu putovnicu. Tako sam to i smislila. Malo šminke; promijenjena frizura i majčin kaput zaokružili su iluziju. Sve ostalo je u glavi, kako kažu.

Dakako, u ono su doba sigurnosne mjere bile labave. Prešla sam kanal bez ičega svoga osim lijesa i para cipela – prva dva privjeska na mojoj narukvici – i našla se na drugoj strani, bez gotovo ikakvog znanja francuskog, i bez novca osim onih šest tisuća funti koje sam uspjela skinuti s majčina računa.

Prihvatila sam to kao izazov. Našla sam posao u maloj tekstilnoj tvornici u predgrađu Pariza. Stanovala sam u sobi s kolegicom s posla, Martine Mathieu, iz Gane, dvadeset i četiri godine starom, koja je čekala radnu dozvolu. Rekla sam joj da imam dvadeset i dvije godine; da sam Portugalka. Vjerovala mi je – ili sam ja bar mislila da vjeruje. Bila je prijazna; ja sam bila usamljena. Ja sam vjerovala njoj. Postala sam neoprezna. To je jedna jedina pogreška koju sam napravila. Martine je bila znatiželjna. Kopala je po mojim stvarima i otkrila majčine isprave skrivene u mojoj najdonjoj ladici. Nema pojma zašto sam ih uopće zadržala. Iz nemara, možda; ili lijenosti, ili nekog pogrešno shvaćenog osjećaja nostalgije. Svakako nisam namjeravala još jednom upotrijebiti taj identitet. Bio je previše tijesno povezan sa St. Michael's-on-the-Green, a moja je nesreća bila što se Martine toga sjećala iz nekih novina koje je pročitala i što je povezala tu fotografiju sa mnom. Bila sam mlada, razumijete. Sama prijetnja policijom bila je dovoljna da zapadnem u paniku. Martine je to znala – i iskoristila je tu činjenicu, što me stajalo pola plaće na tjedan. Bila je to iznuda, čista i nepatvorena. Prihvatila sam je – a što sam drugo mogla?

No dobro, mogla sam pobjeći. Valjda. Ali čak sam i tada bila tvrdoglava. A iznad svega željela sam osvetu. I tako sam plaćala Martini njezin tjedni danak, bila sam poslušna i ponizna, podnosila njezine promjene raspoloženja, namještala joj krevet, kuhala večeru, i općenito čekala svoju priliku. Napokon, javila sam na posao da sam bolesna i, dok nje nije bilo, očistila sam stan od svega što bi meni moglo koristiti (uključivši novac, putovnicu i osobnu iskaznicu) prije nego što ću prijaviti nju, radionicu (i moje ostale kolegice s posla) službi za useljništvo.

Martine mi je dala moj treći privjesak. Srebrni, u obliku sunčeva kruga, koji sam lako prilagodila svojoj narukvici. Tada sam već imala početak zbirke i za svaki život koji sam odonda prikupila dodala sam novi ukras. To je mala taština koju sama sebi dopuštam – podsjetnik na to kako sam daleko stigla.

Spalila sam majčinu putovnicu, dakako. Bez obzira na neugodna sjećanja koja je izazivala, mogla me toliko inkriminirati da bi bilo glupo postupiti drugačije. Ali to je moj prvi zabilježeni uspjeh, i ako me išta naučio, to je ovo: nema mjesta nostalgiji kad su životi u pitanju.

Od tada me njihovi duhovi uzalud progone. Duhovi se mogu kretati samo u ravnoj crti (ili tako barem vjeruju Kinezi), i Butte de Montmartre je idealno pribježište, sa svojim stubama i stubištima i zavojitim uličicama u kojima se ne bi mogao snaći nijedan fantom.

Ili se bar nadam. Sinoć se u jednim novinama opet pojavila slika Françoise Lavery. Slika je možda malo retuširana; u svakom slučaju izgleda manje zrnato, premda i dalje nimalo ne nalikuje na Zoïe de l'Alba.

Istraga je, međutim, otada otkrila daje – stvarna – Françoise umrla prošle godine, u okolnostima koje se sada čine sumnjivima. U kliničkoj depresiji poslije muževe smrti, umrla je od predoziranja koje je bilo ocijenjeno kao slučajno, ali je, dakako, moglo biti i nešto sasvim drugo. Njezina susjeda po imenu Paulette Yatoff iščezla je uskoro nakon Francpisine smrti, ali bila je odsutna dosta dugo prije nego što je netko otkrio da su bile bliske.

Pa, eto. Nekim ljudima ne možeš pomoći. I zaista, imala sam bolje mišljenje o njoj. Ti mišji tipovi često mogu pokazati neočekivanu unutarnju snagu – premda u njezinu slučaju nije bilo tako. Jadna Françoise.

Ipak, nije mi žao što je nema. Sviđa mi se biti Zozie. Svi vole Zozie, dakako – ona je toliko ona sama, razumijete – nije joj stalo što bilo tko misli. Toliko različita od gospođice Lavery da biste mogli sjediti kraj nje u podzemnoj željeznici i ne vidjeti čak ni najmanju mrvicu sličnosti.

Ipak, za svaku sigurnost, obojila sam kosu. Uostalom, crna kosa mi pristaje. Tako izgledam francuski – ili možda talijanski – i koža mi dobiva neki biserni sjaj i naglašava boju očiju. To je dobro lice za osobu koja sam sada – a pritom ne škodi što se i muškarcima sviđa.

Prolazeći kraj slikara koji su se sakrili pod svojim kišobranima na Place du Tertre, mahnula sam Jean-Louisu koji me pozdravio na svoj uobičajeni način.

– Ej, pa to si ti!

– Nikad ne odustaješ, je li?

Veselo se iskesio. – Hoćeš li? Danas fantastično izgledaš. Sto kažeš na jedan brzi profil, dobro bi izgledao na zidu tvoje čokolaterije.

Nasmijala sam se. – Kao prvo, to nije moj dućan. A drugo – mogla bih možda razmisliti o tome da ti poziram – ali samo ako kušaš moju vruću čokoladu.

Dakle, to je bilo to, kao što bi rekla Anouk. Još jedna pobjeda za čokolateriju. Jean-Louis i Paupaul došli su zajedno; naručili čokoladu i ostali jedan sat, i za to je vrijeme Jean-Louis dovršio ne samo moj portret već još dva – jedan mlade žene koja je došla kupiti trufle i brzo podlegla njegovu laskanju, a drugi Alice, koji je impulzivno naručio Nico, u prolazu kao obično.

– Ima li tu mjesta za kućnog slikara? – rekao je Jean-Louis kad se spremao otići. – Ovaj je dućan nevjerojatan. Toliko se promijenio.

Nasmiješila sam se. – Drago mi je što ti se sviđa, Jean-Louis. Nadam se da će se i drugima svidjeti.

Pa, dakako, nisam zaboravila da se Thierry vraća sa svog putovanja u subotu. Bojim se da će zateći velike promjene – jadni, romantični Thierry, sa svojim novcem i svojim čudnovatim pojmovima o ženama.

Znate, upravo ga je ono nešto od siročeta u Vianni najprije privuklo; hrabra mlada udovica koja se sama bori sa životom.

Bori se, ali ne uspješno; odvažna, ali ipak ranjiva, Pepeljuga koja čeka da dođe njezin kraljević.

To je ono što mu se na njoj sviđa, dakako. On fantazira o tome kako će je izbaviti – od čega zapravo? Zna li? Ne da bi to ikad rekao, ili priznao, čak i samome sebi. Vidim to u njegovim bojama; to vrhunsko samopouzdanje – dobronamjerna, ali nepokolebljiva vjera u kombinaciju moći njegova novca i njegove privlačnosti – koje Vianne pogrešno čita kao poniznost.

Zanima me kako će se sada postaviti, kad njezina čokolaterija uspješno posluje?

Nadam se da neće biti razočaran.

9.

Subota, 1. Prosinca

Tekstovna poruka od Thierryja sinoć.

*Vidio sam sto kamina,
ali ni jedno mi nije ugrijao srce.*

*Je li moguće da mi fališ?
Vidimo se sutra, Volim te,
T*

Danas kiši; fina prozračna kiša koja se pretvara u maglu na rubovima Butte, dok Le Rocher de Montmartre izgleda gotovo kao iz bajke, onako blistav iznad tihih, mokrih ulica. Prodaja je danas nadišla sva očekivanja, s više od deset kupaca u jedno jedino jutro, većinom slučajnih prolaznika, ali i nekoliko redovitih mušterija.

To se tako brzo dogodilo – u ciglih četrnaest dana – a promjena je već nevjerojatna. Možda je stvar samo u novom izgledu lokala; ili u mirisu rastopljene čokolade; ili u izlogu koji privlači poglede.

U svakom slučaju, naša se klijentela umnožila i uključuje mjesno stanovništvo jednako kao i turiste, i ono što je počelo kao vježba da se održim u formi polako se pretvara u ozbiljno zanimanje, dok se Zoie i ja trudimo da zadovoljimo sve veću potražnju za mojom paletom ručno izrađenih čokoladnih bombona.

Danas smo napravile skoro četrdeset kutija. Petnaest trufla (koje se još vrlo dobro prodaju), ali i hrpu kokosovih pločica, nešto svilenih bombona s višnjama, narančinu koru presvučenu gorkom čokoladom, nešto ljubičastih mirisnih keksa i stotinjak Lunes de miel, onih malih čokoladnih kružića što izgledaju kao mjesec u rastu s bijelo izvučenim profilom na tamnome licu.

Takav je užitak kupiti kutiju; brižljivo odabrati bombone; gledati ih kako se gnijezde između nabora prhkog papira dudove boje; razmišljati o obliku kutije – hoće li biti scrolika, okrugla ili četvrtasta? – udisati izmiješane mirise vrhnja, karamela, vanilije i tamnoga ruma; odabirati vrpce; odlučiti se za papir za umatanje; dodati cvijet ili srce od papira; slušati svilenast hiššš rižina papira na poklopcu.

To mi je tako nedostajalo otkako je Rosette rođena. Vrućina bakra na štednjaku. Miris otopljene couverture. Keramički kalupi, oblika jednako poznatih i voljenih kao što su obiteljski božićni ukrasi koji se prenose s pokoljenja na pokoljenje. Ova zvijezda; ova četvorina; ovaj krug. Svaki predmet ima značenje; svaki postupak, ponovljen toliko puta, sadrži cijeli svijet uspomena.

Ja nemam nikakvih fotografija. Nemam albuma. Nemam suvenira, osim ono nekoliko stvari u majčinoj kutiji; karte; nekoliko papira; mali privjesak-mačkicu. Moja se sjećanja čuvaju drugdje. Pamtim svaki ožiljak, svaku ogrebotinu na drvenoj kuhači ili na bakrenoj zdjeli. Ova žlica ravnih stranica mi je najmilija; Roux ju je izrezbario iz jednog jedinog komada drveta i savršeno mi pristaje ruci. Ova crvena spatula – od obične plastike, ali imam je otkako sam bila dijete – bila je dar jednog trgovca voćem i povrćem u Pragu; ova emajlirana zdjelica okrhnutog ruba uvijek mi je služila za pripremanje vruće čokolade za Anouk, u ono doba kad jednako tako ne bismo mogle zaboraviti taj jutarnji i večernji ritual kao što cure Revnaud ne bi mogao propustiti pričest.

Ploča koja mi služi za miješenje prošarana je sitnim ožiljcima. Znam ih pročitati bolje od crta na vlastitom dlanu, premda se ustežem od toga. Milije mi je ne gledati u budućnost. Sadašnjost mi je već više nego dovoljna.

– Je li chocolatiere kod kuće?

Thierry ima karakterističan glas; krupan, odrješit i prijazan. Čujem ga iz kuhinje (radila sam bombone s likerom, moj najkompliciraniji specijalitet). Zvonjava zvončića; topot nogu – zatim tišina dok se ogledavao po lokalnu.

Izišla sam iz kuhinje, brišući otopljenu čokoladu o pregaču.

– Thierry! – rekla sam i zagrlila ga, dlanova raširenih da mu sačuvam odijelo.

Nasmijao se. – Moj Bože. Zbilja si ovdje sve promijenila.

– Sviđa ti se?

– Pa – drugačije je. – Možda mi se tek pričinilo da osjećam tračak razočaranja u njegovu glasu dok je gledao zidove, šare izvedene šablonama, rukom oslikan namještaj, stare mekane naslonjače i vrč s čokoladom i šalice na tronogom stolu i izlog sa Zozienim crvenim cipelama među brdima slatkoga blaga. – Izgleda. – prekinuo se i ja sam uhvatila luk njegova pogleda, jedva zamjetan treptaj prema mojoj ruci. Usta su mu se malo stegnula, učinilo mi se, kao uvijek kada mu se nešto ne sviđa. Ali glas mu je bio topao kad je rekao: – Izgleda fantastično. Napravila si ovdje čudo.

– Čokoladu? – pitala je Zozie, točeći je u šalicu.

– Ja – ne – pa, dobro, može samo jednu.

Dodala mu je šalicu za espresso, uz jednu od svojih trufla. – To nam je specijalitet, rekla mu je sa smiješkom.

Ponovno se osvrnuo na nagomilane kutije, staklene zdjele, fondan, vrpce, rozete, čajne kekse, bijelu moku, tamne trufle s rumom, kockice s čilijem, parfe od limuna i tortu od kave na šanku, s izrazom iznenađenja i nevjerice.

– Ti si sve ovo napravila? – rekao je napokon.

– Nemoj se toliko čuditi, rekla sam.

– Pa, valjda za Božić. – malo se namrštio dok je gledao cijenu izvješenu na kutiji čokoladnih kockica s čilijem. – Ljudi ih dakle zbilja kupuju?

– Nprestano, rekla sam sa smiješkom.

– Mora da si potrošila imetak, rekao je. – Sve ovo bojenje i ličenje.

– To smo same napravile. Sve mi zajedno.

– Pa sjajno. Zbilja ste se naradile. – Okusio je svoju čokoladu i opet sam primijetila kako su mu se usta stegla.

– Znaš, ne moraš je popiti ako ti se ne sviđa, rekla sam i pritom pokušala sakriti nestrpljenje.

– Mogu ti napraviti kavu, ako ti je to draže.

– Ne, ovo je izvrsno. – Opet je malo otpio. Jako loše laže. Njegova bi mi iskrenost trebala biti ugodna, znam; ali umjesto toga ispunja me blagom nelagodnom. Tako je ranjiv ispod onog samopouzdanja; tako malo razumije što vjetar može. – Samo sam iznenađen, ništa drugo, rekao je. – Kao da se sve izmijenilo praktički preko noći.

– Nije sve, rekla sam sa smiješkom.

Primijetila sam da mi Thierry nije uzvratilo smiješak.

– Kako je bilo u Londonu? Sto si radio?

– Otišao sam posjetiti Saru. Rekao sam joj za vjenčanje. Grozno si mi falila.

Nasmiješila sam se. – A Alan? Tvoj sin?

Sad se on nasmiješio. Uvijek se nasmiješi kada spomenem njegova sina, premda rijetko o njemu govori. Cesto se pitam koliko se zapravo slažu – taj smiješak je malo preširok, možda – ali ako je Alan imalo nalik ocu, onda je posve moguće da su im osobnosti previše slične da bi bili prijatelji. Primijetila sam da ne jede svoju truflu.

Malo se postidio kad sam ga na to upozorila. – Pa, znaš ti mene, Yanne. Nisam baš za slatko. – I opet mi je uputio onaj široki, otvoreni smiješak – onaj koji mu se pojavljuje na licu kad govori o svom sinu. Zapravo je prilično šaljivo, kad o tome bolje razmisliš – Thierryjeva sklonost prema slatkome prilično je izražena, ali on se toga pomalo stidi, kao da bi priznanje da voli mliječnu čokoladu dovelo u sumnju njegovu muževnost. Ali moje su trufle previše tamne, previše zasitne i njihova mu je gorčina neobična.

Dala sam mu pločicu mliječne čokolade.

– Hajde samo, rekla sam. – Čitam ti misli.

Ali upravo u tom trenutku ušla je Anouk s kišne ulice, sva raskuštrana i mirišući po mokrom lišću, s papirnatim tuljcem vrućeg kestinja u ruci. Posljednjih nekoliko dana jedan ih kestenjar prodaje pred Sacre-Coeur i Anouk je prešlo u naviku kupiti vrećicu svaki put kad prođe. Danas

je bila vesela; izgledala je kao neki božićni ukras u crvenom kaputiću i zelenim hlačama, kovrčave kose osute kristalićima kiše.

– Hej, zdravo, jeune fille – rekao je Thierry. – Gdje si bila? Mokra si do kože!

Anouk mu je uputila jedan od onih svojih odraslih pogleda. – Bila sam na groblju s Jean-Loupom. I nisam mokra do kože. Imam anorak. On štiti od kiše.

Thierry se nasmijao. – Nekropola. Znaš li što znači nekropola, Annie?

– Naravno da znam. Grad mrtvih. – Anoukin rječnik – oduvijek dobar – još se popravio u društvu Jean-Loupa Rimbaulta.

Thierry je napravio smiješnu grimasu. – Zar to nije pomalo turobno mjesto za šetnje s prijateljima?

– Jean-Loup je snimao grobljanske mačke.

– Zbilja? – rekao je. – Pa, dobro, ako možeš podnijeti da se malo otrgneš, ja sam rezervirao stol za ručak u La Maison Rose. – Ručak? Ali lokal.

– Ja ću biti dežurna, rekla je Zoie. – Ti uživaj u svom poslijepodnevju.

– Annie, jesi li spremna? – rekao je Thierry.

Vidjela sam kako ga je Anouk pogledala. Ne baš s prezirom – ali djelomično s otporom. To me nije posebno iznenadilo – Thierry, premda dobronamjeran, ima prilično staromodan stav prema djeci i Anouk zacijelo osjeća kako neke njezine navike – da juri naokolo s Jean-Loupom po kiši, da provodi sate i sate na starom groblju (gdje se okupljaju skitnice i nepoželjni) ili da se igra bučnih igara s Rosettom – nisu posve po njegovu ukusu.

– Možda bi trebala obući haljinu, rekao je.

Otpor u očima se pojačao. – Sviđa mi se ovo što imam.

Da budem iskrena, i meni. U gradu gdje je elegantni komformizam prvo pravilo, Anouk se usuđuje biti maštovita. Možda je to Zoien utjecaj; ali neuskладive boje u kojima uživa, i njezina najnovija navika da posebno označi odjeću – vrpcom, značkom, komadićem gajtana – daju svemu što nosi nekakvu razigranost koju nisam vidjela još od Lansqueneta.

Možda upravo to pokušava opet uhvatiti – ono vrijeme kad su stvari bile jednostavnije. U Lansquenetu je Anouk živjela posve neobuzdano; igrala se kraj rijeke po cijele dane, neprestano razgovarala s Pantoufleom, predvodila gusarske igre i krokodilske igre i uvijek bila u nemilosti u školi.

Ali to je bio posve drugačiji svijet. Osim skitnica s rijeke – na zlu glasu možda, ponekad čak i nepoštenih, ali svakako ne opasnih – u Lansquenetu nije bilo neznanaca. Nitko se nije trudio zaključavati vrata; čak su i psi bili poznati.

– Ne volim haljine, rekla je.

Jasno sam osjetila Thierryjevo nijemo negodovanje. U Thierryjevu svijetu djevojčice nose haljine – zapravo, u proteklih šest mjeseci kupio ih je nekoliko za Anouk i Rosettu, u nadi da ću shvatiti što mi želi reći.

Thierry me promatrao čvrsto stisnutih usana. – Znaš, ja zapravo nisam gladna, rekla sam. – Zašto ne bismo išli samo u šetnju i nešto prigrizli putem u kavani? Možemo u Pare de la Turlure, ili u.

– Ali ja sam rezervirao, rekao je Thierry Nisam mogla a da se ne nasmijem njegovu izrazu lica. Sve u Thierryjevu svijetu mora ići po planu. Za sve postoje pravila; planovi koje valja ispuniti; upute po kojima se valja ravnati. Stol za ručak, rezerviran, ne može se odrezervirati, i premda oboje znamo da je on najsretniji na mjestu kao što je Le P'tit Pinson, danas je odabrao La Maison Rose, za koju Anouk mora nositi haljinu. On je naprosto takav, dakako – čvrst kao stijena, predvidiv, uzdržan – ali ponekad požalim što je toliko neelastičan; što ne može naći mjesta za malo spontanosti.

– Ne nosiš svoj prsten, rekao je.

Instinktivno sam spustila pogled na ruke. – Zbog čokolade, rekla sam. – Na sve se hvata.

– Ti i ta tvoja čokolada, rekao je Thierry.

Nije to bio jedan od naših najuspjelijih izlazaka. Možda je razlog bilo tmurno vrijeme, ili gužva, ili Anoukin nedostatak teka, ili neprestano Rosettino odbijanje da se posluži žlicom. Thierryjeve su se usnice stegnule dok je gledao Rosettu kako rukama raspoređuje grašak u spiralni uzorak na svom tanjuru.

– Budi pristojna, Rosette, rekao je napokon.

Rosette ga je ignorirala, usredotočivši svu svoju pozornost na uzorak.

– Rosette, rekao je oštrije.

Ona ga je i dalje ignorirala, premda se žena za susjednim stolom osvrnula, reagirajući na njegov ton.

– Sve je u redu, Thierry. Pa znaš kakva je. Samo je ostavi na miru i.

Thierry je glasno iskazao nestrpljenje. – Bože moj, pa koliko joj je ono godina, skoro četiri? – Okrenuo se prema meni blistavih očiju. – To nije normalno, Yanne, rekao je. – Moraš se s time suočiti. Ona treba pomoć. Hoću reći, pogledaj je samo. – Bijesno se zagledao u Rosettu koja je jela grašak jedan po jedan, služeći se prstima i s izrazom intenzivne usredotočenosti na licu.

Pružio je ruku preko stola i uhvatio Rosettinu. Ona je zaprepašteno podigla pogled prema njemu. – Evo. Uzmi žlicu. Drži je, Rosette. – Silom joj je ugrao žlicu u ruku. Ona ju je ispustila. On ju je opet uzeo.

– Thierry.

– Ne, Yanne, mora naučiti.

Još je jednom pokušao dati Rosetti žlicu. Rosette je stegla prste u šačicu odbijanja.

– Čuj, Thierry, počela sam se uzrujavati. – Dopusti da ja odlučim što Rosette.

– Au! – naglo se prekinuo i povukao ispruženu ruku. – Ugrizla me! Derište jedno! Ugrizla me! – rekao je.

Na rubu moga vidnog polja učinilo mi se da primjećujem zlačani sjaj, znatiželjni pogled; kovrčavi rep.

Rosette je prstima napravila znak za doći ovamo.

– Rosette, molim te nemoj.

– Bam, rekla je Rosette.

O ne. Ne sada.

Ustala sam. – Anouk, Rosette."pogledala sam Thierryja. Sitni tragovi zuba isticali su mu se na zapešću. Panika se rascvjetala u meni poput ruže. Nezgoda u dućanu je jedno. Ali u javnosti, s toliko ljudi u blizini.

– Oprosti, rekla sam. – Moramo ići. – Ali nisi pojela, rekao je Thierry.

Vidjela sam kako se koleba između ljutine i gnjeva i silne potrebe da nas ovdje zadrži, da sam sebi dokaže kako je sve u redu, kako se tijekom događaja može skrenuti, kako se stvari mogu vratiti na izvorni plan.

– Ne mogu, rekla sam i uzela Rosettu. – Oprosti – moram otići odavde.

– Yanne. – rekao je Thierry, uhvatio me čvrsto za ruku i moj se bijes – bijes što se usuđuje plesti u moje dijete, u moj život – rastopio kad sam vidjela kako me gleda.

– Htio sam da sve bude savršeno, rekao je.

– Sve je u redu, rekla sam mu. – Nisi ti tome kriv.

Platio je račun i otpratio nas pješke kući. U četiri sata već je bilo mračno i ulična su svjetla blistala na mokrim kamenim kockama. Hodali smo gotovo šutke; Anouk je držala Rosettu za ruku i obje su budno pazile da ne stanu na rub kamena. Thierry nije govorio ništa; lice mu je bilo nepomično, ruke duboko zaturene u džepove.

– Molim te, Thierry. Nemoj biti ovakav. Rosette popodne nije spavala i znaš kakva je onda. – Zapravo, pitam se da li zaista zna. Sin mora da mu je već davno prešao dvadesetu i možda je zaboravio što znači imati dijete; zaboravio napade gnjeva; suze; galamu; natezanje. Ili je možda

Šarah sve to preuzela na sebe, prepuštajući Thierryju onu širokogrudnu ulogu: nogometne utakmice, šetnje po parku; rat jastucima; sportske igre.

– Zaboravio si kako je to, rekla sam. – Ponekad mi je teško sa svime izaći na kraj. A ti to pogoršavaš kad se miješaš.

Tada se okrenuo prema meni, blijeda i napeta lica. – Nisam zaboravio onoliko koliko ti misliš. Kad se Alan rodio. – naglo se prekinuo i vidjela sam kako se s mukom svladava.

Položila sam mu ruku na nadlakticu. – Što se dogodilo?

Stresao je glavom. – Kasnije, rekao je promuklim glasom. – Sve ću ti kasnije ispričati.

Stigli smo na Place des Faux-Monnayeurs, i ja sam zastala na pragu Rocher de Montmartre, pod svježim obojenim natpisom koji je malo škripao, i duboko udahнула prohladni zrak.

– Zao mi je, Thierry, opet sam rekla.

Slegao je ramenima, medvjed u kašmirskom ogrtaču, ali učinilo mi se da mu se lice malo smekšalo.

– Ja ću ti to nadoknaditi, rekla sam. – Skuhat ću ti večeru i spremiću Rosettu u krevet, i onda možemo o svemu ovome porazgovarati.

Uzdahnuo je. – OK.

Otvorila sam vrata.

Vidjela sam kako unutra posve nepomično stoji muškarac, u crno odjeveni muškarac, čije mi je lice bilo poznatije od mojega, i čiji je smiješak, rijedak i blistav kao ljetna munja, već počeo nestajati s njegovih usana...

– Vianne, rekao je.

Bio je to Roux.

PETI DIO

ADVENT

1.

Subota 1. Prosinca

Onoga časa kad je ušao u lokal znala sam da će on biti moja vrsta nevolje. Shvaćate, neki ljudi nose u sebi naboj – vidite to u njihovim bojama, a njegove su bile blijedo-žuto-modre poput plinskog plamenika spuštenog na najniže, koji može svakoga časa eksplodirati.

Ne biste to naravno pogodili na prvi pogled. Ništa posebno, pomislili biste. Pariz proguta milijun upravo takvih svake godine. Muškaraca u trapericama i čizmama građevinaca; muškaraca koji kao da se ne osjećaju dobro u gradu; muškaraca koji dobivaju plaću u gotovini. I sama sam dovoljno često bila u takvoj situaciji da mogu prepoznati tip; i ako je taj došao ovamo da kupi čokoladne bombone, onda sam ja Majka Božja Lurdska.

Stajala sam na stolcu i vješala sliku. Zapravo, moj portret, onaj koji je nacrtao Jean-Louis. Čula sam ga kako ulazi. Zveckanje zvončića; koraci u cipelama na parketu.

Onda je rekao Vianne – i nešto me u njegovu tonu natjeralo da se okrenem. Pogledala sam ga. Čovjek u trapericama i crnoj majici. Crvene kose svezane otraga. Kao što rekoh, ništa posebno.

Ali nešto je bilo u njemu, nešto što mi se učinilo poznatim. A smiješak mu je bio blistav kao Champs-Ehsees na Badnjak, i to ga je činilo posebnim – ali samo na trenutak, a onda se onaj blistavi smiješak pretvorio u izraz zbunjenosti kad je shvatio da je pogriješio.

– Oprostite, rekao je. – Mislio sam da ste. – naglo se prekinuo. – Vi ste šefica? – Glas mu je bio smiren, a zakotrljani r i oštri vokali odavali su jug.

– Ne, samo ovdje radim, rekla sam mu sa smiješkom. – Šefica je Madame Charbonneau. Poznate li je?

Na trenutak kao da nije bio siguran.

– Yanne Charbonneau, pomogla sam mu.

– Da. Poznajem.

– Pa, trenutno je izašla. Ali sigurna sam da će se brzo vratiti.

– U redu. Pričekat ću. – Sjeo je za stol i osvrnuo se pritom po dućanu, po slikama, po bombonima – sa zadovoljstvom, učinilo mi se, i stanovitom nelagodnom, kao da nije siguran kako će biti primljen.

– A vi ste...? – rekla sam.

– Ah. Samo prijatelj.

Nasmiješila sam mu se. – Mislim, kako se zovete.

– Ah. – Sad sam bila sigurna da je u neprilici. Ruke je zataknuo u džepove da sakrije nelagodu, kao da je moja nazočnost poremetila nekakav plan prezamršen da bi ga sada izmijenio.

– Roux, rekao je.

Sjetila sam se one dopisnice s potpisom R. Ime ili nadimak? Vjerojatno ovo drugo. Idem na sjever. Navratit ću ako uspijem.

A sada sam znala kako sam ga prepoznala. Posljednji sam ga put vidjela uz Vianne Rocher, na novinskoj fotografiji iz Lansquenet-sous-Tannes.

– Roux? Iz Lansqueneta?

Kimnuo je glavom.

– Annie neprestano govori o vama.

Na to su mu se boje rasvijetlile poput božičnog drvca, i počela sam shvaćati što bi Vianne mogla vidjeti u muškarcu poput Rouxa. Thierry se nikad ne rasvijetli – osim ako nije riječ o njegovoj cigari – ali s druge strane, Thierry ima novaca, što nadoknađuje mnogo štošta.

– Hajde, opustite se, a ja ću vam skuhati vruću čokoladu.

Sad se veselo nasmiješio. – To volim više od svega.

Napravila sam jaku, sa smeđim šećerom i rumom. Popio ju je, a onda je opet postao nemiran, šetao iz jedne sobe u drugu, ogledavao se i promatrao zdjele, staklenke, suđe i žlice, Yannein pribor za pravljenje čokoladnih bombona.

– Izgledate baš kao ona, rekao je napokon.

– Zbilja?

Zapravo ja uopće ne izgledam kao ona; ali istina je, primijetila sam da većina muškaraca rijetko vidi ono što je točno pred njima. Dašak parfema; duga raspuštena kosa; crvena suknja i moje cipele s visokim potpeticama; čarolija tako jednostavna da je i dijete može prozreti, ali muškarca će svaki put zavarati.

– Onda – kako dugo već niste vidjeli Yanne?

Slegao je ramenima. – Predugo.

– Znam kako je to. Evo. Uzmite čokoladni bombon.

Stavila sam je kraj njegove šalice, trufllu uvaljanu u prah od kakaa i pripremljenu po mom posebnom receptu, označenu kaktusovim znakom Xochipillija, ekstatičnog boga, uvijek pogodnog da razveže jezik.

Nije pojeo bombon već ga je umjesto toga besciljno valjao po tanjuriću. Bila je to gesta koju sam na neki način prepoznala, premda je nisam mogla do kraja identificirati. Čekala sam da počne pričati – ljudi mi obično rado pričaju – ali činilo se da je on odlučio da šutke sjedi, poigrava se svojom nepojedenom trufplom i promatra sve mračniju ulicu.

– Ostajete u Parizu? – rekla sam.

Slegao je ramenima. – Ovisi.

Ispitivački sam ga pogledala, ali čini se da nije prihvatio moju udicu. – Ovisi o čemu? – rekla sam napokon.

Opet je slegao ramenima. – Postaje mi dosadno na jednom mjestu.

Natočila sam mu još jednu šalicu. Njegova rezerviranost – rezerviranost koja kao daje bila bliža mrzovolji nego bilo čemu drugome – počela me uzrujavati. U čokolateriji je proveo već gotovo pola sata. Osim ako nisam izgubila dar, pomislila sam, sad sam već o njemu trebala znati sve što je potrebno. A ipak, sjedio je tu – utjelovljenje nevolja, i naizgled imun na sve moje pokušaje.

Obuzimalo me sve veće nestrpljenje. Nešto je bilo povezano s tim čovjekom, nešto što sam morala saznati. Jasno sam to osjećala, tako blizu da su mi se od toga ježile vlasi na zatiljku, a ipak.

Razmisli, kvragu.

Rijeka. Narukvica. Srebrni privjesak-mačkica. Ne, pomislila sam, to nije ono pravo. Rijeka. Brod. Anouk; Rosette.

– Niste pojeli svoju čokoladu, rekla sam. – Morate je kušati, znate. To nam je jedan od specijaliteta.

– Oh, oprostite. – Uzeo ju je u ruku. Kaktusov znak Xochipillija zavodljivo mu je blistao među prstima. Prinio je trufllu ustima; zastao na trenutak, namršten, možda zbog prodornog mirisa te čokolade, mračnog, drvenastog parfema zavodjenja.

Kušaj me.

Probaj me.

Okusi.

A tada, baš kad je bio zamalo moj, začuo se zvuk glasova na vratima.

Ispustio je bombon iz ruke i ustao.

Zvončići su zazvonili na vjetru. Vrata su se otvorila.

– Vianne, rekao je Roux.

A ona je zastala i zurila u njega, i boja joj se potpuno izgubila iz lica, dok je ruke ispružila kao da želi izbjeći neki užasni sudar.

Iza nje, Thierry je stajao sasvim zbunjen, svjestan možda da nešto nije u redu, ali previše zaokupljen samim sobom da vidi ono što je očito. Uz nju, Rosette i Anouk, ruku o ruku, Rosette zagledana kao očarana, Anoukino lice iznenada kao obasjano.

A Roux.

Obuhvatio je sve pogledom – muškarca, dijete, onaj izraz zaprepaštenja, prsten na njezinoj ruci – i sad sam opet vidjela kako mu boje blijede, gube se, vraćaju na ono modriilo plinskog plamička sniženog gotovo do kraja.

– Oprosti, rekao je. – Samo sam bio u prolazu. Znaš. Moj brod.

Nije navikao lagati, pomislila sam. Njegov naizgled olaki ton zvučao je usiljeno, a šake su mu bile čvrsto stisnute u džepovima.

Yanne je samo zurila, posve bezizražajna lica. Bez pokreta, bez smiješka; samo maska iza koje sam nazirala komešanje boja.

Anouk je spasila situaciju. – Roux! – zauralala je.

To je razbilo napetost. Yanne je zakoračila naprijed, sa smiješkom koji je bio djelomično strah, djelomično pretvaranje, djelomično još nešto što nisam mogla dokraja prepoznati.

– Thierry, ovo je stari prijatelj. – Sad je pocrvenjela, posve dražesno, i njezin podignuti glas mogao je lako biti izraz uzbuđenja pri susretu sa starim znancem (premda su mi njezine boje govorele nešto drugo), i oči su joj bile sjajne i zabrinute. – Roux, iz Marseillea – Thierry, moj – hm.

Neizgovorena riječ visjela je između njih kao bomba.

– Drago mi je – Roux.

Još jedan lažac. Thierryjeva antipatija prema tom čovjeku – tom uljezu – neposredna je, iracionalna i potpuno instinktivna. Njegov trud da to sakrije poprima oblik jezive srdačnosti, pomalo nalik onoj kojom se odnosi prema Laurentu Pinsonu. Glas mu grmi kao u Djeda Mraza; stisak ruke lomi kosti; za trenutak, zvati će tog neznanca mon pote.

– Vi ste, dakle, Yannein prijatelj? Ali niste u istom poslu?

Roux stresa glavom – Ne, dakako da niste. – Thierry se smiješi, uočivši mladost drugog muškarca i odvagujući je prema svemu što sam može pružiti. Trenutak ljubomore prolazi; vidim mu to u bojama, vidim kako modrosiva nit zavisti poprima blistavo bakreni odsjaj samozadovoljstva.

– Nešto ćete popiti, je li, mon pote?

Eto vidite. Rekla sam vam.

– Šta kažete na čašu piva? Kavana je tu odmah dolje.

Roux stresa glavom. – Samo čokoladu, hvala.

Thierry veselo i s prijezirom sliježe ramenima. Nalijeva čokoladu – ljubazan domaćin – a da pritom ne skida pogleda s uljezova lica.

– Kojim se ono poslom bavite?

– Ne bavim se poslom, kaže Roux.

– Ali radite, je li?

– Radim, kaže Roux.

– Na čemu? – kaže Thierry, pomalo se smiješeći. Roux sliježe ramenima. – Jednostavno radim.

Thierryjeva veselost sada ne poznaje granica. – A živite na brodu, kažete?

Zapravo je to rekla Anouk, ali Roux samo kima glavom. Smiješi se Anouk – jedinoj osobi ovdje koja je iskreno sretna što ga vidi, dok ga Rosette promatra kao očarana.

I sada vidim ono što mi je prije promaklo. Rosettine malene crte još nisu oblikovane, ali ona ima boju svoga oca – njegovu crvenu kosu, njegove zelenosive oči – baš kao i njegovu nezgodnu ćud.

Dakako, nitko drugi to čini se ne primjećuje. A najmanje upravo taj muškarac. Na prvi pogled rekla bih daje zbog Rosetti-na fizičkog i mentalnog zaostatka u razvoju vjerojatno pomislio kako je mnogo mlađa nego što zaista jest.

– Ostajete dugo u Parizu? – kaže Thierry. – Jer netko bi mogao reći da ovdje već imamo dovoljno ljudi s brodova. – Opet se smije, malo preglasno.

Roux samo gleda u njega, bezizražajna lica.

– Ipak, ako ovdje negdje tražite posao, dobro bi mi došla pomoć u uređenju mog stana. Rue de la Croix, ondje dolje. – kima glavom da pokaže smjer. – Lijep veliki stan, ali treba puno toga srušiti – popraviti zidove, staviti podove, ličiti – a nadam se da ću sve to završiti u naredna tri tjedna, tako da Yanne i djeca ne moraju provesti još jedan Božić u ovoj kući.

On zaštitnički grli Yanne jednom rukom, a ona se s tihom nelagodom izmiče.

– Dakako, shvatili ste da ćemo se vjenčati, dakako.

– Čestitam, kaže Roux.

– A jeste li vi oženjeni?

On stresa glavom. Ništa na njegovu licu ne otkriva ni tračak osjećaja. Neki mali treptaj u očima, možda, premda mu boje plamte neobuzdano i silovito.

– Pa, ako odlučite pokušati, – kaže on, – samo dođite i posjetite me. Ja ću vam naći kuću. Možete naći nešto nevjerovatno za kojih pola milijuna.

– Čujte, kaže Roux. – Moram ići.

Anouk prosvjeduje. – Ali tek si došao! – Ona dobacuje bijesan pogled Thierryju koji to uopće ne primjećuje. Njegova je antipatija prema Rouxu stvar instinkta, ne razuma. On i ne sluti istinu, a ipak tog neznanca sumnjiči za nešto – ne zato što je nešto rekao ili učinio, već jednostavno zato što je takav tip.

Kakav tip? Pa, znate već kako izgledaju. To nema nikakve veze s njegovom jeftinom odjećom ili predugom kosom ili nedostatkom društvenog odgoja. U njemu naprosto nešto ima; nešto nezgrapno, nešto od čovjeka koji je došao iz pogrešne sredine. Čovjek koji bi mogao učiniti bilo što; krivotvoriti kreditnu karticu, ili otvoriti bankovni račun posluživši se samo ukradenom vozačkom dozvolom, ili isposlovati rodni list (možda čak i putovnicu) u ime neke davno preminule osobe, ili ukrasti dijete nekoj ženi i iščeznuti kao Pied Piper, ne ostavljajući za sobom ništa osim pitanja.

Kao što sam rekla.

Moja vrsta nepravilike.

2.

Subota, 1. Prosinca

Uf, majko moja. Pa, dobro nam došao. Tu stoji u čokolateriji baš kao da je otišao na samo jedno poslijepodne, a ne pune puncate četiri godine; četiri godine rođendana i Božića gotovo bez ijedne riječi, nikad u posjetima, a sada.

– Roux!

Htjela sam se naljutiti na njega. Zbilja jesam; ali glas mi to nekako nije dopustio.

Viknula sam njegovo ime, glasnije nego što sam namjeravala.

– Nanou, rekao je. – Pa ti si baš odrasla.

Osjećala se neka tuga u tim njegovim riječima, kao da žali što sam Se promijenila. Ali on je bio isti stari Roux – dulje kose, čistijih cipela, drugačije odjeće, ali ipak isti, malo pogrbljen, s rukama u džepu, kao obično kad negdje ne želi biti, ali ipak mi se smiješi da pokaže kako to nije moja krivnja i da bi me, da Thierry nije ondje, podigao i zavrtio u zraku baš kao u stara vremena u Lansquenetu.

– Nisam, rekla sam. – Imam jedanaest i pol godina.

– Jedanaest i pol meni zvuči prilično odraslo. A tko je ova mala neznanka?

– To je Rosette.

– Rosette, rekao je Roux. Mahnuo joj je, ali ona mu nije uzvratila, niti je napravila neki znak. Rijetko se obraća neznancima; umjesto toga samo se zagledala u njega onim velikim mačjim očima sve dok čak i Roux nije morao odvratiti pogled.

Thierry mu je ponudio čokoladu. Roux ju je oduvijek volio, još u ona vremena. Pio je crnu, sa šećerom i rumom, dok mu je Thierry govorio o poslu, i Londonu, i čokolateriji, i stanu.

O, da. O stanu. Izgleda da ga Thierry uređuje, da ga priprema da bude lijep kad se mi uselimo. Rekao nam je to dok je Roux bio tamo. Pričao je kako će imati novu spavaću sobu za mene i Rosettu, i novu boju na zidovima, i kako želi da sve to bude gotovo za Božić da njegovim djevojčicama bude ugodno.

A ipak je bilo nešto podlo u načinu na koji je to rekao. Smiješio se, znate; ali ne očima; isto kao Chantal kad govori o svom novom iPodu, ili svom novom kompletu, ili svojim novim cipelama, ili svojoj narukvici iz Tiffanvja, a ja samo stojim i slušam.

Roux je samo stajao, i izgledao je kao da gaje netko udario.

– Čujte, rekao je kad je Thierry konačno začepio. – Ja moram ići. Samo sam htio vidjeti kako ste, znate, samo sam navratio na putu prema.

Lažeš, pomislila sam. Očistio si cipele.

– Gdje ste odsjeli?

– Na brodu, rekao je.

Pa to je logično. Uvijek je volio brodove. Sjećam se onoga u Lansquenetu; onoga koji je izgorio. Sjećam se i njegova lica kad se to dogodilo; onog izraza koji se čovjeku pojavi na licu kad se pošteno namučio za nešto do čega mu je zaista stalo, a onda neki podlac sve to oduzme.

– Gdje? – rekla sam.

– Na rijeci, rekao je Roux.

– Dobro, znamo, rekla sam, i očekivala da mi se nasmiješi. I tada sam shvatila da ga čak nisam ni poljubila, čak ni zagrlila otkako je došao, i odmah mi je postalo nelagodno, jer kad bih to učinila sada izgledalo bi kao da sam se netom sjetila i zapravo ne mislim ozbiljno.

Umjesto toga, uhvatila sam ga za ruku. Bila je gruba i hrapava od rada.

Učinilo mi se da se iznenadio; tada se nasmiješio.

– Rado bih vidjela tvoj brod.

– Možda hoćeš, rekao je Roux.

– Je li onako lijep kao stari?

– To ćeš morati sama zaključiti.

– Kada?

Slegao je ramenima.

Maman me pogledala onako kako me uvijek gleda kad je ljuta, ali to ne želi reći zato što su drugi ljudi u blizini. – Zao mi je, Roux, rekla mu je. – Da si prije nazvao – nisam očekivala.

– Pisao sam, rekao je. – Poslao sam dopisnicu.

– Nisam je nikad dobila.

– A. – Bilo mi je jasno da joj ne vjeruje. A ja sam znala da ona ne vjeruje njemu. Roux je beznadan slučaj kad je riječ o dopisivanju. On namjerava pisati, ali to nikad ne učini; i ne voli razgovarati telefonom. Umjesto toga šalje poštom razne sitnice – izrezbareni hrastov list na špagi; prugasti kamen s morske obale; knjigu – ponekad s popratnom porukom, ali često bez ijedne riječi.

Pogledao je Thierryja. – Moram ići.

Da, ma nemoj. Kao da postoji bilo koje mjesto na kojem bi on morao biti; Roux koji uvijek sam sebi ugađa; koji nikad nikome ne dopušta da mu kaže što da radi. – Vratit ću se.

Uh, lažljivac jedan.

Izenada sam bila toliko ljuta na njega da sam zamalo rekla naglas. Zašto si se vratio, Roux? Zašto si se uopće potrudio da se vratiš?

Sve sam mu to izgovorila, ali u duhu, mojim tajnim glasom, što sam grublje mogla, onako kako sam govorila Zozie onog prvog dana pred čokolaterijom.

Kukavice, rekla sam. Sada bježiš.

A Zozie je čula. Pogledala me je. Ali Roux je samo zaturio ruke dublje u džepove traperica i nije nam čak ni domahnuo kad je otvorio vrata i otišao a da se nije ni osvrnuo. Thierry je pošao ravno za njim – baš kao pas koji tjera uljeza. Ne da bi se Thierry ikad potukao s Rouxom – ali već me i sama pomisao na to skoro rasplakala.

Maman je krenula za njima, ali Zozie ju je zaustavila.

– Idem ja, rekla je. – Sve će dobro proći. Pričekaj ovdje s Annie i Rosettom.

I otišla je u mrak.

– Idi gore, Anouk, rekla je Maman. – Odmah ću doći.

I tako smo otišle na kat i čekale. Rosette je zaspala i nakon nekog vremena čula sam Zozie kako se uspinje, zatim Maman nekoliko minuta poslije, vrlo tihim koracima da nas ne uznemiri. I poslije nekog vremena sam zaspala, ali zvuk škriputavog poda u sobi nekoliko me puta probudio i znala sam daje Maman ondje, još budna, da stoji kraj prozora u tami, da sluša šum vjetra i nada se da će nas – barem jednom – ostaviti na miru.

3.

Nedjelja, 2. Prosinca

Sinoć se upalila božićna rasvjeta. Sada je cijeli quartier osvjetljen; ne šareno, već jednostavnom bjelinom poput zvjezdane živice nad gradom. Na Place du Tertre, gdje stoje slikari, postavljene su tradicionalne jaslice, s malim Isusom koji se smiješi u slamici i majkom i ocem koji gledaju u jaslice, dok Tri kralja stoje sa strane s darovima. Rosette je njima očarana, i neprestano ih želi iznova vidjeti.

Bebu, govori znakovima. Ide vidjeti bebu. Do tada ju je vidjela dvaput s Nicom; jednom s Alicom; bezbroj puta sa Zozie; sa Jean-Louisom i Paupaulom i, dakako, s Anouk koja je gotovo jednako očarana kao ona i ponavlja Rosetti priču o tome kako je beba (koja je u Anoukinoj verziji promijenila spol) rođena u štali u snijegu i kako su je životinje došle gledati, i tri mudraca, i kako se iznad nje zaustavila čak i zvijezda.

– Zato što je to bila posebna beba, kaže Anouk, na najveće Rosettino veselje. – Posebna beba, baš kao ti, a uskoro će i tebi biti rođendan.

Advent. Adventure. Obje riječi nagoviještaju dolazak nekog izvanrednog događaja. Nikad do sada nisam uočila tu sličnost; nikad nisam slavila po kršćanskom kalendaru, nikad postila, kajala se ili ispovijedala.

Gotovo nikad, u svakom slučaju.

Ali kada je Anouk bila malena, slavile smo u kući Badnjak; palile vatre da otjeramo nadolazeću tminu; plele vijence od božikovine i imele; pile jabukovaču s mirodijama i jele vruće kestenje iz otvorenog žeravnika.

Onda se rodila Rosette i stvari su se opet promijenile. Nestalo je vijenaca imele; svijeća i tamjana. Danas idemo u crkvu i kupujemo više darova nego što sebi možemo priuštiti, i stavljamo ih pod plastično drveće i gledamo televiziju i silno smo zaokupljeni pripremom hrane. Božićna rasvjeta možda izgleda kao zvijezde, ali pri pobježenju otkriva se da su lažne; teške girlande žica i kabela fiksiraju ih iznad uskih uličica. Čarolije je nestalo – a nisi li baš to htjela, Vianne? – kaže onaj trijezni glas u mojoj glavi, glas koji zvuči kao moja majka, kao Roux, a sada malo i kao Zozie, koji me podsjeća na Viannu kakva sam nekoć bila, i čija je strpljivost neka vrsta prijekora.

Ali ova će godina opet biti drugačija. Thierry obožava tradicionalne navike. Crkva, guska, čokoladni panj – proslava ne samo Božića, već svih onih Božića koje smo dijelili i koje ćemo dijeliti.

Bez magije, dakako. Ali je li to tako loše? Imat ćemo udobnost i sigurnost i prijateljstvo – i ljubav. Zar nam to nije dovoljno? Nismo li dovoljno gazili drugim putem? Zastoje meni, odgajanoj cijeli život na narodnim bajkama, tako teško vjerovati u živjeli-su-sretno-zauvijek? Zašto, kad dobro znam kamo me vodi, i dalje slijedim Pieda Pipera?

Otpremila sam Anouk i Rosettu u krevet. Zatim sam pošla za Rouxom i Thierryjem. Tek malo zakašnjenje – tri minute možda, najviše pet – ali kad sam zakoračila u još uvijek budnu ulicu već sam napola znala da Rouxa više neće biti, da je nestao u mravinjaku Montmartrea. Ipak, morala sam pokušati. Krenula sam prema Sacre-Coeur – i tada sam, među skupinama

stranaca i posjetitelja, uočila poznati Thierryjev lik kako hoda prema Place Dalida, ruku u džepovima, glave isturene naprijed kao u borbenog pjetlića.

Zastala sam i onda pošla nalijevo, kamenom popločanom ulicom do Place du Tertre. I dalje ni traga Rouxu. Nestao je. Naravno da jest – a zašto bi i ostao? – a ipak sam se zadržala na rubu trga, drhtala (zaboravila sam ponijeti kaput) i slušala zvukove noćnog Montmartrea; glazbu iz klubova ispod Butte, smijeh, korake, dječje glasove oko jaslica na drugoj strani trga, uličnog svirača na saksofonu, isječke razgovora donesene vjetrom.

Njegova je nepomičnost napokon privukla moju pozornost. Parižani su poput jata riba – neka se prestanu kretati, makar i na trenutak, i već umiru. Ali on je samo stajao, napola skriven u harlekinskom svjetlu crvene neonske reklame u prozoru kavane. Šutke je gledao i nešto čekao. Čekao mene.

Potrčala sam preko trga k njemu. Ogrlila sam ga i na trenutak se pobojala da neće uzvratiti. Osjećala sam mu napetost u tijelu, vidjela nabor između obrva, i u tom surovom svjetlu činio mi se kao neznanac.

A onda me je i on zagrlio, isprva s oklijevanjem, pomislila sam, a tada sa žestinom koja je protuslovlila njegovim riječima. – Ne bi smjela biti ovdje, Vianne, rekao je.

Jedno mjesto u nagibu njegova lijevog ramena savršeno pristaje mome čelu. Opet sam ga pronašla i položila glavu. Mirisao je na noć, i na motorno ulje, i cedrovinu i pačuli i čokoladu i katran i vunu, a iznad svega na ono nešto jedinstveno i njegovo, neuhvatljivo i poznato kao san koji se ponavlja.

– Znam, rekla sam.

A ipak, nisam mu mogla dopustiti da ode. Jedna bi riječ bila dovoljna; upozorenje; ozbiljno lice. Ja sam sada s Thierryjem. Nemoj mi sve pokvariti. Pokušati nagovijestiti bilo što drugo bilo bi besmisleno i bolno i osuđeno na propast od početka. A ipak.

– Lijepo je vidjeti te, Vianne. – Njegov je glas, premda tih, bio čudnovato nabijen osjećajima.

Nasmiješila sam se. – I tebe. Ali zašto sada? Nakon toliko vremena?

Slijeganjem ramenima Roux može mnogo toga izraziti. Ravnodušnost; prijezir; neshvaćanje; čak i veselost. U svakom slučaju, moje čelo izgubilo je svoju kolijevku i naglo sam vraćena natrag, na zemlju.

– Bi li ti nešto značilo da znaš?

– Možda i bi.

Opet je slegao ramenima. – Nema razloga, rekao je. – Jesi li ovdje sretna?

– Dakako. Tu je sve što sam u životu htjela. Dućan; kuća; škole za djecu. Pogled s moga prozora svakoga dana. I Thierry.

– Samo što te ja nikad nisam zamišljao ovdje. Mislio sam da je samo pitanje vremena. Da ćeš jednoga dana vjerojatno.

– Sto? Doći k pameti? Odustati? Živjeti u pokretu, iz dana u dan, iz mjesta u mjesto, kao ti i oni ostali riječni štakori?

– Radije sam štakor nego ptica u kavezu.

Naljutio se, pomislila sam. Glas mu je i dalje bio tih, ali je njegov južnjački naglasak postao izraženiji, kao što se često događa kad se razbjesni. Palo mi je na pamet da sam ga ja možda htjela naljutiti, prisiliti ga na konfrontaciju koja ni jednome od nas neće ostaviti izbor. Bila je to bolna pomisao, ali možda istinita. A možda je i on to osjetio, jer me je tada pogledao i veselo se nacerio.

– A što ako ti kažem da sam se promijenio? – Nisi se promijenio. – Ti to ne znaš.

Oh, ali itekako znam. I srce me boli kad vidim kako je potpuno isti. Ali ja sam se promijenila. Moja su me djeca promijenila. Ne mogu više jednostavno raditi što hoću. A ono što hoću jest.

– Roux, rekla sam. – Drago mi je što te vidim. Sretna sam što si došao. Ali prekasno je. Ja sam s Thierryjem. A on je zbilja zlatan, kad ga bolje upoznaš. Toliko je napravio za Anouk i Rosettu.

– A voliš li ga?

– Roux, molim te.

– Rekao sam, voliš li ga?

– Naravno da ga volim.

I opet ono tako prijezirno slijeganje ramenima. – Čestitam, Vianne, rekao je.

Pustila sam ga da ode. A što sam drugo mogla? Vratit će se, pomislila sam. Morat će se vratiti. Ali do sada nije. Nije ostavio ništa za sobom, ni adresu, ni telefonski broj – premda bi me iznenadilo da Roux ima telefon. Koliko ja znam, nikad nije imao čak ni televizor, više voli promatrati nebo, kaže, spektakl koji mu nikad ne dosadi i na kojem nikad nema repriza.

Zanima me gdje sada boravi. Na brodu, tako je rekao Anouk. Teglenica, pomislila sam, najvjerojatnije teglenica koja prevozi terete Seinom. Ili možda nekakav drugi riječni brod, pod pretpostavkom da je uspio naći nešto jeftino. Samo trup, možda; olupinu; radi na njoj između poslova, krpa je, čini je svojom. Roux je beskrajno strpljiv s brodovima. S ljudima, međutim.

– Hoće li se Roux danas vratiti, Maman? – upitala je Anouk za doručkom.

Čekala je do jutra da progovori. Ali istina je da Anouk rijetko govori impulzivno; ona duboko razmišlja; ona kombinira, a tada progovara onako svečano, pomalo oprezno, poput televizijskog detektiva koji je upravo nanjušio istinu.

– Ne znam, rekla sam joj. – Ovisi o njemu. – Bi li voljela da se vrati? – Upornost je oduvijek bila jedna od Anoukinih najistaknutijih odlika.

Uzdahnula sam. – Teško je to.

– Zašto? Više ga ne voliš? – Osjetila sam izazov u njezinu glasu.

– Ne, Anouk. Ne zato. – Nego zašto onda?

Gotovo sam se nasmijala. Kad ona to kaže sve zvuči tako jednostavno; kao da naši životi nisu kuća od karata, i kao da svaka odluka, svaki izbor nije pažljivo odmjeren u odnosu na mnoštvo drugih izbora i odluka koji su opasno nagurani jedni uz druge i naginju se, povijaju sa svakim dahom.

– Slušaj, Nanou. Znam da ti voliš Rouxa. Volim ga i ja. Jako ga volim. Ali moraš upamtiti. – Tragala sam za riječima. – Roux radi ono što hoće, i tako je uvijek bilo. Nikad se ne zadržava' dugo na jednom mjestu. I to je u redu, zato što je sam. Ali nama trima treba više od toga.

– Da mi živimo s Rouxom, ne bi bio sam, rekla je Anouk razumno.

Morala sam se nasmijati, premda me srce boljelo. Roux i Anouk su tako čudnovato slični. Oboje razmišljaju u apsolutima. Oboje su tvrdoglavi, tajnoviti i zastrašujuće osjetljivi.

Pokušala sam objasniti. – On voli živjeti sam. Živi na rijeci cijelu godinu, spava vani, čak se ne osjeća ugodno u kući. Mi ne bismo mogle tako živjeti, Nanou. On to zna. A znaš i ti.

Pogledala me je mračno, ocjenjivački. – Thierry ga mrzi. Vidjela sam.

Pa, nakon sinoćnjeg događaja, vjerujem da to nikome ne bi promaklo. Ona gromka, budalasta veselost; onaj otvoreni prijezir; ona ljubomora. Ali to nije Thierry, rekla sam sama sebi. Nešto ga je sigurno uznemirilo. Ona mala scena u La Maison Rose?

– Thierry ga ne poznaje, Nanou. – Thierry ne poznaje nikoga od nas.

Vratila se na kat s kroasanom u svakoj ruci i pogledom koji je nagoviještao daljnju raspravu u danom trenutku. Otišla sam u kuhinju; skuhalo čokoladu; sjela i gledala kako se hladi. Mislila sam na veljaču u Lansquenetu, s mimozama u cvatu na obalama rijeke Tannes i riječnim skitnicama u njihovim dugačkim uskim brodovima, tako brojnim i tako gusto naguranima da si gotovo mogao pješke prijeći na drugu stranu.

I na jednog čovjeka koji sjedi sam i promatra rijeku s krova svog broda. Nije toliko različit od ostalih, a ipak sam na neki način gotovo odmah znala. Neki ljudi sjaje. On je jedan od tih. I čak i sada, nakon toliko vremena, osjećam kako me taj plamen opet privlači. Da nema Anouk i

Rosette, možda bih sinoć pošla za njim. Napokon, na svijetu ima i gorih stvari od siromaštva. Ali svojoj djeci dugujem nešto više. Zato sam ovdje. I ne mogu se vratiti i opet biti Vianne Rocher, ondje u Lansquenetu. Čak ni za Rouxa. Čak ni za sebe.

Još sam ondje sjedila kad je došao Thierry. Bilo je devet sati i još prilično mračno; izvana sam čula udaljene prigušene zvukove prometa i zvona sa crkvice na Place du Tertre.

Šutke je sjeo nasuprot meni; kaput mu je odisao dimom cigara i pariškom maglom. Sjedio je tako šutke trideset sekundi, a tada je ispružio ruku da prekrije moju.

– Žao mi je zbog onoga sinoć, rekao je.

Uzela sam šalicu i pogledala unutra. Vjerojatno sam pustila da mlijeko zakipi. Na hladnoj čokoladi nabrala se kožica. Kako sam nepažljiva, pomislila sam.

– Yanne, rekao je Thierry.

Pogledala sam ga.

– Žao mi je, rekao je. – Bio sam pod stresom. Htio sam da sve bude savršeno za tebe. Namjeravao sam vas sve odvesti na ručak, zatim vam reći za stan, i kako sam uspio osigurati datum za vjenčanje – pazi sad ovo – u istoj onoj crkvi u kojoj su se vjenčali moji roditelji – Što? – rekla sam.

Stisnuo mi je ruku. – Notre-Dame des Apotres. Za sedam tjedana. Netko je otkazao, a ja poznajem župnika – radio sam nešto za njega prije nekog vremena.

– O čemu ti to govoriš? – rekla sam. – Tiraniziraš moju djecu, nepristojan si prema mom prijatelju, odeš bez riječi i onda očekuješ da ću se ja sva uzбудiti zbog nekakvih stanova i planova za vjenčanje?

Thierry se pokajnički nasmiješio. – Žao mi je, rekao je. – Neću se smijati, ali – ti se zbilja još nisi navikla na onaj telefon, je li?

– Što? – rekla sam.

– Samo uključi telefon.

Uključila sam ga i našla novu poruku koju je Thierry poslao protekle večeri u osam i trideset.

Ljubim te do ludila. Moja jedina isprika. Vidimo se sutra u 9. Thieny.

– Oh, rekla sam.

Uhvatio me za ruku. – Zbilja mi je žao za sinoć. Onaj tvoj prijatelj.

– Roux, rekla sam.

Kimnuo je glavom. – Znam kako to smiješno zvuči. Ali kad sam ga vidio s tobom i Annie – kako razgovara kao da vas godinama poznaje – podsjetio me na sve ono što ja o tebi ne znam. Na sve ljude u tvojoj prošlosti, muškarce koje si voljela.

Pogledala sam ga pomalo iznenađeno. Što se tiče mog dotadašnjeg života, Thierry do sada nije pokazao baš nikakvo zanimanje. To je nešto što mi se na njemu oduvijek sviđalo. Odsutnost znatiželje.

– Sviđaš mu se. Čak je i meni to jasno.

Uzdahnula sam. Uvijek tako završi. Pitanja; raspitivanje; s najboljom namjerom, ali prepuna sumnje.

Odakle ste? Kamo ste se uputili? Jeste li ovdje odsjeli kod rodbine?

Thierry i ja imali smo dogovor, mislila sam. Ja ne spominjem njegov razvod; on ne govori o mojoj prošlosti. To funkcionira – ili je bar funkcioniralo do jučer.

Dobro si odabrao trenutak, Roux, mislila sam ogorčeno. Ali u stvari, on jest takav. I sad je njegov glas u mom duhu nalik glasu vjetra. Nemoj se zavaravati, Vianne. Ne možeš se ovdje skrasiti. Misliš da si sigurna u svojoj kućici. Ali, poput vuka u bajci, ja znam da nisi.

Otišla sam u kuhinju da skuham novu čokoladu. Thierry me slijedio, nezgrapan u svom velikom kaputu među Zozienim malim stolićima i stolcima.

– Želiš znati nešto o Rouxu? – rekla sam dok sam ribala čokoladu u lonac. – Pa, upoznala sam ga kad sam živjela na jugu. Neko vrijeme vodila sam čokolateriju u selu pokraj Garonne.

On je živio na riječnom brodu, kretao se od grada do grada i povremeno radio. Stolariju, pokrivanje krovova, berbe. Meni je obavio nekoliko poslova. Nisam ga vidjela više od četiri godine. Zadovoljan?

Malo se postidio. – Žao mi je, Yanne. Zbilja sam smiješan. I vjeruj da te nisam kanio ispitivati. Obećavam da to više neću činiti.

– Nikad nisam mislila da ćeš ti biti ljubomoran, rekla sam i dodala vrućoj čokoladi mahunu vanilije i prstovet oraščića.

– Nisam, rekao je Thierry. – I da ti to dokažem. – Položio mi je obje ruke na ramena, prisilivši me da gledam u njega. – Slušaj, Yanne. On je tvoj prijatelj. Očito mu treba novaca. A s obzirom na to da ja zbilja želim da taj stan bude dovršen za Božić, a ti znaš kako je teško pronaći bilo koga da radi u ovo doba godine, odlučio sam mu ponuditi posao.

Zurila sam u njega. – Zbilja?

Nasmiješio se. – Zovi to ispaštanjem, rekao je. – Moj način da ti dokažem kako onaj ljubomorni tip kojega si sinoć upoznala nije pravi ja. A ima i još nešto – Posegao je u džep svoga kaputa. – Nabavio sam ti jednu sitnicu, rekao je. – To je trebao biti dar za zaruke, ali.

Thierryjeve sitnice uvijek su raskošne. Četiri tuceta ruža odjednom; nakit iz Bond Streeta; rupci od Hermesa. Možda malo previše konvencionalno – ali to je Thierry. Predvidiv do srži.

– Dakle?

Bio je to tanak paketić, jedva nešto deblji od podstavljene omotnice. Otvorila sam ga i pronašla kožnu putnu lisnicu u kojoj su bile četiri avionske karte prvoga razreda za New York, s datumom 28. prosinca.

Zurila sam u njih.

– Bit ćeš oduševljena, rekao je. – To je jedino mjesto za doček Nove godine. Rezervirao sam sjajan hotel – djeca će uživati – bit će snijega – glazbe – vatromet. – Oduševljeno me zagrlio. – Oh, Yanne, jedva čekam da ti pokažem New York.

Zapravo sam ja ondje već bila. Moja majka je ondje umrla, u prometnoj ulici, pred jednom talijanskom delikatesnom radnjom, na Dan nezavisnosti. Tada je bilo vruće i sunčano. U prosincu će biti hladno. Ljudi umiru od studeni u New Yorku u prosincu.

– Ali ja nemam putovnice, rekla sam polako. – Odnosno, imala sam – ali.

– Istekla je? Ja ću to srediti.

Zapravo, više je nego istekla. Ona glasi na pogrešno ime – na ime Vianne Rocher – a kako mu to mogu reći, pomislila sam, to da je žena koju voli netko drugi?

Ali kako to sada sakriti? Sinoćnja scena me podučila; Thierry/ nije baš toliko predvidljiv kao što sam pretpostavljala. Prijevarena je nasrtljiv korov koji, ako se dovoljno rano ne suzbije, silom gura svoje vitice na sve strane i nagriza, širi se, guši, sve dok napokon ne preostane ništa osim guštika laži.

Stajao je vrlo blizu, i u sjajnim modrim očima vidjela sam zabrinutost ili možda nešto drugo. Mirisao je na nešto neodređeno ugodno, poput pokošene trave ili starih knjiga ili borove smole ili kruha. Malo mi se približio i sad sam se našla u njegovu zagrljaju, glave položene na njegovo rame (premda, gdje je ona mala udubina, pomislila sam, koja kao da je napravljena samo za mene?) i sve je to bilo tako poznato, taj osjećaj izrazite sigurnosti – premda se ovaj put u sve uvukla i neka napetost. Jasno sam je osjetila, poput dviju žica pod naponom koje će se svaki čas dodirnuti.

Njegove su usne pronašle moje. Opet onaj naboj. Poput statičkog elektriciteta između nas, napola užitak, napola nešto drugo. Zatekla sam se kako mislim na Rouxa. Proklet bio. Ne sada. Taj dugi poljubac. Odmaknula sam se.

– Slušaj, Thierry. Moram ti objasniti.

Pogledao me je. – Sto objasniti?

– Ime na mojoj putovnici, ime koje ću morati dati matičaru – Duboko sam udahnula. – To nije ime koje sada koristim. Promijenila sam ga. To je duga priča. Trebala sam ti već prije reći, ali.

Thierry me prekinuo. – Nije važno. Ne moraš objašnjavati. Svi mi imamo neke stvari u životu o kojima radije ne razgovaramo. Zašto bi meni bilo važno jesi li ti promijenila ime? Mene zanima tko ti jesi, a ne jesi li Francine ili Marie-Claude ili čak, Bog nam bio na pomoći, čak Cunegonde.

Nasmiješila sam se. – To ti ne smeta?

Stresao je glavom. – Obećao sam da te neću ispitivati. Prošlost je prošlost. Ništa ne moram znati. Osim ako mi se ne spremaš reći da si nekad bila muškarac, ili tako nešto.

Nasmijala sam se. – Tu si prilično siguran.

– Pa valjda bih mogao provjeriti. Za svaki slučaj. – Njegove ruke spojene na dnu mojih leđa. Poljubac postaje snažniji, zahtjevniji. Thierry nikad ništa ne zahtijeva. Njegova staromodna uljudnost jedna je od onih stvari koje su me uvijek privlačile, ali danas je nešto drugačiji – osjeća se nagovještaj dugo zatajivanih strasti; nestrpljivost; žeđ koja traži nešto više. Na trenutak se utapam u tome; njegove se ruke kreću prema mom struku, prema grudima. S nekom gotovo djetinjastom pohlepom ljubi mi usta, lice, kao da želi uspostaviti pravo vlasništva nad tolikim dijelom mene koliko je to god moguće, i cijelo vrijeme šapće volim te Yanne, želim te.

Napola u smijehu, pokušavam se osloboditi. – Ne ovdje. Prošlo je pola deset.

Zagundao je kao neki smiješan medvjed. – Misliš da ću čekati sedam tjedana? – I sad mu i ruke postaju medvjede i drže me u čvrstom stisku, i vonja na mošusni znoj i ustajale cigare, i odjednom, i prvi put u našem dugom prijateljstvu, mogu zamisliti kako vodimo ljubav, goli i znojni među plahutama i osjećam ubod neobičnog iznenađenja pri osjećaju gađenja koje ta pomisao izaziva.

Prislonila sam mu ruke na prsa i odgurnula ga. – Thierry, molim te.

Pokazao je zube.

– Zozie će doći za koju minutu.

– Onda idemo gore prije nego dođe.

Već sam s mukom hvatala dah. Vonj znoja se pojačao, izmiješan s mirisom hladne kave, sirove vune i sinoćnjeg piva. Miris koji više nije tako utješan, koji priziva slike pretrpanih lokala i bjegova u zadnji čas i pijanih neznanaca u noći. Thierryjeve su ruke velike i pohlepne, osute staračkim pjegama, obrasle dlakom.

Zatekla sam se kako razmišljam o Rouxovim rukama. Njegovim spretnim džeparskim prstima; motornom ulju pod noktima.

– Ma hajde, Yanne.

Vukao me preko sobe. Oči su mu blistale u očekivanju užitka. Iznenada sam se željela pobuniti, ali prekasno. Ja sam odlučila. Nema povratka, pomislila sam. Pošla sam za njim prema stubištu.

Žarulja se razletjela s praskom poput petarde.

Zasula nas je kiša smrvljenog stakla.

Neki zvuk odozgo. Rosette je bila budna. Zadrhtala sam od olakšanja.

Thierry je opsovao.

– Moram ići pogledati Rosettu, rekla sam.

Proizveo je neki zvuk koji baš nije bio smijeh. Konačni poljubac – ali trenutak je prošao. Krajičkom oka vidjela sam kako nešto zlaćano svjetluca u sjenama – sunčana zraka, možda, ili nekakav odraz.

– Moram ići pogledati Rosettu, Thierry.

– Ljubim te, rekao je.

Znam da me ljubiš.

Bilo je deset sati i Thierry je netom otišao kad je ušla Zozie umotana u veliki kaput, u ljubičastim čizmama na visokim potplatima i noseći veliku kartonsku kutiju objema rukama. Izgledala je dosta teška i Zozie se malo zajapurila kad ju je pažljivo spustila na pod. – Oprosti što kasnim, rekla je. – Ovo je teško.

– A što je to? – rekla sam.

Zozie se nasmiješila. Pošla je do izloga i izvukla one crvene cipele koje su u njemu provele protekla dva tjedna.

– Mislila sam kako je vrijeme za malu promjenu. Sto kažeš na novi aranžman u izlogu? Mislim, ovo nikad nije bilo zamišljeno kao nešto trajno, a da budem iskrena, fale mi ove cipele.

Nasmiješila sam se. – Naravno, rekla sam.

– Pa sam ovo pokupila na Marche aux Puces. – Pokazala je na kartonsku kutiju. – Htjela bih iskušati jednu ideju.

Pogledala sam u kutiju, zatim u Zozie. Još pomalo smućenu od Thierryjeva posjeta, Rouxove pojave i komplikacija koje sam znala da će to donijeti, neočekivana dobrota te jednostavne geste iznenada me dovela na rub suza.

– Nisi trebala, Zozie.

– Nemoj biti smiješna. Ja to volim. – Pozorno me pogledala. – Nešto se dogodilo?

– Ah, Thierry. – Pokušala sam se nasmiješiti. – Čudno se ponaša posljednjih nekoliko dana.

Slegla je ramenima. – To me ne čudi, rekla je. – Dobro ti ide. Posao napreduje. Napokon se stvari mijenjaju u tvoju korist.

Namršteno sam je pogledala. – Što time hoćeš reći?

– Hoću reći, rekla je Zozie strpljivo, – hoću reći da Thierry i dalje želi biti Djed Mraz i princ na bijelom konju i Sveti Nikola, sve u jednoj osobi. Bilo je lijepo dok si se ti mučila – častio te večerom, oblaćio te, obasipao te darovima – ali ti si sada drugačija. Više te ne treba spašavati. Netko mu je uzeo lutkicu Pepeljugu, i stavio na njezino mjesto stvarnu, živu djevojku, i on s time teško izlazi na kraj.

– Thierry nije takav, rekla sam.

– Ne?

– Pa – priznala sam. – Možda malo.

Tada se nasmijala, i ja sam se smijala s njom, premda nisam mogla a da ne osjetim neku zbunjenost. Zozie, dakako, vrlo dobro zapaža. Ali nisam li to sve trebala i sama vidjeti?

Zozie je otvorila kartonsku kutiju.

– Zašto danas malo ne usporiš? Lezi i odmori se. Igraj se s Rosettom. Nemoj se brinuti. Ako dođe, pozvat ću te.

To me zaprepastilo. – Tko ako dođe?

– Oh, ma daj, Vianne.

– Nemoj me tako zvati!

Iskesila se. – Pa, Roux, dakako. Što si ti mislila, sveti otac papa?

Tužno sam se nasmiješila. – On danas neće doći. – A zašto si tako sigurna?

I tako sam joj rekla što mi je govorio Thierry; o stanu, i kako je čvrsto odlučio da nas ondje smjesti do Božića, i o avionskim kartama za New York, i kako je ponudio Rouxu posao u Rue de la Croix.

Zozie se očito iznenadila. – Je li? – rekla je. – Pa dobro, ako prihvati, sigurno mu treba novac. Ne vjerujem da bi to radio iz ljubavi.

Stresla sam glavom. – Pravi cirkus, rekla sam. – Zašto nije rekao da dolazi? Ja bih sasvim drugačije postupila. U najmanju ruku bila bih pripravna.

Zozie je sjela za kuhinjski stol. – On je Rosettin otac?

Ništa nisam rekla već sam se okrenula da upalim pećnice. Namjeravala sam napraviti kekse s đumbirom, one vrste koja se vješa na božićno drveće; sa zlaćanom i šećernom glazurom i vezane šarenom vrpcom.

– Naravno, to je tvoja stvar, nastavila je Zozie. – Zna li Annie?

Stresla sam glavom.

– Zna li bilo tko? Zna li Roux? Izenada mi je ponestalo snage i brzo sam sjela na stolac, i imala sam osjećaj kao da mi je prerezala konce i da me ostavila zgužvanu, bez glasa, bespomoćnu i nepomičnu.

– Ne mogu mu sada reći, prošaptala sam napokon.

– E pa, nije on budala. Sam će doći do toga.

Šutke sam stresla glavom. Bilo je to prvi put da sam imala razloga osjetiti zahvalnost stoje Rosette drukčija – što na pragu četvrte godine još izgleda i ponaša se kao dijete od dvije i pol, a tko bi vjerovao u nemoguće?

– Prekasno je za to, rekla sam. – Prije četiri godine možda, ali ne sada.

– Zašto? Zar ste se posvadili?

Zvuči kao Anouk. Zatekla sam se kako i njoj pokušavam objasniti da stvari nisu jednostavne, da kuće treba graditi od kamena, jer kad vjetar dohupi samo će nas čvrsti kamen zadržati na mjestu.

Čemu se pretvarati? govori mi on u duhu. Šta te to tjera da se pokušavaš prilagoditi? Sto te to na tim ljudima tjera da želiš biti poput njih?

– Ne, nismo se posvadili, rekla sam. – Samo smo – otišli svatko svojim putem.

Izenadna, zapanjujuća slika u mom duhu. Pied Piper sa svojom frulom, sva ga djeca slijede – osim onoga hromoga, koji ostaje dok se planina za njim zatvara.

– A što je s Thierryjem? – rekla je.

Dobro pitanje, pomislila sam. Da li nešto sumnja? Nije ni on glup; a ipak pati od nekakvog sljepila koje bi moglo biti oholost ili povjerenje ili malo jednoga i malo drugoga. Ali mu je Roux i dalje sumnjiv. Primijetila sam to sinoć – onaj pogled koji odmjerava – instinktivna averzija solidnog građanina prema skitnici; ciganinu; putniku.

Sama odabireš svoju obitelj, Vianne, pomislila sam.

– Pa, čini se da si donijela odluku.

– I to pravu. Znam da jesam.

Ali bilo mi je jasno da mi ne vjeruje. Kao da je to vidjela u zraku oko mene, poput šećerne vune koja se skuplja na štapiću. Ali ljubav se pojavljuje u mnogim oblicima; i kad je ona vruća, sebična, gnjevna vrsta već odavno izgorjela, zahvali svim bogovima što postoje muškarci poput Thierryja; oni sigurni i nemaštoviti muškarci, koji misle da je strast tek riječ iz knjiga, poput čarolije ili pustolovine.

Zozie me još promatrala s onim strpljivim polusmiješkom, kao da očekuje da kažem još nešto. Kad nisam, samo je slegla ramenima i ponudila mi zdjelicu mendiants. Ona ih radi na isti način kao ja; čokolada dovoljno tanka da pukne, ali dovoljno debela da zadovolji; gusto zasuta debelim grožđicama; jedan orah, jedan badem; jedna ljubičica; jedna ušećerena ruža.

– Kušaj, rekla je. – Kako ti se čini?

Barutasti miris čokolade dizao se iz zdjelice sa slatkišima, donosio aromu ljeta i izgubljenog vremena. On je imao okus po čokoladi kad sam ga prvi put poljubila, a miris vlažne trave dizao se s tla na kojem smo ležali; i njegov je dodir bio neočekivano mekan, a kosa kao ljetni neveni u svjetlu koje se gasi.

Zozie je još držala zdjelicu s mendiants. Napravljena je od plavog muranskog stakla sa zlatnim cvjetićem na rubu. Nije uopće skupocjena, ali ja je volim. Roux mi ju je dao u Lansquenetu, i odonda je neprestano nosim sa sobom, u prtljazi, u džepovima, kao talisman.

Podigla sam pogled i vidjela kako me Zozie promatra. Oči su joj bile hladne vilinsko-modre boje, poput nečega što vidiš u snovima.

– Nikome nećeš reći? – rekla sam.

– Naravno da neću. – Finim prstima uzela je jedan bombon i ponudila mi ga. Gusta, tamna čokolada, grožđice namočene u rumu, vanilija, ruža i cimet...

– Uzmi jednu, Vianne, rekla je sa smiješkom. – Slučajno znam da ove najviše voliš.

4.

Ponedjeljak, 3. Prosinca

Dobar rezultat, moram priznati. Najveći dio mog posla ovdje zapravo je žongliranje; niz lopti i bodeža i baklji koje treba održavati u zraku koliko je god potrebno.

Trebalo mi je nešto vremena da budem sigurna u Rouxa. Oštar je kao britva i zahtijeva vrlo oprezan postupak, i uspjelo mi je samo spriječiti ga da ode. Tako sam ga nekako zadržala u subotu navečer i, pomoću nekoliko riječi ohrabrenja, za sada ga uspijevam držati pod kontrolom.

Nije bilo lako, moram priznati. Prvi mu je poriv bio da se vrati onamo odakle je došao i da se više nikad ne pojavi. Nisam mu trebala gledati u boje da bih to saznala; jasno mu se to vidjelo na licu dok je koračao niz Butte, raskuštrane kose i ruku žestoko zaturenih u džepove. Thierry ga je također slijedio, i bila sam prisiljena raščistiti put pomoću male čarolije koja gaje natjerala da se posklizne, pa sam u sekundama koje je izgubio sustigla Rouxa i uhvatila ga za ruku.

– Roux, rekla sam mu. – Ne možeš samo ovako otići. Ima mnogo toga što ne znaš o svemu ovome.

Otresao je moju ruku, ne usporivši. – A zašto misliš da želim znati?

– Zato što si u nju zaljubljen, rekla sam.

Roux je samo slegnuo ramenima i nastavio hodati.

– I zato što se ona pokolebala, a ne zna kako da to kaže Thierryju.

Sada je počeo slušati. Usporio je korak. Iskoristila sam priliku i napravila mu znak Jednoga Jaguara točno za leđima – čaroliju koja ga je trebala potpuno zaustaviti, ali koju je Roux samo instinktivno otresao.

– Ej, prestani, rekla sam, najviše iz osjećaja nemoći.

Pogledao me s nekom divljom znatiželjom.

– Moraš joj dati vremena.

– Za što?

– Da odluči što zapravo hoće.

Sada je stao na mjestu i zurio pred sebe s nekom novom žestinom. Osjetila sam grč nezadovoljstva – bio je tako očito slijep za bilo koga tko nije Vianne – ali bit će poslije vremena za to, rekla sam sama sebi. Ovoga trenutka, trebalo mi je samo da ostane ovdje. Poslije toga, mogla sam ga na miru natjerati da plati.

U međuvremenu se Thierry podigao i krenuo prema nama. – Sad za ovo nemamo vremena, rekla sam. – Naći ćemo se u ponedjeljak poslije posla.

– Posla? – rekao je. Počeo se smijati. – Misliš da ću ja raditi za njega?

– Bilo bi ti bolje, rekla sam. – Ako želiš da ti pomognem.

Poslije toga imala sam upravo dovoljno vremena da priđem Thierryju kad nam se približio. Jedva desetak metara udaljen, krupan u svom kašmirskom kaputu bijesno je zurio u mene i u Rouxa, poput velikog plišanog mede koji je iznenada podivljao.

– E, sad si sve pokvario, rekla sam mu tiho. – Što te spopalo da se tako ponašaš? Yanne je jako uzrujana.

Nakostrušio se. – A što sam to učinio? Ja sam. – Nije važno što si ti učinio. Ja ti mogu pomoći, ali moraš slušati. – Gnjevno sam napravila znak Krvave Mjesečine vrhovima prstiju. To kao da ga je smirilo; izgledao je potresen. Opet sam napravila znak, ovaj put moćni znak Jednoga Jaguara, i vidjela kako su mu se boje malo ublažile.

Toliko je lakši od Rouxa, pomislila sam. Toliko spremniji na suradnju. U nekoliko riječi iznijela sam mu plan. – Jednostavno je, rekla sam. – I ne možeš nikako izgubiti. Ispast ćeš velikodušan. Dobit ćeš pomoć koja ti je potrebna u stanu. Češće ćeš vidati Yanne. A što je još važnije. – Opet sam spustila glas. – Možeš njega držati na oku.

E, to je presudilo. Znala sam da hoće. Ta divna mješavina taštine, sumnjičavosti i vrhunskog samopouzdanja – gotovo mi uopće nisu bile potrebne čini, on sve to tako dobro obavlja sam.

Da, skoro da mi se Thierry počinje sviđati. Tako je udoban, tako predvidiv, bez oštrih rubova na koje se možeš porezati. Iznad svega, tako ga je lako šarmirati – jedan smiješak, jedna riječ, i on je moj. Za razliku od Rouxa s onim njegovim mrzovoljastim ustima i trajno sumnjičavim pogledom.

Vrag ga odnio, pomislila sam. Sto meni nedostaje? Izgledam kao Vianne, govorim kao Vianne – to je trebalo biti čas posla. Ali neki su ljudi naprosto otporniji od drugih, a očito sam loše odabrala vrijeme. Ipak, to može pričekati – barem nekoliko dana. A ako čini ne budu pomogle, kemikalije hoće.

Danas sam nestrpljivo čekala vrijeme zatvaranja, neprestano pogledavajući na sat. Dan mi se činio silno dugim, ali dosta sam ga ugodno provela, dok se vani kiša polako pretvarala u maglicu, a ljudi prolazili poput stvorenja iz sna i povremeno se zaustavljali da zure u napola dovršeni izlog, koji sada blista iz Rocher de Montmartre kao laterna magica.

Nikad ne podcjenjuj moć dobro aranžiranog izloga. Oči su prozori duše, kažu, a izlog bi trebao biti oči dućana, blistati i obećavati užitak. I stari je izlog bio sasvim zgodan, s onim mojim crvenim cipelama ispunjenim čokoladnim bombonima, ali svjesna sam, dok se Božić približava divovskim koracima, da moramo smisliti nešto čarobnije od puke obuće ako želimo dovesti mušterije.

I tako je naš izlog postao adventski kalendar, uokviren draperijom od ostataka svile i osvjetljen jednim jedinim žutim fenjerom. Sam je kalendar napravljen od starinske lutkine kuće koju sam pronašla na Marche aux Puces. Prestara da privuče dijete, preoštećena da bude zanimljiva sakupljaču – loše zalijepljena krova, s pukotinama na fasadi i zakrpana ljepljivom vrpcom – bila je upravo ono što sam tražila.

Velika je – dovoljno velika da ispuni izlog – s kosim krovom i obojenom fasadom od četiri panela, koji se mogu otvoriti da se pogleda unutra. Trenutno su svi paneli zatvoreni, a na prozore sam stavila platnene zastore ispod kojih se tek nazire prijazno zlačano svjetlo iznutra.

– Au, rekla je Vianne kad me je vidjela kako radim. – Što je to, scena u Betlehemu?

Nasmijala sam se. – Ne baš. To je iznenađenje.

Tako da sam danas radila što sam brže mogla, krijući izlog od znatiželjnih očiju pomoću velikih komada crvene i zlatne indijske svile iza kojih se trebala dogoditi preobrazba.

Počela sam s okolišem. Oko kuće sam konstruirala minijaturni vrt; jezerce napravljen od komada plave svile po kojem plove patkice od čokolade; rijeku; puteljak napravljen od šećernih kristala u boji, obrubljen stablima i grmljem izrađenim od svilenog papira i čistača lula; sve zaprašeno snijegom od šećera u prahu i raznobojnim šećernim miševima koji istrčavaju iz adventske kućice kao u bajci...

Trebao mi je dobar dio jutra da sastavim čitavu scenografiju. H! Malo prije dvanaest Nico je došao s Alicom – čini se da su sada nerazdvojni – zadržao se da se divi izlogu i kupio još jednu kutiju pulsica, dok je Alice širom razrogačenih očiju promatrala kako ja dovršavam dekoracije i popravljam fasadu kuće pomoću tanke šprice za šećernu glazuru.

– Fantastično je, rekla je Alice. – Bolje je nego Galeries Laffayette.

Moram priznati daje moja kreacija prekrasna. Dijelom kuća, dijelom slatkiš, sa šećernim ukrasima oko prozora, šećernim garguljima na krovu, šećernim stupovima oko vrata i ljupkom kapicom snijega na svakom prozorskom okviru i na kosim dimnjacima.

Oko ručka sam pozvala Viannu da pogleda.

– Sviđa ti se? – rekla sam. – Još nije završeno, ali – što misliš?

Neko vrijeme nije govorila ništa. Ali njezine su mi boje rekle sve što sam trebala znati: buktale su tako jarko da su gotovo ispunile sobu. A jesam li joj vidjela suze u očima? Da. Mislim da možda jesam.

– Čudesno, rekla je napokon. – Jednostavno – čudesno.

Hinila sam skromnost. – Ah, znaš.

– Ozbiljno mislim, Zozie. Toliko si mi pomogla. – Činilo mi se da je nekako uznemirena. A i s pravom; znak Ehecatla vrlo je moćan, govori o putovanjima, promjeni, vjetru – i ona zacijelo osjeća kako djeluje oko nje, možda sada čak i u njoj (moji mendiants posebni su na bezbroj načina), i kako se njihova kemija miješa s njezinom, mijenja se, postaje hirovita.

– A ja te čak pristojno i ne plaćam, rekla je.

– Plati me u naturi, predložila sam u smijehu. – Čokolade koliko god mogu pojesti.

Vianne je stresla glavom, namrštena kao da osluškuje nešto izvana; ali magla je progutala sve zvukove. – Toliko ti dugujem, napokon je nastavila. – A ja nikad ništa nisam napravila za tebe.

Prekinula se kao da je čula neki zvuk ili kao da joj je na pamet palo nešto tako važno da je na trenutak ostala bez riječi. To će opet biti mendiants; njezini omiljeni slatkiši; podsjećajući je na sretnija vremena.

– Znam, rekla je i lice joj je sinulo. – Možeš se doseliti ovamo. Preseli se k nama. Tu su stare sobe Madame Poussin. Nitko ih sada ne koristi. Nije bog zna što, ali je ipak bolje nego jeftini pension. Možeš stanovati kod nas, jesti s nama – djeca bi uživala – nama taj prostor nije potreban – a na Božić, kad iselimo.

Lice joj se malo ukočilo, ali jedva zamjetno.

– Smetala bih vam, rekla sam, stresavši glavom.

– Ne bi. Uvjeravam te. Radile bismo prekovremeno. Učinila bi nam uslugu.

– A što će reći Thierry? – rekla sam.

– A što bi rekao? – rekla je Vianne pomalo prkosno. – Mi činimo što on hoće, je li? Selimo se u Rue de la Croix? Zašto ti ne bi do tada stanovala kod nas? A kad iselimo, možeš paziti na dućan. Brinuti se da sve bude u redu. Uostalom, on je to praktički i sam sugerirao – rekao je da će mi trebati upravitelj.

Neko sam vrijeme razmišljala. Postaje li Thierry nestrpljiv? pomislila sam. Je li joj pokazao svoju siroviju stranu? Moram reći da sam to i naslutila – a sada, kad se Roux opet pojavio, mora ih obojicu zadržavati na pristojnoj udaljenosti, barem dok se konačno ne odluči...

Pratilja. To je ono što joj treba. A tko je prikladniji za tu ulogu od njezine prijateljice Zozie?

– Ali ti si me tek upoznala, rekla sam joj napokon. – Mogla bih biti bilo tko.

Nasmijala se. – Ne, ne bi.

Vidi se koliko znaš, pomislila sam s pritajenim smiješkom. – U redu, rekla sam. – Dogovoreno. – I opet sam bila unutra.

5.

Utorak, 4. Prosinca

Dakle tako. Ona će se doseliti k nama. Što to nije cool? – kao što bi rekao Jean-Loup. Jučer je donijela svoje stvari – odnosno, ono malo što ima. Još nikad nisam vidjela da netko putuje s tako malo prtljage, osim možda Maman i ja u doba kad smo bile na cesti. Dva kovčega – jedan s cipelama, drugi napunjen svim ostalim. Deset minuta da se raspakira, i već se čini kao da je ovdje oduvijek.

Njezina je soba još puna staroga namještaja Madame Poussin; namještaja tipičnog za stare gospode, s mršavim ormarom koji zaudara na naftalin i komodom punom velikih grubih pokrivača. Zastori su smeđi i krem s uzorkom ruža, tu je uleknuti krevet s madracem od konjske strune ijedno ispjegano ogledalo u kojem svatko izgleda kao da je dobio kugu. Staračka soba; ali sigurna sam da će uz Zozie postati cool dok okom trepneš.

Sinoć sam joj pomogla raspakirati, i dala sam joj jednu vrećicu sa sandalovinom iz mog ormara da se oslobodi tog staračkog vonja.

– Bit će sve u redu, rekla je smiješeći se dok je vješala odjeću. – Donijela sam neke stvari koje će sve oživjeti.

– Kakve stvari? – Vidjet ćete.

I jesmo. Dok je Maman pripremala večeru, a ja ponovo odvela Rosettu da pogleda jaslice, Zozie se bavila svojom sobom na katu. Nije joj trebalo više od sata; ali kad sam se kasnije popela gore da pogledam, nisam tu sobu mogla prepoznati. Zastori sa smeđim uzorcima po ukusu starih dama nestali su i zamijenila su ih dva velika mekana kvadrata tkanine za sari, jedan crveni, jedan plavi. Još jedan (taj je bio ljubičast, protkan srebrnom niti) upotrijebila je da prekrije čupavi staromodni prekrivač za krevet, a nad kaminom je razapela dvostruki niz malih raznobojnih svjetala ispod kojih je po polici poredala svoje cipele, par po par, kao ukras.

Donijela je i jednu krparu, i svjetiljku kojoj je na rub zaslona objesila sve svoje naušnice, a jedan je od njezinih šešira bio pričvršćen za zid gdje je nekad visjela slika; tu je bio i kineski svileni kimono obješen iza vrata i niz draguljima ukrašenih leptira, poput onih koje ponekad nosi u kosi, pričvršćen oko cijeloga ruba onoga kužnog zrcala.

– Au, rekla sam. – Divna mi je ova soba.

Osjećao se tu i neki miris. Nešto vrlo slatko i crkvenasto, što me na neki način podsjetilo na Lansquenet.

– To je tamjan, Nanou, rekla je. – Uvijek ga palim u sobi.

I bio je to pravi tamjan, ona vrsta koja se pali na vrućem ugljenu. Nekad smo ga i mi palile, Maman i ja, premda danas to više ne radimo. Možda je ponešto neuredno, ali tako dobro miriše, a osim toga, Zoziena vrsta nereda kao da ima mnogo više smisla nego bilo čiji pojam o urednosti.

Tada je Zozie izvadila bocu grenadine iz dubina svoga kovčega, i svi smo se dolje okupili kao na zabavu, s tortom od čokolade i sladoledom za Rosettu i kad sam bila spremna za spavanje već je bila skoro ponoć, i Rosette je spavala na svojoj vreći, a Maman je raspremala posuđe, i kad sam tada pogledala u Zozie, Zozie s njezinom dugom kosom i narukvicom s brojnim malim privjescima i očima koji sjaje kao vilinska svjetla, činilo mi se kao da opet vidim Maman, ali onakvu kakva je bila u Lansquenetu, kad je još bila Vianne Rocher.

– Onda, što mislite o mojoj adventskoj kućici?

To je naime taj novi aranžman u izlogu, koji će nadoknaditi gubitak onih cipelica kao bombon. To je kuća, i isprva sam mislila da će biti jaslice, kao na Place du Tertre, s malim Isusom i kraljevima i cijelom njegovom obitelji i prijateljima. Ali zapravo je bolje od toga. To je čarobna kuća u vilinskoj šumi, baš kao u bajkama. I svakoga dana otvarat će se drugačiji prizor. Danas je to Pied Piper, i priča se odvija uglavnom izvan kuće, sa šećernim miševima umjesto štakora, u ružičastoj i bijeloj i zelenoj i modroj boji, i Piperom napravljenim od drvene kvačice za rublje, s obojenom crvenom kosom i komadićem šibice u ruci umjesto frule, koji svojom svirkom mami šećerne miševе u rijeku napravljenu od svile.

A unutar kuće vidi se kako gradonačelnik Hamelina, onaj koji nije htio platiti Piperu, gleda kroz prozor spavaće sobe. I on je lutka od kvačice, dakako, u spavaćici sašivenoj od jednoga rupčića i s papirnatom noćnom kapicom na glavi; lice mu je nacrtano flomasterom, usta razjapljena od iznenađenja.

I ne znam zašto, ali Pied Piper me nekako podsjeća na Rouxa, s onom crvenom kosom i otrcanom odjećom, a pohlepni stari gradonačelnik nalik mi je na Thierryja, i nisam mogla da ne pomislim kako, kao i jaslice na Place du Tertre, to nije samo aranžman za izlog, već sigurno znači nešto više.

– Jako mi se sviđa, rekla sam.

– Tome sam se nadala.

Rosette je na svojoj vreći malo sneno šmrnula i posegnula za dekom koja joj je pala na pod. Zozie ju je podigla i pokrila je. Zaustavila se na trenutak da dodirne Rosettinu kosu.

A tada mi je palo na pamet nešto čudno. Više od toga – osjetila sam nadahnuće. Valjda je to potaknula adventska kuća, ali počela sam razmišljati o sceni rođenja i o tome kako svi odjednom dolaze u štalicu – i životinje i Tri mudraca i pastiri i anđeli i zvijezda – a da ih nitko nije morao pozvati, ili bilo što, kao da su onamo pozvani nekom čarolijom.

Skoro da sam to odmah rekla Zozie. Ali trebalo mi je vremena da malo razmislim, da budem sigurna da neću napraviti nešto glupo. Naime, i ja sam se nečega sjetila. Nečega što se dogodilo davno, u ono vrijeme kad smo još bile drugačije. Nešto u vezi s Rosettom, možda. Jadna Rosette, koja je plakala kao mačka i koja kao da se nikada nije hranila i ponekad bez ikakvog razloga prestajala disati na nekoliko sekunda, čak i nekoliko minuta...

Djetešce, jaslice, životinje.

Anđeli i Tri mudraca.

A zašto mi se čini da sam jednog Mudraca već upoznala?

6.

Utorak, 4. Prosinca

U međuvremenu, i dalje sam se morala baviti rouxom. moji planovi za njega ne uključuju kontakt s Viannom, ali mi je potrebno da bude u blizini pa sam, prema dogovoru, u pola šest otišla u Rue de la Croix i čekala da iziđe.

Bilo je već skoro šest kada je izišao iz kuće. Thierryjev taksu već je stigao – on se smjestio u zgodnom hotelu dok traju radovi u stanu – ali Thierry još nije bio izišao i mogla sam lijepo

promatrati s diskretnog mjesta na uglu kako Roux čeka, ruku zaturenih u džepove i ovratnika podignuta da se zaštiti od kiše.

Thierry se oduvijek diči time da je nezahtjevan, jednostavan čovjek; pravi muškarac koji se ne boji zaprljati ruke i koji nikad ne bi natjerao drugog muškarca da se osjeća inferiornim zato što nema novca ili društveni status. To dakako uopće nije istina. Thierry je snob najgore vrste – samo što toga nije svjestan. Ali to se osjeća u njegovu ponašanju; po tome kako se uvijek obraća Laurentu sa mon pote; a sada sam isto vidjela u onoj bezobzirnosti kojom je polako zaključavao stan, provjeravao, namještao alarmni sustav, a zatim se okrenuo Rouxu kao da je iznenađen – kao da hoće reći: ah, da, zaboravio sam.

– Koliko smo ono rekli? Stotinu? – upitao je.

Stotinu eura dnevno, pomislila sam. Nije baš širokogrudno. Ali Roux je samo slegao ramenima na onaj svoj način – na način koji Thierryja tjera u bjesnilo i sili ga da poželi izvući nekakvu reakciju. Roux je, s druge strane, posve smiren, kao plinski plamenik na štednjaku snižen na najmanje. Ali primijetila sam da ni jednom nije podigao pogled, kao da se boji onoga što bi mogao otkriti.

– Ček je u redu? – rekao je Thierry.

Vrlo zgodna nijansa, pomislila sam. Naravno da mu mora biti jasno kako Roux nema bankovni račun, kako Roux ne plaća nikakav porez, kako mu Roux možda čak nije pravo ime.

– Ili vam je milija gotovina? – rekao je.

Rouxje opet slegao ramenima. – Nije važno, rekao je. Pripravan da se odrekne cijele dnevnicke radije nego da nešto prizna.

Thierry mu se široko nasmiješio. – U redu, dat ću vam ček, rekao je. – Danas sam malo tijesan s gotovinom. Sigurno nemate ništa protiv?

Rouxove su boje proplamsale, ali i dalje je tvrdoglavo šutio. – Na koga da glasi? – Ostavite prazno.

I dalje sa smiješkom, Thierry je polako ispisao ček, zatim ga dao Rouxu i veselo namignuo. – Onda, vidimo se sutra u isto vrijeme. Osim ako vam već nije dosta, dakako.

Roux je stresao glavom.

– Dobro onda. Osam i trideset. Nemojte zakasniti.

I tada je nestao u svojem taksiju i ostavio Rouxa s njegovim beskorisnim čekom i očito previše zaokupljena mislima da bi me primijetio kad sam se približila.

– Roux, rekla sam.

– Vianne? – Okrenuo se i dobacio mi onaj smiješak nalik na okićeno božično drveće. – A, ti si. – Lice mu se objesilo.

– Zovem se Zozie. – Strogo sam ga pogledala. – Ne bi ti škodilo da malo radiš na svome šarmu. – Molim?

– Mislim, mogao bi se barem pretvarati da ti je drago što me vidiš.

– Oh, oprost. – Izgledao je postićeno. – Onda, kakav je posao? – Nije loš, rekao je.

Morala sam se nasmiješiti. – Hajde, rekla sam. – Idemo se skriti nekamo na suho. Gdje stanuješ?

Spomenuo je jednu rupu u uličici pokraj Rue de Clichy – upravo ono što sam očekivala.

– Hajdemo onda. Nemam mnogo vremena.

Poznavala sam taj kraj – jeftin i otrcan, ali uzimaju gotovinu, što je nekome poput Rouxa vrlo važno. Ulazna vrata nisu imala ključa, već elektronski čitač s kodom. Promatrala sam ga kako ga upisuje – 825436 – dok mu se profil oštro isticao u grubom narančastom uličnom svjetlu. Pohrani to za kasniju upotrebu. Kodovi svake vrste su korisni, pomislila sam.

Ušli smo. Vidjela sam njegovu sobu. Tamna unutrašnjost; tepih koji je bio malo ljepljiv pod nogama; četvrtasta ćelija, boje stare gume za žvakanje, s krevetom za jednu osobu i praktički ništa više; bez prozora; bez stolca; samo umivaonik, radijator i jedna loša grafika na zidu.

– Onda? – rekao je Roux.

– Kušaj ovo, rekla sam. Izvukla sam malu, lijepo umotanu kutijicu iz kaputa i dala mu. – Sama sam ih napravila. Kuća časti.

– Hvala, rekao je kiselu i bacio kutiju na krevet, a da je nije još jednom pogledao.

I opet sam osjetila kako me hvata bijes.

Jedna trufla, pomislila sam, pa zar zaista previše tražim"? Simboli na kutiji bili su moćni (upotrijebila sam crveni krug Dame Krvave Mjesečine, zavodnice, Proždiračice Srdaca), i nakon samo jednog zalogaja onoga što je unutra bit će ga toliko lakše nagovoriti.

– Pa kad je onda mogu posjetiti? – rekao je Roux nestrpljivo.

Sjela sam na rub kreveta. – To je komplicirano, počela sam. – Iznenadio sije, znaš. Pojaviti se ovako – niotkuda, posebno kad je sad s nekim drugim.

Na to se nasmijao gorkim smijehom. – Ah, da. Le Tresset. Faca.

– Ništa se ne brini. Ja ću ti unovčiti ček. – Pogledao me. – Ti znaš za to?

– Znam Thierryja. On je od onih ljudi koji se ne mogu čak ni rukovati, a da ne pomisle koliko bi kostiju mogli slomiti. I ljubomorani su na tebe.

– Ljubomorani?

– Dakako.

Iskesio se, i načas se činilo da ga to istinski zabavlja. – Zato što ja imam sve, je li? Novac, figuru, kuću na ladanju.

– Imaš ti više od toga, rekla sam mu.

– A što?

– Ona te voli, Roux.

Jedan trenutak nije rekao ništa. Nije me čak ni gledao, ali jasno sam mu vidjela napetost u tijelu i proplamsaj boja koji ju je pratio – od modre plinskog plamenika do neonski crvene – i znala sam da sam ga pogodila u žicu.

– To ti je rekla? – rekao je napokon.

– Ne, ne baš. Ali ja znam.

Kraj sudopera je stajala čaša od vatrostalnog stakla. Napunio ju je vodom i ispio u jednom gutljaju, tada duboko udahnuo i opet je napunio. – Pa, ako je tako kako kažeš, rekao je, – zašto se onda udaje za Le Tresseta?

Nasmiješila sam se i ponudila mu kutijicu, s koje je crveni krug Dame Krvave Mjesečine osvijetlio njegovo lice karnevalskim svjetlom.

– Siguran si da nećeš jedan bombon? – Nestrpljivo je stresao glavom.

– U redu, rekla sam. – Samo mi reci jedno. Kad si me prvi put vidio, nazvao si me Vianne. Zašto?

– Već sam ti rekao. Izgledala si kao ona. Ili barem – kakva je nekad bila.

– Nekad bila?

– Sada je drugačija, rekao je. – Njezina kosa, odjeća.

– Imaš pravo, rekla sam. – To je Thierryjev utjecaj. On želi imati apsolutno sve pod kontrolom; bezumno je ljubomorani; uvijek želi da sve bude po njegovu. Isprva je bio sjajan. Pomagao je s djecom. Kupovao joj je darove, skupe darove. A tada je počeo pritisak. Sada joj naređuje što će obući, kako će se ponašati, pa čak i kako će odgajati vlastitu djecu. Naravno, baš i ne pomaže činjenica da joj je stanodavac i da je može izbaciti kad god zaželi.

Roux se namršti i bilo je očito da sam napokon prodrila do njega. Vidjela sam sumnju u njegovim bojama i, što je još više obećavalo, prvi procvat gnjeva.

– Pa zašto mi nije rekla, zašto nije pisala?

– Možda se bojala, rekla sam.

– Bojala? Njege?

– Moguće je, rekla sam.

Sada sam vidjela kako ozbiljno razmišlja, spuštene glave, duboko koncentriran. Iz nekog čudnovatog razloga, on mi ne vjeruje; a ipak znam da će progutati udicu. Zbog nje, zbog Vianne Rocher.

– Idem k njoj. Razgovarat ćemo.

– To nikako ne bi bilo dobro.

– Zašto?

– Još te ne želi vidjeti. Moraš joj dati malo vremena. Ne možeš se samo pojaviti niotkuda i onda od nje očekivati da odabere.

Njegov mi je pogled govorio da je upravo to očekivao.

Položila sam mu ruku na nadlakticu. "Slušaj, rekla sam. – Ja ću s njom razgovarati. Pokušat ću je natjerati da stvari pogleda tvojim očima. Ali više nikakvih posjeta, nikakvih pisama, nikakvih poziva. Vjeruj mi.

– A zašto bih ti vjerovao? – rekao je.

No dobro, znala sam da s njim neće biti lako, ali ovo je već postajalo smiješno. Dopustila sam da mi se u glasu pojavi stanovita oštrina. – Zašto? Zato što sam joj prijateljica i što mi je stalo što se događa s njom i s djecom. Kad bi samo na trenutak prestao misliti o svom ranjenom ponosu, shvatio bi da joj je potrebno nešto vremena da razmisli. Hoću reći, gdje si ti bio protekle četiri godine? I odakle da zna da nećeš opet otići? Thierry nije savršen, dakako, ali je tu i pouzdan je, što se za tebe nikako ne može reći.

Neki ljudi bolje reagiraju na grubost nego na šarm. Roux je očito jedan od tih, zato što je sad zvučao uljudnije nego ikad do tada.

– Razumijem, rekao je. – Žao mi je, Zozie.

– Dakle, učinit ćeš što sam ti rekla. Inače nema nikakva smisla da ti i pokušam pomoći.

Kimnuo je glavom.

– Misliš to ozbiljno?

– Mislim.

Uzdahnula sam. Teži smo dio obavili.

Šteta, zapravo, pomislila sam. Unatoč svemu, mislim daje on zbilja zgodan muškarac. Ali za svaku milost koju bogovi udijele zahtijevaju i žrtvu. A dakako, već koncem mjeseca, tražit ću jednu veliku uslugu.

7.

Srijeda, 5. Prosinac

Suze se danas vratila. Nosi školsku kapu umjesto onoga rupca i pokušava nadoknaditi izgubljeno vrijeme. Glave skupa sa Chantal za ručkom, a poslije toga opet kreću oni blentavi komentari, i ono gdje ti je dečko i glupave igre s Annie je tropa.

Nema u tome više ništa ni izdaleka zabavno. To više nije nešto samo napola podlo; podlo je otpočetak do kraja, kad Sandrine i Chantal svima pričaju o prošlotjednom posjetu našem lokalnu, koji u tim pričama ispada kao križanac između hipijevske jazbine i skladišta otpada, i onda se smiju kao lude.

Da stvar bude gora, Jean-Loup je bio bolestan i ja sam opet bila tropa. Ne da je meni to važno, dakako. Ali nije pravedno; toliko smo se namučile, Maman i Zozie i Rosette i ja – a sada, kad slušaš Chantal & Co., ispada da smo nekakve jadnice.

U normalnim okolnostima ne bi mi bilo stalo. Ali stvari su za nas krenule toliko nabolje, otkako se Zozie uselila k nama posao je živnuo, lokal je pun mušterija svakoga dana, Roux se vratio ovako, iz vedra neba.

Ali prošla su četiri dana a on se više nije pojavio. Neprestano sam mislila o njemu u školi i pitala se gdje drži brod, i nije li nam možda lagao o tome pa samo negdje spava pod mostom ili u nekoj staroj napuštenoj kući, kao onda u Lansquenetu, nakon što mu je Monsieur Muscat spalio brod.

A na satovima se nisam mogla koncentrirati, i Monsieur Gestin se ljutio što sanjarim, i Chantal & Co. su se na to cerekale, a ja nisam imala čak ni Jean-Loupa da s njim porazgovorim.

A danas je bilo još mnogo gore; jer poslije škole, dok sam stajala u repu odmah do Claude Meunier i Mathilde Chagrin, Danielle mi je prišla s onim lažno zabrinutim izrazom kojim se tako često služi i rekla: – Je li istina da je tvoja mala sestra umno zaostala?

Chantal i Suze stajale su u blizini i držale se kao da se njih to uopće ne tiče. Ali vidjela sam u njihovim bojama; vidjela sam kako mi pokušavaju smjestiti; i vidjela sam da su na rubu smijeha, da će zamalo puknuti.

– Nemam pojma o čemu govoriš. – Svjesno sam nastojala da mi glas bude posve bezizražajan. Nitko ne zna za Rosettu – ili sam to barem do danas mislila. A onda sam se sjetila kako se jednoga dana Suze igrala s Rosettom u lokal.

– Tako sam čula, rekla je Danielle. – Sestra ti je retardirana. Svi to znaju.

Dakle, to su ti Najbolji prijatelji, pomislila sam. I onaj ružičasti emajlirani privjesak, i obećanje da nikad neće reći, na časnu riječ i neka.

Zurila sam u nju u onoj njezinoj jarko ružičastoj kapici (crvenokose nikad ne bi smjele nositi jarko ružičasto).

– Neki bi ljudi trebali gledati svoja posla, rekla sam, dovoljno glasno da svi čuju.

Danielle se smijuckala. – Znači, istina je? – rekla je, i boje su joj pohlepno zasjale kao vruća žeravica na iznenadnom propuhu.

Nešto je proplamsalo i u meni. Da se nisi usudila, rekla sam joj gnjevno. Neka netko kaže još jednu riječ.

– Jasno da je istina, rekla je Suze. – Mislim, ona ima, koliko ono, četiri godine ili tako nešto, a ne zna još ni govoriti ni jesti kako spada. Moja mama kaže daje mongoloid. Svakako izgleda kao mongoloid.

– Ne, ne izgleda, rekla sam tiho.

– Da, baš izgleda. Ružna je i retardirana, isto kao ti.

Suze se nasmijala. Chantal joj se pridružila. Uskoro su sve skandirale – retardirana, retardirana – i jasno sam vidjela kako Mathilde Chagrin bulji u mene onim blijedim zabrinutim pogledom i iznenada.

BAM!

Ne znam točno što se dogodilo. Dogodilo se tako brzo, kao kad mačka koja je mirno prela iznenada, u razmaku od jedne sekunde, počne siktati i grepsti. Znam da sam uperila prste u nju kao Zozie onda u engleskoj čajani. Ne znam zapravo što sam htjela napraviti; ali osjetila sam kako je poletjelo iz moje ruke, nekako, kao da sam zaista nešto bacila, kamenčić, ili nekakav uskovitlani zapaljeni kolut.

U svakom slučaju, djelovalo je brzo; čula sam kako je Suzanne kriknula, zatim se iznenada uhvatila za svoju jarko ružičastu kapu i strgnula je s glave.

– Au! Au!

– Sto se dogodilo? – rekla je Chantal.

– Svrbi, cviljela je Suze. Bjesomučno se češala po glavi; jasno sam vidjela ružičaste mrlje na koži ispod onoga što je ostalo od kose. – Bože, kakosvrbi! Iznenada sam osjetila mučninu, slabost i mučninu, isto onako kao neku večer sa Zozie. A što je najgore od svega, nije mi uopće

bilo žao; umjesto toga osjetila sam neko uzbuđenje, onakvo kakvo vas obuzme kad se dogodi nešto loše i vi ste tome krivi, ali to nitko ne zna.

– Što je bilo? – govorila je Chantal.

– Ne znam, rekla je Suzanne.

Danielle je gledala kao da je silno zabrinuta, ali pretvarala se, isto onako kao kad je gledala mene prije nego što će upitati je li Rosette zaostala, dok je Sandrine tiho skvičala – iz sućuti ili uzbuđenja, nisam mogla razaznati.

Tada se i Chantal počela grepsti po glavi.

– Iii-mma-š uši, Chantal? – upitao je Claude Meunier.

Cijeli se red otraga tome nasmijao.

A onda se Danielle počela grepsti.

Kao da se oblak nekog iritirajućeg praška iznenada spustio na njih četiri. Praška, ili nečega gorega. Chantal je izgledala bijesno, a zatim preplašeno. Suzannu je obuzela prava histerija. I na trenutak, taj je osjećaj bio tako dobar.

Tada mi se u sjećanje vratio jedan događaj iz vremena kad sam bila vrlo mala. Dan na morskoj obali; gacam po vodi u kupaćem kostimu; Maman sjedi s knjigom na pijesku. Dječak koji me poprskao morskom vodom tako da su me zapekle oči. Dok je prolazio bacila sam na njega kamen – kamenčić, šljunak – sigurna da ću promašiti.

Bila je to samo nezgoda.

Dječak plače i drži se za glavu. Maman trči prema meni preplašena lica. Taj mučni osjećaj šoka – nezgoda.

Slike razbijenog stakla; oguljenog koljena; zalutalog psa koji je zacvilio pod autobusom.

To su nezgode, Nanou.

Polako sam se počela povlačiti. Nisam znala da li da se smijem ili da plačem. Bilo je smiješno – smiješno onako kako nešto užasno može istodobno biti i smiješno. I još je bilo ugodno, na onaj užasni način.

– Koji je to vrug? – zauriala je Chantal.

Ma što bilo, moćno je, pomislila sam. Čak ni onaj prašak ne bi tako dramatično djelovao. Ali nisam posve jasno vidjela što se događa. Bilo je previše ljudi preda mnom, i rep se raspao u neku masu u kojoj je svatko htio vidjeti što se događa.

Ja nisam čak ni pokušala. Znala sam.

Izenada sam osjetila silnu potrebu da vidim Zozie. Ona će znati što treba poduzeti, pomislila sam, i neće me gnjaviti pitanjima. Nisam htjela čekati autobus; sjela sam umjesto toga na podzemnu i onda trčala cijelim putem od Place de Clichy. Bila sam potpuno bez daha kad sam došla na vrata; Maman je bila u kuhinji i pripremala Rosetti užinu, i kunem se daje Zozie znala i prije nego što sam rekla i jednu riječ.

– Što se dogodilo, Nanou?

Pogledala sam je. Na sebi je imala traperice i one cipele kao bombon, koje su izgledale još crvenije i još više i blistavije na onim visokim sjajnim potpeticama. Kad sam ih vidjela, odmah mi je bilo nekako bolje, i srušila sam se u jedan naslonjač od ružičastog leoparda s golemim uzdahom olakšanja.

– Čokoladu?

– Ne, hvala.

Natočila mi je Coca-Colu. – Tako je loše? – rekla je i promatrala me kako je ispijam u jednom gutljaju, tako brzo da su mi mjehurići izlazili na nos. – Evo, popij još jednu i ispričaj mi što se dogodilo." I ispričala sam joj, ali dovoljno tiho da Maman ne čuje. Morala sam dvaput prekinuti, jednom kad je Nico ušao s Alicom, i još jednom kad je Laurent navratio na kavu i sjedio gotovo pola sata i žalio se na silne radove koje treba izvesti u Le P'tit Pinson, i kako je nemoguće nabaviti vodoinstalatera u ovo doba godine, i na problem useljenika, i sve ono na što se Laurent obično žali.

Kad je otišao bilo je vrijeme zatvaranja, i Maman je kuhala večeru. Zozie je ugasila svjetla u lokalu tako da bolje vidim adventsku kućicu. Pieda Pipera više nije bilo, zamijenio ga je zbor čokoladnih anđela koji su pjevali u šećernom snijegu. Tako prekrasno izgleda, pomislila sam. Ali kuća je i dalje tajna. Vrata su zatvorena; zastori navučeni; samo jedno jedino svjetlo sja iz sobe na tavanu.

– Mogu li pogledati unutra? – rekla sam.

– Možda sutra, rekla je Zozie. – Zašto ne dođeš k meni u sobu? Onda možemo završiti naš mali razgovor.

Polako sam pošla za njom stubama. Na svakoj uskoj stubi preda mnom cipele kao bombon klepetale su klak-klak-klak na onim fantastičnim petama, kao da netko kuca na vrata, i traži, moli da ih pustim unutra.

8.

Četvrtak, 6. Prosinca

Danas već treći dan za redom magla ujutro visi poput jedra nad Montmartreom. Najavljuju snijeg za dan ili dva; ali danas je tišina sablasna i guta uobičajene zvukove prometa i korake pješaka na kamenim kockama pred vratima. Kao da se vraćamo stotinu godina unatrag, i sablasti u salonskim kaputima prijeteći se uzdižu iz magle.

Ili bi to moglo biti jutro mog posljednjeg dana u školi, dana mog oslobođenja od Saint Michael's-on-the-Green, dana kada sam prvi put spoznala kako život – kako životi – nisu ništa drugo do hrpe neuručenih pisama na vjetru koje treba podići, pokupiti, spaliti ili baciti kad god to prilika zahtijeva.

Brzo ćeš ti to naučiti, Anouk. Poznajem te bolje nego što ti poznaješ sebe; složeni potencijal za gnjev i za mržnju krije se iza te fasade dobre male djevojčice, baš kao što se krio u Djevojci koja je bila tropa – djevojci koja sam bila ja – prije svih onih godina.

Ali svemu je potreban katalizator. Ponekad je to samo sitnica; nešto lako kao pero; puckanje prstima. Neke su pinate teže od drugih. Ali svatko ima osjetljivu točku; a kutija se, jednom otvorena, više ne može zatvoriti.

Moja je bila dječak. Zvao se Scott McKenzie. Bilo mu je sedamnaest godina; plavokos; atletske građe; bez mane. Bio je tek došao u St. Michael's-on-the-Green; inače bi od samog početka bio pametniji i izbjegavao bi Djevojku koja je bila tropa u korist neke kandidatkinje vrednije njegove sklonosti.

Umjesto toga odabrao je mene – barem na neko vrijeme – i tako je sve počelo. Ne baš originalan početak, premda je završio u plamenu, kao što takvim stvarima i priliči. Bilo mi je šesnaest godina, i uz pomoć mog Sustava napravila sam od sebe najbolje što sam mogla. Bila sam možda pomalo neugledna – naslijeđe dugih godina čudaštva. Ali imala sam potencijala, čak i tada. Bila sam ambiciozna; naduta; zgodno podmukla. Metode su mi bile više praktične nego okultne. Bila sam dosta dobro informirana o otrovima i ljekovitim travama; znala sam kako izazvati strahovite želučane bolove onima koji su me nečim uvrijedili, a ubrzo sam naučila kako malo praška koji izaziva svrbež u suučenicovim čarapama ili mrvica ulja od čilija u bočici s maškarom mogu proizvesti efekt neposredniji i dramatičniji od bilo kojih čarobnih riječi.

Što se tiče Scotta, bilo ga je lako uhvatiti. Tinejdžeri, čak i najbistriji, sastoje se od jedne trećine mozga naprama dvije trećine testosterona, i moj recept – mješavina laskanja, glamura,

seksa, pulque i vrlo malih količina samljevene gljive koja je bila pristupačna samo odabranoj manjini klijentele moje majke – učinio ga je mojim robom praktički preko noći.

Nemojte me pogrešno shvatiti. Nikad nisam bila zaljubljena u Scotta. Zamalo, možda – ali ne dovoljno. Ali Anouk to ne mora znati; kao što ne mora znati ni ružnije detalje onoga što se dogodilo u St. Michael's-on the-Green. Umjesto toga, ponudila sam joj pročišćenu verziju; natjerala sam je u smijeh; naslikala sliku Scotta McKenzieja koja bi zasjenila i Michelangelova Davida; tada sam joj ispričala ostatak jezikom koji razumije; grafiti; ogovaranje; inat i prljavština.

Sitne neugodnosti – barem isprva. Ukradena odjeća; poderane knjige; opljačkan ormarić; proširene glasine. Bila sam na to navikla, dakako. Male smetnje za koje mi se nije dalo ni osvećivati. Osim toga, bila sam skoro zaljubljena; i nalazila sam stanoviti zlobni užitak u saznanju da mi druge djevojke prvi put zavide; gledaju me; pitaju se što je to zaboga dečko poput Scotta McKenzieja našao divljenja vrijednog u Djevojci koja je tropa.

Sastavila sam od toga divnu priču za Anouk. Navela sam joj popis sitnih osveta – upravo dovoljno zlobnih da nas učini sličnima, a ipak dovoljno bezazlenih da poštede njezino nježno srdašće. Istina je manje simpatična; ali, dakako, istina obično jest.

– Same su to tražile, rekla sam Anouk. – Dala si im samo ono što su zaslužile. Nisi ti kriva.

Lice joj je bilo još blijedo. – Da Maman zna.

– Nemoj joj reći, rekla sam. – Osim toga, u čemu je tu zlo? Pa nikome nisi naudila. Premda, – dodala sam sa zamišljenim izrazom lica, – ako se ne naučiš služiti tim svojim vještinama možda ćeš jednoga dana slučajno.

– Maman kaže daje to samo igra. Da to nije zapravo. Da se to samo moja mašta poigrava sa mnom.

Pogledala sam je. – Misliš da je to istina?

Nešto je promrmljala, izbjegavajući moj pogled i zagledala se umjesto toga u moje cipele.

– Nanou, rekla sam.

– Maman ne laže.

– Svi lažu.

– Čak i ti?

Veselo sam se iskesila. – Ja nisam svi. Je li tako, Nanou? – Izbacila sam nogu pod malim kutom tako da je svjetlo sinulo iz okićene crvene pete. Zamišljala sam njezin odraz u njezinim očima, sićušan odraz boje rubina i zlata. – Ne brini se, Nanou. Znam kako se osjećaš. Ono što je tebi potrebno je Sustav, ništa drugo.

– Sustav? – rekla je.

I tada je počela pričati, isprva s oklijevanjem, ali sa sve većim žarom koji mi je ugrijao srce. Shvatila sam da su one jednom imale svoj vlastiti Sustav; šarenu zbirku priča, trikova i čarolija; vrećica s travama koje će priječiti ulaz duhovima; pjesama kojima smiruju zimski vjetar da ih ne bi otpuhao.

– Ali zašto bi vas vjetar otpuhao?

Anouk je slegla ramenima. – Tako mu se hoće.

– A koju ste pjesmu pjevale?

Otpjevala mi ju je. To je stara pjesma – ljubavna pjesma, čini mi se – čeznutljiva, tek malo žalosna. Vianne je još pjeva – čujem je ponekad kad razgovara s Rosettom ili kad mijesi svoju čokoladu u kuhinji.

V'la l'bon vent, v'la l'joli vent

V'la l'bon vent, ma mie m'appelle..

– Razumijem, rekla sam. – I sada se bojiš da ćeš podignuti vjetar.

Polako je kimnula glavom. – Glupo je. Znam.

– Ne, nije, rekla sam. – Narod u to vjeruje već stotinama godina. U engleskom folkloru vještice su podizale vjetar raščešljavajući kosu. Aboridžini vjeruju da zli vjetar, Mamariga, pola godine drži u zarobljeništvu dobri vjetar Baru, i svake godine moraju ga osloboditi pjesmom. Sto se tiče Azteka. – Nasmiješila sam joj se. – Oni su znali moć vjetra, čiji dah pokreće sunce i tjera kišu. Ime mu je bilo Ehecatl, i štovali su ga čokoladom.

– Ali – nisu li oni prinosili i ljudske žrtve?

– A zar ih svi ne prinosimo, na svoj način?

Ljudska žrtva. Fraza tako nabijena značenjem. Ali nije li to upravo ono što je učinila Vianne Rocher, žrtvujući svoju djecu debelim bogovima zadovoljstva? Želja zahtijeva žrtvu – Azteci su to znali; znali su i Maje. Oni su poznavali jezivu pohlepu bogova; njihovu nezasitnu pohlepu za krvlju i smrću. I oni su razumjeli svijet mnogo bolje, možemo reći, od onih pobožnih duša u Sacre-Coeur, velikom bijelom balonu s vrućim zrakom na vrhu Butte. Ali postruži malo po glazuri torte, i ispod nje ćeš naći isto tamno, gorko središte.

Jer ne počiva li svaki kamen crkve Sacre-Coeur na strahu od smrti? I jesu li slike Krista koji pokazuje svoje srce toliko različite od slika srdaca izrezanih iz poganskih žrtava? I je li ritual pričesti, u kojem se dijeli krv i tijelo Kristovo, manje okrutan i mračan od ovih?

Anouk me promatrala razrogačenih očiju.

– Upravo je Ehecatl dao čovječanstvu sposobnost da ljubi, rekla sam. – On je taj koji je udahnuo život u svijet. Vjetar je Aztecima važan, više od kiše; čak važniji od sunca. Zato što vjetar znači promjenu, a bez promjene svijet će umrijeti.

Kimnula je glavom kao pravi bistar učenik, i osjetila sam neodoljivu navalu ljubavi prema njoj, nešto gotovo nježno – opasno materinsko. Oh, ne postoji opasnost da izgubim glavu, ali ne može se poreći da je veliki užitak biti s Anouk; poučavati je; pripovijedati joj stare priče. Sjećam se vlastitog uzbuđenja na onom prvom putovanju u Mexico City; onih boja; sunca; maski; ritualnih pjesama; osjećaja da sam napokon stigla kući. – Čula si onu frazu – vjetar promjene?

I opet je kimnula glavom.

– Pa eto, to smo mi. Ljudi poput nas. Ljudi koji mogu potaknuti vjetar.

– Ali nije li to loše?

– Nije uvijek, rekla sam. – Postoje dobri vjetrovi i zli vjetrovi. Samo moraš odabrati što hoćeš, ništa drugo. Čini što želiš. Ništa jednostavnije od toga. Možeš se dati tiranizirati, ili se možeš oduprijeti. Možeš letjeti na vjetru kao orao, Nanou – ili ćeš mu dopustiti da te otpuhne.

Dugo vremena nije govorila ništa, samo je mirno sjedila i gledala u svoju cipelu. Napokon je podigla glavu.

– Odakle ti sve to znaš? – rekla je.

Nasmiješila sam se. – Rođena u knjižari, odrasla uz vješticu.

– I naučit ćeš me kako da jašem na vjetru?

– Naravno da hoću. Ako baš to želiš.

Šutnja dok je promatrala onu cipelu. Iskrice svjetla planula je s pete i razletjela se u prizme po plohi zida.

– Hoćeš li ih probati?

Sad je podigla pogled. – Misliš da bi mi pristajale?

Prikrila sam smiješak. – Probaj pa ćeš vidjeti.

– Oh, joj. Oh, joj! Ma što nisu cool?

Teturajući kao novorođena žirafa na onim petama; blistavih očiju; ruku ispruženih pipajući kao slijepac i sa smiješkom od uha do uha, nesvjesna znaka Dame Krvavog Mjeseca urezanog olovkom na potplatu.

– Sviđaju ti se?

Kimnula je glavom, nasmiješena, iznenada stidljiva. – Obožavam ih, rekla je. – To su cipelice kao bombon.

Cipelice kao bombon. I ja sam se morala nasmiješiti. A ipak, taj je opis bio nekako ispravan. – Dakle, te bi ti bile najdraže? – rekla sam.

Opet je kimnula glavom, očiju poput zvijezda. – Pa dobro, možeš ih uzeti ako hoćeš. – Uzeti ih? Zauvijek? – Zašto ne? – rekla sam.

Na trenutak nije bila u stanju progovoriti. Podigla je nogu »na neki način koji je uspio biti i pubertetski nespretan i bolno lijep, sve u isti čas, i nasmiješila mi se tako da mi je zamalo stalo srce.

Iznenada joj se s lica izgubila radost. – Maman mi nikad ne bi dopustila da nosim ove. – Maman ne mora znati.

Anouk je još promatrala svoju nogu; promatrala je kako se svjetlo odražava od svjetlucavih crvenih peta na podu. Mislim da je čak i tada znala svoju cijenu; ali čar tih cipela bio je prevelik da mu se odupre. Cipele koje vas mogu odvesti bilo kamo; cipele koje vas mogu natjerati da se zaljubite; cipele koje vas mogu pretvoriti u nekoga drugoga.

– I ništa se loše neće dogoditi? – rekla je.

– Nanou. – Nasmiješila sam se. – To su samo cipele.

9.

Četvrtak, 6. Prosinca

Thierry cijeli ovaj tjedan ima jako mnogo posla. Tako mnogo da s njim gotovo uopće nisam razgovarala; što zbog mog posla u dućanu i njegovih popravaka u kući, čini se da uopće nije bilo vremena. Danas me nazvao da sa mnom razgovara o parketu (je li mi draža svijetla hrastovina ili tamna?) ali upozorio me da nikako ne vraćam. U kući je potpuni kaos, rekao je. Gipsana prašina posvuda. Pola je poda podignuto. Osim toga, kaže on, želi da sve bude savršeno prije nego opet vidim stan.

Dakako da se ne usuđujem pitati za Rouxa, premda od Zozie znam da je ondje. Prošlo je pet dana otkako je tako neočekivano naišao i dosad se još nije vratio. To me ponešto iznenadilo – premda možda ne bi smjelo. Kažem sama sebi da je bolje ovako; da bi, ako ga opet vidim, stvari bile samo teže. Ali šteta je počinjena. Vidjela sam mu lice. A vani mogu čuti zveket zvončića dok se vjetar opet pokreće...

– Možda bih trebala samo usput navratiti, rekla sam nehajnim tonom koji nikoga ne bi mogao zavarati. – Nekako se ne čini u redu uopće ga ne vidjeti, i.

Zozie je slegnula ramenima. – Naravno – ako želiš da dobije H| otkaz.

– Otkaz?

– Pa da, rekla je nestrpljivo. – Ne znam da li si primijetila, Yanne, ali mislim da je Thierry možda već pomalo raspigan kad je Roux u pitanju i ako počneš samo kao usput vraćati, doći će do scene, i prije nego budeš toga svjesna.

Razumno kao uvijek, pomislila sam. Tko će drugi tako nešto istaknuti nego Zozie. Ali mora da sam izgledala razočarana, jer se nasmijala i ogrlila me oko ramena. – Čuj, ako želiš, – ja ću pogledati Rouxa. Reći ću mu da je više nego dobrodošao ovdje kad god zaželi. K vragu, mogu mu čak ponijeti i sendviče ako želiš.

Nasmijala sam se njezinoj živahnosti. – Mislim da to neće biti potrebno.

– Samo se nemoj ništa brinuti. Sve će doći na svoje mjesto. – Počinjem misliti da možda i hoće.

Madame Luzeron je danas navratila na putu za groblje sa svojim čupavim psićem breskvine boje. Kupila je kao uvijek tri trufle od ruma, ali u posljednje vrijeme kao da nije tako distancirana; sklonija je sjesti i malo se zadržati; kušati šalicu moke uz komad moje troslojne čokoladne torte. Zadržava se, ali i dalje rijetko govori, premda voli promatrati Rosettu kako crta ispod tezge ili kako lista neku od svojih slikovnica.

Danas je gledala adventsku kuću, koja je sad otvorena da se vidi prizor unutra. Današnji je smješten u predvorje, s gostima koji stižu kroz vrata kuće i domaćicom u svečanoj haljini koja stoji da im poželi dobrodošlicu.

– Ovo je zbilja originalan aranžman, rekla je Madame Luzeron, primičući napudrano lice izlogu. – Svi ovi čokoladni mišići. I lutkice.

– Zgodni su, je li? Annie ih je sve napravila.

Madame je pijuckala svoju čokoladu. – Možda je u pravu, rekla je napokon. – Nema ništa žalosnije od prazne kuće.

Lutke su sve napravljene od drvenih kvačica, pažljivo obojene i brižljivo odjevene. Mnogo je vremena i truda uloženo u njihovu izradu, i ja prepoznajem sebe u domaćici. U najmanju ruku prepoznajem Vianne Rocher, u haljini sašivenoj od komadića crvene svile; duga crna kosa je – na Anoukin zahtjev – napravljena od odrezanog pramena moje kose, prilijepljena i svezana mašnom.

– A gdje je tvoja lutka? – upitala sam Anouk kasnije.

– Oh, još je nisam završila. Ali hoću, rekla je i napravila tako ozbiljno lice da sam se morala nasmiješiti. – Napraviti ću lutku za svakoga. I do Badnjaka će sve biti gotove, i sva će vrata u kući biti otvorena, bit će velika zabava za sve.

Aha, pomislila sam. Pojavljuje se poanta.

Rosettin je rođendan dvadesetoga. Nikad nismo za nju priredili svečanost. Loš trenutak, kao uvijek, preblizu božićnim blagdanima, a nedovoljno daleko od Les Laveuses. Anouk ga uvijek spominje, svake godine, premda se čini da je Rosetti potpuno svejedno. Za Rosettu su svi dani čarobni, i šačica gumba ili komad zgužvanog staniola mogu joj biti isto tako čudesni kao najskuplja igračka.

– Možemo li mi prirediti zabavu, Maman?

– Oh, Anouk. Znaš da ne možemo.

– Zašto ne? – kaže ona tvrdoglavo.

– Pa, znaš, sve se događa odjednom. A osim toga, ako se selimo u Rue de la Croix.

– No, dobro, rekla je Anouk. – Baš u tome je stvar. Nikako se ne smijemo samo iseliti a da se ne oprostimo. Morali bismo imati zabavu na Badnjak. Za Rosettin rođendan. Za naše prijatelje. Jer dobro znaš da će sve biti drugačije čim se preselimo u Thierryjev stan, i da ćemo morati sve raditi onako kako Thierry hoće, i.

– To nije fer, Anouk, rekla sam.

– Ali je istina, je li?

– Možda, rekla sam.

Zabava na Badnjak, pomislila sam. Kao da nemamo dovoljno posla u čokolateriji u to najprometnije doba godine.

– Pa, ja bih pomogla, dakako, rekla je Anouk. – Ja mogu ispisati pozivnice i sastaviti jelovnik i sve okititi, i mogla bih napraviti tortu za Rosettu. Znaš da najviše voli čokoladnu s narančom. Mogli bi joj napraviti tortu u obliku majmuna. Ili bi mogli napraviti kostimiranu zabavu da svi budu obučeni kao životinje. I mogli bi ponuditi narančin sok – i Coca-Colu – i čokoladu, dakako.

Morala sam se nasmijati. – Puno si o tome razmišljala, je li?

Napravila je grimasu. – Pa – možda, malo.

Uzdahnula sam.

Zašto ne? Možda je čas.

- U redu, rekla sam. – Dobit ćeš svoju zabavu.
Anouk se radosno zavrtila. – Cool! Misliš da će pasti snijeg?
– Pa, mogao bi.
– I mogu li ljudi doći maskirani? – Ako hoće, Nanou.
– A možemo li pozvati koga god hoćemo?
– Dakako.
– Čak i Rouxa?

Mogla sam i misliti. Nasilu sam se nasmiješila. – Zašto ne? – rekla sam. – Ako još bude ovdje.

Nisam zapravo s Anouk razgovarala o Rouxu. Nisam spomenula da radi za Thierryja samo nekoliko ulica dalje. Prešućivanje se baš ne računa kao laž; a ipak sam sigurna da bi ona, da zna.

Sinoć sam opet gledala u karte. Ne znam zašto, ali izvukla sam ih; još mirišu na parfem moje majke. To tako rijetko činim – jedva vjerujem.

A, ipak, eto me gdje miješam karte vještinom stečenom godinama. Raspoređujem ih u uzorak Drva Života koji je moja majka najviše voljela; vidim kako slike promiču kraj mene.

Pred dućanom zvončići miruju, ali ja ga ipak čujem; neki odjek nalik na glazbenu viljušku od kojega me boli glava i ježi se koža.

Okreći karte, jednu po jednu.
Njihova su mi lica više nego poznata.

*Smrt; Ljubavnici; Čovjek na vješalima; Promjena.
Luda; Vrač; Kula.*

Miješam karte i počinjem iznova.

Ljubavnici. Čovjek na vješalima. Promjena. Smrt.

Opet iste karte drugačijim redom, kao da se ono što me progoni jedva primjetno izmijenilo.

Vrač; Kula; Luda.

Luda ima crvenu kosu i svira frulu. Podsjeća me nekako na Pieda Pipera u onoj kapi s perom i okrpanom kaputu – zagledan je u nebo i ne osvrće se na opasno tlo. Je li sam otvorio ponor kod svojih nogu, stupicu za bilo koga koji ga možda slijedi? Ili će lakoumno prijeći preko ruba?

Poslije toga gotovo uopće nisam spavala. Vjetar i moji snovi udružili su se da me održe budnom, a povrh svega Rosette je bila nemirna, manje susretljiva nego u bilo koje doba u proteklih šest mjeseci, i provela sam tri sata u pokušajima da je uspavam. Ništa nije djelovalo; ni vruća čokolada u njezinoj posebnoj šalici; ni ijedna od njezinih omiljenih igračaka; ni njezina noćna lampa s majmunčićem, ni njezina posebna dekica (katastrofa zobene boje koju upravo obožava); čak ni uspavanka moje majke.

Činilo mi se daje više uzbuđena nego nemirna, i plakala je i štucala samo kad sam se spremala otići, ali inače se činilo da je sretna što smo obje budne kao da je bijeli dan.

- Beba, govorila je Rosette znakovima.
– Noć je, Rosette. Hajde, spavaj.
Idemo vidjeti bebu, opet je pokazala znakovima.
– Ne možemo sada. Možda sutra.

Vani je vjetar tresao prozorskim okvirima. Unutra se cijeli red malih predmeta – jedna pločica domina, olovka, komad krede, dvije plastične životinjice – skotrljao s police nad kaminom na pod.

– Molim te, Rosette. Ne sada. Hajde, spavaj, a sutra ćemo vidjeti.

U dva i trideset uspjela sam je napokon uspavati, zatvorila sam vrata između nas i legla na moj ulubljeni krevet. Ne pravi bračni krevet, premda prevelik za jednu osobu, bio je već star kad smo uselili, i nesuvislo bubnjanje razbijenih federa uzrokovalo je mnogu besanu noć. Noćas je to bio cijeli orkestar, i malo poslije pet odustala sam od pokušaja da zaspim i spustila se u prizemlje da skuham kavu.

Vani je padala kiša; debela, teška kiša koja se slijevala niz ulicu i živahno klokotala iz kanala. Uzela sam deku koja je ležala na stubama i ponijela je zajedno s kavom u prednji dio lokala. Onda sam sjela u jedan od Zozienih naslonjača (toliko udobnijih od onih gore) i, samo uz blago žuto svjetlo koje je prodiralo iz kuhinje kroz poluzatvorena vrata, smotala sam se u naslonjaču i čekala da dođe jutro.

Vjerojatno sam zadrijemala – probudio me neki zvuk. Bila je to Anouk, bosonoga u svojoj crveno-modro kariranoj pidžami, s nekim nejasnim odsjajem kod peta što je mogao biti samo Pantoufle. Primijetila sam u posljednjih nekoliko godina da Pantoufle, premda danju može izbivati tjednima, a ponekad i mjesecima, postaje jača i upornija nazočnost noću. Kao što vjerojatno i mora biti; sva se djeca boje tame. Anouk mi je prišla, zavukla se pod deku i smotala se uza me tako da mi je njezina kosa dodirivala lice, a hladna stopala zataknula je iza mojih koljena, kao nekad kad je bila mnogo mlada, u doba kad su stvari bile jednostavne.

– Nisam mogla spavati. Iz stropa kaplje.

Ah, da. Zaboravila sam. Krov propušta i do sada to nitko nije uspio do kraja popraviti. To je problem s tim starim zgradama; ma koliko rada uložite u njih, uvijek iskrсне nešto novo što treba popraviti. Truli prozorski okvir; razbijeni oluk; crv u gredama; napuknuti crijep. I premda je Thierry uvijek širokogrudan, ne volim ga prečesto moliti za pomoć. To je glupo, znam; ali ne volim moliti.

– Razmišljala sam o našoj zabavi, rekla je. – Mora li Thierry zbilja doći? Znaš da će on sve pokvariti.

Uzdahnula sam. – Oh, molim te, ne sada. – Anoukin nasilni entuzijizam obično me nasmijava, ali ne u šest sati ujutro.

– Čuj, Maman, rekla je. – Ne možemo li ga ovaj put jednostavno ne pozvati?

– Sve će biti dobro, rekla sam. – Vidjet ćeš. – Bila sam posve svjesna da to nije pravi odgovor i Anouk se nemirno pomakla, navlačeći deku preko glave. Mirisala je na vaniliju i lavandu i osjećao se onaj blagi, ovcasti miris njezine zamršene kose, koja je u posljednje četiri godine ogrubjela, poput nečešljane prirodne vune.

Rosettina je kosa još djetinjasto mekana, poput mlječičke i zlatice, istanjena na potiljku gdje joj glava noću počiva na jastuku. Četiri godine stara za manje od dva tjedna, a još izgleda kao mnogo mlađe dijete; ručice i nožice kao cjevčice, oči prevelike za malo lišće. Moja mačja beba, kako sam je nekad zvala, još u ono doba kad je to bila samo šala.

Moja mačja beba. Moje podmeće.

Pod dekom, Anouk se opet pokrenula i turila mi lice u rame, a ruke pod pazuha.

– Hladno ti je, rekla sam.

Stresla je glavom.

– Što kažeš na jednu vruću čokoladu?

Stresla je glavom još žešće. Uхватила sam samu sebe kako se čudim koliko te sitnice mogu pogoditi u srce – zaboravljeni poljubac, odbačena igračka, neželjena priča, nestrpljivi pogled ondje gdje bi nekoć bio smiješak...

Djeca su noževi, rekla je jednom moja majka. Ne čine to namjerno, ali režu. A ipak ih se čvrsto držimo, je li, stežemo ih dok krv ne poteče. Moje ljetno dijete koje se pretvara u neznanku kako godine prolaze, i sjetila sam se koliko mi već dugo nije dopustila da je ovako držim u naručju i poželjela sam da to potraje, ali sat na zidu je pokazivao šest i petnaest.

– Idi u moj krevet, Nanou. Ondje je toplije i krov neće prokišnjavati.

– A što ćemo s Thierryjem? – upitala je. – Razgovarat ćemo o tome kasnije, Nanou. – Rosette ga ne želi, rekla je Anouk. – A odakle ti to zaboga znaš? – Anouk je slegla ramenima. – Eto, znam.

Uzdahnula sam i poljubila je u tjeme. I opet onaj janjeće-vanilijin miris – a usto nešto snažnije i odraslije, što sam napokon identificirala kao tamjan. Zozie ga pali u svojoj sobi. Znam da Anouk ondje provodi mnogo vremena, da s njom razgovara i isprobava njezine haljine. Dobro je za nju da ima nekoga poput Zozie; odraslu osobu – ne mene – kojoj se može povjeriti.

– Moraš pružiti Thierryju priliku. Znam da nije savršen, ali zbilja te voli.

– Ti ga zapravo također ne želiš, rekla je. – Čak ti i ne fali kad ga nema. Nisi zaljubljena. • – Nemoj sad počinjati s tim, rekla sam na rubu strpljenja. – Voljeti se može na mnogo načina. Volim tebe; i volim Rosettu; i samo zato što za Thierryja ne osjećam isto ne znači da.

Ali Anouk nije slušala. Izvukla se ispod deke i oslobodila se mog zagrljaja. Znam o čemu se radi, pomislila sam. Njoj se Thierry prilično sviđao prije nego što se Roux vratio, i kad on ode.

– Ja znam što je najbolje. Činim to za tebe, Nanou. – Anouk je slegla ramenima i izgledala je isto kao Roux. – Vjeruj mi. Sve će biti dobro.

– Kako god ti kažeš, rekla je i krenula na kat stubama.

10.

Petak, 7. Prosinca

O, zaboga. Tako je tužno kad se prekine komunikacija između majke i kćeri. Posebno kod para tako bliskog kao što su ove dvije. Danas je Vianne bila umorna; vidjela sam joj na licu. Mislim da prošlu noć nije dosta spavala. Preumorna, u svakom slučaju, da bi primijetila sve veći otpor u očima svoje kćeri, ili kako se okreće k meni tražeći odobravanje.

Ipak, Viannin gubitak može biti moj dobitak; i sada kad sam ja na sceni, da tako kažem, mogu nametnuti svoj utjecaj na stotinu neupadljivih načina. Počnimo s onim vještinama koje je Vianne tako lukavo zatomila; onim čudesnim oružjem želje i volje.

Za sada još nisam ustanovila čega se Anouk boji ako ih upotrijebi. Nešto se dogodilo, svakako; nešto za što se ona osjeća odgovornom. Ali svrha je oružja da se njime služi, Nanou. Za dobro ili za zlo. Izbor je na tebi.

Trenutno joj još nedostaje samopouzdanja, ali ja sam je uvjerala kako ne može biti nikakva zla ako iskuša jedan ili dva trika. Može se njima poslužiti čak i u tuđu korist – to boli, dakako, ali kasnije je možemo liječiti od njezine nesebičnosti – a tada to više neće biti nikakva novost, pa se možemo usredotočiti na bitno.

Što ti dakle želiš, Anouk?

Što ti zaista želiš?

Pa, dakako, sve ono što želi svako dobro dijete. Da dobro prolazi u školi; da bude omiljena; da uživa u nekoj sitnoj osveti svojim neprijateljima. Te se stvari mogu lako obaviti, i onda možemo krenuti dalje, na rad s ljudima.

Tu je Madame Luzeron, tako nalik na staru porculansku lutku s onim blijedim, napudranim licem i preciznim, krhkim pokretima. Ona mora početi kupovati više čokolade; tri trufle s rumom na tjedan jedva su dovoljne da opravdaju našu pozornost.

Tu je onda Laurent, koji dolazi svakoga dana i satima sjedi za jednom jedinom šalicom. On je više smetnja nego bilo što drugo. Njegova nazočnost može otjerati ostale, posebno Richarda i Mathurina, koji bi inače navraćali svakoga dana – i, osim toga, krađe kocke šećera iz posudice na stolu i, puni džepove s izrazom čovjeka koji želi dobiti sve što je platio.

Tu je zatim debeli Nico. Izvrсна mušterija, kupuje do šest kutija svakoga tjedna. Ali Anouk je zabrinuta za njegovo zdravlje; primijetila je kako se uspinje uz Butte i preplašio ju je napor koji mu je potreban čak i da prijeđe nekoliko stepenica. Ne bi smio biti toliko debeo, kaže ona. Ima li načina da se i njemu pomogne?

No, dobro, ti i ja znamo da nećeš stići daleko ako ispunjavaš želje. Ali put do njezina srca je naporan i, ako se ne varam, nagrada će biti više nego vrijedna truda. U međuvremenu, dopuštam joj da se zabavlja – kao što mačić brusi kandže na klupku vune pripremajući se za svoga prvog miša.

I tako počinje naša obuka. Lekcija Prva, sućutna magija.

Drugim riječima, lutke.

Izrađujemo lutke od drvenih kvačica za rublje – puno manje neuredno nego raditi s ilovačom – i ona ih nosi okolo sa sobom, po dvije u svakome džepu, i iščekuje trenutak da ih iskuša.

Lutka-kvačica broj jedan: Madame Luzeron. Visoka i ukočena u haljini napravljenoj od odbačenog komadića tafta svezanog komadićem izbljedjele vrpce. Kosa napravljena od vate; crne cipelice i tamni šal. Crte lica izvučene flomasterom – Nanou pravi strašnu grimasu dok se usredotočuje da dobije pravi izraz lica – tu je čak i replika njena čupavog psića napravljena od vate, i prikopčana na pojas Madame komadom čistača za lule. Sličnost je tu; a pramičak gospodine kose, pažljivo pokupljen s leda njezina ogrtača, zaokružiti će lik u tren oka.

Lutka-kvačica broj dva jest sama Anouk. Upravo je sablasna točnost kojom ona stvara te male likove; ova ima Anoukinu kovrčavu kosu i odjevena je u komad žute tkanine, dok joj Pantoufle od sive vune sjedi na ramenu.

Lutka-kvačica broj tri je Thierry Le Tresset, zajedno sa svojim mobitelom.

Lutka-kvačica broj četiri je Vianne Rocher; odjevena u jarko crvenu svečanu opravu, ne u svoju uobičajenu crninu. Zapravo sam je samo jednom prilikom vidjela u crvenom. Ali u Anoukinu duhu, Majka nosi crveno; boju života i ljubavi i čarolije. To je zanimljivo. Mogu to iskoristiti. Ali možda kasnije, kad bude pravo vrijeme.

U međuvremenu imam drugoga posla. Možda najviše u čokolateriji; budući da se Božić približava gigantskim koracima, vrijeme je da se pobrinemo za klijentelu; da otkrijemo tko je bio zločest a tko dobar; da iskušamo, isprobamo, okusimo naše zimske zalihe – i možda unesemo nekoliko posebnih malih noviteta.

Čokolada može poslužiti kao medij za mnogo štošta. Naše ručno izrađene trufle – koje su i dalje najomiljeniji slatkiš – uvaljane su u mješavinu kakaa, šećera u prahu i raznih dodatnih supstancija koje moja majka zacijelo ne bi odobrila, ali koje jamče da će naše mušterije biti ne samo zadovoljne, već i osvježene, prepune nove energije i želja. Danas smo prodali trideset i šest kutija samo trufla, i još smo dobili narudžbe za dodatnih tucet. Ovim tempom mogli bismo do Božića postići i stotinu na dan.

Thierry je danas navratio oko pet sati da izvijesti o napredovanju radova u stanu. Čini se da ga je malo zbunila neobična razina aktivnosti u lokalu i, rekla bih, ne baš usrećila.

– Ovdje je kao u tvornici, primijetio je, kimnuvši u smjeru kuhinjskih vrata gdje je Vianne pripremala mendians du roi – debele odreske kandirane naranče umočene u tamnu čokoladu i posute jestivim zlatnim listom – tako dražesne da ih je gotovo šteta jesti, i kao stvorene za ovo godišnje doba, dakako. – Zar ona nikad ne uzima slobodno?

Nasmiješila sam se. – Pa, znate. Božićna navala.

Zagundao je. – Bit će mi drago kad sve to završi. Nikad još nisam bio pod tolikim pritiskom s poslom. Ipak, bit će vrijedno truda – pod pretpostavkom da bude završeno na vrijeme.

Vidjela sam kako ga je Anouk pogledala dok je sjedila za stolom sa Rosettom.

– Ništa se nemoj brinuti, rekao je. – Obećanje je obećanje. Bit će to najbolji Božić u životu. Samo nas četvero, u Rue de la Croix. Možemo ići na ponoćku u Sacre-Coeur. To bi bilo sjajno, je li?

– Možda. – Glas joj je bio bezizražajan.

Vidjela sam kako je potisnuo nestrpljiv uzdah. Anouk može biti vrlo naporna, a njezin otpor prema njemu upravo je opipljiv. Možda je to zbog Rouxa koji je još odsutan, ali joj je uvijek u mislima. Ja ga redovito viđam, dakako, par puta na samoj Butte, jednom kad je prelazio Place du Tertre, jednom kad je silazio uspinjačom – kretao se brzo, a kosa mu je bila pokrivena pletenom kapom kao da se boji da ga prepoznaju.

Susretala sam se s njim i u svratištu u kojem boravi da provjerim kako napreduje, da ga nahranim lažima, da mu unovčim čekove i pripazim da i dalje bude poslušan i docilan. Sada, razumljivo, već postaje nestrpljiv i pomalo uvrijeđen što Vianne još nije pitala za njega. Uz to još radi od jutra do mraka za Thierryja, počinje u osam ujutro i često završava kasno u noć, i kad odlazi iz Rue de la Croix ponekad je preumoran čak i za jelo, pa se samo vraća u prenoćište i spava kao mrtvac.

Što se Vianne tiče, osjećam njezinu zabrinutost – a i razočaranje. Ona ne navraća u Rue de la Croix. I Anouk je također strogo zabranjeno da dolazi. Ako ih Roux želi vidjeti, doći će, kaže Vianne. Ako ne – dobro. Sam je odlučio.

Thierry mi se činio nestrpljiviji nego ikad dotada. Ušao je u kuhinju gdje je Vianne pažljivo slagala mendiants na list papira za pećnicu. Učinilo mi se da pokušava neopazice pritoriti vrata, i primijetila sam da su mu boje življe nego obično, obrubljene nemirnim crvenim i ljubičastim tonovima.

– Nisam te cijeli tjedan skoro uopće vidio. – Glas mu je snažan; čula sam ga posve jasno iz prednjeg djela lokala. Viannin se ne čuje tako dobro; promrmljala je nešto, kao prosvjed, valjda. Zvuk naguravanja. Njegov divovski smijeh. – Ma, hajde. Jedan poljubac. Strašno mi fališ, Yanne.

Opet ono mrmljanje, pa njen podignuti glas. – Thierry, pazi. Bomboni.

Prikrila sam smiješak. Stari jarac. Postaje nestašan, je li? No, to mi uopće nije iznenađenje. Ona kavalirska fasada možda je zavarala Viannu, ali muškarci su, kao i psi, predvidljivi, a Thierry Le Tresset posebno. Ispod onog prividnog samopouzdanja Thierry je duboko nesiguran, a dolazak Rouxa samo je pojačao taj osjećaj. Počeo je obilježavati svoj teritorij, i u Rue de la Croix, gdje ga njegov povlašteni položaj u odnosu na Rouxa ispunja čudnovatim, nepriznatim uzbuđenjem, i ovdje u Le Rocher de Montmartre.

Nejasno čujem Viannin glas kroz vrata. – Thierry, molim te. Zbilja nije trenutak.

U međuvremenu, Anouk sluša. Na njezinu se licu ne vidi ništa, ali boje su joj blistave. Nasmiješila sam joj se. Nije uzvratila smiješak. Umjesto toga pogledala je u vrata i napravila malu kretnju prstima, kao da nekoga poziva. Nitko drugi to ne bi ni primijetio. Možda čak nije ni znala da to radi. Ali u istom trenutku propuh kao da je zahvatio kuhinjska vrata i ona su se naglo otvorila i tresnula o obojeni zid.

Mali prekid, ali bio je dovoljan. Uхватила sam bljesak nezadovoljstva u Thierryjevim bojama, neku vrstu olakšanja kod same Vianne. Dakako daje ta nestrpljivost za nju nova. Tako je navikla u njemu vidjeti očinski lik; pouzdan, iako malo dosadan. Njegova nova posesivnost pomalo je zbunjuje i prvi put je neodređeno svjesna osjećaja, ne tek straha, već gađenja.

Sve je to zbog Rouxa, misli ona. Sve će njezine dvojbe otići s njim. Ali trenutno je ta nesigurnost čini nervoznom, nerazumnom. Ona ljubi Thierryja u usta – osjećaj krivnje je zelen kao more, u jeziku boja – i smiješi mu se smiješkom koji je pretjerano vedar.

– Nadoknadit ću ti to, kaže.

S dva prsta desne ruke Anouk izvodi malu kretnju otpuštanja.

Njoj nasuprot, na svom malom stolcu, Rosette je promatra blistavih očiju. Ona imitira taj znak – ck-ck, nestani! – i Thierry se pljeska dlanom po zatiljku kao da gaje ubo neki kukac. Zvončići zvone na vjetru-

– Moram ići.

I zaista odlazi; nezgrapan u svom velikom kaputu samo što se nije spotaknuo dok je otvarao vrata. Anoukina je ruka sada u njezinu džepu gdje čuva njegovu lutku-kvačicu. Izvlači je i odlazi do izloga gdje je pažljivo smješta pred kuću.

– Bok, Thierry, kaže Anouk.

Rosette pokazuje prstima. Pa-pa.

Vrata se s treskom zatvaraju. Djeca se smiješe.

Danas je zaista jako vjetrovito.

11.

Subota, 8. Prosinca

Pa, to je nekakav početak. Stvari se mijenjaju. Nanou to možda ne vidi, ali ja vidim. Sitnice, benigne na početku, pomoću kojih će vrlo brzo postati moja.

Danas je najveći dio dana provela u dućanu, igrala se s Rosettom, pomagala – i čekala još jednu priliku da upotrijebi svoje nove lutke-kvačice. Jedna se ukazala kad je sredinom jutra došla Madame Luzeron – premda nije bio njezin dan – sa svojim čupavim psićem.

– Tako ste se brzo vratili? – Nasmiješila sam joj se. – Očito nešto dobro radimo.

Primijetila sam da izgleda prilično izmučeno; a na sebi je imala onaj kaput za groblje, što je značilo da ga je vjerojatno opet posjetila. Možda je danas neki poseban dan, pomislila sam – rođendan ili neka godišnjica – u svakom slučaju, izgledala je umorno i nekako krhko, a ruke u rukavicama drhtale su od zime.

– Sjednite, predložila sam. – Donijet ću vam čokoladu.

Madame je oklijevala.

– Ne bih smjela, rekla je.

Anouk me kradomice pogledala i vidjela sam kako izvlači lutku-kvačicu Madame, označenu zavodljivim znakom Dame Krvavog Mjeseca. Komad gline za modeliranje služi kao postolje, i u sekundi Madame Luzeron – ili barem njezina dvojnica – stoji u adventskoj kući i gleda van na jezero, i na klizače i čokoladne patke na njemu.

Na trenutak kao da nije ništa primijetila; a tada joj je nešto privuklo pogled – možda to dijete, sa svojim vedrim ružičastim licem; možda taj predmet u izlogu, koji je sad blistao čudnovatim svjetlom.

Stroga usta kao da su se malo smekšala.

– Znae, imala sam lutkinu kuću kad sam bila djevojčica, rekla je zagledana u izlog.

– Zbilja? – rekla sam, smiješeći se Anouk. Madame rijetko dobrovoljno daje informacije.

Madame Luzeron je pijuckala čokoladu. – Da. Bila je bakina i premda je trebala prijeći na mene kad ona umre, nikad mi nisu dopuštali da se s njom igram.

– Zašto ne? – upitala je Anouk, i pričvrstila psića od vate na haljinu lutke-kvačice.

– Ah, bila je previše skupocjena – neki antikvar mi je jednom za nju ponudio sto tisuća franaka – a osim toga, bila je to obiteljska dragocjenost. Ne igračka.

– I tako se nikad niste s njom mogli igrati. To nije pravedno, rekla je Anouk, koja je sada pažljivo smještala zelenog šećernog mišića pod stablo od svilenog papira.

– Pa, bila sam mlada, rekla je Madame Luzeron. – Mogla sam je oštetiti ili.

Prekinula se. Podigla sam pogled i vidjela sam kako se ukočila.

– Baš čudno, rekla je. – Nisam godinama na nju mislila. A kad se Robert htio s njom igrati.

Odložila je šalicu na stol iznenadnim odrješitim mehaničkim pokretom.

– Zbilja nije bilo pravedno, je li? – rekla je.

– Je li vam dobro, Madame? – upitala sam. Mršavo joj je lice poprimilo boju šećera u prahu, a oštre sitne bore isticale su se kao glazura na torti.

– Sve je u redu, hvala. – Glas joj je bio smiren.

– Želite li možda komad čokoladne torte? – To se javila Anouk, zabrinuta izraza lica; uvijek je željela nešto poklanjati. Madame ju je željno pogledala.

– Hvala dušo. Jako rado, rekla je.

Anouk je odrezala pozamašan komad. – Robert – je li vam to bio sin? – upitala je.

Madame je bez riječi potvrdila.

– Koliko je imao godina kad je umro?

– Trinaest, rekla je Madame. – Bio je možda malo stariji od tebe. Nikad nisu ustanovili što se s njim dogodilo. Tako zdrav dječak – nisam mu čak dopuštala ni da jede slatkiše – i onda, iznenada mrtav. Čovjek ne bi vjerovao da je to moguće, je li?

Anouk je stresla glavom, širom rastvorenih očiju.

– Danas mu je godišnjica, nastavila je. – Osmi prosinca, tisuću devetsto sedamdeset devete, davno prije nego što si se ti rodila. U to doba još se moglo dobiti prostor na velikom groblju – ako si bio spreman dovoljno platiti. Ja ovdje oduvijek stanujem. Moja obitelj ima novca. Mogla sam mu dopustiti da se igra lutkinom kućom da sam htjela. Jesi li ti kad imala lutkinu kuću?

Anouk je opet stresla glavom.

– Ja je još imam, negdje na tavanu. Imam čak i lutke s kojima sam je dobila, i mali namještaj. Sve rukom rađeno od izvornih materijala. Venecijanska zrcala na zidovima. Napravljena prije Revolucije. Baš me zanima je li se bilo koje dijete ikad smjelo igrati s tom prokletom kućom.

Sada je malo pocrvenjela, kao daje upotreba jedne zabranjene riječi obojila njezino beskrvno lice nečim nalik na živahnost.

– Možda bi se ti voljela s njom igrati.

Anoukine su oči odjednom sinule. – Au!

– Bit će mi zadovoljstvo, curice. – Namrštila se. – Znaš što, mislim da zapravo ne znam kako se svi vi zovete. Ja sam Isabelle – a moj psić je Salambo. Možeš je pogladiti ako hoćeš. Ne grize.

Anouk se sagnula da dodirne psića koji je poskakivao i oduševljeno joj lizao ruke. – Tako je slatka. Strašno volim pse.

– Ne mogu vjerovati da ovamo dolazim već godinama, a da vas nikad nisam pitala čak ni kako se zovete.

Anouk se veselo nasmiješila. – Ja sam Anouk, rekla je. – A ovo je moja dobra prijateljica Zozie. – I nastavila je maziti psića, i bila je time toliko zaokupljena da nije čak ni primijetila kako je Madame rekla pogrešno ime, ili kako znak Dame Krvavog Mjeseca sja iz adventske kućice, sja blistavilom koje ispunja sobu.

Nedjelja, 9. Prosinca

Vremenska prognoza je lagala. Rekli su da će biti snijega. Rekli su da će jako zahladnjati, ali do sada smo dobili samo maglu i kišu. Ljepše je u adventskoj kući – tu je u najmanju ruku pravi Božić – a oko nje sve sam mraz i led, kao u nekoj priči, s ledenim svijećama od šećera koje vise s krova, i šecernim snijegom svježe nasutim po jezercu. Nekoliko se lutaka-kvačica ondje kliže, sve su umotane u šubare i kapute, dok neka djeca (to bi trebala biti Rosette, Jean-Loup i ja) grade iglu od kocki šećera, dok netko drugi, (zapravo Nico), vuče božićno drvce prema kući na saonicama od kutije šibica.

Ovog sam tjedna napravila mnogo lutaka-kvačica. Stavljam ih oko adventske kuće gdje ih svatko može vidjeti, a da zapravo ne primijeti čemu služe. Baš mi ih je cool izrađivati, znate; možete im crtati po licima flomasterom, a Zozie mi je donijela kutiju s ostacima tkanina i vrpce od kojih mogu praviti odjeću i ostalo. Za sada su dovršeni Nico; Alice; Madame Luzeron; Rosette; Roux; Thierry; Jean-Loup; Maman i ja.

Neki, međutim, još nisu. Moraš ih dovršiti s nečim što im pripada; pramenom kose; noktom; ili nečim što su dodirnuli ili nosili. Nije uvijek lako nabaviti te stvari; a onda im moraš dati ime i znak, i šapnuti im tajnu u uho.

S nekim ljudima to ide lako. Neke tajne nije teško pogoditi; poput tajne Madame Luzeron koja toliko žali za svojim sinom, premda je umro već davno; ili Nica, koji želi izgubiti na težini, ali ne može, ili Alice, koja može, ali zapravo ne bi smjela.

A što se tiče imena i simbola kojima se služimo – Zozie kaže da su meksički. Mogli bi biti bilo što, valjda, ali mi se služimo ovima zato što su zanimljivi, a simbole nije previše teško pamtit.

Tih simbola, međutim, ima mnogo i možda će trebati vremena da ih se sve nauči. Osim toga, ne pamtim uvijek kojim se imenima moram služiti – tako su dugačka i zamršena, a naravno, ne znam ni jezik. Ali Zozie kaže da je to u redu sve dok pamtim što simboli znače. Postoji Klip Kukuruz, za sreću; Zec Dva, koji je radio vino iz agave; Orlovska Zmija, za snagu; Makao Sedam, za uspjeh; Jedan Majmun, prevarant; Zadimljeno Zrcalo, koje pokazuje stvari koje obični ljudi uvijek ne vide; Dama Zelena Suknja, koja čuva majke i djecu; Jedan Jaguar, za hrabrost i da te zaštiti od zla, i Dama Mjesečeva Zeca – to je moj znak – za ljubav.

Svatko ima svoj poseban znak, kaže ona. Zozien znak je Jedan Jaguar. Mamanin je Ehecatl, promjenljivi vjetar. Mislim da su oni nalik onim totemima koje smo nekoć imali, još u doba prije nego što se rodila Rosette. Rosettin znak, kaže Zozie, je Crveni Tezcatlipoca, Majmun. On je pakostan bog, ali moćan; a može promijeniti oblik u bilo koju životinju.

Volim te stare priče koje mi Zozie pripovijeda. Ali ponekad me ipak obuzme nekakav strah. Znam da ona kaže da mi ne činimo nikakvo zlo – ali što ako nije u pravu? Sto ako se dogodi Nezgoda? Što ako ja upotrijebim pogrešan znak i dogodi se nešto loše a da ja to nisam htjela?

Rijeka. Vjetar. Ljubazni.

Te mi se riječi neprestano navraćaju u sjećanje. I sve su na neki način povezane s onom scenom jaslica na Place du Tertre – s anđelima i životinjama i s Tri mudraca – premda i dalje ne znam što ondje rade. Ponekad mi se čini da zamalo vidim, ali nikad dovoljno da budem posve

sigurna, kao u jednom od onih snova koji je savršeno logičan sve do trenutka kad se probudiš i kad se naprosto raspadne u ništa.

Rijeka. Vjetar. Ljubazni.

Što to znači? Riječi u snu. Ali ja se još toliko bojim, premda ne znam zašto. Čega se imam bojati? Možda su oni Ljubazni poput Tri kralja; mudraca koji nose darove. Čini mi se da jest tako, ali to ipak ne rastjeruje moj strah, osjećaj da će se dogoditi nešto zlo. Da je to na neki način moja krivnja.

Zozie kaže da se ne smijem brinuti. Ne možemo nikoga povrijediti ako to ne želimo, kaže ona. Ja nikako ne želim bilo koga povrijediti – čak ni Chantal, čak ni Suze.

Neke sam večeri napravila Nicovu lutku. Morala sam je podstaviti da izgleda stvarno, a kosu sam napravila od grubog smeđeg punjenja iz Zoziena starog naslonjača koji stoji gore u njezinoj sobi. Zatim se uvijek morate odlučiti za neki simbol – ja sam odabrala Jednog Jaguara, za hrabrost – i šapnuti mu neku tajnu u uho, pa sam rekla: Meo, moraš uzeti stvari u svoje ruke – što bi trebalo biti dovoljno, je li? – i onda ću lutku smjestiti iza jednih vrata u adventskoj kući i čekati dok on ne naide.

A onda je tu Alice, koja je njegova suprotnost. Morala sam je napraviti prilično debljom nego što u stvari jest jer lutke-kvačice ne mogu biti pretanke. Pokušala sam ostrugati nešto drveta sa stranica lutke, i sve je dobro išlo dok nisam porezala prst džepnim nožićem pa gaje Zozie morala zamotati. Onda sam joj napravila slatku haljinicu od nekog ostatka stare čipke i šapnula joj: Alice, ti nisi ružna i moraš više jesti – i dala sam joj riblji znak Chantica, Kršitelja Posta, i smjestila je do Nica u adventsku kuću.

Zatim je tu Thierry, umotan u sivi flanel s kockom šećera koja je obojena da izgleda kao njegov mobitel. Nisam se mogla domoći pramena njegove kose, pa sam umjesto toga uzela laticu s jedne od ruža koje je on dao Maman u nadi da će poslužiti. Dakako da ne želim da mu se dogodi bilo što loše. Hoću samo da se drži podalje.

I tako sam mu dala znak Jednoga Majmuna i stavila ga izvan adventske kućice, u kaputu sa šalom (napravila sam ih od srnećega filca) za slučaj da ondje vani zahladi.

I onda je tu, dakako, Roux. Njegova lutka još nije završena jer mi je potrebno nešto njegovo, a nemam ničega – čak ni jednu nit – što mu pripada. Ali mislim da sam postigla da mu bude nalik, sav u crnome, s nekakvim narančastim krznatim materijalom prilijepljenim na glavu da izgleda kao kosa. Dala sam mu Mjesečeva Zeca i Promjenljivi vjetar i šapnula: Roux, nemoj otići – premda ga do sada uopće nismo vidjele.

Ne da je to važno. Ja znam gdje je on. Radi za Thierryja u Rue de la Croix. Ne znam zašto se nije vratio ili zašto ga Maman ne želi vidjeti, ili čak ni zašto ga Thierry toliko mrzi.

Danas sam o tome razgovarala sa Zozie dok smo kao obično sjedile u njezinoj sobi. Ondje je bila i Rosette i igrale smo neku igru, prilično bučnu, glupavu igru, i Rosette je bila uzbuđena i smijala se kao luda dok je Zozie glumila divljega konja, a Rosette joj jahala na leđima i tada mi se iznenada, bez ikakva razloga kosa naježila na zatiljku i ja sam podigla pogled i ugledala žutog majmuna kako sjedi nad kaminom, jasno kao što ponekad vidim Pantouflea.

– Zozie, rekla sam. Podigla je pogled. Kao da se uopće nije iznenadila; ispostavilo se da je Bama već i prije viđala.

– Imaš pametnu sestricu, rekla je smiješeći se Rosetti koja je spuznula s njezinih leđa i sada se igrala šljokicama na jastuku. – Uopće niste slične, ali mislim da nije sve u izgledu.

Zagrlila sam Rosettu i poljubila je. Ponekad me podsjeća na lutku od krpe ili na zeku obješenih ušiju, tako je mekana. – Pa, mi nemamo istoga tatu, rekla sam joj.

Zozie se nasmiješila. – To sam pogodila, rekla je.

– Ali to nije važno, nastavila sam. – Maman kaže da sam odabireš svoju obitelj. – Zbilja? To kaže?

Kimnula sam glavom. – Tako je bolje. Bilo tko može nam biti obitelj. Nije stvar u srodstvu, kaže Maman. Stvar je u onome što prema nekome osjećaš.

– Dakle – čak i ja bih mogla biti obitelj?

Nasmiješila sam joj se. – Već jesi.

Nasmijala se. – Tvoja zločesta teta. Kvari te čarolijama i cipelama.

I onda sam krenula. Rosette se pridružila. A iznad nas, žuti je majmun plesao i tjerao sve na polici da plešu s njim – sve Zoziene cipele, poredane poput ukrasa, ali toliko više cool od porculanskih figurica – i ja sam pomislila kako sve to izgleda prirodno, nas tri, ovako zajedno, i osjetila sam iznenađan ubod krivnje zbog Maman u prizemlju, i kako je dok smo ovdje gore ponekad lako zaboraviti kako ona uopće postoji.

– Nisi se nikad upitala tko joj je otac, rekla je iznenađena Zozie i pogledala me.

Slegnula sam ramenima. Nikad nisam mislila da je to važno. Uvijek smo imale jedna drugu, dakako. Nikad nismo htjele bilo koga drugoga.

– Hoću samo reći da si ga vjerojatno znala, rekla je. – U to doba bilo ti je šest ili sedam godina, pa sam se samo pitala. – Pogledala je u svoju narukvicu, poigrala se s privjescima na njoj i ja sam imala osjećaj da mi pokušava nešto reći, ali da to ne želi izgovoriti.

– Što? – rekla sam.

– Pa – pogledaj joj kosu, Stavila je Rosetti ruku na glavu. Rosettina je kosa boje narezanog manga, vrlo kovrčava i vrlo mekana. – Pogledaj joj oči. – Oči su joj vrlo blijedo zeleno-sive, baš kao u mačke, i okrugle kao novčići. – Zar te ne podsjeća na nekoga?

Neko sam vrijeme o tome razmišljala.

– Misli, Nanou. Crvena kosa, zelene oči. Ponekad može biti dosadan kao stjenica.

– Ne Roux? – rekla sam i počela se smijati, ali sam odjednom osjetila kako drhtim iznutra i poželjela sam da više ništa ne kaže.

– Zašto ne? – rekla je Zozie. – Tako, znam.

Ustvari nikad nisam zapravo mnogo ni razmišljala o Rosettinu tati. Vjerujem da sam negdje u dubini duše i dalje vjerovala da ga nikad nije ni imala; da su je donijele vile, baš kao što je ona stara gospođa uvijek govorila.

Vilinska beba. Posebna beba.

Hoću reći, nije fer ono što ljudi misle – da je glupa, ili retardirana, ili spora. Posebna beba, govorele smo. Posebna, što bi značilo drugačija. Maman ne voli da smo drugačije – ali Rosette jednostavno jest, i što je u tome tako loše?

Thierry govori o tome kako treba potražiti pomoć za nju. Terapiju, govorne vježbe i sve moguće specijaliste – kao da postoji lijek za one koji su specijalni koji bi specijalist morao znati.

Ali nema lijeka za različitost. Zozie me to već naučila. I kako bi Roux mogao biti Rosettin tata? Hoću reći, nikad je prije nije vidio. Nije joj čak znao ni ime.

– On ne može biti Rosettin tata, rekla sam, premda tada već nisam bila sigurna.

– Dobro, a tko bi drugi mogao biti? – rekla je.

– Ne znam. Roux nije, to je sigurno.

– A zašto ne?

– Zato što bi on onda ostao s nama, eto zašto. Ne bi nas pustio da odemo.

– Pa, možda nije znao, rekla je. – Možda mu tvoja majka nikad nije rekla. Napokon, nikad nije rekla ni tebi.

I tada sam počela plakati. Glupo, znam. Grozno mi je kad moram plakati, ali nekako nisam mogla prestati. Kao da je u meni nešto eksplodiralo i nisam mogla razabrati mrzim li sad Rouxa, ili ga čak još više volim.

– Sššš, Nanou. – Zozie me zagrlila. – Sve je u redu.

Naslonila sam joj lice na rame. Imala je na sebi veliki stari čupavi džemper, i pleteni uzorak utisnuo mi se u obraz tako daje ostavio trag. Nije u redu, htjela sam joj reći. Odrasli tako samo govore kad ne žele da djeca saznaju istinu; a većinom je to laž, Zozie.

Čini se da odrasli uvijek lažu.

Jecaj mi je potresao cijelo tijelo. Kako Roux može biti Rosettin tata? Ona ga i ne poznaje. Ona ne zna da on pije vruću čokoladu crnu, s rumom i smeđim šećerom. Ona ga nije vidjela kako pravi vrše od grančica vrbe, ili sviralu od bambusova štapića, niti zna da on čuje glasanje svake ptice na rijeci i zna ga oponašati tako da čak ni ptice ne prepoznaju razliku.

On joj je otac, a ona to čak i ne zna.

Nije pravedno. To sam trebala biti ja.

Ali sad sam jasno osjetila kako mi se vraća još nešto. Neka uspomena – neki poznati zvuk – miris nečega što dopire izdaleka. Sad se približavalo, i sve više, kao zvijezda repatica u sceni oko jaslica. I sad sam se gotovo mogla prisjetiti – osim što se nisam željela prisjetiti. Zatvorila sam oči. Jedva sam se mogla pokrenuti. Iznenada sam bila sigurna da će, ako se čak i malo pomaknem, sve to grnuti van, poput gaziranog pića kad netko zatrese bocu, i da kad se jednom otvori više neće biti povratka.

Počela sam drhtati.

– Što se dogodilo? – rekla je Zozie.

Nisam se mogla pomaknuti. Nisam mogla govoriti.

– Čega se bojiš, Nanou?

Jasno sam čula kako se pokreću privjesci na njezinoj narukvici, i zvuk je bio gotovo jednak zveckanju zvončića nad našim vratima.

– Ljubazni, prošaptala sam.

– Što ti to znači? Ljubazni? – U njezinu glasu jasno se čulo koliko joj je stalo da sazna. Stavila mi je ruke na ramena i osjetila sam koliko to želi saznati, koliko ta želja treperi čitavim njezinim tijelom, poput munje u staklenci.

– Ne boj se, Nanou, rekla je. – Samo mi reci što to znači, može? – Ljubazni. Tri kralja.

Mudraci koji donose darove.

Proizvela sam onaj zvuk kojim se pokušavaš probuditi iz sna, ali ne možeš. Previše me uspomena okružilo, tiskalo se, i sve su htjele da ih vidim odjednom.

Kućica uz obalu Loire.

Činilo se da su tako ljubazni, tako zainteresirani. Čak su donosili i darove.

I u tom sam trenutku otvorila oči, iznenada i širom. Više nisam osjećala strah. Napokon sam se sjetila. Shvatila sam. Zнала sam što se dogodilo i što nas je promijenilo; što nas je natjeralo da bježimo, čak i od Rouxa; da se pretvaramo da smo obični ljudi, premda smo u dubini duše znale da to nikad ne možemo biti.

– Što je, Nanou? – rekla je Zozie. – Možeš li mi sada reći?

– Mislim da mogu, rekla sam.

– Onda mi reci, rekla je i malo se nasmiješila. – Sve mi reci.

ŠESTI DIO

1.

Ponedjeljak, 10. Prosinca

I napokon, evo ga, tog prosinačkog vjetra koji vrišti niz uske ulice i trga posljednje ostatke godine sa stabala. Prosinac hladan; prosinac mračan, govorila je moja majka; i opet iznova, kako se godina bliži kraju, imam osjećaj kao da se okreće stranica.

Stranica – karta – vjetar, možda. A prosinac je za nas uvijek bio teško doba. Posljednji mjesec; talog godine; vuče se prema Božiću u svojoj suknji sa šljokicama koja zapinje u blatu. Bezizlazan dio godine je pred nama; stabla su već tri četvrtine ogoljela; svjetlo je poput spaljenih novina, i svi moji duhovi izlaze i igraju se poput krijesnica na sablasnom nebu.

Ovamo smo došle na vjetru poklada. Vjetru promjene; obećanja. Veselom vjetru, čarobnom vjetru koji mijenja svačiji lik, razbacuje pupoljke i skute od kaputa i šešire; juri prema ljetu u mahnitom oduševljenju.

Anouk je bila dijete toga vjetra. Ljetno dijete; njezin totem bio je zec – znatiželjan, bistrih očiju i nestašan.

Moja je majka uvijek vjerovala u toteme. Mnogo više od pukog nevidljivog prijatelja, totem otkriva skrovito srce; duh; skrovitu dušu. Moj je bio mačka, ili mi je tako bar govorila – misleći možda na onu sitnu dječju narukvicu s malim srebrnim privjeskom. Mačke su tajnovite po prirodi. Mačke imaju podvojenju ličnost. Mačke u strahu bježe i od samog daška vjetra. Mačke vide svijet duhova i hodaju granicom između svjetla i tame.

Vjetar je počeo jače puhati i mi smo pobjegle. Rosette nije bila nevažan razlog, dakako. Otpočetka sam znala da nosim dijete, i poput mačke rodila sam je u tajnosti, daleko od Lansqueneta.

Ali u prosincu je vjetar okrenuo, seleći godinu iz svjetla u tamu. Anouk sam nosila bez poteškoća. Moje se ljetno dijete rodilo sa suncem u četiri i petnaest jednog vedrog lipanjskog jutra, i od trenutka kad sam je pogledala znala sam da je moja i samo moja.

Ali Rosette je od samoga početka bila drugačija. Mala, mlitava, mrzovoljasta beba koja se nije htjela hraniti i koja me gledala kao da sam nekakav neznanac. Bolnica je bila u pregradu Rennesa i dok sam ja čekala uz Rosettu navratio je svećenik da me savjetuje i da izrazi svoje iznenađenje što ne želim da mi kćerka bude krštena u bolnici.

Djelovao je kao smiren i ljubazan čovjek, ali previše nalik mnogima njegove vrste, s onim otrcanim riječima utjehe i očima koje vide čitav sljedeći svijet, ali ništa od ovoga. Izgovorila sam mu uobičajenu litaniju. Ja sam udovica, Madame Rocher, i krenula sam svojim rođacima. Očito mi nije vjerovao; sumnjičavo je promatrao Anouk, a sa sve većom zabrinutošću Rosettu. Ona možda neće poživjeti, rekao mi je ozbiljno; mogu li podnijeti da je pustim da umre nekrštena?

Poslala sam Anouk u obližnje svratiste dok sam se ja polako oporavljala i pazila Rosettu. Bilo je to u jednom vrlo malom selu – mjestu po imenu Les Laveuses na Loiri. Morala sam pobjeći od onog ljubaznog starog svećenika kad je Rosettina snaga počela popuštati, a njegovi zahtjevi postajali sve uporniji.

Jer ljubaznost može ubiti jednako kao okrutnost; a svećenik – koji se zvao Pere Leblanc – počeo je provoditi nezavisnu istragu o bilo kojim rođacima koje bih ja mogla imati u tom dijelu

zemlje, uključivši i one koji bi se mogli brinuti za moju stariju kćer, o tome gdje je išla u školu, te o sudbini imaginarnog Monsieura Rochera – istragu koja bi ga, po mom mišljenju, nakon nekog vremena nedvojbeno dovela do istine.

I tako sam jednog jutra uzela Rosettu i taksijem pobjegla u Les Laveuses. Svratiste je bilo jeftino i bezlično; jedna soba s plinskim plamenikom i dvostrukim krevetom s madracem koji se ulubio gotovo do poda. Rosette se i dalje opirala hranjenju, i njezin je glas bio jadno, turobno mijaukanje koje kao da je oponašalo zavijanje vjetra. Još gore, dah bi joj ponekad zapeo i zaustavio se na pet ili deset sekundi, a onda se naglo vraćao, uz štucaj i šmrcaje, kao da se moje djetesce odlučilo – barem privremeno – opet priključiti zemlji živih.

Ostale smo u tom svratištu još dvije noći. Tada, kako se približavala Nova godina, došao je i snijeg; zasuo je crna stabla i pješčane obale Loire gorkim šećerom. Počela sam tražiti drugo mjesto gdje ću odsjesti, i ponudili su mi stan iznad male creperie koju je vodio jedan stariji bračni par, Paul i Framboise.

– Nije baš veliko, ali je toplo, rekla je Framboise – žestoka mala gospoda s očima crnim kao kupine. – Učinit ćete mi uslugu ako budete pazili na kuću. Zimi smo zatvoreni – ovdje nema turista – pa se ne morate brinuti da ćete nekome smetati. – Pažljivo me pogledala. – To dijete, rekla je. – Plače kao mačka.

Kimnula sam glavom.

– Hm, šmrnula je. – Morali bi ga odvesti na pregled.

– Sto time misli? – upitala sam poslije Paula dok nam je pokazivao naš mali dvosobni stan.

Paul, blagi starac koji je vrlo malo govorio, pogledao me i slegao ramenima. – Ona vam je praznovjerna, rekao je napokon. – Kao mnogi stari ljudi ovdje. Nemojte to uzeti k srcu. Ima najbolju namjeru.

Tada sam bila preumorna da se dalje raspitujem. Ali nakon što smo se smjestile i Rosette se počela malo hraniti – premda je i dalje bila vrlo nemirna i gotovo uopće nije spavala – upitala sam Framboise što je točno mislila.

– Kažu da dijete mačka nosi nesreću, rekla je Framboise, koja je došla očistiti već besprijekorno čistu kuhinju.

Nasmiješila se. Zvučala je gotovo isto kao Armande, moja draga stara prijateljica iz Lansqueneta.

– Dijete mačka? – rekla sam.

– Hm, rekla je Framboise. – Čula sam za njih, ali nikad ni jedno nisam vidjela. Moj otac mi je pripovijedao kako vile ponekad dođu po noći i stave mačku umjesto pravog djeteta. Ali Dijete Mačka se ne želi hraniti. Dijete Mačka neprestano plače. A ako bilo tko naudi Djetetu Mački, onda će vile s njim sigurno obračunati.

Prijeteći je zažmirila, a onda se isto tako iznenada nasmiješila. – Dakako, to je samo priča, rekla je. – Ipak, morali biste ići doktoru. Dijete Mačka mi uopće ne izgleda dobro.

To je, ako ništa drugo, bila istina. Ali nikad se nisam osjećala ugodno s liječnicima i svećenicima, i skanjivala sam se da prihvatim savjet stare gospode. Prošla su još tri dana za kojih je Rosette neprestano mijaukala i hvatala dah, i napokon sam svladala svoju nevoljkost i otišla liječniku u obližnji Angers.

Liječnik je pažljivo pregledao Rosettu. Mora napraviti neke pretrage, rekao je napokon. Ali taj plač je potvrdio ono što je slutio. To je urođena boljka, rekao je, koja je poznata kao cri-du-chat, prozvana tako zbog onog sablasnog plača nalik na mijauk. Nije smrtna; ali neizlječiva je; i sa simptomima koje, u ovako ranoj fazi, doktor nije želio predviđati.

– Ona dakle jest Dijete Mačka, rekla je Anouk.

Činilo mi se da uživa što je Rosette drugačija. Bila je jedinica tako dugo, i sada je u sedmoj godini ponekad izgledala čudnovato odrasla; brinula se za Rosettu, nagovarala je da pije iz bočice; pjevala joj; ljuljala je u stolcu koji je Paul donio iz njihove stare kuće na imanju.

– Dijete Maca, pjevušila je i ljuljala se u stolcu. – Nunaj, nunaj, maco mala. – I činilo se da Rosette zaista reagira. Plač je prestajao – barem ponekad. Dobivala je na težini. Spavala je tri do četiri sata na noć. Anouk je rekla da je to od zraka u Les Laveuses, i ostavljala je naokolo tanjuriće s mlijekom i šećerom za vile u slučaju da navrate i pogledaju kako napreduje Dijete Mačka.

Nisam se vratila onom liječniku u Angersu. Daljnje pretrage ne bi pomogle Rosetti. Umjesto toga smo je promatrale, i Anouk i ja; kupale je u ljekovitim travama; pjevale joj; masirale joj one tanke udove nalik na čačkalice lavandom i tigrovom mašću, i hranile je mlijekom iz kapaljke za oči (nije htjela uzeti u usta dudu s bočice).

Vilinska beba, rekla je Anouk. Svakako je bila dražesna, tako nježna, male lijepo oblikovane glave i široko postavljenih očiju, šiljaste bradice.

– Ona čak izgleda kao mačka, rekla je Anouk. – To kaže i Pantoufle. Je li tako, Pantoufle?

Ah, da. Pantoufle. Isprva sam mislila da će Pantoufle možda iščeznuti kad Anouk dobije sestricu za koju se može brinuti. Vjetar je još puhao preko Loire, a vrijeme oko Božića je, jednako kao i oko Ivanjske noći, vrijeme promjena; neugodno vrijeme za putnike.

Ali s Rosettinim dolaskom, Pantoufle je očito još i ojačao. Ustanovila sam da ga sada vidim sve jasnije; vidim ga kako sjedi kraj bebine kolijevke; promatra je crnim sjajnim očima dok je Anouk ljulja i govori joj i pjeva da je umiri.

V'la l'bon vent, v'la l'joli vent...

– Jadna Rosette nema nikakvu životinju, rekla je Anouk dok smo zajedno sjedile uz kamin. – Možda zato neprestano plače.

Možda bi trebali neku pozvati k nama da dođe i da je čuva onako kao što mene čuva Pantoufle.

Morala sam se nasmiješiti. Ali ona je mislila ozbiljno; i trebala sam znati da, ako ja ne razriješim problem, ona sigurno hoće. I tako sam obećala da ćemo pokušati. Samo ovaj jedan put zaigrat ću igru. A bile smo tako dobre proteklih šest mjeseci; nije bilo ni karata, ni čini, ni rituala. Sve mi je to nedostajalo; a jednako tako i mojoj Anouk. I kakvu bi štetu mogla napraviti jedna jednostavna igra?

Živjeli smo u Les Laveuses gotovo tjedan dana i kao da nam je polako kretalo nabolje. Već smo našle prijatelje u selu; ja sam veoma zavoljela Framboise i Paula. Bilo nam je udobno u stanu iznad creperie. Zbog Rosettina rođenja manje ili više smo propustile Božić, ali približavala se Nova godina, puna obećanja novih početaka. Zrak je još bio studen, ali vedar i mrazan; a nebo je bilo titravo, prodorno modro. S Rosettom je i dalje bilo mnogo muka; ali polako smo se navikavale na njezino ponašanje, i uz pomoć kapaljke za oči uspjele smo je hraniti koliko je bilo potrebno.

A tada nam je u trag ušao Pere Leblanc. Stigao je s nekom ženom za koju je rekao da je medicinska sestra, ali čija su me pitanja, koja mi je Anouk ponovila, navela da posumnjam kako je zapravo neka vrsta socijalne radnice. Bila sam vani kad su navratili – Paul me odvezao u Angers da kupim pelene i mlijeko za Rosettu – ali Anouk je bila ondje, a Rosette u svojoj kolijevci na katu, i donijeli su košaru namirnica za nas i bili su tako ljubazni i zainteresirani – raspitujući se o meni, nagovijestajući da smo prijatelji – da im je moja lakovjerna Anouk u svojoj nedužnosti ispričala mnogo više nego što je bilo pametno.

Pričala im je i o Lansquenet-sous-Tannes, i o našim putovanjima duž Garonne s riječnim ljudima. Pričala im je o dućanu s čokoladom i o festivalu koji smo organizirali. Pričala im je o Badnjaku i Saturnalijama, o Hrastovu kralju i Kralju božikovine i o dva velika vjetra koja dijele godinu napola. Kad su pokazali zanimanje za crvene amulete iznad vrata i tanjuriće s kruhom i soli na stubama, pripovijedala im je o vilama i malim bogovima i životinjskim totemima i ritualima uz svijeće i privlačenju mjeseca i pjevanju vjetru i kartama za tarot i djeci mačkama.

Djeci mačkama?

– O, da, odgovorilo je moje ljetno dijete. – Rosette je dijete mačka i zato voli mlijeko. I zato plače kao mačka cijelu noć. Ali sve je u redu. Treba joj samo totem. Još čekamo da stigne.

Mogu samo zamisliti što su iz svega toga zaključili. Tajne i rituali; nekrštena dječica; djeca koju ostavljaju s neznancima, ili još gore.

Upitao ju je hoće li poći s njim. Naravno, nije imao nikakva prava na to. Rekao je da će s njime biti sigurna; da će se brinuti da bude sigurna za cijelo vrijeme istrage. Možda bi je čak bio i odveo da nije bilo Framboise koja je došla pogledati Rosettu i zatekla ih kako sjede u kuhinji, Anouk na rubu suza, dok joj svećenik i žena nešto govore, kažu da znaju da se boji, ali kako nije sama, kako ima na stotine djece upravo kao što je ona, kako se može spasiti ako im vjeruje.

Ukratko, Framboise je to brzo razriješila. Oboje ih je otpremila po kratkom postupku, skuhalo čaj za Anouk i mlijeko za Rosettu. Još je bila ondje kad me Paul doveo kući; i ispričala mi je kako su nas posjetili žena i svećenik.

– Ti ljudi jednostavno ne znaju gledati svoja posla, rekla je prezrivo, pijuckajući čaj. – Traže đavla pod krevetom. Rekla sam im – dosta vam je da joj pogledate lice. – Pokazala je glavom prema Anouk, koja se sada mirno igrala s Pantoufleom. – Je li to lice ugroženog djeteta? Izgleda li ona vama preplašeno?

Bila sam joj zahvalna, dakako. Ali u dubini duše znala sam da će se oni vratiti. Možda ovaj put s nekim službenim papirima; nekakvim nalogom za premetačinu ili ispitivanje. Znala sam da Pere Leblanc neće odustati; da će me, ako dobije priliku, taj ljubazni, dobronamjerni, opasni čovjek – ili netko posve nalik njemu, jedan od njegove vrste – slijediti do kraja svijeta.

– Sutra odlazimo, rekla sam napokon.

Anouk je glasno zatulila. – Ne! Ne opet!

– Moramo, Nanou. Ovi ljudi.

– A zašto baš mi? Zašto to uvijek moramo biti mi? Zašto vjetar ne otuše njih, za promjenu?

Pogledala sam Rosettu, usnulu u kolijevci. U Framboise i njezino naborano staro lice zimske jabuke; u Paula, koji je slušao obavijen šutnjom koja je govorila više nego što bi mogao izreći riječima. A tada mi je treptaj nečega zapeo za oko; nečega što je moglo biti tek svjetlosna varka, ili iskra, ili zalutala žeravica iz kamina.

– Podigao se vjetar, rekao je Paul, oslušujući uz cijev dimnjaka. – Ne bi me iznenadilo da naiđe oluja.

I zbilja, sad sam ga čula; posljednji nalet prosinačkog vjetra. Prosinac hladan i mračan. Cijele noći čula sam mu glas, čula sam kako urliče, nariče i smije se. Rosette je bila nemirna cijelu noć tako da sam je provela kraj njezine kolijevke i samo ponekad zapala u san, dok je vjetar zavijao i lupao crepovima na krovu i tresao prozore u okvirima.

U četiri sata ujutro čula sam kako se nešto kreće u Anoukinoj sobi. Rosette je bila budna. Otišla sam pogledati. Zatekla sam Anouk kako sjedi na podu u krugu loše nacrtanom žutom kredom. Kraj njezina kreveta gorjela je svijeća, i još jedna kraj Rosettine kolijevke, i u tom toplom žutom svjetlu izgledala je ružičasta, rumenih obraza.

– Sredile smo to, Maman, rekla mi je blistavih očiju. – Sredile smo tako da možemo ostati.

Sjela sam kraj nje na pod. – Kako? – rekla sam.

– Rekla sam vjetru da ćemo mi ostati ovdje. Rekla sam mu neka uzme nekoga umjesto nas.

– To nije tako lako, rekla sam.

– Jest, lako je, rekla je Anouk. – Ima još nešto. – Nasmiješila mi se tako slatko da me je srce zaboljelo. – Vidiš li ga? – pokazala je prstom u nešto u kutu sobe.

Namrštila sam se. Ondje nije bilo ničega. No, dobro, gotovo ničega. Neuhvatljiv sjaj – bljesak svjetla i svijeće na zidu – sjena, nešto nalik na oči, rep.

– Ništa ne vidim, Nanou.

– On je Rosettin. Došao je na vjetru.

– Aha, razumijem. – Nasmiješila sam se. Anoukina mašta je ponekad tako zarazna da osjećam kako me zanosi, pa vidim i ono čega ne može biti.

Rosette je ispružila ruke i mijauknula.

– On je majmun, rekla je Anouk. – Zove se Bamboozle.

Morala sam se nasmijati. – Ne znam odakle ti te izmišljotine. – A ipak sam se čak i tada osjećala nelagodno. – Ti znaš da je to samo igra?

– A, ne, on je stvaran, rekla je Anouk sa smiješkom. – Gledaj, Maman. I Rosette ga vidi.

Ujutro je vjetar pao. Opaki vjetar, govorili su mještani, koji je rušio stabla i skidao krovove s hambara. Novine su ga nazvale tragedijom i pisale kako je na samu Staru godinu grana s jednog stabla pala na auto koji je rano te večeri prolazio selom. I vozač i putnik su poginuli – jedan od njih, svećenik iz Rennesa.

Viša sila, govorile su novine.

Anouk i ja znale smo da nije.

To je bio samo Nesretan slučaj, ponavljala sam dok se ona u plaču budila iz noći u noć u našem sićušnom stanu na Boulevard de la Chapelle. Anouk, te stvari nisu zbiljske, rekla sam. Nesreće se događaju. Nije to bilo ništa drugo.

I kako je vrijeme prolazilo, počela je vjerovati. Noćne su more prestale. Činilo se da je opet sretna. Ali ipak joj je ostalo nešto u očima – neki odmak od onog ljetnog djeteta kakvo je nekad bila – nešto starije, mudrije, neobičnije. A sada je Rosette – moje zimsko dijete – izgledala sve više i više nalik njoj, zatvorena u vlastiti mali svijet, ne želeći odrasti poput druge djece. Nije ni govorila ni hodala, već gledala onim životinjskim očima...

Jesmo li mi bile krive? Logika kaže da nismo. Ali logika ide samo do određene granice, čini se. I sada je taj vjetar opet ovdje. I ako se mi ne odazovemo njegovu pozivu, koga će onda uzeti umjesto nas?

Nema stabala na Butte de Montmartre. Barem sam na tome zahvalna. Ali prosinački vjetar i dalje zaudara na smrt, i nikakav tamjan ne može zasladiti njegovu mračnu zavodljivost. Prosinac je oduvijek bio vrijeme tmine; duhova svetih i nesvetih; vatri zapaljenih za obranu od umiranja svjetla. Bogovi toga razdoblja strogi su i hladni; Perzefona je zarobljena u podzemlju, i proljeće je beskrajno dalek san.

V'lá l'bon vent, v'lá l'joli vent

V'lá Vbon vent, ma mie m'appelle...

A po pustim ulicama Montmartrea i dalje lutaju Ljubazni, i vrišteći prkose širenju dobre volje.

2.

Utorak, 11. Prosinca

Poslije toga sve je išlo lako. Ispričala mi je njihovu priču do kraja; o prodavaonici čokolade u Lansquenetu; o skandalu koji je uslijedio; o ženi koja je umrla; zatim o Les Laveuses, rođenju Rosette i o Ljubaznima koji su je pokušali ali nisu uspjeli odnijeti.

Toga se dakle boji. Jadna mala djevojčica. Nemojte misliti da sam zato što ću od toga imati neke koristi potpuno bešćutna. Saslušala sam njezinu nepovezanu priču; zagrlila je kad joj je postala previše mučna; gladila joj kosu i sušila joj suze – što je više nego što je bilo tko učinio za mene kad mi je bilo šesnaest godina i kad se moj svijet srušio.

Pokušala sam je smiriti što sam najbolje mogla. Čarolija je, rekla sam, oruđe Promjene; plime i oseke koje svijet održavaju na životu. Sve je povezano; zlo počinjeno na jednoj strani svijeta nalazi ravnotežu u svojoj suprotnosti na drugoj. Nema svjetla bez tame; nema nepravde bez pravde; nema ranjavanja bez osvete.

A što se tiče moga iskustva.

Pa, ispričala sam joj onoliko koliko je bilo potrebno da zna. Dovoljno da nas učini zavjerenicama; da nas poveže u kajanju i krivnji; da je odsiječe od svijeta svjetlosti i blago odvuče u tamu. U mom slučaju, kao što sam rekla, to je počelo s jednim dečkom. Slučajno je i završilo s jednim; jer ako u paklu nema bijesa kao u prezrene žene, onda na zemlji nema ničega ravnog prevarenoj vještici.

Sve je išlo dobro otprilike tjedan ili dva. Ja sam se osjećala nadmoćnom svim ostalim djevojkama, uživala u novootkrivenoj pobjedi i neočekivanom statusu koji sam stekla. Scott i ja bili smo nerazdvojni; ali Scott je bio slab i prilično tašt – zato ga je i bilo tako lako pokoriti – i uskoro je napast da se povjeri svojim prijateljima iz svlačionice – da se pohvali; da se pravi važan i, napokon, da se izruguje – postala prevelika a da bi joj mogao odoljeti.

Smjesta sam je osjetila – tu promjenu u ravnoteži. Scott je govorio malo previše, i glasine su ganjale jedna drugu poput suhog lišća s jednog kraja škole na drugi. Na zidu kabina s tuševima pojavili su se grafiti; ljudi su se gurali laktovima kad sam prolazila. Moja najveća neprijateljica bila je djevojka po imenu Jasmine – podmukla, omiljena i čedna kao ljupka slika – koja je lansirala prvi val glasina. Borila sam se protiv njih pomoću svih prljavih trikova koji su mi bili na raspolaganju, ali jednom žrtva, zauvijek žrtva, i ubrzo sam se vratila svojoj uobičajenoj ulozi mete za svaki podmukli komentar i šalu. Tada se Scott McKenzie pridružio toj strani. Poslije niza sve manje uvjerljivih isprika, vidali su ga posve javno u gradu s Jasminom i njezinim prijateljima; i napokon su ga natjerali, nagovorili, i izazvali na izravan napad. Na dućan moje majke, ništa manje; već odavno predmet poruge zbog izloženih kristala i knjiga o seksualnoj čaroliji, sada je opet postao ciljem njihova napada.

Došli su noću. Jedna skupina; polupijani i nasmijani, međusobno su se ušutkivali i gurali. Malo prerano za Noć vještica; ali trgovine su već bile pune petardi, i vještice su vabile dugačkim mršavim prstima koji su mirisali na dim. Moja je soba gledala na ulicu. Čula sam ih kako se približavaju, čula zvukove smijeha i napetih živaca; čula jedan glas – hajde, kreni! – pa nejasan odgovor, onda jedan drugi glas koji požuruje – hajde, hajde – zatim zlokobnu šutnju.

To je trajalo gotovo jednu minutu. Provjerila sam. Tada se začuo zvuk nekakve eksplozije, u blizini, u zatvorenom prostoru. Na trenutak sam pomislila da su stavili petarde u kantu za smeće – a tada je do mene dopro miris dima. Pogledala sam kroz prozor i vidjela kako su se raspršili – njih šestero, poput preplašenih golubova – pet dječaka i jedna djevojčica, čiji sam hod prepoznala...

I Scott. Dakako. Trčao je na čelu čopora, i plava kosa bila mu je vrlo blijeda pod uličnom svjetiljkom. I dok sam gledala, on se osvrnuo na mene – i tek na trenutak, pogledi bi nam se možda susreli.

Ali vjerojatno je plamen u izlogu to onemogućio. Onaj crveno-narančasti proplamsaj dok se vatra širila, i skakala i padala i premetala se kao neki opaki akrobat, sa šipke sa svilenim maramama do trapeza lovaca snova i napokon do redova knjiga.

Sranje. Vidjela sam kako mu usnice oblikuju riječ. Zaustavio se – djevojka kraj njega povukla ga je dalje. Pridružili su mu se njegovi prijatelji – i on se okrenuo i pobjegao, ali ne prije nego što sam ih sve dobro zapamtila; ta glatka i glupa mladenačka lica, zarumenjela od vatre i iscerena u narančastom svjetlu.

Nije to na kraju ni bio neki požar; ugasio se prije nego što su došli vatrogasci. Uspjeli smo čak spasiti većinu robe, premda je strop pocrnio i sve je zaudaralo na dim. Bila je to raketa, rekli su vatrogasci; standardna raketa koju je netko gurnuo kroz otvor za pisma i zapalio. Policajci su me pitali jesam li što vidjela. Rekla sam da nisam.

Ali narednog dana započela sam sa svojom osvetom. Javila sam da sam bolesna i ostala kod kuće, i kovala planove i radila.

Napravila sam šest lutkica od drvenih kvačica. Napravila sam ih realistično koliko sam god mogla, s ručno sašivenom odjećom i licima brižljivo izrezanim iz prošlogodišnje razredne fotografije i zalijepljenim točno ispod kose. Svima sam im nadjenula imena, i kako se približavao Dia de los Muertos, žurila sam da do tada budu gotove.

Skupila sam otpale vlasi s kaputa na vješalicama. Krala sam odjeću iz garderobe. Trgala sam stranice iz bilježnica, otkidala naljepnice s torbi, prekopavala po kantama za smeće tražeći upotrebljene maramice i skidala izgrizene futrole za pera s klupa kad nitko nije gledao. Krajem tjedna imala sam dovoljno materijala ove ili one vrste za deset lutaka-kvačica, i na dan uoči Svih svetih krenula sam naplatiti dug.

Bila je to večer školske disko zabave na koncu prve polovice polugodišta. Nitko mi nije ništa službeno rekao, ali dobro je bilo poznato da Scott vodi Jasminu u disko i da će biti nevolje ako se i ja nađem ondje. Nisam namjeravala ići na ples, ali sam svakako namjeravala izazvati nevolju; i nađe li mi se Scott ili bilo tko drugi na putu, mogli su biti sigurni da će ih i snaći.

Morate držati na umu da sam bila vrlo mlada. I naivna, po mnogo čemu, premda ne tako naivna kao Anouk, naravno, niti s druge strane toliko podložna osjećaju krivnje. Ali ja sam smislila dvosjeklu osvetu, tako daje udovoljavala zahtjevima moga Sustava, a istodobno imala čvrstu podlogu u praktičnoj kemiji koja će pojačati uvjerljivost mojih okultnih eksperimenata.

U šesnaestoj godini, moje poznavanje otrova nije bilo tako temeljito kao što je moglo biti. Znala sam one očite, dakako; ali do tada ih baš nisam imala prilike vidjeti na djelu. To sam naumila promijeniti. I zato sam sastavila mješavinu najotrovnijih tvari do kojih sam mogla doći. Mandragora; slak; tisa. Sve se to prodavalo u majčinu dućanu, i otopljeno i uštrcano u određenu količinu votke nije bilo lako primijetiti. Kupila sam votku u dućanu na uglu; upotrijebila polovicu za tinkturu, zatim primiješala nekoliko vlastitih dodataka – uključivši sok jedne gljive lističarke koju sam srećom otkrila pod živicom na školskom igralištu. Tada sam pažljivo procijedila tinkturu natrag u bocu – koja je sad bila označena znakom Hurakana Uništitelja – i ostavila je u svojoj otvorenoj školskoj torbi, gdje će se karma sigurno pobrinuti za ostalo.

I zaista, do odmora je više nije bilo, a Scott i njegovi prijatelji odjednom su se kolektivno porugljivo smješkali i držali se kao da nešto kriju. Otišla sam te večeri kući gotovo sretna i dovršila svih svojih šest lutaka-kvačica tako da sam im dugačkom oštrom iglom probola srce, dok sam svakoj šaputala malu tajnu.

Jasmine – Adam – Luke – Danny – Michael – Scott.

Dakako da tada to nisam mogla posve sigurno znati, baš kao što nisam mogla znati da će votku, umjesto da je sami popiju, upotrijebiti da začine zdjelu voćnog punča u disku te tako raširiti karmu još širokogrudnije nego što sam se mogla nadati.

Posljedice su, kako sam čula, bile spektakularne. Moja je mješavina izazvala užasno povraćanje, halucinacije, grčeve u želucu, ukočenost, zatajenje bubrega i inkontinenciju – i napala je preko četrdeset učenika, uključivši šest izvornih krivaca.

Moglo je biti i gore. Nitko nije umro. No, dobro, barem ne izravno, u svakom slučaju. Ali trovanje tolikih razmjera rijetko prolazi nezamijećeno. Provedena je istraga. Netko je progovorio; i napokon su krivci priznali, optužujući sebe – i mene – u pokušaju da svale krivnju na drugoga. Priznali su da su ugurali petardu kroz otvor za pisma. Priznali su da su ukrali bocu iz moje torbe. Priznali su čak i da su alkoholom začinili piće – ali poricali su svako saznanje o sadržaju boce.

Kao što se moglo i očekivati, policija je nakon toga došla k nama. Pokazali su veliko zanimanje za biljne zalihe moje majke i prilično me detaljno ispitivali – bez ikakvog uspjeha. Ja sam tada već bila stručnjak za zatvaranje u sebe, i ništa s njihove strane – ni ljubaznost, ni prijatnje – nije me moglo natjerati da promijenim svoju priču.

Zaista jest bila jedna boca votke, rekla sam. Sama sam je kupila – nevoljko – i to po izravnoj uputi Scotta McKenzieja. Scott je imao velike planove za tu disko večer i predložio je da donesemo nekoliko malih dodataka da bi (kao što je rekao) oživili zabavu. Pretpostavila sam da mu to znači droge i alkohol, i zato sam odlučila ne ići, radije nego pokazati kako nisam oduševljena njegovim naumom.

Priznala sam da znam da je to bilo pogrešno. Trebala sam progovoriti u pravi čas; ali bojala sam se poslije onog incidenta s petardom, i šutke sam prihvatila njihov plan u strahu od mogućih reperkusija.

Međutim, nešto je vjerojatno pošlo po zlu. Scott nije znao mnogo o drogama i zaključila sam da je vjerojatno pretjerao. Prolila sam nekoliko krokodilskih suza pri toj pomisli; ozbiljna lica saslušala propovijed policijskog detektiva istražitelja; zatim pokazala izrazito olakšanje što sam sretno prošla i obećala da se više nikad neću dati uvući u nešto slično, nikad više.

Bila je to dobra predstava i uvjerala je policiju. Ali moja je majka neprestano sumnjala. Otkriće lutaka-kvačica joj je u velikoj mjeri to potvrdilo, a znala je dovoljno o svojstvima droga kojima se bavila a da ne bi više nego naslutila što se zapravo dogodilo.

Ja sam sve poricala, dakako. Ali bilo je jasno da mi ne vjeruje.

Netko je mogao umrijeti, govorila je neprestano. Kao da to nije bio moj plan. Kao daje meni bilo stalo, poslije onoga što su učinili. A onda je počela govoriti o psihološkoj pomoći – o savjetovanju i kontroliranju gnjeva i možda o dječjem psihijatru.

– Nisam te nikako smjela onda odvesti u Mexico City, govorila je neprestano. – Dotada si bila u redu – dobra djevojčica.

Bila je luda kao slapa, naravno. Prihvaćala je svaku idiotsku ideju koja naiđe, a sada još i tu paranoidnu zabludu kako je ona poslušna djevojčica koju je vodila u Meksiko za Dia de los Muertos nekako potpala pod utjecaj jedne mračne sile – nečega što ju je promijenilo i učinilo sposobnom za ovako jezive stvari.

– Ona crna pinata, ponavljala je neprestano. – Što je bilo u njoj? Stojte bilo u njoj?

Ali tada je već bila tako histerična da zapravo nisam znala što mi to pokušava reći.

Nisam se čak ni sjećala crne pinate – bilo je to tako davno, a osim toga, bilo ih je toliko na toj svečanosti. A što je bilo u njoj – pa, bomboni, po svoj prilici, i sitne igracke i amuleti i šećerne lubanje i sve one stvari koje možete naći u pinati na Dan mrtvih.

Nagovijestiti da je moglo biti bilo što drugo – da je možda neki duh ili mali bog (možda čak Santa Muerte, sama pohlepna stara Mictecacihuatl) ušao u mene za vrijeme tog boravka u Meksiku.

Pa, ako je pomoć potrebna bilo kome, rekla sam, onda je potrebna osobi koja je izmislila tu bajku. Ali ona je bila uporna; usudila me se nazvati nestabilnom, citirala svoje vjerovanje i napokon mi rekla da, ako ne priznam što sam učinila, neće imati izbora.

I to je napokon odlučilo. Te sam se večeri pripremila za putovanje u jednome smjeru. Uzela sam njezinu putovnicu i svoju; nešto odjeće; nešto novca; njezine kreditne kartice, čekovnu knjižicu i ključeve od dućana. Ispast ću sentimentalna: uzela sam i jednu njezinu naušnicu – par cipelica – kao privjesak koji ću dodati svojoj narukvici. Odonda sam joj ih dodala mnogo. Svaki je privjesak na njoj neka vrsta trofeja, podsjetnik na mnoge živote koje sam prikupila i iskoristila da obogatim svoj vlastiti. Ali tu je zapravo sve počelo. S tim jednim jedinim parom srebrnih cipelica.

Tada sam se tiho spustila niz stepenice, zapalila nekoliko petardi koje sam toga dana kupila i bacila ih među hrpe knjiga prije nego što sam se tiho izvukla iz kuće.

Nisam se ni osvrnula. Nije bilo potrebe. Moja je majka uvijek spavala kao mrtva, a osim toga ona doza valerijane i divlje ločike koju sam joj ubacila u čaj nedvojbeno bi smirila i najnemirnijeg spavača. Scott i njegovi prijatelji biti će osumnjičeni na početku – barem dok se ne potvrdi moj nestanak – a u to doba sam već ozbiljno namjeravala biti preko mora i vrlo daleko.

To sam sve, dakako, malo ublažila u priči za Anouk, i nisam ni spomenula narukvicu, crnu pinatu ni moj vatreni oproštaj. Naslikala sam dirljivu sliku same sebe na pariškim ulicama, same i neshvaćene, bez ikoga svoga; razdirane krivnjom, bez pravog prenoćišta, živeći ni od čega osim čarolije i pameti.

– Morala sam biti čvrsta. Morala sam biti hrabra. Teško je biti sam u šesnaestoj godini, ali ja sam se uspjela nekako održati i vremenom sam naučila da postoje dvije sile koje nas mogu tjerati. Dva vjetra, ako hoćeš, koji pušu u suprotnim smjerovima. Jedan te vjetar nosi onome što želiš. Drugi te tjera od onoga čega se bojiš. A ljudi poput nas moraju se odlučiti. Jahati s vjetrom, ili dopustiti da vjetar jaše tebe.

I sada, kad se pinata napokon otvara, istresajući blago na vjernike, dolazi ona nagrada koju sam čekala, ona karta, ne za jedan život, već za dva.

– I što ćeš ti odabrati, Nanou? – kažem. – Strah ili želju? Hurakana ili Ehecatla? Uništitelja ili Vjetar Promjene?

Ona uporno gleda u mene onim modrosivim očima, boje ruba olujnog oblaka prije nego će se poderati. Kroz Zadimljeno Zrcalo vidim kako joj se boje komešaju u kaosu ljubičastih i modrih.

A sada vidim još nešto. Sliku, ikonu, koja je ovdje iznesena jasnije nego što bi je jedanaestogodišnje dijete ikad moglo artikulirati. Vidim je za manje od sekunde, ali čak je i to dovoljno. To je scena iz Betlehema na Place du Tertre, majka, otac i jaslice.

Ali u ovoj verziji toga prizora, majka na sebi ima crvenu haljinu, a očeva je kosa iste boje.

I napokon počinjem shvaćati. Zato ona toliko želi ovu zabavu; zato ulaže toliko truda u one male lutke-kvačice u adventskoj kući, okuplja ih, smješta s jednakom brigom i pozornošću koju bi uložila i u pravu stvar.

Pogledaj Thierryja izvan kuće. On ne igra nikakvu ulogu u toj neobičnoj rekonstrukciji. Zatim su tu posjetitelji – Tri kralja, pastiri, anđeli. Nico; Alice; Madame Luzeron; Jean-Loup; Paupaul; Madame Pinot. Oni služe kao grčki kor; nude poticaj i podršku. Zatim je tu središnja skupina. Anouk, Rosette, Roux, Vianne.

Što je ono bilo prvo što mi je rekla?

Tko je umro? Vianne Rocher.

Shvatila sam to kao šalu, pokušaj djeteta da provocira, ali sada, kad sam malo bolje upoznala Anouk, počinjem shvaćati koliko ozbiljne mogu biti te naizgled neozbiljne riječi. Stari svećenik i socijalna radnica nisu bili jedine žrtve onog prosinačkog vjetra prije četiri godine. Vianne Rocher i njezina kći Anouk isto su tako sigurno umrle toga dana, i sada ih ona želi vratiti.

Kako smo mi slične, Nanou.

Znaš, i meni je potreban drugi život. Francoise Lavery me i dalje slijedi. Večernje lokalne novine opet su je pokazale, sada poznatu još i pod imenima Mercedes Desmoines i Emma Windsor, među ostalim, uz dvije nejasne slike skinute sa CCTV. Znaš, Annie, i ja imam svoje Ljubazne, i oni su možda spori, ali su nepokolebljivi, i njihovo proganjanje prerasta iz dosadnoga u nešto što postaje prijetnja.

Kako su saznali za Mercedes? I kako su tako brzo ušli u trag Francoise? I što misliš, koliko će vremena proći prije nego i Zozie padne žrtvom njihove upornosti?

Možda je vrijeme, kažem sama sebi. Možda sam napokon iscrpila Pariz. Na stranu sva čarolija, možda je došlo vrijeme da krenem nekim drugim putovima. Ali ne kao Zozie. Ne više.

Kad bi ti netko ponudio cijeli novi život, zar ga ne bi uzeo?

Naravno da bi.

I ako bi ti taj život mogao ponuditi pustolovinu, bogatstvo i dijete – ne bilo koje dijete, već ovo prekrasno, nadobudno, nadareno dijete, netaknuto do sada rukom karme što vraća svaku ružnu pomisao i dvojbeno djelo ravno na tebe s trostrukom snagom – nešto da dobaciš Ljubaznima kad na kraju ne bude više ničega.

Zar ne bi, da imaš priliku?

Zar ne bi?

Naravno da bi.

3.

Srijeda, 12. Prosinca

Dakle, sada je prošlo već više od tjedan dana nastave, a ona kaže da već vidi promjenu. Naučila sam nešto više o onim meksičkim stvarima – imena i priče i simbole i znakove. Sada znam kako podići vjetar s Ehecatlom, Promjenljivim; i kako zazvati Tlaloca, za kišu, pa čak i kako dozvati Hurakana da se osveti mojim neprijateljima.

Ne da ja razmišljam o osveti. Chantal and co. ne dolaze u školu još od onoga dana na autobusnoj stanici. Čini se da su to sad svi dobili. Neku vrstu glista, kaže Monsieur Gestin, ali u svakom slučaju moraju ostati kod kuće dok se ne oporave, da ne bi zarazile druge. Ne možete vjerovati kolika je razlika u razredu od tridesetero djece kada četiri najantipatičnije osobe izostanu. Bez Suzanne, Chantal, Sandrine i Danielle, zapravo je ugodno biti u školi. Nitko nije tropa; nitko se ne smije Mathildi zato stoje debela, a Claude je danas uspio odgovoriti na pitanje iz matematike bez mucanja.

Zapravo sam danas radila na Claudeu. On je zbilja drag kad ga bolje upoznaš, premda uglavnom toliko muca da zapravo nikad ni sa kim ne razgovara. Ali uspjela sam mu ubaciti u džep komadić papira s jednim simbolom – Jednoga Jaguara, za hrabrost – i, premda je to možda samo zato što nema ostalih, ali meni se već čini da primjećujem razliku.

Sada je opušteniji; sjedi uspravno umjesto da se grbi, i premda mu se mucanje nije posve izgubilo, danas nije zvučalo tako strašno. Ponekad postane tako strašno da mu se riječi potpuno blokiraju i on pocrveni u licu i zamalo brižne u plač – i svima postane neugodno zbog njega – čak i nastavniku – i ne mogu ga gledati (osim Chantal and Co., naravno), ali danas je govorio više nego što ikad govori, a to se nije dogodilo, baš ni jednom.

Danas sam također razgovarala s Mathildom. Ona je vrlo stidljiva i ne govori mnogo; nosi velike crne džempere da sakrije figuru; pokušava se napraviti nevidljivom u nadi da će je ljudi ostaviti na miru. To se naravno nikad ne događa; i ona posvuda ide spuštene glave, kao da se boji da će uhvatiti nečiji pogled, i zato izgleda četvrtasto i nezgrapno i tužno, tako da nitko ne primjećuje da ima fantastičan ten – za razliku od Chantal, koja sada dobiva prištiće – i kosa joj je zaista gusta i prekrasna, i s pravim stavom i ona bi mogla biti.

– Trebala bi pokušati, rekla sam joj. – Iznenaditi samu sebe.

– Što pokušati? – rekla je Mathilde, kao da kaže zašto gubiš vrijeme sa mnom?

I zato sam joj ispričala nešto od onoga stoje meni rekla Zozie. Slušala je i sasvim zaboravila gledati u pod.

– Ja to ne bih mogla, rekla je napokon, ali primijetila sam joj tračak nade u očima, i danas ujutro na autobusnoj stanici učinilo mi se da izgleda drugačije; uspravnija i s više

samopouzdanja, i prvi put otkako sam je upoznala imala je na sebi nešto što nije crno. Bio je to običan topić, ali tamnocrven i ne previše vrećast, i rekla sam, to je zgodno i Mathilde se zburnila, ali izgledala je zadovoljno i prvi put otkako je poznajem ušla je u školu sa smiješkom.

Ali ipak, sve je to pomalo čudno. Iznenada postati – pa dobro, možda ne baš popularna, ali nešto nalik tome u svakom slučaju; postići da te ljudi drugačije gledaju; promijeniti njihov način razmišljanja.

Kako se Maman ikad toga mogla odreći? Kad bih je bar mogla pitati; ali znam da ne mogu. Morala bih joj reći sve o Chantal & Co. i o lutkama-kvačicama; i o Claudeu i Mathilde; i Rouxu; i Jean-Loupu.

Jean-Loup se danas ponovo pojavio u školi, pomalo blijed, ali sasvim veseo. Ustanovilo se da je ona njegova bolest bila samo prehlada, ali on je zbog srca vrlo osjetljiv pa čak i prehlada može prijeći u nešto ozbiljno. Ipak, danas se vratio i opet snimao i promatrao svijet kroz svoju kameru. Jean-Loup snima svakoga; nastavnike; podvornika; učenike; mene. Snima vrlo brzo, tako da nitko nema vremena promijeniti položaj, i ponekad zbog toga zapada u nepriliku – posebno kod djevojaka koje žele imati vremena da se namjeste i poziraju.

– I unište sliku, kaže Jean-Loup.

– Zašto? – kažem ja.

– Zato što kamera vidi više od prostoga oka. – Čak i duhove? – I njih.

Pa, to je smiješno, pomislila sam; ali on je potpuno u pravu. On govori o Zadimljenom Zrcalu, i kako ti može pokazati stvari koje možda ne bi vidio na normalan način. On, dakako, ne zna stare simbole. Ali, možda zato što već tako dugo slika, naučio je Zozien trik da se usredotoči – da vidi stvari kakve zaista jesu, a ne kakve ljudi žele da budu. Zato on voli groblje; on traga za onim što oko ne vidi. Nestvarna svjetla, istinu, tako nešto.

– Onda, kako ja po tebi izgledam?

Prelistao je svoju galeriju slika i pokazao mi jednu snimljenu za onoga odmora, baš kad sam istrčavala na dvorište.

– Malo je nejasna, rekla sam – ruke i noge bile su mi na sve strane – ali lice je bilo u redu, i smijala sam se.

– To si ti, rekao je Jean-Loup. – Prekrasna je.

Pa, nisam baš mogla pogoditi da li se pravi važan ili mi je dao kompliment, pa sam samo prešla preko toga i počela gledati ostale slike.

Bila je tu Mathilde, koja je izgledala tužno i debelo, ali zapravo u biti sasvim dražesno; i Claude, koji sa mnom razgovara bez i traga mucanja, i Monsieur Gestin sa smiješnim, neočekivanim izrazom lica, kao da pokušava izgledati strogo, a zapravo se u sebi smije; i onda nekoliko slika čokolaterije koje Jean-Loup još nije skinuo s kamere, i projurio je kroz njih prebrzo da ih vidim.

– Čekaj malo, rekla sam. – Nije li to Maman?

Bila je, sa Rosettom. Činilo mi se da izgleda staro, a Rosette se pomaknula tako da joj se zapravo nije moglo vidjeti lice. A sada sam primijetila i Zozie kraj nje – Zozie koja uopće nije bila sebi slična, kutova usnica obješenih prema dolje i s nečim u očima.

– Hajde! Zakasnit ćemo! – rekao je.

I onda smo već trčali za autobusom i otišli na groblje kao obično, hraniti mačke i šetati po alejama ispod stabala s kojih je padalo smeđe lišće i s duhovima posvuda oko nas.

Već se bilo smrknilo kad smo stigli onamo, i grobovi su bili samo oblici koji su se isticali na pozadini neba. Ne naročito prikladno za fotografije – osim ako ne upotrijebiš fleš, što je po Jean-Loupu – jedno – ali čudnovato i čarobno u isto vrijeme, s božićnom rasvjetom dalje uz Butte razapetom u paukovoju mreži zvijezda.

– Većina ljudi ovo nikad ne vidi.

Slikao je nebo, žuto i sivo, kao pozadinu grobova nalik na trupove brodova na napuštenom brodogradilištu.

– Zato mi sviđa u ovo doba, nastavio je. – Kada samo što nije pao mrak i svi su otišli kući i onda tek zapravo vidiš da je to groblje, a ne samo nekakav park pun slavnih ljudi.

– Ubrzo će zatvoriti ulazna vrata, rekla sam.

To rade, znate, da spriječe skitnice da noće na groblju. Ali neki ipak noće. Popnu se preko zida, ili se sakriju nekamo gdje ih gardien ne može vidjeti.

I pomislila sam da je on jedan od njih, isprva. Skitnica koja se tu sprema prenoćiti, samo sjena iza jednoga groba, u velikom debelom kaputu i s vunenom kapom navučenom preko glave. Dodirnula sam Jean-Loupovu nadlakticu. Pogledao me i kimnuo glavom.

– Pripremi se da trčiš.

Ne da sam se zapravo bojala, ništa slično. Ne vjerujem daje neki beskućnik mnogo opasniji od nekoga s normalnom kućom. Ali nitko nije znao gdje smo; bio je mrak; a ja sam znala da bi Jean-Loupova majka dobila slom živaca kad bi znala kamo mi odlazimo skoro svake večeri poslije škole.

Ona misli da on ide u šahovski klub.

Mislim da ga zapravo uopće ne poznaje.

I uglavnom. Tako smo stajali, spremni da potrčimo, ako čovjek dade bilo kakav znak da ide na nas. A tada se okrenuo i ja sam mu ugledala lice.

Roux?

Ali prije nego što sam ga mogla zazvati, već je nestao, izgubio se među grobovima, hitar kao grobljanska mačka i nečujan kao duh.

4.

Četvrtak, 13. Prosinca

Danas je došla Madame Luzeron i donijela nekoliko stvari za adventski izlog. Sitni namještaj iz njezine stare lutkine kuće, pažljivo zapakiran u kutije od cipela obložene svilenim papirom. Tu je krevet s baldahinom, s izvezenim zastorima, i stol za blagovaonicu i šest stolaca. Zatim svjetiljke i sagovi i malo pozlaćeno ogledalo, i nekoliko lutkica s licem od porculana.

– Ne mogu vam dopustiti da se ovoga odreknete, rekla sam dok je slagala te predmete na tezgu. – To su antikviteti.

– To su samo igračke. Zadržite ih koliko god hoćete.

I tako sam ih stavila u kuću u kojoj su se danas otvorila još jedna vrata. To je dražestan mali prizor koji prikazuje sitnu crvenokosu djevojčicu (jednu od Anoukinih lutaka-kvačica) kako stoji i divi se golemoj hrpi kutija od šibica, od kojih je svaka zamotana u ukrasni papir i svezana sićušnom vrpcom.

Dakako, uskoro je Rosettin rođendan. Proslava koju Anouk tako pedantno planira djelomično je proslava toga, a djelomično, slutim, pokušaj da rekreira ono (po svoj prilici izmišljeno) vrijeme kad je božićno doba značilo više od pukog sjajnog papira i darova, a zbiljski život bio bliži onim intimnim, zamišljenim 11A prizorima oko male adventske kućice nego ova drečava i jeftina istina naših pariških ulica.

Djeca su tako sentimentalna bića. Pokušala sam joj obuzdati iščekivanja; objasniti joj da je zabava samo zabava i da, ma s koliko ljubavi bila planirana, ne može vratiti prošlost, ili promijeniti sadašnjost, čak ni zajamčiti nekoliko pahuljica snijega.

Ali moje primjedbe nisu imala nikakva utjecaja na Anouk, osim činjenice da sada sve što se tiče zabave raspravlja sa Zozie, a ne sa mnom. Zapravo, primijetila sam da sada, otkako se Zozie doselila, Anouk provodi većinu svog slobodnog vremena s njom gore u njezinoj sobi, isprobava njezine cipele (čula sam zvuk visokih peta na drvu), dijeli neke privatne šale i pripovijeda – bez kraja i konca – o čemu, pitam se? To je u neku ruku dirljivo, čini mi se. Ali postoji dio mene – jedan zavidan, nezahvalan dio – koji se u tome osjeća pomalo zanemaren. Naravno da je prekrasno stoje Zozie ovdje; tako mi je dobra prijateljica; brine se za djecu, pomogla nam je da nanovo osmislimo dućan i da napokon počnemo zarađivati.

Ali nemojte misliti da sam slijepa i da ne vidim što se događa. Ako dobro pogledam, vidim iza kulisa – jedva zamjetna pozlata posvuda; grozd zvončica u prozoru; amajlija, koju sam pogrešno shvatila kao božićni ukras, koja visi iznad praga; znakovi, simboli, likovi u adventskoj kućici, svakodnevna magija za koju sam mislila da je davno napuštena a koja neprestano izranja i oživljava u svakome kutu.

Sto ima zla u tome? pitam se. To zapravo uopće i nije magija, tek nekoliko malih amajlija, pokoji znak za sreću; stvari na koje se moja majka ne bi ni osvrnula.

Ali unatoč svemu osjećam nelagodu. Nikad se ništa ne dobiva posve besplatno. Poput onoga dječaka u priči koji je prodao svoju sjenu za obećanje, ako zatvorim oči pred uvjetima prodaje; ako kupujem na kredit od svijeta, uskoro ću morati platiti cijenu.

A što je to, Zozie?

Što je tvoja cijena ?

Cijelo poslijepodne osjećala sam sve veći nemir. Nešto u zraku, možda; nešto u tom zimskom svjetlu. Zatekla sam se kako žudim za nekim – premda ne bih mogla reći za kim. Za svojom majkom, možda; za Armande; Framboise; za nekim jednostavnim. Nekim u koga se mogu pouzdati.

Thierry je dvaput telefonirao, ali nisam se javila. On to ni izdaleka ne bi mogao razumjeti. Pokušala sam se usredotočiti na posao, ali iz nekog razloga sve mi je išlo naopako. Zagrijala sam čokoladu previše ili premalo; pustila da mi mlijeko prekipi; stavila papar umjesto cimeta u gomilu tijesta za rollice od lješnjaka. Do sredine popodneva glava me počela boljeti, i napokon sam prepustila Zozie da na sve pazi i izišla da udahnem malo zraka.

Hodala sam nasumce, bez posebnog cilja. Svakako ne prema Rue de la Croix; premda sam se upravo ondje našla za manje od dvadeset minuta. Nebo je bilo krhko i modro kao porculan, ali sunce prenisko da bi pružilo bilo kakvu toplinu. Bilo mi je drago što imam kaput – tamnosmeđi, poput mojih čizama – i jače sam ga stegla oko tijela kada sam ušla u sjene donje Butte.

Bila je to čista slučajnost, ništa drugo. Cijeli dan nisam ni pomislila na Rouxa. Ali on je sada bio tu, pred stanom, u radnim cipelama i kombinezonu, s crnom pletenom kapom koja mu je pokrivala kosu. Bio mi je okrenut leđima, ali smjesta sam ga prepoznala – ima nešto u tim njegovim kretnjama, spretnim, ali bez ikakve žurbe, kad se mršavi čvrsti mišići na leđima i rukama pokreću dok on baca kutije i sanduke građevinskog otpada u kontejner koji stoji uz rub pločnika.

Instinktivno sam se sakrila iza parkirano kombija. Taj neočekivani pogled na Rouxa; to iznenađenje što sam se ondje zatekla, premda me Zozie upozorila da se ne približavam; sve me to natjeralo na oprez, i sada sam ga promatrala iza kombija, nevidljiva u svom neuglednom kaputu, dok mi je srce udaralo kao ludo. Da razgovaram s njim? pomislila sam. Želim li razgovarati s njim? I što on ovdje uopće radi? Čovjek koji mrzi grad; mrzi buku; prezire bogatstvo i više voli vedro nego krov nad glavom.

I upravo u tom trenutku iz kuće je izašao Thierry. Smjesta sam osjetila napetost između njih dvojice. Činilo se daje Thierry ljut; bio je crven u licu; oštro se obratio Rouxu i kretnjama ga pozvao da uđe.

Roux se pretvarao da ne čuje.

– Što si ti, gluh ili glup? – rekao je Thierry. – Mi imamo rok, vrag te odnio, ako si slučajno zaboravio. I provjeri razinu prije nego počneš. Ove daske su hrastove, a ne smreka od pola inča.

– Ovako razgovaraš s Viannom?

Rouxov naglasak se pojavljuje i nestaje s njegovim raspoloženjima. Danas je bio gotovo egzotičan, brujanje lijenih grlenih suglasnika. Thierry, sa svojim pariškim unjkanjem jedva može razumjeti i riječ.

– Što?

Roux namjerno govori bezobrazno sporo. – Rekao sam: razgovaraš li ovako s Viannom?

Primijetila sam kako se Thierryjevo lice malo smrknilo. – Yanne je osoba za koju to radim.

– Sada mi je jasno što vidi u tebi.

Thierry se neugodno nasmijao. – Pitat ću je o tome večeras, može? Slučajno imamo sastanak. Mislim da ću je pozvati van na večeru. Nekamo gdje nam neće servirati pizzu na komad.

I tim je riječima otišao i ostavio Rouxa, koji mu je za leđima napravio jednu opscenu kretnju. Brzo sam se zgurila iza kombija, pri čemu sam se grozno glupo osjećala, ali nisam htjela da i jedan od njih sazna da sam ondje. Thierry je prošao na dva metra od mene, i zgrčeno lice izražavalo je i gnjev, i antipatiju i neku vrstu prkosnog zadovoljstva. To ga je činilo starijim i nekako manje poznatim; i na trenutak sam se osjećala kao dijete koje su uhvatili kako otvara zabranjena vrata. Tada je otišao, i Roux je ostao sam. Promatrala sam ga još nekoliko minuta. Kad ih ne gledate, ljudi često pokazuju neke svoje neočekivane aspekte – već sam to vidjela u Thierryju dok je velikim koracima grabio ulicom kraj mene. Ali Roux je sjeo na rub pločnika i ostao tako, nepokretan, pogleda uprta u zemlju i izgledao je više umoran nego bilo što drugo, premda je kod Rouxa to teško reći.

Moram se vratiti u dućan, pomislila sam. Anouk će biti kod kuće za manje od sata. Rosette će tražiti svoj poslijepodnevni obrok. A ako Thierry misli doći.

Umjesto toga, iskoračila sam iza kombija.

– Roux.

Skočio je na noge, oprez mu je na trenutak popustio i lice mu je zasjalo onim njegovim blistavim smiješkom. Tada je opet nadvladao oprez. – Thierry nije ovdje, ako si njega tražila.

– Znam, rekla sam.

Smiješak se vratio. – Roux – zaustila sam. Ali on je ispružio ruke i odmah sam se našla u njima, kao nekoć, s glavom na njegovu ramenu, i njegov topli, blagi miris – nešto posve odvojeno od mirisa nasječenog drva, ili laka, ili znoja – prekrio nas je oboje kao mekani pokrivač.

– Hajdemo unutra. Sva dršćeš.

Pošla sam za njim uza stube. Stan je bio neprepoznatljiv. Zastrt bijelim plahtama, tih kao snijeg, namještaj naguran u kutove, pod prekriven nanosom mirisne prašine. Ovako oslobođen Thierryjevih nagomilanih stvari, jasno sam vidjela koliko je stan zapravo velik; vidjela sam visoke stropove s gipsanim ukrasima; široke vratnice; ukrašene balkone na uličnoj strani.

Roux je vidio kako sve to primjećujem. – Dostaje ugodno, za kavez. Gospodin Faca ne štedi.

Pogledala sam ga. – Tebi se Thierry ne sviđa.

– A tebi da?

Ignorirala sam njegov podrugljivi ton. – On nije uvijek tako nagao. Obično je vrlo drag, znaš. Sigurno je pod velikim stresom, ili si ga možda ti naljutio.

– Ili je možda ljubazan s važnim ljudima, a govori što mu se hoće onima koji nisu važni.

Duboko sam uzdahnula. – Nadala sam se da ćete se složiti.

– A zašto misliš da nisam otišao? Ili raspalio gada po nosu?

Odvratila sam pogled i nisam odgovorila. Naboj se između nas pojačao. Bila sam ga vrlo svjesna dok je stajao kraj mene, svjesna tragova boje na njegovu kombinezonu. Ispod njega imao je majicu, a na špagici oko vrata visio je komadić zelenog stakla.

– I što onda radiš ovdje? – rekao je. – Družiš se s najamnicima?

Oh, Roux, pomislila sam. Što da kažem? Da je to zbog onog tajnog mjesta točno iznad tvoje ključne kosti u koje moje čelo tako savršeno pristaje? Da je to zato što znam ne samo što ti je najmilije, već i svaki zarez i svaku crticu na tebi? Da imaš tetoviranog štakora na lijevom ramenu, koga sam se uvijek pretvarala da ne volim? Da ti je kosa boje svježih paprike i nevena, i da me Rosettini hitri mali crteži životinja toliko podsjećaju na stvari koje ti izrađuješ od drva i kamena, tako da mi je često bolno gledati je i misliti kako te nikad neće upoznati.

Poljubac bi učinio stvari samo gorima. I tako sam ga poljubila, sitnim malim poljupcima po cijelom licu, strgnula njegovu kapu i svoj kaput, pronašla mu usta s tako vrućim olakšanjem.

Prvih nekoliko minuta bila sam slijepa; bez misli. Postojala su samo moja usta; samo su moje ruke na njegovoj koži bile stvarne. Sve ostalo na meni bilo je prividno; oživljavalo je tek u dodiru s njim, malo-pomalo, poput snijega koji se topi. I kao u omaglici opet smo se poljubili, stojeći u toj praznoj sobi s mirisom ulja i piljevine u zraku, i bijelim plahtama raširenim kao jedra na brodu.

Negdje u dubini mozga bila sam svjesna kako ovo nikako nije bilo u planu; kako će ovo sve neizmjerljivo zakomplicirati. Ali nisam se mogla zaustaviti. Tako sam dugo čekala. A sada.

Ukočila sam se. Što sada? pomislila sam. Sada kad smo opet zajedno? Što dalje? Hoće li to pomoći Anouk i Rosetti? Hoće li to otjerati Ljubazne? Hoće li naša ljubav staviti čak i jedan jedini obrok na stol, ili stišati vjetar bar na jedan dan?

Bolje bi ti bilo da si ostala spavati, Vianne, govorio je glas moje majke u mojoj glavi. / bolje, ako ti je stalo do njega.

– Nisam zbog ovoga došla, Roux. – S najvećim naporom odgurnula sam ga od sebe. Nije me pokušao zadržati, već me gledao dok sam ja uzdrhtalim rukama navlačila kaput i popravljala kosu.

– Zašto si ovdje? – rekla sam žestoko. – Zašto si uopće ostao u Parizu uza sve ovo što se događa?

– Nisi mi rekla da odem, rekao je. – Osim toga, htio sam saznati nešto o Thierryju. Htio sam biti siguran da će ti biti dobro.

– Ne treba meni tvoja pomoć, rekla sam. – Ja sam izvrsno. I sam si vidio u mom dućanu.

Roux se nasmiješio. – Zašto si onda ovdje?

Tokom godina naučila sam lagati. Lagala sam Anouk; lagala sam Thierryju; a sada moram lagati Rouxu. Ako ne zbog njega, onda zbog sebe – zato što sam znala da, ako se probudi još koji usnuli dio mene, Thierryjev zagrljaj više neće biti samo nelagodan, već posve nesnosan, i da će se svi moji planovi iz protekle četiri godine razletjeti kao lišće na vjetru.

Pogledala sam ga. – Lijepo te molim. Želim da odeš. Sve ovo nije fer prema tebi. Ti očekuješ nešto što se nikako ne može dogoditi, a ja ne želim da još više patiš.

– Meni nije potrebna pomoć, rugao se. – Ja sam izvrsno.

– Molim te, Roux.

– Rekla si da ga voliš. To dokazuje da ga ne voliš.

– Nije to tako jednostavno.

– Zašto ne? – rekao je Roux. – Zbog dućana? Ti bi se udala za njega zbog dućana s čokoladom!

– Kad ti to kažeš, zvuči smiješno. Ali gdje si bio prije četiri godine? I što ti daje za pravo da se vratiš i da se pretvaraš kako se ništa nije promijenilo?

– Nisi se ti baš toliko promijenila, Vianne. – Ispružio je ruku da mi dodirne lice. Onog naboja među nama sada je nestalo i zamijenila ga je tupa, slatka bol. – Ako misliš da ću sad otići.

– Moram misliti na svoju djecu, Roux. Nije riječ samo o meni. – Uхватила sam ga za ruku i čvrsto je stegnula. – Ako današnji dan išta dokazuje, onda je to ovo. Ja više ne mogu biti nasamo s tobom. Ne pouzdajem se u sebe. Ne osjećam se sigurnom.

– Pa je li sigurnost tako jako važna?

– Da imaš djece, znao bi da jest.

Dakle, to je bila najveća laž od svih. Ali morala sam je izgovoriti. On mora otići. Za moj duševni mir, ako ne za njegov. Za dobro Anouk i Rosette. Objе su bile na katu kad sam ja došla, Anouk već u trku prema Zozienoj sobi, sva uzbuđena zbog nečega što se dogodilo u školi. Ovaj put bilo mi je drago što me ostavljaju samu i otišla sam u svoju sobu na pola sata da iznova čitam majčine karte i smirim uznemirene živce.

*Vrač; Kula; Čovjek na vješalima; Luda.
Smrt. Ljubavnici. Promjena.*

Promjena. Karta pokazuje kotač koji se neumorno i neprestano okreće. Pape i prosjaci, priprosti ljudi i kraljevi, očajnički se drže za žbice, i u tim naivnim crtežima razabirem njihov izraz lica, otvorena usta, samozadovoljni smiješak koji se pretvara u urlik straha dok kotač pravi svoj krug.

Gledam Ljubavnike. Adam i Eva; stoje goli i drže se za ruke. Evina je kosa crna. Adamova je crvena. U tome nema neke velike tajne. Karte su otisnute samo u tri boje; žutoj, crvenoj i crnoj, koje s pozadinom bijele, čine boje četiri vjetra.

Zašto sam opet izvukla ove karte?

Kakvu poruku one kriju za mene?

U šest sati, Thierry je telefonirao i pozvao me da izidemo. Rekla sam mu da imam migrenu, i tada je to već zamalo bila istina; u glavi mi je udaralo kao da me boli zub, a pri pomisli na jelo bilo mi je još gore. Obećala sam mu da ćemo se umjesto toga vidjeti sutra i pokušala izbaciti Rouxa iz svojih misli. Ali kad god sam pokušala zaspati osjetila bih dodir njegovih usana na svom licu, a kad se Rosette probudila i počela plakati, čula sam njegov naglasak u njezinu glasu i vidjela njegove sjene u njezinim zelenosivim očima...

5.

Petak, 14. Prosinca

JOŠ deset dana do badnjaka. deset dana prije velikog praska, i ono za što sam isprva mislila da će biti sasvim jednostavno, na kraju zapravo ispada prilično komplicirano.

Prvo, tu je Thierry. Zatim Roux.

O, joj. Prava zbrka.

Još od onog nedjeljnog razgovora sa Zozie trudim se da smislim što bi bilo najbolje učiniti. Moj prvi poriv je bio da idem ravno Rouxu i da mu sve ispričam, ali Zozie kaže da to ne bi bilo dobro.

U priči bi to bilo sasvim lako. Reći Rouxu da je on otac, riješiti se Thierryja i zatim se sve opet može vratiti na staro i svi se mogu okupiti na Badnjak na golemoj proslavi. Kraj priče. Lako kao pekmez.

U pravom životu to nije tako jednostavno. U pravom životu, kaže Zozie, neki ljudi ne znaju izaći na kraj s očinstvom. Posebno s djetetom kao što je Rosette – što ako to naprosto ne može prihvatiti? Što ako je se bude sramio?

Prošle noći skoro uopće nisam spavala. Nakon što sam vidjela Rouxa na groblju pomislila sam da je Zozie možda u pravu i da nas on uopće ne želi vidjeti. Ali onda, zašto i dalje radi za Thierryja? Zna li on ili ne zna? Neprestano sam to premetala u mislima, a ipak ništa nisam razriješila. I tako sam se danas odlučila i otišla ga potražiti u Rue de la Croix.

Stigla sam pred kuću oko pola četiri, sva napeta i drhtava. Otišla sam s posljednjeg sata u školi – to je bio sat učenja, i ako bilo tko što spomene, samo ću reći da sam bila u knjižnici. Jean-Loup bi znao da je bio ondje, ali Jean-Loup je danas opet bio bolestan, i nacrtavši znak Jednoga Majmuna na ruci izvukla sam se, a da nitko nije primijetio.

Odvezla sam se autobusom do Place de Clichy i odande pješačila do Rue de la Croix, široke mirne ulice s pogledom na groblje, s velikim starim ožbukanim kućama poput niza svadbenih torti duž cijele jedne strane i visokim zidom od opeke koji se izdiže s druge.

Thierryjev stan je na najgornjem katu. On je zapravo vlasnik cijele zgrade; cijela dva kata i podrumskog stana. To je najveći stan koji sam u životu vidjela, premda Thierry uopće ne misli da je velik, i žali se na kvadraturu soba.

Kad sam stigla onamo sve je bilo prazno. Na jednoj strani zgrade bile su podignute skele, a vrata su bila pokrivena celofanskim plahtama. Vani je sjedio neki čovjek s kacigom i pušio, ali odmah sam vidjela da to nije Roux.

Ušla sam. Krenula sam stubama. S prvoga kata čula sam zvukove nekoga stroja i namirisala slatki i pomalo ždrebeći miris svježeg rezanog drva. Sada sam čula i glasove – no, dobro, jedan glas – Thierryjev glas – koji je pokušavao nadglasati buku radova. Prešla sam posljednjih nekoliko stuba zasutih piljevinom i strugotinom. Vrata su bila zaštićena celofanom, i ja sam ga odmaknula i pogledala unutra.

Roux je na sebi imao masku s filtrom i strojem je brusio gole daske na podu. Posvuda se osjećao miris sirova drva. Thierry je stajao nad njim u sivom odijelu, sa žutom kacigom na glavi i onim pogledom koji namjesti kad Rosette ne želi upotrijebiti žlicu ili kad ispljune hranu na stol. Dok sam gledala, Roux je isključio stroj i strgnuo masku s lica. Izgledao je umorno i ne baš sretno.

Thierry je pogledao daske i rekao: – Usisaj prašinu i kreni s poliranjem. Želim barem jedan sloj laka na podu prije nego odeš.

– Valjda se šališ; onda ću biti ovdje do ponoći.

– Nije me briga, rekao je Thierry. – Ne kanim potratiti još jedan dan. Moramo biti gotovi do Badnjaka.

I odmah je izišao i prošao kraj mene i spustio se stubama na prvi kat. Stajala sam iza onog zaštitnog celofana i nije me vidio dok je prolazio. Ali ja sam ga vidjela sasvim izbliza, i njegov izraz lica uopće mi se nije sviđao. Nekako samozadovoljan; ne baš smiješak, pokazivao je previše zuba. Kao da je Sveti Nikola, umjesto da daje darove svoj djeci, ove godine odlučio zadržati sve za sebe. I tada sam zaista mrzila Thierryja. Ne samo zato što je vikao na Rouxa, već zato što je mislio da je bolji od Rouxa. Jasno se to vidjelo po tome kako gaje gledao, kako je stajao nad njim kao netko tko čeka da mu očiste cipele; i u njegovim je bojama bilo još nešto – nešto što je mogla biti zavist, ili još nešto gore.

Roux je sjedio prekrivenih nogu na podu, s maskom s filtrom oko vrata i bocom vode u ruci.

– Anouk! – Veselo se nasmiješio. – Je li Vianne tu?
Stresla sam glavom. Izraz lica mu se promijenio.
– Zašto nisi došao? Rekao si da hoćeš.
– Imao sam posla, eto. – Pokazao je bradom prema sobi, cijeloj zamotanoj kao poklon u zidarski celofan. – Sviđa ti se?
– Hm, rekla sam.
– Nema više seljenja. Vlastita soba. Blizu škole, i sve.
Ponekad se pitam zašto odrasli pridaju toliku važnost školovanju, kad je očito da djeca o životu znaju mnogo više od njih.
Zašto to toliko kompliciraju? Zašto ne mogu bar jednom biti jednostavni?
– Čula sam što ti je Thierry rekao. Ne bi smio s tobom tako razgovarati. On misli da je toliko bolji od tebe. Zašto mu ne kažeš nek se nosi?
Roux je slegao ramenima. – Dobivam plaću, osim toga. – Vidjela sam mu bljesak u očima. – Možda mu uskoro i uzvratim.
Sjela sam kraj njega na pod. Mirisao je na znoj i na piljevinu u kojoj je radio; ruke i kosa bile su mu zasute piljevinom. Ali nešto je na njemu bilo drugačije. Nisam mogla pogoditi što. Nekakav neobičan, vedar pogled, pun nade, nešto čega nije bilo u čokolateriji.
– Što si ti dakle htjela, Anouk?
Reći Rouxu da je otac. Da. Baš. Poput mnogočega, zvuči lako. Ali kad to treba provesti.
Navlažila sam vrh prsta i nacrtala znak Dame Mjesečeva Zeca u prašini na podu. To je moj znak, kaže Zozie. Krug u kojem se nalazi zec. Trebao bi izgledati kao mladi mjesec, i to je znak – ljubavi i novih početaka, i pomislila sam da će, budući da je to moj znak, možda bolje djelovati na Rouxa.
– Što se dogodilo? – nasmiješio se. – Maca ti je popapala jezik?
Možda je to bila ta riječ, maca. Ili možda je to bilo zato što nikad nisam znala lagati, posebno ne ljudima koje volim. U svakom slučaju, pobjeglo mi je. Pitanje koje mi je upravo gorjelo na nepcu još od onog razgovora sa Zozie.
– Znaš li da si ti Rosettin tata?
Zurio je u mene. – Što kažeš? rekao je. Šok koji mu se čitao u očima bio je očit. Dakle, nije znao; ali po njegovu licu ne bi se moglo reći ni da je posebno sretan.
Pogledala sam u onaj znak Dame Mjesečeva Zeca i nacrtala kraj njega, u brašnastoj prašini, slomljeni križ Crvenog Majmuna Tezcatlipoca.
– Znam što misliš. Ona je nekako malena za četverogodišnje dijete. Pomalo slini. Budi se noću. I u nekim je stvarima malo spora, recimo kad uči govoriti i služiti se žlicom. Ali zbilja je zabavna – i zbilja slatka – i ako joj pružiš priliku.
Sada mu je lice poprimilo boju piljevine. Stresao je glavom kao da je to ružan san ili nešto što može naprosto otresti.
– Četiri godine? – rekao je.
– Idući tjedan joj je rođendan. – Nasmiješila sam mu se. – Znala sam da ne znaš. Rekla sam, Roux nas nikad ne bi onako napustio. Ne bi, da je znao za Rosettu. – I onda sam mu pričala o tome kad je rođena, i o onoj maloj creperie u Les Laveuses, i kako je isprva bila bolesna i kako smo je hranile na kapaljku za oči i kako smo se preselile u Pariz i o svemu što se ondje dogodilo.
– Čekaj malo, rekao je Roux. – Zna li Vianne da si ovdje? Zna li da mi ti sve to pričaš?
Stresla sam glavom. – Nitko ne zna.
Na trenutak je o tome razmišljao i boje su mu se polako mijenjale iz smirenih modrih i zelenih u napadno crvene i narančaste, a usta su mu bila stisnuta, tvrdo, nimalo nalik Rouxu kojega poznajem.

– Dakle – cijelo ovo vrijeme nije rekla ni jednu riječ? Dobio sam kćer, a nisam čak ni znao?
– On uvijek zvuči više južnjački kada je ljut, i u tom je trenutku njegov naglasak bio tako izražen da je mogao govoriti i stranim jezikom.

– Pa možda nije imala priliku.

Ljutito je zagundao. – Možda ona misli da ja nisam stvoren da budem otac.

Htjela sam ga zagrliti, utješiti ga, reći mu da ga volimo – da ga svi volimo. Ali bio je previše izbezumljen da bi u tom trenutku bilo što slušao – to sam vidjela čak i bez Zadimljenog Zrcala – i iznenada sam pomislila kako sam možda pogriješila što sam mu to tako rekla, kako sam trebala poslušati Zozen savjet.

Tada je iznenada ustao, kao da je donio nekakvu odluku, i cipelom razmrljao znak Crvenog Majmuna Tezcatlipoca.

– Pa, nadam se da ste svi uživali u svojoj šali. Šteta što se niste potrudili da potraje malo duže – barem dok ne završim stan. – Strgnuo je masku s vrata i bijesno je bacio u zid. – Možeš reći svojoj majci da sam gotov. Ona je sigurna. Donijela je odluku i može je se držati. A kad smo već kod toga, možete reći Le Tressetu neka od sada pa nadalje izvoli sam uređivati svoje stanove. Ja idem.

– Kamo? – upitala sam.

– Doma, rekao je Roux.

– Što, natrag na svoj brod?

– Koji brod? – rekao je.

– Rekao si da imaš brod, podsjetila sam ga.

– No, dobro, zagledao se u svoje ruke.

– Hoćeš reći da nemaš broda? – rekla sam.

– Naravno da imam. Sjajan brod. – Gledao je u stranu i glas mu je bio posve ravan. Prstima sam napravila Zadimljeno Zrcalo i vidjela mu boje, mješavinu gnjevnih crvenih i ciničnih zelenih i pomislila – Oh, molim te, Roux. Bar ovaj put.

– A gdje je? – rekla sam.

– Port de l' Arsenal.

– Zašto baš ondje?

– Bio sam u prolazu.

Eto, to je još jedna laž, pomislila sam. Jako dugo treba da se brod dovede uz rijeku od Tannes. Više mjeseci, sigurno. A osim toga, čovjek ne prolazi samo tako kroz Pariz. Mora se prijaviti u Port de Plaisance. Mora platiti sidrište. I onda sam se počela pitati, ako Roux zaista ima brod, zašto bi ovdje radio za Thierryja.

Ali ako je on odlučio lagati, pomislila sam, kako mu onda mogu bilo što reći? Cijeli moj plan (takav kakav je bio) nekako se temeljio na pretpostavci da će Rouxu biti zbilja drago što me vidi, i da će reći koliko mu je bilo teško bez mene i Maman, i kako gaje pogodilo kad je saznao da se udaje za Thierryja, i onda bih mu ja rekla za Rosettu i on bi tada shvatio kako ne može otići, i uselio bi se k nama u čokolateriju tako da se Maman ne mora udati za Thierryja i svi možemo biti obitelj.

Kad pravo razmislim, to mi je sad zvučalo malo ljigavo.

– Ali što je sa mnom i Rosettom? – rekla sam. – Priređujemo zabavu na Badnjak. – Izvukla sam njegovu pozivnicu iz školske torbe i pružila mu je. – Jednostavno moraš doći, rekla sam mu očajnički. – Gledaj, ovdje imaš pozivnicu i sve.

Ružno se nasmijao. – Tko, ja? Vjerojatno misliš na nekog drugog oca.

O, jadna ja, pomislila sam. Kakva je ovo zbrka. Očito je daje što sam se ja više trudila da s njim razgovaram, on bio to ljući, i da moj novi Sustav, koji je već uspješno urodio promjenama kod Nica i Mathilde i Madame Luzeron, uopće ne djeluje na njega.

Da sam bar završila njegovu lutku. A onda sam došla na ideju.

– Gle, rekla sam. – Imaš prašine na kosi. – Podigla sam ruku da je otremem.

– Au! – rekao je Roux.
– Oprosti, rekla sam.
– Molim te, mogu li se sutra naći s tobom? – rekla sam. – Bar da se pozdravimo, ako ništa drugo?

Tako je dugo šutio da sam bila sigurna da će odbiti.

Tada je uzdahnuo. – Naći ćemo se na groblju u tri sata. Kod Dalidina groba.

– U redu, rekla sam i nasmiješila se u sebi.

Roux je primijetio smiješak. – Ja neću ostati, rekao je.

E, to ti misliš, Roux, pomislila sam.

I raširila sam dlan, gdje su mi između prstiju zapele tri crvene vlasi.

Zato što će ovaj put Roux, koji živi kako on želi, za promjenu učiniti nešto što ja hoću. Ovaj put red je na meni. Ja odlučujem. On će biti na našoj zabavi na Badnjak, pa ma koliko to truda stajalo. Ma koliko koštalo. Možda neće htjeti, pomislila sam, ali doći će – čak i ako budem morala pozvati Hurakana da ga dovuče.

6.

Petak, 14. Prosinca

Prizivanje vjetra.

Prvo zapali svijeće. Crvene su dobre, za sreću i takve stvari; premda ni bijele nisu loše, dakako. Ali ako stvar zbilja želiš izvesti kako treba, onda neka svijeće budu crne, zato što je crno boja kraja godine, onog sporog tamnog doba između Dia de los Muertos i prosinačkog Punog Mjeseca, kad se mrtva godina opet počinje pokretati.

Sada nacrtaj žuti krug kredom na podu. Pomakni krevet i plavu krpam tako da možemo iskoristiti drveni pod. Staviti ćemo ih natrag kad završimo, da Maman ne bi vidjela tragove koje smo ostavili. Maman ne bi razumjela; ali zapravo.

Maman ne mora znati.

Vidiš da sam obula crvene cipele. Ne znam zašto – nekako osjećam da mi nose sreću, kao da se nikad ništa loše ne može dogoditi dok ih imam na nogama. I uzela sam nekoliko boja u prahu ili pijeska (primijetit ćeš da se služim kristalima šećera) da označim točke oko kruga. Crno, sjever; bijelo, jug; žuto, istok; crveno, zapad. Prospi pijesak oko cijeloga kruga da smiriš male bogove vjetra.

A sada žrtva – tamjan i smirna. To su donijela Tri mudraca, znaš, djetecu Isusu u jaslicama. Pa, ako je bilo dobro za djetecu Isusa, onda je valjda dobro i za nas. I zlato – eto, imamo nekoliko kockica čokolade umotane u zlatni papir, što bi trebalo biti u redu, što misliš? Zozie kaže da su Azteci bogovima uvijek nudili čokoladu. I krv, dakako – premda se nadam da neće tražiti puno. Ubod iglom – au – u redu, to je sve – zapali tamjan i spremne smo.

Sada sjednimo u krug prekrivenih nogu i uzmimo svoje lutke-kvačice u svaku ruku. Trebat će ti vrećica crvenih šećernih kristala da prospeš po podu tako da možeš crtati.

Najprije znak Dame Mjesечеva Zeca. Pantoufle može čuvati taj znak za mene, tu na rubu kruga kredom. Zatim crtamo Plavog Kolibrića Tezcatlipoca, za nebo meni slijeva, i Crvenog

Majmuna Tezcatlipoca, za zemlju, na tvojoj strani. Bam čuva stražu s te strane, a uz njega je znak Jednoga Majmuna.

Eto. Sve je spremno. Zar nije zabavno? To smo već jednom radile, sjećaš se? Ali nešto je pošlo po zlu. Ovaj put neće. Ovaj put pozivamo pravi vjetar. Ne Hurakan, već Vjetar Promjene, zato što ovdje nešto moramo promijeniti.

U redu? Sada nacrtaj spiralu u tom crvenom šećeru na podu.

A sada prizivanje. Znam da ne znaš riječi, ali možeš ipak pjevati sa mnom ako hoćeš. Pjevaj.

V'lá l'bon vent, v'lá l'joli vent...

Tako je. Samo tiho.

Dobro. A sada lutke-kvačice. Ovo je Roux. Ti ne poznaješ Rouxa, ali uskoro ćeš ga upoznati. A ovo je Maman, vidiš? Maman u svojoj lijepoj crvenoj haljini. Njezino pravo ime je Vianne Rocher. To sam joj šapnula u uho. A tko je ovo, s ovom kosom boje manga i velikim zelenim očima? To si ti, Rosette. To si ti. I stavit ćemo ih ovamo sve zajedno u krug, s upaljenim svijećama i sa znakom Ehecatla u sredini. Zato što pripadaju zajedno, kao ljudi u onim jaslicama. I uskoro će opet biti zajedno, i možemo biti obitelj.

A ovo – tko je ovo izvan žutoga kruga? To je Thierry sa svojim mobitelom. Ne želimo da vjetar naudi Thierryju, ali on ne može više biti ovdje s nama, zato što čovjek može imati samo jednoga oca, Rosette, a on nije taj. I zato mora otići. Žalim, Thierry.

Čuješ li vjetar vani? To je već krenuo Vjetar Promjene. Zozie kaže da možeš jahati na vjetru; daje on poput divljeg konja koga se može ukrotiti i naučiti da radi upravo ono što ti želiš da radi. Možeš biti leteći zmaj, ptica; možeš ispunjavati želje; možeš naći ono što ti srce želi.

Kad bi želje bile konji, prosjaci bijahali.

Hajde, Rosette. Uzjašimo.

7.

Subota, 15. Prosinca

Nevjerojatno je, je li, koliko dijete može biti podmuklo i lukavo. Poput kućne mačke koja po danu prede na kauču, ali noću postaje ohola kraljica, prirodni ubojica, koji s prezirom promatra svoj drugi život.

Anouk nije ubojica – barem još nije – ali ima u sebi tu divlju crtu. To me silno veseli, dakako – ja ne tražim kućnog ljubimca – ali morat ću dobro paziti na nju ako se upusti u nešto meni iza leđa.

Prvo je zazvala Ehecatla bez mene. Nemam uopće ništa protiv. Maštovita je, zapravo, čak sam i ponosna na nju; dosjetljiva; smišlja rituale kad je oni postojeći ne zadovoljavaju – samostalna, ukratko.

Drugo, međutim – i zapravo još važnije – jučer je otišla posjetiti Rouxa, u tajnosti i protivno mojim savjetima. Nasreću je sve to zapisala u svoj dnevnik koji ja redovito provjeravam. To je

vrlo lako – poput njezine majke, čuva tajne u kutiji za cipele u dnu ormara – predvidivo, ali praktično – i otkako sam došla, provjeravam i jednu i drugu.

I sva sreća, kako se kasnije ustanovilo. Ona se s njim sastaje danas, kaže, na groblju, u tri sata. Na neki način, ne može biti bolje; moji se planovi za Vianne bliže završetku i skoro će doći vrijeme za sljedeću fazu. Ali ukrasti život toliko je lakše na papiru nego u stvarnosti – nekoliko odbačenih kućnih računa, putovnica dignuta iz torbice u zračnoj luci, čak i ime na svježem grobnom kamenu, i posao je za mene praktički obavljen. Ali ovaj put želim više nego ime, više nego kreditnu sposobnost, mnogo više nego novac.

To je strateška igra, dakako. Poput tolikih strateških igara temelji se na tome da razmjestiš svoje pijune, a da protivnik i ne sluti što se događa, i onda odlučiš koje ćeš pijune žrtvovati da izađeš kao pobjednik. Poslije toga, prelazi se na jedan na jedan – na sukob volje između Yanne i mene – i moram reći da se tomu veselim čak više nego što sam mogla zamisliti. Suočiti se s njom napokon u konačnoj rundi, svjesne što je na kocki za nas obje.

Dakle, to će biti igra vrijedna truda.

Ponovimo malo dosadašnje poteze. Uz ostale svoje poslove, ozbiljno sam se pozabavila sadržajem Yanneine pinate, i pritom sam otkrila mnogo štošta.

Prvo, ona nije Yanne Charboneau.

No, dobro, to smo znale već i prije, dakako. Ali što je još zanimljivije, ona nije Vianne Rocher – ili se bar tako može zaključiti po sadržaju njezine kutije. Znala sam da ima nešto važno što mi je promaklo, i neki dan, kad nije bila kod kuće, napokon sam našla što sam tražila.

Zapravo, vidjela sam ja to i prije, samo što nisam shvatila koliko je važno dok sam bila usredotočena na Viannu Rocher. Ali on je tu, u kutiji, vezan izbljedjelom crvenom vrpcom; srebrni privjesak, koji je možda nekoć visio s jeftine narukvice, ili je bio božićni ukras; u obliku mačke, pocrnio od starosti. Nalazi se u Vianninoj kutiji za cipele, s jednim Anoukinim dječjim zubićem i špilom karata za tarot koje su vidjele i bolje dane.

Poput mene, Vianne putuje bez mnogo prtljage. Ništa od onoga što čuva nije trivijalno. Svaki je predmet u ovoj kutiji ...

sačuvan zbog nekog razloga, baš kao i ovaj srebrni privjesak. On se spominje u onom izresku iz novina, tako krhkom i smeđem da ga se ne usuđujem potpuno rastvoriti. Vijest o nestanku osamnaestomjesečne Sylviane Caillou ispred apoteke, prije više od trideset godina.

Je li se ikad pokušala vratiti? Instinkt mi govori da nije. Čovjek sam bira svoju obitelj, kao što ona kaže, a ta mlada žena, njezina majka, čije se ime čak i ne pojavljuje na izresku – za nju nije ništa drugo do DNK. Za mene, međutim.

Priznajem da sam znatiželjna. Potražila sam je na internetu. Trebalo mi je nešto vremena – djeca nestaju svakoga dana, a ovo je bio stari slučaj, odavno zatvoren, ne pobudivši veće zanimanje javnosti – ali sam ga napokon pronašla, s imenom Sylvianine majke kojoj je bila dvadeset i jedna godina kad je dijete ukradeno, a sada ima četrdeset i devet, kao što se može zaključiti po proslavi obljetnice njezina razreda na webu; razvedena, bez djece, još živi u Parizu kraj groblja Pere Lachaise i vodi mali hotel.

Zove se Le Stendhal i možete ga pronaći na uglu Avenue Gambetta i Rue Matisse. Sve u svemu ne više od dvanaest soba; ćelavo božićno drveće od staniola i interijer pretrpan sjajnim kretonom. Uz kamin stoji okrugli stolić i na njemu porculanska lutka u ružičastoj svilenom haljini, ukočena pod staklenim zvonom. Druga lutka, ova odjevena kao nevjesta, stražari pri dnu stepenica. Treća – modrooka, u crvenom kaputu obrubljenom krznom i šubari, sjedi na stolu na recepciji.

A tu, iza stola, sama Madame; krupna žena izmučena lica i prorijeđene kose, tipične za osobu koja je često na dijete, i pogledom svoje kćeri.

– Madame?

– Izvolite?

– Ja sam iz Le Rocher de Montmartre. Imamo specijalnu promociju rukom rađenih čokoladnih bombona, pa me zanima možemo li vam dati nekoliko uzoraka da kušate.

Lice Madame smjesta je postalo kiselo. – Ne zanima me, rekla je.

– Bez ikakve obaveze. Samo okusite nekoliko i. – Hvala, ne.

Dakako, to sam i očekivala. Parižani su silno sumnjičav svijet, a ovo je zaista zvučalo predobro da bi bilo istinito. Ipak, izvukla sam kutiju naših specijaliteta i otvorila je na stolu. Dvanaest trufla uvaljanih u kakao prah, svaka smještena u kolijevku od nabranog zlatnog papira, sa žutom ružom u kutu kutije; a u jednu stranu poklopca noktom ucrtan simbol Dame Krvavog Mjeseca.

– Unutra je posjetnica, rekla sam. – Ako vam se sviđaju, možete ih od nas naručiti. Ako ne. – slegla sam ramenima. – Kuća časti. Hajde. Kušajte. Da vidimo kakve vam se čine.

Madame je oklijevala. Jasno sam vidjela kako njezina prirodna sumnjičavost ratuje s mirisom koji je dopirao iz kutije; onim zadimljenim mirisom kakaa i kave; uz dašak klinčića; kardamoma; vanilije; skoro neuhvatljive arome armagnaca – mirisa poput izgubljenog vremena; gorko-slatkog, poput kraja djetinjstva.

– Vi dakle ovo dijelite svim hotelima u Parizu? U tom slučaju nećete baš puno zaraditi.

Nasmiješila sam se. – Špekuliraj pa akumuliraj, kao što ja uvijek kažem.

Izvukla je jednu trufu iz kutije.

Zagrizla u nju.

– Hm. Nije loše.

Zapravo, mislim da je mnogo više od toga. Oči su joj poluzatvorene; tanke su se usnice navlažile.

– Sviđa vam se?

Trebalo bi; zavodljivi znak Dame Krvavog Mjeseca osvjetljava joj lice ružičastim odsjajem. Sada jasnije vidim Viannu u njoj; ali jednu Viannu koja je ostarjela i nekako se umorila; koja je ogorčena trkom za bogatstvom; jednu Viannu bez djece, koja nigdje ne nalazi oduška svojoj ljubavi osim u hotelima i porculanskim lutkama.

– Pa, zbilja je nešto, rekla je Madame.

– Unutra je posjetnica. Navratite k nama.

Zatvorenih očiju, Madame je sneno kimnula glavom.

– Sretan Božić, rekla sam.

Madame nije odgovorila.

A ispod staklenog zvona, ona modrooka lutka u krznenom kaputu i šubari smireno mi se smiješila, poput djeteta zamrznutog u mjehuriću leda.

8.

Subota, 15. Prosinca

Danas nisam mogla dočekati da vidim Rouxa. Da vidim ima li nešto novo; jesam li uspjela promijeniti vjetar. Očekivala sam znak. Snijeg, ili tako nešto, ili polarno svjetlo, ili neku čudnovatu promjenu vremena, ali kad sam jutros ustala vidjela sam isto žuto nebo i istu mokru

ulicu, i premda sam pažljivo motrila Maman, ni ona nije izgledala nimalo drugačije, već je radila u kuhinji kao uvijek, kose uredno svezane na zatiljku i s pregačom preko crne haljine.

Ipak, tim stvarima treba vremena da prorade. Stvari se ne mijenjaju tako brzo, i valjda nije bilo razumno ni očekivati da će se dogoditi sve – i da će se Roux vratiti, i da će Maman napokon shvatiti istinu o Thierryju, i još da će sniježiti – sve odjednom, u jednoj jedinog noći. I tako sam ostala smirena; izišla sam s Jean-Loupom, a cijelo sam vrijeme čekala tri sata.

Tri sata kod Dalidina groba. Ne može vam promaknuti – kip je u prirodnoj veličini, premda nisam baš sigurna tko je bila ta Dalida – nekakva glumica, vjerojatno. Stigla sam onamo s nekoliko minuta zakašnjenja, i Roux me čekao. U tri i deset već je bilo posve mračno i dok sam trčala stubama prema grobnici, jedva sam ga mogla razaznati kako sjedi na susjednoj nadgrobnoj ploči i kako i sam izgleda pomalo kao kip, vrlo miran u svom dugačkom sivom kaputu.

– Mislio sam da nećeš doći.

– Žao mi je što kasnim. – Zagrlila sam ga. – Morala sam se riješiti Jean-Loupa, razumiješ.

Na to se nasmijao. – Kad ti to kažeš zvuči zlokobno. Tko je on?

Tumačila sam mu, a pritom mi je bilo malo neugodno. – Jedan prijatelj iz škole. Njemu se ovdje strašno sviđa. Voli fotografirati na groblju. Misli da će jednoga dana vidjeti duha.

– Pa, na pravom je mjestu, rekao je Roux. Pogledao me. – Dakle. Što se događa?

O, jedna ja. Uglavnom, nisam znala čak ni gdje da započnem. Toliko se toga već dogodilo u posljednjih nekoliko tjedana i.

– Zapravo, posvadili smo se.

Glupo, znam, ali oči su mi se navlažile. Nije to imalo nikakve veze s Rouxom, dakako. I nisam to htjela ni spominjati, ali sada kad već jesam.

– Oko čega? – rekao je.

– Oko nekakve gluposti. Ništa, rekla sam.

Roux mi se nasmijeo smiješkom koji ponekad vidiš na licima kipova u crkvi. Ne da bi on po bilo čemu bio nalik anđelu, dakako. Ali – nekako strpljivim, ako me razumijete – onakvim smiješkom koji znači mogu ovdje čekati cijeli dan ako treba.

– Pa, on ne želi doći u čokolateriju, rekla sam i pritom sam osjećala i ljutinu i malo tuge, a posebno ljutinu zato što to pripovijedam Rouxu. – Kaže da se ne osjeća ugodno.

Zapravo, nije rekao samo to. Ali sve ostalo bilo je tako glupo i tako pogrešno da to jednostavno nisam mogla ponoviti. Mislim, zbilja volim Jean-Loupa, ali Zozie mi je najbolja prijateljica – osim Rouxa i Maman, dakako, i smeta mi što je tako nepravedan.

– On ne voli Zozie? – rekao je Roux.

Slegla sam ramenima. – On je zapravo ne poznaje, rekla sam. – To je zbog toga što se onaj put na njega otresla. Inače uopće nije tako konvencionalna. Ali jednostavno ne voli da je slikaju.

Ipak, nije bilo samo to. Danas mi je pokazao; dvadesetak slika koje je isprintao na svom računalu, a koje je snimio onoga dana u čokolateriji; slike adventske kućice; Maman i mene; Rosette; i, napokon, četiri slike Zozie, sve iz nekakvih čudnih kutova, kao da ju je pokušavao potajno uhvatiti.

– Nisi fer. Rekla ti je da prestaneš.

Jean-Loup je bio uporan. – Ipak, pogledaj ih.

Pogledala sam ih. Bile su grozne. Sve odreda nejasne i uopće nimalo nalik njoj – samo blijedi oval umjesto lica i usta iskrivljena kao bodljikava žica, a na svima ista tiskarska greška; tamna mrlja oko glave, okružena žutom kružnicom.

– Zabrljao si ovdje nešto s printanjem, rekla sam.

Stresao je glavom. – Baš su tako ispale.

– Pa, sigurno je stvar u svjetlu ili tako nešto.

– Možda, rekao je. – Ili nešto drugo.

Pogledala sam ga. – Kako to misliš?

– Znaš, rekao je. – Sablasna svjetla.

O, jadna ja. Sablasna svjetla. Jean-Loup valjda toliko dugo želi vidjeti taj čudnovati fenomen da je ovaj put potpuno skrenuo. Hoću reći, baš Zozie, zaboga. Kakve to veze ima?

Roux me promatrao s onim izrazom isklesanog anđela. – Pričaj mi o Zozie, rekao je. – Zvuči kao da ste dosta dobre prijateljice.

I tako sam mu ispričala o pogrebu i o onim cipelicama kao bombon, i o Svim svetim, i o tome kako je Zozie naprosto uletjela u naš život kao iz neke bajke i sve nekako očarala.

– Tvoja majka izgleda umorno.

Pomislila sam – pravi se javio. Izgledao je iscrpljeno; lice mu je bilo još bljeđe nego obično, a kosu je hitno trebalo oprati.

Pitala sam se ima li dovoljno za jelo i nisam li možda trebala donijeti nekakve hrane.

– Pa, znaš, ovo je doba godine kad smo jako zaposleni. Božić i sve to.

Čekaj malo, pomislila sam u sebi.

– Jesi nas ti možda uhodio? – rekla sam.

Roux je slegao ramenima. – Pa, motao sam se naokolo.

– I što si radio?

Opet je slegao ramenima. – Recimo da sam znatiželjan.

– I zato si ostao? Zato što si znatiželjan?

– To, i zato što sam mislio daje tvoja majka u nekakvoj nevolji.

To sam jedva dočekala. – Ali i jest, – rekla sam. – Svi smo u nevolji. – I opet sam mu ispričala o Thierryju i o njegovim planovima, i kako ništa više nije isto, i kako žalim za onim starim vremenima kad je sve bilo jednostavno.

Roux se nasmiješio. – Nikad nije bilo jednostavno.

– Barem smo znali tko smo, rekla sam.

Roux je samo slegao ramenima i nije rekao ništa. Zavukla sam ruku u džep. Tu je bila njegova lutka-kvačica – ona od sinoć. Tri crvene vlasi i tajna izgovorena šapatom, i spiralni znak Ehecátla, Vjetra Promjene, nacrtan flomasterom iznad srca.

Stegnula sam je, snažno, kao da bi ga time mogla natjerati da ostane.

Roux se stresao i čvršće se umotao u svoj kaput.

– Onda – ti zapravo ne odlaziš? – rekla sam.

– Spremao sam se otići. Možda bih trebao. Ali ipak me još nešto muči. Anouk, jesi li ti ikad imala osjećaj da se nešto događa, da te netko iskorištava, nekako manipulira tobom, i da bar znaš zašto i kako.

Pogledao me je i osjetila sam olakšanje što ne vidim nikakva gnjeva u njegovim bojama, samo neku zamišljenu modrinu.

Nastavio je govoriti tihim glasom i shvatila sam da još nikad nisam čula da je toliko toga izgovorio odjednom, jer Roux je bio čovjek od malo riječi.

– Jučer sam bio ljut. Tako ljut što je Vianne mogla tako nešto skrivati od mene da nisam mogao jasno vidjeti – jasno slušati – misliti. Odonda sam ipak malo razmišljao, rekao je. – Pitao sam se kako se ona Vianne Rocher koju sam ja poznavao mogla pretvoriti u nekoga tko je toliko drugačiji. Isprva sam mislio da je to samo zbog Thierryja – ali ja poznajem njegov tip. A znam i Viannu. Znam da je čvrsta. I znam da nema šanse da bi ona dopustila da netko poput Le Tresseta preuzme njezin život, ne poslije svega što je proživjela. – Stresao je glavom. – Ne, ako je u nekoj nevolji, to nije zbog njega.

– Nego zbog koga?

Pogledao me. – Ima nešto u toj tvojoj prijateljici Zozie. Nešto što ne mogu sasvim odrediti. Ali jasno to osjećam kad je ona u blizini. Nešto previše savršeno. Nešto što nije dobro. Nešto gotovo – opasno.

– Kako to misliš?

Roux je samo slegao ramenima.

Sad sam seja počela ljutiti. Najprije Jean-Loup, a sada Roux. Pokušala sam mu objasniti.

– Ona nam puno pomaže, Roux – radi u dućanu, pazi na Rosettu, uči me razne stvari.

– Kakve stvari?

Pa, ako on ne voli Zozie, jasno da mu neću reći. Opet sam posegla rukom u džep gdje sam napipala lutku-kvačicu kao malu kost umotanu u vunu. – Ti je ne poznaješ, to je zato. Moraš joj dati priliku.

Roux je bio nepokolebljiv. Kad on nešto odluči, teško je to promijeniti. Zbilja je to nepravедno – dvoje mojih najboljih prijatelja.

– Svidjela bi ti se. Zbilja. Znam da bi. Ona se brine za nas. – Da u to vjerujem, već bih bio otišao. Ovako. – Ostat ćeš?

Zaboravila sam da se ljutim na njega i bacila sam mu se oko vrata. – Doći ćeš na našu zabavu na Badnjak?

– Pa, uzdahnuo je.

– Fantastično! I tako ćeš moći zbilja upoznati Zozie. I možeš se kako treba predstaviti Rosetti – oh, Roux, tako mi je drago što ostaješ.

– Da, i meni.

Ali nije zvučao kao da mu je drago. Zapravo, zvučao je kao da je gadno zabrinut. Ipak, plan je uspio, a to je najvažnije. Rosette i ja promijenile smo vjetar.

– Čuj, kako stojiš s gotovinom? – rekla sam. – Ja imam. – pogledala sam u džep. – Šesnaest eura i nešto sitnoga, ako ti to može poslužiti. Htjela sam kupiti Rosetti dar za rođendan, ali.

– Ne, rekao je, pomalo preoštro, čini mi se. Nikad nije znao prihvatiti novac, pa možda to nisam trebala ni govoriti. – Dobro mi je, Anouk.

Pa, nije izgledao dobro. Sad sam to jasno vidjela. A ako ne dobiva plaću.

Napravila sam znak Klipa Kukuruzu i pritisnula dlan o njegovu ruku. To je sretni znak kojemu me naučila Zozie; za bogatstvo i blago i hranu i takve stvari. Ne znam kako djeluje, ali djeluje; Zozie se njime služila u čokolateriji da što više mušterija dođe kupiti Mamanine trufle, i premda to očito neće pomoći Rouxu, nadam se da će djelovati na neki drugi način, kao na primjer da dobije neki bolji posao ili zgoditak na lutriji, ili da nađe nekakav novac na cesti. I potrudila sam se da mi blista u duhu, tako da je sjao na njegovoj koži kao svjetlucava prašina. To bi trebalo biti dovoljno, Roux, pomislila sam. To onda neće biti milostinja.

– Hoćeš li navratiti prije Badnjaka?

Slegao je ramenima. – Ne znam. Moram srediti – neke stvari – prije toga.

– Ali doći ćeš na zabavu? Obećaješ? – rekla sam. – Obećajem, rekao je Roux. – Časna riječ ili te grom spalio? – Časna riječ. Ili me grom spalio.

9.

Nedjelja, 16. Prosinca

Roux danas nije došao na posao. Zapravo, nije ga bilo cijeli vikend. Ispada daje otišao rano u petak, objavio se iz konačišta u kojem je stanovao i odonda ga nitko nije vidio.

To sam valjda mogla i očekivati. Napokon, ja sam ga zamolila da ode. I zašto onda osjećam tako čudnovatu prazninu? I zašto ga neprestano tražim pogledom?

Thierry je izvan sebe od bijesa. U Thierryjevom svijetu, napustiti posao istodobno je i sramotno i nečasno, i bilo je jasno da on neće prihvatiti baš nikakav izgovor. Govorilo se nešto i o nekakvom čeku; čeku koji je Roux unovčio ili nije unovčio.

Ovog vikenda gotovo uopće nisam vidjela Thierryja. Nekakve nepravilike sa stanom, rekao je kad je nakratko svratio u subotu navečer. Samo je usput spomenuo Rouxov izostanak – a ja se nisam usuđivala pitati za pojedinosti.

Danas navečer kad je došao ispričao mi je sve od početka do kraja. Zozie je upravo zatvarala; Rosette se igrala sa slagalicom – ona i ne pokušava povezati komadiće, već umjesto toga uživa u stvaranju zamršenih spiralnih uzoraka na podu – i ja sam baš počela pripremati posljednju porciju trufala, kad je on ušao u dućan, očito bijesan, crven u licu i spreman da plane.

– Znao sam da ima nešto u vezi s njim, rekao je. – Ti ljudi. Svi su isti, vrag ih odnio. Neuhvatljivi, lopovi – Putnici.' – Riječ je izgovorio s najvećim gađenjem tako daje zazvučala kao nekakva kletva.

– Znam da ti je on navodno prijatelj. Ali čak i tebi to mora biti jasno. Napustiti posao bez ijedne riječi. Napraviti zbrku od moga plana. Tužit ću ga sudu. Ili ću ga možda samo nasmrt prebiti, gada jednog riđokosog.

– Thierry, molim te. – Natočila sam mu kavu. – Pokušaj se smiriti.

Ali kad je riječ o Rouxu, čini se da je to nemoguće. Dakako, oni su potpuno različiti. Čvrsti, nemaštoviti Thierry koji nikad u životu nije živio izvan Pariza; čiji me prijezir prema neudanim majkama, – alternativnim načinima života – i stranoj kuhinji oduvijek prilično zabavljao – do sada.

– I što je on tebi uopće? Kako to da ti je tako veliki prijatelj?

Okrenula sam se. – O tome smo već govorili.

Thierry je bijesno zurio u mene. – Jeste li bili ljubavnici? – rekao je. – Je li u tome stvar? Jesi li spavala s tim gadom?

– Thierry, molim te.

– Reci mi istinu! Jesi se šivila s njim? – zaurlao je.

Sada su mi ruke drhtale. Gnjev, to žešći što je bio potisnut, izbio je na površinu.

– Pa što ako jesam? – otrešla sam se na njega. Tako jednostavne riječi. Tako opasne riječi.

Zurio je u mene, iznenada posve siv u licu i shvatila sam kako je ona optužba, unatoč svojoj žestini, bila tek jedna od Thierryjevih velikih gesta; dramatična, predvidiva, ali u konačnici beznačajna. Njemu je trebao samo ventil za njegovu ljubomoru, za potrebu da sve drži pod kontrolom, za neizrečeno nezadovoljstvo brzinom kojom je naš posao krenuo.

Opet je progovorio drhtavim glasom. – Duguješ mi istinu, Yanne, rekao je. – Previše sam s ovim odugovlačio. Ja čak ne znam ni tko si, za boga miloga. Prihvatio sam te u dobroj vjeri, i tebe i tvoju djecu, i jesi li kad čula da se žalim? Jedno razmaženo derište i jedna zaostala.

Naglo se prekinuo.

Bez riječi sam zurila u njega. Napokon je prešao granicu.

Na podu je Rosette podigla pogled sa slagalice kojom se igrala. Neko je svjetlo zatitralo nad nama. Plastični oblici za kekse zakloparali su na stolu kao da prolazi ekspresni vlak.

– Yanne, oprost. Oprost mi, molim te. – Thierry je pokušavao povratiti osvojeni teren, poput trgovačkog putnika koji još vidi priliku da zaključi onaj neuhvatljivi posao.

Ali šteta je bila počinjena. Kuća od karata, tako pažljivo sagrađena, sada je jednom jedinom riječju srušena. I sada jasno vidim ono što mi je prije promaklo. Prvi put u životu napokon vidim Thierryja. Već sam vidjela njegovu uskogrudnost. Njegov jasno izraženi prijezir prema podređenima. Njegov snobizam. Njegovu aroganciju. Ali sada vidim i njegove boje; vidim skrivenu ranjivost; nesigurnost iza onoga smiješka; napetost u ramenima; čudnovatu ukočenost koja ga obuzme kad god mora pogledati Rosettu.

Ona ružna riječ.

Dakako da sam oduvijek bila svjesna da Rosette u njemu izaziva stanovitu nelagodu. Kao uvijek, on to pretjerano kompenzira, ali njegova je vedrina usiljena, poput čovjeka koji gladi opasnog psa.

A sada jasno vidim da nije stvar samo u Rosetti. Cijeli ovaj prostor izaziva u njemu nelagodu; sve ovo što smo napravile bez njegove pomoći. Svaka porcija čokolade; svaki prodani predmet; svaka mušterija koju pozdravljamo po imenu; čak i stolac na kojem sjedi – sve ga to podsjeća da smo nas tri nezavisne, da imamo život izvan njega, da imamo prošlost u kojoj Thierry Le Tresset nije igrao nikakvu ulogu.

Ali Thierry ima vlastitu prošlost. Nešto što ga čini onakvim kakav jest. Svi njegovi strahovi potječu iz toga. Njegovi strahovi, njegove nade, njegove tajne.

Spuštam pogled na dobro poznatu granitnu ploču na kojoj pripremam svoje bombone. Ploča je vrlo stara, pocrnjela od godina; bila je već rabljena kad sam je nabavila i nosila je ožiljke dugotrajne upotrebe. Nekoliko komadića kvarca u kamenu neočekivano hvata svjetlo i ja ih gledam kako blistaju dok se čokolada hladi, spremna da opet bude ugrišana i obrađena.

Ne želim znati tvoje tajne, mislim.

Ali granitna se ploča ne slaže. Prošarana tinjcem, ona namiguje i blista, hvata moj pogled, zadržava ga. Čini mi se kao da ih vidim, sve te slike odražene u kamenu. Dok gledam, one poprimaju oblik, počinju dobivati smisao, ti kratki pogledi u život, u prošlost koja od Thierryja čini čovjeka kakav jest.

Tu je Thierry u bolnici. Mlađi za više od dvadeset godina, čeka pred vratima. Drži dvije poklon-kutije cigara u rukama, i obje zavezane vrpcom, jedna ružičastom, jedna plavom. Osigurao se za svaki slučaj.

Sad je tu druga čekaonica. Zidovi su oslikani likovima iz crtica. Žena sjedi šuteći s djetetom u naručju. Dječak ima možda šest godina. On prazno zuri u strop i ništa – ni Pooh, ni Tigger, ni Paško Patak – ne izaziva ni iskricu u njegovim očima.

Zgrada, ne baš bolnica. I dječak – ne, mladić – na ruci zgodne bolničarke. Mladić izgleda kao da mu je oko dvadeset i pet godina. Krupan poput njegova oca pognut je, glava mu je preteška za vrat, smiješak prazan kao u suncokreta.

I sada napokon razumijem. To je tajna koju on neprestano pokušava sakriti. Napokon razumijem taj široki, vedri smiješak kao u čovjeka koji prodaje lažnu vjeru od vrata do vrata; razumijem zašto nikad ne govori o svom sinu; razumijem njegov uporni perfekcionizam; način na koji ponekad gleda u Rosettu – ili bolje reći, ne gleda.

Duboko sam uzdahnula.

– Thierry, rekla sam. – Sve je u redu. Ne moraš mi više lagati.

– Lagati?

– O tvome sinu.

Tada se ukočio, i čak bez one granitne ploče jasno sam vidjela kako u njemu raste uzbuđenje. Lice mu je probljedjelo; počeo se znojiti i onaj bijes koji je njegov strah otjerao nahrupio je natrag poput opasnog vjetrova. Ustao je, iznenada nalik na medvjeda, prevrnuo svoju šalicu od kave i razbacio čokoladne bombone u sjajnim omotima po cijelom stolu.

– Mom sinu ništa ne fali, rekao je malo preglasno za onu sobu. – Alan radi u građevinarstvu. Pravi sin svoga oca. Ne viđam ga često, ali to ne znači da me on ne poštuje – ne znači da se njime ne ponosim. – Sada je vikao tako da je Rosette morala pokriti uši. – A tko je govorio nešto drugo? Je li Roux? Je li taj gad opet njuškao naokolo?

– To nema nikakve veze s Rouxom, rekla sam. – Ako se stidiš rođenoga sina, kako ćeš onda ikad zavoljeti Rosettu?

– Yanne, molim te. To nije istina. Ja se ne stidim. Ali on mi je sin, Šarah nije više mogla imati djece, a ja sam samo htio da bude.

– Savršen. Znam.

Uhvatio me za ruke. – Ja mogu s tim živjeti, Yanne. Kunem ti se da mogu. Pozvat ćemo dobrog specijalista. Ona će imati sve što god zaželi. Dadilje. Igračke.

Još više darova, pomislila sam. Kao da bi to moglo promijeniti njegove osjećaje. Stresla sam glavom. Srce se ne mijenja. Možeš lagati, nadati se, pretvarati se pred samim sobom – ali na koncu, možeš li ikada izbjeći element u koji si se rodio?

Zacijelo je to vidio na mom licu; njegovo se opustilo, ramena su se otromboljila.

– Ali sve je već dogovoreno, rekao je.

Ne, volim te, nego sve je dogovoreno.

I unatoč onom gorkom okusu u ustima, iznenada sam osjetila silan nalet radosti. Kao da mi se nešto otrovno u grlu napokon uspjelo pomaknuti.

Vani su zazvonila zvonca na vjetru, jednom, i bez razmišljanja sam prekrížila prste u znak protiv nesreće. Teško se riješiti starih navika, dakako. Već godinama nisam napravila taj znak. Ali nisam mogla a da ne osjetim nelagodu, kao da bi čak i takva sitnica mogla probuditi promjenljivi vjetar. A kad je Thierry otišao, a ja ostala sama, učinilo mi se da je vjetar donio glasove, glasove Ljubaznih, i daleki zvuk smijeha.

10.

Ponedjeljak, 17. Prosinca

Dakle, tako. Otkazano je. Jupi. Nekakva svađa oko Rouxa, čini mi se, i nisam mogla dočekati da mu to kažem poslije škole, osim što ga nigdje nisam mogla naći.

Pokušala sam u prenoćištu u Avenue de Clichy, gdje Thierry kaže daje do sada stanovao, ali nitko nije otvorio vrata kad sam pokucala, i još je nekakav starac s bocom vina počeo vikati na mene što pravim buku. Nije bio na groblju i nitko ga nije vidio u Rue de la Croix, pa sam napokon morala odustati, premda sam ipak u prenoćištu ostavila poruku za njega s oznakom Hitno, pa vjerujem da će je vidjeti kad se vrati. Ako se onamo vrati, dakako. Jer tada je već bila došla policija i više nitko nije išao nikamo.

Isprva sam pomislila da su došli po mene. Već se davno smračilo – bilo je skoro sedam sati – i Rosette i ja večerale smo u kuhinji. Zozie je nekamo otišla, a Maman je na sebi imala svoju crvenu haljinu, i bile smo samo nas tri, za promjenu.

Onda su naišli, dva policajca, i moja prva glupa pomisao bila je da se nešto užasno desilo Thierryju i da je to na neki način moja krivnja zbog onoga što smo napravili u petak navečer. Ali Thierry je bio s njima i izgledao je sasvim dobro, osim stoje bio još glasniji i veseliji i više salut-mon-pot nego ikada, ali nešto me u njegovim bojama navelo na pomisao da se možda samo pretvara kako bi zavarao ove ljude s kojima je došao, i zbog toga sam se opet sva uznemirila.

Ustanovilo se da traže Rouxa. Zadržali su se u dućanu oko pola sata i Maman me poslala gore s Rosettom, ali ipak sam uspjela čuti dosta od onoga što se događalo, premda nisam uspjela saznati sve pojedinosti.

Navodno se radi o nekakvom čeku. Thierry kaže da ga je dao Rouxu – on je zadržao odrezak i sve – a Roux je pokušao izmijeniti brojku prije nego će staviti novac na svoj račun, tako da bi dobio mnogo više novaca nego na koliko ček zapravo glasi.

Tisuću eura, rekli su. To se zove pronevjera, kaže Thierry, i zato možeš ići u zatvor, posebno ako se poslužiš drugim imenom za otvaranje računa i ako izvadiš novac prije nego što bilo tko sazna, a onda nestaneš bez traga, čak i bez ikakve adrese.

Dakle, to govore o Rouxu. Što je glupo, zato što svatko zna da Roux uopće nema račun na banci i da nikad ništa ne bi ukrao, čak ni od Thierryja. Ali on je zaista iščezao bez traga. Navodno ga nisu vidjeli u prenoćištu još od petka, a očito nije došao na posao. To znači da sam ja možda posljednja osoba koja ga je vidjela. To također znači da se ne može vratiti ovamo, jer ako se vrati, strpat će ga u zatvor. Glupi Thierry. Mrzim ga. Uopće me ne bi iznenadilo da je sve to izmislio samo da se osveti Rouxu.

Maman i on posvadili su se oko toga kad su ona dva policajca otišla. Čula sam sve do vrha stepenica kako Thierry viče. Maman je nastojala biti razumna – govorila je tu je sigurno došlo do nekakve zabune – i jasno sam čula Thierryja kako se sve više i više uzrujava i kako govori: Ne razumijem kako svi možete stati na njegovu stranu, i kako naziva Rouxa kriminalcem i degenerikom – što znači niškorišti i netko kome ne možeš vjerovati – i kako govori Yanne, još nije prekasno – sve dok mu napokon Maman nije rekla neka ode, i otišao je ostavljajući za sobom zamagljeni oblik svojih boja u prednjem dijelu lokala, poput nekakvog smrada.

Maman je plakala kad sam opet došla dolje. Rekla je da ne plače, ali ja sam znala. I sve su joj boje bile zbrkane i tamne, i lice joj je probljedjelo, osim dvije crvene točke ispod očiju i rekla je neka se ne brinem, da će sve biti u redu, ali ja sam znala da laže. Ja uvijek znam.

Smiješno, je li, što odrasli govore djeci. Ništa se nije dogodilo. Sve će biti u redu. Ne krivim tebe, bila je to Nezgoda – ali cijelo vrijeme dok je Thierry bio ovdje razmišljala sam o onom susretu s Rouxom kod Dalidina groba, i kako je zapušteno izgledao, i kako sam mu dala Klip Kukuruz da dobije bogatstvo i sreću.

I sad se pitam što sam učinila. Gotovo da sve to vidim u duhu, onaj posljednji ček iz Thierryjeve banke, i Rouxa koji govori moram najprije nešto srediti, i samo dodaje nulu tom iznosu.

To je glupo, dakako. Roux nije lopov. Nekoliko krumpira s ruba polja, jabuke iz voćnjaka, kukuruz uz njivu, jedna riba iz nečijeg privatnog ribnjaka, ali nikad novac. Ne ovako.

Ali sada se opet počinjem pitati. Sto ako je to neka vrsta osвете? Sto ako se htio osvetiti Thierryju? Još gore, što ako je to napravio za mene i Rosettu?

Tisuću eura je mnogo novca za čovjeka poput Rouxa. S time možda možeš kupiti brod. Možeš se negdje smiriti. Otvoriti račun. Staviti novac na stranu za obitelj-.

A onda sam se sjetila što je Maman rekla. Roux uvijek radi ono što hoće i oduvijek je bilo tako. Cijelu godinu živi na rijeci, spava pod vedrim nebom, čak se i ne osjeća udobno u kući. Mi ne bismo mogle tako živjeti.

I tada sam shvatila. Svemu sam ja kriva. S onim lutkama-kvačicama i željama i simbolima i znakovima, napravila sam od Rouxa zločinca. A što ako ga uhapse? Što ako bude morao ići u zatvor?

Ima jedna priča koju nam je Maman često pričala o tri vile koje se zovu Pic Modra, Pic Crvena i Colegram. Pic Modra brine se za nebo; za zvijezde; za kišu; za sunce i ptice u zraku. Pic Crvena brine se za zemlju i sve što na njoj raste; biljke i stabla i životinje. A Colegram, koja je najmlađa, morala bi se brinuti za ljudsko srce. Ali Colegram neprestano griješi; kad god ona nekome pokuša ispuniti najveću želju, netko pritom strada. Jednom pokuša pomoći nekom siromašnom starcu tako da pretvori jesenje lišće u zlato, ali starac se toliko uzbudi kad vidi taj novac da pokuša previše natrpati u ranac i onda umre pod njegovom težinom. Ne sjećam se više kako priča završava; samo da mi je bilo žao te Colegram koja se toliko trudi, a uvijek tako strašno griješi. Možda sam i ja takva. Možda jednostavno ne znam sa srcima.

Uh, kakva zbrka. Sve je tako dobro išlo. Ali mnogo se toga može dogoditi u šest dana, a vjetar se još nije prestao mijenjati. Uostalom, ionako je prekasno. Ne možemo se sada zaustaviti. Predaleko smo stigle a da bi se samo okrenule i počele bježati. Mislim da bi samo još

jedan pokušaj bio dovoljan. Još jedan poziv Promjenjivom Vjetru. Možda smo posljednji put u nečemu pogriješile. Nešto s bojom, sa svijećom, oznakom u pijesku. Ovaj put ćemo sve napraviti ispravno, Rosette i ja. Jednom zauvijek.

11.

Utorak, 18. Prosinca

Thierry je došao ovamo rano ujutro i opet se raspitivao za Rouxa. Njemu se očito čini da će taj slučaj izmijeniti naš trenutni odnos; da će diskreditiravši Rouxa na neki način vratiti moje povjerenje.

Stvari, dakako, nisu tako jednostavne. Pokušala sam mu objasniti – tu nije riječ o Rouxu. Ali Thierry je nepokolebljiv. Ima nekoliko prijatelja na policiji i već je iskoristio svoj utjecaj da isposluje veću pozornost nego što takav minoran slučaj zaslužuje. Ali Roux je nestao, kao što uvijek nestaje, poput Pieda Pipera u planinu.

Na odlasku mi je Thierry dobacio jedan posljednji otrovni mrvičak informacija, očito od svog prijatelja u redarstvu.

– Onaj račun preko kojega je unovčio ček. Glasi na žensko ime, rekao je. Podmuklo se i pobjedonosno nasmiješio. – Čini se da tvoj prijatelj nije sam.

Danas sam opet obukla svoju crvenu haljinu. To nije uobičajeno, znam, ali ona scena s Thierryjem, Rouxov nestanak i vrijeme – i dalje sumorno, prijeteći snijegom – potakli su u meni želju za nečim vedrim.

I možda je to bila sama ta haljina, ili možda neki divlji trag na vjetru, ali unatoč svoj svojoj tjeskobi, uprkos svemu – Thierryjevim riječima; bolu u srcu kad pomislim na Rouxa; besanim noćima; strahovima – zatekla sam se kako pjevam dok radim.

Kao da je na neki način okrenuta nova stranica. Prvi put nakon mnogo godina osjećam se slobodnom, čini mi se; slobodnom od Thierryja; slobodnom čak od Rouxa; slobodnom da budem tko god želim biti – premda još ne znam tko je to.

Zozie je cijelo jutro bila vani. Bila sam sama prvi put nakon nekoliko tjedana, osim Rosette koja je bila potpuno zaokupljena svojom kutijom gumbića i risankom. Gotovo sam zaboravila kako je to stajati iza šanka u krcatoj čokolateriji, razgovarati s mušterijama, otkriti što im je najdraže.

Zaprepastilo me, na neki način, što vidim toliko redovitih gostiju. Dakako da sam svjesna da dolaze i odlaze dok radim u kuhinji, iza dućana, ali nisam zapravo primijetila koliko ljudi sad navraća u lokal. Madame Luzeron – premda ovo nije njezin dan. Zatim Jean-Loius i Paupaul, privučeni obećanjem toploga mjestanca na kojemu će crtati, kao i sve većim apetitom za mojom moka-tortom. Nico – sada na dijeti, ali dijeti koja očito uključuje mnogo puslica. Alice, s kitom božikovine za dućan, koja traži svoj omiljeni slatkiš, čokoladni nugat. Madame Pinot, koja se raspituje za Zozie.

Ona nije jedina. Svi naši stalni gosti traže Zozie. I Laurent Pinson, koji je ušao sav očetkan i blistav i pozdravio me pretjeranim naklonom, kao daje ugasnuo kad je vidio tko sam ja, kao da ga je ona crvena haljina navela da očekuje nekoga drugoga za blagajnom.

– Čujem da priređujete zabavu, rekao je.

Nasmiješila sam se. – Samo malu. Na Badnjak.

Pogledao me s onim svojim ulizičkim smiješkom, onim kojim se služi kad je Zozie u blizini. Znam od Zozie da je sam – nema obitelji, nema djece na Badnjak. I premda mi se naročito ne sviđa, ne mogu da ne osjetim neku sućut za njega, za tog čovjeka s uškrobljenim ovratnikom i smiješkom gladnoga psa.

– Bit će nam drago ako nam se pridružite, dakako, rekla sam. – Osim ako nemate neke druge planove za Badnjak.

Malo se namrštio, kao da pokušava dozvati u sjećanje pojedinosti svog frenetičnog društvenog kalendara.

– Možda će mi uspjeti, rekao je. – Ima mnogo posla, ali.

Rukom sam prikрила smiješak. Laurent spada u one ljude koji imaju potrebu da osjete kako oni vama čine nevjerovatnu uslugu time što prihvaćaju vašu.

– Jako bi nas veselilo da dođete, Monsieur Pinson.

Širokogrudno je slegao ramenima. – Pa, dobro, ako baš inzistirate.

Nasmiješila sam se. – Baš lijepo.

– I to vam je vrlo dražesna haljina, ako to smijem reći, Madame Charbonneau.

– Zovite me Yanne.

Opet se naklonio. Osjetila sam miris ulja za kosu i znoja. I upitala se – je li to ono što Zozie čini svakoga dana dok ja pravim bombone? Da li zato imamo toliko mušterija?

Jedna dama u kaputu smaragdne boje kupuje darove za Božić. Za nju su najbolji poljupci od karamela, i ja joj to kažem bez oklijevanja. Njezin će muž uživati u mojim srdašcima od marelice, a njihova će se kćerka veseliti pozlaćenim čokoladnim kockicama s čilijem. Što se događa? Što se to u meni promijenilo?

Kao da me obuzeo neki novi osjećaj bezobzirnosti, neki osjećaj nade, samopouzdanja. Više nisam posve ja, već nešto bliže Vianni Rocher, onoj ženi koja je uletjela u Lansquenet na skutima pokladnog vjetra.

Vani zvončici šute, a nebo je tamno od neprosutog snijega. Neprirodna blagost ovoga tjedna je prošla i dovoljno je hladno da se dah leđi u zraku dok na trgu prolaznici promiču nejasno, poput sivih stupova. Na uglu sjedi neki svirač; jasno čujem zvuk saksofona koji svira Petite Fleur čeznutljivim, gotovo ljudskim glasom.

Mislim u sebi – mora da mu je hladno.

Čudnovata je to pomisao za Yanne Charbonneau. Pravi Parižani ne mogu sebi dopustiti takve misli. Toliko ima siromašnih ljudi u ovome gradu; beskućnika; staraca umotanih poput paketa iz Vojske spasa u ulazima u trgovine i stražnjim dvorištima. Svima je njima hladno. Svi su gladni. Pravim Parižanima to ne smeta. A ja zbilja želim biti prava Parižanka.

Ali glazba i dalje neprestano svira i podsjeća me na jedno drugo mjesto, drugo vrijeme. Tada sam bila netko drugi i brodovi na rijeci Tannes bili su nagurani tako blizu da je gotovo bilo moguće prepješačiti s jedne strane rijeke na drugu. Bilo je tada i muzike; limeni bubnjevi i violine i zviždaljke i frule. Riječni su ljudi živjeli od glazbe, čini se, i premda su ih neki ljudi u selu zvali prosjacima, nikad ih zapravo nisam vidjela da prose. U to doba ne bih ni časka oklijevala.

Ti imaš dar, govorila mi je majka. A darove treba poklanjati.

Skuhala sam lonac vruće čokolade. Natočila sam u šalicu i odnijela je saksofonistu – koji je nevjerovatno mlad, nema mu više od osamnaest godina – uz komad čokoladne torte. To je gesta koju bi Vianne Rocher učinila bez razmišljanja.

– Kuća časti.

– Hej, hvala! – Lice mu je zasjalo. – Ti si sigurno iz čokolaterije. Čuo sam za tebe. Ti si Zozie. Točno?

Počela sam se smijati, pomalo neobuzdano. Taj smijeh je gorkosladak i neobičan, kao i sve drugo u ovaj neobični dan, ali saksofonist kao da to ne primjećuje.

– Imaš li kakvu želju, kaže mi on zatim. – Svirat ću ti što god hoćeš. Kuća časti. – dodaje, veselo se cereći.

– Ja – promucala sam. – Znaš li V la l'bon vent? – Da. Jasno. – Uzima u ruku svoj saksofon. – Samo za tebe, Zozie, kaže.

I dok se čuju prvi zvuči saksofona, osjećam kako drhtim od nečega što je više od hladnoće dok se vraćam u Rocher de Montmartre, gdje se Rosette još mirno igra među stotinom tisuća rasutih gumbića.

Utorak, 18. Prosinca

Ostatak sam dana provela u kuhinji dok se Zozie bavila mušterijama. Sada imamo više mušterija nego ikad prije; više nego što bih ja sama mogla uslužiti. Dobro je što ona i dalje rado pomaže jer se čini da je, kako se bliži Božić, polovicu Pariza odjednom obuzeo silan apetit za ručno izrađenim čokoladnim bombonima.

Zalihe čokoladne mase, za koje sam vjerovala da će mi potrajati do Nove godine, iscrpile su se u roku od dva tjedna i sada nam robu dostavljaju svakih deset dana, da bismo mogli udovoljiti sve većoj potražnji. Utržak je mnogo veći nego što sam mogla i sanjati, a Zozie samo govori: Zнала sam da će se posao popraviti prije Božića, kao da se takva čudesa događaju svakoga dana.

I još jednom hvatam samu sebe kako se čudim kojom su se brzinom stvari promijenile. Prije tri mjeseca mi smo ovdje bile stranci; brodolomci na stijeni Montmartrea. Sada smo dio krajobraza, baš kao Chez Eugene ili Le P'tit Pinson; i mjesno stanovništvo koje nikad ni u snu ne bi odlučilo stupiti u turistički lokal sada ovamo vraća jednom ili dva puta na tjedan (a u nekim slučajevima gotovo svakoga dana) na kavu, na kolač ili na čokoladu.

Što nas je to promijenilo? Čokoladni bomboni, dakako. Znam da su moje ručno rađene trufle bolje od bilo čega iz tvornice. I dekor je također privlačniji, a otkako je Zozie ovdje da mi pomaže, imam vremena ponekad i sjesti i popričati.

Montmartre je selo unutar grada – i ostaje temeljito, premda dvojbeno nostalgično, sa svojim uskim uličicama i starim kavanama i kućicama u seoskom stilu, zajedno s bijelo obojenim zidovima i lažnim kopcima na prozorima i geranijima živih boja u loncima od terakote. Narodu Montmartea, zarobljenom iznad Pariza što kipi od promjena, ponekad se čini poput posljednjeg sela; neuhvatljivi isječak vremena kad su stvari bile ljupkije i jednostavnije; kad su vrata uvijek ostajala nezaključana i kad su se sve nevolje i uvrede mogle riješiti pločicom čokolade.

Sve je to iluzija, bojim se. Za većinu ovdašnjih ljudi, ta vremena nikad nisu postojala. Oni žive u svijetu koji je napola fantazija, u kojem je prošlost tako duboko zakopana pod osobnim željama i razočaranjima da su zamalo počeli vjerovati u vlastite izmišljotine.

Gledaj samo Laurenta, koji tako ogorčeno napada useljenike, ali čiji je otac bio poljski Židov koji je pobjegao u Pariz za vrijeme rata, promijenio ime, oženio se mještankom i postao Gustave Jean-Marie Pinson, francuskiji od Francuza, čvrst poput kamena Sacre-Coeur.

On o tome ne govori, dakako. Ali Zozie zna – sigurno joj je rekao. A Madame Pinot, s njezinim srebrnim križićem oko vrata i ukočenim smiješkom neodobravanja i izlogom punim gipsanih svetaca.

Nikada u životu ona nije bila Madame. U mlađim danima (tako kaže Laurent, koji te stvari zna), bila je kabaretska plesačica u Moulin Rougeu, i ponekad bi nastupala u redovničkom velu, s visokim petama i u crnom satenskom korzetu, tako tijesnom da ti suze moraju doći na oči – zapravo nešto što nikada ne biste očekivali od prodavačice vjerskih suvenira, a ipak.

Čak i naši zgodni Jean-Louis i Paupaul, koji tako stručno obrađuju Place du Tertre i spretno izvlače novac od dama drskim komplimentima i dvosmislenim razgovorom. Čovjek bi pomislio da su barem oni ono što se čini. Ali ni jedan od njih nije nikad nogom stupio u neku galeriju, niti polazio slikarsku akademiju, i unatoč svoj svojoj muževnoj privlačnosti, obojica su tiho,

premda iskreno gay, i pripremaju se za građanski obred – možda u San Franciscu, gdje su takve stvari više uobičajene i ne nailaze na takvu osudu.

Tako kaže Zozie, koja očito zna sve. I Anouk zna više nego što meni govori; ustanovila sam da me ona sve više zabrinjava. Nekad mi je sve govorila. Ali u posljednje vrijeme postala je nemirna i tajnovita; satima se skriva u svojoj sobi, većinu vikenda provodi na groblju sa Jean-Loupom, a večeri u razgovoru sa Zozie.

Prirodno je, dakako, da dijete njezinih godina želi više nezavisnosti nego što je imala. Ali osjećam nekakav čudnovat oprez u Anouk – hladnoću koje možda ni sama nije svjesna – i koja me ispunja nelagodnom. Kao da se nekakva os između nas pomaknula, nekakav neumoljivi mehanizam koji nas je počeo polako udaljavati. Nekad mi je govorila sve. Sada sve što kaže zvuči čudnovato oprezno; smiješak joj je previše blistav, previše : usiljen da bih se ja osjećala ugodno.

Je li to možda zbog Jean-Loupa Rimbaulta? Nemojte misliti da nisam primijetila kako ga sada gotovo uopće ne spominje; kako poprimi oprezan izgled kad ja o njemu govorim; briga koju ulaže u oblačenje za školu kad je nekoć jedva očešljala kosu...

Je li to možda zbog Thierryja? Je li zabrinuta zbog Rouxa?

Pokušala sam je izravno upitati je li sve u redu; da se nije možda što dogodilo u školi, neki problem za koji ja ne znam. Ali ona uvijek kaže ne, Maman, onim odsječnim glasom dobre male djevojčice, i odcupka na kat da napiše zadaću.

Ali kasnije, u noći, u kuhinji, čujem kako smijeh dopire iz Zoziene sobe i prišuljam se na dno stepenica da osluhnem, i čujem Anoukin glas, poput nekakve uspomene. I znam da će, ako otvorim ta vrata da upitam želi li možda vode ili soka, smijeh smjesta prestati i pogled će joj postati hladan, i Anouk koju sam čula izdaleka iščeznut će poput nečega u bajci.

Zozie je preuređivala adventski izlog, u kojem su se danas otvorila nova vrata. Malo božično drveće, vješto sastavljeno od jelovih grančica, sada stoji u predvorju kućice. Majka stoji na ulaznim vratima i gleda u vrt gdje se zbor pjevača božičnih pjesama (za njih je upotrijebila šećerne mišiće) okupio u polukrugu i gleda u kuću.

Slučajno smo danas postavile i naš bor. Sasvim je malen, od cvjećara na dnu ulice, ali prekrasno miriše na iglice i smolu, poput one priče o djeci izgubljenoj u šumi, i imamo srebrne zvjezdice koje ćemo objesiti na grane i bijele svjećice koje ćemo omotati oko stabla. Anouk voli sama kititi bor, pa sam ga namjerno ostavila gologa tako da ga možemo kititi zajedno kad se vrati iz škole.

– Pa, čime se Anouk bavi ovih dana? – Bezbriznost u mom tonu je usiljena. – Čini se da neprestano nekamo trči.

Zozie se nasmiješila. – Skoro će Božić, rekla je. – Djeca su uvijek silno uzbuđena oko Božića.

– Ništa ti nije rekla? Nije ju pogodilo ovo s Thierryjem i sa mnom?

– Nije, koliko ja znam, rekla je Zozie. – Prije bih rekla da joj je laknulo.

– Dakle, ništa je ne brine?

– Ništa, osim ove zabave, rekla je Zozie.

Ta zabava. Još mi nije jasno što od nje očekuje. Od onoga dana kad ju je prvi put spomenula, moja je mala Anouk postala tvrdoglava i neobična; kroji planove; predlaže razna jela; poziva sve koji naiđu, s veličanstvenim prezirom prema praktičnim pitanjima kao što su slobodna sjedala i prostor.

– Možemo li pozvati Madame Luzeron?

– Naravno, Nanou. Ako misliš da će doći. – I Nica? – U redu.

– I Alicu, dakako. I Jean-Louisa i Paupaula.

– Nanou, svi ti ljudi imaju svoj dom – obitelj – i zašto misliš.

– Doći će, kaže ona, kao da je to osobno sredila.

– Kako znaš?

– Tako, znam.

Možda i zna, kažem sama sebi. Čini se da mnogo toga zna. A ima tu još nešto – neka tajna u njezinim očima – nagovještaj nečega iz čega sam ja isključena.

Gledam u čokolateriju. Unutra sve izgleda toplo, gotovo intimno. Svijeće gore na stolovima; adventski je izlog obasjan ružičastim žarom. Sve miriše po narančama i klinčićima iz vrećice koja visi iznad vrata; po borovini od božičnog drvca; po kuhanom vinu koje nudimo uz našu vruću čokoladu s mirodijama i svježem kolaču s đumbirom ravno iz pećnice. To ih privlači – po troje ili četvero odjednom – i redovne posjetitelje, i neznance i turiste. Zaustavljaju se pred izlogom, osjete miris i ulaze i pritom kao da su malo omamljeni, možda onim silnim mirisima i bojama i njihovim najmilijim slatkišima u staklenim kutijicama – kraknelom od gorke čokolade; mendians du roi; pločicama s ljutim čilijem; truflama s likerom od breskve; angelikom od bijele čokolade; keksićima s lavandom – koji svi nečujno šapću.

Kušaj me. Probaj me. Okusi me.

A Zozie u središtu svega. Čak i kad je najviše posla – smije se, smiješi, zadirkuje, poklanja čokoladne bombone, nešto priča Rosetti i kao da je sve malo vedrije samo zato što je tu...

Imam osjećaj kao da gledam samu sebe; onu Viannu koja sam bila u drugom životu.

Ali tko sam ja sada? Vrebam iza kuhinjskih vrata i nekako nisam u stanju odvratiti pogled. Sjećanje na neko drugo vrijeme; na muškarca koji stoji na sličnim vratima i sumnjičavo gleda unutra. Reynaudovo lice; njegov gladni pogled; mrske, opsjednute oči čovjeka koji je napola zgađen onime što vidi – ali koji unatoč tome ne može odoljeti da ne zaviruje unutra.

Je li moguće da sam ja to postala? Druga verzija Crnoga čovjeka? Drugi Reynaud, mučen užitkom, čovjek koji nije kadar podnijeti tuđu radost, koji stenje pod teretom zavisti i krivnje?

Glupost. Kako bih ja mogla zavidjeti Zozie?

Što je još gore, kako to da se ja bojim?

U četiri i trideset Anouk ulijeće s maglovite ulice sa sjajem u očima i izdajničkim svjetlucanjem za petama, što bi mogao biti Pantoufle, kad bi postojao. Pozdravlja Zozie srdačnim zagrljajem. Rosette se pridružuje. Okreću se s njom u krug i viču bam-bam-bam. To se pretvara u igru, u neku vrstu neobuzdanog plesa koji završava tako da se sve tri ruše, u smijehu i bez daha, na krznene ružičaste naslonjače.

I dok ja promatram s kuhinjskih vrata iznenada mi nešto pada na pamet. Naravno, ovdje ima previše duhova. Opasnih duhova; nasmijanih duhova; duhova iz prošlosti kojima naprosto ne smijemo dopustiti da se opet rode. A najčudnovatije je da izgledaju neobično živi; kao da bih ja, Vianne Rocher, mogla biti duh, a ona mala trojka u dućanu prava stvar, magični broj, krug koji se ne može razoriti.

To je glupost, dakako. Ja znam da sam stvarna. Vianne Rocher je naprosto ime koje sam nosila; možda čak i nije moje pravo ime. Ona ne može imati nikakve svrhe osim te; ne može imati budućnosti izvan mene.

Ali i dalje ne mogu prestati misliti o njoj, kao o nekom najdražem kaputu ili paru cipela, impulzivno poklanjanih u dobrotvorne svrhe, da bi ih volio i nosio neko drugi...

I sada ne mogu a da se ne zapitam.

Koliko sam same sebe razdavala? I ako ja više nisam Vianne – onda tko jest?

TREĆI DIO

TORANJ

1.

Srijeda, 19. Prosinca

O, dobar dan, madame. vaše omiljene? Da vidimo – čokoladne trufle po mom specijalnom receptu s urezanim znakom Dame Krvavog Mjeseca i uvaljane u nešto što draži nepce. Tucet? Ili da napravimo dva? Pakirane u kutiji od crnog svilenog papira i svezane jarko crvenom vrpcom.

Znala sam da će prije ili kasnije doći. Moji specijaliteti uglavnom imaju takav učinak. Došla je neposredno prije zatvaranja. Anouk je na katu radila domaću zadaću, a Vianne je opet bila u kuhinji pripremajući robu za sutra...

Najprije vidim kako je osjetila miris. On je kombinacija mnogočega; božićnog drvca u kutu; karakterističnog vonja stare kuće; naranče i klinčića; svježe samljevene kave; vrućega mlijeka; pačulija; cimeta – i dakako čokolade; opojan; bogat kao Krez; mračan kao smrt.

Ona se ogledava po lokalu; vidi draperije; slike; zvonca; ukrase; lutkinu kuću u izlogu; sagove na podu – sve jarko žuto i boje fuksije i grimizno i zlatno i zeleno. Ovdje je kao u pušionici opija, samo što ne kaže, a onda se čudi sama sebi i vlastitoj fantaziji. Jer ustvari ona nikad nije vidjela pušionicu opija – osim na stranicama Tisuću i jedne noći, ali nešto je posebno na ovome mjestu, misli. Nešto zamalo – čarobno.

Svjetlo na žutosivom nebu kao da najavljuje snijeg. Vremenske prognoze ga predviđaju već nekoliko dana, premda je na Anoukino veliko razočaranje još previše toplo za bilo što drugo osim za kišu miješanu s ledom i ovu beskonačnu maglu.

– Odvratno vrijeme, kaže Madame. Dakako, za nju i jest; ona ne vidi čaroliju u oblacima, već zagađenje; ne vidi zvijezde, već žarulje na božićnoj rasvjeti; ne vidi ugođe, ne vidi radosti, već samo beskrajnu, tjeskobnu gomilu ljudi koji se tiskaju u potrazi za darovima u posljednji čas, darovima koji će biti otvoreni bez radosti i u žurbi da stignu na nekakav ručak ili večeru u kojima neće uživati, s ljudima koje nisu vidjeli godinu dana i najradije uopće ne bi vidjeli...

Gledam joj lice kroz Zadimljeno Zrcalo. To je po mnogočemu kruto lice, lice žene čija osobna bajka nikad nije dobila mogućnost sretnog završetka. Ona je izgubila roditelje, muža i dijete; postala dobrostojeća isključivo napornim radom; isplakala sve suze još prije mnogo godina, i sada ne osjeća nikakve samilosti ni prema sebi ni prema bilo kome drugome. Ona ne podnosi Božić, prezire Novu godinu.

Sve to vidim kroz Oko Crnog Tezcatlipoca. I sada, uz najveći napor, upravo mogu razabrati što stoji iza Zadimljenog Zrcala – debela žena koja sjedi pred televizorom i jede minjone iz bijele kutije iz slastičarnice, dok njezin muž radi dokasna već treću noć zaredom; izlog trgovine antikvitetima i lutka s porculanskim licem pod zvonom; drogerija u kojoj se jednom zaustavila

da kupi pelene i mlijeko za svoju malu djevojčicu; lice njezine majke, široko i grubo i ravnodušno kad joj je došla reći užasnu vijest.

Ali otada je prevalila velik put. Zaista velik – a ipak se nešto zadržalo u njoj, ta praznina koja i dalje čezne za nečim što će je ispuniti.

– Dvanaest trufila. Ne. Neka bude dvadeset, kaže. Kao da trufle mogu bilo čemu pomoći. Ali ona misli da su na neki način ove trufle drugačije. I ta žena iza šanka, s dugačkom tamnom kosom u koju su upleteni kristalići, i cipelama smaragdne boje s blistavom potpeticom – cipelama stvorenim za cjelonoćni ples, za skokove, za letenje, za sve osim za hodanje – i ona izgleda nekako drugačije, ne poput svih ostalih ovdje, već na neki čudan način življa, stvarnija.

Na šanku se nešto tamnoga praha kakaa prosulo s trufila na staklo. Vrlo je lako vrškom prsta u čokoladni prah ucrtati znak Jednoga Jaguara – mačjega Oblaka Crnoga Tezcatlipoce. Ona zuri u njega dok ja zamotavam kutiju, polako rukujući vrpcom i papirom, napola hipnotizirana bojama i mirisom.

Tada ulazi Anouk – baš u pravi trenutak – sva raščupana, smije se nečemu što je Rosette učinila i Madame podiže pogled i lice joj se iznenada ukoči.

Prepoznaje li ona nešto? Je li moguće da je ona žica, onaj talent koji tako obilno nadahnjuje Viannu i Anouk, ostavio nekakav trag i ovdje na izvoru? Anouk joj se smiješi, vedro kako samo ona može. Madame uzvraća smiješak, isprva s oklijevanjem, ali kad se konjunkcija Krvavog Mjeseca i Zečjeg Mjeseca udruži s napetošću Jednoga Jaguara, njezino mlohavo lice postaje gotovo prekrasno od čežnje.

– A tko je ovo? – kaže.

– To je moja mala Nanou.

Ništa drugo ne moram reći. Vidi li Madame nešto poznato u tom djetetu ili ju je jednostavno osvojila sama Anouk, s onim licem porculanske lutke i bizantinskom kosom, tko to zna? Ali oči Madame odjednom su zasjale i kad joj ja predložim da ostane i popije čokoladu (možda uz jednu od mojih specijalnih trufila), ona bez oklijevanja prihvaća poziv i nakon što se smjestila uz jedan od rukom oslikanih stolova gleda, s intenzitetom koji nadilazi puku glad, u Anouk dok ona ulazi u kuhinju i izlazi; pozdravlja Nica dok prolazi kraj vrata i poziva ga na čaj; igra se s Rosettom i njezinom kutijom gumbića; pripovijeda o sutrašnjem rođendanu; trči van da provjeri je li počelo sniježiti; opet trči unutra; baca pogled na promjene u adventskoj kućici; razmješta jednu ili dvije ključne figure, a tada opet provjerava pada li snijeg – past će, mora pasti, barem na Badnjak, zato što ona voli snijeg više od svega.

Vrijeme je da se lokal zatvori. Zapravo, prošlo je dvadeset minuta od vremena zatvaranja kad se Madame stresla kao da se budi iz neke omaglice.

– Kakvu slatku curicu imate, kaže dok ustaje, otreša čokoladne mrvice s krila i čeznutljivo gleda u kuhinjska vrata kroz koja je Anouk već izišla, pokupivši na kraju i Rosettu. – Igra se s onom drugom baš kao sestra.

Moram se nasmiješiti, ali ne pokušavam je ispraviti.

– Imate li vi djece? – kažem.

Kao da načas oklijeva. Zatim kima glavom. – Kćer, kaže. – Vidjet ćete se za Božić?

Oh, bol koju takvo pitanje nehotice može izazvati – vidim je u njezinim bojama, u čistom proplamsaju blistave bjeline koja poput munje presijeca sve ostalo.

Ona stresa glavom i nema hrabrosti da progovori. Čak i sada, nakon toliko godina taj osjećaj još ima moć daje iznenadi svojom neposrednošću. Kada će izbljedjeti, kao što su joj toliki obećali? Do sada nije – ta tuga nadvladava sve ostalo, i šalje muža, ljubavnika, majku, prijatelja u dubine beznačajnosti u usporedbi s očajnom provalijom gubitka djeteta.

– Izgubila sam je, kaže tihim glasom.

– Tako mi je žao. – Polažem joj ruku na nadlakticu. Imam na sebi kratke rukave i moja narukvica opterećena sitnim privjescima uporno zveckea. Sjaj srebra hvata joj pogled.

Mali privjesak s mačkicom pocrnio je od starosti i više je nalik na Jednoga Jaguara Crne Tezcatlipoce nego na jeftinu svjetlucavu dranguliju kakav je nekoć bio.

Ona ga primjećuje i ukoči se, i gotovo smjesta pomisli da je to nevjerojatno, da takvih koincidencija nema, daje to samo obična jeftina narukvica s privjescima i da ne može imati baš nikakve veze s davno izgubljenom dječjom narukvicom i njezinom malom srebrnom mačkicom.

Ali, ah! Sto ako može, misli ona. Takve se stvari događaju – ne uvijek u filmovima, ali ponekad u životu.

– To je z-zanimljiva n-narukvica.

Glas joj je sada toliko drhtav da jedva izgovara riječi.

– Hvala. Imam je već godinama.

– A, zbilja?

Kimam glavom. – Svaki od ovih privjesaka podsjeća me na nešto. Ovo je kad je umrla moja majka. – Pokazujem privjesak u obliku lijesa. Taj je zapravo iz Mexico Cityja – vjerojatno sam ga dobila u nekoj pinati – i na poklopcu lijesa urezan je mali crni križ.

– Vaša majka?

– Pa, tako sam je zvala. Nikad nisam upoznala svoje prave roditelje. Ovaj ključ sam dobila za dvadeset prvi. A ova mačka je moj najstariji i najsretniji privjesak. Imam ga cijeli život, čini mi se, čak i prije nego što su me usvojili.

Ona sad zuri u mene gotovo ukočena. To je nemoguće, i ona to zna – ali nešto manje racionalno u njoj uporno ponavlja da se čudesa događaju, da čarolija postoji. To je glas žene koja je ona nekoć bila, žene koja se – tek što je navršila sedamnaestu – zaljubila u muškarca od trideset i dvije godine koji joj je rekao da je ljubi i kome je vjerovala.

A što je s onom malom curicom? Nije li u njoj nešto prepoznala? Nešto što je vuče i trga za srce poput mačkice koja nateže klupko vune.

Neki su ljudi – na primjer ja – rođeni da budu cinici. Ali kad je netko jednom vjernik, ostaje vjernik. Slutim da je Madame jedna od takvih; zapravo, znam to od trenutka kad sam vidjela one porculanske lutke u predvorju hotela Le Stendhal. Ona je ostarjeli romantik, ogorčena, razočarana i stoga to ranjivija, i njezina pinata treba tek jednu riječ od mene da se otvori poput cvijeta.

Riječ? Mislila sam ime, dakako.

– Moram zatvoriti dućan, Madame. – Blago je usmjeravam prema vratima. – Ali ako želite opet doći – priređujemo zabavu na Badnjak. Ako nemate nikakvih drugih planova možda biste htjeli navratiti na jedan sat?

Gleda me očima blistavim poput zvijezda.

– O, da, kaže šaptom. – Hvala vam. Hoću.

2.

Srijeda, 19. Prosinca

Danas ujutro Anouk je otišla u školu bez pozdrava. To me ne bi smjelo previše iznenaditi – to zapravo radi svakoga dana ovoga tjedna: nakon što kasno side na doručak, vikne Bog svima!, pokupi kroasan jednom rukom i odjuri u mrak.

Ali to je Anouk, koja mije nekad lizala lice od pukog oduševljenja i vikala Volim te! preko prometne ulice – a sada je šutljiva i tako obuzeta sama sobom da se ja osjećam osiromašenom i ukočenom od straha; dvojbe koje su me pratile otkako se rodila, sada rastu kako tjedni prolaze.

Ona odrasta, dakako. Druge su joj stvari na umu. Prijatelji u školi. Domaće zadaće. Nastavnici. Možda dečko (Jean-Loup Rimbault), ili slatki delirij prve zaljubljenosti. Postoji možda i nešto drugo; šapatom izgovorene tajne; veliki planovi; stvari koje će možda reći prijateljicama, ali zbog kojih bi se, da ih zna njezina majka, strašno postidjela.

Sve je to posve normalno, govorim sama sebi. A ipak je taj osjećaj isključenosti gotovo više nego što mogu podnijeti. Mi nismo poput drugih ljudi, čini mi se. Anouk i ja smo drugačije. I ma koliko zbog toga imala neprilika, više to ne mogu zanemariti.

I s tim saznanjem primjećujem da se mijenjam – da se otesam i kritiziram i najmanju sitnicu, i kako bi moje ljetno dijete moglo znati da taj ton u mom glasu nije ljutnja, već strah?

Je li i moja majka to osjećala? Je li i nju progonio taj osjećaj gubitka, taj strah još veći od straha od smrti, dok je uzalud pokušavala, poput svih majki, zaustaviti bezobziran tijekom vremena? Je li me slijedila, kao što ja slijedim Anouk, i skupljala znake na putu? Igračke koje sam prerasla; odjeću koju sam odbacila; priče pred spavanje koje su ostale neispričane; sve to napušteno na njezinu tragu dok dijete znatiželjno hita u budućnost, daleko od djetinjstva, daleko od mene.

Majka mi je jednom pripovijedala jednu priču. Jedna je žena očajnički željela dijete, ali budući da nije mogla zanijeti, jednoga je zimskog dana napravila dijete od snijega. Oblikovala ga je sa silnom pažnjom, odjenula ga i mazila ga i pjevala mu, sve dok joj se Zimska Kraljica nije smilovala i dijete oživila.

Žena – majka – bila je izvan sebe od sreće. Zahvaljivala je Zimskoj Kraljici sa suzama radosnicama i zaklela se da njezinoj kćeri nikada ničega neće nedostajati, niti će upoznati tugu sve dok je živa.

– Ali budite oprezni, gospodo, upozorila ju je Zimska Kraljica. – Slično doziva slično; a promjena promjenu; i svijet se okreće, bilo to dobro ili zlo. Dobro čuvajte svoje dijete od sunca; nastojte da vam ostane poslušna dokle god može. Jer dijete želje nikad nije zadovoljno – čak ni majčinom ljubavlju.

Ali majka ju je jedva slušala. Odvela je svoje dijete kući i voljela je i brinula se za nju, baš kao što je obećala Zimskoj Kraljici. Vrijeme je prolazilo; djevojčica je rasla čudesnom brzinom; snježno bijela i crna kao trnjina i prekrasna kao vedar zimski dan.

Tada je došlo proljeće; snijeg se počeo topiti i Snježno Dijete bilo je sve nemirnije. Ona hoće izaći, govorila je; biti s drugom djecom; igrati se. Majka ju je isprva odbijala, dakako. Ali dijete se nije dalo urazumiti. Plakala je, smršavjela, nije htjela jesti, tako da je majka napokon nevoljko popustila.

– Čuvaj se sunca, upozorila ju je. – I nikako nemoj skidati kapu i kaput.

– U redu, rekla je djevojčica i odskakutala.

Cijeloga se toga dana Snježno Dijete igralo. Bilo je to prvi put što je uopće vidjela drugu djecu. Prvi put se igrala skrivača; naučila je igre uz koje se pjeva i uz koje se plješće i uz koje se trči, i još štošta. Kad je došla kući, izgledala je neobično umorno, ali sretnija nego što ju je majka ikad ranije vidjela.

– Mogu li sutra opet izaći?

Teška srca, majka je pristala – sve dok ne skida sa sebe kapu i kaput – i još je jednom Snježno Dijete provelo cijeli dan vani. Sklopila je tajna prijateljstva i preuzela svečane obveze; ogulila koljena prvi put u životu, i još se jednom vratila kući blistavih očiju i zahtjevom da i sutra opet izađe.

Majka se bunila – dijete je bilo iscrpljeno – ali napokon je još jednom popustila. I toga trećega dana, snježno je dijete otkrilo neodoljivu radost neposluha. Prvi put u svom kratkom životu prekršila je obećanje; razbila prozor; poljubila momka; i skinula kapu i kaput na suncu.

Vrijeme je prolazilo. Kad je pala noć a Snježno Dijete se još nije vratilo, majka ju je otišla tražiti. Pronašla je njezin kaput; pronašla je kapu; ali Snježnom Djetetu nije bilo ni traga, nikad više, osim lokvice vode, gdje nikakve lokvice prije nije bilo.

Dakle, tu priču nikad nisam baš voljela. Od svih priča koje mi je majka pričala, ta me je najviše plašila; ne zbog same priče, već zbog izraza na njezinu licu i drhtaja u glasu i bolnog čvrstog zagrljaja u koji me stezala dok je vjetar mahnitao u zimskoj tmuni.

Dakako, tada nisam imala pojma zašto se toliko bojala. Sada znam. Kažu da je najveći strah u djetinjstvu strah da će te napustiti roditelji. Tolike se dječje priče bave tim strahom; Ivica i Marica; Dječica u šumi; Snjeguljica koju proganja zla kraljica.

Ali sada sam ja ta koja je izgubljena u šumi. Čak i uz vrući kuhinjski štednjak, drhtim i čvršće navlačim svoj debeli džemper oko ramena. Ovih dana osjećam hladnoću; ali Zozie je još obučena kao za ljeto, u onu šarenu suknju i baletne cipelice, kose podignute i svezane žutom vrpcom.

– Idem van na sat, dva. U redu?

– Dakako.

Kako je mogu odbiti, kada i dalje ne želi prihvatiti nikakvu plaću?

I opet se, još jednom, šutke pitam. Koja je tvoja cijena ? Sto zapravo hoćeš?

Vani i dalje puše prosinački vjetar. Ali vjetar nema vlasti nad Zozie. Promatram je dok gasi svjetla pred dućanom, i čujem kako pjevuši dok zatvara kapke na izlogu u kojem su drvene lutke-vačice u kući s gipsanim ukrasima okupljene oko rođendanskog prizora, dok vani, pod svjetiljkom u trijemu, zbor čokoladnih mišića sa sićušnim malim notama prikačenim za šapice šutke pjeva u šećernom snijegu.

3.

Četvrtak, 20. Prosinca

Thierry je danas opet dolazio, ali Zozie ga se riješila – nisam baš sigurna kako. Toliko joj dugujem, činjenica koja me uznemiruje više od svega. Ali nisam zaboravila ono što sam neki dan vidjela u čokolateriji, niti onaj nelagodni osjećaj da gledam samu sebe – Viannu Rocher kakva sam nekoć bila – nanovo rođenu u osobi Zozie de l'Alba, osobi koja se služi mojim metodama, izgovara moje rečenice, izaziva me da joj se suprotstavim.

Danas sam je potajice promatrala cijeli dan, kao i jučer i prekjučer. Rosette se mirno igrala; izmiješani mirisi klinčića i sljeza i cimeta i ruma širili su se po toploj kuhinji; ruke su mi bile osute šećerom u prahu i kakaom; bakar je blistao; kotlić za vodu je pjevušio na ognjištu. Sve je bilo tako poznato – tako besmisleno udobno – a ipak, jedan dio mene nije se mogao smiriti. Svaki put kad je zvonce zazvonilo pogledala sam u dućan da provjerim.

Nico je navratio u pratnji Alice, i oboje su izgledali upravo nevjerovatno sretno. Nico mi kaže daje izgubio na težini, unatoč ovisnosti o kokosovim puslicama. Slučajni promatrač ne bi možda ni primijetio razliku (on još izgleda jednako velik i veseo kao uvijek); ali Alice kaže da je izgubio pet kila i da može stegnuti pojas tri rupice bliže.

– To je valjda tako kad si zaljubljen, rekao je Zozie. – To sigurno troši kalorije ili tako nešto. Ej, sjajno druce. Izvrsno. Hoćeš i ti takvo, Alice?

Alicin glas se toliko ne čuje. Ali ako ništa drugo, progovorila je; i na njezinu sitnom, šiljastom licu kao da se danas pojavilo nešto boje. Uz Nica izgleda kao dijete; ali sretno dijete, ne više izgubljeno, i čini se da ga jednostavno nikad ne prestaje gledati.

Sjetila sam se adventske kućice i ona dva mala lika koja se drže za tanke ručice pod božićnim drvцем.

Zatim je tu Madame Luzeron, koja je počela sve češće navraćati i koja se igra s Rosettom dok pijucka svoju moku. I ona izgleda opuštenije, a danas je na sebi imala jarko crveni twinset pod crnim zimskim kaputom, i u jednom trenutku je doslovce kleknula i onda su ona i Rosette vrlo svečano vozikale drvenog psa amo-tamo po pločicama na podu.

Tada su se igri pridružili Jean-Louis i Paupaul, i Richard i Mathurin na putu na petanque; i Madame Pinot, koja prije šest mjeseci sigurno ne bi ušla, ali koju Zozie zove po imenu (Hermine) i koja posve normalno traži svoju uobičajenu.

I dok je to prometno poslijepodne žurno odmicalo, bila sam dirnuta kad sam vidjela kolike su mušterije donijele darove za Rosettu. Zaboravila sam da je vjerojatno viđaju uz Zozie, dok ja otraga pripremam čokoladne bombone, ali ipak je to bilo neočekivano i podsjetilo me na sve one prijatelje koje smo stekle otkako nam se Zozie pridružila prije mjesec dana.

Među darovima bio je drveni psić od Madame Luzeron; zeleno obojeni stalak za kuhano jaje od Alice; plišani zec od Nica; slagalica od Richarda i Mathurina; crtež majmuna od Jean-Louisa i Paupaula. Čak je i Madam Pinot iz dućana na uglu navratila sa žutom vrpcom za kosu za Rosettu – i da ostavi narudžbu za bombone s kremom od ljubičica kojima je bila toliko oduševljena daje to graničilo s pohlepom. Tada je ušao Laurent Pinson, da kao obično krade šećer i da me obavijesti s očajem punim užitka kako je posao svuda grozan, i kako je upravo vidio jednu muslimanku potpuno pokrivenu od glave do pete kako ide niz Rue des Trois Freres, a kad je izlazio spustio je na stol paketić koji je, kako se ustanovilo kad smo ga otvorili, sadržavao ružičastu plastičnu narukvicu s privjescima, vjerojatno besplatan prilog uz neki tinejdžerski časopis, koju Rosette nekritički obožava i ne želi skinuti čak ni kad se kupu.

I tada, baš kad smo trebali zatvoriti, ona čudna žena koja je jučer bila ovdje opet je navratila, kupila još jednu kutiju trufila i ostavila dar za Rosettu. To je prvo što me iznenadilo – ona nije redovna mušterija i čak joj ni Zozie ne zna ime – ali kad smo razmotali dar, naše je iznenađenje bilo još veće. Unutra je bila kutija s lutkom, ne velikom ali očito antiknom, s mekanim tijelom i porculanskim licem uokvirenim šeširićem podstavljenim krznom. Rosette je oduševljena, naravno, ali nisam mogla prihvatiti tako raskošan dar od neznanke, pa sam spremila lutku natrag u kutiju u namjeri da je ženi vratim kada – i ako – opet naiđe.

– Nemoj razbijati glavu oko toga, rekla je Zozie. – Vjerojatno je to bila lutka njezine djece, tako nešto. Gledaj Madame Luzeron i onaj njezin namještaj za lutkinu kuću.

Istaknula sam: – Te su stvari samo posuđene.

– Ma hajde, Yanne, rekla je Zozie. – Ne smiješ biti toliko sumnjičava. Moraš dati ljudima priliku.

Rosette je prstom pokazala kutiju. Beba, pokazala je znakovima.

– Dobro. Ali samo za večeras.

Rosette je šutke kriknula.

Zozie se nasmiješila. – Vidiš? Nije baš tako teško.

Ipak, nikako se ne mogu osloboditi toga osjećaja nelagode. Vrlo se rijetko bilo što dobiva besplatno – nema ni dara ni usluge koji se na kraju ne moraju platiti. Život me barem tome naučio. Zato sam sada opreznija. Zato držim ona zvonca nad vratima da me upozore na Ljubazne, na izaslanike koji dolaze naplatiti dug.

Danas je Anouk došla iz škole kao obično i ničim nije najavila svoju nazočnost osim hitrim trkom po drvenim stubama dok je odlazila u svoju sobu. Pokušala sam se prisjetiti kada me posljednji put pozdravila onako kao nekad, kad bi me potražila u kuhinji sa zagrljajem i poljupcem i pravom baražnom vatrom brbljarija. Uvjeravam samu sebe kako sam previše

osjetljiva. Ali sjećam se vremena kad me ne bi mogla zaboraviti poljubiti baš kao što ne bi mogla zaboraviti Pantouflea.

Da, da, sada bih čak i to s veseljem dočekala. Jedan kratak pogled na Pantouflea; neku usputnu riječ. Neki znak da ono ljetno dijete koje sam poznavala nije potpuno iščezlo. Ali sada ga već danima nisam vidjela, i ona jedva sa mnom razgovara – čak ni o Jean-Loupu Rimbaultu, ni o svojim prijateljicama iz škole, ni o Rouxu, o Thierryju, pa čak više ni o onoj zabavi – premda znam koliko se oko nje trudi, ispisuje pozivnice na kartončićima – od kojih je svaki ukrašen grančicom božikovine i slikom majmuna – prepisuje jelovnike; planira društvene igre.

A sada zatječem samu sebe kako je gledam preko stola za večerom i čudim se koliko je izrasla i kako je iznenada, uznemirujuće, lijepa, s onom tamnom kosom i olujnim očima i obećanjem jagodica na živahnom licu.

Zatječem samu sebe kako je promatram s Rosettom, gledam kako graciozno, oprezno saginje glavu nad rođendanskom tortom sa žutom glazurom i kako su čudnovato dirljive te sitne Rosettine ručice u njezinim većima. Puhni u svijeće, Rosette, kaže ona. Ne, nemoj sliniti. Puši. Ovako.

Zatječem samu sebe kako je promatram sa Zozie.

I, oh, Anouk – to se događa tako brzo – taj iznenadni prijelaz iz svjetla u sjenu, iz položaja u kojemu si središte nečijeg svijeta do onoga kad nisi ništa drugo do detalj u borduri, lik u sjeni, rijetko promatran, jedva primijećen.

Poslije u kuhinji, kasno te večeri, stavljam njezinu školsku odjeću u perilicu. Na trenutak je prinosim licu kao daje možda zadržala neki dio nje koji sam izgubila. Miriše na otvoreni prostor, i na dim tamjana iz Zoziene sobe, i na slatkasto-keksasti znoj. Osjećam se poput žene koja pretražuje odjeću svoga ljubavnika ne bi li našla kakav znak nevjere.

A u hlačama njezinih traperica pronalazim nešto što je zaboravila izvaditi. To je lutka napravljena od drvene kvačice, ista ona vrsta lutke koju je izrađivala za izlog. Ali kad sam ovu поближе pogledala, prepoznala sam koga bi trebala predstavljati; vidim oznake izvučene po njoj flomasterom i tri crvene vlasi vezane oko struka, a ako malo zažmirim, jasno vidim žar koji je okružuje, tako slabašan i tako vrlo poznat da bi mi inače možda i promaknuo.

Opet idem do onoga adventskog izloga u kojem je već postavljen sutrašnji prizor. Vrata se otvaraju u blagovaonicu i svi su okupljeni oko stola na kojem stoji čokoladna torta, još nerazrezana. Na stolu su sićušne svijeće i sićušni tanjurići i čaše i sada, kad pažljivije promotrim, mogu prepoznati gotovo svakoga – debelog Nica, Zozie, malu Alice u njezinim velikim čizmama, Madame Pinot s njezinim raspelom, Madame Luzeron u njezinu kaputu za sprovode, Rosettu, sebe, čak i Laurenta – i Thierryja koji nije pozvan i stoji pod snijegom pokrivenim stablima.

I svi su oni označeni onim zlatnim sjajem.

Takva sitnica.

Tako nešto golemo.

Pa valjda u igri nema nikakva zla, mislim. Pomoću igara djeca počinju razumijevati svijet; a priče, pa čak i najmračnije među njima, sredstvo su pomoću kojeg se uče prihvaćati gubitak, okrutnost, smrt.

Ali ima još nešto u ovom malom tableauu. Prizor obitelji i prijatelja za stolom – svijeće; bor; panj od čokolade – sve je to smješteno unutar kuće. Vani je prizor posve drugačiji. Težak snijeg u obliku šećera u prahu nakupio se na zemlji i stablima. Jezero s patkama sada je zamrznuto; šećerni miševi sa svojim notama otišli su, i dugačke, ubojite ledene svijeće – kao lilihip, ali oštre poput stakla – sada vise s grana drveća.

Thierry stoji točno pod njima, a tamni snjegović od čokolade, velik kao medvjed, prijeteći ga promatra iz obližnje šume.

Naginjem se da bolje vidim tu lutkicu-kvačicu. Upravo je sablasno nalik Thierryju; njegova odjeća, njegova kosa, njegov mobitel, čak nekako i njegov izraz prikazan nekom ambivalentnom crtom i dvjema točkama umjesto očiju.

A ima tu još nešto. Spiralni simbol u šećernom snijegu iscrtan vrškom jednog malog prsta. Već sam ga i prije vidjela, u Anoukinoj sobi, nacrtanoga kredom na njezinoj zidnoj ploči; izvučenoga olovkom na papiru; reproduciranoga stotinu puta pomoću gumba i djelića slagalice na ovome podu, koji sada sja neporecivim sjajem.

I sada počinjem shvaćati. Oni znakovi ugrebeni pod šank. Amajlije koje vise nad vratima. Nova navala mušterija; novostečeni prijatelji; sve one promjene koje su se ovdje dogodile u proteklih nekoliko tjedana. To je mnogo više od dječje igre. To je više nalik na tajnu kampanju za osvajanje teritorija za koji čak nisam ni znala da je sporan.

A vojskovođa iza te kampanje?

Moram li uopće pitati?

4.

Petak, 21. Prosinca

Zimski solsticij

Uvijek je ludnica posljednjeg dana polugodišta. Umjesto nastave, uglavnom imamo sportske igre i pospremamo; održavaju se zabave po razredima uz kolače i božićne čestitke; nastavnici koji se cijelu godinu nisu ni nasmiješili hodaju naokolo s jeftinim bižuterijskim božićnim naušnicama i kapama Djeda Mraza, a ponekad čak dijele i bombone.

Chantal & Co. drže se na distanci. Otkako su se vratile u neko doba prošloga tjedna nisu ni upola tako popularne kao nekada. Možda je stvar u tim glistama. Suzina kosa se vraća, premda i dalje neprestano nosi kapicu. Chantal izgleda u redu, rekla bih, ali Danielle, koja je nazivala Rosettu onim imenima, izgubila je većinu kose i pritom i obrve. One nikako ne mogu znati da sam to ja napravila – ali ipak mi se uklanjaju s puta, obilaze me kao ovce električnu ogradu. Nema više igara s tropa. Nema više podvala. Nema više šala na račun moje kose, niti posjeta čokolateriji. Mathilde je čula kako Chantal kaže Suzi da sam ja – jeziva. Jean-Loup i ja krepavali smo od smijeha. – Jeziva. Mislim, gdje je tome kraj?

Ali sada su preostala još samo tri dana, a još nema nikakva znaka od Rouxa. Tražim ga cijeli tjedan, ali nitko ga nije vidio. Danas sam čak otišla do prenoćišta, ali tamo nema nigdje nikoga, a Rue de Clichv nije ulica u kojoj bi se čovjek rado zadržavao – posebno ne sada kad se smrkava, s bljuvotinom po pločnicima i pijancima koji spavaju umotani u vežama iza čeličnih kapaka.

Ali pomislila sam da će barem sinoć navratiti – za Rosettin rođendan, ako ništa drugo – i dakako da nije. Strašno mi nedostaje. Ali nekako neprestano mislim da je nešto pošlo po zlu. Je li lagao da ima brod? Je li krivotvorio onaj ček? Je li otišao zauvijek? Thierry kaže daje bolje da nestane ako zna stoje dobro za njega. Zozie kaže da je možda još u blizini i da se negdje krije. Maman ne kaže ništa.

Sve sam to ispričala Jean-Loupu. O Rouxu, Rosetti i cijelom tom cirkusu. Rekla sam mu da nije Roux najbolji prijatelj, a da se bojim da je sada zauvijek otišao, a on me poljubio i rekao da je on moj prijatelj.

Bio je to samo poljubac. Ništa odurno. Ali sada osjećam kao da me stalno prolaze trnci, i kao da mi u želucu svira nekakav triangel, i mislim da možda.

O, jedna ja.

On kaže da bih trebala razgovarati s Maman i pokušati s njom sve raščistiti, ali ona je u posljednje vrijeme tako zaposlena, a za večerom je ponekad tako tiha i gleda me nekako tužno i razočarano, kao da sam nešto trebala učiniti, a ja ne znam što bih rekla da sve ispravim.

Možda sam se zato večeras spotaknula. Opet sam razmišljala o Rouxu i zabavi i pitala se mogu li se nadati da će uopće doći. Jer već je dovoljno loše što je propustio Rosettin rođendan, ali ako se ne pojavi na Badnjak, onda ništa neće ispasti onako kako smo planirale, kao da je on neki poseban tajni sastojak u receptu koji bez toga ne može uspjeti. A ako sve ne bude kako treba, onda se stvari nikad neće vratiti na ono što su bile prije, a moraju, moraju, posebno sada.

Zozie je večeras morala izaći, a Maman je opet dokasna radila. Sada dobiva toliko narudžbi da jedva izlazi s njima na kraj. I tako sam ja za večeru napravila lonac špageta i onda svoje odnijela u sobu da Maman ima prostora za rad.

Bilo je deset sati kada sam otišla spavati, ali čak ni onda nisam mogla zaspati pa sam sišla u kuhinju popiti malo mlijeka. Zozie se još nije vratila, a Maman je pravila čokoladne trufle. Sve je mirisalo na čokoladu; haljina koju je Maman imala na sebi, njezina kosa, čak i Rosette koja se igrala na kuhinjskom podu s komadom tijesta i nekoliko kalupa za kekse.

Sve je to izgledalo tako sigurno; tako poznato. Morala sam znati da se varam. Maman je izgledala umorna i nekako napeta, mlatila je po toj masi za trufle kao da je tijesto za kruh ili nešto slično, i kad sam došla po svoju čašu mlijeka jedva da me je i pogledala.

– Požuri, Anouk, rekla je. – Ne želim da ostaješ tako kasno na nogama.

No, dobro, Rosette ima samo četiri godine, pomislila sam, a ona smije ostati dokasna.

– Pa praznici su, rekla sam.

– Ne želim da se razboliš, rekla je Maman.

Rosette me vukla za nogavicu od pidžame. Htjela mi je pokazati što je napravila od tijesta.

– Baš lijepo, Rosette. Hoćemo li ih sada ispeći?

Rosette se iscerila i znakovima pokazala njam, njam.

Hvala nebesima što imamo Rosettu, pomislila sam. Uvijek vesela; uvijek se smiješi. Ne kao svi ostali oko mene. Kad odrastem, živjet ću s Rosettom; možemo stanovati na brodu na rijeci, kao Roux, i jesti kobasice ravno iz konzerve i paliti krijesove uz rijeku, i možda bi i Jean-Loup mogao živjeti u blizini.

Upalila sam pećnicu i izvukla lim za pečenje. Rosettini oblici bili su malo zamusani, ali to neće biti važno kad budu pečeni.

– Ispeći ćemo ih dvaput, kao tvrde kekse, rekla sam. – Onda ih možemo objesiti na božićno drveće.

Rosette se nasmijala i hukala u oblike od tijesta kroz staklena vrata pećnice i znakovima im naređivala da se brzo ispeku. Morala sam se nasmijati i na tren sam osjetila olakšanje, kao da je nekakav oblak nestao s obzorja. A onda je progovorila Maman, i oblak se vratio.

– Našla sam nešto tvoje, rekla je, i dalje lupajući smjesom za trufle. Pitala sam se što je pronašla i gdje. U mojoj sobi, ili možda u mojim džepovima. Ponekad mi se čini da me uhodi. Uvijek znam kad mi je pregledavala stvari; knjige više nisu na svom mjestu; papiri su izmiješani; igračke pospremljene. Ne znam točno što traži – ali do sada nije pronašla moje posebno tajno skrovište. To je kutija za cipele skrivena u dnu mog ormara, s mojim dnevnikom i nekoliko slika i još nekim stvarima koje ne želim da bilo tko vidi.

– Ovo je tvoje, je li? – posegla je u kuhinjsku ladicu i izvukla Rouxovu lutku-kvačicu koju sam bila ostavila u džepu traperica. – Jesi li je ti napravila?

Kimnula sam glavom.

– Zašto?

Neko vrijeme nisam ništa rekla. A što sam mogla reći? Ne vjerujem da bih joj mogla objasniti, čak i da sam htjela. Da sve opet dođe natrag na svoje mjesto, da se Roux vrati, i ne samo Roux.

– Našla si se s njim, je li? – rekla je.

Nisam odgovorila. Već je znala.

– Zašto mi nisi rekla, Anouk? – upitala je.

– Dobro, a zašto mi ti nisi rekla da je on Rosettin tata?

Sada se Maman gotovo ukočila. – Tko ti je to rekao?

– Nitko, rekla sam.

– Možda Zozie?

Stresla sam glavom.

– Tko onda?

– Sama sam pogodila.

Odložila je žlicu kraj zdjele i vrlo polako sjela na kuhinjski stolac. Sjedila je šutke tako dugo da sam osjetila kako ono tijesto u pećnici počinje gorjeti. Rosette se još igrala s kalupima za kekse i slagala ih jedan na drugi. Napravljeni su od plastike, ima ih šest, svaki u drugoj boji: ljubičasta mačka, žuta zvijezda, crveno srce, plavi mjesec, narančasti majmun i zeleni dijamant. Nekad, kad sam bila mala, voljela sam se igrati s njima i pravila sam čokoladne kekse i kekse s đumbirom i ukrašavala sam ih žutim i bijelim šećerom u prahu iz vrećice.

– Maman? – rekla sam. – Je li ti dobro?

Na trenutak nije ništa govorila samo me gledala, očima tamnim kao vječnost. – Jesi li mu rekla? – izgovorila je napokon.

Nisam ništa odgovorila. Nisam ni morala. Mogla je to jasno vidjeti u mojim bojama, baš kao što sam ja mogla vidjeti u njezinim. Htjela sam reći daje sve u redu, da mi ne mora lagati, da ja znam mnogo štošta, da bih ja mogla pomoći njoj.

– No, dobro, sada barem znamo zašto je otišao.

– Misliš da je otišao?

Maman je samo slegla ramenima.

– Ne bi on otišao zbog toga!

Sada se samo umorno nasmiješila i pružila ruku s lutkom-kvačicom na kojoj je sjao znak Promjenjivog Vjetra.

– To je samo lutka, Maman, rekla sam.

– Nanou, ja sam mislila da mi ti vjeruješ.

Vidjela sam tada njezine boje, sve same tužne sive i tjeskobne žute, poput starih novina koje su ležale na tavanu i koje je netko odlučio baciti. I sada sam napokon vidjela što Maman misli – barem neke odsjaje – kao da listam neku knjižicu s mislima.

Slika mene, šest godina stare, kako sjedim kraj nje za kromiranim šankom i obje se kesimo kao luđakinje, uz visoku čašu pjenušave vruće čokolade i dvije male žličice između nas. Knjiga bajki sa slikama ostavljena je na stolcu. Jedan moj crtež s dva drhtava lika koji bi mogli biti ja i Maman, oba sa smiješkom velikim kao ljetna lubenica, stoje pod stablom od lilihipa. Ja lovim ribu iz Rouxova čamca. Ja, sada, trčim s Pantoufleom, trčim prema nečemu što nikada ne mogu doseći.

I nešto – neka sjena – nad nama.

Preplašila sam se kad sam vidjela koliko se boji. I htjela sam joj vjerovati, reći joj kako je sve u redu i kako nikad ništa nije zauvijek izgubljeno, jer ćemo Zozie i ja to vratiti.

– Sto ćete vratiti?

– Ne brini se, Maman. Ja znam što radim. Ovaj put neće biti Nezgode.

Boje su joj se rasplamsale, ali lice joj je ostalo smireno. Nasmiješila mi se, a onda je progovorila vrlo polako i strpljivo kao da govori Rosetti. – Slušaj, Nanou. Ovo je vrlo važno. Želim da mi sve kažeš.

Oklijevala sam. Obećala sam Zozie.

– Vjeruj mi, Anouk. Ja moram znati.

I tako sam joj pokušala protumačiti Zozienu Sustav; i boje, i imena, meksičke simbole, i Promjenjivi Vjetar, i naše lekcije gore u Zozienuj sobi, i kako sam pomogla Mathildi i Claudeu, i kako smo pomogle da naša čokolaterija počne napokon zarađivati, i o Rouxu i o lutkama-kvačicama i kako je Zozie rekla da ne postoje nikakve Nezgode, samo obični ljudi i ljudi poput nas.

– Ti si rekla da to nije prava magija, rekla sam. – Ali Zozie kaže da se moramo služiti onime što imamo. Ne smijemo se samo pretvarati da smo kao svi drugi. Ne smijemo pristati na skrivanje.

– Ponekad je skrivanje jedini način.

– Ne, ponekad možeš uzvratiti udarac.

– Uzvratiti udarac? – rekla je.

I onda sam joj pričala što sam napravila u školi; i kako mi je Zozie pričala kako se jaše na vjetru, i kako se iskorištava vjetar, i kako se ne smijemo bojati. I napokon sam joj ispričala o Rosetti i meni i kako smo pozvale Promjenjivi Vjetar da vrati Rouxa tako da budemo obitelj.

Tu se trgnula kao da se opekla.

– A Thierry? – rekla je.

No dobro, on je morao otići. Valjda Maman to shvaća. – Pa, ništa se loše nije dogodilo, je li? – rekla sam. Osim.

Možda i jest, pomislila sam. Možda, ako je Roux zaista krivotvorio taj ček, možda je onda to bila ta Nezgoda. Možda je tako kako Maman kaže; sve ima svoju cijenu, i čak i čarolije moraju imati ravnopravnu i suprotnu reakciju, kao što nam govori Monsieur Gestin na satu fizike u školi.

Maman se okrenula štednjaku. – Kuham vruću čokoladu. Hoćeš i ti?

Stresla sam glavom. Ona je ipak napravila čokoladu, naribala je u vruće mlijeko, dodala oraščić i vaniliju i mahunu kardamoma. Već je bilo kasno – skoro jedanaest sati – i Rosette je zamalo zaspala na podu.

I na trenutak sam pomislila daje sve u redu, i bila sam sretna što sam raščistila zrak jer mi je užasno ako se moram skrivati od Maman, i mislila sam da se možda sada, kad znade istinu, više neće bojati, i može opet postati Vianne Rocher, i srediti tako da sve bude dobro.

Okrenula se i shvatila sam da sam pogriješila.

– Nanou, molim te. Oduzi Rosettu u krevet. S ovim ćemo se pozabaviti sutra.

Pogledala sam je. – Nisi ljuta? – rekla sam.

Stresla je glavom, ali jasno sam vidjela da jest. Lice joj je bilo blijedo i posve ukočeno i jasno sam vidjela njezine boje, sve izmiješane u crvenima i gnjevno narančastima i prestrašenom cik-caku sivoga i crnoga.

– Tome nije kriva Zozie, rekla sam.

Njezino mi je lice govorilo da se ne slaže.

– Nećeš joj reći, je li?

– Samo idi u krevet, Nou.

I otišla sam i dugo ležala budna, i slušala vjetar i kišu na krovu i gledala oblake i zvijezde i bijela božična svjetla, sva toliko izmiješana na mokrom prozorskom oknu da nakon nekog vremena nije bilo moguće reći koje su zvijezde prave, a koje patvorina.

5.

Petak, 21. Prosinca

Već se odavno nisam služila čarolijom. Slučajan pogled; iskrica, poput elektriciteta iz ruke neznanca – ali ništa više od toga. Vidim što im je drago, ništa drugo. Ma kakve god tajne imali, ne želim znati.

Večeras, međutim, moram opet pokušati. Anoukina priča, premda nepotpuna, dovoljna je da barem to shvatim. Uspjela sam sačuvati hladnokrvnost sve dok nije otišla; održati iluziju da je sve pod kontrolom. Ali sada čujem prosinački vjetar, a Ljubazni su pred vratima.

Moje mi tarot karte ništa ne pomažu. Samo mi neprestano pokazuju jedno te isto, iste karte u različitom poretku, ma koliko ih miješala.

*Luda; Ljubavnici; Vrač; Promjene.
Smrt; Čovjek na vješalima; Kula.*

I tako se ovaj put služim čokoladom; tehnikom koju već godinama nisam iskušala. Ali osjećam potrebu da večeras nečim zaposlim ruke, a priprema trufila tako je jednostavna daje mogu raditi naslijepo, na dodir: miris i zvuk rastopljene čokolade dovoljni su mi da joj procijenim temperaturu.

To jest neka vrsta magije, znate. Moja ju je majka prezirala – smatrala ju je trivijalnom, gubitkom vremena – ali to je moja vrsta magije, a moje je vlastito oruđe za mene funkcioniralo uvijek bolje od njezina. Dakako, svaka magija ima neke posljedice; ali mislim da smo mi predaleko odmakle a da bi se zbog toga brinule. Nisam smjela lagati Anouk – a još manje lagati samoj sebi.

Radim vrlo polagano, poluzatvorenih očiju. Mogu namirisati vrući bakar preda mnom; voda kipi uz miris starosti i kovine. Ovi su lonci sa mnom već toliko godina; poznajem im oblik, uleknuća koje je vrijeme ostavilo na njima, a na nekim mjestima vide se blistavi tragovi mojih ruku na tamnijoj patini.

Kao da su se svi oblici oko mene nekako izoštrili. Duh mi je slobodan; vjetar se podigao; vani je mjesec solsticija, za nekoliko će dana izrasti do punog, i plovi oblacima poput bove u oluji.

Voda vrije tiho, ali ne smije zakuhati. Sada ribam blok čokoladne mase u keramičku zdjelicu. Gotovo u istom trenutku podiže se miris; tamni i humusasti miris gorke nepreradene čokolade. Pri ovakvoj koncentraciji, topi se polako; čokolada ima vrlo nizak postotak masti pa ću smjesi morati dodati maslac i vrhnje da dobijem gustoću trufle. Ali sada osjećam u njoj miris povijesti; planina i šuma južne Amerike; posječenog drveta i prolivene smole i dima logorske vatre. Osjećam miris tamjana i pačulija; crnoga zlata Maja i crvenog zlata Azteka; kamena i prašine i mlade djevojke s cvijećem u kosi i šalicom pulque u ruci.

Opojna je; dok se topi, čokolada postaje glatka i sjajna; para se diže iz bakrenog lonca i miris postaje zanosan, rascvjetava se u cimet i pimento i oraščić; tamne nijanse anisa i espressa; vedrije note vanilije i đumbira. Sada se gotovo potpuno rastopila. Blaga se para diže iz zdjele. Sada imamo pravu Theobromu; eliksir bogova u obliku para, i u toj pari gotovo razabirem.

Mlada djevojka pleše s mjesecom. Zec joj je za petama. Iza nje stoji žena, glava joj je u sjeni, tako da se na trenutak čini da gleda u tri smjera.

Ali sada para postaje pregusta. Čokolada ne smije biti toplija od četrdeset šest stupnjeva. Prevruća, čokolada će zagorjeti i prošarati se. Prehladna, cvjetat će bijelo i bez sjaja. Poslije tolikih godina, nije mi potreban toplomjer za šećer; znam po mirisu i razini pare da se približavamo točki opasnosti. Makni bakar s vatre i stavi keramiku u hladnu vodu dok se temperatura ne spusti.

Dok se hladi poprima nekakav cvjetni miris; podsjeća na ljubičice i lavandu. Miriše na moju baku, kad bih je imala, i na vjenčanice pažljivo spremljene u kutije na tavanu, i na bukete pod staklom. Sada kao da vidim staklo, okruglo zvono pod kojim stoji lutka, crnokosa lutka u crvenom kaputu obrubljenom krznom, koja me čudnovato podsjeća na nekoga koga znam.

Žena umorna lica čeznutljivo gleda crnokosu lutku. Mislim da sam je već negdje vidjela. A iza nje stoji druga žena, glave napola skrivene iza zaobljenog stakla. Tu ženu kao da odnekud poznajem, ali lice joj je iskrivljeno kroz stakleno zvono i mogla bi biti bilo tko.

Vraćam zdjelu na vruću vodu. Sada mora doseći trideset i jedan stupanj. Ovo mi je posljednja prilika da u ovome nađem nekakav smisao, i osjećam kako mi ruke drhte dok gledam otopljenu čokoladu pred sobom. Sada miriše na moju djecu, na Rosettu s njezinom rođendanskom tortom, i Anouk koja sjedi u dućanu, šest godina stara, i pripovijeda i smije se i planira – što?

Svečanost. Grand Festival Du Chocolat – s uskršnjim jajima i čokoladnim pilićima i papom od bijele čokolade.

To je prekrasna uspomena. Te godine suočile smo se s Crnim čovjekom i pobijedile – letjele smo s vjetrom, barem neko vrijeme.

Ali ovo nije vrijeme za nostalgiju. Ukloni paru s tamne površine. Pokušaj opet.

I sada smo u Le Rocher de Montmartre. Stol je prostrt, svi su naši prijatelji ovdje. To je sad druga vrsta svečanosti – vidim Rouxa za stolom, smiješi se, smije, s krunom od božikovine na crvenoj kosi, drži Rosettu u naručju i pije šampanjac iz čaše.

Ali to su samo puste želje, dakako. Cesto vidimo ono što želimo vidjeti. Na trenutak sam potresena gotovo do suza.

Još jednom prolazim rukom kroz paru.

A sada je svečanost opet drugačija. Imamo petarde i limenu glazbu i ljude maskirane u kosture – Dan mrtvih, s djecom koja plešu po ulicama i papirnatim lampionima s naslikanim demonskim licima, i šećernim lubanjama na štapićima i Santa Muerte koja prolazi ulicama sa svoja tri lica što gledaju na sve strane.

Ali kakve to veze može imati sa mnom? Nikad nismo dospjele do Južne Amerike – premda ju je moja majka silno željela vidjeti. Nismo stigle čak ni do Floride.

Pružam ruku da raspršim paru. I tada je vidim. Djevojčicu mišje boje kose, od osam ili devet godina, koja se drži za majčinu ruku u gomili. Osjećam da se razlikuju od ostalih – ima nešto u njihovoj koži, u kosi – i gledaju oko sebe zaneseno i s divljenjem prema svemu: plesačima; demonima; oslikanim pihatama na dugačkim šiljastim štapovima s petardama privezanim za repove...

Još jednom prelazim rukom po površini čokolade. Sada se uzdižu male vitice pare, i jasno osjećam miris baruta, opasan miris, sam dim i vatra i nemir.

I sad opet vidim djevojčicu kako se igra sa skupinom druge djece u stražnjoj uličici pred zamračenim malim vratima dućana. Nad vratima visi pinata, prugasti i prekrasni tigrasti oblik u crvenoj i žutoj i crnoj. Svi viču – Pogodi je! Pogodi je!- i nabacuju se na nju štapićima i kamenjem. Ali mala se djevojčica povlači. Nešto je unutra, u dućanu, misli ona. Nešto – mnogo – privlačnije.

Tko je zapravo ta djevojčica? Zbilja ne znam. Ali želim ući za njom u kuću. Na vratima visi zastor napravljen od dugačkih pruga od šarene plastike. Ona pruža ruku – oko zgloba joj je

tanka srebrna narukvica – i osvrće se prema djeci koja još uvijek pokušavaju srušiti tigrastu pinatu, zatim se naglo provlači kroz zastor u dućan.

– Ne sviđa ti se moja pinata?

Glas dopire iz kuta dućana. Pripada jednoj staroj ženi, baki, ne, prabaki, tako staroj da bi što se djevojčice tiče mogla imati stotinu, čak i tisuću godina. Izgleda kao vještica iz bajke; same bore i oči i grabežljive ruke. U jednoj ruci drži šalicu; i iz nje do djevojčice dopire neki čudnovati miris, nešto zanosno, opojno.

Posvuda naokolo na policama stoje boce i staklenke i lonci i tikve; sasušeno korijenje visi sa stropa, šireći neki podzemni miris, posvuda stoje upaljene svijeće tako da se sjene cere i plešu.

Jedna lubanja promatra s visoke police.

Isprva djevojčica misli daje to lubanja od šećera, poput drugih na karnevalu, ali sada više nije sigurna. A pred njom, na tezgi, nalazi se crni predmet dugačak oko metar – veličine dječjeg lijesa, recimo.

Izgleda kao kutija od papirmašea, obojena mutno i jednolično crno, osim znaka na poklopcu – koji izgleda gotovo kao križ, ali ne sasvim – obojenog crvenom bojom.

Gle, pa to je nekakva pinata, misli ona.

Prabaka se smiješi i pruža joj nož. Nož je vrlo star, prilično tup, i izgleda kao da je napravljen od kamena. Djevojčica znatiželjno gleda nož, a zatim opet staru ženu i njezinu čudnovatu pinatu.

– Otvori je, nagovara je prabaka. – Otvori je. Sve je to za tebe.

Miris čokolade se pojačava. Sada doseže pravu temperaturu. Prag od trideset i jednog stupnja koji čokoladna masa ne smije prijeći. Pare se zgušnjavaju; vidljivost je loša; brzo odmičem čokoladu s vatre i pokušavam opet prizvati u sjećanje ono što sam vidjela.

Otvori je.

Vonja na starost. Ali iznutra je nešto doziva; ne baš glas, već nešto zavodljivo, prepuno obećanja...

Sve je to za tebe.

Što zapravo?

Prvi udarac. Pinata tupo odjekuje, poput vrata na kripti, poput praznog lijesa, poput nečega mnogo većega od te crne kutijice.

Drugi udarac. Ona puca; napuklina ide cijelom dužinom. Djevojčica se smiješi i već pred sobom vidi blago od staniola i sitnih ukrasa i čokoladnih bombona.

Skoro smo na cilju. Još jedan udarac.

I sada se napokon pojavljuje majka djevojčice, odmiče plastičnu zavjesu u stranu i osvrće se širom otvorenih očiju. Doziva neko ime. Glas joj je prodoran. Djevojčica ne podiže pogled, previše zaokupljena onom crnom pinatom kojoj je potreban još samo jedan udarac da otkrije svoje tajne.

Majka ponovo uzvikuje. Prekasno. Dijete je previše zaokupljeno svojom zadaćom. Baka se znatiželjno naginje, gotovo da je sad može okusiti, misli; gustu kao krv i čokolada.

Kameni nož pada uz šuplji zvuk. Procjep se širi.

Ona misli; unutra sam.

A sada je nestao i posljednji trag pare. Čokolada će se ispravno ohladiti, uz lijepi sjaj i ugodnu prhkost. I sada znam gdje sam je već vidjela, onu djevojčicu s nožem u ruci.

Poznajem je cijeli svoj život, vjerojatno. Godinama smo bježale od nje, moja majka i ja, jurile kao ciganke od grada do grada. Susretale smo je već prije u bajkama; ona je zla vještica u kućici od kolača; ona je Pied Piper; ona je Zimska Kraljica. Neko smo je vrijeme znale kao Crnog Čovjeka – ali Ljubazni imaju toliko maski, i njihova se ljubaznost širi poput šumskog požara, nameće tempo, najavljuje promjene, čarolijom nas izvlači AIR iz Hamelina i šalje sve naše nevolje u trk na tragu onih zanosnih crvenih cipelica.

I sada joj napokon vidim lice. Njezino pravo lice, skriveno iza cijelog života čarolija, promjenjivo kao mjesec i gladno, gladno – dok ona ulazi kroz vrata na svojim petama poput bajuneta i stoji i gleda me s blistavim smiješkom...

6.

Petak, 21. Prosinca

Čekala me je kad sam ušla. Ne mogu reći da sam se zapravo iznenadila. Već sam nekoliko dana očekivala njezinu reakciju i, da iskreno kažem, već je bilo i vrijeme.

Napokon je trenutak da se stvari postave na pravo mjesto. Predugo sam igrala pitomu mačkicu. Vrijeme je da pokažem svoju divlju stranu, da se suprotstavim svojoj protivnici na njezinu terenu.

Zatekla sam je u kuhinji umotanu u šal, sa šalicom čokolade koja se već ohladila. Bila je prošla ponoć; vani je još kišilo i osjećao se neki uporan vonj paljevine.

– Zdravo, Vianne.

– Zdravo, Zozie.

Ona me gleda.

I opet sam unutra.

Ako bilo zbog čega žalim, s obzirom na živote koje sam ukrala, onda je to ovo; da je toliko toga bilo izvedeno potajice, i da moji protivnici nikad nisu upoznali niti znali cijeniti poeziju svoje propasti.

Moja majka – koja i nije bila neki lumen – možda je jednom ili dvaput bila blizu, premda ne vjerujem da je u to zaista ikad vjerovala. Unatoč njezinu zanimanju za okultno, zapravo uopće nije bila maštovita, i besmisleni rituali bili su joj miliji od bilo čega konkretnog.

Čak ni Frangoise Lavery, koja je sa svojim odgojem i iskustvom morala pri kraju barem naslutiti što se događa, nije bila u stanju spoznati koliko je sve to bilo elegantno izvedeno; kako je njezin život uredno preuzet i prepakiran.

Uvijek je bila pomalo nestabilna. Poput moje majke, mišji tip – prirodan plijen za nekoga poput mene. Predavala je povijest staroga vijeka, živjela u stanu nedaleko od Place de la Sorbonne, i dopala sam joj se (kao i većini ljudi) onoga dana kad smo se upoznale, ne posve slučajno, na predavanju u Institut Catholique.

Imala je trideset godina; višak kilograma; bila je na rubu depresije, bez prijatelja u Parizu, a uz to se nedavno razišla s dečkom i tražila je sustanarku u gradu.

To je zvučalo savršeno – i dobila sam posao. Pod imenom Mercedes Desmoines postala sam njezina zaštitnica, njezina pouzdanica. Dijelila sam njezinu ljubav prema Sylviji Plath. Suosjećala sam s njom kad se razgovaralo o gluposti muškaraca i zanimala se za njezin vrlo dosadan seminarski rad o ulozi žena u misticizmu pretkršćanskog doba. U tome sam napokon najbolja; i malo-pomalo saznala sam njezine tajne, poticala njezine tendencije prema melankoliji i na kraju, kada je kucnuo čas, pokupila njezin život.

Nije to bio neki izazov, dakako. Takvih poput nje ima pola milijuna; djevojaka mliječna lica, mišje kose, s urednim rukopisom i bez ikakva ukusa u odijevanju, koje kriju svoje razočaranje pod velom akademskih interesa i zdravoga razuma. Možete čak reći da sam joj napravila

uslugu; i kad je bila spremna, podmetnula sam joj dozu nečega relativno bezbolnog da pospješim razvoj događaja.

Poslije toga, trebalo je samo riješiti neke zaostatke – oprostaj-no pismo, identifikaciju, kremiranje i ostalo – prije nego što sam uspjela odbaciti Mercedes, pokupiti što je ostalo od Frangoise – bankovne detalje, putovnicu, rodni list – i odvesti je na jedno od onih putovanja u inozemstvo koje je oduvijek željela, ali nikad nije rezervirala, dok su se kod kuće ljudi možda pitali kako je moguće da žena nestane tako potpuno i savršeno, a da ne ostavi baš ništa za sobom – ni obitelj, ni dokumente, pa čak ni grob.

Nešto kasnije, ona će se opet pojaviti kao nastavnica engleskog na Lycee Rousseau. Tada je već, dakako, bila uglavnom zaboravljena, izgubljena u hrpi papira. Činjenica je da većini ljudi nije stalo. Život se nastavlja takvim tempom da je mrtve lakše zaboraviti.

Pokušala sam je na kraju navesti da shvati. Kukuta je tako korisna droga; tako je lako doći do nje ljeti, dakako, i žrtvu čini tako podatnom. Paraliza se pojavljuje za nekoliko minuta, a poslije toga sve je dobro, ostaje dovoljno vremena za raspravu i razmjenu stajališta – ili, bolje reći, iznošenje stajališta, budući da Francise očito nije mogla govoriti.

Iskreno rečeno, to me je razočaralo. Zaista sam se veselila njezinoj reakciji kad joj sve ispričam, i premda doduše nisam očekivala odobravanje, nadala sam se da ću dobiti nešto više od osobe njezina intelektualnog kalibra.

Ali dobila sam samo nevjericu i onaj riktus na licu koje je buljilo u mene – licu koje nije bilo dražesno ni u najboljim trenucima – tako da bih je, da sam bila od onih koje je lako impresionirati, vjerojatno opet viđala u svojim snovima i slušala one zvukove gušenja koje je proizvodila dok se uzalud borila protiv droge koja je došla glave Sokratu.

Zgodna nijansa, mislila sam. Ali uludo utrošena na moju jadnu Francoise, koja je nažalost otkrila svoju žeđ za životom tek nekoliko minuta prije kraja. I na kraju mi je i opet ostao samo neki osjećaj žaljenja. I opet je sve to za mene bilo prejednostavno.

Francoise nije predstavljala uopće nikakav izazov. Srebrni miš – privjesak na mojoj narukvici. Prirodan plijen za osobu poput mene.

Sto me dovodi do Vianne Rocher.

Dakle, tu je protivnica koja me je dostojna – vještica, ništa manje, i to moćna, unatoč svim svojim smiješnim skrupulama i osjećaju krivnje. Možda jedina dostojna protivnica na koju sam dosad uopće naišla. I evo je gdje me čeka s onim smirenim saznanjem u očima i ja znam da me napokon jasno vidi, vidi moje prave boje, a nema osjećaja koji se može usporediti s tim prvim istinskim trenutkom intimnosti.

– Zdravo, Vianne.

– Zdravo, Zozie.

Sjedam za stol nasuprot njoj. Čini se da joj je hladno, umotana je u svoj bezoblični plavi džemper, a blijede usne stisnute su preko neizgovorenih riječi. Smiješim joj se i boje joj smjesta zablistaju – čudnovato koliko nježnosti osjećam sada kad su noževi napokon izvučeni iz korica.

Vani vjetar bjesni oko kuće. Ubojiti vjetar nabijen snijegom. Spavači u kućnim vežama noćas će umrijeti. Psi će zavijati; vrata se s treskom zatvarati. Mladi će se ljubavnici pogledati u oči i prvi put nijemo posumnjati u svoje zakletve. Vječnost je tako duga – a ovdje, na kraju slijepe ulice godine, Smrt kao da je iznenada veoma blizu.

Ali nije li upravo o tome riječ, nije li to značenje ove svečanosti zimskih svjetala? Ovaj tihi prkos pred licem tame? Zovi ga Božićem, ako hoćeš, ali ti i ja znamo daje stariji od toga. A ispod sveg onog staniola i pjevanja božićnih pjesama i radosnih vijesti i darova krije se mračnija i primitivnija istina.

Ovo je vrijeme bitnog gubitka; žrtvovanja nevinih; straha, tmine, ogoljenosti, smrti. Azteci su znali, isto kao i Maje, da njihovi bogovi ne samo da nisu željeli spasiti svijet, oni su ga htjeli razoriti, i tek ih je krv žrtve mogla umilostiviti na neko vrijeme...

* * *

Sjedile smo šutke kao stare prijateljice. Ja sam premetala privjeske na svojoj narukvici; ona je zurila u svoju šalicu s čokoladom. Napokon me pogledala.

– Onda, što ti ovdje radiš, Zozie?

Ne previše originalno, ali – k vragu, ipak je nekakav početak.

Nasmiješila sam se. – Ja sam – sakupljačica, rekla sam.

– Tako ti to zoveš?

– Ne znam bolje ime.

– A što sakupljaš? – upitala je.

– Nenaplaćene dugove. Neispunjena obećanja.

Tu se malo trgnula, što sam i očekivala.

– Sto ja tebi dugujem?

– Da vidimo, nasmiješila sam se. – Za raznorazne postupke, amajlije, čini, trikove, zaštitu, pretvaranje slame u zlato, odvratanje nevolje, odvlačenje štakora iz Hamelina frulicom i općenito povratak u život. – Primijetila sam da želi nešto prigovoriti, ali nastavila sam. – Mislim da smo se složile da ćeš mi platiti u naturi.

– U naturi? – ponovila je. – Ne razumijem.

Zapravo, razumjela me je vrlo dobro. To je vrlo stara tema i ona je dobro poznaje. Cijena za ono što tvoje srce želi tvoje je srce. Život za život. Svijet u ravnoteži. Nategni gumilastiku dovoljno dugo i napokon će te oštinuti po licu.

Zovi to karmom, fizikom, teorijom kaosa, ali bez toga, zemaljski se polovi naginju; zemlja se pomiče; ptice padaju s neba, mora se pretvaraju u krv, i prije nego što si toga svjestan, dolazi kraj svijeta.

Znate, po pravu, ja bih joj mogla oduzeti život. Danas međutim osjećam u sebi neku širokogrudnost. Vianne Rocher ima dva života – meni je potreban samo jedan. Ali životi su zamjenjivi; u ovome svijetu, identiteti se mogu dijeliti naokolo poput karata; miješati; iznova miješati i dijeliti. To je sve što tražim. Tvoje karte. A ti mi nešto duguješ. To si sama rekla.

– Kako ti je dakle ime? – upitala je Vianne Rocher.

– Moje pravo ime?

O, zaboga, prošlo je toliko vremena da sam ga skoro zaboravila. Što znači ime? Nosi ga kao kaput. Okreni ga, spali ga, odbaci ga i ukradi drugo. Ime nije važno. Samo dug. A ja ga sada naplaćujem. Sada, upravo sada, upravo ovdje.

Preostaje jedna mala zapreka. Zove se Francoise Lavery. Očito sam negdje pogriješila u svojim proračunima; propustila nešto u generalnom čišćenju, jer me taj duh i dalje nikako ne napušta. Svakoga je tjedna u novinama – ne na naslovnici, srećom, ali ipak bi mi bilo sasvim dobro bez toga publiciteta, a ovaj tjedan se u članku prvi put sugerira i nekakva prljava igra, ne samo obična prijevara. Postavljeni su i plakati s njezinim licem na oglasnim stupovima po cijelome gradu. Dakako da joj ja danas uopće ne nalikujem. Ali kombinacija raznih podataka i snimaka iz nadzorne kamere u banci ipak bi ih mogla dovesti neugodno blizu, i tada je potreban samo neki slučajan element ubačen u tu mješavinu, pa da se svi moji složeni planovi jednostavno rasplinu.

Moram nestati – i to vrlo brzo – a (tu sada nastupaš ti, Vianne) najbolji način jest zauvijek napustiti Pariz.

U tome je, dakako, problem. Znaš, Vianne, meni se ovdje sviđa. Nikad nisam mogla ni zamisliti da će mi biti toliko zabavno – da ću toliko profitirati – u jednoj običnoj čokolateriji. Ali meni se sviđa u što se taj lokal pretvorio, i za razliku od tebe vidim njegov potencijal.

Ti si ga shvatila kao skrovište. Ja ga smatram središtem oluje. Odavde, mi možemo biti Hurakan – možemo zaista izazvati kaos; oblikovati živote; steći moć – što je zapravo prava

svrha cijele ove igre, kad pravo razmisliš – kao i zaraditi novaca, dakako, što je uvijek plus u današnjem potkupljivom svijetu...

Kad kažem mi. Mislim ja, dakako.

– Ali zašto Anouk? – Glas joj je hrapav. – Zašto uvlačiti moju kćer u ovo?

– Volim je, rekla sam.

Prezirno me pogledala. – Voliš je? Iskoristila sije. Pokvarila si je. Navela si je da misli kako si joj prijateljica.

– Barem sam uvijek bila iskrena prema njoj.

– A ja nisam? Ja sam joj majka-. – rekla je.

– Čovjek sam bira svoju obitelj. – Nasmiješila sam se. – Bolje ti je da pripaziš da ne odabere mene.

Razmišljala je o tome neko vrijeme. Izgledala je prilično mirno, ali vidjela sam uznemirenost u njezinim bojama, bol i zbunjenost i još nešto – neku vrstu saznanja koja mi se baš nije svidjela.

Napokon je rekla: – Mogla bih ti reći da odeš.

Nasmijala sam se. – Zašto ne pokušaš? Ili pozovi policiju – još bolje, pozovi socijalnu službu. Sigurna sam da će ti pružiti najbolju moguću potporu. Vjerojatno još imaju tvoje podatke u Rennesu – ili je to bio Les Laveuses?

Prekinula me. – Sto ti zapravo hoćeš?

Rekla sam joj onoliko koliko je trebala znati. Vrijeme mi je na izmaku – ali ona toga ne može biti svjesna. Niti može znati za jadnu Francoise – koja će se uskoro pojaviti kao netko drugi. Ali zna da sam ja sada neprijatelj; pogled joj je bio blistav i hladan i usredotočen i nasmijala se prijezirno (premda pomalo histerično) kad sam joj iznijela svoj ultimatum.

– Ti kažeš da bih ja morala otići? – rekla je.

– Pa, istaknula sam smireno, – je li Montmartre dovoljno velik za dvije vještice?

Smijeh joj je zazvučao kao razbijeno staklo. Vani je glas vjetra urlikao u sablasnim akordima. – E, ako misliš da ću se spakirati i pobjeći samo zato što si ti izvela nekoliko podmuklih trikova meni iza leđa, jako ćeš se razočarati, rekla je. – Nisi prva koja je to pokušala. Bio je onaj svećenik.

– Znam, rekla sam.

– I onda što?

O, to je dobro. Sviđa mi se taj prkos. Tome sam se i nadala. Identitet je tako lako preuzeti. Preuzela sam ih dovoljno u svoje doba. Ali prilika da se suočim s drugom vješticom na njezinu terenu, s oružjem po vlastitom izboru, da pokupim njezin život, da ga dodam svojoj narukvici s privjescima, s crnim lijesom i srebrnim cipelicama.

Koliko puta čovjek može dobiti takvu priliku?

Dat ću sebi tri dana, ništa više. Tri dana da pobijedim ili izgubim. Poslije toga slijedi zdravo, laku noć, i dalje u nove pobjede. Slobodan duh, i te stvari. Idem kamo me vjetar ponese. Čeka me veliki svijet, pun prilika. Sigurna sam da ću naći nešto dostojno svojih vještina.

Sada, međutim.

– Slušaj, Vianne. Dajem ti tri dana. Do poslije svečanosti. Do onda se spakiraj, uzmi što možeš, i ja te neću pokušati zaustaviti. Ostani, i ne odgovaram za posljedice.

– Zašto? Sto možeš učiniti? – rekla je.

– Mogu uzeti sve, jedno po jedno. Tvoj život, tvoje prijatelje, tvoju djecu.

Ukočila se. To je njezina slaba strana, dakako. Ta djeca – posebno naša mala Anouk, već tako vrlo darovita.

– Ne idem ja nikamo, rekla je.

Dobro. I mislila sam da ćeš to reći. Nitko tako olako ne predaje svoj život. Čak se i mišja Francoise malo borila na kraju, a od tebe očekujem zaista više. Imaš tri dana da se postaviš. Tri dana da umilostiviš Hurakana. Tri dana da postaneš Vianne Rocher.

Osim, dakako, ako ja onamo ne stignem prva.

7.

Subota, 22. Prosinca

Do poslije svečanosti. ŠTO zapravo misli? Pa valjda sad ne može biti nikakve svečanosti dok nam nad glavom visi ova čudnovata prijetnja. To je bila moja prva reakcija kad je Zozie otišla spavati, a ja ostala u hladnoj kuhinji da smislim plan obrane.

Svi mi moji instinkti govore neka je izbacim. Znam da bih mogla; ali kad pomislim kako bi to moglo djelovati na moje mušterije – a da o Anouk ne govorimo – jasno mi je da je to posve nemoguće.

A što se tiče svečanosti – no, dobro. Svjesna sam da je u posljednjih nekoliko tjedana ta zabava poprimila značenje mnogo veće nego što je bilo tko od nas mogao i zamisliti. Za Anouk, to je slavljenje nas, izraz nade (a možda je tu i dalje ona naša zajednička trajna fantazija da će se Roux vratiti i da će sve početi čudesno iznova).

A što se tiče naših mušterija – ne, naših prijatelja.

Toliki su nešto pridonijeli u posljednjih nekoliko dana, hranu, vino, ukrase za adventsku kućicu, samo božićno drveće, poklon od cvjećara kod kojega radi mala Alice; šampanjac koji je donijela Madame Luzeron; čaše i posude kojima nas je opskrbio... restoran; organski uzgojeno meso, prilog Jean-Louisa i Paupaula, koji su ga platili, kako naslućujem, laskanjem i portretom dobavljačeve žene.

Čak je i Laurent donio nešto (uglavnom kocke šećera, priznajem), i tako je dobro opet biti zajednica, osjetiti se uključenim, biti dijelom nečega većega nego što je mali krug oko logorske vatre koji sami stvaramo. Uvijek sam mislila da je Montmartre hladno mjesto, da su njegovi stanovnici nepristojni i napuhani, s onom tipičnom Vieiu Pariš snobovštinom i nepovjerenjem prema neznancima. Ali sada jasno vidim da se iza tih kamenih kocaka krije i srce. To me naučila Zozie, ako ništa drugo. Zozie, koja igra moju ulogu jednako dobro kao što sam je ja ikad igrala.

Majka mije nekad pričala jednu priču. Poput svih njezinih priča, bila je o njoj – činjenica koju sam prekasno shvatila, kad više nisam mogla zanemariti dvojbe koje su me opsijedale u onim dugim mjesecima prije njezine smrti pa sam pošla u potragu za Svlvianom Caillou.

Ono što sam našla potvrdilo je sve što je moja majka izgovarala u deliriju svojih posljednjih dana. Čovjek sam bira svoju obitelj, rekla je – i ona je odabrala mene, staru osamnaest mjeseci i nekako njezinu, poput paketa dostavljena na pogrešnu adresu koji je mogla s pravom zahtijevati.

Ona te ne bi toliko pazila, rekla je. Bila je nemarna. Ostavila te je.

Ali osjećaj krivnje zbog toga slijedio ju je preko svih kontinenata, osjećaj krivnje koji se napokon pretvorio u strah. To je bila prava slabost moje majke – taj strah – i on ju je tjerao u bijeg cijeli život. Strah da će me netko odnijeti. Strah da ću jednoga dana saznati istinu. Strah da je pogriješila prije toliko godina, da je na prijevaru oduzela neznanki život i da će na kraju morati platiti.

Priča ide ovako.

Jedna udovica imala je kćer koju je voljela iznad svega. Živjele su u kolibi u šumi i premda su bile siromašne, bile su sretne zajedno kao što je dvoje ljudi ikad bilo sretno, prije ili poslije.

U stvari, bile su toliko sretne daje Dama Herc, koja je živjela u blizini, čula za njih i silno im zavidjela, te je odlučila uzeti kćerino srce, jer premda je imala tisuću ljubavnika i više od stotinu tisuća robova, uvijek je tražila još više, i znala je da nikad neće imati mira dok postoji i jedno jedino srce darovano nekome drugome.

I tako se Dama Herc tiho uputila do udovičine kolibe, i dok se skrivala među stablima vidjela je kćerku kako se igra sama, jer koliba je bila vrlo daleko čak i od najbližeg sela i nije bilo djece s kojom bi se kći mogla družiti.

I tako je ta Dama, koja zapravo uopće nije bila dama već moćna vještica, poprimila oblik crne mačkice i izašla između drveća visoko uzdignuta repa.

I cijeloga se dana dijete igralo s tom mačkom, koja se prevrtala i skakala i lovila uzicu i penjala se na stabla i dolazila kad ju je pozvala i jela joj iz ruke i bila nedvojbeno najrazigranija i najsavršenija od svih ljupkih mačića koje je bilo koje dijete u životu vidjelo.

Ali uza sve svoje pređenje i maženje, mačka nije mogla ukrasti kćerino srce, i kad je pala noć dijete je otišlo u kuću gdje je majka iznijela večeru na stol, i Dama Herc urlikala je od nezadovoljstva u mrak i istrгла srca mnogih malih noćnih stvorenja, ali nije bila zadovoljna i željela je srce toga djeteta još više nego prije.

I tako se drugoga dana pretvorila u naočitog mladića i sakrila se da vreba udovičinu kćer dok je ona tražila svoju mačkicu po šumi. Valja znati da ta kćerka nije nikad vidjela nijednoga mladića, osim izdaleka na sajmišne dane. A ovaj je bio veličanstven u svakom pogledu – crna kosa, modre oči, svjež kao djevojčica, ali momak od glave do pete – i ona je zaboravila na mačkicu, i oni su zajedno šetali i razgovarali i smijali se i trčali šumom poput para malih jelena.

Ali kad je pala noć i on se usudio oteti poljubac, kćerino je srce i dalje pripadalo njezinoj majci, i te je noći Dama lovila jelene i izrezivala im srca i jela ih sirova – ali još nije bila zadovoljna i čeznula je za djetetom više nego ikad.

Ujutro trećega dana međutim vještica nije promijenila oblik, već se samo zadržavala u blizini kuće i promatrala. I kad je djevojčica otišla u uzaludnu potragu za svojim prijateljem od prethodnoga dana, Dama Herc nije skidala pogleda s djetetove majke. Promatrala ju je kako pere odjeću na potoku i znala je da ona to može bolje. Promatrala ju je kako čisti kuću i znala je da ona to može bolje. I kad je pala noć, poprimila je i oblik majke – isto nasmiješeno lice, iste blage ruke – i kad se kći vratila kući, dočekale su je dvije majke.

Sto je zaboga majka mogla učiniti? Dama Herc ju je proučavala i oponašala je svaku njezinu gestu, svaku kretnju previše besprijekorno a da bi se mogla izdati. Sve što je ona radila, vještica je mogla učiniti bolje, brže, savršenije.

I tako je majka postavila stol s još jednim mjestom za gošću.

– Ja ću skuhati večeru, rekla je Dama. – Znam sve što volite.

– Obje ćemo skuhati večeru, rekla je majka. – A onda će moja kćerka odlučiti.

– Moja kćerka, rekla je vještica. – I mislim da ja znam put do njezina srca.

Dakle, majka je bila dobra kuharica. I nikad se nije više potrudila oko obroka – ni za Uskrs, ni za Božić. Ali vještica je imala čaroliju na svojoj strani, i njezine su čini bile vrlo moćne. Majka je znala sva jela koja njezino dijete voli – ali Dama je znala i ona koja će tek otkriti, i bez napora ih je iznosila na stol, jedno za drugim, za cijeloga obroka.

Započele su sa zimskom juhom s ljubavlju skuhanom u bakrenom loncu, od kosti preostale od nedjeljnog ručka.

Ali vještica je donijela lagani bouillon, skuhan na tihoj vatri s najslađim malim lučicama i zamirisano đumbirom i limun travom i serviran s prženim kockicama kruha tako prhkim i sitnim da su samo nestajale u ustima.

Majka je donijela drugo jelo. Kobasice i pire od krumpira; jelo koje je donosilo utjehu i koje je dijete oduvijek voljelo, s gustim sosom od luka.

Ali vještica je donijela par prepelica koje su cijelog života bile tovljene zrelim smokvama, a sada pečene i punjene kestenjem i foie gras i poslužene s coulis od nara.

Sada je majka već bila na rubu očajja. Iznijela je slatko; debelu pitu od jabuka napravljenu po receptu njezine majke.

Ali vještica je napravila piece montee; šećerni san pastelne boje od badema, ljetnog voća i tijesta laganog poput daška, sve zamirisano kremom od ruže i sljezovih kolačića i servirano uz čašu Chateau d'Yquem.

I majka je rekla: – U redu. Pobijedila si, i srce joj je jednostavno prepuklo na dva dijela, uz zvuk poput kokica na tavi. A vještica se nasmiješila i posegla za svojim plijenom.

Ali kći joj nije uzvratila zagrljaj. Umjesto toga, pala je na koljena.

– Majko, nemoj umrijeti. Ja znam da si to ti.

A Dama Herc gnjevno je vrisnula kad je shvatila da čak i tada, u trenutku njezina trijumfa, djetetovo srce ipak ne pripada njoj. I vrištala je tako glasno i tako bijesno da joj je glava eksplodirala kao balon na sajmištu, i Dama Herc u svom konačnom gnjevu postala je Dama od ničega.

A što se tiče kraja priče.

Dakle, on je ovisio o raspoloženju moje majke. U jednoj verziji majka preživi, i ona i kćerka žive same zauvijek u svojoj kućici u šumi. Za mračnijih dana, majka umire, a dijete ostaje samo sa svojom tugom. A postoji i treća verzija, u kojoj uljez u konačnom obratu predvidi majčino slomljeno srce i sama se ruši, potičući tako dijete da se zaklinje u vječnu ljubav, dok prava majka stoji sa strane, bez glasa, odbačena i nemoćna, a vještica se počinje hraniti.

Nikad nisam Anouk ispričala tu priču. Plašila me onda kao što me plaši i sada. U pričama nalazimo istinu, i premda nitko izvan bajke nije nikad umro od slomljena srca, Dama Herc vrlo je stvarna, premda nije uvijek poznata pod tim imenom.

Ali mi smo se već i prije suočile s njom, Anouk i ja. Ona je onaj vjetar koji puše na isteku godine. Ona je zvuk jedne ruke koja plješće. Ona je kvrga u grudima tvoje majke. Ona je odsutan pogled u očima tvoje kćeri. Ona je plač mačke. Ona je u ispovjedaonici. Ona se krije unutar crne pihate. Ali iznad svega, ona je jednostavno Smrt; sama pohlepna stara Mictecacihuatl, Santa Muerte, Žderačica Srdaca, najjezivija od Ljubaznih.

I sada je vrijeme da se s njom opet suočim. Da uzmem svoje oružje – kakvo god imam – i postavim se i borim za život koji smo stvorile. Ali za to moram biti Vianne Rocher, ako je ikad opet uspijem pronaći. Ona Vianne Rocher koja se suočila s Crnim Čovjekom na Grand festival du Chocolat i pobijedila. Ona Vianne Rocher koja točno zna tko što voli. Koja trguje slatkim snovima, sitnim napastima, užicima, sitnicama, trikovima, malim slabostima i svakodnevnom čarolijom.

Ako je samo uspijem naći na vrijeme.

8.

Subota, 22. Prosinca

Vjerojatno je po noći sniježilo. Vrlo tanak pokrivač za sada, koji se gotovo odmah pretvara u sivu bljuzgu. Ipak, jest nekakav početak. Uskoro će ga biti više. To se već vidi u oblacima; oblacima tako teškim i tamnim ispod Butte da praktički dodiruju crkvene tornjeve. Oblaci samo izgledaju lakši od zraka; ali zapravo bi voda u samo jednom od tih oblaka mogla težiti na milijune tona, kaže Jean-Loup; to je cijela jedna višekatna garaža puna automobila koja samo čeka da padne, danas ili sutra, u sićušnim malim pahuljicama snijega.

Na Butte je već naveliko Božić. Debeli Djed Mraz sjedi na terasi Chez Eugene, pije kavu i plaši djecu. Slikari su također svi vani u punom sastavu, a neposredno ispred crkve mali studentski bend izvodi psalme i božićne pjesme. Dogovorila sam se da ću se danas naći sa Jean-Loupom, a Rosette je htjela vidjeti jaslice (opet) dok Maman radi, a Zoie obavlja nekakvu kupovinu.

Ni jedna ni druga nisu spomenule što se sinoć dogodilo, ali danas ujutro obje su izgledale dobro, pa nagađam da je Zoie sve sredila. Maman je imala na sebi crvenu haljinu, onu u kojoj se uvijek dobro osjeća, i pričala je o receptima i sve je izgledalo tako veselo i normalno.

Jean-Loup je čekao na Place du Tertre kad sam napokon došla s Rosettom. Sve vezano za Rosettu dugo traje – anorak, čizme, kapa i rukavice – i bilo je skoro jedanaest sati kad smo stigle. Jean-Loup imao je sa sobom kameru – onu veliku, s posebnim lećama, i slikao je ljude u prolazu; strane turiste; djecu koja gledaju jaslice; debelog Djeda Mraza koji puši cigaru.

– Ej! To ste vi! – Bio je to Jean-Louis sa svojim blokom za crtanje, koji je pokušavao zaustaviti jednu mladu turisticu. On ih bira prema ručnim torbicama, znate – ima pomičnu ljestvicu cijena koja se temelji isključivo na stilu torbice – i uvijek zna prepoznati imitaciju.

– Imitacije nikad nisu darežljive, rekao je. – Ali pokaži mi jednu dobru Louis Vuitton i ja sam na konju.

Jean-Loup se smijao kad sam mu to ispričala. I Rosette se smijala, premda ne vjerujem da je zbilja razumjela. Ona voli Jean-Loupa i njegovu kameru. Slika, pokazuje sad znakovima kad ga vidi. Ona, dakako, misli na digitalnu kameru; voli pozirati za fotografiju i odmah je vidjeti u maloj kutiji.

Tada je Jean-Loup predložio da siđemo na groblje da vidimo stoje preostalo od sinoćnjeg snijega, pa smo se spustili stubama pokraj uspinjače i krenuli prema Rue Caulaincourt.

– Vidiš li mačke, Rosette? – upitala sam je dok smo gledali odozgo sa željeznog mosta na groblje. Netko ih je vjerojatno hranio; jer bilo ih je valjda dvadesetak, razmještenih oko ulaza od kojega niža razina groblja vodi do velike okrugle lijehe cvijeća, a odande se poput točki na kompasu granaju dugačke, ravne avenije grobova.

Spustili smo se stubama na Avenue Rachel. Tu je dolje mračno, s mostom iznad glave i teškim, niskim oblacima. Jean-Loup je rekao da će ovdje biti više snijega i imao je pravo – svaki je grob imao kapu – premda je bila mokra i izbušena rupama i jasno se vidjelo da neće potrajati. Ali Rosette obožava snijeg; neprestano je hvatala male grudice među prste i tiho se smijala kad bi nestao.

I tada sam vidjela kako nas čeka. Nisam se čak ni iznenadila. Sjedio je gotovo nepomičan uz Dalidin grob, kao gravirani lik sav u sivom, i samo je blijeda perjanica daha pokazivala da je uopće živ.

– Roux! – rekla sam.

Veselo mi se iskesio.

– Što ti zaboga ovdje radiš?

– Pa, hvala na dobrodošlici. – Nasmiješio se Rosetti i izvukao nešto iz džepa. – Sretan ti rođendan, Rosette.

Bila je to pištaljka napravljena od jednog jedinog komada drveta i uglačana tako da je blistala kao svila.

Rosette ju je uzela i stavila u usta.

– Ne tako. Ovako. – Pokazao joj je; puhnuo je u otvor. Čuo se visoki zvuk, skviiii, mnogo glasniji nego što bi očekivali, i Rosettino se lice rastvorilo u velikom blaženom smiješku. – Sviđa joj se, rekao je Roux. Pogledao je Jean-Loupa. – A ti si valjda onaj fotograf.

– Gdje si bio cijelo ovo vrijeme? – upitala sam. – Ljudi te traže.

– Znam, rekao je. – Zato sam se i iselio. – Podigao je Rosettu i pošakljao je. Ona je ispružila ruku da mu dodirne kosu.

– Daj, uozbilji se, Roux. – Strogo sam ga pogledala. – Dolazila je policija, i svašta. Kažu da si krivotvorio ček. Rekla sam im da je to sigurno zabuna, da ti nikad ne bi tako nešto učinio.

Možda je stvar bila u svjetlu ili u nečemu drugome, ali nisam uspjela razaznati njegovu reakciju. Prosinačko svjetlo, s rano upaljenom uličnom rasvjetom, i onaj snijeg na kamenu tako da sve izgleda još mračnije. U svakom slučaju, jednostavno nisam vidjela. Boje su mu bile vrlo prigušene i nisam mogla razaznati je li preplašen, ili ljut, ili možda čak iznenađen.

– Vianne vjeruje u to? – Ne znam.

– Njezina je vjera u mene upravo čudesna, je li? – Tužno je stresao glavom, ali jasno sam vidjela da se smiješi. – Ipak, čujem da je vjenčanje otkazano. Ne mogu reći da me je to rastužilo.

– Trebao si postati špijun, rekla sam. – Kako si sve to tako brzo saznao?

Slegao je ramenima. – Ljudi govore. Ja slušam, rekao je.

– I gdje onda sad stanuješ? – upitala sam ga.

Ne u prenoćištu, to sam već znala. Ali izgledao je, ako je to moguće, čak i gore nego posljednji put kad smo se vidjeli; blijed i neobrijan i vrlo umoran. Sad sam ga opet pronašla ovdje.

Ljudi zaista znaju noćiti na groblju. Gardien se pretvara da ih ne primjećuje sve dok ne naprave nered, ali ponekad možeš naći nekoliko pokrivača, ili stari kotlić, ili kantu za smeće napunjenu gorivom za tu noć, ili urednu hrpicu limenki skrivene unutar neke grobne kapelice koju više nitko ne koristi, i ponekad noću, tako bar kaže Jean-Loup, možeš vidjeti pet, šest vatrića unutar grobljanskih zidova.

– Ovdje spavaš, je li? – rekla sam.

– Spavam na svom brodu, rekao je Roux.

Ali lagao je – to mi je odmah bilo jasno. I nisam vjerovala da ima brod. Da ima ne bi bio ovdje i ne bi boravio u Rue de Clichy. Ali Roux nije govorio ništa; samo se igrao s Rosettom, šakljavao je i tjerao na smijeh, dok je Rosette izvodila neke mokre skvičave zvukove na svojoj novoj zviždaljci i smijala se na onaj svoj nijemi način, usta otvorenih kao u žabe.

– I onda, što ćeš sada? – rekla sam.

– Pa, za početak moram doći na nekakvu zabavu na Badnjak. Ili si možda zaboravila? – Iskesio se Rosetti koja se nasmijala i sakrila lice rukama.

Sve mi se više činilo da Roux ništa od ovoga ne shvaća dovoljno ozbiljno. – Doći ćeš? – rekla sam. – Misliš li da je sigurno?

Ali – Pa, obećao sam, je li? – rekao je. – Zapravo, imam iznenađenje za tebe.

– Neki dar?

Nasmiješio se. – Čekaj pa ćeš vidjeti.

Umirala sam od želje da kažem Maman da sam vidjela Rouxa. Ali, nakon prošle večeri znala sam da moram biti oprezna. Ima stvari koje joj se zapravo ne usuđujem reći da se ne naljuti, ili da možda pogrešno ne shvati.

Zozie je, dakako, nešto drugo. Mi razgovaramo zbilja o svemu i svačemu. U njezinoj sobi nosim svoje crvene cipele i sjedimo na njezinu krevetu s crvenim pokrivačem preko koljena i ona mi priča priče o Quetzalcoatlu i Isusu i Ozirisu i Mitri i Sedam Makaa – onakve priče kakve mi je nekad pričala Maman, ali sada za njih više nema vremena. Vjerojatno misli da sam prestara za priče. Uvijek mi govori kako moram odrasti.

Zozie kaže da je to odrastanje precijenjeno. Ona se nikad ne želi smiriti. Ima previše mjesta koja nikad nije vidjela. Ne želi ih se odreći ni zbog koga.

– Čak ni zbog mene? – upitala sam je večeras.

Nasmiješila se, ali učinilo mi se daje pritom izgledala tužno. – Čak ni zbog tebe, mala Nanou.

– Ali ti nećeš otići, rekla sam.

Slegnula je ramenima. – Sve ovisi.

– Ovisi o čemu?

– Pa, za početak, o tvojoj majci.

– Kako to misliš?

Uzdahnula je. – Nisam ti htjela reći, kazala je. – Ali tvoja majka i ja – imale smo mali razgovor. I odlučile smo – no, dobro, ona je odlučila – da je možda vrijeme da se ja iselim.

– Da se iseliš? – rekla sam.

– Vjetrovi se mijenjaju, Nanou. – I to je bilo tako nalik onome što bi Maman rekla da me odnijelo ravno natrag u Les Laveuses, i onome vjetru i Ljubaznima. Ali ovoga se puta nisam prisjećala. Razmišljala sam o Ecehatlu, Vjetru Promjene, i vidjela sam kako bi stvari izgledale kad bi Zozie otišla od nas; njezina soba napuštena, prašina na podu, sve opet posve obično, samo mala prodavaonica čokolade u kojoj nema više ništa posebnoga.

– Ne smiješ, rekla sam žestoko. – Mi te trebamo.

Stresla je glavom. – Nekad ste me trebale. Ali gledaj sada – posao dobro napreduje, imate mnogo prijatelja. Više vam nisam potrebna. A što se mene tiče – ja moram dalje. Ići s vjetrom kamo god pošao.

Pala mi je na um jeziva pomisao. – Radi se o meni, je li? – upitala sam. – O tome što smo ovdje radile. O našim lekcijama i lutkama-kvačicama i svemu. Ona se boji da će, ako ostaneš, doći do još jedne Nezgode.

Zozie je slegla ramenima. – Ne želim ti lagati. Ali nisam vjerovala da će biti toliko ljubomorna.

Ljubomorna? Maman?

– Pa, naravno, rekla je Zozie. – Sjeti se, ona je nekoć bila poput nas. Slobodna da ide kamo god poželi. Ali sada ima drugačiju odgovornost. Ne može raditi samo ono što želi. A kad god sad pogleda tebe, Nanou – pa, eto, možda je samo previše podsjeća na sve čega se morala odreći.

– Ali to nije pravedno!

Zozie se nasmiješila. – Nitko ne kaže daje pravedno, rekla je. – Tu je riječ o kontroli. Ti odrastaš. Stječeš razne vještine. Rasteš i prelaziš granice majčina autoriteta. Zato je tjeskobna; zato je preplašena. Ona misli da te ja otimam od nje, da ti dajem ono što ti ona ne može dati. I zato moram otići, Nanou. Prije nego što se dogodi nešto što ćemo obje požaliti.

– Ali što će biti sa zabavom? – rekla sam.

– Ako me želiš, ostat ću do tada. – Ogrlila me i čvrsto me stegnula. – Slušaj, Nanou. Znam da ti je teško. Ali želim da ti imaš ono što ja nikad nisam imala. Obitelj. Dom. Svoje mjesto u svijetu. A ako je vjetru potrebna žrtva, onda neka to budem ja. Nemam što izgubiti. Osim toga – uzdahnula je. – Ja se i ne želim nigdje skrasiti. Ne želim provesti život pitajući se stoje iza sljedećeg brda. Ja bih otišla prije ili kasnije – i sada bi mogao biti pravi trenutak.

Navukla je pokrivač preko nas. Čvrsto sam zatvorila oči jer nisam htjela plakati, ali jasno sam osjećala grudu u grlu kao da sam progutala cijeli krumpirić.

– Ali ja te volim, Zozie.

Nisam joj vidjela lice (oči su mi još bile zatvorene), ali osjetila sam kako je ispustila dugačak, duboki uzdah, poput zraka koji je dugo bio zarobljen u zapečaćenoj kutiji, ili pod zemljom.

– I ja tebe volim, Nanou, rekla je.

Dugo smo ostale tako sjedeći na krevetu, umotane u deku. Vani se opet podigao vjetar, i bilo mi je drago što nema stabala na Butte, jer kako sam se tada osjećala, mislim da bih im dopustila da se sva odreda sruše, samo ako bi to moglo skloniti Zozie da ostane i natjerati vjetar da uzme nekoga drugoga.

8.

Nedjelja, 23. Prosinca

Kakva predstava. Rekla sam vam. U nekom drugom životu zaradila bih imetak na filmu. U svakom slučaju uvjerila sam Anouk – sjeme sumnje lijepo klija – a to će mi dobro poslužiti kad dođe Badnjak.

Mislim da Vianni neće spomenuti naš razgovor. Moja mala Nanou je tajnovita; ne dijeli tako lako svoje misli. A njezina ju je majka iznevjerila, dakako; lagala joj je o mnogočemu, a uza sve to izbacuje njezinu prijateljicu.

I ona se zna pretvarati kad je to potrebno. Danas je bila malo suzdržana, premda dvojim da je Vianne to primijetila. Previše je zauzeta pripremanjem sutrašnje svečanosti da bi se čudila što njezina kći odjednom ne pokazuje nikakvo uzbuđenje, ili se upitala gdje je bila cijeli dan dok su se pekli kolači i tiho vrelo kuhano vino.

Naravno da i ja imam neke planove. Ali moji baš nisu kulinarskog karaktera. Viannina vrsta magije – takva kakva jest – previše je kućanska za moj ukus. Nemoj misliti da ja ne vidim što ti radiš, Vianne. Sve oko tebe odiše jednostavnim, sitnim zavodnjem, slatkišima s mirisom ruže; čudesima i čokoladom.

A sama Vianne – u onoj crvenoj haljini, s crvenim svilenim cvijetom u kosi.

Koga to misliš zavarati, Vianne? Čemu se truditi, kad meni to ide toliko bolje?

Dobar dio dana bila sam vani. Trebalo je obaviti posjete; dovršiti poslove. Danas sam odbacila sve što je ostalo od mojih dosadašnjih identiteta, uključivši Mercedes Desmoines, Emmu Windsor, pa čak i Noelle Marcellin. Moram priznati, bilo je bolno. Ali previše balasta usporava kretanje – a osim toga, više mi neće biti potrebni.

Poslije toga došlo je vrijeme da obiđem nekoliko znanaca. Madame iz Le Stendhala, koja sasvim lijepo napreduje; Thierryja Le Tresseta, koji iz prikrajka promatra čokolateriju u uzaludnoj nadi da će zapaziti Rouxa; i samoga Rouxa, koji se iselio iz svoga stana kraj groblja na samo groblje, gdje mu grobnica u obliku male kapele trenutno služi kao dom.

Posve je udobno, rekla bih. Ti su grobovi bili sagrađeni u doba kada su bogati mrtvaci bili smješteni u luksuzu o kojem živi siromasi nisu mogli ni sanjati. I uz pomoć redovnih doza lažnih informacija, sućuti, glasina, laskanja – a da ne spominjem gotovinu i neprestani dotok mojih specijaliteta – osigurala sam, ako već ne njegovo povjerenje i ljubav, u najmanju ruku nazočnost u kući na Badnjak.

Pronašla sam ga u stražnjem dijelu groblja, blizu zida koji ga dijeli od Rue Jean Le Maistre. To je najzabačenije mjesto, daleko od ulaza, gdje razbijeni i napušteni grobovi leže usred komposta i kanti smeća i gdje se skitnice i prosjaci skupljaju oko vatre koja gori u velikoj limenci.

Danas ih je bilo pet ili šest, u prevelikim kaputima i čizmama, izgrebenim i popucalim kao njihove ruke. Većinom su bili stari – mladi mogu zaraditi novaca na Pigalleu, gdje uvijek vlada potražnja za mladošću – i jednoga je gušio kašalj koji je počinjao duboko u plućima i s naporom se probijao van otprilike svake minute.

Gledali su me bez bez znatiželje dok sam se probijala između zanemarenih grobova prema tom malom krugu ljudi. Roux me dočekaao s uobičajenom ravnodušnošću.

– Opet ti.

– Tako mi je drago što se veseliš. – Uručila sam mu paket hrane – kave, šećera, sira, nekoliko kobasica od mesara iza ugla i nekoliko heljdinih palačinki u koje će ih umotati. – Nemoj to ovaj put dijeliti s mačkama.

– Hvala. – Napokon se udostojio nasmiješiti. – Kako je Vianne?

– Izvrsno. Zao joj je što te ne vidi. – Malo laskanja nikad ne škodi.

– A gospodin Faca?

– Navraća.

Uspjela sam uvjeriti Rouxa kako je Thierryjeva prijateljica da će pozvati policiju samo trik kako bi opet pridobio Viannu. Nisam ulazila u detalje optužbe; ali navela sam ga da povjeruje kako je već odbačena zbog nedostatka dokaza. Jedina opasnost sada, rekla sam mu, jest da Thierry, u nastupu gnjeva i uvrijeđenosti, izbací Viannu iz njezina doma u čokolateriji ako ona prebrzo prenese svoju privrženost na Rouxa, pa on dakle neko vrijeme mora biti strpljiv, čekati da se prašina slegne i uzdati se u mene da ću Thierryja uvjeriti što je za njega najbolje.

U međuvremenu, pretvarala sam se da vjerujem u njegov brod, usidren, kako on kaže, u Port de l'Arsenal. Njegovo postojanje (čak i fiktivno) čini ga vlasnikom, ponosnim čovjekom koji, daleko od toga da prihvaća od mene milostinju u obliku paketa hrane i sitnog novca, zapravo čini svima nama uslugu time što se zadržava u blizini da bi pazio na Viannu.

– Jesi li danas išao provjeriti brod?

Stresao je glavom. – Kasnije, možda.

To je još jedna izmišljotina u koju se pretvaram da vjerujem. Da on svakoga dana ide prijeko u Arsenal da provjeri svoj brod.

Naravno da znam da ne radi ništa slično. Ali prilično uživam kad ga gledam kako se grči. – Ako se Thierry ne bude dao urazumiti, rekla sam, – utješno je misliti kako Vianne i djeca mogu neko vrijeme boraviti s tobom na brodu. Barem dok ne nadu drugi stan – što nikad nije lako u ovo doba godine.

Gnjevno me je pogledao. – To nije ono što želim.

Obdarila sam ga svojim najslađim smiješkom. – Naravno da nije, rekla sam. – Samo je zgodno znati da postoji ta mogućnost, eto. Kako dakle stojiš sa sutrašnjim izlaskom, Roux? Treba li ti nešto oprati?

I opet je stresao glavom i ja sam se upitala kako je dosad izlazio s tim na kraj. Dakako, odmah iza ugla je praonica rublja, a uz Rue Ganeron nekoliko javnih tuševa. Vjerojatno ide onamo, pomislila sam. Sigurno misli da sam imbecil.

Ipak, potreban mi je – još kratko vrijeme. Poslije sutra to više neće biti važno. Poslije toga može propasti na koji god način želi.

– Zašto ovo činiš, Zozie? – To mi je pitanje postavljao već i prije, uz prizvuk sumnjičavosti koja se povećava sa svakim mojim pokušajem zavođenja. Neki su ljudi naprosto takvi, mislim – imuni na moju vrstu šarma. Ipak, to peče. Toliko mi duguje, a gotovo ni jedne riječi zahvalnosti.

– Ti znaš zašto to činim, Roux, rekla sam, dopustivši da mi se u glas uvuče tračak osornosti. – Činim to za Viannu i djecu. Za Rosettu, koja zaslužuje oca. Za Viannu, koja te nikad nije preboljela. I – priznat ću – za sebe, jer ako Vianne ode, odlazim i ja, a ja sam zavoljela tu čokolateriju i ne vidim zašto bih morala otići.

To ga je uvjerilo. Znala sam da hoće. Sumnjičav tip poput Rouxa nema povjerenja ni u što nalik altruizmu. Pa nije ni čudo – Roux, koji djeluje u vlastitom interesu – koji je sad ovdje samo zato što u tome vidi neki probitak za sebe; neki udio u Vianninu unosnom poslu, možda, sada kad zna da je Rosette njegovo dijete.

Bila su tri sata kada sam se vratila u čokolateriju i već je padao mrak. Vianne je dvorila mušteriju i strogo me pogledala kad sam ušla, premda me sasvim ljubazno pozdravila.

Znam što misli. Ljudi vole Zozie. Javno iskazati neprijateljstvo u ovome trenutku naškodilo bi samo Vianni. Ona se već pita je li mojim prijetnjama od sinoć bio cilj da je navedu na loše smišljen napad, da prebrzo pokaže svoje boje i na taj način izgubi sigurno tlo.

Bitka počinje sutra, misli ona. Kanapei i razni frivolni zalogajčići, dovoljno slatki da i sveca dovedu u napast. To će biti njezino odabrano oružje – a kako je naivna kad misli da ću ja reagirati na isti način. Domaća čarolija tako je dosadna – upitaj bilo koje dijete i vidjet ćeš kako oni u knjigama koje čitaju više vole negativce od junaka, opake vještice i gladne vukove od sladunjavih kraljevića i kraljevni.

Kladim se da Anouk nije nikakva iznimka. Ipak, morat ćemo pričekati da vidimo. Samo naprijed, Vianne. Bavi se svojim loncima. Vidi što može kućna čarolija, dok ja radim na svom receptu. Prema popularnoj tradiciji, put k srcu vodi kroz želudac.

Što se mene tiče, ja više volim izravniji pristup.

OSMI DIO

BOŽIČNO DOBA

1.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 11:30 sati.

Napokon je pao snijeg. Sniježi cijeli dan. Velike, debele bajkovite pahuljice lepršaju u kovitlacu iz zimskoga neba. Snijeg sve mijenja, tako kaže Zozie, i čarolija već počinje djelovati; pretvara trgovine, kuće, automate na parkiralištu u mekane bijele stražare, dok snijeg pada, siv na pozadini blistavog neba, i malo-pomalo Pariz nestaje; svaka pahuljica čađe, svaka odbačena boca, kutija od keksa, pseći izmet i papirić od bombona, sve je to reciklirano i obnovljeno pod snijegom.

To zapravo nije istina, dakako. Ali ipak izgleda kao da je istina, kao da bi se stvari noćas zaista mogle promijeniti i kao da bi sve opet moglo biti dobro, umjesto tek prikriveno kao glazurom na jeftinoj torti.

Danas su se otvorila posljednja vrata u adventskoj kućici. Iza njih je prizor rođenja djeteta; majka, otac i beba u jaslama – pa zapravo, ne više beba, već dijete koje sjedi sa smiješkom na licu i žutim majmunom uza se. Rosette je oduševljena – kao i ja – ali ne mogu a da ne osjetim neku tugu zbog svoje lutke-kvačice koja je ostala vani, u sobi, dok njih troje slave sami.

To je glupo, znam. Ne bih se smjela žalostiti. Čovjek sam bira svoju obitelj, kaže Maman, i nije važno da Roux nije moj pravi otac, niti da mi je Rosette samo polusestra, ili možda čak uopće nije sestra.

Danas sam radila na svom kostimu. Pojavljujem se kao Crvenkapica, zato što je za tu ulogu potreban samo crveni ogrtač – s kapuljačom, dakako. Zozie mi je pomogla da ga završim, pomoću komada tkanine iz staretinarnice i starog šivaćeg stroja Madame Poussin. Izgleda sasvim zgodno, za kućnu radinost, uz moju košaricu s crvenim vrpčama, a Rosette nastupa kao majmun u svojem smeđem kombinezonu s prišivenim repom.

– A kako ćeš se ti pojaviti, Zozie? – pitam je po stoti put.

Ona se smiješi. – Pričekaj pa ćeš vidjeti, inače neće biti iznenađenja.

2.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 15 sati.

Zatišje pred hurikan. Takva je atmosfera, dok Rosette gore spava poslije ručka, a snijeg vani sve osvaja, tiho i proždrljivo. Pada tako neumoljivo; guta zvuk, ubija miris, krade svjetlo ravno s neba.

Sada se gomila oko Butte. Dakako, nema nikakvog prometa koji bi se suprotstavio njegovu napredovanju. Ljudi prolaze u kapama i šalovima oblijepljenim snijegom, a zvana sa St-Pierre-de-Montmartrea čuju se prigušeno i izdaleka, kao da su žrtve nekog podmuklog uroka.

Gotovo cijeli dan nisam vidjela Zozie. Zaokupljena planovima za večerašnju zabavu, razapeta između kuhinje, kostima i kupaca, zapravo uopće nemam vremena da motrim svoju protivnicu koja se drži svoje sobe i ništa ne odaje. Baš me zanima kad će povući prvi potez.

Glas moje majke, narator, kaže da će to biti danas za večerom, kao u onoj priči o udovičinoj kćeri; ali uzrujava me što do sada nisam vidjela da se upušta u bilo kakve pripreme, niti da peče i jedan jedini kolac. Je li moguće da sam pogrešno shvatila? Da li Zozie nekako blefira, nastoji li me prisiliti da pokažem karte koje će sigurno naškoditi mom statusu? Je li moguće da ne namjerava ništa poduzeti, dok ja sama, ništa ne sluteći, dovodim Ljubazne da me unište?

Od petka navečer nije bilo vidljivog sukoba među nama – premda sada jasno primjećujem njezine porugljive poglede i podmuklo namigivanje kad nitko ne gleda. I dalje vesela kao uvijek, i dalje prekrasna, i dalje se ponosno kreće u svojim crvenim cipelama – ali meni se sad čini paradijom same sebe; previše je značajkoga ispod tog sumnjivog šarma, previše uživanja u igri na neki blazirani način, kao da se ostarjela kurva prerusila u opaticu. Možda me upravo taj užitak najviše vrijeđa – način na koji glumi jednoj osobi u loži. Za nju ništa nije na kocki, dakako. Ali ja igram za vlastiti život.

Posljednji put bacam karte.

Luda; Ljubavnici; Vrač, Promjena.

Čovjek na vješalima; Kula.

Kula se ruši. Kamenovi se otkidaju s bedema dok ona nestaje u tmuni. S parapeta se u prazninu bacaju sićušni likovi, živo gestikulirajući. Jedan ima crvenu haljinu – ili je to ogrtač s kapuljačicom?

Ne gledam posljednju kartu. Već sam je dosada prečesto vidjela. Moja majka, vječni optimist, tumačila ju je na mnogo načina – ali za mene ta karta znači samo jedno.

Smrt se ceri s drvoreza; ljubomorna, mračna, praznih očiju, gladna – Smrt nezasitna; Smrt neumoljiva; Smrt dug koji dugujemo bogovima. Vani je snijeg nagomilan u debelim naslagama, i premda se svjetlo počinje gubiti, tlo je neshvatljivo blistavo, kao da su ulica i nebo zamijenili mjesta. Daleko je to sada od dražesnog slikovitog snijega adventske kućice, premda Anouk uživa u njemu i neprestano nalazi neke izlike da pogleda na ulicu. I sada je vani; s prozora vidim njezin blistavi lik na pozadini te zlokobne bjeline. Izgleda sićušna s mjesta na kojem stojim; djevojčica izgubljena u šumi. Dakako, to je glupo; ovdje nema nikakvih šuma. To i jest jedan od razloga da sam ovdje odlučila stanovati. Ali sve se mijenja pod snijegom, i čarolija opet nadvladava. A zimski se vukovi šuljaju uličicama i prolazima Butte de Montmartre.

3.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 16:30 sati.

Jean-Loup je navratio danas popodne. Jutros je javio telefonom da će donijeti nekoliko fotografija koje je neki dan snimio. On ih sam razvija, shvaćate – barem one crno-bijele – i ima stotine kopija kod kuće, složenih i raspoređenih u najrazličitijim fasciklima kao u pravoj kartoteci, i zvučao je uzbuđeno i zadihano kao da je otkrio nešto posebno što mi želi pokazati.

Mislila sam da je možda bio na groblju, da je napokon uspio snimiti ona sablasna svjetla o kojima uvijek govori.

Ali nije donio slike s groblja. Niti one snimke s Butte, jaslice i božićnu rasvjetu i Djeda Mraza koji žvače cigaru. Sve su ovo bile fotografije Zozie – digitalne snimke koje je napravio u čokolateriji, uz nekoliko novih crno-bijelih od kojih su neke snimljene pred lokalom, a u nekima Zozie u gomili hoda preko trga prema uspinjači ili stoji u redu pred pekarnicom na Rue des Trois Freres.

– Što je ovo? – rekla sam. – Znaš da ona ne voli.

– Pogledaj ih, Annie, rekao je.

Nisam ih htjela gledati. Jedini put u životu posvađali smo se baš zbog tih njegovih idiotskih slika. Nisam htjela da se to opet dogodi. Ali zašto ih je uopće snimao? Mora postojati nekakav razlog, pomislila sam.

– Molim te, – rekao je Jean-Loup, – samo ih pogledaj. I onda ako misliš da na njima nema ništa čudno, dajem ti časnu riječ da ću ih baciti.

Pa, dok sam ih gledala – bilo ih je tridesetak – osjećala sam se zbilja nelagodno. Već sama pomisao da je Jean-Loup špijunirao Zozie – uhdio je – bila je dovoljno ružna, ali bilo je nešto na tim fotografijama; nešto što je to činilo još gorim.

Vidjelo se da je na svima Zozie, svakako. Lijepo se vidjela njezina suknja sa zvončićima na rubu i otkaćenim cipelama s debelim potplatima od sedam centimetara. Kosa joj je bila ista, i nakit, i ona torba od rafije u kojoj nosi sve što kupuje.

Ali lice.

– Učinio si nešto s tim kopijama, rekla sam i gurnula ih natrag prema Jean-Loupu.

– Na časnu riječ, Annie, nisam. A sve drugo na tom filmu je u redu. Stvar je u njoj. Ona to nekako sama čini. Kako to inače protumačiti?

Ni ja nisam bila sigurna kako bih to protumačila. Neki ljudi dobro ispadaju na fotografijama. Riječ za to je fotogeničan, a Zozie to očito nije bila. Neki ljudi osrednje ispadaju na fotografiji, i ne znam postoji li za to kakva riječ, ali Zozie nije bila ni to. Sve su te slike bile grozne, usta su bila nekakva čudna oblika, i onda onaj pogled u očima i nekakva mrlja oko glave, kao aureola koja se iskrivila.

– Pa, dobro, nije fotogenična. I što onda? Nije jedina.

– Ima tu još, rekao je Jean-Loup. – Molim te, pogledaj ovo. – I izvukao je jedan složeni komad novina, isječak iz nekog pariškog lista, s nejasnom slikom ženskog lica. Njezino je ime, pisalo je, Françoise Lavery. Ali slika je bila baš kao one snimke Zozie. Sićušne oči i iskrivljena usta, čak i ona sablasna mrlja.

– I što bi to trebalo dokazati? – rekla sam. Bila je to samo slika, povećana i zrnata, poput većine slika u novinama. Žena koja je mogla biti bilo kojih godina, s jednostavno ošišanom kosom i malim očalima pod dugačkim šiškama. Ni izdaleka nalik na Zozie. Osim one mrlje i oblika usana.

Slegnula sam ramenima. – To bi mogao biti bilo tko.

– To je ona, rekao je Jean-Loup. – Znam da ne može biti, ali jest.

No, to je bilo jednostavno smiješno. A ni taj izrezak nije imao nikakva smisla. Sve nešto o jednoj nastavnici u Parizu koja je iščezla u neko doba prošle godine. Hoću reći, Zozie nikad nije bila nastavnica, je li? Ili on možda želi reći da je duh?

Čak ni Jean-Loup nije bio siguran. – Često čitaš o takvim stvarima, rekao je i je i pažljivo opet spremio izrezak u omotnicu. – Ukradeni identitet, mislim da se to tako zove.

– Kako ti kažeš.

– Samo se ti smij, ali tu nešto ne štima. Osjećam to kad je ona u blizini. Večeras ću donijeti svoju kameru. Želim nekoliko krupnih planova – neku vrstu dokaza.

– Ti i tvoji duhovi. – Ozbiljno sam se naljutila. Samo je godinu dana stariji od mene – i što on sad sebi umišlja? Da zna i polovicu onoga što ja sada znam – o Ehecatlu i o Jednom Jaguaru ili Hurakanu – vjerojatno bi ga udarila kap, u najmanju ruku. A da zna za Pantouflea, ili kako smo ja i Rosette zazivali Vjetar Promjene, ili za ono što se dogodilo u Les Laveuses – vjerojatno bi sišao s uma.

I tako sam učinila nešto što možda nisam smjela. Ali nisam željela da se i dalje svađamo, a znala sam da hoćemo ako on nastavi govoriti. Pa sam potajno napravila znak Jednoga Majmuna, varalice. I onda sam ga frknula prema njemu, kao kamenčić iza leđa.

Jean-Loup se namrštio i dodirnuo glavu. – Stoje? – rekla sam.

– Nemam pojma, rekao je Jean-Loup. – Samo sam osjetio – nekakvu – prazninu. O čemu smo ono upravo razgovarali?

Mislim, meni se on sviđa. Zbilja. Ne bih htjela da mu se dogodi nešto loše. Ali on spada u ono što Zozie zove obični ljudi, za razliku od ljudi poput nas. Obični ljudi ravnaju se po pravilima. Ljudi poput nas stvaraju umjesto njih nova. Ima toliko toga što ne mogu reći Jean-Loupu, toliko toga što on ne bi razumio. Zozie mogu reći sve. Ona me poznaje bolje nego itko drugi.

I tako sam, čim je Jean-Loup otišao, spalila onaj izrezak i fotografije – zaboravio ih je ponijeti sa sobom – u kaminu u mojoj sobi, i gledala sam kako pahuljice pepela polako bijele i spuštaju se kao snijeg iza ograde kamina.

Eto. Više ih nema. Sad se osjećam bolje. Ne bih ja nikad posumnjala u Zozie; ali ono lice mi je izazvalo priličnu nelagodu, s onim iskrivljenim ustima i podmuklim očicama. Nisam je mogla već negdje vidjeti, je li? U dućanu ili na ulici, ili možda u autobusu? I ono ime –

Francoise Lavery. Jesam li ga već negdje drugdje čula? To je posve obično ime, dakako. Ali zašto me tjera da mislim na.

Miša?

4.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 17:20 sati

Eto, nikad mi se taj dečko nije sviđao. Bio je samo korisno oruđe, ništa drugo, kad sam je htjela odvući od majčina utjecaja i učiniti pristupačnijom momemu. Ali sada je prešao granicu – usudio se pokušati da me potkopa – i sada će, bojim se, morati otići.

Vidjela sam to u njegovim bojama kad se spremao otići iz lokala. Bio je gore na katu s Anouk – slušali su glazbu, ili igrali neku igru, ili što to dvoje već rade ovih dana – i sasvim me uljudno pozdravio kad je pokupio jaknu s vješalice za kapute iza vrata.

Neke je ljude lakše čitati nego druge; a Jean-Loup Rimbaud, uza svu svoju lukavštinu, ipak je samo dvanaestogodišnjak. Bilo je nešto previše otvoreno u tom smiješku, nešto što sam više nego jednom vidjela u svojim nastavničkim danima kao Francoise. To je smiješak dječaka koji previše zna i misli da će mu to proći. A što je bilo u onim papirima koje je maločas ostavio u Anoukinoj sobi?

Da nisu to možda bile – fotografije?

– Dolaziš večeras na zabavu?

Kimnuo je glavom. – Svakako. Lokal sjajno izgleda.

Svakako, Vianne je danas obavila mnogo toga. Sa stropa vise grozdovi srebrnih zvijezda i grane svijeća spremnih da budu upaljene. Ovdje nema stola za jelo, pa je nekoliko malih stolića nagurala zajedno da dobije jedan dugačak i prekrila ih s uobičajena tri stolnjaka – jednim zelenim, jednim bijelim, jednim crvenim. Vijenac od božikovine visi na vratima, a cedrovina i svježe narezana borovina ispunjaju zrak mirisom šume.

Po cijeloj sobi, trinaest tradicionalnih božičnih slatkiša raspoređeno je na staklenim pladnjevima kao gusarsko blago, i sada blistaju topaznim i zlatnim sjajem. Crni nugat za vraga, bijeli nugat za anđele, i klementine, grožđe, smokve, bademi, med, datulje, jabuke, kruške, sir od dunja, puslice okićene suhim grožđem i narančinom korom kao draguljima, i fougasse pripravljena s maslinovim uljem i rasječena kao kotač na dvanaest dijelova.

I, dakako, tu je čokolada, božični panj koji se hladi u kuhinji; i nugatine, celestine, čokoladne trufle nagomilane na šanku u mirisnoj raspršenoj prašini kakaa.

– Kušaj ovo, kažem dok mu nudim slatkiše. – Vidjet ćeš, ovi su ti najdraži.

On pomalo sneno uzima trufu. Aroma je prodorna i pomalo zemljana, poput gljiva koje se beru za punog mjeseca. Ustvari, unutra možda i ima nekakvih gljiva – moji specijaliteti puni su tajnovitih stvari – ali ovaj put je i kakao prah vješto obrađen da izađe na kraj s dosadnim malim dječacima, a uz to, znak Hurakana ugreben na šanku više je nego dovoljan da učini što je potrebno.

– Vidimo se na zabavi, kaže on.

Zapravo, mislim da nećemo. Mojoj maloj Nanou bit će žao što te nema, dakako, ali čini mi se ne zadugo. U vrlo kratkom roku, Hurakan će se spustiti na Rocher du Montmartre, a kad se to dogodi.

Pa, tko zna? I ne bi li saznanje pokvarilo iznenađenje?

5.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 18 sati.

I sada je napokon čokolaterua zatvorena, i osim oglasa na vratima ni po čemu se ne može zaključiti da se tu bilo što događa.

Božićna zabava večeras u 7:30! piše iznad uzorka zvijezda i majmuna.

Kostimirani gosti poželjni.

Još nisam vidjela Zozien kostim. Sigurno je nešto fantastično, ali ona mi nije rekla što. I tako sam, nakon što sam gotovo cijeli sat promatrala snijeg, postala nestrpljiva i otišla u njezinu sobu da vidim što radi.

Ali kad sam ušla, dočekalo me iznenađenje. To više nije bila Zozienu soba. Draperije sa zidova bile su skinute; kineska jutarnja haljina više nije visjela na vratima, kao ni ukrasi na abazuru. Čak su i njezine cipele nestale s police nad kaminom, i mislim da mi je to tada zaista doprlo do svijesti.

Kad sam vidjela da ih nema.

Njezinih fantastičnih cipela.

Na krevetu je bio kovčeg, maleni, kožni, koji je izgledao kao da je mnogo proputovao. Zozi ga je upravo zatvarala i pogledala me kad sam ušla, i već sam znala što će reći a da nisam morala pitati.

– Oh, dušo moja, rekla je. – Htjela sam ti reći. Zbilja jesam, ali nisam ti htjela pokvariti zabavu.

Nisam mogla vjerovati. – Ti večeras odlaziš? – Jednog dana bih morala otići, rekla je razumno. – A nakon današnje večeri, više neće biti ni važno.

– Zašto ne?

Slegla je ramenima. – Zar nisi zazvala Vjetar Promjene? Zar ne želiš da budete obitelj, ti i Roux i Yanne i Rosette?

– To ne znači da ti moraš otići!

Bacila je jednu zalutalu cipelu u kofer. – Ti dobro znaš da to tako ne funkcionira. Sve dođe na naplatu, Nanou. Tako mora biti.

– Ali i ti spadaš u obitelj!

Stresla je glavom. – Ne bi to išlo. Ne s Yanne. Previše mi toga zamjera. A možda ima i pravo. Stvari se ne odvijaju glatko kad sam ja u blizini.

– Ali to nije fer! Kamo ćeš otići?

Zozie je podigla pogled i nasmiješila se.

– Kamo god me vjetar odnese, rekla je.

6.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 19 sati

Jean-Loupova majka je malo prije nazvala da kaže kako joj se sin iznenada razbolio i kako ipak neće doći. Anouk je, dakako, razočarana i pomalo zabrinuta za svog prijatelja, ali uzbuđenje oko zabave je preveliko da bi to potrajalo.

U svom crvenom ogrtaču i kapuljači izgleda više nego ikad kao božićni ukras, dok silno zaposleno skakuće amo-tamo. – Jesu li već došli? – ponavlja, premda pozivnice glase na sedam i trideset, a zvono na crkvi odzvonilo je tek puni sat. – Vidiš li koga vani?

Ustvari, snijeg je sada tako gust da jedva vidim uličnu svjetiljku na drugoj strani trga, ali Anouk neprestano pritišće lišće na izlog i pravi sablast na staklu.

– Zozie! – viče. – Jesi li spremna?

Iz sobe na katu, u kojoj je Zozie provela posljednja dva sata, čuje se neki nejasni odgovor.

– Mogu li doći gore? – viče Anouk.

– Još ne. Rekla sam ti, to je iznenađenje.

Anoukino je raspoloženje večeras nekako tajnovito; jednim dijelom radosno, ali većinom delirično. U jednom trenutku izgleda kao da joj je tek devet godina. U sljedećem je napola odrasla i uznemirujuća, ljupka u svom crvenom ogrtaču, lica okružena kosom kao olujnim oblacima.

– Smiri se, govorim joj. – Iscrpit ćeš se.

Ona me impulzivno grli, onako kao nekad kad je bila dijete, ali prije nego uspijem uzvratiti zagrljaj već je otišla i nemirno leprša od pladnja do pladnja, od čaše do čaše, i dotjeruje listove božikovine, vrbove grančice, svijećnjake, ubruse vezane grimiznom uzicom, šarene jastuke na stolcima, kristalnu zdjelu iz staretinarnice koja je sad ispunjena mirisnim, poput granata crvenim zimskim punčem, obilno začinjanim oraščićem i cimetom, uz dodatak limuna i dašak konjaka, i s narančom nabodenom klinčićima koja lebdi u njegovim grimiznim dubinama.

Rosette je, naprotiv, neobično smirena. Umotana u svoj majmunski kombinezon sve promatra raširenih očiju, ali je najviše privlači adventska kućica sa scenom rođenja djeteta, gdje je snijeg koji pada uhvaćen u krug svjetlosti, a sa strane stoji skupina majmuna (Rosette uporno tvrdi daje majmun božićna životinja) umjesto uobičajenog vola i magarca.

– Misliš li da će on doći?

Naravno da misli na Rouxa. Anouk me već toliko puta pitala; i boli me pomisao na njezino razočaranje ako ne dođe. Napokon, zašto bi došao? Zašto bi on još uopće bio u Parizu? Ali čini se da je Anouk posve uvjeren da jest – je li ga vidjela, pitam se? – i sama me pomisao čini opasno laganom, kao da bi biti Anouk moglo biti zarazno, na neki način, i da taj snijeg o Božiću možda nije tek slučajna vremenska pojava već neki čarobni događaj koji može izbrisati prošlost.

– Zar ti ne želiš da dođe? – kaže.

Mislim na njegovo lice; na onaj njegov miris pačulija u kombinaciji s motornim uljem; na to kako spušta glavu kad na nečemu radi; na njegova tetoviranog štakora; njegov polagani smiješak. Već ga toliko dugo želim. A i borim se protiv njega – njegove plahosti, prezira prema konvencijama; njegova tvrdoglavog odbijanja da se prilagodi.

I mislim na sve one godine za kojih smo bježale, dok smo jurile od Lansqueneta do Les Laveuses pa do Pariza i Boulevarda de la Chapelle s njegovim neonskim svjetlom i džamijom u blizini; do Place-des-Faux-Monnayeurs i čokolaterije, i pritom na svakom stajalištu uzaludno nastojale da se uklopimo, da se promijenimo, da budemo prosječne.

I pitam se – za svih tih putovanja, u hotelskim sobama i prenoćistima i selima i gradovima; za svih tih godina čežnje i straha.

Od koga sam ja zapravo bježala? Od Crnog Čovjeka? Od Ljubaznih? Od svoje majke? Od sebe?

– Da, Nou. Želim da dođe.

Kakvo je olakšanje izreći te riječi. Napokon priznati, unatoč svim razumnim argumentima. Nakon što sam pokušala a nisam uspjela naći, ako ne ljubav, a ono bar neku vrstu zadovoljstva s Thierryjem, priznati samoj sebi da se neke stvari ne mogu racionalno objasniti; da ljubav nije stvar izbora; da ponekad ne možeš izbjeći vjetru.

Dakako da on nikad nije vjerovao da ću se ja negdje smiriti. Uvijek je govorio da zavaravam samu sebe; očekivao, u svojoj tihoj drskosti, da ću jednoga dana priznati poraz. Želim da dođe. Ali ipak, neću pobjeći – čak ni ako Zozie sruši cijelu ovu kuću meni na glavu. Ovaj put ostajemo. Ma što to zahtijevalo.

– Netko je ovdje! – čuju se zvončići na vjetru. Ali lik na vratima s kovčavom vlasuljom zaista je prekrupan da bude Roux.

– Pažnja, narode! Dolazi krupni teret!

– Nico! – viče ona i baca se na tu veliku pojavu – frak, čizme do koljena i nakit kojega se ni kralj ne bi postidio. Nosi pun naručaj darova koje spušta pod božično drveće, i premda znam da soba nije velika, čini se da je on ispunja svojim gigantskim veselim raspoloženjem.

– Koga bi ti trebao predstavljati? – kaže Anouk.

– Henrika IV., dakako, kaže Nico važno. – Kulinarskog kralja Francuske. Ej. – zaustavlja se na trenutak da onjuši zrak. – Nešto dobro miriše. Mislim – zbilja dobro. Sto se kuha, Annie?

– O, ima svega i svačega.

Iza njega došla je Alice kao vila, u baletnoj suknjici, sa svjetlucavim krilima, premda tradicionalne vile obično ne nose tako velike čizme. Ona je živahna i smije se od užitka, i premda je još vitka, čini se da joj je lice pomalo izgubilo na oštrini, tako da je dražesnija, manje lomljiva.

– Gdje je Dama od cipela? – pita Nico.

– Sprema se, kaže Anouk i vuče Nica za ruku do njegova mjesta za pretrpanim stolom. – Hajde, uzmi neko piće, ima svega. – Ona grabi punč zaimačom. – Nemoj odmah navaliti na puslice. Ovdje ima dosta da se nahrani cijela vojska.

Zatim dolazi Madame Luzeron. Previše dostojanstvena za kostimiranje, ali svečano odjevena u nebeskoplavi komplet, spušta darove pod drveće i prihvaća čašu punča od Anouk i smiješak od Rosette, koja se igra svojim drvenim psom na podu.

Zvončići se ponovo javljaju i sad ulazi Laurent Pinson, u sjajnim cipelama i sa svježim tragovima brijanja na licu, zatim Richard i Mathurin, Jean-Louis i Paupaul – Jean-Louis u najkričavijem žutom prsluku koji sam u životu vidjela – zatim Madame Pinot, koja je došla kao redovnica, zatim ona zabrinuta gospođa koja je Rosetti dala lutku (mislim da ju je pozvala Zozie), i iznenada je tu cijela parada ljudi, pića, sendviča i slatkiša, i ja sve promatram s jednim okom na kuhinji dok Anouk glumi domaćicu umjesto mene, i Alice gricka mendiant, i Laurent grabi šaku badema i stavlja ih u džep za kasnije, i Nico opet doziva Zozie, i ja se pitam kada će ona nastupiti.

Tak tak tak, čuje se zvuk njezinih cipela niza stube.

– Oprostite što kasnim, kaže i smiješi se, i na trenutak kao da je nastupila oseka; tišina dok ona ulazi u sobu, sva svježa i blistava u crvenoj haljini, i sada svi možemo vidjeti da je odrezala kosu do ramena, točno poput mene, zatakla je iza ušiju, poput mene, s mojim ravnim šiškama i onim nestašnim malim pramenom na zatiljku koji očito nikad ništa ne može ukrotiti.

Madame grli Zozie čim je sišla. Moram saznati njezino ime, mislim, premda na trenutak ne mogu skinuti pogleda sa Zozie koja se sada kreće prema središtu sobe uz smijeh i odobravanje gostiju.

– U što si se, dakle, maskirala? – kaže Anouk.

Ali Zozie se obraća meni s onim znalačkim smiješkom koji samo ja vidim.

– Gle, Yanne, zar ovo nije zabavno? Ne shvaćaš? Ja sam sad ti.

7.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 20:30 sati

Pa, znate, nekim je ljudima nemoguće udovoljiti. Ali bilo je vrijedno truda, ako ništa drugo, zbog onoga izraza na njezinu licu, onog iznenadnog, jasnog, bolnog bljedila, drhtaja koji joj je prošao tijelom dok je gledala sebe kako silazi niza stube.

Moram reći da sam dobro obavila posao. Haljina, kosa, nakit, sve osim njezinih cipela, i sve reproducirano do upravo sablasnog savršenstva i nošeno tek s nagovještajem smiješka.

– Ej, izgledate kao blizanke ili tako nešto, kaže debeli Nico s djetinjim oduševljenjem dok uzima još pulsica. Laurent se nervozno trza kao da je uhvaćen u nekakvoj privatnoj fantaziji. Naravno da nas ljudi još razlikuju – nešto se može učiniti činima, ali prava preobrazba postoji samo u bajkama – ali ipak je sablasno kako lako prihvaćam tu ulogu.

Anouk shvaća ironiju; njezino je uzbuđenje doseglo gotovo manijakalne razmjere dok juri u čokolateriju i van – da vidi snijeg, ili tako bar kaže, ali i ona i ja znamo da čeka Rouxa – i nagađam kako iznenadni bljeskovi iridiscencije u njezinim bojama nisu posljedica užitka već mahnite energije koju treba potrošiti, inače se izlaže opasnosti da je spali kao papirnati lampion.

Roux nije došao. Barem još nije – a vrijeme je da Vianne servira večeru.

Uz nešto oklijevanja, ona počinje. Još je rano i možda će ipak doći – mjesto za njega prostrto je na kraju stola, i ako bilo tko nešto upita, ona će reći da je ovo mjesto prostrto u čast pokojnika, stara tradicija koja podsjeća na Dia de los Muertos, posve prikladno za večerašnju proslavu.

Počinjemo s juhom od luka, s mirisom dima poput jesenskog lišća, s prženim kockicama kruha i naribanim Gruvereom i malo paprike odozgo. Ona servira juhu i cijelo me vrijeme promatra, očekujući možda da ni iz čega stvorim neko još savršenije jelo koje će posve zasjeniti njezine napore.

Umjesto toga ja jedem, i razgovaram, i smiješim se, i hvalim kuharicu, i ona sluša zveket posuda i osjeća da joj se malo vrti u glavi, da nije posve pri sebi. Dakako, pulque je tajnovito piće, a punč je njime širokogrudno začinjeno, zahvaljujući vašoj prijateljici, dakako, u čast ove

vesele prigode. Kao utjehu, možda, ona nudi još punča, i miris klinčića jest kao da si živ pokopan, a okus poput čili papričica začinjenih vatrom, i ona se pita: hoće li to ikad završiti!

Drugo jelo je slatka foie gras, namazana na tanki prepečenac s dunjama i smokvama. Jedrina daje tom jelu šarm, poput jedrine ispravno pripremljene čokolade, i foie gras topi se tako sporo u ustima, mekana kao praline i ponuđena uz čašu ledenog Sauternes, koji Anouk prezire, ali Rosette pijucka iz sićušne čaše, ne veće od naprstka, i smiješi se svojim rijetkim i sunčanim smiješkom i nestrpljivo znacima traži još.

Treće jelo je losos pečen en papillotte i serviran cijeli s bernskim umakom. Alice se žali da je gotovo presita, ali Nico dijeli svoju porciju s njom, stavlja joj zalogajčice u usta i smije se njezinu sićušnom apetitu.

Tada dolazi piece de resistance; guska, dugo pečena u vrućoj pećnici tako da se mast otopila s kože koja je ostala prhka, gotovo karamelizirana, a meso je tako mekano da se skida s kostiju poput svilene čarape sa ženske noge. Optočena je kestenjem i krumpirima, hrskavo pečenim u zlatnoj masnoći.

Nico proizvodi neki glas koji je polupohlepa, polusmijeh. – Mislim da sam upravo umro i otišao u kalorijski raj, kaže on i s užitkom napada gušći batak. – Znete, ovako nešto dobro nisam okusio otkako je umrla moja mama. Moji komplimenti kuharici! Da nisam tako preko glave zaljubljen u ovu čačalicu, oženio bih te ovako. – I on veselo maše vilicom, pri čemu u svom oduševljenju gotovo iskopa oko Madame Luzeron (ona u zadnji čas odvraća lice).

Vianne se smiješi. Punč je vjerojatno već počeo djelovati i ona je porumenjela od svog uspjeha. – Hvala, kaže ustajući. – Tako mi je drago što ste večeras svi ovdje, tako da vam mogu zahvaliti za svu pomoć koju ste nam pružili.

Dakle, ovo je stvarno dobro, mislim u sebi. A što su to oni zapravo napravili, pitam ja vas?

– Za vašu vjernost, podršku i prijateljstvo, kaže ona, – u doba kada nam je svima bila potrebna. – Opet se smiješi, možda sada nejasno svjesna kemije koja slobodno kola njezinim žilama i koja je čini čudnovato rječitom, čudnovato nerazboritom i gotovo neustrašivom, poput neke druge Vianne iz nekoga napola zaboravljenog drugog života.

– Moje je djetinjstvo bilo ono što biste nazvali nestabilnim. To znači da se nikad nigdje nisam skrasila. Nisam se osjećala prihvaćenom, kamo god pošla. Uvijek sam se osjećala kao autsajder. Ali sada sam ovdje uspjela ostati četiri godine, i sve to dugujem ljudima poput vas.

Zijev, zijev. Sad nas čeka govorancija.

Nalijevam sebi čašu punča i hvatam pogled moje male Anouk. Ona izgleda pomalo nemirno, primjećujem, možda zato što nema Jean-Loupa. Mora da je jako bolestan, jadničak. Misle da je vjerojatno nešto pojeo. A s onako osjetljivim srcem kao što je njegovo, sve može biti opasno. Prehlada, hunjavica, čak urok.

Je li moguće da se na neki način osjeća krivom?

Molim te, Anouk. Da nisi to ni pomislila. Zašto bi se ti osjećala odgovornom? Kao da nisi već dovoljno osjetljiva na svaku malu nepravilnost. Ali ja vidim tvoje boje, dušo, i vidim kako gledaš moj maleni prizor jaslica s magičnim krugom od troje koji stoje pod svjetlom električnih zvijezda.

Kad smo već kod toga, jedan nam nedostaje. Kasni, kao što se očekivalo, ali približava se brzo, šulja se pokrajnjim ulicama Butte, skrovito kao lisica oko kokošinca. Njegovo ga mjesto još čeka na čelu stola, tanjuri, čaše, sve netaknuto.

Vianne misli da je možda bila glupa. Sama Anouk počinje misliti kako su svi njezini planovi i sva zazivanja bili uzalud, i kako čak ni snijeg neće ništa promijeniti, i kako nije ostalo ništa što bi je ovdje zadržalo.

Ali, ima još vremena, dok se obrok bliži kraju, za crna vina iz Gersa, za p'tits cendres umotane u pepeo od hrastovine, za svježije nepasterizirane sireve, za stare zrele sireve, i za odležani Buzet i sir od dunja i orahe i zelene bademe i med.

A sada Vianne iznosi trinaest vrsta slatkiša i božićni panj, debeo kao nadlaktica hrvača i oklopljen prst debelom čokoladom, i svatko tko je pomislio da je dosad možda već dovoljno pojeo – čak i Alice – pronalazi još samo malo mjesta za jedan komad (ili dva, ili tri u Nicovu slučaju), i premda je punč napokon ispijen, Vianne otvara bocu šampanjca i svi pijemo zdravicu.

Aux absents.

8.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 22:30 sati

Rosettu polako hvata san. Bila je tako dobra za cijelo vrijeme večere, jela je prstima, ali dosta čisto, nije mnogo slinila i puno je razgovarala (dobro, znakovima) s Alicom, koja sjedi kraj njezina malog stolca.

Ona silno voli Alicina vilinska krila, što je dobro jer je Alice donijela krila i za nju, zamotana pod božićnim drvcem. Rosette je premala da čeka ponoć – već bi zapravo trebala biti u krevetu – pa smo zaključili da bi ona sad mogla otvoriti svoje darove. Ali odmah se zaustavila kod vilinskih krila koja su ljubičasta i srebrna i nekako cool – zapravo, nadam se da je Alice možda i meni donijela jedan par, što se zapravo čini vjerojatnim, sudeći po obliku paketa. I tako je sada Rosette leteći majmun, i misli da je to veličanstveno, i puzi naokolo sa svojim ljubičastim krilima u majmunskom odijelu, smije se Nicu ispod stola i drži čokoladni keks u ruci.

Ali sad je već kasno i umorna sam. Gdje je Roux? Zašto nije došao? Ne mogu misliti ni o čemu drugome; niti o hrani; čak ni o darovima. Previše sam napeta. Osjećam da mi srce radi kao navijena igračka, koja se vrti naokolo izvan kontrole. Na minutu zatvaram oči i sada osjećam miris kave i one vruće čokolade s mirodijama koju Maman pije i zveckanje tanjura koje odnose.

Doći će, mislim. Mora doći.

Ali tako je kasno, a njega nema. Jesam li sve napravila kako treba? Svijeće, i šećer, i krug, i krv? Zlato i tamjan? Snijeg? Zašto ga dakle još nema?

Ne želim plakati. Badnjak je. Ali nije trebalo ovako ispasti. Je li to ona naplata o kojoj je Zozie govorila? Osloboditi se Thierryja – ali pod koju cijenu?

Tada čujem zvončiče na vratima i otvaram oči. Netko stoji na vratima. Na trenutak ga vidim posve jasno; sav je u crnome, raspuštene crvene kose.

Ali pogledam još jednom, i to nije Roux. Na vratima je Jean-Loup, a crvenokosa žena kraj njega vjerojatno mu je majka. Ona se drži malo kiselo i kao da joj je neugodno, ali čini se da je Jean-Loup sasvim dobro, možda malo blijed, ali on je zapravo uvijek pomalo blijed.

Skačem sa stolca. – Uspio si! Hura! Dobro se osjećaš?

– Nikad bolje, kaže on i kesi se od uha do uha. – Pa, baš bih bio gad da ne dođem na tvoju zabavu kad si se toliko potrudila!

Jean-Loupova majka se pokušava nasmiješiti. – Ne želim se nametati, kaže. – Ali Jean-Loup je inzistirao.

– Vi ste dobro došli, kažem.

Dok Maman i ja žurimo da pronađemo još dva stolca u kuhinji, Jean-Loup zavlači ruku u džep i nešto vadi iz njega. Izgleda kao dar, umotano u zlatni papir, ali je maleno, otprilike veličine praline.

Daje ga Zozie. – Čini se da to ipak nije moj najdraži slatkiš.

Ona mi je okrenuta leđima tako da joj ne vidim lice, ni što se nalazi u malom paketiću. Ali on je vjerojatno odlučio da Zozie dade priliku i ja osjećam toliko olakšanje da bih mogla zaplakati. Stvari ipak dolaze na svoje. Sada je potrebno samo da se Roux vrati i da Zozie odluči ostati. Tada se ona okreće i vidim joj lice, i na trenutak uopće ne izgleda kao Zozie. Mora da je to neka igra svjetlosti, valjda, ali samo na trenutak učinila mi se ljutitom – ljutitom? Ne, gnjevnom – oči su joj kao prorezi, usta puna zubi, šaka tako stegnuta oko napola otvorenog paketića da se čokolada cijedi iz njega kao krv.

Pa, kao što sam rekla, već je kasno. Vjerojatno me oči varaju. Jer jedva pola sekunde poslije opet se vratila, nasmiješena i čarobna u crvenoj haljini i crvenim baršunastim cipelama, i ja sa upravo spremam pitati Jean-Loupa stoje bilo u onom malom paketiću kad zvonca na vratima zazvone i još netko ulazi, visoka pojava u crvenom i bijelom, s krznenom kapuljačom i velikom lažnom bradom.

– Roux! – zaurlam i skačem na noge.

Roux je naglo strgnuo lažnu bradu. Ispod nje se kesu.

Rosette mu je gotovo do nogu. On je podiže i zavrti.

– Majmun! – kaže on. – Moje najdraže stvorenje. Još bolje, leteći majmun!

Ja ga grlim. – Mislila sam da nećeš doći.

– Pa, eto me, tu sam.

Zavladala je tišina. On stoji s Rosettom koja mu se drži za ruku. Soba je puna ljudi, ali isto tako bi mogla biti posve pusta, jer premda on izgleda sasvim opušteno, jasno mi je po tome kako promatra Maman.

Jaje gledam kroz Zadimljeno Zrcalo. Glumi hladnokrvnost, ali boje su joj jarke. Stupila je korak naprijed.

– Sačuvali smo ti mjesto.

On je gleda. – Sigurna si?

Ona kima glavom.

I sada svi zure u njega, i na trenutak mislim da će nešto reći, jer Roux ne voli kad ljudi zure – zapravo, Roux se uopće ne osjeća ugodno među ljudima.

Ali tada ona napravi još jedan korak i nježno ga ljubi u usta, i on spušta Rosettu i širi ruke.

I nije mi potrebno Zadimljeno Zrcalo da shvatim. Nitko ne može previdjeti taj poljubac, niti to kako pristaju jedno drugome poput dijelova slagalice, niti onaj sjaj u njezinim očima kad ga hvata za ruke i okreće se sa smiješkom prema svima.

Hajde, govorim joj ja svojim tajnim glasom. Reci im. Kaži. Kaži sada.

I na trenutak ona me gleda. I znam daje na neki način dobila moju poruku. Ali tada se osvrće na naš krug prijatelja, i Jean-Loupovu majku koja još stoji i izgleda kao isisani limun, i jasno vidim da oklijeva. Svi je gledaju, a ja znam što misli. Očito je. Čeka da joj upute onaj Pogled; pogled koji smo toliko puta vidjele, pogled koji govori: Ti ne pripadaš ovamo – nisi jedna od nas – drugačija si.

Oko stola nitko ne govori. Promatraju je šutke, svi ružičastih lica i siti, osim Jean-Loupa i njegove majke koja zuri u nas kao da smo leglo vukova. Tu je debeli Nico koji drži za ruku Alicu s vilinskim krilima; Madame Luzeron, pomalo smiješna u svom klasičnom džemperu i biserima; Madame Pinot u kostimu redovnice, odjednom dvadeset godina mlađa, raspuštene

kose; Laurent, s lukavim sjajem u očima; Richard i Mathurin, Jean-Louis i Paupaul, koji dijele cigaretu i kod nikoga – baš nikoga od njih nema onog Pogleda.

I sada se njezino lice mijenja. Postaje nekako mekše. Kao da joj je neka velika težina pala sa srca. I prvi put otkako se rodila Rosette, ona zbilja izgleda kao Vianne Rocher; ona Vianne koja je uletjela u Lansquenet i koja nikad nije marila što drugi govore.

Zozie se jedva primjetno smiješi.

Jean-Loup hvata majku za ruku i prisiljava je da sjedne.

Laurent zuri poluotvorenih usta.

Madame Pinot odjednom se zarumenjela kao jagoda.

A Maman kaže: – Društvo, želim da nekoga upoznate. Ovo je Roux. On je Rosettin otac.

9.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 22:40 sati

Čujem kako su svi odjednom uzdahnuli; nešto što bi se u drugačijim okolnostima možda moglo protumačiti kao neodobravanje, ali u ovom slučaju, poslije hrane i vina, u dobrom raspoloženju zbog godišnjeg doba i neuobičajenog glamura snijega, zvuči kao onaj aaaaaa!, koji slijedi nakon posebno spektakularnog vatrometa.

Roux oprezno gleda, zatim se široko nasmiješi, prihvaća čašu šampanjca od Madame Luzeron i svima nazdravlja.

Pošao je za mnom u kuhinju kad je razgovor opet započeo. Rosette je došla za njim, i dalje pužući u svom odijelu majmuna, i sada sam se sjetila kako je bila očarana kad je prvi put stupio u lokal, kao da ga je već tada prepoznala.

Roux se sagnuo da je pogladi po kosi. Sličnost među njima slatko je bolna, poput uspomena i izgubljenog vremena. Toliko toga nije vidio; nije vidio kad je Rosette prvi put podigla glavu; njezin prvi smiješak; njezine crteže životinja; ples žlica koji je toliko ljutio Thierryja. Ali ja već znam iz njegova izraza lica da joj on nikad neće zamjerati što je različita; da je se nikad neće stidjeti; da je nikad neće uspoređivati s nekim drugim, niti tražiti da bude drugačija nego što jest.

– Zašto mi nikad nisi rekla? – upitao je.

Oklijevala sam. Koju istinu da mu kažem? Da sam bila previše prestrašena, previše ponosna, previše tvrdoglava da se promijenim, da sam, poput Thierryja, bila zaljubljena u neku fantaziju koja se, kad mi je napokon došla nadohvat ruci, otkrila, ne kao zlato, već kao puka rukovet slame?

– Htjela sam da se konačno smirimo. Htjela sam da budemo obične.

– Obične?

Ispričala sam mu sve; pričala sam mu o našem bijegu iz grada u grad, lažnom vjenčanom prstenu, promjeni imena, prekidu s čaranjem, Thierryju; nastojanju da budem prihvaćena pod svaku cijenu, čak i svoje sjene, čak i svoje duše.

Roux je neko vrijeme šutio, a tada se tiho, grleno nasmijao. – I sve to zbog trgovine čokoladom?

Stresla sam glavom. – Više ne.

Uvijek je govorio da se previše trudim. Da mi je previše stalo – a sada jasno vidim da mi nije bilo dovoljno stalo do onoga što mi je zbilja važno. Čokolaterija je napokon samo žbuka i cigla, kamen i staklo. Ona nema srca; nema nikakav život osim onoga koji uzima od nas. A kada se toga odrekne.

Roux je podigao Rosettu, koja se nije trzala kao obično kad joj se približi netko nepoznat, već je šutke zavrištala od užitka i objema rukama izvela nekakav znak.

– Što je rekla?

– Rekla je da izgledaš kao majmun, rekla sam u smijehu. – Od Rosette, to je kompliment.

Opet se nasmijao i obje nas ogrlio rukama. I na trenutak smo stajali tako isprepleteni, Rosette čvrsto ga stegnuvši oko vrata, uz tihi zvuk smijeha iz susjedne sobe i miris čokolade u zraku.

A tada tišina zavlada cijelom prostorijom, i zvončići na vratima zvone, i vrata se širom otvaraju i na njima vidim još jedan lik s kapuljačom, ali veći, krupniji i tako poznat pod lažnom bradom da mu ne moram ni vidjeti cigaru u ruci.

I u toj tišini ulazi Thierry, malo posrćući, što upućuje na piće.

Upire pakostan pogled u Rouxa i kaže: – Tko je ona?

– Ona? – kaže Roux.

Thierry prelazi sobu u tri velika koraka, zakačivši putem božično drvce i razbacujući darove po podu. Unosi bjelobrado lice u Rouxovo.

– Dobro znaš, kaže on. – Tvoja ortakinja. Ona koja ti je pomogla unovčiti moj ček. Ona za kojom je banka izdala tjeralicu, i koja je po svemu sudeći ove godine opljačkala više od jedne budale u Parizu.

– Ja nemam nikakvu ortakinju, kaže Roux. – Nikad nisam unovčio vaš.

I sada odjednom vidim nešto na njegovu licu, kao da mu nešto sviće, ali već je prekasno.

Thierry ga hvata za ruku. Sada su tako blizu, odrazi u iskrivljenom zrcalu, Thierry gnjevan, Roux vrlo blijed.

– Policija zna sve o njoj, kaže. – Ali nikad još nisu bili tako blizu. Ona neprestano mijenja ime, razumiješ. Radi sama. Ali ovaj put je pogriješila. Skompala se s gubitnikom kao što si ti. Dakle, tko je ona? – Sada već više i lice mu je crveno kao u samoga Djeda Mraza. Fiksira Rouxa pijanim pogledom. – Tko je, dovraga, Vianne Rocher?

10.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 22:55 sati

Gle, nije li to pitanje za milijun dolara?

Thierry je pijan. To odmah vidim. Zaudara na pivo i dim od cigare koji mu se prilijepio za kostim Djeda Mraza i onu smiješno svečanu bradu od vate. Ispod toga, boje su mu mutne i prijeteće, ali jasno mi je da je u vrlo lošem stanju.

Nasuprot njemu, Vianne je blijeda kao ledeni kip, poluotvorenih usta, blistavih očiju. Ona stresa glavom u bespomoćnom poricanju. Zna da je Roux neće izdati; a Anouk je zanimjela, dvaput pogodena, prvi put onim dirljivim malim obiteljskim prizorom koji je zapazila iza kuhinjskih vrata, drugi put ovom ružnom upadicom baš kad je sve napokon izgledalo savršeno.

– Vianne Rocher? – Glas joj je šupalj.

– Točno, kaže Thierry. – Poznata još i kao Frangoise Lavery, Mercedes Desmoines, Emma Windsor, da spomenemo samo nekoliko.

Vidim kako se iza nje Anouk trgnula. Jedno od tih imena taknulo je u žicu. Je li to važno? Mislim da nije. Zapravo, mislim da je ovo moja igra.

On zuri u nju kao da je odmjerava. – On te zove Vianne. – Dakako, misli na Rouxa.

Ona šutke stresa glavom.

– Hoćeš reći da nikad nisi čula to ime?

I ona još jednom stresa glavom, i ah\.

Onaj izraz na njezinu licu kad vidi stupicu; kad vidi kako je vješto bila izmanevrirana upravo do ove točke; kad shvaća kako joj je jedina nada da se treći put odrekne same sebe.

Iza njih, nitko ne gleda Madame. Tiha za vrijeme večere kad je razgovarala samo s Anouk, sada promatra Thierryja s izrazom golog i iskonskog užasa. Oh, dakako, pripremila sam ja Madame. Blagim nagovještajima, prikrivenim šarmom i dobrom staromodnom kemijom dovela sam je do ovog trenutka otkrića, i sada je potrebno jedno jedino ime i pinata će se otvoriti kao kesten na žaru...

Vianne Rocher.

Dakle, to je moj šlagvort. Ustajem sa smiješkom i imam vremena za posljednji hitri slavljenički gutljaj šampanjca prije nego što svi skrenu pogled na mene – s nadom, sa strahom, s bijesom, divljenjem – i sada napokon mogu preuzeti nagradu. Smiješim se. – Vianne Rocher? To bih bila ja.

11.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 23:00 sata

Naravno, vjerojatno je našla moje papire skrivene u majčinoj kutiji. Poslije toga je bilo lako otvoriti račun na moje ime; pismo zatražiti novu putovnicu; vozačku dozvolu; sve što je potrebno da postane Vianne Rocher. Sad čak i izgleda baš kao ja; i opet ništa lakše nego, služeći se Rouxom kao mamcem, iskoristiti moj ukradeni identitet na način koji će nas u jednom trenutku inkriminirati.

Oh, sada jasno vidim stupicu. Prekasno, kao uvijek u takvim pričama, napokon shvaćam što ona želi. Prisiliti me, prijevarom me natjerati da se otkrijem, otpuhati me kao list na vjetru, s novim jatom furija na tragu.

Ali što znači ime? pitam samu sebe. Zar ne mogu odabrati drugo? Zar ga ne mogu promijeniti, kao što sam to već toliko puta učinila, suprotstaviti se Zozie i prisiliti nju da ode?

Thierry zaprepašteno zuri u nju. – I? – kaže.

Ona sliježe ramenima. – Iznenaden?

Svi ostali gledaju u nju bez riječi.

– Ti si ukrala novac? Ti si unovčila čekove? – Iza nje, Anouk je blijeda kao krpa. Nico kaže: – To ne može biti. – Madame Luzeron stresa glavom.

– Ali Zoie nam je prijateljica, kaže mala Alice, i strahovito pocrveni čak i nakon tako kratkog govora. – Toliko joj dugujemo.

Jean-Louis je prekida. – Ja odmah prepoznajem falsifikat, – kaže on, – a Zoie nije falsifikat. Kunem se.

Ali sada se javlja Jean-Loup. – Istina je. Slika joj je bila u novinama. Ona zbilja vješto mijenja lice, ali znam da je to bila ona. Moje fotografije.

Zoie mu se neljubazno smiješi. – Naravno da je istina. Sve je istina. Imala sam više imena nego što mogu nabrojiti. Živjela sam na rubu cijeloga života. Nikad nisam imala pravi dom, niti obitelj, niti posao, niti bilo što od ovoga što Yanne ovdje ima.

I dobacuje mu smiješak poput zvijezde u padu, i ja ne mogu ni govoriti ni pomaknuti se, ukočena kao i svi drugi. Ta je opčinjenost tako snažna da bih mogla povjerovati da sam drogirana; glava mi je poput košnice; boje promiču sobom tako da se okreće poput vrtuljka.

Roux pruža ruku da me pridrži. Čini se da samo on nije podlegao tom općem zaprepaštenju. Nejasno sam svjesna da Madame Rimbaud – Jean-Loupova majka – zuri u mene. Na licu pod obojenom kosom jasno se vidi da joj je ovo neugodno. Posve očito želi otići – a ipak je kao opčinjena, zahvaćena Zoienom pričom.

Zoie se smiješi i nastavlja. – Možete reći da sam pustolovka. Cijeli život živim od vlastite pameti; kockam; kradem; prosim; varam. Nikad ništa drugo nisam upoznala. Ni prijatelje, nijedno mjesto koje bi mi se dovoljno dopalo da ostanem.

Ona zastaje i upravo osjećam čaroliju u zraku, sam tamjan i svjetlucavu prašinu, i točno znam da ih ona može nagovoriti na sve, da ih može omotati oko malog prsta.

– Ali ovdje, – kaže ona – ovdje sam našla dom. Našla sam ljude koji me vole, ljude koji me vole ovakvu kakva jesam. Mislila sam da ovdje mogu postati drugačija osoba – ali starih se navika teško otresti. Žao mi je, Thierry. Vratit ću ti novac.

I kad su se njihovi glasovi počeli dizati, zbunjeni i uznemireni i uskomešani, ona tiha Madame odjednom je stala pred Thierryja; Madame, kojoj ne znam čak ni ime, ali čije je lice priblijedjelo od nečega što jedva može izgovoriti, dok joj oči blistaju poput ahata na onom krutom licu.

– Koliko vam duguje, monsieur! – kaže. – Ja ću vam platiti, s kamatama.

On u nevjerici zuri u nju. – Zašto? – kaže.

Madame se uspravlja do svoje pune visine. Ta nije velika; uz Thierryja izgleda kao prepelica koja se suprotstavlja medvjedu.

– Sigurna sam da imate puno pravo da se žalite, kaže ona svojim nazalnim pariškim glasom.

– Ali ja imam razloga vjerovati da je Vianne Rocher, ma tko ona bila, daleko više moja briga nego vaša.

– Kako to? – kaže Thierry.

– Ja sam joj majka, kaže ona.

12.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 23:05 sati

I sada šutnja, koja ju je zarobila u svoju ledenu kukuljicu, puca uz promukli krik. Vianne, koja sada više nije blijeda već rumena od zbunjenosti, izlazi da bi se suočila s Madame u malom polukrugu koji se okupio oko nje.

Kitica imele visi iznad njihovih glava i ja osjećam ludu, mahnitu, neobuzdanu želju da joj pritrčim i poljubim je ravno u usta. S njom je tako lako manipulirati – kao sa svima njima – i već gotovo osjećam nagradu, osjećam je u ritmu svoje krvi, čujem je kao udaranje valova na dalekom žalu, osjećam njezin slatki okus, kao čokolade.

Znak Jednoga Jaguara ima mnogo svojstava. Potpuna nevidljivost je, dakako, potpuno nemoguća izvan bajki, ali oko i mozak mogu se zavarati onako kako ih kamera i film nikad ne mogu, i ništa nije lakše, dok je njihova pozornost usredotočena na Madame, odšuljati se – ne posve neprimijećena – i pokupiti kovčeg koji sam tako uredno spakirala.

Anouk me slijedila, kao što sam i očekivala. – Zašto si to rekla? – upitala je strogo. – Zašto si rekla da si Vianne Rocher?

Slegla sam ramenima. – A što mogu izgubiti? Ja mijenjam imena kao kapute, Anouk. Nikad se dugo ne zadržavam na jednome mjestu. To je razlika između nas. Ja tako nikad ne bih mogla živjeti. Nikad ne bih mogla biti ugledna i pristojna. Meni nije važno što o meni misle – ali tvoja bi majka mogla mnogo toga izgubiti. Tu je Roux, i Rosette, i dućan, dakako.

– Ali što je bilo s onom ženom? – rekla je.

I tako sam joj ispriopovjerala tužnu priču; dijete na sjedalu u automobilu; mali privjesak-mačkica. Ispostavilo se da joj Vianne to nikad nije spomenula. Ne mogu reći da me to iznenadilo.

– Ali ako je znala tko je, – rekla je Anouk, – zar je nije mogla opet pronaći?

– Možda se bojala, rekla sam. – Ili je možda osjećala veću bliskost s drugom majkom. Čovjek sam bira svoju obitelj, Nanou. Pa zar baš to uvijek ne govori? I možda. – napravila sam lažnu stanku.

– I što?

Nasmiješila sam se. – Ljudi poput nas su drugačiji. Mi se moramo držati zajedno, Nanou. Moramo odabrati svoju obitelj. Napokon, – rekla sam joj podmuklo, – ako ti može lagati u vezi s tim, možeš li biti sigurna da i ti nisi ukradena?

Ostavila sam je da o tome neko vrijeme razmišlja. U drugoj sobi, Madame je još govorila i glas joj se dizao i spuštao u ritmu prirodno nadarenog pripovjedača. To je zajedničko njoj i njezinoj kćeri; ali sada nije vrijeme da se zadržavamo. Moj kovčeg je spreman; imam kaput; imam papire. Kao obično, putujem s malo prtljage. Iz džepa izvlačim Anoukin dar; paketić umotan u crveni papir.

– Neću da odeš, Zozie.

– Nanou, zbilja nemam izbora.

Dar svjetluca među naborima crvenog svilenog papira. To je narukvica; tanki obruč od srebra, blistav i nov. Kao kontrast, jedan jedini privjesak koji s nje visi potamnio je od starosti – sićušna pocrnjela mačkica.

Ona zna što to znači. Ne može prigušiti jecaj.

– Zozie, ne.

– Zao mi je, Anouk.

Hitro prelazim opustjelu kuhinju. Tanjuri i čaše uredno su naslagani uz ostatke gozbe. Na štednjaku tiho kipi lonac vruće čokolade; para koja izlazi iz njega jedini je znak života.

Okusi me. Probaj me, preklinje.

To je mala čarolija, svakodnevnine čini, i Anouk im se opirala posljednje četiri godine, ali ipak, bolje je biti siguran, i ja isključujem plamen pod loncem dok krećem prema stražnjem izlazu.

Jednom rukom nosim kovčeg. Drugom pravim znakove Mictecacihuatla, poput šake paučine u zraku. Smrt, i dar. Bit zavodjenja. Daleko moćnije od čokolade.

I sada se okrećem da joj se nasmiješim. Vani će me tama cijelu progutati. Noćni vjetar očijuka s mojom crvenom haljinom. Moje grimizne cipele izgledaju kao krv na snijegu.

– Nanou, – kažem ja, – svi imamo mogućnost izbora. Yanne ili Vianne. Annie ili Anouk. Vjetar Promjene ili Hurakan. Nije uvijek lako biti poput nas. Ako želiš lagodno živjeti, onda ostani ovdje. Ali ako želiš zajahati onaj vjetar.

Na trenutak kao da oklijeva, ali ja već znam da sam pobijedila.

Pobijedila sam onog trenutka kada sam uzela tvoje ime i s njime poziv Vjetra Promjene. Shvaćaš, Vianne, ja zapravo nikad nisam željela ostati. Nikad nisam željela tvoju čokolateriju. Nikad nisam željela ništa od tog jadnog malog života koji si za sebe stvorila.

Ali Anouk je, sa svojim darom, neprocjenjiva. Tako mlada, a ipak tako darovita, a iznad svega, tako je lako njome upravljati. Možemo već sutra biti u New Yorku, Nanou, ili u Londonu ili Moskvi ili Veneciji, ili čak u dobrom starom Mexico Cityju.

Cijeli niz pobjeda čeka na Vianne Rocher i njezinu kćer Anouk, i nećemo li obje biti fantastične; nećemo li obje proći kroz sve njih poput prosinačkog vjetra?

Anouk me promatra kao začarana. Sve joj je to sad tako jasno da se pita zašto to nikad prije nije primijetila. Pravedna zamjena. Život za život.

I nisam li ja sada tvoja majka? Bolja od života i dvostruko zabavnija? Zašto bi tebi trebala Yanne Charbonneau? Zašto bi ti bilo tko trebao?

– Ali što je s Rosettom? – buni se ona.

– Rosette sada ima obitelj.

Jedan trenutak o tome razmišlja. Da, Rosette će imati obitelj. Rosette ne mora birati. Rosette ima Yanne. Rosette ima Rouxa.

Još joj se jedan jecaj kida iz grla. – Molim te.

– Hajde, Nanou. Pa to je ono što hoćeš. Čarolija, pustolovine, život na rubu.

Ona napravi jedan korak, zatim opet oklijeva. – Obećaješ da mi nikad nećeš lagati?

– Nikad nisam. Nikad i neću.

Još jedna stanka, i onaj uporni miris Viannine vruće čokolade me vuče, govori mi okusi me, probaj me, svojim zadimljenim, turobnim, umirućim glasom.

Zar ne možeš bolje od toga, Vianne?

Ali Anouk kao da još oklijeva.

Gleda u moju narukvicu; na srebrne privjeske koji na njoj vise; lijes, cipele, klip kukuruza, kolibrić, zmija, lubanja, majmun, miš.

Mršti se kao da se pokušava sjetiti nečega što joj je navrh jezika. I oči joj se pune suzama dok podiže pogled prema bakrenoj zdjeli koja se hladi na štednjaku.

Okusi me. Probaj me. Posljednji tragovi tužnog mirisa koji iščezava poput duha djetinjstva u zraku.

Okusi me. Probaj me. Oguljeno koljeno; mali vlažan dlan s čokoladnim prahom utisnutim u liniju života i liniju srca.

Probaj me. Iskušaj me. Sjećanje na njih dvije kako leže u krevetu sa slikovnicom na pokrivaču između sebe, i Anouk se od srca smije nečemu što je rekla.

I još jednom poput crnih petardi bacam na njezin put znak Mictecacihuatla, stare Gospe Smrti, Proždiračice Srdaca. Već je kasno; Madame će završiti s pričom i uskoro će primijetiti da nas nema.

Anouk kao da je u omaglici, promatra štednjak napola snenim pogledom. Sada kroz Zadimljeno Zrcalo jasno vidim i razlog; mali sivi oblik koji sjedi kraj lonca, nejasna mrlja koja bi mogla biti brkovi, rep.

– Onda? – kažem. – Ideš li ili ne?

13.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 11:05 sati

– Stanovala sam na istom stubištu kao Jeanne Rocher. – U njezinu su se govoru čuli tipični odsječni vokali rođene Parižanke, poput visokih peta koje otkucavaju riječi. – Bila je malo starija od mene, a zarađivala je tako što je čitala tarot karte i pomagala ljudima da se odviknu od pušenja. Bila sam kod nje jednom, dva tjedna prije nego što mi je oteta kći. Rekla mi je da sam razmišljala o tome da je dam na usvajanje. Rekla sam joj daje lažljivica. Ali, imala je pravo.

Nastavila je posve bezizražajna lica. – Bila je to mala garsonijera u Neuilly-Plaisance. Pola sata od centra Pariza. Imala sam stari CV, dva posla konobarice u lokalnim kavanama i povremenu milostinju od Sylvianina oca koji, što mi je tada postalo jasno, nikad nije kanio ostaviti ženu. Imala sam dvadeset i jednu godinu, a moj je život bio završen. Ono malo što sam zaradila išlo je na dijete; nisam znala što bih drugo napravila. Ne da je nisam voljela.

Slika onog malog privjeska s mačkicom kratko mi bljesne u duhu. Ima nešto nekako dirljivo u tome, u tom srebrnom privjesku sa sretnom crvenom vrpcom. Je li Zozie i to ukrala? Možda jest. Možda je tako zavarala Madame Caillou, čije je grubo lice sada smekšala uspomena na njezin gubitak.

– Dva tjedna poslije nestala je. Ostavila sam je na dvije minute, ništa više – Jeanne Rocher me je vjerojatno promatrala i čekala svoj trenutak. Kad sam je odlučila potražiti, već se bila spakirala i otišla, i nije bilo nikakvog dokaza. Ali uvijek sam se pitala. – Okrenula se prema meni i lice joj je zasjalo. – A onda sam upoznala vašu prijateljicu Zozie s njezinom djevojčicom, i znala sam, znala sam.

Gledala sam u tu neznanku meni nasuprot. Obična žena od kojih pedeset godina koja izgleda dosta starija, možda zbog krupnih bokova i iscrtanih obrva. Žena kraj koje sam mogla tisuću puta proći na ulici a da ni na trenutak ne pomislim da bi među nama moglo biti bilo kakve srodnosti, stajala je sada s onim izrazom jezive nade na licu, i ovo jest stupica, znam da jest, i moje ime nije moja duša, znam.

Ali ne mogu, naprosto ne mogu dopustiti da vjeruje.

– Molim vas, Madame. – Nasmiješila sam joj se. – Netko se s vama okrutno našalio. Zozie vam nije kćerka, rekla sam. – Sto god ona tvrdila, nije. A što se tiče Vianne Rocher.

Zastala sam. Rouxovo je lice bilo posve bezizražajno, ali njegova je ruka našla moju i čvrsto je stegnula. I Thierry nije skidao pogleda s mene. I znala sam u tom trenutku da nemam izbora. Znam da čovjek koji ne baca sjenu, zapravo nije čovjek, a žena koja odbacuje svoje ime.

– Sjećam se crvenog plišanog slonica. Dekice s cvjetovima. Mislim daje bila ružičasta. I medvjeda s očima od crnih gumba. I malog srebrnog privjeska-mačkice na crvenoj vrpci.

Sada me Madame gledala, i oči su joj blistale ispod olovkom izvučenih obrva.

– Putovali su sa mnom godinama. Slon je promijenio boju od starosti. Toliko se izlizao da se vidjelo punjenje, a ipak joj božićno doba nisam dala da ga baci. Bile su to zapravo jedine igracke koje sam imala i nosila sam ih u ruksaku, a glave su im stršale van tako da mogu disati.

Šutnja. Njezin je dah hrapav u grlu.

– Naučila me čitati iz dlana, rekla sam, – i iz tarot karata, i čajnih listića i runa. Još imam njezin špil karata gore u kutiji. Ne upotrebljavam ga često i nije baš pravi dokaz, ali to je sve što mi je od nje preostalo.

Sada je zurila u mene rastvorenih usta, zategnutih u grimasu neke emocije previše složene da bih je prepoznala.

– Govorila je da se vi ne bi brinuli za mene. Govorila je da ne biste znali što početi. Ali spremila je onaj privjesak sa svojim kartama za tarot, i sačuvala je izreske iz novina, i prije nego je umrla mislilm da mi je namjeravala reći, ali tada u to zaista nisam mogla vjerovati – tada nisam htjela u to vjerovati.

– Uvijek sam ti pjevala jednu pjesmu. Uspavanku. Sjećaš se?

Na trenutak sam zastala. Imala sam osamnaest mjeseci. Kako bih mogla tako nešto upamtiti?

A tada mi je iznenada pala na pamet. Ona uspavanka koju smo uvijek pjevale da skrenemo vjetar promjene; pjesmu koja umiruje Ljubazne.

V'lá l'bon vent, v'lá l'joli vent,
V'lá l'bon vent, ma mie m'appelle,
V'lá l'bon vent, v'lá l'joli vent,
V'lá l'bon vent, ma mie m'attend.

I sad je ona otvorila usta i zavapila, velikim prodornim krikom punim nade što je presjekao zrak poput lepeta krila. – To je bilo to. Oh, to je – Glas joj je bespomoćno zadržtao i srušila se prema meni raširenih ruku, kao dijete koje se utapa.

Uhvatila sam je – inače bi bila pala – i njezin je miris bio poput starih ljubičica i odjeće koja je predugo stajala nenošena, poput naftalina i paste za zube i pudera i prašine; tako nevjerojatno don različit od onog poznatog mirisa sandalovine moje majke da sam jedva mogla zadržati suze.

Viane, rekla je. – Moja 'Viane.

I ja sam je držala u zagrljaju, baš kao što sam držala majku u onim danima i tjednima prije smrti, s tihim riječima ohrabrenja koje ona nije čula, ali koje su je malo umirile, i napokon je počela jecati, dugim iscrpljenim jecajima nekoga tko je vidio više nego što mu oči mogu podnijeti, osjetio više nego što mu srce može izdržati.

Strpljivo sam čekala da se jecaji utišaju. Minutu kasnije, oni prodorni zvukovi u njezinim prsima primirili su se u niz tihih drhtaja i njezino lice, sada izrovano suzama, okrenulo se prema krugu gostiju. Dugo vremena nitko se nije pomaknuo. Neke je stvari jednostavno preteško podnijeti; i ova ih je žena u svojoj goloj boli natjerala da ustuknu kao djeca pred divljom životinjom što ugiba na cesti.

Nitko nije ponudio rupčić.

Nitko je nije pogledao u oči.

Nitko nije progovorio.

A tada je, na moje veliko zaprepaštenje, na noge ustala Madame Luzeron i progovorila svojim čvrstim, kristalnim glasom. – Jadnice moja. Znam kako se osjećate.

– Znete? – Oči Madame bile su pravi mozaik suza.

– Pa znate, ja sam izgubila sina. – Položila je ruku na rame Madame i usmjerila je prema obližnjem naslonjaču. – Pretrpjeli ste šok. Popijte malo šampanjca. Moj pokojni muž uvijek je govorio da šampanjac uglavnom služi kao lijek.

Na licu Madame pokazao se drhtav smiješak. – Vrlo ste ljubazni, Madame.

– Heloise. A vi?

– Michele.

Dakle tako se zvala moja majka. Michele.

U najmanju ruku mogu i dalje biti 'Viane, pomislila sam, a onda sam počela tako žestoko drhtati da sam se gotovo srušila.

– Jeste li dobro? – upitao je Nico zabrinuto.

Kimnula sam glavom i pokušala se nasmiješiti.

– Izgledate kao da bi i vama dobro došlo nešto ljekovito, rekao je i pružio mi čašu konjaka. Izgledao je tako ozbiljno – i tako neskladno u svojoj perici Henrika IV. i svilenom fraku da sam počela plakati – glupo, znam – i na neko sam vrijeme posve zaboravila malu scenu koju je Michelina priča prekinula.

Ali Thierry nije zaboravio. Možda je bio pijan, ali ne dovoljno pijan da zaboravi zašto je Rouxa slijedio ovamo. On je došao tražiti Viannu Rocher i napokon ju je našao, možda ne onakvu kakvom ju je zamišljao, ali bila je tu, i to s neprijateljem.

– Dakle, ti si Vianne Rocher. – Glas mu je bio ravan. Oči kao ubodi iglicom u crvenom tijestu.

Kimnula sam glavom. – Bila sam. Ali ja nisam ta koja je unovčila čekove.

Prekinuo me. – Nije mi to važno. Ali bitno je da si mi lagala. Lagala. Meni. – Gnjevno je stresao glavom, ali bilo je nešto tužno u toj gesti, kao da nije mogao do kraja povjerovati kako Život još jednom nije uspio udovoljiti njegovim zahtjevnim normama savršenstva.

– Bio sam se voljan tobom oženiti. – Sada mu je glas bio preplavljen samosažaljenjem. – Bio bih ti dao dom, tebi i tvojoj djeci. Djeci drugoga muškarca. Jedna od njih – pa eto – što da ti kažem, pogledaj je. – Pogledao je Rosettu u njezinu majmunskom kostimu i na licu mu se pojavila ona poznata grimasa. – Pogledaj je, ponovio je. – Ona je praktički životinja. Puže na sve četiri. Ne zna ni govoriti. Ali ja bih se pobrinuo za nju – angažirao bih najbolje europske specijaliste na njezinu slučaju. Zbog tebe, Yanne. Zato što sam te volio.

– Volio! – rekao je Roux.

Svi su se okrenuli prema njemu.

Bio je naslonjen na kuhinjska vrata, ruku zaturenih u džepove, blistavih očiju. Rastvorio je patentni zatvarač na svom kostimu Djeda Mraza i ispod njega bio je sav u crnome, i te su me boje toliko podsjećale na Pieda Pipera na karti za tarot da mi je iznenada ponestalo daha. I sad je govorio, onim žestokim, grubim glasom; Roux, koji ne podnosi masu, koji izbjegava scene kad god je to moguće i koji nikad, ali baš nikad ne drži govore.

– Volio? – rekao je. – Ti je čak i ne poznaješ. Njezini najmiliji čokoladni bomboni su mendiants: najdraža boja joj je jarko crvena. Najdraži miris joj je mimoza. Pliva kao riba. Ne podnosi crne cipele. Obožava more. Ima ožiljak na lijevom boku otkada je ispala iz poljskog teretnog vlaka. Nije joj drago što ima ko-vrčavu kosu, premda je ta kosa prekrasna. Voli Beatlese, ali ne i Stonese. Nekad je krala jelovnike iz restorana zato što nikad nije imala novca da u njima jede. Ona je najbolja majka koju sam u životu upoznao. – zastao je. – I nije joj potrebna tvoja milostinja. A što se tiče Rosette – podigao ju je i držao tako da joj se lice gotovo dodirivalo s njegovim. – Ona nije nikakav slučaj. Ona je savršena.

Na trenutak, Thierry je bio zbunjen. Tada je očito počeo shvaćati. Lice mu je potamnijelo. Pogled mu je prelazio s Rouxa na Rosettu, s Rosette na Rouxa. Istina je nepobitna. Rosettino je lice možda manje uglato, kosa je svjetlije crvene nijanse, ali ona ima njegove oči, njegova porugljiva usta i u tom trenutku nije moglo biti zabune.

Thierry se okrenuo na uglačanoj peti, vješt manevar koji je pomalo pomutila činjenica daje udario o stol bokom tako daje srušio čašu sa šampanjcem, koja se razbila na podu i razletjela se po pločicama u eksploziji lažnih dijamanta. Ali kad ju je Madame Luzeron podigla.

– Ej, to je sreća, rekao je Nico. – Mogao bih se zakleti da sam čuo.

Madame me znatiželjno pogledala. – Valjda jest sreća.

Baš kao ona plava staklena zdjelica, ona zdjelica od muranskog stakla koju sam onoga dana ispustila iz ruke; ali sada se više ne bojim. Samo sam pogledala Rosettu u naručju njezina oca i ono što sam osjetila nije bio očaj, niti strah, niti tjeskoba, već premoćan osjećaj ponosa.

– Pa, uživajte dok možete. – Thierry je stajao kraj vrata, masivan u svom crvenom kostimu. – Jer ja vam od ovog trenutka dajem otkaz. Tromjesečni otkaz prema našem ugovoru, nakon čega vas zatvaram. – Gledao me s užitkom. – Što, mislila si da ćeš ostati, nakon svega što se dogodilo? Ja sam vlasnik ove kuće, zar si zaboravila, i imam planove koji ne uključuju tebe. Uživaj u svojoj maloj trgovini čokoladom. Za Uskrs vas više neće biti.

Pa, nisam to čula prvi put. Kad su se vrata zatvorila za njim osjetila sam, ne strah, već još jednu nevjerojatnu provalu ponosa. Najgore se dogodilo, a mi smo preživjele. Vjetar promjene opet je pobijedio, ali ovaj put nisam imala osjećaj poraza. Umjesto toga, osjetila sam neobuzdanu radost; bila sam spremna suočiti se i sa samim furijama.

I tada mi je pala na pamet užasna pomisao. Naglo sam ustala i pogledom obišla sobu. Razgovor je opet počeo. Isprva polako, ali dobivao je na tempu. Madame Luzeron točila je šampanjac. Nico je počeo razgovarati s Michele. Paupaul je očijukao s Madame Pinot. Prema onome što sam čula, opće je mišljenje bilo da je Thierry bio pijan, da su sve one njegove prijete bile prazne riječi, da će sljedećeg tjedna sve biti zaboravljene, zato što je čokolaterija dio Montmartrea i ne može iščeznuti kao ni Le P'tit Pinson.

Ali, netko je nedostajao. Nije bilo Zozie.

Niti je bilo ikakva traga Anouk.

14.

Ponedjeljak, 24 prosinca

Badnjak, 23:15 sati

Tako već dugo nisam vidjela Pantouflea. Već sam gotovo zaboravila kakav je osjećaj imati ga uza sebe, gledati kako me motri svojim očima poput kupina, ili kako lijep i topao sjedi na mom krilu, ili na jastuku kasno u noć, za slučaj da se preplašim Crnog čovjeka. Ali Zozie je već na vratima, a mi moramo uhvatiti onaj Vjetar Promjene.

Zovem Pantouflea svojim tajnim glasom. Jednostavno ne mogu otići bez Pantouflea. Ali on ne dolazi, samo sjedi kraj štednjaka i brci mu se trzaju i gleda me i to je smiješno, ali ne sjećam se da sam ga ikad vidjela tako jasno, svaku dlaku, svaki brk urezan u svjetlo. I također se osjeća nekakav miris koji dopire iz onog lončića.

To je samo čokolada, kažem sama sebi.

Ali miriše nekako drugačije. Poput one čokolade koju sam pila kao dijete, kremaste i vruće s čokoladnim uvojcima i cimetom i žličicom kojom je mogu promiješati.

– Onda, kaže ona. – Ideš ili ne?

Opet zovem Pantouflea. Ali on me opet ne čuje. A dakako da želim poći, vidjeti sva ona mjesta o kojima mi je pričala, jahati na vjetru, biti fantastična – ali tu je Pantoufle koji sjedi pokraj bakrene zdjele i osjećam da se nikako ne mogu okrenuti.

Znam da je on samo izmišljeni prijatelj, a tu je Zozie, tako stvarna i živa, ali ima nešto što bih nekako morala upamtiti, neka priča koju je Maman pripovijedala o dječaku koji se odrekao svoje sjene.

– Hajde, požuri, Anouk. – Glas joj je oštar. Vjetar je u kuhinji sada odjednom hladan, i na stubi i na njezinim cipelama vidim snijeg. U dućanu se iznenada čuje neka buka, osjeća se miris čokolade i čujem kako me Maman zove.

Ali sada me Zozié hvata za ruku i vuče me kroz otvorena stražnja vrata. Osjećam kako mi snijeg klizi po cipelama i hladnoću noći kako mi se uvlači pod ogrtač.

Pantoufle, zovem po posljednji put.

I napokon mi prilazi, kao sjena na snijegu. I na trenutak vidim njezino lice, ne kroz Zadimljeno Zrcalo, već kroz sjenu Pantouflea – i to je lice neznanke, uopće nije Zoziéno, već iskrivljeno i uljubljeno poput hrpice metala na otpadu, i staro, staro kao u nastarije prapraprabake na svijetu, i umjesto crvene haljine kao Mamanina ima na sebi suknju od ljudskih srdaca, a cipele su joj sama krv u nanosima snijega.

Vrištim i pokušavam se oteti.

Ona me hvata znakom Jednoga Jaguara, i jasno čujem kako mi govori da će nam biti dobro, neka se ne bojim, kako me ona izabrala, kako me želi, kako me treba, kako nitko drugi to ne bi razumio.

I ja znam da je ne mogu zaustaviti. Moram poći s njom. Otišla sam predaleko, moje čini nisu ništa prema njezinima – ali miris čokolade još je tako jak, poput mirisa šume poslije kiše, i iznenada vidim još nešto, neku maglovitu sliku u duhu. Vidim malu djevojčicu, samo nekoliko godina mladu od mene. Stoji AOA u nekakvom dućanu, a pred njom je crna kutija, poput onog privjeska u obliku lijesa na Zoziénoj narukvici.

– Anouk!

Znam da je to glas Maman. Ali sad je ne mogu vidjeti. Predaleko je. A Zozié me vuče u mrak, i moja je stopala slijede po snijegu. I ona mala djevojčica će otvoriti kutiju, a unutra je nešto jezivo i kad bih ja samo znala, mogla bih je zaustaviti, možda.

Sada smo nasuprot čokolateriji. Stojimo na uglu Place des Faux-Monnayeurs i gledamo niz kamenom popločanu ulicu. Tu stoji ulična svjetiljka i osvjetljava snijeg, i naše se sjene pružaju sve do stuba. Krajičkom oka vidim Maman koja gleda na trg. Čini mi se kao da je kilometrima udaljena, a ipak ne može biti baš tako daleko. I ondje su Roux, i Rosette, i Jean-Loup, i Nico, i lica su im nekako silno daleka, kao da ih gledam kroz teleskop.

Vrata se otvaraju. Maman izlazi.

Izdaleka čujem Nicov glas kako govori: Koji je to vrug?

Iza njih, mrmor glasova gubi se u atmosferskim smetnjama.

Vjetar se podiže. Hurakan – i nema načina da se Maman suprotstavi tom vjetru, premda mi je jasno da je naumila pokušati. Izgleda vrlo smireno. Gotovo se smiješi. I sada se pitam kako sam ja, ili kako je bilo tko uopće mogao pomisliti da je nalik Zozié.

Na Zoziénu licu pojavljuje se onaj ljudožderski smiješak. – O, napokon navala hrabrosti? – kaže. – Prekasno, Vianne. Ja sam dobila igru.

– Ništa ti nisi dobila, kaže Maman. – Takvi kao ti nikad ne dobivaju. Ti možda misliš da dobivaš, ali pobjeda je uvijek šuplja.

Zozié se podrugljivo ceri. – Odakle ti to znaš? Dijete me slijedilo svojom voljom.

Maman ne obraća pozornost na nju. – Anouk. Dođi ovamo.

Ali ja sam prikovana na mjestu u tom smrznutom svjetlu. Želim ići – ali nešto drugo, nekakav šapatav glas, poput ledene udice u mom srcu, vuče me na drugu stranu.

Prekasno je. Donijela si odluku. Hurakan neće otići.

– Molim te, Zozié. Želim doma.

Doma? Kamo doma? Ubojice nemaju doma, Nanou. Ubojice uzjahuju Hurakan.

– Ali ja nisam ubojica.

Zbilja? Nisi?

Ona se smije, kao da vuče kredom po ploči. Ja vrištim: – Pusti me!

Opet se smije. Oči su joj kao žeravice, usta su joj žica i pitam se kako sam ikad mogla pomisliti da je fantastična. Vonja na mrtve rakove i benzin. Ruke su joj kao svežanj kostiju; kosa kao natrule alge. A njezin je glas noć; njezin je glas vjetar, i sada jasno čujem koliko je gladna, koliko me želi progutati cijelu.

Tada progovara Maman. Zvuči vrlo hladnokrvno. Ali njezine su boje poput polarnog svjetla, blistavije nego Champs Elysees, i ona pucne prstima prema Zozie onom kretnjom koju tako dobro poznajem.

Ck-ck, nestani!

Zozie se sažalno smješka. Niz srdaca oko njezina struka vrti se i uvija kao suknja navijačice.

Ck-ck, nestani!

Ona opet premeće prste, i ovaj put vidim kako sićušna iskra poskakuje preko trga prema Zozie poput žara iz krijesa.

Zozie se opet smiješi. – Ovo ti je najbolje što umiješ? – kaže. – Kućne čarolije i čini koje i dijete može naučiti? Baš uludo potrošen talent, Vianne, kad si lijepo mogla jahati na vjetru s nama. Ali što ćemo, neki su ljudi prestari za promjene. A neki se jednostavno plaše slobode.

I ona zakorači prema Maman, i iznenada je opet izmijenjena. Znam da su to čini, dakako, ali ona je prekrasna i čak ni ja ne mogu prestati zuriti u nju. Ogrlica od srdaca sada je nestala, i na sebi nema gotovo ništa osim kratke suknje od nečega nalik jantaru i mnogo zlatnoga nakita. I koža joj je boje moke, i usta poput razrezanog nara, i smješka se Maman i kaže: – Zašto ne podeš s nama, Vianne? Još nije prekasno. Nas tri – bile bismo nezaustavljive. Jače od Ljubaznih. Jače od Hurakana. Mi bismo bile fantastične, Vianne. Neodoljive. Prodavale bismo zavodjenje i slatke snove, ne samo ovdje, već posvuda. Prekrile bismo cijeli svijet tvojim čokoladnim bombonima. Ogranci u svakom djeliću svijeta. Svi bi te obožavali, Vianne, izmijenila bi živote milijunima ljudi.

Maman oklijeva. Ck-ck, nestani! Ali njezino srce više nije u tome; iskrica se gasi prije nego je prešla polovicu trga. Ona zakorači prema Zozie – samo je desetak stopa udaljena, i boje su joj nestale, i izgleda kao da je u nekakvom snu-.

I ja joj želim reći da je sve to prijevara, da je Zoziena čarolija poput jeftine uskrсне pisanice, blistav omot izvana, ali otvori je i unutra nema ništa – i onda se prisjetim što mi je pokazao Pantoufle; malu djevojčicu, i dućan, i crnu kutiju, i staru baku koja sjedi i ceri se kao vuk pod krinkom.

I iznenada pronalazim svoj glas i izvikujem što glasnije mogu, a da ne znam zapravo što te riječi znače, ali svjesna da su to riječi moći, riječi kojima se može čarati, riječi kojima se može zaustaviti zimski vjetar.

I ja vičem: – Zozie!

Pogledala me.

A ja kažem: – Što je bilo u onoj crnoj pihati?

15.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 23:25 sati

To je razbilo čaroliju. zastala je. zagledala se u mene.

Približila mi se po snijegu i prinijela lice mojemu. Sada sam jasno osjećala smrad mrtvih rakova, ali nisam trepnula niti odvrtila pogled.

– Ti me se usuđuješ to pitati? – zarežala je.

A sada sam jedva mogla podnijeti pogled na nju. Izmijenila je lice i opet je bila zastrašujuća; div od žene; usta kao špilja mahovinom obraslih zuba. Srebrna narukvica sada je izgledala kao narukvica od lubanja, a s njezine suknje od srdaca cijedila se krv, zastor krvi u svježem nanosu snijega. Bila je jeziva, ali očito preplašena, dok je iza nje Maman sve promatrala s nekim čudnim smiješkom na licu, kao da nekako sve to razumije mnogo bolje od mene.

Jedva primjetno mi je kimnula.

Ponovo sam izgovorila one čarobne riječi. – Što je bilo u onoj crnoj pinati?

Zozie je proizvela neki hrapavi zvuk u grlu. – Mislila sam da smo prijateljice, Nanou, rekla je. I iznenada je opet bila Zozie, ona stara Zozie od cipelica kao bombon, s onom grimiznom suknjom i kosom prošaranom ružičastim pramenovima i zveckavim šarenim perlama. I izgledala je tako stvarno i poznato da me je srce boljelo što je vidim tako tužnu. I njezina je ruka na mom ramenu podrhtavala, a oči su joj se ispunile suzama kad je prošaptala.

– Molim te – oh, molim te, Nanou, ne tjeraj me da kažem.

Moja je majka stajala metar daleko. Iza nje na trgu bili su Jean-Loup; Roux; Nico; Madame Luzeron; Alice; i boje su im bile kao vatromet Četrnaestog srpnja, same zlatne i zelene i srebrne i crvene.

Izenada sam osjetila miris čokolade koji je prodirao kroz otvorena vrata i sjetila sam se bakrene zdjelice na štednjaku, i kako je para posegla za mnom poput nekih sablasnih prstiju koji preklinju, i glas koji mi se nekako učinilo da čujem, glas moje majke koji govori: Okusi me, kušaj me.

I sjetila sam se svih onih puta kad mi je nudila vruću čokoladu, a ja sam je odbila. Ne zato što je ne volim, već zato što sam bila ljuta što se promijenila; što sam nju okrivljavala za sve što nam se dogodilo i što sam joj htjela pokazati, natjerati je da vidi da sam drugačija.

Nije to Zozienu krivnja, pomislila sam. Zozie je samo zrcalo koje nam pokazuje ono što želimo vidjeti. Naše nade; našu mržnju; našu taštinu. Ali kad dobro pogledaš, zrcalo je tek komad stakla.

Po treći put, rekla sam svojim najjasnijim glasom: – Sto je bilo u onoj crnoj pinati?

16.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 23:30 sati

Sada sve to jasno vidim, kao slike na kartama za tarot. Zamračeni dućan. Lubanje na policama; malu djevojčicu; praprabaku koja stoji s izrazom jezive pohlepe na prastarom licu.

Znam da i Anouk to vidi. Čak i Zozie sad vidi to isto, i lice joj se neprestano mijenja, od staroga postaje mlado, od Zozie postaje Dama Herc, i usta joj se grče od prijezira do neodlučnosti, da bi napokon pokazala samo goli strah. I sada ima samo devet godina, mala djevojčica u karnevalskoj opravi sa srebrnom narukvicom oko zapešća.

– Želiš znati što je bilo unutra? Zbilja želiš znati? – kaže.

17.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 23:30 sati

– Zaista želiš znati, Anouk? Da ti kažem što sam vidjela?

Što sam očekivala, pitaš? Bombone, možda, ili lilihipe; čokoladne lubanje; ogrlice od šećernih zuba; svu onu jeftinu robu Dana mrtvih koja se će razletjeti iz crne pinate poput kiše tamnih konfeta?

Ili nešto drugo, neko okultno otkrivenje; kratak pogled na Boga; nagovještaj onoga poslije; nekakvu potvrdu, možda, da su mrtvi još tu, da su gosti za našim stolom; nemirni spavači; čuvari neke bitne tajne koja će jednog dana biti otkrivena i nama ostalima?

Nije li to ono što svi želimo? Vjerovati da je Krist ustao od mrtvih; da nas anđeli čuvaju; da je riba petkom ponekad sveta, a ponekad smrtni grijeh; da je na neki način važno ako padne jedan vrabac, ili toranj ili dva, ili čak cijela jedna rasa, uništena u ime nekog tobožnjeg božanstva, koje je teško razlikovati od cijeloga niza Jedinih Pravih Bogova – ha! – Gospode, kakve su budale ti smrtnici, a najsmješnije jest da smo svi budale, pa čak i sami bogovi, jer unatoč svim onim milijunima koji su ubijeni u njihovo ime, unatoč svim molbama i žrtvama i ratovima i otkrivenjima, tko danas zaista pamti one stare – Tlaloca i Coatlicue i Quetzacoatla, pa čak i samu pohlepnu staru Mictecacihuatl – s njihovim hramovima pretvorenima u

'spomenik kulture', njihovim kamenovima prevrnutim, piramidama zaraslim, a sve izgubljeno u vremenu poput krvi u pijesku?

I zašto bi nas zapravo bila briga, Anouk, ako za stotinu godina Sacre-Coeur bude džamija, ili sinagoga, ili nešto posve drugo? Jer do tada ćemo svi biti pijesak, osim onoga Jednoga koji oduvijek postoji; onoga koji gradi piramide; podiže hramove; stvara mučenike; sklada produhovljenu glazbu; poriče logiku; hvali ponizne; prima duše u Raj; diktira što treba nositi; uništava nevjernike; oslikava Sikstinsku kapelu; nagovara mlade ljude da poginu za neki cilj; raznosi vojni orkestar daljinskim upravljačem; obećava mnogo; daje malo; ne boji se nikoga i nikad ne umire, jer strah od Smrti mnogo je jači od časti, ili dobrote, ili vjere, ili ljubavi...

Dakle, natrag na tvoje pitanje. Sto je ono bilo?

Ah, da, crna pinata.

Misliš da sam u njoj našla odgovor?

Žalim, dušo. Pogađaj još jednom.

Želiš znati što sam vidjela, Anouk?

Ništa. To sam vidjela. Veliku debelu nulu.

Nikakvih odgovora, nikakve sigurnosti; nikakve osvete; nikakve istine. Samo zrak; jedan podrig smrdljivog zraka koji je izletio iz crne pinate poput jutarnjeg daha nakon tisuću godina sna.

Ništa je najgore od svega, Anouk. Nikakvo značenje; nikakva poruka; nikakvi demoni; nikakvi bogovi. Mi umiremo – i više nema ništa. Baš ništa.

Ona me gleda onim tamnim očima.

– Varaš se, kaže ona. – Nešto ima.

– Što? Zbilja misliš da nešto imaš? Dobro razmisli. Čokolateriju? Thierry će vas izbaciti do Uskrsa. Poput svih umišljenih ljudi, on je osvetoljubiv. Za četiri mjeseca bit ćete ondje odakle ste krenule, vas tri same, bez prebite pare i na cesti.

Misliš da ćeš imati Viannu? Nećeš, da znaš. Ona nema hrabrosti ni da bude ona, a kamoli da tebi bude majka. Misliš da ćeš imati Rouxa? Nemoj s tim računati. On je najveći lažac od svih. Pitaj ga neka ti pokaže svoj brod, Anouk. Pitaj ga da ti pokaže svoj dragocjeni brod.

Ali ipak je gubim i sada sam toga svjesna. Gleda me bez straha u očima. Umjesto toga, tu je nešto što ne mogu sasvim razaznati.

Sažaljenje? Ne. Ne bi se usudila.

– Sigurno je strašno samotan, Zozie.

– Samotan? – zarezala sam.

– Tvoj život.

U sebi sam zauralala od bijesa. To je lovački povik Jednog Jaguara, Crnog Tezcatlipoce u njegovu najružnijem obliku. Ali to dijete nije ustuknulo. Umjesto toga, nasmiješila se i uhvatila me za ruku.

– Sva ona srca koja si sakupila, rekla je. – A još ni jednoga nemaš za sebe. Jesi li me zato htjela? Tako da više ne budeš sama?

Zurila sam u nju, nijema od indignacije. Zar Pied Piper krade djecu iz ljubavi? Zar Veliki Zločesti Vuk zavodi Crvenkapicu iz prikrivene potrebe za društvom? Ja sam Proždirač Srdaca, ti glupo dijete; ja sam Strah od Smrti; ja sam Zla Vještica; ja sam najmračnija od svih bajki, i da me se nisi usudila sažalijevati.

Odgurnula sam je. Nije se htjela maknuti. Opet je posegnula za mojom rukom i opet sam, ne pitajte zašto, počela osjećati strah.

Zovite to upozorenjem, ako hoćete. Zovite to napadajem izazvanim uzbuđenjem, šampanjcem i prevelikom količinom pulque. Ali iznenada me oblio hladan znoj; u prsima me stezalo; jedva sam hvatala dah. Pulquez nepredvidiv napitak; u nekima izaziva povišenu svijest; vizije koje mogu biti intenzivne, ali mogu se također pretopiti u delirij koji tjera uživatelja na

nepromišljene poteze; navodi ga da možda o sebi otkrije više nego stoje posve sigurno za osobu poput mene.

I sada sam spoznala istinu: da sam u svojoj silnoj želji da dobijem to dijete nekako zakazala; otkrila svoje pravo lice, i ta je nenadana bliskost bila uznemirujuća, neizgovoriva i razdirala me kao gladni pas.

– Pusti me!

Anouk se samo nasmiješila.

A tada me je zahvatila prava panika, i odgurnula sam je svom snagom. Poskliznula se i pala nauznak u snijeg, a čak i tada sam osjećala kako poseže za mnom s onim izrazom sućuti u očima.

Postoje trenuci kad čak i najbolja među nama mora odlučiti da se okrene i bježi. Bit će ih još, govorim sama sebi; novih gradova, novih izazova, novih darova. Ali danas nitko neće biti pokupljen.

A najmanje ja.

Trčim kroz snijeg gotovo obnevidjela, skližem se po kamenju, bezobzirna u žurbi da pobjegnem, da se izgubim na vjetru s Butte koji se podiže poput šapata crnog dima nad Parizom, na svom putu tko zna kamo.

18.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, 23:35 sati

Skuhala sam lonac čokolade. To činim u trenucima napetosti; a onaj neobični mali prizor pred dućanom sve nas je potresao. Vjerojatno je to bilo zbog svjetla, rekao je Nico; onog čudnovatog sablasnog svjetla koje dolazi sa snijegom; ili zbog previše vina, ili nečega što smo pojeli.

Dopustila sam mu da u to vjeruje. I ostalima, također, dok sam dovodila smrznutu Annie u toplinu lokala i točila joj vruću čokoladu u šalicu.

– Pazi, Nanou, rekla sam. – Vruća je.

Prošle su četiri godine otkako je pila moju vruću čokoladu. Ali ovaj put ju je popila bez riječi. Umotana u deku već je napola spavala; i nije nam znala reći što je vidjela za onih nekoliko minuta vani na snijegu, niti je mogla protumačiti Zozien nestanak, niti onaj čudnovati osjećaj koji me na kraju obuzeo da čujem njihove glasove iz velike daljine.

Nico je vani nešto pronašao.

– Ej, ljudi. Izgubila je cipelu. – Otresao je polurastopljeni snijeg sa svojih čizama i stavio cipelu na stol između nas. – Uuu. Čokolada. Sjajno! – Natočio je sam sebi veliku šalicu.

U međuvremenu je Anouk uzela cipelu u ruku. Jednu jedinu cipelu od raskošnog baršuna, s visokom petom i otvorenih prstiju, cijelu opšivenu talismanima i amuletima prikladnim za pustolovku u bijegu.

Probaj me, govori.

Probaj me. Iskušaj me.

Na trenutak, Anouk se mršti. Zatim ispušta cipelu na pod. – Zar ne znate da cipela na stolu donosi nesreću?

Dlanom prikrivam smiješak.

– Skoro je ponoć, kažem joj. – Jesi li spremna da otvoriš darove?

Na moje iznenađenje, Roux stresa glavom. – Skoro sam zaboravio. Već je kasno. Ako požurimo, stići ćemo baš na vrijeme.

– Na vrijeme za što?

– Iznenađenje, kaže Roux.

– Bolje od darova? – kaže Anouk.

Roux se veselo smijucka. – Čekaj da vidiš.

19.

Ponedjeljak, 24. Prosinca

Badnjak, Ponoć.

Port de l'Arsenal udaljen je deset minuta hoda od Place de la Bastille. Uхватili smo posljednji metro s Pigallea i stigli nekoliko minuta prije dvanaest. Oblaci su se uglavnom razili i jasno su se vidjeli dijelovi zvjezdanog neba, uokvireni narančastim i zlatnim. Lagan miris dima prožimao je zrak, i u sablasnom svjetlucanju napadalog snijega jedva su se razaznavali blijeđi tornjevi Notre Dame na nevelikoj udaljenosti.

– Što ovdje radimo? – upitala sam.

Roux me veselo pogledao i stavio prst na usne. Nosio je Rosettu koja je izgledala sasvim budna i sve promatrala s neskrivenim zanimanjem djeteta kojemu je davno prošlo vrijeme za spavanje i koje sad uživa u svakom trenutku. I Anouk je izgledala posve budna, premda je nekakva napetost na njezinu licu podsjećala kako ono što se dogodilo na Place des Faux-Monnayeurs, ma što to bilo, još nije posve završeno. Većina je naših gostiju ostala na Montmartreu, ali Michele je bila s nama, a pritom kao da se bojala slijediti skupinu, kao da bi netko mogao pomisliti kako na to nema prava. Svako toliko dodirnula bi mi ruku, kao slučajno, ili pogladila Rosettu po kosi, i onda pogledala u svoje ruke kao da očekuje da će ondje nešto vidjeti – nekakav znak, možda mrlju – kojom će sebi dokazati kako je sve to zbilja.

– Želite li malo držati Rosettu?

Michele je šutke stresla glavom. Nisam je zapravo čula da govori otkako sam joj rekla tko sam. Trideset godina tuge i čežnje dale su njezinu licu izgled nečega prečesto slaganoga i izgužvanoga; smiješak kao da joj je nešto nepoznato, i ona ga sad iskušava na sebi, kao što bi mogla isprobavati komad odjeće za koji je sigurna da joj neće pristajati.

– Uvijek se svi trude da vas pripreme za gubitak, rekla je. – Nikad im ne padne na pamet pripremiti vas za suprotno.

Kimnula sam glavom. – Znam. Snaći ćemo se, rekla sam.

Nasmiješila se – sada već boljim smiješkom, koji joj je u pogled unio kratkotrajan bljesak. – Mislim da ja hoću, rekla je i uhvatila me za ruku. – Imam osjećaj da je taj talent u obitelji.

I upravo u tom trenutku ispaljene su prve rakete u gradskom vatrometu, kao dugački buket krizantema s druge strane rijeke. Uslijedio je još jedan, iz veće daljine; zatim još jedan i još jedan, elegantno se nadvijajući nad Seinom u zelenim i zlatnim arabeskama.

– Ponoć. Sretan Božić, rekao je Roux.

Vatromet je bio gotovo nečujan, prigušen udaljenošću kao i snijegom. Trajao je još gotovo deset minuta, i blistave paukove mreže i buketa raketa i zvijezde koje padaju, i vatrene kovrče, modre i srebrne i grimizne i ružičaste, međusobno su se dozivali i pozdravljali sve od Notre-Dame do Place de la Concorde.

Michele ih je gledala, lica mirnog i osvjetljenog još nečim osim samog vatrometa. Rosette je mahnito gestikulirala i krešala od radosti, a Anouk je gledala s nekim svećanim užitkom.

– To je bio najljepši dar do sada, rekla je.

– Ima još, – rekao je Roux, – samo idite za mnom.

Išli smo niz Boulevard de la Bastille prema Port de l'Arsenal, gdje su brodovi svih veličina usidreni u sigurnosti, daleko od struja i nemirne Seine.

– Ona je rekla da nemaš broda. – Bilo je to prvi put da je Anouk spomenula Zozie poslije događaja ispred Le Rocher de Montmartre.

Roux je veselo rekao: – Uvjerite se sami. – I prstom je pokazao preko Pont Morland.

Anouk se podigla na prste, raširenih očiju. – Koji je tvoj? – upitala je znatiželjno.

– Ne možeš pogoditi? – odgovorio je Roux.

Ima i impresivnijih riječnih brodova na sidru u Arsenalu. U luci drže plovila do dvadeset i pet metara, a ovaj je jedva polovicu te veličine. Star je, to vidim odavde, građen više za udobnost nego za brzinu, a oblik mu je staromodan, linija manje elegantna nego u njegovih susjeda, s koritom napravljenim od punoga drveta, a ne od modernoga fiberglasa.

A ipak, Rouxov se brod ističe među svima. Čak i sa stanovite udaljenosti ima nešto u njegovu obliku, u koritu obojenom jarkim bojama, loncima sa cvijećem nagomilanima na krmu, staklenom krovu kroz koji se vide zvijezde.

– Ovo je tvoje? – kaže Anouk.

– Sviđa ti se? Ima još, samo čekajte, kaže Roux i vidimo kako trči niza stube prema brodu usidrenom dolje kod mosta.

Na trenutak iščezava. Na trenutak se vidi plamičak šibice. Vidi se svjetlo. Upaljena je jedna svijeća. Plamen se kreće, i brod oživljava dok se pale svijeće na palubi, na krovu, na rubovima i na svim površinama od pramca do krme. Deseci – možda stotine – svijeća gore u teglicama za pekmez, na tanjurićima, blistaju iz limenki i lonaca za cvijeće sve dok Rouxov brod nije osvjetljen kao rođendanska torta, i onda vidimo ono što nam je prije promaklo; strehu, prozor, tendu, ploču na krovu...

On nam bjesomučno maše i znakovima pokazuje neka se približimo. Anouk ne trči, već me drži za ruku i jasno osjećam kako dršće. Uopće nisam iznenađena što vidim Pantouflea u sjeni do naših nogu. A nije li tu i još nešto, neka dugorepa i gipka stvar koja ga prati u stopu?

– Sviđa vam se? – kaže Roux.

Na trenutak su same svijeće dovoljne; malo čudo koje se odražava u tisuću sićušnih točkica svjetla na mirnoj površini vode. Rosettine oči ispunjene su tim svjetlima, a Anouk, koja gleda držeći me za ruku, ispušta dug, usporen uzdah.

Michele kaže: – Prekrasno je.

I jest. Ali i više od toga.

– To je čokolaterija, je li?

I, dakako, sada vidim da jest. Od ploče (još prazne) iznad vrata, do malog izloga obrubljenog noćnim svjetlima, jasno vidim što bi to trebalo biti. Ne mogu uopće zamisliti koliko mu je vremena trebalo da stvori ovo malo čudo – koliko je vremena, rada i ljubavi zahtijevao ovakav projekt.

On me gleda, ruku zaturenih u džepove. U očima kao da mu vidim trag tjeskobe.

– Kupio sam ga kao olupinu, – rekao je, – isušio ga i sradio. Sve odonda radim na njemu. Plaćao sam ga gotovo četiri godine. Ali uvijek sam mislio kako će možda jednoga dana.

Moja usta na njegovima prekidaju ga u pola rečenice. Miriše na boju i na dim od baruta. A posvuda oko nas upaljene su svijeće, i Pariz blista pod snijegom, i posljednji neslužbeni vatrometi gase se iza Place de la Bastille i.

– Uh. Vas dvoje. Uzmite si sobu, kaže Anouk.

Ni jedno od nas ne nalazi daha da odgovori.

* * *

Sada je mirno pod Pont Morland dok mi ležimo i gledamo kako svijeće dogorijevaju. Michele spava najednom ležaju, a Rosette i Anouk su zajedno na drugome, obje pokrivene Anoukinim ogrtačem, dok Pantoufle i Bam čuvaju stražu i štite ih od zloćudnih snova.

Iznad nas, u našoj sobi, stakleni krov otkriva prostrano nebo osuto zvijezdama kao u priči. U daljini, zvuk prometa s Place de la Bastille mogao bi zapravo biti i zvuk valova na osamljenom žalu.

Znam da je to samo jeftina čarolija. Jeanne Rocher ne bi to odobrila. Ali to je naša čarolija, moja i njegova, i on ima okus po čokoladi i šampanjcu, i napokon odbacujemo odjeću i ležimo zagrljeni pod pokrivačem od zvijezda.

S druge strane vode glazba svira, melodiju koju gotovo prepoznajem.

V'la l'bon vent, v'la l'joli vent.

Ne osjeća se čak ni dašak vjetra.

EPILOG

Utorak, 25. Prosinca

Božić

Novi dan, novi dar. Novi grad dočekuje me u zagrljaj. Zapravo, Pariz je bio već malo ustajao, shvaćate, a ja obožavam New York u ovo doba godine. Šteta za Anouk, rekla bih. Ah, još jedno iskustvo.

Što se tiče njezine majke – pa, dobro, ona je dobila svoju priliku. Možda će biti nešto kratkotrajnih neugodnosti. Thierry će svakako inzistirati na svojoj tužbi za prijevaru, premda mu se ne bih usudila proricati uspjeh. Krađa identiteta tako je uobičajena ovih dana – što će, vjerujem, ubrzo ustanoviti kad pogleda svoj štedni račun. Što se tiče Francoise Lavery – ima previše ljudi koji se mogu zakleti da je Vianne Rocher bila u to doba na Montmartreu.

A dotle, idemo na nove pašnjake. U New Yorku se dostavlja mnogo pošte, znate, i ne treba naglasiti da stanoviti postotak može zalutati. Imena, adrese, kreditne kartice – da ne spominjemo bankovne podatke, posljednje opomene pred tužbu, članstva u fitness klubu,

životopise, sve one trivijalnosti od kojih je život sastavljen i koje samo čekaju da ih pokupi netko s inicijativom...

Tko sam ja sada? Tko bih mogla biti? Mogla bih biti prva osoba koju ćete susresti kad izidete na ulicu. Mogla bih biti osoba koja stoji odmah iza vas pred blagajnom u robnoj kući. Mogla bih biti vaša nova najbolja prijateljica. Mogla bih biti bilo tko. Mogla bih biti vi.

Ja sam slobodan duh, nemojte zaboraviti.

I idem kamo me god vjetar ponese.

ZAHVALE

Još jedanput, velika hvala svima koji su pomogli voditi ovu knjigu od njezinih prvih teturavih dječjih koraka do hodanja u visokim potpeticama. Serafini Clarke, Jennifer Luithlen, Brie Burkeman i Peteru Robinsonu; mojoj fantastičnoj urednici Francesci Liversidge; Claire Ward za njezinu predivnu naslovnu ilustraciju; mojoj izvanrednoj publicistici Louisi Page-Lund i svim mojim prijateljima u londonskom Transworldu. Također se zahvaljujem Lauri Grandi u Milanu te Jennifer Brehl, Lisi Gallagher i svima u njujorškom Harper Collinsu. Zahvaljujem i mojoj osobnoj pomoćnici Anne; Marku Richardsu, na vođenju internetske stranice; Kevinu, na vođenju svega; Anouchki na enchiladama i Kili Billu; Joolz, Anouchkinoj zločestoj teti, i Christopheru, Našem Čovjeku u Londonu.

Posebno se zahvaljujem Martinu Myersu, najboljem zastupniku na svijetu koji mi je spasio zdrav razum ovog Božića, kao i svim ostalim zastupnicima, prodavačima, knjižarima i čitateljima koji su zaslužni da su moje knjige još uvijek na policama.

